

IOAN NECULCE

BULETINUL MUZEULUI MUNICIPAL IAȘI

DIRECTOR: GH. GHIBĂNESCU

S U M A R :

I. **STUDII:** Gh. Ghibănescu. *Schiță istorică asupra Pomârlei* (p. 1—22); M. Costăchescu, *Satul Cristești cu trupurile sale: Popișcani, Coșești și Bărbeștii din județul Iași* (p. 23—60).

II. **DOCUMENTE:** A. Locuri. M. Costăchescu 18 documente între 7091 (1581)—1778. (pg. 61—70). Gh. Ghibănescu, 50 Documente între 1710—1856 (pg. 73—119).

B. Lucruri. Gh. Ghibănescu 20 Doc. între 7135—1845 (p. 120—128); V. Panopol, *apa la Iași cu 6 documente între 1804—1849* (pg. 129—136). Mih. Costăchescu 7 doc. între 7037 (1527)—1812 (pg. 137—140).

C. Persoane. Gh. Ghibănescu. *Basotestii și Iașii* (pg. 141—152).

III. **MANUSCRIPTE.** Gh. Ghibănescu. *Dintr'un vechiu sbornic ardelenesc din veacul XVII-lea* (pg. 153—160).

IV. **INSCRIPTII ȘI NOTIȚE DE PE CĂRȚI.** Gh. Ghibănescu. *Inscripții și notițe de la măn. Berzunț, casa Regală București, Igești (Tutova), Iași (brigadierul Panaghiodor Nicovulos), Curteni (Fălciu) Cotnari (paraclis), Iași (spatariul Vasile Coroi).*

V. **VARIA.** Gh. Ghibănescu. 7 Doc. între 7228 (1729)—1829 ce privesc Vrancea și Roznovăneștii, cum și biserica Toma Cozma din Iași (pg. 164—172).

VI. **IAȘII ÎN CRONICARI ȘI ÎN CĂLĂTORII STRĂINI.** (seria VIII-a). Gh. Ghibănescu. *Iașii supt Mihai Vodă Racoviță întru cea de a treia a lui domnie între 1617—1727* (pg. 172—186). Corneliu Magni. „Despre Moldova și Iași 1678” (cu o traducere din Italiană de d-l Mesrobianu) pg. 187—203.

VII. **PARTEA ADMINISTRATIVĂ, DESBATERI ȘI COMUNICĂRI.** Activitatea comitetului Muzeului Municipal pe anul 1930 e cuprinsă în *Procese verbale* (nr. 91—96) cu care prilej s'au făcut mai multe comunicări (Sever Zotta „Cantemireștii”), cum și 20 doc. ce vorbesc de mutarea albiei Siretului în matca Bârladului și procesele iscate cu aceasta (pg. 207—237).

VIII. **RECENSIUNI** de Gh. Ghibănescu (vezi tabla de materii) p. 238—283.

Tabla materiilor și indicele cronologic al documentelor (p. 284—290).

I A Ș I

INSTITUT DE ARTE GRAFICE «VIAȚA ROMÎNEASCĂ» S. A.

1930

www.dacoromanica.ro

Prețul 250 lei

A V I S

Prețul Fascicolei I, apărută în 1921 e de 60 lei

„ „ II, „ „ 1922 „ „ 90 „

„ „ III, „ „ 1923 „ „ 250 „

„ „ IV, „ „ 1924 „ „ 250 „

„ „ V, „ „ 1925 „ „ 200 „

„ „ VI, „ 1926—27 „ „ 250 „

„ „ VII, „ 1928 „ „ 250 „

Fascicola VIII pe anul 1929—30 „ „ 250 „

Toate la un loc se expediază recomandat contra plăței de 1600 lei.

Mandatele poștale să se trimeată pe adresa D-lui MIHAI COSTĂCHESCU, casierul Muzeului, Iași, stradela Bucșinescu nr. 6.

Corespondența ce privește Redacția să se adreseze D-lui GH. GHIBĂNESCU, Directorul Buletinului, str. Rafail nr. 1 Iași.

Persoanele, cari vor binevoi a dona orice obiect pentru Muzeul Municipal, se vor adresa D-lui SEVER ZOTTA, Conservatorul Muzeului, strada Cuza-Vodă, în curtea Bisericei Golia.

„Scopul Societății Istorico-Arheologice a Muzeului Municipal Iași este de a publica un BULETIN, cu cuprins istoric și arheologic, care va cuprinde acte de proprietate, sau de interes public, care privesc Iași, inscripții lapidare, acte ale bisericilor din Iași, vederi fotografice ale monumentelor din Iași, hărți, planuri, facsimile, genealogii, documente de importanță istorică sau economică, ce privesc Moldova întreagă”.

Textul cu litere chirilice și grecești, precum și zăful documentelor cu spițele de familii, din acest volum, sunt efectuate de Ioan Breabăn, zețar tipograf din Iași.

IOAN NECULCE

BULETINUL MUZEULUI MUNICIPAL IAȘI

DIRECTOR: GH. Ghibănescu

S U M A R:

I. *STUDII*: Gh. Ghibănescu. *Schiță istorică asupra Pomărlui* (p. 1—22); M. Costăchescu, *Satul Cristești cu trupurile sale: Popișcani, Coșești și Bărbeștii din județul Iași* (p. 23—60).

II. *DOCUMENTE*: A. Locuri. M. Costăchescu 18 documente între 7091 (1581)—1778. (pg. 61—70). Gh. Ghibănescu, 50 Documente între 1710—1856 (pg. 73—119).

B. Lucruri. Gh. Ghibănescu 20 Doc. între 7135—1845 (p. 120—128); V. Panopol, *apa la Iași cu 6 documente între 1804—1849* (pg. 129—136). Mih. Costăchescu 7 doc. între 7037 (1527)—1812 (pg. 137—140).

C. Persoane. Gh. Ghibănescu. *Bașotestii și Iașii* (pg. 141—152).

III. *MANUSCRIPTE*. Gh. Ghibănescu. *Dintr'un vechiu sbornic ardelenesc din veacul XVII-lea* (pg. 153—160).

IV. *INSCRIPTII ȘI NOTIȚE DE PE CĂRȚI*. Gh. Ghibănescu. *Inscripții și notițe de la măn. Berzunț, casa Regală București, Igești (Tutova), Iași (brigadierul Panaghiodor Nicovulos), Curteni (Fălciu) Cotnari (paraclis), Iași (spatariul Vasile Coroi)*.

V. *VARIA*. Gh. Ghibănescu. 7 Doc. între 7228 (1729)—1829 ce privesc Vrancea și Roznovăneștii, cum și biserica Toma Cozma din Iași (pg. 164—172).

VI. *IAȘII ÎNCRONICARI ȘI ÎN CĂLĂTORII STRĂINI*. (seria VIII-a). Gh. Ghibănescu. *Iașii supt Mihai Vodă Racoviță întru cea de a treia a lui domnie între 1617—1727* (pg. 172—186). Corneliu Magni. „*Despre Moldova și Iași 1678*” (cu o traducere din Italiană de d-l Mesrobianu) pg. 187—203.

VII. *PARTEA ADMINISTRATIVĂ, DEBATERI ȘI COMUNICĂRI*. Activitatea comitetului Muzeului Municipal pe anul 1930 e cuprinsă în *Procesele verbale* (nr. 91—96) cu care prilej s'au făcut mai multe comunicări (Sever Zotta „*Canemireștii*”); cum și 20 doc. ce vorbesc de mutarea albiei Siretului în matca Bârladului și procesele iscate cu aceasta (pg. 207—237).

VIII. *RECENSIUNI* de Gh. Ghibănescu (vezi tabla de materii) p. 238—283.

Tabla materiilor și indicele cronologic al documentelor (p. 284—290).

I A Ș I

INSTITUT DE ARTE GRAFICE «VIAȚA ROMÎNEASCĂ» S. A.

1930

www.dacoromanica.ro

IOAN NECULCE
BULETINUL MUZEULUI MUNICIPAL, IAȘI

Schită istorică asupra Pomârlei

1. *Așezarea.* Satul Pomârlea se află așezat în direcția N-V de la Dorohoi, la o distanță de 12 kilometri. Drumul din Dorohoi, trece podul peste apa Buhaiului; apoi merge pe o sosea bine pietruită, din care se desprinde la kilometrul 19, pe stânga șoseaua ce duce la Șendriceni, unde e școala normală „A. Vlăhuță”. Ceva mai în sus la kilometrul 21 se desprinde tot spre stânga șoseaua ce merge spre satul Buhaiul. Șoseaua șerpuește între dealul *Păscari* la dreapta înalt de 163 m., și dealul *Crucei* la stânga înalt de 219 m; ține dâlma dealului *Dorohoiului* înalt de 232 m; șerpuiind valea *Hârtopului* și suie dealul *Petrosul* înalt de 227 m., lasă în stânga satul *Silișeul Gafencu*, scoboară repede în valea Jijiei, trece podul peste Jijia, și taie în coastă satul *Hilișeul Vârnav*, tot moșie Bașotească, iar în dreapta este *bahna Orlei* și supt coasta dealului *lui Martin* înalt de 235 m. trece vatra *iazului lui Martin* și la kilometrul 29, drumul o ia drept la deal, suind în piept dealul *Cărămidăriei* înalt de 265 m., unde e așezat liceul *Anastasia Bașotă*, pe locul vechilor curți boerești.

Șoseaua merge pe vale, unde e așezat satul Pomârlea cu cătunele sale, ce se țin lanț una de alta și anume: *Mărtinenii* (Ciocoeni), *Ghiorșenii*, *Pomârlenii*, *vatra satului* (209 m.) și în fund *Poiana* (192 m.), iar în dosul Liceului, pe clina dealului spre Hliboca, vine *Țigănimia*.

Satul Pomârlea e acoperit de lanțul de dealuri, ce desparte Pomârlea de *Pobrătești* și *Târnauca*, la apus; din această opcină de dealuri se desprind mai multe coline, ce se pierd în valea satului: dealul *Petrosul* înalt de 265 m. în fundul Poenii, dealul *Lozia Neagră*, înalt de 288 m., dealul *Barbălată* înalt de 307 m.; dealul *Terfichi* înalt de 270 m.; dealul *Ghiorșeni* înalt de 237 m.; dealul *Comorilor* înalt de 330 m., și care stăpânește satul *Corjeuții*.

În partea dinspre satul *Hliboca*, avem dealul *Viei* înalt de 295 m.; dealul *Cărămidăriei* înalt de 265 m.; dealul *Martin* înalt de 235 m.; scoborând la vale spre răsărit ai *valea Ochiului* și pârăul *Țiganului*, ce curge la vale și se varsă în Jijia în dreptul *Silișeului Vârnav*. Apoi ai în jos dealul *Balabanului* și dealul *Urlui*, deosebiți prin valea *Urlui* și în capătul de jos a dealului *Dumbrăviței*, moșia Pomârlea își dă coaste cu moșia *Trestiana*, unde face colț la *Ciriteii Trestianei*.

2. *Populațiunea.* După datele comunicate de d. I. Corduban, primarul comunei Pomârlea, satul *Pomârlea* a avut în cursul anului 1928 această populație: 2630 suflete, din care 1268 bărbați și 1362 femei; iar în celelalte 2 sate, ce alcătuiesc comuna Pomârlea avem aceste suflete: Corjeuți 601 locuitori, din care 268 bărbați, 333 femei. Hliboca 279 locuitori, din cari 143 bărbați, 136 femei.

Iar peste tot avem în întreaga comună: 3510 locuitori, din cari 1679 bărbați, și 1831 femei deci un plus de 152 femei, *din cari numai în Pomârlea escedentul femeilor este de 94.*

Avea comunei Pomârlea în 1928 a fost aceasta:

armăsari	12	} vite mari 8.5%, adică la 12 locuitori <i>un cal</i> .
cai	145	
epe	142	
tauri	2	} vite cornute 35%, adică la 3 locuitori <i>un bou</i> .
boi	585	
vaci	402	
vișei	211	
berbeci	21	} vite mici 79% adică la 3 locuitori <i>2 oi</i> .
oi	2093	
porci	240	
scroafe	400	
veri	19	

Veniturile *satului Pomârlei* sunt aceste: 118920 la ordinare, 21300 la extraordinare, 390165 (la islaz), 158000 (la pază); total 688385 lei; iar al întregii comuni cu celelalte 2 sate atinge aproape 2 milioane; sarcinile bugetare sânt de suflet 257 lei.

3. *Pomârlea acum 100 ani*. Nu e fără interes a ști starea locuitorilor Pomârlei după vechea *catagrafie* a Moldovei din 1820 (Arh. stat Iași condica No. 20 tr. 166 opis 184 Tom. I).

Birnici în 1820 erau 118 liudi în Pomârlea lui Bașotă, cari plăteau 1960 lei pe an; 28 liudi în Pomârlea lui Patrașco, cari plăteau 268 lei pe an; și 15 liudi birnici în Pomârlea lui Volcinski, cari plăteau 112 lei pe an. Total 161 liudi cu *bir* anual 2340 lei.

Iar *breslași* erau 47 liudi în Pomârlea lui Bașotă cu 384 lei anual; 14 liudi în Pomârlea Marghioalei lui Patrașco cu 112 lei anual; și 7 liude în Pomârlea lui Volcinski cu 56 lei anual; Total 68 breslași birnici cu 552 lei anual.

Mai trăiau în Pomârlea 6 preuți (iconomul Gheorghe, pr. Metodie, pr. Costandin, pr. Gheorghie, pr. Pintilie, pr. Simion) și 4 dascali (dascalul Ioan, dascalul Gheorghe, dasc. Iordachi, dascalul Simion și Gheorghe palamar); — 6 argați ai preuților și vata-vului; 12 argați cu hac, din cari 3 în Pomârlea și 11 la Popeni; 6 slugi ai boerilor în ogradă.

Ca stare economică catagrafia arată acestea:

	Başotă	Patraşco	Volcinski	} posedau	vite	oi	cai	
frunţaşi	15	5	5=25		402	250	26	Başotă
mijlocaşi	26	5	4=35		120	40	12	„ breslaşii
codaşi	77	18	6=101		47	15	2	Patraşco
ertaşi ca saraci	3	1	—=4		48	13	—	Volcinski
Total	165				617	318	40	

— În condica liuzilor pe 1803, ni se dă că Pomârlea caminarului Ioniță Bașotă număra 211 liuzi, cu 2684 lei bir anual; iar breslași la Pomârlea erau 17 liuzi cu 200 lei bir anual; total 228 liuzi cu 2884 lei bir anual. (Uricar VIII, 300). Pe lângă acestea căminar Ioniță Bașotă mai avea în târg în Dorohoi 2 liudi breslași cu 44 lei bir anual.

Nu sânt fără interes a însemna aici contribuția fiscală pe liude; în tabloul de *sporuri* și scăderi (*fila 31*) se arată acestea: cei 118 birnici din Pomârlea lui Bașotă au fost scăzuți la sfertul al patrulea cu 77 lei; ceia ce vine că unul cu altul plăteau la sfert 3.60 lei; sau pe an *14 lei*; la breslași s'au scăzut 2 lei, ceia ce venia analoghia unul cu altul 2 lei; la birnicii din Pomârlea Marghioalei lui Pătrașco s'au sporit 3 lei,

ceia ce vine unul cu altul 2,60 lei; asemenea 2,60 lei vine de liude în Pomârla lui Volcînschi.

Nota. În însemnările economice se arată: a) «șăd pe moșie dumsale spatar Anastasia Bașotă, loc de pădure, și câmpu, având cu îndestulație toate cele pentru hrana lor; chivernisala și alișverișul, plugul, căraușle, iar *stare lor de mijloc*».

b) «șăd pe parte de moșie a dumsale Marghioalei lui Patrașcu, loc de pădure, strămtoriți și lipsiți de toate; chivernisala lor lucrul înăuntru, *stare lor proastă*».

c) «șăd pe moșia lui Toader Volcînschi, supus austriecesc, loc de pădure, strămtoriți și lipsiți de toate; chivernisala lor lucrul înăuntru; *stare lor cu totul proastă*».

Statistica dovedește cu cifre: frunțași 15⁰/₀; mijlocași 21⁰/₀; codași 64⁰/₀.

În condicile de moși ale lui Anastasie Bașotă pe anul 1854 se dau la partizi că a avut de a face la lucrul moșiei și alte daturi și luaturi numai cu 54 oameni.

Excedentul femeilor asupra bărbaților se explică prin urmările războiului, care a făcut atâtea ravagii în șirul bărbaților, dar și prin prezența în cuprinsul comunei a Liceului Bașotă, care înlesnind băeților o cultură secundară, se dă prilej de export de atâtea energii tinere, pe când fetele rămân în sat și n'au cu cine se căsători, nefiind ele un factor economic productiv, ca bărbații. Iar ca urmare generală e starea precară economică, care le izbește la prima vedere a satului, unde gardurile sunt un lux, și vatra e tot satul.

4. *Inceputurile.* Viața în regiunea Pomârlei, ca și în cea a Dorohoiului¹⁾ și a Șendricenilor²⁾ pare a trece pragul descălecatului. În jurul ozerului Dorohoiului s'a dat prilej de a se cultiva crescătorii de vite mari și cornute: cai, epe, boi și vaci. Primul tratat comercial din 1407 menționează Dorohoiul ca punct de vamă pentru comerțul de cai cu Lemberg și Camenitz-Podolschi. Asta arată că înainte de 1400 era întins acest comerț în nordul Moldovei, pentru a fi reglementat prin tractatul lui Alexandru Vodă; dovadă că acolo avem sate numite *Cobâla*; acolo avem ape numite *Buhaiul*, și alte așezări de sate: *Broscăuții*, *Prelipca*, *Lozna*, *Trestiana*, *Căcăcenii* (azi Dă-măcheni), care arată tot terenuri mlăștinoase, apoase, datorite depresiunii terenului Jijiei în cursul ei superior.

În legătură cu aceasta stă și denumirea de *Pomârla*, dată așezărilor pe cursul superior al Jijiei, în prelungirea cursului apei, pe pârăul satului spre apus, și pe pârăul *Țiganului* în spre răsărit, la Hliboca; iar *iazul lui Martin*, unul din cei mai vechi bătrâni ai satului Pomârlei, fecior *primului stăpân popa Draghie* din anii 1420, arată că încă din secl. al XV-a apele mlăștinoase ale Jijiei erau în continuare cu iazurile, pe care stăpânii de moșii pe acele locuri crezuse a le face și ezi pentru economia moșiilor lor.

În numele *Pomârla* avem o etimologie populară pe tulpină slavă; grupul *mrl* fonetizându-se *mârl*, ca și *trg* = târg; *hrb* = hârb, *srg* = sărg, etc. Fiind locuri *mocir-loase*, *tăuri*, acoperite cu *păpuriș*, *trestii*, *lozii*, nu se puteau trece, de cât pe la *vaduri* (brod); de aceia tot pe acolo găsim din vechiu satul *Borodniceni* = Vădeni³⁾; cum tot pe acolo era *șleah* de trecere la *drumul mare* (dorog), de unde *Dorohoi*. Unor asemenea așezări pe locuri *mlăștinoase* și *întunecoase*, pe unde trebuia să se facă

1). Surete și Izvoade vol. XII (Dorohoiul). Iași 1923.

2). Surete și Izvoade vol. XIV (Șendriceni) Huși 1924.

3). În 6987 Mai 11 (1479). Stefan cel Mare prin uricul dat (Surete și Izvoade XXII, 91) întărește lui Ivașco Popovschi dreapta lui cumpărătură jumătate de sat din Borodniceni, cutul din sus, cu *fântâna Livenii* și *hăleșteul* «ce iaste din gios de Borodniceni» de la Armanca fâmeea lui Mihail Lopatînschi cu 100 zloți tătarăști. În acelaș timp îi mai întărește și a patra parte din sat din *Popeni*, cutul din sus «unde a fost casa lui Dumitru», jumătate de hăleșteu, ce-l are împreună cu fratele său Patrașco și hăleșteul Mihului».

lăeturi și *vaduri* de trecere, li s'a zis de primii descălecători *pomri*, *pomrč*¹⁾ adică pe *lăeturi*, pe supt *întunecata*. Urmează dar că denumirea de *Pomârla* este dată după natura terenului *mocirlos* și *întunecos*, plin de *tihărae*, pentru cari cei vechi au fost făcut *săpături*, *lăeturi*, pentru a creia *vaduri* (brod) de trecere.

În limba română avem foarte multe cuvinte cu prefixul *no* și *noA*, atât în nume *comune*, apelative, cât și în nume topografice: *pocinog*, *pocladă*, *poclit*, *poclon*, *pocostire*, *podoabă*, *pogon*, *pomană*, *ponos*, *potop* (v. Cihac și Tikin); iar nume proprii ca: *Pobor*, *Pociovaliște*, *Pocreaca*, *Podriga*, *Podoleni*, *Pogăcenii*, *Pogana*, *Pomârla*, *Ponoare*, *Posada*, *Potlogi*, *Potlogeni* (v. Frunzescu).

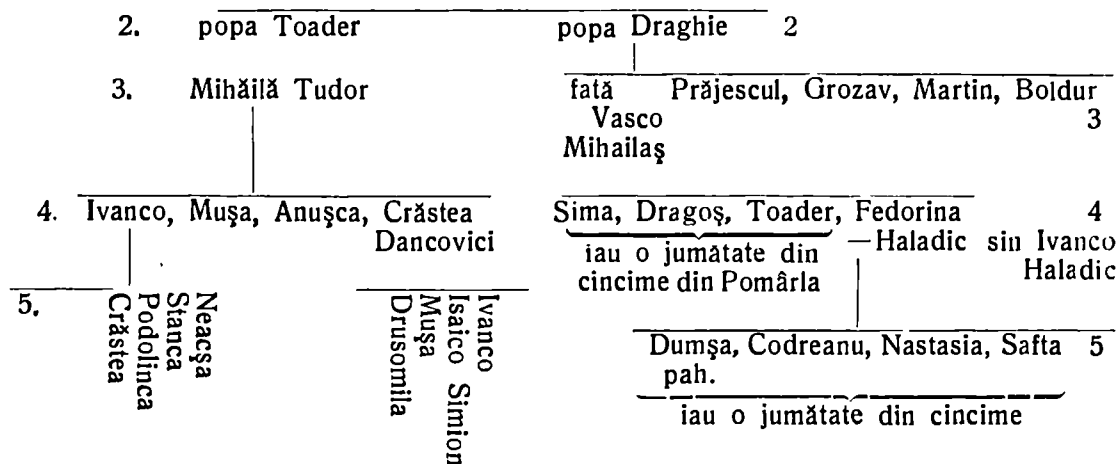
Cum aceste sate se găsesc pe tot întinsul țării românești, în Oltenia și Moldova, arată că înriurirea elementelor slave de sud și de nord a fost destul de adâncă; pentru a boteza atâtea așezări străvechi, anterioare așezărilor valahe.

5. *Pomârla în secl. XV-a*. Din ispisocul lui Petru Vodă Rareș din 1546 (7054) Mart 30, știm că întru început a fost stăpân în Pomârla *popa Draghie*, «după direasele ce le-a avut moșul lor *popa Draghie* de la moșul domniei noastre Alexandru Voevod». (Surete I, 366)

Popa Draghie era stăpân la Bârlad în gura Similei, pe hăleșteul Bistriceanilor, toată valea până unde cade Simila în Bârlad; om evlavios dînsul își făcuse și o mănăstire pe Lahova²⁾ către 1430, cu iaz și moară. Pe toate aceste le stăpânește el până în 6952 Iunie 18 (1444), când Ștefan Vodă, fiul lui Alexandru Vodă cel Bun, le dă fratelui său, lui *popa Toader* din Bârlad³⁾.

În actele ulterioare se vorbește de urmașii celor 2 frați: preuții *Toader* și *Draghie*. Iată și schița celor 4 generațiuni de la 1400—1560:

1. x

1). Pomârla e slavul *помръани*, tronqué; *помръатки*, inquino; cum e slavul *помръочити* mlrs. (noircir), *помръачати* rus (obscurcir, ternir), *помръачама*, bulg. (obscurcir, fletir, noircir), *pomroczu*, pol (obscur), *помръачати*, serb, (deficio) *помръочити* serb (nigro colore inficio).

2) «pentru care și noi văzând a lor dreaptă și credincioasă slujbă cătră noi, l'am miluit pre el cu osăbită mila noastră și i-am dat și i-am întărit lui întru al nostru pământ moara *fratelui său a popei lui Draghie*, ce iaste pe Simila, unde a fost hăleșteul Bistriceanilor, valea până unde cade Simila în Bârlad, și am poroncit lui ca *să-și facă și sat, pre Lahova*, unde a fost mănăstirea *fratelui său a popei lui Draghie*, încă am dat-o acelu de mai sus zis *popa Toader*». (Surete și Izvoade ms. IV, 241).

3) pre Lahova: «*лаховною* *буковинною* = prin bucovina (făgetul) Leahului, căci *лахова* este *лахова*, mlrs, *лах*, *лахов* = Leah, Polon (I Bogdan DȘtef II, 65).

4) De numele acestui Martin este legat numele *iazului lui Martin* și *dealul Martin* din prelungirea dealului, pe care stă așezată curtea Bașotească, azi Liceul Anastasie Bașotă.

În tot cursul secl. XV-a așezarea veche a lui popa Draghie, s'a fost împărțit între cei 5 urmași ai săi, în care noi vedem nume istorice ca *Boldur*, *Prăjescul*, dar numele acestor bătrâni n'a rămas același în amintirea urmașilor, ci se contopesc nume de stăpân și din alte generațiuni, nu numai de cât chiar din primii urmași ai popei lui Draghie.

6. *Pomârla în secl. XVI-a.* Din acest secol avem 2 urice, carl vorbesc de *Pomârla*; Uricul lui Petru Vodă Rareș din 7054 Mart 30 (1546) și uricul lui Alexandru Vodă Lăpușneanu din 7064 Mart 2 (1556) În cel dintâi se vorbește¹⁾ de o întărire de stăpânire și o împărțală între neamuri a unei *cincimi* din *Pomârla*, partea din mijloc. Vodă Petru Rareș întărește lui *Sima*, *Dragoș* și lui *Toader* feciorii lui *Vasco Mihailaș*, cum și nepoților de soră, *Dumșa paharnic*, *Codreanu*, *Nastasia* și *Safta*, copii *Fedorinei Haladic*, o cincime din *Pomârla*, și o împarte pe din două, adică *Sima*, *Dragoș* și *Toader* iau o jumătate din cincime, iar copii *Fedorinei Haladic* iau altă jumătate de cincime.

În cel de al doilea uric din 1556 Mart 2, Alexandru Vodă Lăpușneanu întărește²⁾ numai *Nastasiei* și *Elisabetei* (*Safta*), nepoatele lui *Ivanco Haladic*, care a trăit supt Stefan cel Mare și de la care a căpătat întăritură domnească pe o a treia parte din *Pomârla*, unde își avea el casă, cum și iazul pe Hluboca, pentru a stăpâni această a treia parte din *Pomârla* cum și iazul de pe Hluboca.

În acest timp viața în *Pomârla* se însădea tot mai mult; fiecare stăpân pe cincimea lui își planta copaci, își făcea livezi; iazurile erau de nevoie pe fieștecare bătrân. După 30 de ani de stăpânire liniștită și pașnică, vin pricini de pometuri și domnia trebuie să intervină. Așa în 7095 Iunie 21 (1587) Boghian ușiar și Văscan diac chiamă în judecată pe răzeșii lor *Mihai* și *Ostafie*, feciorii lui Pașco «pentru niște pomet din *Pomârla* în vatra satului». Cum pometul era sădit pe părțile lui Văscan și Boghian, *Ostafie* pierde procesul. (Surete ms. II, 332).

După 3 ani, în 7098 Iunie 14 (1590), același domn, Petru Vodă Șchiopul dă carte gospod la mâna lui «Romașco vataul și Frăsinei să-și oprească un pomăt din *Pomârla*» (Surete ms. II, 333).

Satul *Pomârla* a continuat să meargă pe *cinci* bătrâni, din cari n'avem știri de cât de 13 stăpâni, și anume: *Sima Mihailaș*, *Dragoș Mihailaș*, *Toader Mihailaș*; *Dumșa Haladic pah.*, *Codreanu Haladic*, *Nastasia Haladic*, *Safta Haladic*; apoi Boghian ușiar, Văscan diac, *Ostafie*, *Mihai*, *Romașco vataul* și *Frăsina*. Ceilalți stăpâni neavând price la divan, nu și-au dat zapise unul la mâna altuia, ci proprietatea a curs în mod normal în cele trei generațiuni de stăpâni, ce cață să umple tot secl. al XVI-a.

7. *Pomârla în secl. XVII-a.* În acest veac știrile despre *Pomârla* se înmulțesc și dacă în secl. XV și XVI proprietatea se pulverizază în cele 6 generațiuni de stăpâni de la popa Draghie în coace, în secl. XVII proprietatea în *Pomârla* începe a se strânge în mâna unuia, așa că din proprietate mică se prefacă din nou în proprietate mare, ceia ce se va desăvârși în secl. XVIII-a și XIX-a.

Din actele de stăpânire din acest veac se desprind numele celor *cinci stâlpi*, adică *cinci bătrâni* din *Pomârla*: *Prăjescul*, *Boldur*, *Grozav*, *Cornoae*, și *Ostafie (Mărza)*. Supt aceste *cinci* nume nu trebuie a înțelege pe stăpânii unei singure gene-

1) «pentru adevăratele slugile noastre Simion și frații lui *Dragoș* și *Toader*, feciorii Vascăi Mihailaș și nepoții lui: *Dumșa pah.* și *Codreanu* și surorile lor *Nastasia* și *Safta* fetele *Fedorinii*... le-am dat și le-am întărit «a cincia parte din sat din *Pomârla* partea din mijloc». (Surete I 366).

2) «pentru adevăratele slugile noastre *Nastasia* și sora ei *Elisabeta*, nepoate lui *Ivanco Haladic*... le-am dat și le-am întărit.. a treia parte de sat din *Pomârla*, unde a fost casa moșului lor *Ivanco* și iazul ce este pe Hluboca». (Surete I, 369).

rațiuni, a doua sau a treia de pildă, urmașii confundând de obicei supt numele vechilor bătrâni ai moșiei pe stăpânii din 2—3 generațiuni consecutive.

În 1629 Mart 11 (7137). Lupul Hăbășescu¹⁾ marele parcalab de Neamț și fost vornic, căsătorit cu Maria Prăjescul, sora lui Ionașco și Iordachi Prăjescul cumpără în Pomârla părțile lui Patrașco Culici.

8. *Un tălhășug de vite.* Între răzeșii stăpâni în stălpul lui Boldur se săvârșește cătră 1629 (7137) un tălhășug de vite. Ștefan, fiul Chiranei, văr cu frații Căzăcești, Coste și Drina, fură de la verii săi 4 boi, și-i petrece în țara Leșască. Hoțul e prins și dus la județ, și județul îl judecă ca un fur. Cum în legea veche se plătea capul, el cade cu rugămintea la postelnicul Dumitrașco și-l scapă din închisoare, dându-i toată partea sa din Pomârla²⁾.

9. Tot asupra stălpului lui Boldur avem știri în cartea de judecată din 7146 Ghenar 25 (1638) și în zapisul din 7150 Dec. 14 (1641), ce privesc pe Ionașco Herțea. Ionașco Herțea cumpărase în stălpul lui Boldur următoarele șurine:

- a) partea lui Ionașco Halițchi fiul lui Gavril Halițchi cu 9 taleri bătuți.
- b) partea lui Darie și Cernaucă, feciorii lui Iosif Halițchi cu 5 taleri bătuți.
- c) partea lui Ștefan Hubă și a femeii sale Carușcă cu 9 taleri bătuți.
- d) Partea lui Manoilă sin Petrică cu 9 taleri bătuți.

e) partea unchiului său Ionașco Herțea, frate cu tatăl său Șimion Herțea pentru un cal, un bou și un galbăn unguresc.

Asupra acestor părți din stălpul lui Boldur, rădică pâra la divanul lui Vasile Vodă că nu Ionașco Herțea e stăpân, ci ei frații Căzăcești — Ionașco și Vasile Cazacul — de oare ce, pretind ei, Onciul Moțoc, unchiul lui Ionașco Herțea, a fost dăruit părțile sale din stălpul lui Boldur, mănăstirei Pandocratorului de la Todereni, zidită de Teodor Moghilă; iar mai apoi călugării au fost vândut aceste părți Cazacului, tatălui lor. Divanul cercetând pricina, află că în adevăr Onciul Moțoc, unchiu lui Ionașco Herțea n'a fost dăruit de cât partea sa personală nu și a Herțeștilor; divanul îi dă ramași pe cei 2 frați Căzăcești, iar Ionașco Herțea se îndreaptă înaintea legii, pune ferăe în visteria domnească și câștigă pâra.

Cum însă procesul l'a costat parale, și a venit pe capul lui și alte năpăști, același Ionașco Herțea se duce la Cernăuți în 1641 Dec. 14, și acolo în casa șoltuzului și față fiind cei 12 pargari de Cernăuți se împrumută cu 20 galbeni de la Moiseiu din Dersca și-i pune zalog toate părțile sale din Pomârla, din stălpul lui Boldur și cu tot venitul ce se va găsi din pomeți, din câmp, din vatra satului și din hăleșteu». Cu acești bani își plătește capul și scapă cu obraz curat.

1) Hăbășescu ne duce la *Habiș*, pomenit în uricul lui Ștefan cel Mare din 6991 Aug. 17 (1483), ca fecior Marușcăi, fata lui Mănăilă Șerbescul. Habiș e maghiarul *hab* = val, deci Văleanu și vechile înrudiri cu Radu Piscu, vărul său primar, în vechea descendență de mari bani, apare de odată ca mare vornic (I. Bogdan DStef. I, 296).

2) ...«deci ei au alergat și au umblat pentru paguba lor și și-au prins boii petrecuți de mine în țara leșască; deci m'au prins pe mine și m'au pus la închisoare la Dorohoi pe mâna postelnicului Dumitrașco; deci mau scos la județ de mau judecat cu oameni buni; deci mi s'au aflat județul să-mi facă ca unui fur. Eu văzând că-mi vine vremea de peire, am căzut după dmlui postelnicul Dumitrașco să-mi scoată capul dintr'această nevoie. Deci dmlui mi-au scos capul dintr'această nevoie iar eu i-am dăruit dmsale partea mea de ocină din sat din Pomârla, din a cincă parte a treia parte din stălpul lui Boldur... și am dat și păgubașilor 5 capete de vite, iar dmlui postelnicul și de gloabă m'au iertat și mi-au ras și doi potronici de dajdie din visterie, ce a fost partea mea în sat în Pomârla, iar dumlui postelnicul să aibă a mai socoti și cu haine și ceva vită, după cum s'a îndura». (Surete ms. II, 325).

10. Actele ne vorbesc de *stălpul lui Ostafie*. Acest Ostafie a trăit pe la 1587, a fost ficiorul lui Pașco, dar după 60 de ani el era socotit un vechiu bătrân al satului Pomârla. În acest bătrân a lui Ostafie intrase stăpân Isac Balica hatmanul, prin cumpărătura următoarelor părți: cea de la Grozav, feciorul Zahariei, de la Polupan, nepot lui Grozav; de la Dumitru, ginerele Boghiului, și de la preutul Giurgea și Andronic, feciorii Donciului. Partea lui Isac Balica o moștenise nepotul său Pătrașco Ciogolea logofătul, care capătă carte de stăpânit de la Vasile Vodă în 7152 (1644) pe toate aceste părți. (Surete ms. II, 333).

Acest Pătrașco Ciogolea, acum parcalab de Hotin, ia în zălog cu 20 lei în Pomârla și partea lui Ion Hăbășescul, ce o avea de pe tatăl său Lupul Hăbășescul mare vornic, care și el o cumpăraseră de la Pătrașco Culici. Contra acestor părți ale lui Ciogolea pornesc pâra cei 7 feciori ai Cazacului și anume: Vasile, Ionașco, Costea, Andrei și Miron și cumnații lor Griga și Tiron, ce aveau părți de pe bunul lor Griga. Pavăl Albotă vornicul de gloată cercetează pâra în 7153 Iulie 13 (1645) și alege a treia parte din Pomârla din stălpul lui Boldur, care o dă lui Pătrașco Ciogolea, iar alți 36 stâneni, ce au eșit mai mult îi lasă răzeșilor Căzăcești (Surete ms. II, 337).

11. *Dumitrașcul Nacul visternicul*¹⁾. Cel care unește în mâna lui mai multe

1) Știrile despre înaintașii lui Dumitrașco Nacul vist. sânt foarte împărțite și redate. Numele *Nacul* — Neculai — se întâlnește în foarte multe documente ale secl. XVII, dar fără legătură de înrudire între dâșii:

Nacul, fără nici o boerie în 7150 (N. Iorga Doc. IV, 113);

Nacul din Popești în 7169 (Surete IV, 10); el e moșul lui Apostol Golăe, și are soră pe Antonia (Surete IV, 31);

Nacul aprod din Olănești 7139 (Surete XVI, 53, 136);

Nacul, tatăl lui Ionașco Nacul din 7171 (Surete IV, 97), și a lui Ghiorghită Nacul 7178 (Surete IV, 108);

Nacul din Proselnici în 7171 (Surete IV, 120), cu fratele său Toader;

Nacul ginerele lui Grigorie din 7175 (Surete IV, 186);

Nacul levintul în 7175—7177 (Surete IV, 196, 230);

Nacul ginerele Vergăi în 7178 (Surete IV, 285);

Nacul de Toderești în 7181 (Surete V, 64);

Nacul fiul lui Gheorghe din Boldești (Surete V, 57);

Nacul Isăcescul vornic de gloată în 7191 (Surete V, 47);

Nacul meserciul, pargariul de Iași, în 7183 (Surete V, 91);

Nacul Gheorghită în 7189 (Surete V, 100);

Nacul fiul lui Pelin, nepot Tomei (Surete V, 249);

Nacul Dăsoveanul cu fiul său Vasile în 7129 (Surete II, 160);

Nacul de Ungureni în 7129 (Surete II, 190);

Nacul din Ciurești pe Delea la Prut, cu alți 5 frați, feciorii lui Vâscan, nepot lui Iacob, strănepot lui Domșa în 7151 (Surete III, 109);

Nacul de Prăjești în 7143 (Surete III, 179);

Nacul din Popești în 7149 (Surete III, 219);

Nacul are de frate pe Isaco, cu fiul său Vasile, din Șătrăreni în 7100 (Surete IV, 115);

Nacul Murguleț căsătorit cu Maria Crăstian log. (N. Iorga Doc. III, 21) cătră 7188.

Nacul ține pe Mărica, nepoata de soră Antemiei, soția lui Andronic Isăcescul din Brănișteri pe Bașău, nepoata lui Soltan în 7151. (Ispisoace II, 2, 41, 42);

Nacul feciorul Antemiei soția lui V. Negrul are 5 frați și surori în 7156. (Ispisoace II, 2, 142);

Nacul de Obrejeni în 7169 (Ispisoace III, 1, 188)

Nacul Ioniță, fecior Nacului de Costești în 7165—7172. (Ispisoace III, I, 77; III, 3, 5, 147; în 7181 (III, 2, 148); în 7186 (Ispisoace IV, 1, 19);

Nacul de Liești, socrul lui V. Butucea în 7174 (Ispisoace III, 2, 36);

Nacul diacon din Șerbești în 7175 (Ispisoace III, 2, 48);

Nacul, ficior Nastasiei, nepot lui Istrate de Albești în 7167—7178. (Isp. III, 1, 103, III, 2, 79);

șurine din Pomârla și devine stăpân pe jumătate sat din Pomârla, este visternicul D. Nacul încă de pe când era pitar D. Nacul cumpăraseră de la Merla și barbatul ei Gavril Bălăntă pentru 14 lei, un cal, o iapă și plata unei șugubine, părțile ei ce le avea de pe tatăl său Griga, fecior — recte *ginere* — *Cazacului* (Surete ms. II, 342).

În 7165 Mart 5 (1657), D. Nacul vist. cumpără cu 92 lei părțile lui Toader fiul Nastasiei din Vicoleni, *jumătate din Pomârla* (!). (Surete IV 80; ms. III, 338). Tot de la aceștia cumpără cu 50 lei și alte părți din Pomârla (Surete ms. II, 342).

În 7167 Oct. 14 (1658) cumpără de la Ion Hăbășescul biv parcalab cu 20 lei părțile lui din Pomârla plătindu-i zălogul ce-l avea la Pătrașco Ciogole vel stolnic; îi mai dă pe deasupra și un hărmăsar turcesc (Surete ms. II, 339). În același an 7167 August 1 (1659) D. Nacul vist. cumpără cu 16 lei bătuși și un cal prețeluit 18 galbeni, partea lui Gligorașco Gherman biv parcalab, căpătată danie încă din 7165 Noembrie 3 (1656) de la unchiul său Stefan Văscan din Ungureni, după ce își îndepărtează de la moștenire pe rudele sale mai de aproape.

În 7170 Ghenar 25 (1672) D. Nacul vist. cumpără cu 62 lei bani proști și cu 22 galbeni un zălog, părțile nepoților Ciogoleștilor și anume: David de Zăluceani, Savin de Hudești, P. Docnea, și T. Hermeziul. În zapis se scrie că de va eși moșie mai multă să aibă D. Nacul a le mai da ceva, iar de va eși mai puțină să se crează istoviți, de și eideclară că nu știu că unchiul lor Ciogolea să fi rămas dator cu acei 22 galbeni. (Surete ms. II, 342). Dar într'un zapis nedatat T. Hermeziul atestă că a mai luat la Iași 20 lei peste cei 60 lei, pentru partea lui din Pomârla. (Surete ms. II, 362). Tot în 7170 Mart 20 (1662) D. Nacul vist. cumpără cu 34 lei partea lui Stefan, feciorul Chiranei, nepot Grigăi „din jumătate de stălp a treia parte din stălpul Prăjescului“. (Surete ms. II, 342).

Pe când D. Nacul vist. cumpără părți în Pomârla, urmașii Căzăceștilor își cer de la Vodă în 7169 Mai 1 (1661) să li se aleagă și să li se împartă ocinile. Divanul rânduește pe Ilie Grecul din Lozeni să facă cercetări și li se aleg astfel părțile între 5 veri pri-

Nacul Eremia din Roșieci în 7194. (Ispisoace V, 2, 199);

Nacul, frate lui Crăstian, căpitan de Lăpușna, în 7168. (Ispisoace IV, p. 42);

Nacul de Oncești în 7200. (Isp. IV, I, 215); *Nacul* în 7185 (Isp. IV, I, 15);

Nacul, socrul lui I. Tărlici, care ținea pe fata lui Sofronie în 7150. (Surete XVI, 108);

Nacul diregător de Tomești în 7141. (Surete XIV, 15); *Nacul* de Protopopești în 7201 (Isp. IV, 2, 15);

Din toți acești *Nacul* — recte *Neculai* — noi credem că stăpânul, care a unit în persoana sa jumătate din moșia Pomârla a avut acești ascendenți:

a) *Nacul Ușărel* în Bășeni în 7126 (1618) are de soră pe Grozava Horgoae. (Ispisoace I, 2, 115; II, 2, 182; III, 1, 163, unde e pomenit *pitar* și în 7157); apoi ajunge *comis mare* în 7159 (Ispisoace III, I, 1, 2, 3); fusese *parcalab* în 7154 (Isp. II, 2, 89); e biv comis în 7160 (Surete III, 109). E vel stolnic în 7166 (Surete IV, 296; Uricar XI, 209; în 7165) Isp. III, 1, 52); 7169 (Ispisoace III 1, 179) postelnic în 7174 (Surete IV, 118, 119); e pomenit ca biv stolnic în 7175 și 7176 (Surete IV, 120, 122); Antonovici Doc. Bărlădene III, 204); biv stolnic în 7180—7182, 7184 (Surete V, 31, 61, 87) vel pah. în 7184 (Antonovici Doc. Bărl. III, 260).

Nacul stolnic are case în Iași pe ulița Sârbească în 7180, vecin cu Simeon Păsărarul și Ioniță staroste (Surete IV, 235; V, 165 în 7188). Ca biv stolnic e rânduit vornic de poartă în 7175. (Surete IV, 197) și măsură moșia Tătărușii la Vaslui.

1. Nacul stolnicul are 3 fii: pe *Dumitrașco Nacul*, pe Toader Nacul, și pe *Ionașco Nacul*, care sânt pomeniți în actele timpului; în 7165 e postelnic (Surete IV, 84). În 7184 Dumitrașco Nacul vel pah. e dat ca fiu lui Nacul stolnic (Surete V, 159. În 7178 Ianuar 24 Dumitrașco Nacul e *vel pitar* (N. Iorga Doc. XXI, 261. În 7179 Dumitrașco Nacul e vel spatar. (V. A. Ureche. Miron Costin I, 125).

mari: Andronic, Stefan, și Măriuța pe de o parte și Coste și Ionașco Căzăcești pe de alta.

- a) Stălpul *Boldur*, *întreg* îl iau Andronic, Stefan și Măricuța.
- b) Stălpul *Prăjescul jumătate* tij „ „ „ *fără o șesime*.
- c) Stălpul *Prăjescul jumătate* îl iau Coste și I. Cazacul *plus o șăsime* din partea lui Andronic.
- d) Stălpul *Mărza jumătate* îl ia Costia și Ionașco Cazacul *plus o treime partea Tavei*.

Ilie Gociul le dă 2 zapise pe ziua de 1 Mai 7169 la cele părți în pâră și zapisul zice: „i-am tocmit stălpii tocmai ca să nu mai aibă a se părăre“ (Surete ms. II, 341); dar uitând să le împartă și pometurile și vecinii, în 9 Mai 7169 (1661), Vodă Stefan Lupul dă carte la vornicii de Dorohoi să li se aleagă pometurile și vecinii și anume Andronic cu ai lui să ia vecinii, iar Căzăceștii să ia heleșteul și pometele, ce căzuse pe partea lui Andronic (Surete ms. II, 341).

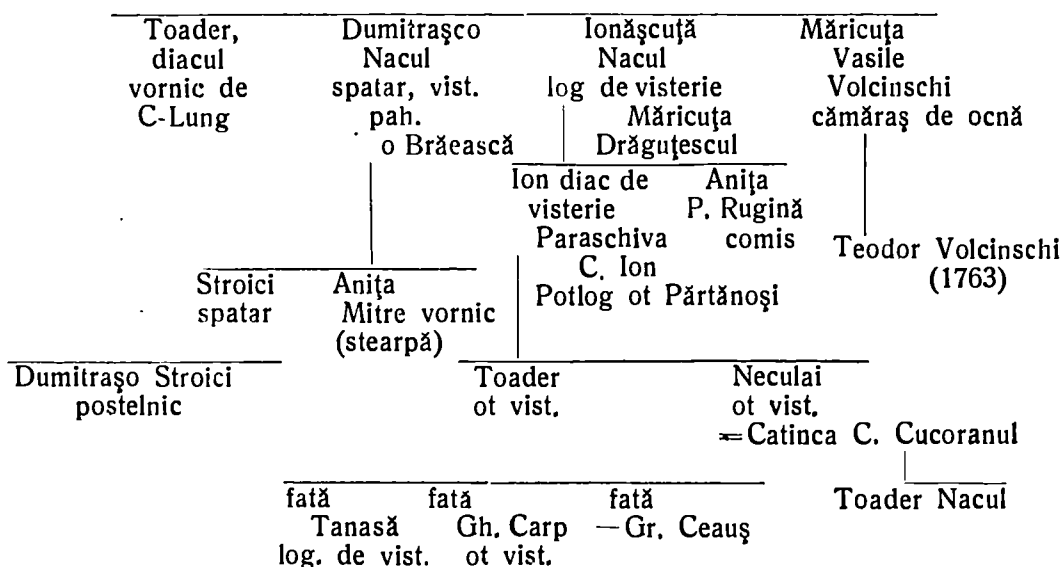
După 2 ani, în 7171 (1663) D. Nacul cere de la Vodă să rânduiască un boer să i se aleagă toate cumpărăturile sale din Pomârla, și în April 7171 (1663) Evstratie Dabija Vodă rânduește pe pah. Gavril Brăescul biv vornic și pe Simeon de Șilișău să meargă la Pomârla și să aleagă lui D. Nacul biv vist. toate ocinile sale (Surete ms. II, 343).

Cei 2 boeri merg la Pomârla, cercetează scrisorile și pe teren aleg tocmai o *jumătate sat* de Pomârla fără o *șesime dintr'un bătrân*. Iată părțile sale pe bătrâni:

- a) Stălpul *Cornoae* două părți.
- b) Stălpul *Boldur* a treia parte.
- c) Stălpul *Grozav* două părți, ale Ciogoleștilor.

Ioniță Nacul e logofăt (diac) de visterie în 7177 (Surete IV, 278, 280); tot logofăt de visterie este în 7185 (Surete XIII, 10), și în 7188 supt Duca Vodă (Antonovici Doc. Bărlădene III, 227), și în 7187 (Ispisoace IV, 1, 19) și în 7188 (Isp. IV, 1, 39) și în 7190 (idem IV, 1, 38) și în 7192 (idem IV, 1, 55, 78–81). El ține în căsătorie pe Maricuța Drăgușcul, a cărei soră o ținea un Ureche. Din căsătoria lor se pomenește de o fată a lor Măricuța, măritată cu Pavăl Rugină comisul (Surete XII, 11, 12).

Nacul ușerel, stolnic, vornic de poartă, parcalab

d) Stâlpul *Prăjescul* întreg *fără o șesime*.

e) Stâlpul *Ostafie*, nimic.

Toate aceste părți pe bătrâni le socotesc boerii hotarnici că fac tocmai *jumătate de sat fără o șesime*.

Erau deci în 1661 April *șese* stăpâni în Pomârla: Dumitrașco Nacul vist. stăpân pe jumătate sat *fără o șesime*; și cei 5 veri primari Căzăcești: Andronic, Ștefan, Măricuța, Coste și Ionașco pe jumătate sat *plus o șesime*.

Cum noi știm din măsurătoarea făcută în 1785 Mai 30 că moșia Pomârla avea aceste lărgimi: plecând de la fundul despre pădurea Pobrotești la fundul despre Trestiana Dorohoiului: 1780 st. + 1580 st. + 1257 st. + 1000 st. + 793 st.; adică în medie 1282 stânjeni, urmează că un stâlp avea lărgime de 256 *stânjeni*; deci cele două grupe de stăpâni aveau:

D. Nacul vist. stăpânia jumătate sat *fără o șesime* 600 stânjeni.

Căzăceștii stăpâneau jumătate sat *plus o șesime* 683 stânjeni.

1282 stânjeni.

Iată care ar fi în schemă pe bătrâni distribuția proprietății în Pomârla:

Pomârla, lărgime 1282 stânjeni									
Popa Draghie către 1430 stăpâna toată moșia, adică 1282 stânjeni									
$\frac{1}{5}=256$ Ostafie			$\frac{1}{5}=256$ Boldur			$\frac{1}{5}=256$ Grozav			$\frac{1}{5}=256$ Cornoae
$\frac{1}{2}=128$ st.	$\frac{1}{3}=43$ Tava	$\frac{1}{3}=43$	$\frac{1}{3}=86$	$\frac{1}{3}=86$	$\frac{1}{3}=84$	$\frac{1}{3}=86$	$\frac{1}{3}=86$	$\frac{1}{3}=84$	$\frac{1}{3}=86$
Ionașco și Coste Cazacul = 171 stânj.	Andronic, Ștefan și Măricuța 85		Andronic, Ștefan și Măricuța 172 st.	Dumitrașco Nacul vistern. 84 st.		Dumitrașco Nacul visternic 172 st.	Andronic, Ștefan și Măricuța 84 st.	Dumitrașco Nacul vist. 172 st.	Ionașco și Coste Cazacul 84 st.
256 stânjeni			256 stânjeni			256 stânjeni		256 stânjeni	
Pomârla total 1282 stânjeni în curmeziș, din Știțeu în Ibăneasa									

Deci cele 3 grupe de stăpâni stăpâneau astfel:

- 1) Dumitrașco Nacul vist. 600 stânjeni în 4 bătrâni: Boldur, Grozav, Cornea și Prăjescul.
- 2) Andronic, Ștefan și Măricuța 341 stânjeni în 3 bătrâni: Boldur, Grozav și Ostafie (Mărza).
- 3) Ionașco și Coste 341 stânjeni în 3 bătrâni: Cornoae, Prăjescul și Ostafie (Mărza).

Dar proprietatea nu s'a oprit la această așezare, căci în 7173 Sept. 28 (1664), adică la un an după prima alegere, Toader Nastasă din Vicoleni, de la care Dumitrașco Nacul vist. cumpărase încă din 1657 părțile sale — zapisul său scrie greșit *jumătate din Pomârla*! — cu 142 lei, mai vinde aceluiași Dumitrașco Nacul vist. pometele, fânețele și pământurile ce le avea în Pomârla (Surete ms. II 344).

12. *Intre D. Nacul vist. și răzeșii săi.* Polcovnicul Andronic cu frații săi Ștefan și Măricuța stăpâneau 341 stânjeni în Pomârla cu iaz, în apa satului, și cu moară

de apă în ezătură. Atât iazul cât și moara lui Andronic veniau mai în josul apei, pe când iazul și moara lui D. Nacul erau în sus. Nu era lucrul ușor a întocmi un iaz puternic pe hliza ta de moșie, fără ca apele iazului din jos, să nu înece vadul morii iazului din sus. După înălțimea ieșăturii, după înclinarea mai mare sau mai mică a terenului, ezitorii greșiau iazul și nesfârșite procese pentru iazuri și mori se găsesc în actele multor moșii. Cum lărgimea locului de hrană se orienta după cursul apei, și nevoia de iazuri, practica celor vechi socotia totdeauna cât loc trebuia pentru traiul unui sat sau mai multe după lungimea apei ca să se poată iezi hălește, unul sau două pe bătrân, ca să se poată întocmi mori de apă. Practica era pistreala de săgeată cu arcul.

În 7175 Sept. 6 (1666) Iliaș Alexandru Vodă scrie carte la parcalabul Andrian și la vornicii de Dorohoi să cerceteze pâra, ce a pornit-o Dumitrașco Nacul contra polcovnicului Andronic, cum că iazul lui Andronic ce vine din jos, îneacă cu coada apelor sale ieșătura și moara Nacului, ce venia pe din sus; li se poruncește să se ducă la fața locului și să cerceteze și să-i așeze, ori tăind ieșătura, ori limitând până unde să se întindă coada iazului. Așa cred că s'a și urmat (Surete ms. II, 344).

— O altă pără pornește la divan Dumitrașco Nacul 2 logofăt, contra feciorilor lui Nastasă, pentru căci ei țineau la dâșii direasele părții de pământ căpătată danie de la Stefan din Ungureni, și apoi vândute de Gherman vornicul logofătului D. Nacul, fără să-i dea și diresele. Iliaș Alexandru Vodă rânduește în 7176 April 20 (1668) pe șatrul Rugină să cerceteze cazul. (Surete ms. II, 344) Tot în acest an 7176 Iunie 22 (1668), jupâneasa Crăcoae capătă carte de la Iliaș Alexandru Vodă ca să-și țină părțile sale din Pomârla, ce le are de la moșul său Iurașco vornicul, cumpărată de la Ilea și sora sa Vasutca. (Surete ms. II, 345).

Față cu atâtea hărțueli din partea răzeșilor vânduți și unii eșiți din moșie, Dumitrașco Nacul log. cere în 7176 Iulie 8 (1668) de la Vodă să i se aleagă părțile sale din Pomârla, mai ales fânațele despre pădure, și să-i formeze un *trup întreg de moșie* din toate hlizele, ce le are împrăștiate în cei 5 bătrâni ai Pomârlei. La această cerere *nouă* și pe care o impunea vremea — *comasarea moșiilor* — răzeșii s'au opus și rânduiții hotarnici afirmă că răzeșii au *zis să-și fie log. D. Nacul amestecat părțile sale pre stâlpii cei bătrâni*. (Surete ms. II 345).

Hotarnicii arată o altă distribuire a proprietății pe bătrâni.

Dumitrașco Nacul logofătul stăpânea bătrânii **Boldur, Grozav** și jumătate din **Prăjescul fără o șesime**. Căzăceștii stăpâneau bătrânii **Ostafie (Mărza), Cornoae (Martin)** și jumătate din **Prăjescul plus o șesime**.

Cu toată această nouă orânduire, buclucurile cu răzeșii nu se isprăvesc, mai ales cu hlizele cumpărate de la Toader Nastasă. Acesta dă la mâna pitarului D. Nacul *două* zapise, *unul* din 7177 Sept. 20 (1668), prin care atestă că el n'a dat danie partea sa din Pomârla, ci că a vândut-o cu 150 lei, căci având mare nevoie, n'a întrebat rudele de a-l ajuta să li-o vândă lor, dar n'a vrut nici unul, și așa o vinde lui D. Nacul; și se legă astfel că dacă cineva s'ar scula cu pâră, d-lui logofătul Nacul are putere să-i ia părțile sale din Vicoleni. (Surete ms. II, 346); *al doilea* din 7179 Sept. 20 (1670), prin care Toader Nastasă arată că i-a dat chizășie 2 urice de Vicoleni, nefiindu-i a mână uricile părințești, ce vorbesc de Pomârla, mai legându-se că dacă nu-i va putea aduce uricile Pomârlei să poată stăpâni pe direase părțile sale din Vicoleni. (Surete ms. II, 346).

Un alt răzeș de Pomârla Gavril Bălăușă, căzând la mare nevoie cade la D. Nacul pitarul să-l ajute și pune chizășie părțile sale din Pomârla. Cinci ani a umblat cu *șovele* și n'a plătit; strâns din scurt arată în zapisul său din 25 Dec. 7181 (1672) că de fapt el vânduse moșia de vre-o 5 ani în urmă, dar că nu se grăbise să-și aleagă

părțile. I se pune vadea la 6 Ianuarie 7181; iar în caz de nu va dezbate părțile să i le ție D. Nacul, cum s'a și întâmplat. (Surete ms. II, 346).

Cu aceste întrăm în pragul secl. al XVIII-a. Stăpâni în Pomârla erau:

Dumitrașco Nacul pitarul cu 2 bătrâni și jumătate fără o șesime sau în stânjeni 600.

Căzăceștii stăpâneau 2 bătrâni și jumătate plus o șesime, sau în stânjani 682.

De aici în colo fiecare jumătate de moșie din Pomârla își va avea viața sa deosebită, suferind schimbările aduse de vreme și oameni.

13. *Pomârla în secl. XVIII.* Vremile tulburi ce au venit peste Moldova în pragul secl. XVIII, navala și prada Tatarilor, venirea Leșilor cu Ion Sobieschi, apoi războaiele dintre Ruși și Turci cu începere de la 1711; apoi boalele, foametea și altele¹⁾ au avut urmări grele și în mersul liniștit al stăpânirii în Pomârla.

Trec 30 ani la mijloc; trăiau acum ca stăpâni urmașii celor de la 1670. Murise Dumitrașco Nacul visternicul; murise și Toader a lui Nastasă din Vicoleni, pârâțul lui. Pricinile însă rămăsese în picioare și întârzierea judecării acestor vechi pricini ni-o explică zapisele: „apoi s'au prilejit răscoale în țară, de au venit tatarii; și pe urmă au venit Leșii de i-au pradat și au luat tot și urice și zapise de la tatăl meu și l'au lăsat numai cu sufletul“.

Cine erau urmașii stăpânitori din 1670? Dumitrașco Nacul logofătul are de fecior pe Stroici spatarul, tulpina Stroiceștilor de la Dorohoi; iar Toader a lui Nastasă lăsase soția sa — Tudosia — cu Postolachi Nastasă, băiat, și o fată Odochița, măritată cu un Damian (Holban?) și un nepot de soră sieși, Simion Ciurariul. Se convine între părți în 7210 Febr. 10 (1702) ca Stroici spatarul să dea înapoi uricile Vicolenilor, zălogite încă din 1668; cât despre uricile Pomârlei, prădate de Tataři să nu se mai crează de se vor mai afla undeva. (Surete ms. II, 347).

În acest interval de 30 ani, Dumitrașco Nacul vist. își mărită și fata sa Anița cu *Mitre, ajuns mare vornic*. Nu știm multe despre Mitre marele vornic al țării de sus între 7202—7208. (Surete ms. XLII, Antonovici, Doc. Bârlădene III, 182, IV, 151; Uricar III, 274, N. Iorga Doc. VI, 37, 38) Rânduie a fi numit mare vornic al țării de jos Nec. Vodă Mavrocordat în 7218 (1709), i se scrisese cărți din Țarigrad pe gramaticul Ianachi, dar „nu l'au aflat viu“ (Let II, 80). Cronicile țării vorbesc de mai mulți Mitre; *Gh. Mitre* este unul din boerii ce părăsise pe Stefan Vodă Petriceicu și dase cărți la boerii răzvrătiți, de la Iubăneasa, Dorohoi (Let II, 227). Același Gh. Mitre e prins și închis la seimeni din ordinele lui C. Vodă Cantemir în 1685 (Let II, 267).

Același *Mitre*, acum căpitan face zurbale în lași cu T. Fliondor armașul contra Grecilor și-și bat joc de Mavrodin paharnicul supt Dumitrașco Vodă Cantacuzino. (Let II 252).

Cât despre Mitre marele vornic al țării de sus între 1694—1700, pe când I. Neculce îi zice *Dumitrașco Mitrea*, documentele interne îi zic *Apostol Mitre*. (Uricar III, 274; Iorga Doc. VI, 37; Antonovici III, 182).

Căsătorit cu fata lui Dumitrașco Nacul visternicul, el n'a avut parte de copii, cum se jăluște în toate zapisele sale *Anița*, jupăneasa lui; mort cătră 1709, starea proprietății sale din Pomârla se schimbă în rău. Anița Mitreoae vorniceasa ne lămurește pricina: „și neavând coconi, moșia care o aveau zestre de la părinți, o au fost dat-o nepotului meu lui Ioan Neaniul spătarul. Dar mai pe urmă ajungându-mă greul și nevoia și tâmplându-se de a fost și foamete mare în toată țara, căzând în grea datorie la

1). Navala și prada în Moldova după 1683, cu scoaterea din scaun a Ducăi Vodă (I. Neculce Let II^a 220); navala și prada Moldovei de Ioan Sobieschi în al 6-lea an de domnie a lui Vodă Const. Cantemir (Let II^a, 239).

Turci, și neavând ce face am căzut cu multă rugăminte la dumnului Dumitru Macri vel ban, fiind mie dumealui și văr primar, și i-am vândut dmsale jumătate sat de Pomârla cu 200 lei, însă fără vecini, căci pe vecini i-am ertat să naibă treabă dmlui cu dânșii. (Surete ms. II, 348). Aceasta în 7228 Iunie 14 (1720). Tratatul de vânzare le începuse încă din 7227 Iulie 15 (1719) cum ne spune zapisul ei din această dată (Surete ms. II, 347); se vede însă că avusese greutăți din partea nepotului ei, căci în primul zapis nu pomeneste nimic nici de copii, că n'are, nici de dania făcută mai dinainte, ci zice: „din pricina acestei foamete de acmu, care ne-a fost trimes-o Dumnezeu în tot pământul nostru, ajungându-ne și pre noi lipsa și nevoia și întrebându-ne și de alt neam al nostru, neavând nici o putere să o cumpere alții, am căzut cu rugăminte la dmnului Dumitrașco Macri vel ban, și ne-am tocmiț și ne-au făcut dmnului plata deplin.“

Asemănând cele 2 zapise de vânzare se vede că noul cumpărător a cerut de la vară-sa Anița Mitreoae, să lămurească mai bine titlul ei de proprietate: a) că are moșia zestre de la părinți; b) că cumpărătorul e văr primar cu vânzătoarea, deci spița a 4-a; și are protimisii; c) că de și a dat moșia sa danie unui nepot — probabil de vară primară, deci spița 5-a — dar din cauza foametei a stricat dania și a făcut vânzarea slobodă de orice sarcini morale, dania fiind o liberalitate, care se poate anula de donator, ori și când.

Și așa de la 1720 întră proprietar în Pomârla pe o jumătate de moșie marele ban Dumitrașco Macri, dând 200 lei pe moșie, dar fiind și văr primar cu Anița Mitreoaea vorniceasa.

14. *Pomârla lui Macri* (Lungul). Marele ban Dumitrașco Macri se folosește de aceleași nevoi a celorlalți proprietari pe cealaltă jumătate de Pomârla și încă din 7227, imediat după ce întră stăpân pe partea Aniței Mitreoae, cu primul ei zapis din 1719 Iulie 15. Urmașii lui Andronic Cazacul împinși și ei de nevoia foametei mari, ce a căzut ca o napaste pe țară, sânt siliți să-și vândă ocina lor — cei 341 stânjeni ce-i aveau în bătrânii Boldur (172) Ostafie (85) și Grozav (84). Andronic Cazacul a avut un fecior pe Gligorașco Păstrăv și mai multe fete, din care Grozava măritată cu Arsenie Volcinski, și alta cu Vasile Tăutul. Stefan Cazacul n'a avut copii, ori s'a înstrăinat de moșie; iar Măricuța s'a fost măritat cu un Tăutul și are 2 băieți; pe Sandul și Strat Tăutul. Partea lui Gligorașco Păstrăv — neavând urmași — a fost lăsată danie nepoților de soră, cari în 7227 spre toamnă vând lui Dumitrașco Macri banul, toată partea lor de moșie, a patra parte din Pomârla, fără să arate prețul vânzării, de oarece, cred, ei au fost ajutați în natură cu făină și altele și în schimb le-a luat moșia.

Când dar în vara lui 1720 vară-sa Anița Mitreoaea vorniceasa îi face zapis bun de vecinică vânzare, Dumitrașco Macri banul stăpâna trei pătrimi din Pomârla, și anume:

$\frac{1}{5}$ Ostafie	$\frac{1}{5}$ Boldur	$\frac{1}{5}$ Grozav	$\frac{1}{5}$ Cornoae	$\frac{1}{5}$ Prăjescul
Ionașco $\frac{2}{3}$ și Coste Cazacul	Dumitrașco Macri banul			$\frac{1}{3}$ Ionașco și
	252 st.	252 st.	172 st.	$\frac{1}{3}$ Coste Cazacul
171 st.	676 stânjeni			84 84
				Dumitrașco Macri
				172 st.

În 7292 Iuni 5 (1721) Mihai Vodă Racoviță dă ispisoc de stăpânire banului D.

Macri¹⁾ pe trei pătrimi din Pomârla și în ispisoc face istoricul trecerii proprietății de la Anița Mitreoae, la Ioan Neaniul spatar, și apoi la banul D. Macri, și spune: „dar el, Ion Neaniul spătar nimic n'a căutat'o ci s'a dus în țara Moscului.. iar mai apoi ajungând'o pre dmneaei nevoia în vremea foametei și neavând ce face s'a căzut la grea datorie la Turci, și s'a sculat și a căzut cu mare rugămintă la dmlui Dumitrașco Macri vel ban, și *fiindu-i dmsale vornicesei și văr primare*, au luat-o de la nepotul ei Ioan Neaniul și au vândut-o cu 200 lei dumsale lui D. Macri vel ban.” (Surete ms. II, 348).

Dar ce a pățit Macri banul de la Gr. Ghica Vodă povestește pe larg cronică: „*aice am scris pentru cei nemulțămitori și lacomi, cum îi tâmpină Dumnezeu și păcatul lor*”: „Era un boer de țară”) *anume Dumitru Macri banul*, carele era foarte socotit și deștul de miluit de Grigorie Vodă, că precum ați cetit înapoi că întâi îl făcuse *ban mare*, iară mai pe urmă schimbându-l din bănie l'au făcut *staroste de Cernăuți*; și-l avea Grigorie Vodă în cinste și în trecere ca pe fieștecăre din boerii mari. Dară el ce mulțămită au dat lui Gr. Vodă? Că nu i-a sosit nici s'au îndestulat de câtă bogăție avea, fiind mai bogat de cât alți boeri, ce încă s'au sculat și din slujba văcăritului de la Cernăuți, ce-i dăduse Grigorie Vodă în sama lui, au făcut vicleșug și au furat o sumă de bani din văcărît, și dintr'altele din toate, ce i se dăduse în samă, s'au aflat viclean. Acest fel de mulțămită au dat acest boer lui Grigorie Vodă, pentru cea multă milă ce-l miluise. Ce Dumnezeu cel drept, ce nu primește strămbătate n'au suferit, ce l'au tâmpinat, că au aflat Grigorie Vodă vicleșugul lui și au trimes pe vataful de copii, și l'au adus pe banul Macri, în fhere, și în urgie de acolo, de la Cernăuți, și l'au pus la închisoare. Inșă fiind acestas domn milostiv, cum ați cetit înapoi de bunătatea lui, altă pedeapsă nu i-au dat, precum i se cădea ca unui viclean, *fără cât 5 pungi de bani au luat* de la dânsul *gloabă* la visterie, și paguba ținutului ce făcuse, și iarăși l'au slobozit, lipsit din cinstea ce avusese și au făcut staroste în locul lui Macri, pre Radul Racoviță jicnicar, feciorul lui Dumitrașco Racoviță hatmanul”. (Let III, 173).

Cine să fi fost înaintașii lui Dumitrașco Macri banul? Nu greșim când îl socotim a fi feciorul lui *Constantin Macri*, care umple cu persoana lui diplomatica secl. XVII în jumătatea a doua.

Pe C. Macri îl găsim armaș în 7156 (Ispisoace II, 2, 137; apoi căpitan în 7156 și în 7157 (Isp. II, 1, 182—185); el împrumută cu 40 galbeni aur pe soția lui Pătrașco Horbinescul și-i ia Sănăuți (Isp. II, 2, 140). El ținea în căsătorie înainte de 7153 pe

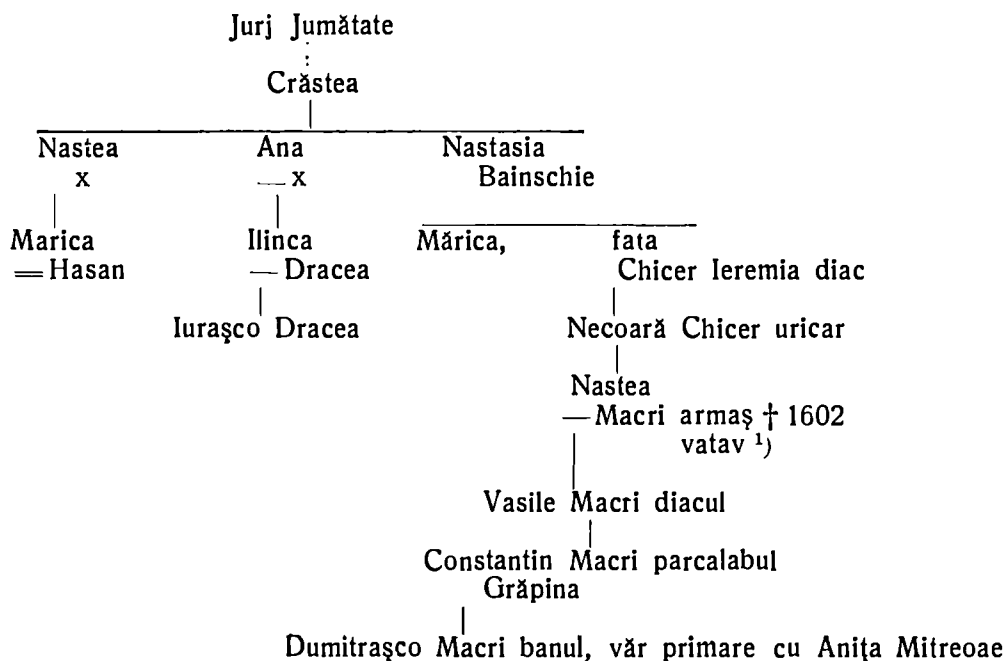
1). De Macri avem pomeniri în actele timpului ca și în cronici. D. Macri se găsește biv vataf în 7204 Sept. 11 (1695) când iscălește ca martur (Surete VIII, 150); e logofăt în 1701 (Ispisoace V, I, 81); apoi rădică bănia supt Mihalache Racoviță în 7227 Noemv. 28 (Surete X, 46, 48, 83, 91), până la 7230 April (Surete IX, 211); în 7228 (1720) hotărânicește Șandricenii (Surete XIV, 39); în 7229 e pus staroste de Cernăuți de Mihai Vodă Racoviță (Surete XII, 98) rămâne biv vel ban în 7235—36 (1727—28), supt Gr. Ghica Vodă, când e făcut iarăși staroste de Cernăuți. (Surete XIV, 43—44, 61, 72). Dar Alex. Amiras în cronică tradusă de dânsul, unde vorbind pe larg de neamul Ghiculeștilor și de domnia lui Gr. Ghica Vodă bătrânul, arată că între boerii rădicați la ranguri de acest Vodă a fost și *D. Macri*, care urmând la *bănia mare* lui Iordachi Cantacuzino, cumnatul lui Mihai Vodă Racoviță, rădicat la rangul de mare spatar, *a făcut ban mare pe Macri*. (Let III, 152); aceasta cătră 1727. Iar după 2 ani — 1729 — eșind Vodă în spătărie a mai boerit boeri, pe Paladi Toader, nepotul lui Mihai Vodă Racoviță, l'a făcut din visternic *ban mare*, „ce nici pre *Macri banul* nu l'a lăsat în părere de rău, ce l'au făcut staroste la Cernăuți”. (Let III, 152). Om de încredere pe lângă Gr. Ghica Vodă el e rânduit împreună cu Luca vel visternic să ducă doamnele și a lui Vodă și a boerilor în casele capuchihaelii. (Let III, 155).

2). La Pomârla.

Grăpina, fata lui Isac Stârcea și al Măricăi Hărmantea, după care are zestre în Popeni. Cumnații săi erau: Gligorașco Stârcea, Tofana, măritată cu Ion Munteanul și Toader parcalab, alt ginere a lui Isac Stârcea. (Surete XII, 72; XXI, 62, 68). Se vede că a ținut 2 femei, iară în alte zapise se dă de ginere lui Necoară Chicer uricar, nepot lui Eremia Chicer diacul de supt Petru Rareș Vodă (Surete IV, 292); diac în 7165 (1657). (Surete XII, 58); în 7166 (Isp. III, I, 88); el începuse ca parcalab de Ștefănești în 7154 (Surete V, 283); apoi parcalab de Hărlău în 7163 (Ispisoace III, 1, 62, 89); stă parcalab la Hărlău și în 7176. (Ispisoace III, 2, 58, 97, 139), și revine parcalab de Ștefănești în 7178. (Iorga Doc. XXI, 260; Surete IV, 110); are vii într'o cărare cu T. Toropul la Fetești. (Surete V, 57, 308); tot în 7154 are pricină el și cu P. Chicer pentru un cal cu Dondu și ia un bou și 3 lei pentru cal. El e stăpân în Jumătățeni, unde are 2 stâlpi împreună cu Isac și Neculai. (Surete IV, 115); aceasta în 7167 (1658) și 7168 (1660). Are părți în Popeni în 7175 (1667) (Surete XII, 19); fiind nanaș lui Stefan Tomița îl împrumută cu 12 lei și-i ia zalog părțile sale din Jumătățeni supt Duca Vodă (Surete VIII, 22).

Intre Costantin Macri căpitan și Macri armașul, ce era deja mort în 7110 (1602) (Surete IX, 70), se interpune un *Vasile Macri diacul*, care stăpânia în Holoucinți prin 7122 (1614). (Surete IX, 90, 91); el se arată a fi fiul armașului Macri mort cătră 1602. (Surete IX, 62).

Armașul *Macri* ținea în căsătorie pe Nastea, asta înainte de 7105, fata lui Chicer diac, nepoata Nastasiei lui Bainschie, strănepoata Cristei, răstrănepoata Giurgii Jumătate. (Surete II, 182, IX, 62, XX, 99). Așa că neamul Macrieștilor (gr. μακρὸς = lung) nu era de eri de alaltăeri, ci se rădică prin înrudirile sale la boerii *Jumătate*:

15. *O moarte de om*. În toamna anului 1721 se întâmplă o moarte de om la *balta Dorohoiului*. Se dă de știre autorităților, și Vodă Mihai Racoviță dă carte domnească la răzășii de Pomârla — urmașii din Criste și Ionașco Cazacul — stăpâni pe o a patra parte de moșie de Pomârla, mai ales că Dumitrașco Macri vel ban și staroste

1). Macri vatav de Iași cumpără cu 200 taleri în 1598 tot satul Volocinți de la mătușele sale, bătrâna Mărica Hășănoae, Ilinca Dracea. (Surete IX, 66).

de Cernăuți își plătitse gloaba sa, ce i se venia pe cele trei sferturi din Pomârla. Vodă scrie: „vă facem știre pentru o moarte de om, ce s'a aflat la balta Dorohoiului și după obicei s'a dat să plătească acea moarte toate satele de prin pregiur“. Vodă îi amenință pe răzeși că de n'or plăti ei partea lor de gloabă „am dat voe dumsale Dumitrașco Macri vel ban să vă țină și partea voastră de moșie și să dea dumnealui acei bani, iar voi să fiți lipsiți de acolo din ocina voastră, nedând banii“ (7230. Oct. Surete ms. II, 348).

Nu știm de urmarea poruncii domnești; se vede însă că răzeșii și-au plătit partea lor din gloaba *șugubinei*, și au continuat de a-și stăpâni pătremea lor din Pomârla, cum dovedesc actele ulterioare.

16. *Hotarnica Pomârlei*. Tocmai în 7233 Iulie 25 (1725) se face prima hotarnică a Pomârlei „pe semne bătrâne vechi și pe hotară bătrâne“. Cum însă asemenea semne nu erau pe fața pământului, fiind stricate, se ia mărturia unui om bătrân, Stefan Malișenco, sătean din Iubăneasa, și precum a zis că știe hotarul din vechiu pe unde merge, a purces acel om *cu brazda în cap* înainte și așa ne-au dus pe hotarul cel vechiu al Pomârlei:“

(soare răsare)—„începându-se hotarul despre *hotarul Măgurii*, de supt codru, *dintr'un stejar*, ce iaste la *Căuiani*, în care s'a aflat semnul crucii, vechiu și noi l'am înțit cu buor.—Și dintr'acel stejar *în jos și la vale* pe podiș la capătul unor pământuri s'a aflat un *stâlp* de *piatră* ros și lepădat afară, și noi cu toții unde am socotit că vine acel stâlp l'am pus în capetele unor pământuri;—iar de acolo iar *în gios și la vale* peste *valea Habsăi* și peste un *hăleșteu* = dintăi au fost aceste doao sate tot a unui moș și a făcut acel moș acel *hăleșteu*, apoi sau despicaț aceale doao sate pe frați, adică pe feciorii acelui moș = și se sue hotarul la deal, și cam din dosul piscului, s'a aflat stâlp *de piatră vechiu*;—și de acolo tot înainte și drept la *drumul ce vine ot Șilișău*, unde aici a zis tot acel om că a fost *stâlp de piatră*, și nu s'a aflat, ci când se va afla stâlpul acela să fie hotar.“

(miazăzi)—Deacia drumul spre *soare apune*, *drumul Șilișeului* și pe supt *piscul Urlii*, la vale la *matca văii*, la *hăleșteul* ce iaste pre acea vale pre supt iaz și pe din dos tot spre *soare apune* și la deal și la vale tot pe drumul, ce se pogoară acel drum în *valea lui Balaban*.

(soare apune)—Și din *matca* acei vâlcele a lui *Balaban* din capetele unor pământuri, unde s'a *pus stâlp de piatră*, merge hotarul pe coaste, cam la deal, și pre acel deal, la capul *unui pisc*, ce iaste asupra cozii *bălții* lui *Obreja*, unde s'a *pus stâlp de piatră*; de acolo la vale și peste *pârăul* ce vine din *seliștea Pomârlei*, și pe la capul dealului, ce vine ot *Pomârla*, pe la coada *bălții* lui *Obreja*, și în sus pe lângă *șesul pârăului*, ce vine de la *hăleșteul Pomârlei* până din jos de iaz, la *podul lui Rugină*.

(miază noapte)—Deaici la deal pe *culmea dealului*, unde se povărnesc apele și deacii în gios tot prin porniturile apelor până iar în protriva *acelui stejar*, ce iaste în semnul buorului de unde s'a și început hotarul dintăi.“ (Surete ms. II, 349).

17. *Vasile Macri pitar și C. Macri medelnicerul*. Intre 1733 și 1786 se arată 2 nume de Macri, *Vasile Macri pitarul*, stăpân în Șilișeu, tatăl, și *C. Macri medelnicerul*, fiul, stăpân în Pomârla, cum relese mai ales din faptul că *D. Macri* banul cum-părase și în *Șilișeu*¹⁾ partea lui Nec. Costin post. fiul lui Ioan Costin hatman cu 60 lei,

1). E locul a da pe scurt mersul proprietății în *Șilișeul de sus*, după actele transcrise în o condică specială, scrisă de C. Tomida sârdarul în 1856.

În 7066 Mart 15 (1558) Alex. Vodă Lăpușneanu întărește lui Dragotă și surorilor

cum sună zăpăsul său de vânzare din 7230 Sept. 10 (Condica Șilișeu No. 16). Zdelca dată în 13 Sept. 7230 urmează a fi iscălită la Iași de boeri și întăriți de Vodă. (Condica Șilișeu No. 17) și în zăpăsi se zicea că din 44 jirebi cât are Șilișeu, Miron Costin a avut 26 jirebii, cumpărăturile lui Isac Balica hatman; iar C. Macri le are cumpărătură de moșul său D. Macri jicnicher de la Neculai Costin jicnicher, fiul lui Ion Costin hatmanul (Condica No. 23).

sale Magda și Ileana, nepoți Anușcăi satul Șilișeu din sus de Dorohoi, moșle de pe moașa lor Anușca de la Ștefan Vodă cel bătrân (No. 1).

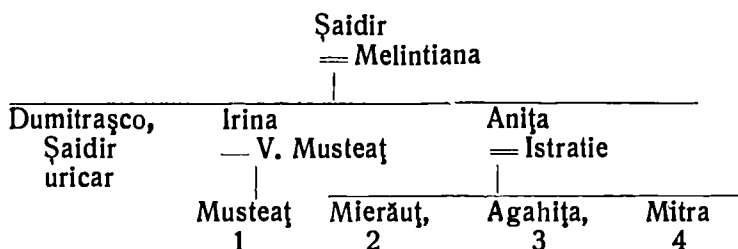
În 7118 Noembrie 17 (1609), C. Movilă Vodă întărește lui Isac Balica hatman 3 locuri de casă în Șilișeu cumpărate (No. 2).—În acelaș an 7118 Dec. 27 (1609), tot lui Isac Balica hatm. i se mai întărește de C. Movilă Vodă alte 2 locuri în Șilișeu, cumpărate cu 60 taleri de la Ilinca fata Ciornușcăi; iar cu 30 taleri cumpără partea lui Grozav, cu vaduri de moară în Jijia (No. 3).

În 7144 Mart 14 (1636) Vasile Vodă întărește Melintianii, fata lui Tudoran, și feciorului ei Dumitrașco Șaidir 5 jirebii moșie în Șilișeu de sus; (No. 5); Tot D. Șaidir mai cumpără cu 70 de potronici (6 lei) o jirebie = 35 st. și 6 palme = în Șilișeu de sus, în 7150 Iulie 12 (1642). (Condica No. 9).

În 7173 Mart 13 (1665) Miron Costin fost parcalab de Hotin cumpără cu 30 lei 2 jirebii în Șilișeu de sus de la Gavrilăș Gr. Ciornohuz. (Condica No. 10); greșit se pune zăpăsul din 7160 = 1652).

Tot Miron Costin vornic și Ileana soția sa cumpără cu 15 lei o jirebie de la Simeon în 7175 Ghenar 21 (1667) (Condica No. 11); iar în 7175 Noembrie 4 (1666), cumpără cu 140 lei 9 jirebii de la Merăuță (No. 12).

La o hotarnică nedată (No. 13). Ursul vornic de poartă alege în Șilișeu 26 jirebii partea lui Miron Costin și 15 jirebii partea Tăutuleasei. Ilaș Vodă Alexandru întărește în 7175 Noembrie 8 (1666), cumpărătura lui Miron Costin în Șilișeu 9 jirebii cu 140 lei. Iată încrângătura vânzătorilor (1, 2, 3, 4).

În 7223 Noem. 25 (1714) Nec Vodă Mavrocordat dă carte lui Nec. Ion Costin vătav de păhărnicea să ia de a zecea de pe Șilișeu de sus (No. 15); În 7230 Sept. 13 (1721), Nec. sin Ioan Costin hatman vinde lui D. Macri ban, cu 60 lei părțile sale din Șilișeu de sus (No. 16, 17). Treizeci de ani se poartă procese pentru Șilișeu între D. Macri ban, fiul său Vasile Macri pitar și C. Macri jicnicher și cu T. Damaschin, diaconul din Botoșani, și apoi pr. Andrei și pr. Ioan, până când în 7254 Oct. (1745) Ion Nec. Vodă Mavrocordat îi dă rămași, divanul aflând că Vasile Mărci pitarul stăpânește părțile lui Miron Costin log. fiind neamul său, iar T. Curt stăpânește părțile despre Adrian pah. fiindu-i ginere (No. 18—22).

Vasile Macri pitarul murind înainte de 7267 (1759), fiul său C. Macri jicnicherul cere boeri hotarnici pe Tanasă Meleghe vornicul de poartă, care dă mărturie hotarnică în 25 Iulie 7267 (1759) și alege părțile lui Teodor Curt (Lupul), despre C. Macri jicnicherul. Atunci se alege că Șilișeu de sus are 44½ jirebi a 35 st. jirebia cari fac 1548 stânjeni, din care dau lui T. Curt (ginelele lui Andrian pah.) 18 jirebi = 555 stânjeni (recte 643 și jum. stânjeni); iar lui C. Macri jicnicherul îi dă 26 jirebi = 780 stânjeni (recte 929 st. jum). Măsurându-se Șilișeu de sus iese: 53 fune fundul (sud) 26 funi mijlocul și 23 funi fundul supt Codru (nord) sau în stânjeni (1 fune = 30 st.): 1590 st., 780 st., 690 stânjeni. (Meleghe scoate: 23 fune nordul = 693 st.; mijlocul 26 fune = 1105 stânjeni (650 st. Macri + 460 st. Curt = 1110 !). În 7270 Iunie 17 (1762) C. Macri jicnicher poartă jalobă la Gr. I. Calimah Vodă contra lui T. Curt pentru paguba de 350 lei ce-i aduc pe

În 1755 Iunie 23, născând pricină între pitarul C. Macri și Nec. Gafencu din Hilișeu că i se calcă moșia și i se cosește fânul de pe Pomârla, Matei Ghica Vodă rănduește pe Ispravnicul de Hârlău, Păun medelnicerul să cerceteze pricina, să-i așeze la fața locului, iar neodihnindu-se vre-o parte să vie la divan să se judece (Surete ms. II, 350).

În 1786 Iulie 8, — C. Macri medelnicerul era mort — soția sa Catrina medelnice-reasa, fata Tofanei, fiica lui Ion Paladi vornicul, face jaloabă la Vodă să i se aleagă părțile sale din Pomârla despre Șilișeu. Vodă A. I. Mavrocordat scrie carte la Șarban Buhuș biv vel pah. și la C. Crupenschi biv vel pah. să cerceteze și să stălpască, măsurând moșia în lung și în lat făcând și hartă închipuitoare de starea locului. (Surete ms. II, 350).

În anul 1796 Noembre 18 se pornește o cercetare generală a hotarelor Pomârlei despre megieși. Cererea o pornise în 6 Iulie și Tofana, mama Catrinei, face jaloabă la A. I. Ipsilant Vodă pentru moșiile sale *Pomârla* (sat întreg?), *Popenii* (jumătate), *Borodnicenii* (jumătate) și *Codrenii* (jumătate). Hotarnica o cere să i se facă în semne și în stâneni. (Surete ms. II, 351).

— Despre *Probotești* și *Târnauca* a Zoiței Sturza se face o scrisoare de așezare între Zoe Sturza și Ioniță Bașotă clucer prin care se arată că pentru *Târnauca* va primi cele ce vor alege boerii hotarnici; iar pentru *Probotești* fiind pricină de 11 odgoane în fundul Șilișeului de sus, să se tae în două, după care boerii rânduiți lord. Crupenschi comis și Gr. Cristea comis vor urma pravățul moșiilor Pomârla și Probotești, unde iaste colț moșiilor, unde este și buor, și pe acel pravăț să se așeze pietre hotară cu știrea îmbelor părți. (Surete ms. II, 351).

— Despre *Șendriceni*, Ion Gherghel pitarul arată o mărturie din 7144 Sept. 14 (1635) și o hotarnică din 7152 Aug. 1 (1644), rădicată de Pavăl Albotă vornic de gloată, prin care se arată că hotarul despre Pomârla merge până în *iazul Boghiului*, care rămâne de hotarul Pomârlei și că Boghiul care a ieșit iazul, a fost socrul unuia Dumitru (Surete XIV...). Hotarul despre Pomârla mai merge și peste pârăul de la coada *bălșii lui Obreja*, la *podul lui Rugină*; cât despre pârăul ce vine din *hăleșteul Pomârlei* — acum încălcat de Maria Vârnavoala și feciorii ei, *a fost ezit de Dumitrașco Macri banul*, cum atestă 7 bătrâni, a căror nume îl citează mărturia: Ion vornicul de Pomârla, Stefan Pomârleanul, Toader Dulgherul, Stefan Borocea, Iancul Buhuțul, Martin Rusul morarul, și pe preutul Ioniță, ce a păstorit peste 40 ani în Pomârla.

— Despre Șilișeul Mariei Varnav a fost mai greu să se facă lămurirea hotarelor. Cum era dânsa o femeie hrăpareță și buclucașă boerii hotarnici au fost siliți să zăbăvească. Iată — pentru cunoașterea procedurii vechi — tergiversările Cc. Mariei și cedarea hotarnicilor:

1). I s'a trimes din Iași, cartea gospod, care a găsit-o acasă, și pe ea și pe cei 2 feciori ai ei, și au dat răspuns că va veni. 2). Ajunși boerii hotarnici la Pomârla i s'a trimes răspuns prin scrisoare să vină ea, ori să-și trimaieată vechilul cu scrisori; li s'a răspuns de Vasile Vârnav că maică-sa nu este acasă, că n'are boer hotarnic și că dânsul — ca fecior — nu știe unde-i sânt scrisorile moșiei. 3) la *a doua chemare* prin scrisoare li se răspunde de același Vasile Vârnav, că el fiind copil mai mic în casă la maică-sa nu știe ce să răspundă, și că nici scrisorile n'are. 4). I se scrie a

an oamenii ce șed pe Șilișeu și-i strică sămănăturile și fânățul. (No. 24). Între 1833—1845 intră în joc Anast. Bașotă și C. Curt pentru împresurări în Șilișeu (No. 25—28), mai ales că încă din 1841 Anast. Bașotă hatm cumpărase cu 91000 partea Agafiei Curt schimbând părțile ei din Șilișeu. *Sandul Curt* și Ileana Curt soția sa au avut 4 feciori: C. Curt clucer, (ia Răspopenii) Vasile Curt med., Catrina pr. Ianacachi și Agafia călugăriță.

treia oară că nu e bine să se împotrivescă, căci *urnelele* nu sânt bune și că-i vor fi de stricăciune; li se răspunde de același Vasile Varnav că n'are cheile acasă să caute scrisorile *în scrin*. 5) I se scrie a *patra oară* să trimeată la mama lor să aducă cheile și să scoată scrisorile din scrin; li se răspunde de același V. Varnav că n'are cal să trimeată om la maică-sa. 6) Pe când boerii cercetau hotarele despre Șilișeu cu marturi, află boerii hotarnici că a sosit Maria Vârnăvoae acasă; i se scrie a *cinclea oară* să-și trimeată scrisorile; li se răspunde că dânsa nu poate veni, fiind obosită, nici vechil n'are, cu cine să trimeată scrisorile, ci-i poștește să vină boerii hotarnici la Șilișeu. 7). În fine boerii hotarnici se duc la Șilișeu, *trecând peste datoria lor*. Acolo li se arată hotarnica din 7266 Iulie 20 (1758) rădicată de Tanasă Meleghi vornic de poartă și Ilie Cracalie, de pe care iau copie, *peste voința medelniceresei*, care le-a zis în față *că-i pare rău că le-a îngăduit să vază și să scrie această hotarnică*.

Iată cum aleg boerii hotarnici hotarul Pomârlei despre Șilișeu: „începându-se **piatra întâia**, care s'a pus la închietoare despre *Măgura de la câmp spre iazul Boghiului*, în podiș, de latura *drumului ce vine de la Săveni și merge la Șilișău*, — și tot drumul la vale în capul *dealului Urlei*, unde într'un dambușor de latura drumului din sus s'a pus **altă piatră**; — și tot drumul până în vale, la *iazul Boghiului*, în capul iazului și de latura drumului, **altă piatră**; — și de acolo tot drumul la deal și *în dâmb din sus* de drum **piatră**, — și tot drumul până în *valea lui Balaban*, și peste vale în capul unor pământuri s'au pus **doao pietri**, cari acolo s'a făcut și *colțul Pomârlei* margine din gios; — și de acolo la chiotoarea aceasta la deal, cam pe coastă, iarăși s'a pus **piatră**; — de acolo pe culmea dealului **altă piatră**; — și apoi în capul dealului drept în multe, mai în sus de coada *bălții Obreja* iarăși s'a pus **piatră**; — și de acolo la vale peste *pârâul Pomârlei*, ce vine din Șăliște și dă *în Obrejie* și în capul dealului Pomârlei, **altă piatră**; — de acolo pe coasta dealului *spre apus* și în dreptul *caselor medelnicroae Vârnăvoae* s'a pus **altă piatră**; — și de acolo pe coastă în margine pârâului, ce curge din *iazul Pomârlei* s'a pus **piatră**; — de acolo peste pârâu mai în sus de *podul lui Rugină* supt iaz s'a pus **piatră**; — de acolo la deal și tot pe coastă într'un dambușor de-asupra unor ponorături s'a pus **piatră**; — și iarăși tot pe coastă și pe de-asupra ponorăturilor și în dreptul a trei rădăcini de ulmi mari și câte trele în rând aproape una de alta s'a pus **piatră**; — și de acolo prin rădăcinile ulmilor tot pe coastă înainte s'a pus **piatră**; — și de acolo s'a pus **piatră în capul Hilișeului lui Curt** și a *dumisale clucerului Ioniță Bașotă*, căci până aici a mers Pomârlea tot coasta pre lung cu *Hilișeul medelniceresei Vârnăvoaei*; — iar de acolo porcede Pomârlea coaste în partea din *Hilișeu a dumisale clucerului*; — și de acolo la deal tot coasta cu *Hilișeul dumisale clucerului* până unde s'au dovedit *poenile Popei*, iarăși s'a pus **piatră** lângă un pădureț; — și de acolo la deal prin codru tot coaste cu *Hilișeul dmsale clucerului Ioniță Bașotă* până ajunge în *coastele Târnaucăi*; și acolo este capătul cel din jos la Codru despre *Hilișeul dmsale clucerului*, iar chiotoarea din sus a Pomârlei, la codru ajunge în *coastele Pobroteștilor* la deal de *lozia neagră* cu 170 stânjeni gospod; iar marginea Pomârlei de *cătră Măgură* pe lung rămân pietrele vechi nestrămutate“. (Surete ms. II, 356).

Asemenea hotarnică nouă să fie întărită de Vodă. La 3 Dec. boerii divaniți fac anaforă, pe care în 9 Dec. Vodă A. I. Calimah o întărește cu clausula că se pune soroc de 40 zile medelniceresii Maria Vârnăvoae să-și aducă scrisorile, căci la din potrivă se va întâri stăpânirea prin hrisov (Surete ms. II, 351). Cum însă Ioniță Bașotă clucer era stăpân prin moștenire pe *trei pătrimi* din Pomârlea, i se întărește stăpânirea și are putere de a-și lua venitul din toate după obicei. Și zice Vodă: „poruncim domnia mea și dmyvoastră ispravnici de ținutul Dorohoiului ca pentru acei ce vor fi șazănd sau

se vor fi hrănind pe moșia Pomârla, și nu se vor supune a da adetiul obișnuit să-i supuneți împlininduse de la dâșii *după ponturi*.” (Surete ms. II, 360).

Sorocul de 40 zile trecu. Tocmai în 3 Martie 1797 cere de la Vodă să i se facă hrisov. Cancelaria pune încheere „să se cheme la divan dumneaei giupăneasa Maria Vărnăv *cu om gospod*.” (Surete ms. II, 361). Atunci intervine lordachi Vărnăv biv 3 post, frate mai mare cu Vasile Vărnăv și face întimpinare că a găsit scrisorile și cere înfățișare. Vodă A. I. Calimah prin carte domnească din 22 April, le pune zi de soroc la sfârșitul lui Aprilie și scrie clucerului Ioniță Bașotă să vină cu scrisori dovezi și hartă de stare loculul. (Surete ms. II, 361).

Trece un an, căci de astă dată Ioniță Bașotă se arăta greoiu. Vodă A. I. Calimah se vede nevoit a scrie o nouă carte domnească la 31 Febr. 1798 „ca la miezul Păresii să vină la divan cu scrisori dovezi ca se dea sfârșit acestei pricini, căci altfel *vei fi supărat cu om gospod*.” (Surete ms. II, 361).

Căminarul Ioniță Bașotă face o nouă întâmpinare „că m'am sculat și am venit aice la divan după ce am cheltuit cu dusul hotarnicului, cum și toate trebuințele care le-am lăsat în pământ, dar închizându-se atunci divanul am fost prelungit.” La 14 Iunie marele logofăt pune încheere: „la cercetarea de al doilea să fie și dmlui Ion Rizul biv vel vornic și Mih. Sturza biv vel vornic și *numai decât să ia pricina sfârșit*.” (Surete ms. II, 362). În sfârșit Vodă A. I. Calimah pune capăt pricinilor și prin o nouă carte domnească întărește căminarului Ioniță Bașotă dreptul de stăpânire pe tot locul cu pricina din Hilișeu, ce pătimește împresurare despre Maria Vărnăvoae medelnice-reasa. (Surete ms. II, 362).

18. *Pomârla lui Volcinski și Ralea*. Dumitrașco Macri ban stăpânia trei sferturi din Pomârla de la 1729. De la Dumitrașco Macri Pomârla trecu la fiul său Vasile Macri pitar și apoi medelnicer. De la Vasile Macri Pomârla trecu la fiul său Costantin Macri medelnicerul. Acesta prin zestre o dă ginerelui său Costantin Bașotă, tatăl lui Ioniță Bașotă, și bunul hatmanului Anastasă Bașotă.

Cât despre pătrimea rămasă a lui Coste și Ionașco Cazacul, povestea este aceasta: După 1719 pătrimea din Pomârla trece la Dumitrașco Potlog, cred prin zestre, căci lipsesc actele că s'ar fi vândut. Potlog are 2 fete: pe Anița mama lui Toader Manole răzeș și pe altă fată, mama Mariei Stărcioaea, păhărniceasa, stăpâni pomeniți în actele de după 1778, cea ce arată că 60 de ani proprietatea a curs liniștită pe aceasta a patra parte din Pomârla. Se vede că ei stăteau în alte părți, căci nu-și puteau căuta de moșii și Catrina Macrioaea medelnice-reasa, soacra lui C. Bașotă, începuse a le încălca hotarele. În 1778 Toader Manole cere de la Vodă să i se aleagă hotarele despre părțile Catrinei Macri. Vodă C. D. Moruz rânduește ca boer hotarnic pe Ioniță Buznea, iar isprăvnicia de Dorohoi fiind ocupată și „fiind că noi avem trebuință și nu ne dă mâna ca să mergem având alte porunci a căuta” rânduesc pe Ioniță Murguleț paharnic să meargă la Pomârla și să aleagă stălpind'o cu pietre hotară în măsuri și semne despre partea medelnice-resei Catrina Macrioaea. (Surete ms. II, 363). În aceiași zi ispravnicii de Dorohoi scriu și lui Ioniță Buznea să meargă cu hotarnic, rânduit de Vodă, la Pomârla tot în acest scop. (Surete ms. II, 361). Cercetarea nu s'a putut face de această dată.

O nouă jalobă se face în 1780 contra medelnice-resei Catrina Macri. Ispravnic de Dorohoi era C. C. Crupenschi paharnic; acesta scrie în 9 Ghenar 1780 un răvaș către Cc. Catrina, că aducându-i-se de către T. Manole o carte domnească pentru Pomârla... „iar de ai ceva a răspunde... poftesc să am răspuns de la dumneta și sănătate”. (Surete ms. II, 364).

Părțile cad la un fel de împăcaciune. Nici Toader Manole, nici vară-sa Maria Stărcioae nu-și puteau căuta de moșie și se învoesc cu cc. Catrina Macri ca ea să caute

și pătrimea lor și să le plătească arendă. După un an de procese medelniceasa Catrina Macri nu le-a dat de cât 3 galbeni și se provoacă o nouă jaloabă la Vodă C. D. Moruz; În 3 Ghenar 1782 Vodă scrie carte la sulgerul Mihalachi să cerceteze pricina dintre părți, mai ales că Cc. Catrina Macri arătase că ea ar fi plătit arenda în mâna lui Dumitrachi Potlog și pentru partea lui T. Manole. (Surete ms. II, 363). Toader Manole își măritase fata după Gh. Talpă polcovnic și-i dase zestre optimea sa din Pomârlea, căci el stătea în Mlenăuți, unde era stăpân Gh. Talpă, care cere și el în 1783 alegerea părților sale de zestre despre vecini. Vodă A. C. Mavrocordat rânduește în 11 Sept. 1783 pe ispravnicii de Dorohoi: C. Varnav medelnicer și pe lordachi Crupenschi sulger să cerceteze pricina alegerii hotarelor. Cercetarea nu se face nici de data aceasta. Peste 2 ani, în 1785 Mai 30 boerii hotarnici, Ion Rale vornic de poartă și Ilie Cantacuzino, căci C. Crupenschi pah. ispravnic de Dorohoi, era ocupat, merg la Pomârlea și pentru a putea alege părțile noului reclamant, măsoară toată moșia Pomârlei în stânjeni și semne. Se face funie de 20 stânjeni domnești și se măsoară pe 5 locuri în curmezis:

- 1). Fundul supt codru, 89 fune=1780 st.; iar optimea lui Talpă 222 $\frac{1}{2}$ stânjeni.
- 2). In jos de sat 79 < =1580 st.; < < < 197 <
- 3). Intre Hilișeu-Ibăneasa 66 < =1257 st.; < < < 157 <
- 4). Tot în < < 50 < =1000 st.; < < < 125 <
- 5). In jos despre Dorohoi 39 < = 793 st.; < < < 99 $\frac{1}{2}$ < ¹⁾

Aceasta este prima măsurătoare precisă, potrivit noilor cerințe, ce se introdusese în măsurarea moșiilor, făcându-se și *hartă inchipuitoare* de starea locului.

În 1793 o nouă jaloabă se pornește de Gh. Talpă contra medelnicesei Mărioara, și Vodă M. C. Suțu rânduește pe ispravnicii de Dorohoi, Vas. Neculcea ban și M. Costachi pah. să cerceteze pricina. Lucrurile rămân aicea. Gh. Talpă polcovnicul își măritase fata lui Maria, întâi cu unul Pătrașco, dar n'are copii; al doile rând o mărită cu sârdarul lordachi Rale; și tocmai în 1836 Febr. 1 Maria serdăreasa lui lordachi Ralea își va vinde optimea ei din Pomârlea lui Anastasă Bașotă hatmanul cu 2200 galbeni; iar în 31 Oct. 1838 Mihai Sturza Vodă va da hrisovul de întărire Condica Pomârlei No. 12 și 13).

Tot Anastasă Bașotă hatmanul intrase cumpărător și în optimea lui Volcinschi, a cărei poveste este aceasta: Maria Stărceoea păhărniceasa și-a fost măritat pe fiica sa Smaranda cu Enachi Volcinschi înainte de 1800. Fiul acesteia Teodor Volcinschi la însuratul lui în 1814 Ghenar 28 capătă ca zestre acestea: *optimea din Pomârlea*, de pe maică-sa Zmaranda; Puenii, Năhoreni, moșiile din *raia*, 12 boi, 12 vaci, 12 vite, o brișcă cu 2 cai și 300 galbeni. (Condica Pomârlei No. 4).

Fiind departe de moșie, întru cât T. Volcinschi era supus austriecesc, el cere în

1). In a doua măsurătoare făcută Pomârlei în 1804 Iunie 9, din porunca lui A. C. Moruz Vodă, după cererea lui Enachi Volcinschi se dau aceste măsuri:

- 1) Supt codru 89 odgoane; iar optimea 11 odgoane 2 $\frac{1}{2}$ stj. = 222 $\frac{1}{2}$ stj.
- 2) Din jos de sat 71 < < < 8 < 19 stj. 3 palme = 179 stj.
- 3) Intre Hilișeu și Ibăneasa 55 < < < 6 < 18 stj. 5 < = 138 stj.
- 4) tij 45 < < < 5 < 17 stj. 1 < = 117 stj.
- 5) Fundul despre Dorohoi 37 < < < 4 < 14 stj. 1 $\frac{1}{2}$ < = 94 stj.

Această nouă măsurătoare este întărită în 5 Sept. 1804 de A. C. Muruz Vodă pe numele lui Enachi Volcinschi (Condica Pomârlei No. 3).

29 Sept. 1820 să se vândă prin mezat optimea lui din Pomârla; întinderile le dă după hotarnica din 1804. Tocmai în 1823 Mai 4 Vodă Ion Sandu Sturza scrie carte vornicului de aprozi, C. Aslan, să strige la mezat partea lui Teodor Volcinski, cu însemnare ca să se înștiințeze pe spatarul Anastasă Bașotă și dacă Maria Talpă nu va naște pretenție.— La 5 Mai spătarul Anastasie Bașotă se prezintă la mezat și dă la hareciul 20000 lei și la 18 Sept. 1823 moșia rămâne asupra-i; iar la 19 Sept. Vodă Ioniță Sturza întărește mezatul.

Acesta este în scurt istoricul proprietății în Pomârla, care începându-și povestea de la popa Draghie din 1420 — când era un trup mare,— se pulverizază la urmași în număr de 12 generațiuni de stăpâni pentru a ajunge iar trup mare la 1838 în mâinile hatmanului Anastasă Bașotă.

Gh. Ghibănescu

Satul Cristești, cu trupurile sale Popișcani, Coșești și Bărbești, din jud. Iași

(SCHIȚĂ ISTORICĂ)

§ 1. *Observații generale.* În județul Iași, în regiunea vechiului ținut Cârligătura, de la Târgul-Frumos spre miază-zi, în comuna Brăești, se află satul Cristești. Este așezat pe valea Cristeștilor și costîșa dealului Dodu ¹⁾).

Are o suprafață de 1305 hectare ²⁾, 168 case, 167 gospodării, 712 locuitori, din care 344 bărbați și 368 femei. ³⁾

Satele și moșiile încunjurătoare, azi, sânt: la răsărit, Brăeștii,— la miază noapte, Prigoreni și Buznea — la apus, Găneștii și la miazăzi, Hăndreștii, din județul Roman ⁴⁾.

În trecut, dacă ne ducem, satele și moșiile încunjurătoare erau: la răsărit, Ciunceștii ⁵⁾ și Brăeștii,— la miază noapte, Prigoreni, Avrămenii ⁶⁾ și Ruscanii (azi Buznea) — la apus, Moiceștii și Găneștii ⁷⁾ și la miazăzi, Hăndreștii.

În cele ce urmează, voi cerceta fiecare sat, aparte.

§ 2. *Popișcanii.* Sec. XV-lea. Satul la început se chema Popâccani (попычкани). Numele lui vine de la Popăčka (попычка), care e un derivat de la numele comun popă. Apoi, numele lui sună Popișcani și Popițcani. Satul care în condica Lluzilor, din 1803, ⁸⁾

1). Harta stat. major, planșele Târgul Frumos și Podul-Iloaei, Dicț. geogr. al jud. Iași, 85.

2). Dicț. cit.

3). Dicț. stat. al României, recensământul 1912, București 1914, I, 474. În 1888, erau 100 familii, cu 470 locuitori, Dicț. geogr. cit.

4). Harta stat. major, cit.

5). Azi în trupul Brăeștilor. El avea uric de la Iancu Vodă Sasul (c. 1580), cum se vede din ispisocul din 7142 (1634), Dec. 20 [Ghib. Surete II, 173—176]: «din ispisocul ăau avut moșul lor Giurgea Neacșul stolnicul de la Iancu Vodă»... «ocină și moșie din sat din Ciuncești, ce-l în ținutul Cârligăturii». Cp. Ghib. Sur. III, 254, IV, 34—35. Apoi «În Ciunca», în fundul văii Buda, Harta stat. major, pl. Podul-Iloaei și Dicț. geogr. al jud. Iași, sub Ciunca și Corbăla. Într'un uric din 6953 (1445), April 5, se întăresc boerului Mihail logofătul și fratelui Duma postelnicul, între altele, «села на врьзетъ на имѣ гдѣ вст чѣшка стан и гдѣ была чѣшка жерожъ и монастыр чѣшка станов» (satele, la Bârzota, anume, unde este Ciunca Stan și unde a fost Ciunca Giurgiu și mănăstirea lui Ciunca Stan), Ulianițchi, Mat. 66—67, Uricarul XI, 60—62. Cp. și satul Prigoreni, în Bul. Ioan Neculce, fasc. 5 (1925), 46, nota 3.

6). Azi în Prigoreni. Cp. satul Prigoreni, cu trupurile sale Avrămeni și Rătul, în Bul. Ioan Neculce, fasc. 5 (1925).

7). Azi, amândouă în Gănești. Pentru ele, vezi satele Ruscanii (Buznea) și Găneștii, în Bul. Ioan Neculce, fasc. 6, 1926, 85 și urm., 98 și urm.

8). Uricarul VIII, 332.

în Catagrafia Cărligăturii, din 1820 ¹⁾, se numește încă Popișcani, în Catagrafia din 1831 ²⁾, se numește «Draga», nume sub care această parte este cunoscută și azi. ³⁾

Satul e mai vechiu de cât Ștefan cel Mare și ar fi fost mai mare, decât îl găsim mai târziu.

Din uricul din 6974 (1466), Dec. 8, vedem cum Ștefan Voevodul Moldovii întărește vânzarea ce o face Popâčka și nepotul său Micul, drept 150 zloți tătarăști, către Moica și fratele său Costea a unui «loc, în pustie, la Cărligătură, între Popâccani, Ruscani și Gănești, la Fântâna lui Știubei... pentru ca să-și facă sat». ⁴⁾ Acest loc de pustie, care se afla alături cu satul Popâccani, ar fi intrat mai târziu în el, pe când așa pe el se întemeiază satul Moicești. Hotarul acestui loc este însemnat astfel ⁵⁾: «începând din pârăul lui Dragoș, pe drum, la vârful dealului, apoi pe deal la.... dealului, apoi la țarină, până la marginea țării, unde au pus un stâlp, apoi de la stâlp pe drum, la vârful dealului, la un stejar însemnat și dela stejar prin rădiu, la drumul cel mare și la un alt stejar însemnat și de acolo pe drumul cel mic, prin rădiu, la poiana Piscului, tocmai la drumul cel mare, ce merge către Gănești și dela drumul cel mare peste câmp la hotarul Cușescului ⁶⁾. Acesta-i tot hotarul din această parte, iar despre Gănești, să le fie după vechiul hotar».

Documentul este important, căci ne arată, pentru întâiași dată, numele satului Popâccani și numele stăpânului întemeietor Popâčka. Se vede că satul nu era de mult întemeiat. Aici căpătase Popâčka loc, în pustie, la Cărligătură, de două sate. În unul și-a întemeiat sat, altul îl vinde.

Documentul acesta este întregit de cel următor. În acest uric, din 6975 (1467), Ghen. 1 ⁷⁾, Ștefan Voevod întărește lui Moica și fratelui său Costea «dreapta lor vislujenie și cumpărătură, o seliște, unde se cheamă Fântâna lui Știubeiu, între Gănești, Ruscani și Coșești, ce au cumpărat, de la Costea, fratele lui Popâčka, drept 125 zloți tătarăști». Hotarul să-i fie după vechiul hotar.

1). Arhivele stat. Iași.

2). Ibid.

3). Harta stat. major, pl. Târgul Frumos, între satele Gănești și Cristești. Dicț. geogr. cit. 104: «La răsărit de satul Gănești, pe coasta de est a dealului Budeanu, se află urmele unui sat, ce se numea Draga...»

4). Bogdan, DȘt. I, 114—116: «слоуги наши на имѣ попычка и непот его микоула... продали слоугам нашим монке[ви и] братоу его кости вдно мѣс[те] на поустини на крѣпихтоу рѣ межи попычкани и межи роускани и межи гънеши оу шоубеве крѣпниці за р[и]злаг та]тарских... [цсо да всаджт селѣ] село».

5). Ibid. «а хотар томоу мѣстоу да ест почениши вт потока драгошева дорогою на верх дила, та днаом на... дила, та на цариноу до краи царини гдѣ поставили столп, та вт столп дорогою [на] верх дила оу знаменаны доубе, а вт дѣла черес рѣдѣ до великон дороги та оу знамена [ны] дроугин доубе [а в]т толѣ малою дорогою черес рѣдѣ до полѣна [п]иск[а] на самою великою дорогоу шо иде[т к] гънеши, а вт великон дороги черес полѣ до хотарѣ кѣшевкова. то им вес хотарѣ вт тон стороны, а вт гънеши да ест имѣ по старомѣ хотарю».

6). La Bogdan, cit. 115 e: «кѣшотвѣа?». Controlând locul, după o fotografie a documentului, la Academia Română, am găsit: кѣшевкова, al Coșescului, satul Coșești vecin.

7). Bogdan, DȘt. I, 117—118: «слоугы наши вѣрны монка и брат его косте.... потвердили есмо... их правое кысѣженіе и кѣпленіе вдно селище цож гдѣ сѣ зокет шубеова крѣпниці межи гънешии и межи роускании и межи кошешии шо они чоупили вт кости брата попычкына за рѣ златых татарских». Cp. N. Iorga, Studii și doc. VI, 73.

Din documentul acesta vedem că Popâcca are frați pe Costea și pe tatăl, sau mama, lui Micul. În părțile cumpărate de Moica și fratele său Costea s'a întemeiat satul Moicești ¹⁾, după numele lui Moica ²⁾.

Nici o altă știre, din secl. XV-lea și al XVI-lea, nu mai am despre Popișcani.

§ 3. În secolul XVII-lea. Cu acest veac, știrile despre Popișcani încep iarăși, din nefericire numai în legătură cu satele vecine.

Intro mărturie hotarnică, cam din 1635 ³⁾, a Prigorenilor, dată de spătarul Ureche, se spune: «drum în ȝos pre lângă matca văei Lupului, decia drumul în ȝos până la un iaz bătrân, din capul iazului în ȝos, pe matca văei Lupului, până unde să împreună *hotarul Popișcanilor*, unde iaste un stâlp de pîiatră, lângă matca Plotoniței...»

În 7146 (1638), Mart 22 ⁴⁾, în o hotarnică a satului Avrămești, se spune: «iar de acolo matca Plotoniței, ⁵⁾ spre amiazăzi, unde să împreună *hotarul Avrămeștilor*, cu *hotarul Popișcanilor*. Aicea să împle tot *hotarul Avrămeștilor*.»

Tot așa în 7149 (1641), Sept. 19 ⁶⁾, în hotarnica *Prigorenilor* (o seliști de sat pe Plotonița, ce să chiamă la *biserica de pîiatră*, cei în ȝanutul Cârligăturai): «de la un stâlp de pîiatră ce iaste lângă Plotonița(a), aproape de besearea de pîiatră unde au fost... din capul iazului, în ȝos pre matca văei Lupului, pân unde să împreună *hotarul Popișcanilor*, unde iaste un stâlp de pîiatră, lângă matca Plotuniței...»

În acelaș an 7149 (1641), după Septemvrie ⁷⁾, Vasilie Voevod, întărește hotarnica de mai sus: «pe matca văei Lupului, pân unde să împreună *hotarul Popișcanilor*...»

În 7180 (1672), Nov. 20 ⁸⁾, este pomenit Costandin «pârcălab ot Popișcani».

Interesantă este hotarnica din 7181 (1673), Noemvrie 23 ⁹⁾, prin care se arată despărțirea dintre Popișcani și Moicești. Hotarnica e făcută, pentru Gănești și Moicești, de Irimice vornic de poartă, pentru despărțirea dintre Popișcani și despre Cosăști arătând anumi și ci oameni megieș au fost, care au știut cu sufletile lor, pe unde sânt

1). Pentru acesta, vezi Bul. Ioan Neculce, fasc. 6, 1926, 98 și urm.

2). Un Toader Moica dvornic de gloate și fratele său Tador spatar se întâlnesc ca martori, în documente, începând din 6947 (1439) Mai 10 și până în 6961 (1453), Ghenar 16. Vezi Bul. Ioan Neculce, fasc. 6, 100. În uricile din 6944 (1436), Iunie 15 [Arh. stat. București, Episcopia Hușilor, pac. 25 1, Melchisedec, Cronica Hușilor, I, 149—150, cu data 6940¹⁾, și 6951 (1443), Aug. 24 [Ghib. Sur. XX, 195—198], li se întăresc mai multe sate. Nu văd legătură între cumpărătorii din documentele lui Ștefan cel Mare și acești boeri.

3). Ghib. Surete, III, 170. Bul. Ioan Neculce, fasc. 5, 45.

4) Ghib. Surete III, 144. Satul Prigoreni, Bul. Ioan Neculce, fasc. 5, 48.

5). În 1847, pâraul Plotonița este identificat cu Ciunca, Arh. stat. Iași, Tr. 1357, opis 1543, dos. 213, fila 17: «pârăului Ciunca, poreclit și Plotonița. Pârăul Plotonița este amintit încă în 6941 (1433), Ghenar 28: «одно село на плотоуницю на поле на нма где была иконе гжнескоу». V. Bul. Ioan Neculce, fasc. 6 (1926—1927), 98 și note e 7, 8 și 9.

6). Ghib. Surete III, 142, Bul. Ioan Neculce, fasc. 5, 48.

7). Ghib. Surete III, 147, Bul. Ioan Neculce, fasc. 5, 48.

8). N. Iorga, Studii VI, 88.

9). 1) Arh. stat. Iași, Tr. 1357, opis 1543, dos. 213 fila 7, 240 verso [aici 7181, Nov. 24]; 2) asemenea ibid. Tr. 1357, opis 1543, dos. 163, fila 67 verso; 3) ibid Tr. 1788, opis 2039, dos. 662, fila 30 verso. 1) «Pentru inpresurare moșii Popișcanii despre moșia Coșeștii, cu celelalte săliști, 1853 Fevr. 14». 2) «Moșiile Moiceștii i Găneștii despre moșia Hăndrești». 3) «Hotărîtura moșiilor Moiceștii și Găneștii despre Popișcani». Ibid Tr. 1788, opis 2039, dos. 343, fila 26: «limpezirea hotarălor moșiei Cristeștii... dispri Gănești... și dispri *Draga sau Popișcani* a mon. Doljăști». Dau hotarnica, după No. 1.

hotarâle și pi undi au ținut Banul¹⁾: «*am purces cu brozda în cap, începându-se hotarul alături cu hotarul Popișcanilor, hotarul Muiceștilor, de la o movilă din hotarul Târgului Frumos, di la movilă în gios, pi lângă rădiul Popișcanilor și de acolo în gios, pe drum, pin Ciretei roșii, până la capul rădiului, din gios sau pus stâlp și di la acel stâlp, pe drum în gios, până la movila mare, la un stâlp lângă drum, de acolo pe drum în gios, până la movila Banului la alt stâlp, di acolo pin rădiul Mutului, alături cu drumul dispre răsărit, din gios di rădiu, la capul rădiului, din gios lângă drum, unde se înpreună hotarul Găneștilor și cu a Molceștilor și cu a Coșăștilor, un stâlp, iar di acolo di la acel stâlp se începi hotarul Găneștilor, alături cu hotarul Coșăștilor.*»

Din 7183 (1675), April 2²⁾, avem mărturia lui Miron Costin, vel dvornic: «cum au venit la noi Anghelachi și Constantin de Popișcani, cu cinstita cartea Măriei sale, scriind la noi să mergem să socotim cu oameni buni, pentru un loc de prisacă, căci au ei gâlceavă, cu Dnei Tălmăcioae păhărniceasa, zicând Dnei jupâneasa Tălmăcioae că acel loc de prisacă este pe locul în hotarul satului Ruscanilor, iar Anghelache și Constantin au dat seamă că acel loc este pe hotarul lor a Popișcanilor... Mersam acolo, la acel loc de prisacă, strânsam oameni buni, bătrâni și târgoveți și din pregiur megliași și sau tâmplat acolo și Dl. Manolachi comisul. Adusau și uricul Târgului Frumos, care scrie în semne, din movile în movile. Pentru care lucru arată că Ruscanii au fost de ocolul Târgului Frumos. Deci noi am socotit, precum scrie uricul și semne și precum mărturisesc oamenii buni și așa am ales cu sufletele noastre, că *acel loc de prisacă este pe hotarul satului Popișcanilor*. Deci noi, precum am socotit, așa am ales acest lucru... precum am mers de am văzut movilele cele de hotar. *Este prisaca aceea pre locul Popișcanilor, mai jos de movila ce este de hotar.*» Aceiași pricină se arată și în documentul din 7183 (1675), Iulie 1³⁾. Anghelache și Constantin de Popișcani, jăluindu-se pre jupâneasa răposatului Talmaci, pentru un loc de prisacă din hotarul Popișcanilor, că este hotarul lor, iar păhărniceasa că e pre hotarul Ruscanilor, Domnul Moldovei, Dumitru Cantacuzino, trimite pe Miron Costin «prilejindu-se la țară»⁴⁾, ca să socotească acele hotare, între care hotare vine acel loc. Miron Costin, împreună cu Manolachi comisul află că *nu este prisaca în hotarul Ruscanilor, ci pre al Popișcanilor*.

În actul din 7184 (1676), Mai 12⁵⁾, între marturii cari adiveresc cumpărarea unei părți din Cristești, de către Miron Costin, logofătul, sânt și Constantin pârcălabul și Anghelache de Popișcani. Aceștia ca «*feciori de boiari de țară...* Anghelachi de Popișcani, Costantin biv parcalab tij ottam (asemenea de acolo)», împreună cu alții, din satele vecine, Scorțăști, Albești, sânt marturi ai logofătului Miron Costin, când cumpără părți din satul Românești, din ținutul Cârligăturii, cam la 1673⁶⁾. Întrunele locuri, Costantin «e căpitan»⁷⁾. Asemenea, sânt pomeniți, cam la 7185 (1677)⁸⁾, tot ca marturi, în cumpărări de părți de moșie, din Românești, de către Miron Costin. Asemenea în 7185 (1677), Fevr. 16⁹⁾, în actul scris în Berbești, unde se afla probabil Miron Costin,

1). După No. 2. Vezi și Bul. Ioan Neculce, fasc. 6, Ruscanii și Găneștii, 107.

2). V. A. Ureche, Miron Costin, I, 148—149. Originalul era la mănăstirea Doljești, foastă proprietară a satului Popișcani. Bul. Ioan Neculce, fasc. 6, 91.

3). Ibid. 150—151. N. Iorga, Studii VI, 89. Bul. Ioan Neculce, fasc. 6, 91.

4). Era la moșia sa vecină, Cristeștii.

5). V. A. Ureche, Miron Costin I, 150—151.

6). Ghibănescu, Surete XIII, 9.

7). Ibid 10.

8). Ghib. Surete V, 37, 39.

9). Ghib. Surete V, 34, XIII, 13.

«Anghelachi de Popișcani, Constantin căpitanul de Popișcani». La fel, în 7185 (1677). Fevr. 20¹⁾, scris în Iași: «Anghelache Costantin ot Popișcani», alături cu alții, din Cu-drești și Prigoreni.

În zapisul din 7185 (1677), Fevr. 26²⁾, vedem că Miron Costin logofătul cumpără un loc de prisacă din sat din Cârstești, de la Iacob, ce au fost pârcălab și de la fimeia lui Nastasia, «fata lui *Simion din Popișcani, čau fost pârcălab*».

Important este zapisul din 7185 (1677), Iunie 4³⁾, scris în Bărbești, prin care se arată că Anghelache Chiosea și Constantin și Gheorghiiță și Ion, feciorii lui Simion pârcălabul (din Popișcani) s'au tocmnit cu Miron Costin logofătul, pentru un heleșteu, iaz vechiu, ce este *înpotriva Popișcanilor*, la care heleșteu este un *țârmure* din matca pâraului a lor de Popișcani, iar un *țârmure* iaste de *Bărbești* și de *Cârstești*. S'au învoit cu d-lui logofătul «care a lăsat tot heleșteul vechiu, pe sama noastră, în veci și când ne vom apuca să ezim heleșteu, d-lui să nu se amestice». Și ei încă au dat dumisale voe să-ș facă alt heleșteu, din *pajiște*, mai gios de acel heleșteu vechiu, căci și acolo este un *țârmure* a lor de Popișcani și un *țârmure* a lor de Bărbești. «Și așa ne am tocmnit cu dlui, de va îneca apa din heleșteul dsale ceva loc de hrană din hotarul nostru, noi să răbdăm, precum răbdă și dlui, pentru locul dsale, ce va îneca heleșteul nostru». Acest iaz mai era acum vreo 30 de ani, în stânga drumului, cum mergi de la Târgul Frumos spre Cristești. Pomenirea e și azi.

În 7204 (1696), Iunie 7⁴⁾, Domnul Moldovii, Antioh Cantemir, dă dreptul dijmei lui Gavrilă și Toader, fiii lui Anghelachi, la Popișcani, și din prașilă și din grădini.

Din documentele ce am, urmează că satul Popișcani, în veacul al XVII-lea, umblă în 2 bătrâni: Popișcanul și Anghelachi. Vezi următoarele.

§ 4. Secolul al XVIII-lea. În 7251 (1743), Oct. 11⁵⁾, în o scrisoare de mărturie a unor oameni din Frăteni,⁶⁾ pentru moșie în Bătăraști⁷⁾, împreună cu alții din Albești, Scorțăști, Goești⁸⁾, apare și Toader Bărzul dela Popișcani.

Din 7258 (1750), Mart 27,⁹⁾ avem, în rezumat, cartea de rămas asupra lui Criste Arnăutul, cumnatul lui Anghelachi, de rămas, că n'are moșie în Popișcani. Abia din documentul din 7259 (1751), Iunie 14⁹⁾ aflăm stăpâni în Popișcani, unii din secolul trecut, alții din secolul al XVIII-lea. Prin acest zapis, se arată că Ștefan Bosie cămăraș cumpără două părți dintrun bătrân, din *satul Popișcani*, cei la Cârliștura: *una a lui Costandin, nepot Popișcanului și alta a Dochifei, nepoată de fată Popișcanului, le cumpără dela Sandul Carp și sora lui Tofana, nepoată de fată Popișcanului. «Acest sat îmblă în 2 bătrâni, un bătrân Anghelachi și un bătrân a lui Sandul Carp. Ce din bătrânul lui Carp au vândut două părți și una au rămas nevândută. Iar acele două părți li-au vândut, drept 105 lei.*

1). Ghib. Surete V, 35, XIII, 14.

2). Acad. Rom. Ms. 3336 «Catastih de moșiile dumisale Ștefan Bosie căm(ă)raș, let 7259, iuli 20, Ținutul Cârliștura», fila 8.

3). Acad. Rom. Ms. 3336, fila 8 verso, V. A. Ureche, Miron Costin I, 132—133, N. Iorga, Studii VI, 92.

4). N. Iorga, Studii VI, 95.

5). Cond. Mitr. Mold. din 1818, II, 563, No. 15. Asemenea Bul. Ioan Neculce, fasc. 4 (1924) 31.

6). În Bul. Ioan Neculce, fasc. 3 (1923), satul Goești, cu trupurile Vrâstașii, Șăpticenii, Lacul Negru și Frătenii, 31 și urm.

7). În Bul. Ioan Neculce, fasc. 4 (1924), satul Săneștii, cu trupurile Onișcanii, Podobișii, Bătăraștii, Storneștii și Pleșeștii, 1 și urm.

8). Acad. Rom. Ms. 3336, fila 12.

9). Ibid. fila 12.

Documentul este important, căci ne arată bătrânii satului: unul este Popișcanul, poate scoborîtor din Popăcca, și altul Anghelachi. Sandul Carp și sora lui Tofana sînt nepoți de fată Popișcanului. Sînt prin urmare, în a patra generație, ce ne arată deci pe Popișcanul, trăind pe la 1650, cam pe când trăiește și Anghelachi. Ca nepot al Popișcanului, documentul ni-l arată pe Costandin, probabil același cu cel ce l-am întâlnit mai sus, ca martur, pîrcalab și căpitan. Ca nepoți de fată ai Popișcanului avem pe Dochîța, Tofana și Sandul Carp. Din documentul din 1696, Iunie 7, am văzut și pe fiii lui Anghelachi: Gavrilă și Toader. Cred că nu greșesc, admițînd că acest Anghelachi e Anghelachi Cheosea, care împreună cu Constantin, Gheorghiiță, Ion și Nastasia (soția lui Iacob, ce a fost pîrcălab) sînt fiii lui Simion din Popișcani, ce a fost pîrcalab, după arătările doc. din 1677, Iunie 4 și Fevr. 26.

În două părți, din trei, din bătrînul Popișcanul, în sat în Popișcani, intră stăpîn Ștefan Bosie, cămărașul. Din acelaș an 7259 (1751), Iulie 20 ¹⁾, avem «Catastif de moșiile dumisale Ștefan Bosie căm(ă)raș... ținutul Cîrligăturii», cu scrisorile moșiiilor Cîrstești, Popișcani, Berbești și Coșești, Gănești, *părțile sale*.

În hotarnica Cîrsteștilor, din 7271 (1763), Iunie 24 ²⁾, în care se pomenește heleşteul Popișcanilor, alături de marturi, din Cristești și Prigoreni, sînt și Ion Ghineți ot Popișcani și Constantin Burciuman postelnicul ot tam și Vasile Sârbul ot tam. Din o amintire de hotarnică din 1791, Avg. 25 ³⁾, vedem că atunci, căutându-se semnele de despărțire între Popișcani și Moicești: Ceriteii roși, Movila mare, Movila Banului, Rădiul Mutului, nu s'au mai cunoscut. Cercetarea s'a făcut în ființa proprietarilor de Moicești, Gănești, Cristești, Coșăști, «*în ființa răzășilor de Popișcani și a însuș egumenul Mnrei Doljești*». Probabil, partea lui Ștefan Bosie fusese dăruită mănăstirii Doljăști, din județul Roman.

Deci, la sfîrșitul secolului, o parte de sat era stăpînită de răzăși și o parte de mănăstirea Doljești.

§ 5. Secolul XIX-lea. Știrile din acest secol sînt puține.

În Condica Liuzilor, din 1803 ⁴⁾, Popișcanii sînt arătați ca fiind ai mănăstirii Doljești, și are 6 liuzi.

În 1811, Iulie 6 ⁵⁾, găsesc pomenită o hotarnică a moșiei Popișcani, despre Coșăști și Cristești, pe care nu o cunosc mai deaproape.

La fel, pot spune despre o hotarnică din 1812 ⁶⁾, despre întîlnirea hotarului Popișcanilor cu a Coșăștilor.

Din 1817, Oct. ⁷⁾, avem foaia de zestre, ce căminarul Nastasă Scorțăscul dă fiicei sale Smaranda, în care, în afară de moșia Cîrsteștii, dela țin. Cîrligăturii, bez partea răzășilor, împreună cu trupurile de moșie unite cu moșia aceasta, îi mai dă «parti din moșia Popișcanii, de la ținutu Cîrligăturii, cât să va alegi, cari esti cumpărată de mine, *fiind moșia aceasta alăturată cu Coșăștii*».

În catagrafia Cîrligăturii din 1819, 1820 ⁸⁾, Popișcanii sînt a «mănăstirii Doljești (cealaltă era alăturată de Cristești și considerată ca făcînd parte din el) și are 3 liuzi

1). Acad Rom. Ms. 3336.

2). Arh. stat Iași Tr. 1765, opis 2014, dos. 100, fila 501 și urm. V. A. Ureche, Miron Costin I, 187. Vezi hotarnica la Cristești, sub anul acesta.

3). Arh. stat. Iași, Tr. 1357, opis 1543, dos. 213, fila 17.

4). Uricarul VIII, 332.

5). Arh. stat. Iași, Tr. 1357, opis 1543, dos. 213, fila 7.

6). Arh. stat. Iași, Tr. 1357, op. 2039, dos. 343, fila 29.

7). Arh. stat. Iași, Tr. 1765, opis 2014, dos. 100, fila 502.

8). Arh. stat. Iași.

birnici: Vasăle Mocan, Răuță Mocan, Costandin Ungurian (1 mijloc, 2 coadă), și 6 bejănari din *Cordun*, fără bir, poșlușnici a mănăstirii (doi se numesc Ungureanu).

În Catagrafia Cărligăturii din 1831 ¹⁾, satul apare sub numele de *Draga*, stăpânit de mănăstirea Doljăștii, vechil vataful Ion. În sat sânt 3 văduve și alți 7 oameni «slușile și alți oameni fără bir, supuși la unii și alții». Între ei și Gheorghe Cotună.

În 1847, Nov. 13 ²⁾, căminarul Ioan Fucs e rânduit hotarnic pentru moșiile Cristești, Berbești, Coșăști și poenile Călugărului, toate într-un hotar. Moșia Popișcanii era a Măn. Doljăști. Spatarul Teodor Vasiliu, proprietarul Cristeștilor, cerea ca moșia Popișcanii «ce iarăș de la un loc să începe cu moșia Berbeștii și merge în gios, în despărțire pârăului Ciunca, poreclit și Plotonița, să să mărginească întinderea ei la capul din gios, unde să împreună cu hotarul Cristeștilor, lămurit acest punct prin hotarnica Cristeștilor, din 7271, Iunie 24, făcută de răposatul pahar. Alexandru Neculce și de unde să începe și adevăratul hotar al Coșăștilor, ce merge în gios, dânduș coaste cu Cristeștii, iarăș prin despărțirea pârăului arătat». Inginerul susține că «nici moșia Popișcanii, nici moșia Moiceștii nuș au începutul stăpânirii lor, din aratata movilă a hotarului Târgului Frumos». Din hotarnice, se dovedește, spune el, că: 1) «moșiile Berbeștii și Popișcanii, în capătul de sus, să încep de la un loc, în despărțire lor, pârăul Ciunca, poreclit și Plotonița, cu 60 de stânj. mai în sus de o ezătură veche, unde este colț a 4 moși: Prigoreni, Buzne, Berbeștii și Popișcani, netăgăduit acest punct de nici unul din proprietari...; între Buzne și Popișcani urmează unirea arbitrilor, după jurnalul din 1844, iunie 25...». 2) «că pe malul stâng a arătatului pârău stau cap în cap moșiile Berbeștii și Cristeștii... iar pe malul drept, asămine, cap în cap moșia Popișcanii a mnei Doljăștii și moșia Coșăștii». (Aici drept și stâng este privit de la miazănoapte spre miază zi, dinspre Târgul Frumos spre Cristești). 3) «Că după firească și neîndoelnică înțelegere, moșiile Berbeștii și Popișcanii ca să încep dela un loc, ca niște surori, trebuie să stee iarăș la un loc, potrivit rânduelilor din învechime păzite, la hotărîturi».

Pricină, pentru despărțirea moșiei Popișcanii a mănăstirii Doljăști, despre Crăstești, cu siliștile ei, a spatarului Teodor Vasiliu, a fost și în 1848, Fevr. 3 ³⁾.

O hotarnică între Popișcani și Coșăști avem din 1853, Mai 11 ⁴⁾. «Hotarile între moșia *Popișcanii*, ce acum se află în proprietatea dum. hatmanului *Mavrocordat*, luată în schimb de la mănăstirea *Doljăștii* și între moșia *Coșăștii*, dela ținut. Eșii, proprietate a dum. spatr. Vasăliu, sau învoit de bună voi și cu mulțămire amânduror părților... ca de astăzi înainte și în veci, din neam în neam, stăpânirea între aceste două moși să să urmezi, după chipul următoriu și anume: din piatra delângă *fântâna Borcii*, ci esti punct viu și netăgăduit, să se măsoare patru sute stânj. domnești, în sus, pe granița stăpânirii ce desparte Coșăștii de Gănești și unde să vor împlini, să să statornicească piatră și movilă. Iară la parte despre răsărit, adică pârăul Plotonița, să să măsoare patru sute zăci stânjâni domnești, în linie driaptă, cu începere măsurii acestor stânjâni *din ezătura vechi*, ce să află în pârăul Plotonița, la capul *dialului Comorii*, punct asămene viu și netăgăduit și mergând în gios spre Coșăști, acolo unde să vor împlini acești patru sute zăci stânj domnești, să să statornicească iarăș piatră și movilă, aceste două petri și movili, de la o margine și dela alta, statornicite pe prințipul măsurii stânjânilor arataș mai sus, vor slujă de două puncturi statornice și

1) Arh. stat. Iași, Tr. 644, opis 708, No. 339, tom IX, fila 9 verso.

2) Arh. stat. Iași, Tr. 1357, opis 1453, dosar 213, fila 17.

3) Arh. stat. Iași, Tr. 1788, opis 2039, dos. 734.

4) Arh. stat. Iași. Anaforale 136, fila 4,

vecinice și apoi dela o movilă, până la alta, să să tragă pe pîscu linie dreaptă cu brazdă și cu pietrele trebuitoare, spre vecinică despărțire Popișcanilor de Coșăști, slujind măsurile stînjînilor pomeniți mai sus, în prințip, linie, pe planurile topografice, a cărie aplicație și operație, pe fața pămîntului, să să facă, la 24 a lunii April, anul curgătoriu».

Pe la 1849, locuitorii, câți se mai aflau în Popișcani sau Draga au fost strămutați în satul vecin Buznea, de către proprietarul moșiei Mavrocordat ¹⁾.

Din tot ce a fost, azi n'a mai rămas, decât amintirea bătrînilor de Draga și locul crășmei, ale cărei ruine mai erau acum vre-o 30 de ani.

§ 6. *Coșăștii*. În veacul al XV-lea. În trupul de azi al Cristeștilor, în capul de miazăzi al Popișcanilor, avînd la răsărit Cristeștii și la apus Găneștii, era din vechiu satul Coșăștii.

Satul e mai vechiu decât Ștefan cel Mare.

Numele satului vine de la Coșescul. Sate, cu acest nume, avem în județul Vaslui și Muscel. ²⁾

Cea mai veche amintire a satului o avem în uricul din 6974 (1466), Dec. 8 ³⁾, prin care arătîndu-se hotarul locului pustiu, din Cărligătură, la Fântâna lui Știubeiu, între Popăccani, Ruscani și Gănești, cumpărat de Moica și Costea, se spune: «pe drumul cel mare ce merge către Gănești, iar de la drumul cel mare, peste cîmp, până la hotarul Cușescului: «до хотарѣ кшесекка» ⁴⁾.

În uricul din 6975 (1467), Ghen. 1 ⁵⁾, arătîndu-se o altă cumpărătură a lui Moica și Costea, Seliștea «Fântâna lui Știubeiu», o așează între Gănești, Ruscani și Coșești («межи гънецін и межи роусканѣн и межи кошецін»). Satul era în stăpînirea lui Coșescul sau a urmașilor lui direcți, căci asta însemnează: до хотарѣ кшесекка și кошецін.

Alte știri din acest veac lipsesc, cum lipsesc și știrile, pentru întregul veac al XVI-lea.

§ 7. În secolul al XVII-lea. La începutul veacului acestuia, satul Coșești a fost în stăpînirea Pobratei. Cine l-a dat și cînd? Mănăstirea în veacul trecut, în a doua jumătate a veacului avusese, alături cu Coșeștii, și stăpînirea satului Cristeștii. Oricum, în ispisocul lui Alexandru Lăpușeanu, din 7062 (1554), Mart 20, dat mănăstirii, pentru satele sale, nu sînt pomeniți Coșeștii ⁶⁾. Va fi intrat în stăpînirea mănăstirii, după această dată.

De la Vasilie, Voevodul Moldovei, c. 1642 (Vezi doc. următor) avem uricul ⁷⁾, prin care, ermonahul Gherasim, egumenul dela Pobrata, vinde Banului visternic și lui Simeon Mihailescu, pentru 40 de oi și 3 cai, seliștea Coșeștii, de la ținutul Cărligăturii ⁸⁾.

1). Dicț. geogr. al jud. Iași, 104.

2). Vezi Dicț. geogr. al României, sub cuvînt. Despre cel din Vaslui, cp. M. Costăchescu, Observări istorice (extras din Anuarul Școalei Normale „Vasile Lupul“, Iași 1927) și Bogdan, DSt. I, 432.

3). Bogdan DSt. I, 114—116. Vezi satul Popăccani, sub anul acesta și nota.

4). Vezi satul Popăccani, pag. 24 nota 6.

5). Vezi satul Popăccani, sub anul acesta.

6). N. Iorga, Studii VI, 75.

7). Acad. Rom. LII/29.

8). Pentru Bașul și neamul lui, cp. satul Ruscanii și Găneștii, în Bul. Ioan Neculcea, fasc. 6 (1926—27), 89 și nota 7. Cp. și Movila Banului, în hotarnica din 7181 (1673), Nov. 23 (satul Popișcani). Pentru neamul lui Mihailescu, cp. satul Ruscanii și Găneștii, cit. pg. 90, nota 3. Unul din ei este și Ionășco Tălmaci, pentru care, vezi jupâneasa Tălmăcioae, în 7183 (1675), April 2 (Satul Popăccani). Asemenea prisaca lui Tălmăciu, în 7181 (1673), Nov. 23, Ruscanii și Găneștii, loc. cit. 90.

În 7150 (1642), April 6¹⁾, Vasilie Voevod întărește lui Vasile Banul, biv medelnicer și soției sale Alexandra, moșiile Moiceștii, *Coșeștii* și Zberoaia și altele, de la Cârligătură.

Din 7177 (1699), Iulie 11²⁾, avem zapisul, scris în Târgul Frumos, prin care Anița mărturisește că răposata sora sa, Băneasa (Alexandra) a dat nepotului său (Bănesei) Constantin moșia Coșeștii și heleșteul.

Prin hotarnica Găneștilor și Moiceștilor, din 7181 (1673), Nov. 24³⁾, se arată despărțirea între aceste două sate și Popișcani și Coșăști (partea între Popișcani și Moicești, vezi-o la Popișcani, sub anul acesta). «...Să înpreună hotarul Găneștilor și cu a Moiceștilor și cu a Coșăștilor, un stâlp, iar di acole, di la acel stâlp *să începi hotarul Găneștilor, alături cu hotarul Coșăștilor* și alături cu drumul și pe o *văiugă*, până la *Fântâna Borciului*, di la Fântâna Borciului, drept pistl șas, la vadul costișat, în *Plotoniță* și peste Plotoniță în cea parte la un stâlp și de acole la deal la *Cuibu Stârcului*⁴⁾ pe deal sâmnu întrun stejar, în costișă, undi să pogoară la *Preludce* și prin Preludce la deal, pe un drum vechiu, până în *Dealul Coșăscului*, lângă lacu, la un stâlp, undi să înpreună cu *hotarul Crăsteștilor* și în codru, până undi să înpreună cu *hotaru Hăndreștilor*.»

În 7205 (1697), Mai 6⁵⁾, Antioh Constantin Voevod, întărește stăpânirea lui Manolache Ruset, postelnic mare⁶⁾, peste întreg satul Coșeștii, din Cârligătură, cu iaz, câmp, țarini, fânaț, păduri și cu tot venitul din hotarul acestui sat.

§ 8. În secolul XVIII-lea. Nici în acest veac, știrile nu sânt multe.

În 7211 (1703), Oct. 17⁷⁾, printrun zapis, Manolache Rusăt, ce a fost postelnic mare, și soția sa Irina, dăruiesc Saftei, nepoatei lor de fiică, heleșteul cel mare dela Coșăști, ținutul Cârligăturii.

Interesant, pentru istoricul proprietății satului Coșești, este zapisul din 7253 (1745)⁸⁾:

«Un zapis dela Costache Lazul biv vel jic., la mâna ginerului său, lui Ștefan Bosie cămăraș, precum de bună voia lui au vândut *Coșeștii*, sat întreg, la țin(u)tul Cârligăturii. Așijdere au vândut și a patra parte din sat din Gănești și din toat(e) hotarâle, cari sintu înpreunate cu satul Găneștii, cari această moșie, satul Găneștii au fostu dumisale zăstri de moșul nostru Manolache Ruset, vornicul cel mari, fiicei sale, mătușii lui Costache Lazul, anumea Nastasiicăi, cau ținuto giupăniiasa Costandin Miclescul păh., car(e) întâmplânduia de sau săvârșit și nerămăindui copii, au rămas să o împărțim noi frățește, adică o parte fiii dumsali vor. Ștefan Ruset și o parte mătușisa Costăchioai și o parte mătușeasa Silioneasa și o parte maica lui Costache Lazul, fiind eai toți fițori vor. Manolachi. Și această parte a mumii lui Costachi Lazul, înpreună și cu *satul*

1) Acad. Rom. Cr. col. 1909, 42, Bul. Ioan Neculce, fasc. 6, 104.

2) Acad. Rom. VII/166.

3) Arh. stat. Iași, Tr. 1357, opis 1543, dos. 163, fila 67 verso; ibid. Tr. 1357, opis 1543, dos. 213, fila 240 verso (are numai hotarnica între Moicești și Popișcani); ibid. Tr. 1788, opis 2039, dos. 343, fila 30 verso (necomplectă). Originalul la Acad. Rom., Cr. col. 1910, 108—109. Satul Ruscanii și Găneștii, cit. 107.

4) Aici greșit «cuibu Stancului», dar cp. N. Iorga, Studii VI, 108: «Cuiubul Stârcului», cum e în adevăr.

5) Acad. Rom. VII/174. Arh. stat. Iași, Tr. 1357, opis 1543, dos. 213, fila 18 verso.

6) El stăpânea și în satul vecin, Găneștii. Satul Ruscanii și Găneștii, Bul. Ioan Neculce, fasc. 6, 106—109.

7) Acad. Rom. II/280, Cr. col. 1907, 210.

8) Acad. Rom. Ms. 3336, fila 17. Satul Ruscanii și Găneștii, cit. 108—109.

întreg Coșeaștii li-au vândut Costachi Lazul ginerului său, lui Ștefan Bosie, drept 300 lei și sint iscăliț și Sandul Toma vist. i Gligori Crupenschi păh.».

Din acest zăpis se vede că satul Coșeaștii, de la Manolache Ruset, vornic mare, prin zestre a trecut în stăpânirea fiicei sale, Nastasicăi, soția paharnicului Costantin Miclescu, dela care trece în stăpânirea unei alte fiice a lui Manolache Rusăt, maica lui Costachi Lazul și acesta îl vinde ginerelui său, Ștefan Bosie cămăraș.

Ștefan Bosie apare însă ca ginere și lui Sandul Toma visternic și chiar în acelaș an. Se vede că Costache Lazul și Sandul Toma erau rude apropiate, cumnați sau veri, ca amândoi să-l poată socoti pe Ștefan Bosie ginere.

Din acelaș an cu 7253 (1745)¹⁾, avem zăpisul prin care Sandul Toma visternic vinde, între altele, ginerelui său Ștefan Bosie și *heleșteul Coșeaștilor*: «Așijderea și pentru hăleșteul Coșeaștilor, dândul danie dumlui Manolache Ruset, ău fost vornic mare, nepoatei sale Safti, nevestii meale, după cum arată și zăpisul acel de danie, toate aceste părți... și hăleșteul Coșeaștilor, li-am vândut dumsale ginerelui meu, lui Ștefan Bosie...»²⁾. Ca martur iscălește și Costachi Lazul biv vel jitnicer și Grigorie Crupenschi.

Din 7254 (1746)³⁾, avem documentul următor, ce vorbește de cearta pentru heleșteul Coșeaștilor. Ioan Neculai Vvd cătră Sturza vel logft.: «pentru un hăleșteu, de la Coșeaști dela ținutul Cărligăturii, ău fost a răposatului vorc. Ruset Mihalachi, deci fiind și satul Coșeaștii și satul Găneștii amândoa a vornicului Manolache, au socotit răposatul vor. Manolache, împreună cu gupâneasa sa și lau dăruit acest hăleșteu întreg nepoatei lor Saftii, fiicii sulgeriului Neculai Lazul, cu zăpis, în cari zăpis hotăreaști și deosăbești pe alți fićori și nepoț ai vorc. Manolache, ca să naibă treabă, căci numai Saftii sau dat... Și Safta având ginere pe Ștefan Bosie iau dat satul Coșeaștii, în stăpânirea sa și cu hăleșteu întreg, cari hăleșteu lau și prinsu și lau întimiiat cu ezătură și vrând al stăpâni, iar fićorii lui Ioan Sălion, nepoții vorc. Manolache, nu lau îngăduit, fiind eai satul Găneștii, ci au cerut giudecată, pricinuindu că giumatate de apa acelui hăleșteu vine pre locul Găneștilor». Sturza vel logft. «așea au găsit cu cale, că să cade să stea daniia acelor boeri nestrămutată... și sau hotărât pricina săi dea paci fićorii lui Ion Sălion hăleșteului acestuia». Am dat această carte la mâna lui Ștefan Bosie căm(ă)-rașu să aibă a stăpâni acest hăleșteu întreg, *cât va cuprinde lumina apii*».

Din 7271 (1763), Iunie 24⁴⁾, avem hotarnica făcută de paharnicul Alexandru Neculce, pentru satul Cristești. În ea se spune între altele: «așa s'au stălpit moșia Cârsteștii, partea dsale medelnicerului Bosie, de cătră răzeși, puindu-se hotar o peatră despre apus, în marginea Cârsteștilor, lângă hotarul Coșeaștii, întrun pisc, cu bour, întrun stejar.»

Din 1784, April 23, avem zăpisul lui Matei Milo sulger, prin care cumpără venitul pe un an, din *Coșeaști* și moșiile alăturate, Crăstești, Berbești, Poiana Călugărului, de la pitarul *Chiriac Crăstian*⁵⁾.

Nu cunosc hotarnica Coșeaștilor, din 1791, Aug. 24⁶⁾. La această dată, moșia era a clucerului Anastasie Scorțescul.

1). Acad. Rom. Ms. 3336, fila 13.

2). Vezi Berbeștii și Cristeștii, sub acest an.

3). Acad. Rom. Ms. 3336, fila 17 verso. Cr. col. 1907, 218. Ruscanii și Găneștii, cit. 109.

4). Arh. stat. Iași, Tr. 1765, opis 2014, dos. 100, fila 501. V. A. Ureche, Miron Costin, I, 189. Arh. stat. Iași. Tr. 1357, opis 1543, dos. 213, fila 17. Vezi Cristeștii, sub acest an.

5). Acad. Rom. Cr. col. 1907, 204.

6). Arh. stat. Iași, Tr. 1357, opis 1543, dos. 213, fila 17, Acad. Rom. Cr. col. 1907, 223.

O altă hotarnică a «moșii Coșăști și Cristești» din 1795, April 14,¹⁾, încredințată de proprietarul lor, dum. Anastasă Scorțâscu, la 1817, Avg. 1 «prin care... să lămurește că atât movila Banului, precum și rădiul Mutului sau cunoscut și sau dovedit la ace hotărîtură».

§ 9. Secolul al XIX, are puține știri pentru Coșești.

Din 1801, August 10,²⁾, cunosc porunca Căimăcămiei, cătră ispravnicii ținutului Cărligătura, să cerceteze pricina sărdarului Anastasă Scorțâscu, ce are cu stolnicul Constantin Gheuca, pentru fânul cosit, de pe vatra iazului, aflat pe moșia sa, Coșești.

Nu am o hotarnică din 1812³⁾: «unde trebuie a să întâlnească hotarul Popișcanilor cu a *Coșăștilor*».

În 1816, Sept. 13⁴⁾, căminarul Anastasie Scorțescu roagă pe Domn, ca să se așeze pricina de hotare, ce are la moșiile sale Coșeștii și Poenile Călugărului, cu căminarul Manolachi Radu.

Coșeștii nu sânt pomeniți nici în Condica Liuzilor din 1803, nici în Catagrafiile Cărligăturii, din 1820 și 1831, ceea ce înseamnă, că erau numai siliști.

În 1847, Noemv. 13⁵⁾, căminarul Ioan Fucs e rânduit hotarnic moșiilor Cristeștii, Berbeștii, *Coșăștii* și Poenile Călugărului, toate întrun hotar, a spătarului Teodor Vasiliu.

În 1853, Mai 11⁶⁾, Coșeștii erau tot a spătarului Teodor Vasiliu. Pentru hotarul între Coșești și Popișcani, urmează o înțelegere între stăpânii amânduror moșiilor.

§ 10. *Satul Bărbești*. La răsărit de Popișcani, având Ruscanii la miază noapte,—Prigoreni și Ciunceștii la răsărit și Cristeștii, la miazăzi, venea din vechiu satul Bărbești. Din cele ce urmează, vom vedea că numele apare și sub forma Berbești.

Numele vine dela Barbă⁷⁾, sau de la un radical Berb.

Nici o știre nu am despre acest sat, care trebuie să fie foarte vechiu, din secolul XV-lea și al XVI-lea. Uricile vechi vor fi pierit, odată cu Balica, cel dintâi stăpân al satului, ce-l cunosc, după documente.

În secolul XVII-lea. Cel mai vechiu stăpân, cunoscut, al satului este Isac Balica, hatmanul și pârcalabul Sucevei. Aceasta o află dintrun uric, din 7130 (1622), Aprilie 1⁸⁾

1). Arh. stat. Iași, Tr. 1357, opis 1543, dos. 213, fila 7; ibid. Tr. 1788, opis 2039, dos. 343, fila 29.

2). Acad. Rom. Cr. col. 1907, 206.

3). Arh. stat. Iași, Tr. 1788, opis 2039, dos. 662, fila 30 verso

4). Acad. Rom., Cr. col. 1907, 227.

5). Arh. stat. Iași, Tr. 1357, opis 1543, dos. 213, fila 17. Vezi Popișcanii, sub acest an.

6). Vezi Popișcanii, sub anul acesta.

7). Un alt sat Bărbești, mai des Bărboși, la Cărligătură, a fost lângă Păușești, azi în trupul Păușeștilor. Printrun uric c. 1426, Alexandru Voevod întărește fiilor lui Ștefan Stravici, Toder și Petru, vislujenia tatălui lor «рун села на крѣпостѣхъ на нѣмъ гдѣ естъ мѣсто пашиескихъ и мѣстохъ дѣдовъ гдѣ естъ нѣкъхъ барбоси и драгомѣхъ хаспанихъ, третѣе кахѣци» și altele. Acad. Rom. Pecete 215. Cp. Satele Bălțați, Codrești etc., în Bul. Ioan Neculce, fasc. 7 (1928), 39, Nota 11. Alt sat Bărbeștii, pe Prut, avea uric dela Alexandru cel Bun. citat în 7035 (1527), Mart 12, Acad. Rom. C/2 Coriolan, Petru Rareș, București, 1909, 37—40, Ghib. Surete I, 223—5, XVIII, 122—124. Un sat Bărboși, al nepoților lui Mic Barbosul, este pomenit în 7082 (1574), Dec. 21, Ghib. Surete II, 274—276. Întrun uric dela Alexandru Lăpușneanu se pomenește un Barbosul, și satul Berbești (în Bucovina de azi), ce avusese urice de întăritură de la Iliș și Ștefan Voevozi, Ghib. Surete V, 10.

8). Acad. Rom. Pecete 124, Uricarul V, 378, V. A. Ureche, Miron Costin I, 198, 688.

Stefan Tomşa Voevod milueşte pe Vasilie Roşca stolnic «cu un sat anume Berbeştii, ce-i în țin. Cărligăturlii, cu heleşteie şi cu loc de mori, pe acele pârae, care acel sat de mai sus scris *au fost direaptă cumpărătură lui Balica hatmanul şi l-au prăpădit în a sa hainie, atuncea când s'au ridicat el cu mulţime multă de oaste leşască şi cu Constantin Vodă asupra Domniei mele şi asupra schiptrului cinstitului împărat şi care război făcând cu dânşii, la apa Jijiei, prea milostivul Dumnezeu i-au dat pre dânşii, sub sabia Domniei mele, unde şi oasele zac faţă, întru vecinică măr-turie»¹⁾. Hotarele vechi.*

1). Isac Balica era căsătorit cu Nastasia, fiica lui Nistor Ureche [M. Costăchescu, Neamul de boeri moldoveni Ureche, în Cercetări istorice (I. Minea), Anul IV, I (1928) 43. Pomelnicul Suceviţei, în Dan, Mănăstirea Suceviţa 178, 39 şi nota 1]. Era fiul lui Melentie (Leontie) Balica şi al soţiei sale Ana sau Şcheuca [Dan, Mănăstirea Suceviţa, 178, Nota 2, 171, 38]. Ana sau Şcheuca era sora lui Ieremia Movilă [ibid., 171, nota 9]. Important, pentru aceasta, este uricul din 7091 (1583), Avg. 6 [Ghibănescu, Surete XIX, 175]: «гевргіе епископъ радугскін и сѣ братіиы сконны толдер и еремїх дворникъ и симион аирод и сестри нх шкѣска кнѣгиня пана калицы гетмана и сестта нх грѣка дѣти мориан логофета». Melentie Balica era fiul vitrig al lui Ioan Movilă, care se căsătorise cu Maria Balica [cp. Dan, Suceviţa 38, 171, nota 9; N. Iorga, Ist. lit. religioase, pg CXIV, Studii V, 572, Hurmuzachi, Doc. XI, pag. XLIV, IV, prefaţa CI-II; S. Zotta, Arhiva genealogică II, 242; V. A. Ureche, Miron Costin I, 726; Ghi-bănescu, Uricarul XVIII, 387 nota 3, 493 494, Surete XIX, 180, etc] Melentie Balica, cred că e tot una cu Balica ceaşnic din 7085 (1577), Noemvrie 8: «вѣра пана калика чашиника» [Ghib. Sur. XIX, 100] din 7085 (1577), Dec. 5: «в. п. балика» [Ghib. Sur. V, 229], în 7087 (1579), April 8: «в. п. балика портарѣ сѣчакскаго», [Ghib. Sur. XIX, 115], în 7087 (1579), April 27: «в. п. балика портарѣ сѣчакскыхъ» [ibid., 203], în 7087 (1579), April 26: «в. п. балика портар сѣчакскин» [Ghib. Sur. II, 32] în 7087 (1579), Mai 28: «в. п. балика портарѣ сѣчакскїи» [Ghib. Sur. XIX, 118], în 7088 (1580), Mart 20: «в. п. балика портар сѣчакски» [Ghib. Isp. I¹, 155], în 7038 (1580), Sept. 21, la fel, [Ghib. Sur. XIX, 124], în 7088 (1580), Nov. 12: «в. п. балика портарѣ сѣчакскаго» [ibid., 127], în 7089 (1581), Fevr. 20, la fel, [Ghib. Sur. V, 154], în 7089 (1581), April 21, [Ghib. Sur. XIX, 143], în 7089 (1581), Mai 8: «в. п. балика хетмана и портарѣ сѣчакскаго», [ibid., 147]. în 7091 (1583), Mai 10: «в. п. балика портарѣ сѣчакскаго», [Ghib. Isp. I¹, 162], în 7091 (1583), Avg. 6: «шкѣска кнѣгиня пана калицы гетмана» şi в. п. балика портар сѣчакски, [Ghib. Sur. XIX, 175, 176]. în 7093 (1585), April 2: «в. п. балика портарѣ сѣчакскаго» [ibid., 183], în 7093 (1585), April 7, la fel, [ibid., 188]. Aceasta este cariera politică a lui Melentie Balica, român, din Țara Muntenească [Dan, cit. 38].

El a murit în 7094 (1586), Avg. 9 «ca biv ghetman», [Ghib. Uricarul XVIII, 401]. El nu trebuie confundat cu fiul său Isac Balica hatmanul [ibid., 401, 493]. Pentru cariera lui Balica, cp. şi Ghib. Divanurile domneşti, în Bul. Ioan Neculce, fasc. 7 (1928), 28 şi urm. Că Balica de mai sus, e Melentie, ne dovedeşte uricul din 7138 (1630), April 2 [Arh. stat. Iaşi, Tr. 379. opis 410, dos. 1, divanul domnesc, fila 24]: «*Meletie Balica hatm[an] în zilele lui Petre Vood*». El a zidit mănăstirea Balica, azi Frumoasa, de la Iaşi, cum se vede din documentul din 7177 (1669), April 8 [ibid., 22]: *măndăstire din ȝos de Galata, zidită de Melintie Balica hatm.* undei hramul sfinţilor Arhangheli Mihail şi Gavriil şi celorlalte fără de trupuri puteri», mănăstire, care în uricul din 1630, April 2, e numită «*sfântă mănăstire, ce se numeşte Balicova*, unde este hramul a sfântului Arhistratig Mihail şi Gavril şi altor fără trupuri puteri». Mănăstirea Balica este întemeiată între 1582 şi 1586 (anul morţii hatm. Balica). În 1630, April 2, cit. Miron Barnovschî Moghilă Vvd. îi întăreşte «locul ci are de danii şi miluire de la Petru Vvod» [ibid. Satul Borceştii, din țin. Soroca, dat mănăstirii de «*Gheorghî Moghila Mitropolit şi Meletie Balica hatm(an) în zilele lui Petre Voevod*» [Deci, Gheorghe Movilă a fost mitropolit şi înainte de 1587, Dec. 20, N. Iorga, Ist. bis. rom. II, 335]. Ibid. satul Ulmii, din țin. Hârlăului «şi este danii şi miluire sfintii mănăstiri dela Petre Vvod.» [anul 1582, dat mai sus, reprezintă începutul domniei a treia a lui Petru Schiopul, N. Iorga, Histoire des Roumains, Buc. 1922, III].

Și fiul lui Melentie Balica, Isac Balica, a fost hatman și pârcălab Sucevii. El joacă rol însemnat sub ruda sa, Constantin Movilă Voevod. [domnește 1 Dec. 1607—20 Nov. 1611, N. Iorga, Histoire des Roumains, III]. Ultimul document, ce cunoșc de la acest domn este din 1611, Nov. 23 [Acad. Rom. XXXII/105]. In 7116 (1608), Iunie 10 [Acad. Rom. XLI/8] este mare visternic. In 7116 (1608), Nov. 27 [Ghib. Sur. XXI, 168] este asemenea mare visternic: «Исак Балика вел вистѣрникъ». In 7112 (1604), Nov. 1 [Ghib. Sur. XXI, 144] e simplu boer: «вѣрномѣ болѣрникѣ Исакѣ Баликоу». In 7117 (1609), Ianuar 26 [Acad. Rom. XLI/13] e hatman și pârcălab de Suceava. In 7117 (1609), Ghen. 23 [Ghib. Sur. XXI, 172]: «Балика хетман и прѣкѣлаб сѣчакскѣн». In 7117 (1609), Fevr. 4 [Ghib. Sur. II, 366]: «вѣра пана исака балици хетмана и прѣкѣлаба сѣчакскаго». In 7117 (1609), Iulie 24 [Ghib. Sur. II, 133]: «в. п. исака Балика гетмана и прѣкѣлаба сѣчакскаго». In 7117 (1609), Avg. 25 [Ghib. Sur. XXI, 177], la fel In 7118 (1610), Sept. 11 [Ghib. Sur. XX, 181]: Isac Balica hatman. In 7118 (1610), Nov. 17 [Ghib. Sur. II, 266]: «Исак Балика хетманъ». In 7118 (1610), Nov. 29 [Ghib. Sur. II, 246]: «пан Исак Балика хетман и прѣкѣлаб сѣчакскы». In 7118 (1610), Dec. 27 [Ghib. Sur. II, 268]: «Исак Балика гетманъ». In 7119 (1611), Iunie 25 [Ghib. Sur. XX, 192]: «панъ Исак Балика гетманъ и прѣкѣлаб сѣчакскомъ». In 7119 (1611), Avg. 9 [Ghib. Sur. XXI, 186]: «Исак Балика хетманъ счнл»

El reușise, în scurtă vreme, să-și facă o frumoasă avere, compusă din sate, și, cu siguranță și-ar fi mărit-o, dacă întâmplările politice nenorocite nu i-ar fi sfârșit zilele, cum vom vedea mai jos. In cele ce urmează, voi căuta să reconstitui, după documente, satele lui Isac Balica (unele ale lui Melentie Balica). Cumpără în 7112 (1604), Nov. 1, sub Eremia Vvod., drept 300 ughi, «satul Borlești pe Siret, ce se numesc Tămăduianii» [Ghib. Sur. XXI, 144]. In 7116 (1608), Nov. 27 [Ghib. Sur. XXI, 168], Domnul, Costantin Moghilă Vvod., îi dă «satul Iubăneștii, pe apa Iubăneasa, cu loc de heleșteie și de mori și iezero de pește... sat fost domnesc... ascultător de ocolul Dorohoiului, pentru credincioasă slujbă ce a slujit către noi, întâi, părintelui Domniei mele, răposatului Io Eremia Voevod și Țării noastre și apoi și Domniei mele, când am res Domnia mea, către scaunul Domniei mele, la Iași, din Cetatea Hotinului». Cp. și 7125 (1617), Nov. 15 [Ghib. Sur. II, 100—104]. In 7116 (1608), Iunie 10 [Acad. Rom. XLI/8], Constantin Movilă îi întărește lui Isac Balica mare visternic, și altora, satul Lucașul. In 7117 (1609), Ianuar 26. [Acad. Rom. XLI/13], Constantin Movilă Vvod. întărește lui Isac Balica cumpărătura a 16 ogoare în Lucașu. In 7118 (1610), Mai 11 [Acad. Rom. XVII/36], Constantin Movilă Vvod. îi întărește părțile de moșie, cumpărate în Lucaș. In 7118 (1610), Nov. 17 [Ghib. Sur. II, 266] Constantin Voevod îi întărește în Șilișeu de sus, loc de două case și loc de moară în Jijia, cumpărate, drept 60 taleri de argint, și un loc de casă, în acelaș sat, drept 30 de taleri. Asemenea în acelaș sat, Șilișeu de sus, de la ținutul Dorohoiului, un loc de două case și vad de moară în Jijia și alt loc de casă și cu loc de moară, în Jijia, toate drept 90 de taleri, în 7118 (1610), Dec. 27 [Ghib. Sur. II, 268]. El avusese jumătate de satul Pietrișul, din ținutul Romanului, cum arată documentul din 7139 (1631), Mai 1 [Ghib. Sur. II, 352—356]. Avusese părți din satul Pomârla, de la țin. Dorohoiului, cum arată doc. din 7155 (1647), Iulie 13 [Ghib. Sur. III, 74—75] și 7152 (1644), Avg. 1 [Ghib. Sur. V, 305]. Avusese părți din satul Herțea, dela țin. Cernăuțului, cum arată doc din 7147 (1639), Ghen. 26 [Ghib. Sur. III, 323—324]. Avusese vii la Cotnari și părți din satul Dădești, ce sânt în hotarul Țârgului Frumos, cum arată zapisele din 7150 (1642), Mart 23 și 30 [Ghib. Sur. II², 20, 21]. Avusese satul Pârliții, din țin. Sorocăi. cum arată doc. din 7139 (1631) Avg. 5 [Ghib. Sur. V, 156]. Doc. din 7150 (1642), Iulie 21 [Ghib. Sur. IX, 139] arată că avusese părți în Unchitești, țin. Sorocăi. In uricul din 7121 (1613), Ghenar 15, dela Ștefan Vodă Tomșa, căruia Balica Isac îi fusese potrivit politic — Isac comișelul se jăluște Domnului, cum că «când a fost în zilele lui Constantin Voevod s'a sculat Balica hatman și i-a luat... jumătate din satul Pășcani, jumătatea de jos și cu jumătate din poiana între Sireturi, cu silă și cu mare asuprire și i-a aruncat 60 de taleri, dar fără voia lui». [Ghib. Sur. XXI, 189]. Documentul este foarte important, căci ne-ar arata felul cum boerii timpului își măreau averile, dacă n'ar veni dela Ștefan Tomșa, dușmanul lui Constantin Movilă Voevod și al boerilor ce l-au susținut și pe mulți i-a ucis, confiscându-le averile, cum s'a petrecut

și cu Isac Balica. Cele spuse mai sus erau poate numai un pretext, pentru a întoarce o vânzare. La fel e și doc. din 7121 (1613), Mart 26 [Ghib. XX, 208], dela acelaș Domn, Ștefan Vodă Tomșa: Vin înaintea Domnului nepoții lui Albotă biv dvornic și se jăluesc cu mare jalobă contra lui Isac Balica fost hatman (care era mort din vara anului trecut) «și au adus înaintea noastră multă mărturie de boeri și oșteni de mai înainte, de la Curtea domnească și megieși de prin prejur, că atunci când a fost în zilele lui Io Constantin Voevod, le-a făcut lor pâră și nevoie și le-a fost luat, cu puterea sa, jumătate de satul Șipoteanii, care acum se numesc Vlădenii, pe Jijia și cu mori gata în Jijla și a treia parte din satul Corlătenii, asemenea cu loc de moară în Jijia, care-i în ținutul Dorohoiului și le-a dat pentru acea jumătate de sat de Vlădeni, jumătate de sat de Rugășești, pe Siret, în ținutul Sucevei și această jumătate de sat Rugășești, iarăși o luase Balica de la Dochia Drăcioae și de la fiii lui Măteias, fără de voia lor; [iar pentru acea a treia parte de] Corlăteni, le-a dat satul Durnești, care fusese luat ...de cătră Toader Mohilă, iarăși cu puterea, în zilele lui Eremia Voevod și le-a zvărit 450 de taleri .». Al hatmanului Balica fusese și satul Răcinții, pe Nistru, cum se vede din 7139 (1631) Mart 23 [Ghib. Uricarul XVIII, 398], Isac Balica avusese și jumătate din satul Mogoșăști, din Cărligătură, cum se vede din doc. 7138 (1630), Aprilie 2 [Arh. stat. Iași, Tr. 379, opis 410, dos. 1, fila 24]. Avusese, asemenea, satele Verejenii și Heciul, din ținutul Sorociei, cum se vede din doc. din 7177 (1669), April 8 [Arh. stat. Iași, ibid. fila 22]. Din doc. din 7131 (1623), Iulie 23 [Ghib. Isp. I², 156] se vede că avusese satele Visternicenii, Rogojenii și Roșiecii, pe Răut, cu loc de moară în Răut și heleșteu și satul Mășcani, pe apa Nistrului [cp. și Foia pentru minte, inimă și literatură, 1845, 49]. Pentru aceste din urmă și în 7132 (1624), Nov. 29 [Ghib. Isp. I², 158] și 7131 (1623) Aprilie 9 [Uricarul V, 221—222]. El avusese și parte din Brăești, din țin. Hărlăului, cum se vede din doc. din 7127 (1619), Iulie [M. Kogălniceanu, Arhiva românească, ed. II, 54]. A avut și satul Bărbești, din țin. Cărligătura, de care e vorba în studiul de față.

Amestecat, după moartea lui Eremia Movilă Vodă, în luptele pentru ocuparea scaunului Moldovei, de cătră urmașii săi, înrudit de aproape cu această familie, el și-a pierdut capul. Spune letopisețul lui Miron Costin [Cogălniceanu, ed. I, vol. I, 229—231]: «Apropiindu-se Ștefan Vodă Tomșa de țeară, Constantin Vodă. cu mumăsa și cu frații, sei au purces la Leși, și cu câțiva din boieri. între cari era și Nistor Ureche». Ștefan Potoțchi, cumnatul lui Constantin Movilă Vodă, strângând oaste, ca șese mii de oameni, cu Constantin Vodă și cu fratesău Alexandru Vodă, au plecat asupra lui Ștefan Tomșa. Acesta avea oastea țării toată, apoi unii din căpitaniii lui Mihai Vodă, veniți din Țara ungurească și mulțime de Tătari Nohai, cu Cantemir. Lupta s'a dat la Cornul lui Sas. «La acel loc, Cornul lui Sas, este cotit Prutul, însă cotul se prinde în partea despre răsărit, eară de această parte, unde era tabăra leșească, este eșită apa Prutului, pept la câmp. Intracela loc au făcut oștile lui Ștefan Vodă și Tătarii năvală asupra Leșilor, și n'au ținut războiul nimică Leșii, cât întracela războiu așa desirg s'au spăimântat și s'au amestecat Leșii, denice tunurile n'au apucat odată să sloboadă». Constantin Vodă și cu un comis Mihăilescul, căzând pe mânele unor tătari, care vrând să-l ducă Hanului, s'au înecat în Nipru. «Perit-au și boierii toți, câți s'au prilejit de venisă cu oastea, tot oameni de casa Ieremie Vodă, anume: Vasilie Stroici logofătul Balica hatmanul, Chirița postelnicul, Miron stolnicul» «Fost-au acest războiu, la Cornul lui Sas, în anul 7120 (1612).» Cp. și N. Iorga, Studii XIX 22—23.

Unele din documentele vremii pomenesc despre această peire a boerilor. Un document din 7125 (1617), Fevr. 1, dela Radul Voevod [Uricarul V, 219] spune următoarele: «Și au fost acel sat (Vânătorii pe Bistrița) înainte danie și miuire lui Chirița postelnicul, dela Constantin Vv., carele l'au perdut din viclenia lui, când sau sculat cu mulțime de leși și de căzaci, cu Costantin Vvod. și au venit asupra lui Ștefan Vv. Tomșa și asupra pământui acestuia și au făcut mare războiu cu dâșșii la Dorohoi pe șăs, între Prut și între Jijiea, unde ei însuși toți s'au prăpădit cu toate oștile lor, unde și oasele lor de față se putrezesc, pentru vecinica mărturisire».

Despre Balica hatmanul, în afară de cele date în istoricul Bărbeștilor, cunosc următoarele știri. În doc. din 7127 (1619), Iuli [M. Cogălniceanu, Arhiva românească, ed. II-a, I, 54] de la Gașpar Vvd. se spun următoarele: «acele părți de ocină (din satul

Printrun document din 7130 (1622), Iulie 17¹⁾, Ștefan Tomșa Voevod întărește, din nou, lui Vasile Roșca, mare armaș, satul *Berbeștii*, de la Cărligătură, ce l-a pierdut Isac Balica hatman, în viclenie.

Tot în acelaș an 7130 (1622), Dec. 18²⁾, Ștefan Vodă Tomșa dăruiește lui Vasile Roșca medelnicerul satul Berbești, la Cărligătură, care fusese al lui Balica hatmanul și l-a pierdut, când s'a sculat, cu o mulțime de Leși și de Cazaci, cu Constantin Vodă, asupra Domnului și a țării³⁾. Nu aș putea explica, care e cauza acestei întăriri repetate, sub acelaș domn și acelaș an.

În 7132 (1624), Martie 24⁴⁾ Radu Mihnea Voevod întărește boerului Vasilie Roșca vel medelnicer «un sat, anume Bărbeștii, în ținutul Cărligăturii, din uric de danie și de miluire, pentru a lui dreaptă slujbă, de la Ștefan Tomșa Vodă, care acesta a fost mai înainte a lui Isac Balica hatman și l a prăpădit întru a sa hainie, când s'a ridicat, cu Constantin Vodă și cu mulțime de leși și de cazaci și a venit în țara Domniei mele și au făcut războiu mare, cu Ștefan Tomșa Vvd, iar Dumnezeu atot puternicul i-a dat sub sabia lui». Tot Radu Voevod, în 7133 (1625), Fevr. 16⁵⁾, întărește lui Vasilie Roșca medelnicer satul Berbești, la Cărligătură.

Important este hrisovul din 7135 (1627), Februarie 23⁶⁾ prin care Miron Barnovschi Moghila Vvd, «am miluit a noastră sfântă rugă ce-i zidită din temelie, mănăstirea din Hangu, unde este hramul sfintei Vovidenii a preasfintei și curatei născătoare de Dumnezeu .cu un sat, anume Bărbeștii, în ținutul Cărligăturii, care acel sat a fost dreaptă cumpărătură *unchiului Domniei mele lui Isac Balica hatman*⁷⁾, și

Brăești, dela ținutul Hârlăului) ce au fost a Balicai hatmanul, s'au fost luat pe sama Domniei, încă înaintea noastră de Ștefan Vv. Tomșevici, pe când însuși Balica au perit, când au fost venit cu oști leșești, asupra lui Ștefan Vv și care războiu s'au făcut pe apa Jijiei, și în drumul Sasul, la vii, pe Prut». În uricul din 7127 (1619), April 15 [Uricarul XVIII, 289] de la Radul Vvd se spune, despre satul Iubăneștii, din țin. Doroheiului, fost domnesc: «l-a răpit de acolo, Isac Balica hatman, în zilele sale și l-a fost luat pentru sine, iar după aceea l-a pierdut în hiclenie, când a venit cu sabie și cu mulțime de Leși, asupra acestei țări și asupra lui Ștefan Voevod.» În uricul din 7131 (1623), Iulie 23, dela Ștefan Tomșa Vvd. [Gh.b. Isp. I⁸⁾, 156] se spune despre satele Visterniceni, Rogojani și Roșecii, de pe Răut și Mășcani, de pe Nistru, din țin. Sorocii: «acele sate au fost a lui Isac Balica hatm. și li-au prăpădit la a lui vicleșug, când s'au legat ei și cu alți boeri pribegiți din Țara Leșască, cu multă oaste leșască și Căzaci cu săbii și jacuri s'au venit asupra domniei mele și pământului nostru și mare război s'au făcut cu domnia me la apa Jâjâi, și tot puternicul Dumnezeu i-au adus supt sabia domniei mele, unde și oasele lor față sânt pentru vecinică mărturie». În uricul din 7132 (1624) Nov. 29 [ibid 158] dela Radul Vvd., vorbindu-se de aceleași sate, se spune: «au fost a lui Isac Balica hatm. și le-au prăpădit din vicleșugul lui, când s'au legat *cu domnul lor Costantin Moghila Vod(ă)* și cu mulțime de Leși și Cazaci, asupra lui Ștefan Vvod. ș'au picat toți supt sabia lui».

1). Acad. Rom. VII 171, Cr. col. 1907, 217.

2). Acad. Rom. VII/175, Radu Rosetti, Pământul 139, notă.

3). La Rosetti, cit. greșit: «asupra Domnului său Constantin Vvd».

4). Acad. Rom. Pecete 152, Uricarul V, 381—383, V. A. Ureche, Miron Costin I, 199—200.

5). Acad. Rom. IV/285.

6). Uricarul V, 383—386, V. A. Ureche Miron Costin I, 200—202, Cr. col. Acad. Rom. 1907, 217.

7) Tatăl lui Miron Barnovschi Vodă e Dumitru Bărnovschi, iar mama Domnului era Safta (Elisaveta), sora lui Isac Balica, Dan, Sucevița 38, 172 (Aici nota 2, greșit, că Elisaveta era soră cu Melentie Balica, când în realitate era fiica lui Melentie Balica.

mai înainte de această vreme, ar fi miluit cu acel sat, Stefan Vodă Tomșa, în domnia dintăia, slugii noastre, Vasilie Roșca vel armaș, pentru *hainie*, de vreme că a avut războiu Stefan Vodă Tomșa cu Constantin Vodă și *cu alfi boeri*, și *atunce și Isac Balica a perit și cu dânsul mulț boeri*, și *toate moșiile lor le a împărțit în mâna boerilor săi*. Iar pe urmă Stefan Vodă căruia i-a venit steag de Domnie, de la cîstitul împărat, să domnească el a socotit cu tot sfatul său și n'a aflat nici pre unul hain și a întors toate moșiile lor în mânele feciorilor și a neamului acelor boeri, care au căzut întru acel războiu. Și când a dăruit Domnul Dumnezeu mie Domnie, în moșia Domniei mele, strâns-am părinții și rugătorii arhieriei ai Domniei mele și boeri mari și mici și feciorii boerilor și i-am întrebat pre dâșii, pentru acest lucru, cade-se a stăpâni acele ocine acei boeri, oameni străini și de alt neam? Iar ei toți, cu un glas, au răspuns, că nu se cade a stăpâni oamenii cei străini, ci să aibă a stăpâni cine va fi fecior și neam acelor boeri. Pentru aceia Domnia mea am luat toate moșiile unchiului Domniei mele, a lui Isac Hatman și le-am dat pe la mănăstiri și i-am scris pe dânsul în sfântul pomelnic cel mare. Luat-am și acest sat, ce scrie mai sus Bărbeștii, în ținutul Cărligăturii, și i-am dat la a noastră rugă, ce scriem mai sus și i-am făcut lui pomenire mare, din an în an, de vreme că nu s'a aflat nime mai aproape rudă, fără de Domnia mea și am dat pentru acel sat 270 taleri, lei bătuți, credinciosului și cîstitului nostru, Lupul vel vornic, pentru că a fost pus la dânsul zălog, de Vasilie Roșca armașu, pentru a lui nevoe, și am luat de la dânsul și zapisul ce i-a fost făcut Lupului vornic, și zapisul dela Lupul vornic, iarăși i-am luat pentru credință. Pentru aceia, ca să fie acel sat Bărbeștii, dela Domnia mea, ce scrie mai sus, mănăstirii Hangului, danle și miluire și uric, cu tot venitul...»

Din 7135 (1627), Fevr. 24¹), avem zapisul Lupului vel vornic. «Eto az Lupul vel dvornic, gorneai zemli dau știre și mărturisescu cu scrisoarea mia, de rândul satului Berbeștii, ce iaste în ținutul Cărligăturii, care sat fost-au dat de răpoosatul Ștefan Vodă Tomșea — Dumnădzău-l pomenească — lui Vasilie Roșcăi vornicul și Vasilie Roșca fostu-l-au zălogit la mine, drept doao sute și șeptedzeci de lei. Care sat fost-au driaptă cumpărătură Balicai hatmanul — Dumnădzău-l pomenească. Intracea Măria sa Domnu nostru Io Miron Barnovschi Moghila Voevoda, hiind de-o cas(ă) și de un sânge cu Balica hatmanul, n'au vrut să lase moșia dumisal(e) pre mânele altora, ci-au rascumpăratu-o. Și mi-au dat în mânele mele dinnaintea Divanului acei doao sute și șeptedzeci de lei. Și dreasele de dare și de miluire ci-au avut Vasilie Roșca dela Ștefan Vodă și dela Radu Vodă, încă le-am dat în mâna mării sale lui Vodă»²).

1). Acad. Rom IX/21. V. A. Ureche, Miron Costin I, 689, Ioan Bianu, documente românești, Tom. I, fasc. I, 134

2). Acest Lupul vel dvornic este, cred, Lupu Hăbășescu, arătat ca mort în 7150 (1642), Mart 30 [Ghib. Isp. II², 21, V și N. Iorga, Studii VI, 572]. El e tatăl lui Ion Hăbășescu [doc. 7128 (1620) Nov. 20 Ghib. Sur. II, 229 30], care, ca fiin al lui Vasile Banul biv vornic, capătă, dela acesta, în hotarul Căcăceștilor (azi în moșia Buznea), apropiați, o prisacă cu 20 matce [satul Ruscanii și Găneștii, Bul. Ioan Neculce, fasc. 6. 90 Și nota]. Soția Lupului Hăbășescu vornic e Mariea Prăjescu, fiica lui Ștefan Prăjescu stolnic [7166 (1658), Iunie 12, în Ghib. Isp. III¹, 99, Arhiva soc. št. și lit. Iași, anul XI, 432]. Pentru vornicii de Țara de jos, cu numele de Lupu, vezi Uricarul XVII, 477. Ghib. Sur. II, 161, 359 (între anii 1631—1632). În 1631, amândoi vornicii, și cel de Țara de sus și de jos, se numesc Lupu. Unul din vornicii Lupu, din acest timp, este viitorul Domn al Moldovii, după April 1634, Vasile Lupu. Letopisețul lui Miron Costin, Cogălniceanu, ed. I, vol. I, 267, 270, 272.

În 7145 (1637), Ianuarie 18¹⁾, Vasilie Voevod împuternicește pe călugării dela mănăstirea Hangu, să-și ție satele Berbeștii, din Cârligătură, și Pașcanii, din Suceava. În hotarnica satului Avrămești, din 7146 (1638), Mart 22²⁾, găsim următoarele despre Berbești: «Iar hotarul acelui sat Avrămeștii să înceapă din matca Plotonișu, dreptu spre soare răsare, într-o movilă săpată, *deasupra Berbeștilor*, iar de acolia în riadul Hulturului...»

Din documente târzii, din veacul al XVIII-lea, aflu că mănăstirea Hangu nu și-a stăpânit moșia. Se vede că neamurile lui Balica, cu pâra, vor fi scos-o dela mănăstire. Știrile asupra proprietărilor, următori lui Miron Barnovschi Movilă, lipsesc. Incurcătura poate fi cu atât mai mare, cu cât știrile se pot amesteca, dacă nu procedezi cu cea mai mare băgare de seamă, cu cele privitoare la satul Bărboșii, din Cârligătură, de lângă Păușești.

În 7170 (1662), Mai 22³⁾, o parte din Bărbești, la Cârligătură, o are Ilie Smuncilă.

În 7173 (1665), Iulie 25⁴⁾, în alegerea hotarului între Ciuncești și Avrămeni, alături cu marturi din Gănești, Popișcani, Mădărjaci, Scorțăști, Frăteni, sate toate vecine, găsim și pe Nica și Stanciul de Bărbești.

Zapisul din 7185 (1677), Fevr. 16⁵⁾, de danie a unei părți din Românești, în Cârligătură, lui Ion, feciorul lui Miron Costin, e scris în Berbești.

În 7185 (1677), Iunie 4⁶⁾, satul Bărbești era în stăpânirea lui Miron Costin. În lista multelor sate aflăm și Bărbeștii, la Cârligătură.⁷⁾

Miron Costin a dat această moșie zestre, fiicei sale Tudosca, măritată cu Grigoraș spătar⁸⁾.

Ș. 11. În secolul XVIII-lea și XIX-lea. În 7222 (1 14), Aprilie 21⁹⁾, Lupul Costachi vel vornic de Țara de jos cumpără, cu 250 lei, de la Tudosca, giupâneasa răposatului Grigoraș, ce a fost spătar, fata răposatului Miron Costin, biv vel logft. moșiile, satul întreg Berbeștii și parte din Crâstești, zestre dela părintele său.

Important, pentru istoricul Bărbeștilor este zapisul din 7253 (1745)¹⁰⁾, prin care visternicul Sandu Toma vinde ginerelui său Ștefan Bosie «satul Berbeștii, ce iaste la ținutul Cârligăturii, sat întreg cu iazuri, care sat de baștina lui au fost a mănăstirei Hangului și făcând schimbătură mănăstirea Hangul cu dmlui Miron Costin, cău fost vornic mare de Țara de gios, dând Miron Costin altă moșie anume.... au luat satul acesta Berbeștii și mai cumpărând Miron Costin și alte părți de moșie din Cârstești, care să hotărâsc cu Berbeștii și după moartea lui Costin vornic, dumneaei giupâneasa lui Miron Costin¹¹⁾ toate aceste părți de moșie și din Cârstești și din Bărbești li-au vândut dumsale vornicului Lupului și vornic Lupul li-au vândut socrumeu lui Neculai Lazul biv vel sulger și socrumeu mi li-au dat mie zăstre. Așijderea și pentru hăleșteul Coșăștilor dându-l danie dumlui Manolache Ruset ci-au fostu vornic mare nepotei sale

1). Acad. Rom. IX, 20.

2). Ghib. Sur. III, 144. Satul Prigoreni, în Bul. Ioan Neculce, fasc. 5 (1925), 47.

3). V. A. Ureche, Miron Costin I, 730.

4). Ghib. Sur. IV, 34. Aici greșit, Băbești în loc de Bărbești.

5). Ghib. Sur. XIII, 13.

6). V. A. Ureche, Miron Costin I, 132—133. Vezi la Popișcani, sub anul acesta.

7). Rosetti, Pământul 249, Hasdeu, Arh. ist. III, 282.

8). Uricarul V, 388. Arh. ist. cit. 282 «Tudoscăi spăt. Zmucilă». V. A. Ureche, M. Costin, I, 212.

9). Acad. Rom. II/300. Ibid. Ms. 3336, fila 14.

10). Acad. Rom. Ms. 3336, fila 13.

11). În realitate, fata lui Miron Costin, Tudosca.

Safti, nevestii mele, după cum arată și zapisul acel de danie, toate aceste părți și Berbești, sat întreg și părțile din Crăstești și hăleșteul Coșăștilor li-am vândut dumsale ginerelui meu lui Ștefan Bosie, drept 500 lei bătuți...»

În hotarnica Cristeștilor din 7271 (1763), Iunie 24¹⁾, Berbeștii se arată alături cu Cristeștii.

Pentru trecutul moșiei Bărbești, este foarte important documentul din 1765, Iulie 21²⁾. «Din luminata poroncă Măriei Tale, de iznoavă am luat sama între sfinția sa Partenie, egumenul de la mănăstirea Hangu, cu Ioniță Bosie ot visterie, vechilu din partea Ilincăi jicniceroaie, giupâneasa lui Ștefan Bosie jigniceru, pentru pricina moșiei Berbeștii, de la ținutul Cărligăturai, ce o cere numitul egumen dela Bosieasă, cu un hrisov de la Miron Barnovschi Vodă, din let 7150, care de atunci și până acum au trecut 165 de ani, care hrisovu întărește mănăstirei pe multe moșii și scrie și pentru această moșie Berbeștii, la care întrebându noi pe vechilul Bosieasăi ce are să răspundă înpotriva acestui hrisov și cu ce stăpânește acea moșie, el ne-au arătat că această moșie Bărbeștii au fost a Balicăi hatmanu și a Mironeștilor³⁾ și întâmplându-se de au murit Balica hatmanul fiind hain și Mironeștii lipsind de aicea, s'au luat această moșie de Ștefan Vodă Tomșa și au dat-o danie lui Vasilie Roșca ce au fostu armaș mare și Vasilie Roșca au zălogit-o la Lupul vornicu, drept 270 taleri și apoi căzând Domnu Miron Barnovschi Vodă și fiind neamu Balicăi hatmanu au răscumpăratu moșia Bărbeștii dela Lupu vornicul și au dat-o la mănăstirea Hangul. Pe urmă viind în țară neamul Movileștilor și a Mironeștilor, toate moșiile lor ce au avut ei, care le-au fost luat Ștefan Vodă Tomșa și Barnovschi Vodă, de le-au fost dat danie, pe la mănăstiri, le-au luat înapoi, după cum și Miron Costin logofătul și-au luat moșia Bărbeștii fiind a lor⁴⁾, și rău le-au fost dat danie, neavând treabă cu moșiile. Și la aceasta s'au cunoscut și din scrisorile ce au fost pe această moșie... și când și-au luat Mironeștii moșiile au luat și scrisorile. Deosăbit ne-au mai arătat și împărțala ce au făcut Miron Costin logof. de moșii, feciorilor săi, în care împărțală este și moșia Berbeștii dela Cărligătură, dată zăstre fiicei sale Tudoscăi, ce au ținut-o Grigoraș spatar și *Tudosca au vândut această moșie Berbeștii Lupului Costachi vornicu și Lupul Costachi vornicu au vândut-o lui Neculăi Lazu sulger și Neculai Lazu sulger au dat-o zestre gineriseu Sandu, feciorul Tomii negușitorul și Sandul au vândut Berbeștii gineriseu lui Ștefan Bosie jigniceru, care de când au luat Ștefan Bosie moșia Berbeștii sânt 20 ani mai bine*. Am întrebat și pe numitul egumen ce răspunde înpotriva acestor dovezi de mai sus arătate, sau de au stăpânit mănăstirea această moșie vreodată. Egumenul altă dovadă de stăpânire sau scrisori, afară dintracel ispisoc a lui Barnovschi Vodă, în care întărește pe multe moșii, cum și pe această moșie Berbeștii, dar a stăpâni n'au stăpânit niciodată acele moșii, altă n'au arătat. Și scrisorile ce sânt la mâna Bosăesei, care acele scrisori cunoscut este, că s'au luat dela mănăstire cu vreo giudecată, care cine poate să știe de 165 de ani, după cum și alte moșii ce arată întracel ispisoc, nu le-au stăpânit, nici le stăpânește, ce numai Băicenii și moșia de lângă mănăstire, iar alte moșii, toate s'au luat dela mănăstire cu giudecata domnească... Care după atâtea scrisori și dovezi ce-au arătat numitul vechil al Bosăesei, stând noi de am luat sama și de vreme că această moșie niciodată n'au stăpânit-o mănăstirea de 165 ani,

1). Vezi Cristeștii, sub acest an.

2). Cr. col. Acad. Rom., 1907, 222, V. A. Ureche, Miron Costin I, 202—204, Uricarul V, 387—391.

3). Neamul lui Miron Barnovschi Movilă. Ori a lui Miron Costin?

4). După un document dat mai sus, o avea schimb de la Mănăstirea Hangu.

macar de au și fost dat danie și au trecut atâția ani și au umblat pentratătea mâni, ce scriu mai sus, cu toate scrisorile cele vechi, ce au fost la mănăstire, care se văd la mâna Bosăesei și de atunci și până acum mănăstirea n'au stăpânit niciodată cu acel ispisoc, ce-l arată egumenu. Al doilea că la ispisocul ce au arătat egumenul, scrie cum că hainindu-se Balica hățmanu, au luat moșia și au dat-o danie lui Vasilie Roșca armașu, dar nu pomeneste ce hainlăcu au făcut și mai ales trecându și atâția ani la mijloc, peste 160 ani mai bine și fiindu și atâția egumeni, cum și *patriarcul Alecsandriei viind aice*, de-ar fi avut mănăstirea vreo dreptate, și-ar fi căutat dreptatea lui. Ce noi, prea înălțate Doamne, după a noastră cunoștință și cercetare ce am făcut, pe scrisori și dovezi, ce ne-au arătat Bosieasa, prin vechilul său, pe această moșie Berbeștii și după stăpânirea veche ce au trecut atâția ani, așa am socotit, că numitul egumen de Hangu rău se acolisește de moșia Berbeștii.. și așa am giudecat: *Ilinca Bosieasă... să-și stăpâniască moșia Berbeștii cu bună pace*». Iscălesc: Ion Paladi vel vornic etc.

În 1765, August 11¹⁾, Domnul Moldovei, Grigorie Alexandru Ghica întărește anafora de mai sus: «bine și cu cale au judecat veliții boeri și de vreme că această moșie Bărbeștii, decând au eșit de sub stăpânirea mănăstirei este vreme trecută peste 160 și mai bine de ani și *cu ce chip s'au înstreinat de la mănăstire nu se știe*, fiindcă egumenul acel vremi n'au căutat pricina aceasta, *cum și singur fericitul patriarh*, nu de multă vreme fiind aicea, de ar fi avut mănăstirea vre-o dreptate, n'ar fi lăsat-o necăutată și mai vârtos că această moșie Bărbeștii, dela Tudosca, fata lui Miron Costin logofăt și până la Stefan Bosie jigniceriu, cu vânzarea au umblat în cinci mâni și de când se stăpânește de Bosie, încă sânt 20 de ani, după dreptate, Domnia mea am hotărît, ca să stăpânească jupâneasa lui Bosie moșia Bărbeștii, cu bună pace și despre igumenu de Hangu, supărare mai mult să nu aibă».

Moșia o dă Ilinca soția jicnicerului Stefan Bosie, zestre fiicei sale, cum se vede în hotarnica Crâsteștilor, partea lui «Iordache ginerile jicnicerului Ștefan Bosâi» despre răzăși, din 1771, Sept. 30²⁾. În ea se spune: «din capul Crâsteștilor, din hotarul Berbeștilor...». La această dată, Cristeștii, Coșăștii, Berbeștii și Poiana Călugărului erau tot o proprietate, cum se vede din doc. din 1784 April 23³⁾ Stăpânul moșiei, în acest an era pitarul Chiriac Crăstian, de la care cumpără Matei Milo, drept 130 lei, venitul, pe un an, al moșiilor din Cărligătură, anume Crâsteștii, Coșăștii, Berbeștii și Poiana Călugărului.

Berbeștii sânt pomeniți și în hotarnica din 1791, Avgst 25⁴⁾ «hotarale dispărțitoare *Crâsteștilor și Berbeștilor* di cătră Ciuncești și Brăești». În acest an Berbeștii erau ai clucerului Anastasie Scorțescu, care stăpânea și Coșăștii și Cristeștii⁵⁾. Nu sânt pomeniți nici în Condica Liuzilor, din 1803, nici în Catagrafiile din 1820 și 1831, dovadă că erau numai seliște.

În 1817, Oct. 7⁶⁾, prin foale de zestre, căminarul Anastasie Scorțescu, împreună cu Cristeștii, îi dă zestre fiicei sale Smaranda și Berbeștii.

1). V. A. Ureche, Miron Costin, I, 202, Uricarul V, 386.

2). Arh. stat. Iași, Tr. 1357, opis 1543, dos. 163, fila 66 și urm. Vezi hotarnica aceasta la Cristești, sub anul acesta.

3). Cr. col. Acad. Rom. 1907, 204.

4). Arh. stat. cit. Vezi-o la Cristești, sub acest an.

5). Vezi Coșăști, sub 1791, Aug. 24 și Cristești 1790, Noemvrie 20. Cr. col. 1907, 223

6). Vezi Cristeștii, sub anul acesta.

Moșia este pomenită în 1845, lunii 24¹⁾ cu ocazia unei neînțelegeri de hotar între Prigoreni și Brăești și Ciuncești: «întro piatră unde să disparte astăzi Berbeștii de Prigoreni».

În 1847, Noemv. 13²⁾, când căminarul Ioan Fucs e rânduit hotarnic, moșiile Cristeștii, Berbeștii, Coșăștii și Poenile Călugărului erau toate întrun hotar, a spatarului Teodor Vasiliu.

§ 12. *Cristeștii*. În hotarul moșiei Cristești, de azi, între Coșăști, la apus, Bărbești, la miază noapte, Brăești, la răsărit și Hândrești, dela ținutul Romanului, la miazăzi, era de demult moșia și satul Cristești. Numele satului la început a fost Crâstești și Cârstești, azi însă nu se aude decât Crâstești³⁾. Numele satului vine dela strămoșul Crâstea sau Cârstea, (крѣтѣ, кърѣтѣ)⁴⁾ mai vechiu de cât Ștefan cel Mare, fără să pot hotări cine anume este.

1). Arh. stat. Iași, Tr. 1788, opis 2039, dos. 437, fila 47.

2). Arh. stat. Iași, Tr. 1357, opis 1543, dos. 213, fila 17. Vezi Popișcanii sub acest an.

3). Sate cu acest nume sânt multe în țară: Cârstești, în jud. Olt, Cristești, în județele Botoșani, Iași (în comuna Brăești unul și altul în com. Holboca), Suceava, Tutova. Cp. Dicț. geogr. al României și Dicț. statistic al României, 1915, II, 666, I, 114, 472, 480, II, 860, 974.

4). Mai deasă în Moldova, e pronunțarea Crâstea (și Crâstești), din care s'a dezvoltat Cristea și Cristești, azi general, în Moldova, dar, cred, că nici cea de a doua n'a lipsit, cum se vede, din uricul din 6998 (1490), Mart 17 [Bogdan, DȘt. I, 432]: «гдѣ бѣа крѣтѣ». Un sat străvechiu Crâsteștii, tot în Cărligătura, 15 km. în linie dreaptă de cel din com. Brăești, era între Mădrăjești, Nărotești (Lungani), Codrești și Belcești. Pentru el, vezi documentul de la Ștefan cel Mare, de mai sus, din 1490, Mart 17, «село на крѣнѣтъри на имѣ гдѣ бѣа крѣтѣ», prin care jumătate, partea de sus (despre apus), despre Lungani «вѣннѣка частъ противъ нѣрогѣиши [soția lui Narotă, de sub Alexandru cel Bun, stăpânul Năroteștilor, a Lunganilor] въ потокъ танкѣи горѣ» Mănăilă și fratele său Danul și surorile lor Zoica și Nastea, fiii lui Iurie Davidescul, nepoții lui *David* comisul [acesta trăiește sub Alexandru cel Bun, Radu Rosetti, Păm. 176] o vând lui Negrilă Bătărescul, intrând în satul Bătărăști, azi în trupul Săneștilor [Bul. Ioan Neculce, fasc. 4 (1924), 26 și urm.], iar cealaltă parte s'a păstrat cu numele de Crâstești și a ajuns mai târziu în stăpânirea mănăstirii Galata [Uricarul V, 210, Hurmuzachi, Doc. XI, 232, Nota 2, Arh. stat. Iași, Anaforale 108, 44 verso]. Vezi și Bul. Ioan Neculce, fasc. 7 (1928), 85, nota 6, 86 etc. Alt sat Crâstești a fost la Bacău, pe apa Calnășului, după cum se vede din doc. din 6979 (1471), 2 Noemvrie [Bogdan, DȘt. I, 165], prin care se întărește acest sat lui Danciu Boldăș. Acesta avusese privilegiu dela Alexandru cel Bun, care însă arsesc, cum se vede din uricul din 7026 (1518), Dec. 26. [Hasdeu, Arh. ist. I, 27] În 7001 (1493), Noemvrie 4 [Bogdan, DȘt. II, 31] se întărește Nastasiei, fiica Mărinii, nepoata lui Crâstea «вѣннѣ дѣда ен крѣтѣ... крѣтещѣи на мѣлдарѣ гдѣ бѣа мирѣлак». Alte sate, cu acest nume, între cele mai vechi, anterioare lui Ștefan cel Mare, cunosc încă și următoarele. În 6955 (1447), Fevr. 11 [Direcția fond. rel. Cernăuți, 3, Wick. Moldovița, 61—62]: «село що ест оу мѣта гдѣ бѣа жѣдѣ крѣтѣ». În 6963 (1455), Iulie 2 [Ulianișchi, Mater. 84—85, Uricarul XI, 9—11, 79—81], «на оустиѣ пократѣ гдѣ ест жѣдѣ кърѣтѣ и данчѣахъ вѣкѣ жѣдѣчѣи». Din aceiași familie a cuvântului sânt satele: Cristinții și Crăstianești. De ex. în 6945 (1437), Dec. 20 [Bul. Ioan Neculce, fasc. 6 (1926—1927), 347] între satele lui Mihai dela Dorohoi este și «село крѣстинѣици» [satul Cristinești, com. Ibănești, jud. Dorohoi]. În 6935 (1427), Sept. 14 [Arh. stat. București, măn. Neamțul, pac. 21/2, Arh. soc. Șt. lit. Iași, XXIII, 337]: «на оусти нѣмѣца на имѣ крѣстіанѣици». Acelaș în 6954 (1446), Mart 11 [ibid. 21/4, în 6955 (1447), Aug. 22: «крѣстіанѣици» [ibid. Nicolaescu, Doc. slavo rom. 221], în 6958 (1450), Aug. 22 [ibid. 21/6], în 6962 (1454), Dec. 8 [ibid. 21/7]: «кърѣтіанѣици». În 6941 (1633), Noemv. /3 Acad. Rom. V/95: «крѣстіанѣици» (la Hotin).

Pentru pronunțarea Cârstești, alături cu Crâstești, e dovadă «кѣрстѣ» și «кырстѣ», de mai sus. În sprijinul *și a acestei pronunțări*, aduc exemple ca: «на крѣланѣ», la Cârland sau Cârlandă, dintrun uric din 6937 (1429), Fevr. 10 [Acad. Rom. I Bogdan, Ms. 126], «на кырангѣтѣри», întrun uric din 6939 (1431) Iunie 15 [Acad. Rom. LXXXV/42], și întrunul din 6942 (1434), Mai 25 [Arh. stat București]: «на кырангѣтѣри» aici și «где ест кыринца», alături cu «на крѣлангѣтѣри», întrun uric din 6934 (1436), Aug 12 [orig. fost la Alexandru Cantacuzino Pașcanu], «на крѣлангѣтѣри», întrun uric c. 1427 [Acad. Rom. Pecete 215]: «на крѣлангѣтѣрѣ», întrun uric din 6964 (1456), Fevr. 18 [Acad. Rom.], «на крѣлангѣтѣрѣ», întrun uric din 6917 (1409). Ghen. 28 [Acad. Rom. Pecete 1, Bul. Ioan Neculce, fasc. 7, 191] Apoi mai e dovadă «село.. крѣнчанн (Cârniceni)», întrun uric din 6956 (1448), Oct. 10 [Ghib. Sur. V, 118], etc. etc.

Dacă întemeetorul nu este vreunul din cnezii citați mai sus, poate fi unul din următorii boeri, mai vechi decât Ștefan cel Mare: în 6919 (1411), Sept. 22 [Ghib. Arh. soc., șt. lit., Iași, XIV, 465, Surete I, 1]: «р. п. влада сирѣтѣского и крата его пана крѣтѣ члѣнника». La fel, în 6919 (1411), Sept. 22 [Hasdeu, Arh. ist. I², 12]. La fel, în 6920 (1412), April 3 (N. Iorga, Studii V, 530—1). În 6922 (1414), Avg. 2: Vlad dela Siret și fratele său Hriste [Acad. Rom. LXIV/1, N. Iorga, Viața agrară la Români 70]. În 6923 (1415), April 13: «р. п. влада и кѣра крата его пана крѣтѣи» [Acad. Rom. LXXXV/41]. În 6926 (1418), Ghen. 15: «тѣглан на влада и на крѣтѣю въ солкы» — au pârît pe Vlad și Crâstea, din Solca. [Oreste Popescu, Câteva doc. mold. 3—4]. Acest Cârstea ceașnic, din Solca, în uricul din 7010 (1502), Mart 7 [Bogdan, DȘt. II, 198—200] unde sânt amintiți nepoții săi este numit «Cârstea Goraetș» [«оуѣнѣковѣ крѣтѣи гораецѣ, гораецѣ крѣтѣкѣ»], fiul boerului Goraetș, Horaiță

Crâstea ceașnicul este acelaș cu Criste, din 6918 (1410), Martie 15 [Acad. Rom. LXIII/221; fără boeri, publicat în An. Acad. Rom. seria II, istorică, t. XXVII 252]. În 6922 (1414), Dec. 20 [Bogdan, Album pal. mold. XVIII, Ghib. în revista Teodor Codrescu I, 65]: «р. пан крѣтѣкѣ (alături cu «влада сирѣтѣского»)». În 6929 (1421): «пан крѣтѣкѣ» [Bogdan album. cit. XIX Ulianițchi, Mat. No. 25]. În 6930 (1422), Avg. 20 [Hasdeu, Arh. ist. I¹, 132] «р. п. крѣтѣи». În 6936 (1428), Iulie 8 [ibid. I¹ 121]: «р. п. крѣтѣи». În 6936 (1428). Sept. 3 [Acad. Rom. Cr. col. 1908, 55]: «р. п. крѣтѣи». În 6937 (1429), Sept. 24 [Acad. Rom. Pecete 2]: «р. п. крѣтѣи». În 6938 (1430), Dec. 23 [Acad. Rom. 4606, fila 13; în Ghib. Sur. XVIII, 29—32, lipsește], la fel. La fel, în 6941 (1433), Iunie 15(?) [Arh. stat București], în 6942 (1434) Ghen. 29 [Arh. stat. Buc. pac. XXVII/1], Fevr. 10 [Wick. Putna 149], April 24 [Hurm. Doc. I², 852, Uricarul XVIII, 4—8], 6942 (1434), April 24: «р. п. крѣтѣи» [Hurm. Doc. I², 853, Uricarul XVIII, 8, Ulianițchi, Mat. 42]. În 6942 (1434) Oct 8 [Arh. stat. București, fost a lui Hasdeu]: «р. п. крѣтѣкѣ». Aici și «панѣ крѣтѣкѣ корѣнѣи». În 6943 (1435), April 14 [Ghib. Sur. XIX, 51]; «р. п. крѣтѣи». În 6944 (1436), Aug. 11 [Acad. Rom. XXXIV/1]: «р. п. крѣтѣкѣ». La fel în 6944 (1436), Dec. 7 [Hurm. Doc. I², 868, Ulian. Mat. 53]. În 6945 (1437), Fevr. 24 [Wick. Sect. Onufri 173—5, Woronetz und Putna II, 151]. În 6945 (1437), Avg. 19: «р. п. крѣтѣи» [Ulianițchi. Mat. 54—55, Uricarul XI, 4, 46—48]. La fel în 6946 (1438). Fevr. 17 [Hasdeu, Arh. ist. I¹, 4—5]. În 6946 (1438), Martie 5 [Acad. Rom. 273, Ghib. Sur. XVIII, 36—38]: «р. п. крѣтѣкѣ». În 6946 (1438), Aug. 21: «р. п. крѣтѣкѣ» [Arh. stat. Iași, Pac. XXXIII, 1, Ghib. T. Codrescu II, 1—3]. În 6947 (1439), Mart 12: «р. п. крѣтѣи» [Arh. stat. Iași, Uricarul XVIII, 13—16, Uricarul X, 124—6]. În 6947 (1439), April 3: «р. п. крѣтѣи» [Acad. Rom. XLVII/227]. În 6947 (1439), Mai 10: «р. п. крѣтѣкѣ» [Universitatea de Iași, Ghib. Uricarul XVIII, 17]. În 6937 (1439), Iulie 2 [Hurm. Doc. I², 876, Ulian. Mat. 57—58], Iulie 15 [Ghib. Sur. XVIII, 48—49], Iulie 30 [Acad. Rom. Pecete 268, Ghib. T. Codrescu I, 145—148, Sur. XVIII, 43—45], Oct. 26 [Ghib. Arh. soc. șt. lit. Iași, XXV, 178 Sur. XVIII, 46]. În 6950 (1442), Aug. 30 [Arh. sf. Spiridon Iași, Dumești, IV, No. 1, Ghib. Isp. I¹, 13—16]: «р. п. крѣтѣкѣ». În 6951 (1443), Mart 6 [Hurm. Doc. I², 880—1, Ulianițchi, Mat. 60—61, Uricarul XI, 51—53]: «р. п. крѣтѣи». La fel, în 6951 (1443), Mai 7 [Hasd. Arh. ist. I¹, 123], Mai 14 [Hurm. Doc. I², 882—3, Ulianițchi, Mat. 61—62]. În 6951 (1443), Mai 18: «р. п. крѣтѣкѣ» [Arhiva sf. Spiridon, Iași, Roșești-Brebu VIII/1, Ghib. Isp. I¹, 17]. În 6951 (1443), Mai 28: «р. п. крѣтѣи» [Ghib. Sur. V, 115]. La fel în Mai 31 [Ghib. Sur. X, 1]. În 6953 (1445), Aug. 8: «р. п. крѣтѣи»

Acest boier крѣтѣкѣ este acelaș cu «Crâstea marele», ce apare în 6950 (I 42), Fevr. 24, drept la locul unde apare și celalt, în lista boerilor martori: «р. п. 4крѣтѣ

Lămurit nu știu nimic despre Cristești, în secolul al XV-lea.

Știrile încep, cu date scoase din documente, cu începutul secolului al XVI-lea. Astfel în uricul din 7062 (1554¹, Martie 20¹), se spune, între altele, că satul Crăsteștii, din ținutul Cărligăturii, «a fost cumpărătură... [lui] Cozma vel postelnic». Deci, cel mai

1). N. Iorga, studii VI, 75.

«Ванкого» [Hurm. Doc. I², 878, Ulianițchi, Mat. No. 53] și April 5 [Bogrea, în Anuarul de ist. națională, Cluj, III (1926¹, 532 Ghib. Sur XVIII, 120—121. Pentru acelaș motiv, aratat mai înainte, este acelaș cu «Crăstea bătrânul», din 6951 (1443), Mai 30: «в. п. крети старого». [Hurm. Doc. I², 884—5, Ulianițchi, Mat. 62] și Iunie 8: в. п. крети старого [Acad. Rom. I/2, Ghib. Sur. XVIII, 52—54].

Poate că este același cu «панъ крестъ», care, în 6956 (1448), Oct. 10 [Ghib. Sur. V, 118] dă mănăstirii Neamțului satul «криничани ниже поворотъ».

Este același și cu Cristea dvornic, din 6944 (1436), April 21 [Ghib. T. Codrescu I, 88—89], în Iunie 13: «в. п. крести дворника» [Acad. Rom. XL/2]. Iunie 15: «в. п. крестъ дворника» [Arh. stat. Buc. Episcopia Huși, Pac. XXV/1], Iulie 17, la fel [Hurm. Doc. I², 869, Ulianițchi, Mat. 48], pentru că în lista boerilor martori apare exact în locul celui alalt.

Din cele de mai sus, reiese că pan Cristea ceașnicul, pan Cristea, Cristea marele, Cristea Bătrânul și Cristea dvornicul este una și aceeași persoană.

Un alt boier Cristea, al acestor timpuri, este Cristea Negrul. El nu e acelaș cu Cristea de mai înainte, de vreme ce, în unele urice, apar amândoi. Cristea Negrul apare în 6943 (1435), Noemvrie 25 [Arh. stat. București] «з. п. крети черного» Apare în 6944 (1436), Mai 23 [Wick. Putna 150—151]. În 6944 (1436), Iulie 24: «к. п. крети черного» [Arh. sf. Sdiridon, Iași, Blăgești, VII/1, Ghib. Isp. I¹, 9, etc.]. În 6944 (1436), Iulie: «к. п. крестъ черне[го]» [Acad. Rom. IX/76]. În 6944 (1436), Sept. 8: «к. п. крести черн[ого]» [Acad. Rom. LXXIX/147]. În 6945 (1417), Fevr. 24, apare și Cristea și Cristea Negrul [Wick. Sct. Onufri 173—5, Woronetz und Putna II, 151]. În 6945 (1437), Iulie 20, întărindu-i-se lui Cristea Negrul iazerul Cerlenul, se arată că a slujit și sub Alexandru cel Bun [Ghib. Sur. IX, 1 2]. În 6946 (1438), Fevr. 23: «з. п. крети черного» [Arh. stat. Buc. R. Rosetti, Bohotin, 2]. În 6946 (1438), Mart 5: pe lângă «з. п. крестъ черного» apare și крестъ [Acad. Rom. Pecete 273, Ghib. Sur. XVIII, 36—38]. În 6946 (1438), Iunie 20, apare Cristea Negru și Cristea [Wick. Bochotin Solca II, 205]. În 6947 (1439), Martie 12, apare «к. п. крести черного» și «крести» [Arh. stat. Iași, Ghib. Uricarul XVIII, 13—16]. La fel în 6947 (1439) Iulie 2 [Hurm. Doc. I², 876, Ulianițchi, Mat. 57—58], Iulie 15 [Wick. Horodnik, 201—3], April 3 [Acad. Rom. XLVII/221], Octomvrie 26 [Ghib. Arh. soc. șt. și lit. Iași, XXV, 178, Sur. XVIII, 46]. În 6948 (1440), Aug. 6: «к. п. крети черного» [Acad. Rom. Pecete 6]. În 6950 (1442), Fevr. 24: «з. п. крети черного» și Crăstea marele. [Hurm. Doc. I², 878—9, Ulianițchi, Mat. No. 53]. La fel în April 5 [Anuarul de ist. naț. Cluj, III, 532, Ghib. Sur. XVIII, 120—1]. În 6951 (1443), Mart 6: «к. п. крести черного» și «крести» [Hurm. Doc. I², 880—1, Ulianițchi, Mat. 60—61]. La fel în Mai 7 [Hasd. Arh. ist. I¹, 123], Mai 18 [Arh. sf. Spiridon, Iași, Roșiești-Brebu VIII/1, Ghib. Isp. I¹, 17]. În Mai 30: «к. п. крети черного», și tot aici «крети старого» [Hurm. Doc. I², 884—5, Ulianițchi, Mat. 62]. În Mai 31: «к. п. крестъ черного» și tot aici «крести» [Ghib. Sur. X, 1]. În Iunie 8: «к. п. крети черного» și tot aici «крети старого» [Acad. Rom. I/2, Ghib. Sur. XVIII, 52—54]. În August 24: «к. п. крести черного» [Ghib. Sur. XX, 196]. La fel în Noemvrie 29 [I. Bogdan. Album paleogr. pl. 36]. Asemenea în 6954 (1446), Ghenar 25 [Ulianițchi, Mat. 68], Iulie 20 [Arh. stat. Buc. Pac. XXI/5]: «к. п. крести черного».

Un alt Cristea e Cristea Iucășeanul «крестъ южннхъ», căruia în 6950 (1442), Mart 8 [Hasd. Arh. ist. I¹, 74] i se întăresc sate. Între boerii martori nu aflu vreun Cristea.

Alt Cristea e Cristea Vornutai ori Vornutar, «панъ крестъ vornutar» căruia în 6942 (1434), Oct. 8 [Arh. stat. București, fost al lui Hasdeu, Ghib. Sur. XIII, 2] i se întărește satul Românești, din Cărligătură.

Alt Cristea e pisar Acesta apare în 6949 (1441¹, April 23 [I. Bogdan, Album pal. mold. pl. 35]: «панъ крестъ». Ca pisar, e aratat și în 6960 (1452), Oct. 27 [Ulianițchi, Mat. 77—78].

vechiu stăpân cunoscut al satului a fost neastâmpăratul boier, Cozma Șarpe postelnicul. Documentul nu înseamnă de la cine și când a cumpărat satul Cozma Șarpe postelnicul. Aceasta n'a putut fi decât între 1501—1523, când acest boier a fost postelnic¹⁾.

El era frate cu Costea Gănescul, părcălabul de Neamț²⁾, și avea o soră, Măgdălina, Toți erau, poate, fiii lui Ion Gănescul, care își avea numele de la satul Gănești, de

1). Cel întâi document, în care îl aflăm pomenit e documentul din 7009 (1501), April 25 [Bogdan, DȘt. II, 181, urmaș în postelnicie, lui Dumșa, nepotul de soră al Domnului. Este pomenit ca postelnic, cu numele întreg: Козма Шарпе sau numai Шарпе, până la apusul lui Ștefan cel Mare. [Ibid II, 181—241. Este postelnic în toată domnia lui Bogdan Vvd. 1504 2 Iulie până la 1517, April 18. Așa în 7014 (1506), Mart 22 [Acad. Rom. LXXVII/3], 7015 (1507), Fevr. 22: «з. п. шарпе постелника» Ghib. Isp. I¹, 44], aceiași dată [Ghib. Sur. XVIII, 94 originalul la mine], Februar 28 [Ghib. Sur. XVIII, 98, 102], Mart 1 [Ghib. Uricarul XVIII, 82], în Mart 22: «к. п. козма шарпе постелника» [Ghib. Isp. I¹, 48], în 7016 (1508), Fevr. 16 [Ghib. Sur. X, 8], Mart 2 [Ghib. Sur. I, 65], Decembrie 14 [Ghib. Sur. XVIII, 105, IX, 13], 7017 (1509), Iulie 13 [Acad. Rom. Pecete 266], în 7021 (1513), Mart 5 [Hasdeu, Arh. ist. I¹, 120], în 1515, April 20 [Hasdeu, Arh. ist. I¹, 157], în 7024 (1516), Dec 10 [Ghib. Sur. XIX, 54], în 7025 (1517), Ianuar 17 [N. Iorga, Studii V, 550—1] își păstrează funcția de postelnic și sub Ștefăniță Vodă (domnește de la 1517, 18 April, până la 1527, Ianuarie 14). Astfel, îl întâlnim în 7025 (1517) Dec. 8 [N. Iorga, Studii VI, 74], Decembrie 15 [Bogdan, Album pal. mold. pl. 75]. În 7026 (1518), Ghenar 23 [Ghib. Sur. XVIII, 173], Ghenar 28 [Ghib. Sur. I, 180], în 7026 (1518), Dec. 26 [Hasdeu, Arh. ist. I¹, 127, Ghib. Sur. I, 258], în 7027 (1519), Ghenar [Hasdeu, Arh. ist. I¹, 38], Dec. 27 [Ghib. Sur. V, 219], în 7028 (1520), April 23 [Ghib. Isp. I¹, 54, Uricarul XVIII, 87]: «к. п. Козма Шарпе...», Iulie 15 [Ghib. Sur. XVIII, 111] în 7029 (1521), Iunie 1 [Ghib. Sur. XVIII, 115], în 7030 (1522), Fevr. 4 [Uricarul XVIII, 92], în Iunie 24 [Ghib. Sur. I, 159], Iulie 2 [Ghib. Sur. XVIII, 177] Octombrie 29 [Ghib. Sur. I, 245]. În uricul din 7031 (1523), Martie 15 [Ghib. Sur. I, 371] nu mai figurează în lista boierilor martori. Se va fi îndepărtat, sub un pretext oarecare, iar în «7031 (1523), Martie 20, pribegit-au Șarpe postelnicul, de frica lui Ștefan Vodă, în țara leșască» [Giurescu, Let. Țării Moldovei, până la Aron Vodă, 128]. Vezi și Bul. Ioan Neculce, f. 7 (1928), 4—11.

2). N. Iorga, Studii VI, 74 Intrun uric din 7025 (1517), Decembrie 8, dela Ștefan cel Tânăr. Vin «șupânul Gănescul, părcălabul de Niamțu și giupânul Cozma postelnicul și sora lor Măgdălina» și împart moșiile lor. Documentul face parte din actele Găneștilor, din Cărligătură. Gănescul părcălabul de Neamț nu poate fi decât Costea, părcălabul de Neamț.

În această vreme, sânt doi părcălabi de Neamț, cu numele Costea: unul e Costea Cârjă și altul Costea.

Costea Cârjă este același cu Costea Cârjă *stolnicul* din 7016 (1508) Fevr. 2 [Wick. Woronetz 189], Fevr. 16 [Ghib. Sur. X, 9, Uricarul XXIII, 166]: «костя крже», Mart 2 [Ghib. Sur. I, 67], Decembrie 14 [Ghib. Sur. IX, 13, XVIII, 105], din 7021 (1513), Mart 5 [Hasdeu, Arh. ist. I², 120], în Mart. 7: «Costea stolnic», [Acad. Rom. Pecete 149, Iulian Marinescu, Bogdan III cel Orb, 111—112] din 1515, April 20 [Ibid. I¹, 157]: «Costea Cârjă stolnic». În 7024 (1516), Dec. 10 [Ghib. Sur. XIX, 55]: «к. п. костя, к. п. кондрі паркалак немейких». În 7024 (1516) Dec. 10: Costea Cârje și Condrea, părcălabi de Neamț [Acad. Rom. Pecete 87, Marinescu, Bogdan III, 114—5]. Aceasta e deci tot una cu celalt. Intrun document cu data nesigură, 7024 (1516) (?) Dec. 18 [Ghib. Sur. XVIII, 169] și păstrat numai în o copie, găsim: «к. п. костя кржи и пана кондрі паркалак...» Acest Costea Cârjă stolnic și apoi în 1516 părcălab de Neamț împreună cu Condrea, *apare iarăși din 1525* (din 1524 lipsesc documentele), ca părcălab de Neamț. Așa în 7033 (1525), Fevr. 12 [orig. la Arh. stat. Chișinău, publicat de I. Minea, în Cercetări istorice, Anul IV, partea a II-a]: «к. п. крже и к. п. скришко пржалаккк немейки», în Sept. 9 [Acad. Rom. LXXII/2, Coriolan, Petru Rareș 32—34]. Apoi, la fel, din 1527, sub Petru Rareș. În 7035 (1527), Martie 15 [Ghib. Sur. I, 120, XVIII, 123, 125]: «к. п. крже и п. ховрс пржалаккк немейки», în 7035 (1527) Mart 13 [Ghib. Sur. I, 359]. La fel în multe urice din 1528. În 7036 (1528),

lângă Cristești ¹⁾. Acest Ion Gănescul, care își avea numele după satul Gănești, se numea, *poate*, și Șarpe și e același cu Ion Șarpe, de sub Ștefan cel Mare ²⁾.

Chestiunea, în această privință, rămâne deschisă, în așteptarea datelor ce le vor da documente, pe care eu încă nu le cunosc.

Prin trădarea lui Cozma Șarpe postelnicul și Costea Gănescul pârcălabul, moșiile le-au fost luate de domnie. Târziu, cred după Petru Rareș, moșiile s'au înapoiat urmașilor, în a căror stăpânire le aflăm.

E necesar să vedem cine sânt urmașii acestor boeri.

Un fiu, cunoscut, al lui Costea pârcălabul este Vascan ³⁾.

Soția lui Cozma Șarpe postelnicul se numea Draga și era fiica vestitului pârcălab

Mart 4 [Uricarul XVIII, 104], Mart 13 [Ghib. Sur. XVIII, 128], Mart 19 [Ghib. Sur. I, 204], Mart 22 [ibid. 363, II, 337], Mart 28 [Ghib. Sur. XVIII, 131], April 4 [ibid. 135], April 8 [Uricarul XVIII, 114], în 7037 (1529), Mart 11 [Ghib. Sur. XVIII, 138] Mart 20 [Ghib. Sur. IX, 18], Mart 23 [Ghib. Isp. I, 56], Mart 25 [Ghib. Sur. I, 231], în 7038 (1530), Mart 3 [Hasdeu, Arh. ist. I, 133]. Aceasta este ultima dată, după documentele ce cunosc, în care întâlnesc pe Costea Cârje, pârcălabul de Neamț.

În 1515—1524, pârcălab de Neamț, alături cu Condrea, este Costea, fără îndoială Gănescul. Așa apare în 7023 (1515), Dec. 21 [Acad. Rom. XCV/9, Marinescu, Bogdan III, 114, Wick. Woronetz 105] 7025 (1517), Ianuar 17 [N. Iorga, Studii V, 550—1], în Decembrie 15 [I. Bogdan, Album pal. mold. 75]: «В. п. Косте и п. Кондрей прѣкалаби въ НЕМЦА», în 7026 (1518), Ghenar 22 [Ghib. Sur. I, 173], Ghenar 23 [Ghib. Sur. XVIII, 171], Ghenar 28 [Ghib. Sur. I, 179], Decembrie 26 [Hasdeu, Arh. ist. I, 28], în 7027 (1519), Ghenar 9 [ibid. 38], în Decembrie 27 [Ghib. Sur. V, 219], în 7028 (1520), April 23 [Ghib. Isp. I, 54, Uricarul XVIII, 86], Iulie 15 [Ghib. Sur. XVIII, 111], în 7029 (1521), Iunie 1 [Ghib. Sur. XVIII, 115], în 7030 (1522), Februar 4 [Uricarul XVIII, 92], Iunie 24 [Ghib. Sur. I, 158, Uricarul XXIII 24], Iulie 2 [Ghib. Sur. XVIII, 177], Octombrie 29 [Ghib. Sur. I 245], în 7031 (1523), Martie 15 [Ghib. Sur. I. 371]. În toate documentele apare cu numele de Costea. El a fost ucis de Ștefăniță Vodă în Roman, în 7032 (1524), Septembrie 7, precum spune cronicarul. «Văzând boerii... moartea lui Arbure hatmanul... cu toții s'au întristat de vrăjmășia lui Ștefan Vodă... cu toții s'au ridicat asupra lui, ce nimică n'au folosit... s'au răsipit printralte țări, lăsându-și ochii și moșiile, iară *pre Costea pârcălabul* și pre Ivașco logofătul și pre Sima vis-ternicul și pre alții pre mulți i-au prins vii și le-au tăiat capetele în târg în Roman» [Giurescu, Let. Țării Moldovii până la Aron Vodă, 129—130].

1). Într-un uric din 7105 (1597), Iunie 25 [Acad. Rom. Cr. col. 1908, 59], Nastasia, soția lui Mustea Uricarul (fiii lor: Toader Boul stolnicul, Gavril diacul, Pătrașco, Dumitru, Ionașco și surorile lor Antimia și Efrosina) se arată nepoata lui Șearpe postelnicul. În 7129 (1621), April 8 [Ghib. Sur. II, 157] se spune: «Tănasia și soția lui Titiana, fiica lui Gligorie Mustea... nepoata Anei, strănepoata lui Ion Gănescul». Într-un document din 7125 (1617), Noembrie 25 [Suret al meu] Pătrașcu *Ciolpan* și fratele său Dumitru *Șuvărab* (vezi doc. de mai sus, din 1597) se arată feciorii Nastasiei, nepoți Todosiei, giupâneasa lui Dan hatman, strănepoți lui Cozma Șerpe vel postelnic.

2). Acad. Rom. Ms. 111, fila 17, într-un document din 7098 (1590), Iulie 2, popa Tomșa, feciorul popii Ilie și cu nepoții arată că moșii lor [rupt] și fratele său Ion Șerpe aveau privilegiu dela bătrânul Ștefan Voevod, de cumpărătură pe o parte din satul Dersca.

3). Arh. ist. I, 35. Este pomenit într-un document din 1545 (August?), prin care Petru Rareș, care a urmărit cumplit pe boerii ce se răsvrătiseră în potruva lui Ștefăniță Vodă, prin solul său, gramaticul Avram Banilovschi, cere dela Sigismund August, principele Litvaniei, să-i extradeze între alți boeri refugiați în Litvania și pe «Vascan, nepotul de frate al lui Șerpe». Nici o altă știre nu mai am, din documentele de după aceasta, despre urmașii lui Costea Gănescul pârcălabul.

de sub Stefan cel Mare, Hărman¹⁾ și al Nastei, fiica lui Costea, nepoata lui Oană dvornicul, de sub Alexandru cel Bun²⁾.

Un fiu al lui Cozma Șarpe, care a fugit cu tatăl său în Polonia, se numea Nicoară și care se vede era un tânăr de mare valoare³⁾.

Cozma Șarpe postelnicul a mai avut 4 fiice: Anghelina, Nastasia, Maria și Sofia⁴⁾. El își avea așezarea în satul Șcheia, azi Văleni, din ținutul Romanului, unde este și o biserică, făcută de el, în 1519⁵⁾.

El reușise să-și aibă o avere frumoasă, care consta din următoarele sate, unele ale soției sale Draga: Șcheia⁶⁾ la Roman, Hodoreștii, la Cârligătura⁶⁾, ce l-a schimbat apoi pentru satul Homiceni, de la Neamț⁶⁾, Vlădenii la Roman⁷⁾, Crăsteștii pe Calniș, la Bacău⁸⁾, patru părți din Ilieșești⁸⁾, satul unde a fost casa Oancăi, pe Cracău⁸⁾, Mănăstirea Turbatului, «care se numește acum [1518] Brusturii⁸⁾ satul Tatomirești, la gura Orbicului⁹⁾, seliștea Păuleștii, pe Prut¹⁰⁾, satul Drăgușeștii, care acum se numește Mihăileștii [1555] pe Bahlui, la Cârligătură¹¹⁾, satul Lațcanii, pe Bahluiu, la Cârligătura¹²⁾,

1). Intrun uric din 7082 (1574), April 13 [Ghib. Sur. XIX, 83]: «АНГЕЛИНА МОНАХІА ДОЧКА ДРЪГНИН ДОЧЦІ ПАНА ХРЪМАНА ПРЪКАЛАБА». Asemenea în doc. c. 7144 (1636), Ghen. 24 [Ghib. Isp. II¹, 213]: «НѢСТІМІА КНѢГІННА ХѢРЦѢ ДЪЦІН НАСТАСІА ВНѢКА ДРЪГНИН КНѢГІННѢ КОЗМА ШѢРПЕ ПОСТЕЛНИК И ОУТѢНЪ ЕМУ АЗНА КНѢК ХЪРМАН» etc.

2). Uricul din 6997 (1489), Mart 13 [Bogdan, DSt. I, 373]: «НАСТѢ И БРАТЪ ВН... СЫНОВЪ КОСТЕ ОУНОУКОВЕ ИАНИ ДВОРНИКА...» și din 6998 (1490), Noemv. 26 [Bogdan, cit. 436—440]: «...НАСТѢ ПАНИ ПАНА ХЪРМАНА... СЫНОВЪ КОСТИНИ...»

3). Hurmuzachi, Doc. II³, 600, pentru anul 1527: «Mgce dne amice sincere nobis dilecte. Revertitur ad vram Mgcliam et terram Moldaviensem *Nicor Scharpa*, optimus juvenis, qui fugiens crudelitatem et summam injustitiam Stephani, waivodae, nuper defuncti, venerat, cum patre suo ad nos, quem nos propter ejus virtutes fovimus et gratia nostra prosecuti sumus.... postulamusque ut illum et benigne excipiat ad bonaque ejus paterna restituat». Cp. ibid. 440—441, pentru rolul lui Șarpe în Polonia. Asemenea N. Iorga, Convorbiri lit. pe 1901, Despre războaiele lui Petru Rareș.

4). Documentul din 7062 (1554), Mart 20 [N. Iorga, Studii VI, 75]. Asemenea în 7063 (1555), April 9 [Wickenhauser, Homor. 98—100]: «Dan, portar de Suceava și soția sa Todosia, fiica Mariei, nepoata lui Cozma Șarpe postelnicul.; ...Ispisoc de mărturie și de împărțală ce l-a avut dela Domnia mea [Alexandru Lăpușeanu] Anghelina, Nastasia și nepoata lor Todosia, fiica Mariei...». Doc. din 7082 (1574), April 13 [Ghib. Sur. XIX, 83]: «АНГЕЛИНА МОНАХІА ДОЧКА ДРЪГНИН ДОЧЦІ ПАНА ХРЪМАНА ПРЪКАЛАБА И СЕСТРИ[Ч]ИВНЪ ИАНИ ДВОРНИКА И АЗНА ДОЧКИ НАСТАСІН МОНАХІН И ВНѢКА НХ НАСТАСІА ДОЧКИ ТЪДОСІН ВНѢКА МАРИН И ТИЖ ДОЧКИ ДРЪГНИН ДОЧЦІ ПАНА ХЪРМАНА ПРЪКАЛАБА...». Cp. pentru urmași, Ghib. Sur. II, 157, Acad. Rom. Cr. col. 1908, 59, Ghib. Isp. II¹, 213, Ghib. Sur. XXI, 109—111.

5) N. Iorga, Inscriptii I, 18: «изколеніємъ и помощіа га бѣ рабѣ вжін панѣ-козма шарпе постелниѣкъ създа сынъ храмъ въ свои дворъ оу шкѣи ...при благовернѣмъ гдѣрь юу стефанѣ воєводѣ и началъ златъ гдѣто зѣвъ мѣца мартъ а и съвершии сѣ тожде лѣта мѣца юнъ кк», asemenea Melchisedec, Notițe 130. Dicț. stat. al României, 1915, II, 796, arată că la Văleni este o gărlă numită a «Șarpelui».

6). Ghib. Isp. I¹, 82.

7). Ghib. Isp. II¹, 213

8). Hasdeu, Arh. ist. I¹, 27—28, Ghib. Sur. I, 258—262.

9). Ghib. Sur. V, 217.

10). Ghib. Sur. XIX, 83.

11). Wick. Homor 98—100.

12) Acad. Rom. Pecete 87, Iulian Marinescu, Bogdan III cel orb, 111—115.

satul Poenile, la ținutul Romanului și satul Dobrușa ¹⁾, apoi un sat lângă Visternicenî și lângă Chișinău ²⁾. Unele din aceste sate au fost schimbate drept altele.

A avut apoi, prin cumpărătură, cum am văzut mai-sus, satul Cristești, din Cărligătura.

În 7062 (1554), Mart 20 ³⁾, satul era al mănăstirii Pobratei, numărat între celelalte sate ale mănăstirii, pe care le întărește Alexandru Lăpușneanu: Crăstești, în ținutul Cărligătura, dat de Anghelina, Nastasia și Todosia (soră și nepoată) și pentru sufletul «surorilor sale» Maria, Sofia, care acel sat au fost cumpărătură tatălui lor, Cozma vel postelnic.

Nu știu prin ce împrejurare satul Cristești s'a întors iarăși în stăpânirea fiicelor lui Cozma Șarpe postelnicul.

În 7093, (1581), April 5 ⁴⁾, Petru Voevod Moldovei întărește vânzarea făcută de Nastasia, a satului Cârsteștii, lui Păcurariu, Ionașco Nistor, Dumitru și Vasile.

Asemenea în 7095 (1587), April 5 ⁵⁾, Petru Voevod întărește stăpânirea lui Păcurar, Ionașco și Nistor, pentru moșia Cârstești, ce a fost cumpărată de la Nastasia.

Se vede că mai dinainte vreme avea și mănăstirea Neamțului o parte de stăpânire în Cârstești, căci printrun zapis din 7105 (1597) Iunie 18 ⁶⁾, Isala egumenul și tot soborul de la mănăstirea Neamțului mărturisesc cu sufletele lor că a venit înaintea lor Păcurar, din satul Cârstești și ei i-au vândut o prisacă a mănăstirii Neamțului, din hotarul Crăsteștilor, drept 24 taleri întregi.

Acest loc al mănăstirii Neamțului nu poate fi decât Poiana Călugărului sau Călușărul, cum se numește și astăzi ⁷⁾.

§ 13. Cristeștii în sec. XVII-lea. Știrile din acest secol sânt multe.

În 7143 (1635), Iulie 6 ⁸⁾, Vasile Voevod Moldovii întărește stăpânire lui Anton din Pășcani, în satul Cârstești, cumpărat dela Nastasia, fata lui Ionașco.

Stăpânirea în o parte cel puțin din Cristești nu e destul de lămurită, la sfârșitul secolului al XVI-lea și începutul celui de al XVII-lea, cum se vede din documente de mai târziu. Din 7149 (1641), Decembrie 17 ⁹⁾ am cartea de la Vasile Voevod, care ne vorbește de alți proprietari, decât cumpărătorii din 1585, April 5. În ea se spune că a venit înaintea Domnului și a sfatului său «David și sora sa [Anița], fiii lui Ionașco Țișul, nepoții lui Nicoară Liciul și s'au părît de față cu boerul Domniei mele Ionașco Cujbă, biv vel vornic, pentru jumătate de satul Cârstești, partea de jos, zicând ei

1). Acad. Rom. LXIV/185.

2). I. Bogdan, Album paleogr. mold. pl. 75 Ghib. Sur. X, 196, 197, 200, 216.

3). N. Iorga, Studii VI, 75.

4). Acad. Rom. Pecete 114.

5). Acad. Rom. IV/250.

6). Acad. Rom. VII/165. Asemenea ibid. Ms. 3336, fila 5, vo, cu data greșită 7190, Iunie 18.

7). Harta stat. major, pl. Târgul-Frumos.

8). Acad. Rom. VII/178.

9). Acad. Rom. VII/176. Ibid. Ms. 3336, fila 9, «вж прѣдъше прѣдъ нами и прѣдъ нашего сѣкѣта давидъ и сѣстра его [аница] сноки Иваншко цница кнѣзъ никоаръ личюл и тѣгал за лице сѣ болѣрнн гспдками Иваншко кѣжез кнѣзъ кел ворник ради половинна село кѣретецин частъ нижнѣи рекѣши вни како дѣржитъ кѣжез дворникъ таа половинна села сѣ велика прѣселоканѣе. а болѣрнн гспдками ѣказовала прѣдъ намъ едни испи-сокъ за вѣкѣплѣнѣе втъ Миронъ Барновскнн вѣда како вни себе кѣпила втъ гавриланн и втъ сѣстра игъ антѣмѣа снѣе гангорчѣи и втъ Думитрашко и братъ игъ солонмон снѣе мѣрнѣкѣи кѣси вѣщъ никоаръ личюл радѣ дѣка сто и вѣснмъ дѣсѣтъ злати пѣзнъ дѣсѣри. тѣмъ радѣ гспдками сѣднѣомъ на ннѣ по правдою и по закону земсконъ и вѣрѣтохомъ къ истинѣ како вѣзнимали прѣдѣннѣкоке (?) давидъ тотѣи пѣзнъ кѣси втъ рѣски болѣрнн гспдками кѣжез дворникъ, нѣжъ zostали давидъ и сѣстра игъ [аница] втъ вѣсъ законъ а болѣрнн гспдками кнѣшѣнсанъ ѣправилѣсѣ втъ прѣдъ нами и пѣставила собѣи фѣири, втъ толѣкъ на прѣдъ на не имаетъ манъ тѣгати давидъ и сѣстра его на болѣрнн гспдками Иваншко кѣжезъ за сѣа тѣжъ...»

că ține Cujbă dvornic această jumătate de sat, cu mare înpresurare. Iar boerul Domniei mele unde a aratat înaintea noastră un ispisoc de cumpărătură dela Miron Barnovschii Voevod, cum el și-a cumpărat dela Gavrilaş și dela sora lui Antemia, fiii Gligorcii și dela Dumitrașco și fratele lui Solomon, fiii Măricăi, toți nepoții lui Nicoară Liciul,¹⁾ drept 280 zloți, bani buni. Deci Domnia mea i-am judecat după drept și după legea țării și am aflat în adevăr că au luat înaintașii lui David toți acești bani din mânele boerului Domniei mele Cujbă dvornic. Și au rămas David și sora lui [Anița] de toată legea. Iar boerul Domniei mele mai sus scris s'a îndreptat dinaintea noastră și și-a pus fierăi. De aici înainte să nu mai aibă David și sora sa a se plânge contra boerului Domniei mele Ionașco Cujbă, pentru această pâra, niciodată în veci».

Din 7158 (1650), Avg. 4²⁾, avem zapisul, prin care Iftinca, fata Rusului, nepoata lui Păcurar și Ionașco, feciorul Iftincăi și Chilsia asemenea fată Iftincăi, vând a lor driaptă ocină și moșie, din sat din Cârstești, din tot locul ce s'ar alege, partea Iftincăi, și cu loc de prisacă, lui Mihăilă Haruțul, ginerele surorii sale Costandii, drept 35 galbeni.

Cam din acelaș an³⁾, Ghenar 6, avem zapisul, prin care Costanda, fata lui Iacob, nepoata lui Păcurar, vinde partea ei de moșie, din Cârstești, lui Mihăilă Haruțul, din Balasinești, drept 10 ughi roșii de aur.

Tot cam de la aceeași dată⁴⁾, avem zapisul, prin care Ignat și Costanda și Ștefan și nepoatele lor Irina și Antimia și Nastasia, vând a lor driaptă ocină, câtă parte au avut în sat în Cârstești, din pomet și din heleșteu și din fânaț și din tot locul, din partea lui Păcurar, lui Mihăilă [Haruțul], din Balasinești, drept 15 galbeni de aur.

Din 7166 (1658), Iulie 10⁵⁾, avem zapisul scris în Târgul Frumos, prin care Todosia, cu feciorii ei Gavril și Catrina, dă jupânesii Tudoscăi un loc de prisacă în Cârstești, drept 20 lei bani gata, care-i este de la părinții săi.

Din 1661 începe a cumpara părți de moșie, în Cristești, Miron Costin.

Din 7169 (1661), April 28⁶⁾, avem zapisul prin care Gavril Metco și mamă-sa Todosia, nepoata lui Ionașco, dinpreună cu surorile lui Catrina și Uliana, vând a lor driaptă ocină și moșie, ci au de pe moșii lor, la sat la Cârstești, câtă li se va alege de pe moșul lor Ionașco și câtă parte li se va veni din moșii cei sterpi, care s'au împărțit la toți frații, lui Miron Costin, biv pârcalab de Hotin, drept 75 lei bătuți.

Din 7170 (1662), April 3⁷⁾, Todosia, fata lui Drăgan, nepoata lui Ionașco și cu feciorul ei Gavrilă Marco vând părțile lor din sat din Cârstești, ținutul Cărligăturii, părțile ce se vor alege ale moșului lor Ionașco, cu loc din vatra satului, din câmp, din fânațe, din poeni, din cutățituri, din rădiu ce este asupra satului și partea ce se va alege din *poiana Călugăru*, asemenea și partea din o moșie stearpă, le vând lui Miron Costin, pârcălab de Hotin, drept 70 lei bătuți. Intre boerii martori: logofătul Neniul și Gavrilaşco Neniul și Ștefan pârcălabul, Toderășco comisul și Tălmăciu ce a fost comis și Roșca ce a fost visternic. «Și nime dentru frați sau sămințiile noastre să naibă amestec, căci am întreat de toți pre rându și le-am pus și zi». La tocmală au mai fost și toți răzeșii, anume Arsenie din Prigoreni și Ionașco Prebici tij din Prigoreni și Pentelei feciorul lui Costantin din Cârstești și Goe din Munteni⁸⁾.

1). Nicoară Liciul era fiul lui Ionașco Liciul și nepotul Liciului celui bătrân. Pentru neamul acesta, ca și al lui Ionașco Cujbă, vezi Uricarul XIV, 97, 224-226.

2). Acad. Rom. Ms. 3336, fila 3

3). Acad. Rom. cit. f. 3.

4). Ibid. fila 3.

5). Acad. Rom. II/289. Ibid. Ms. 3336, fila 8.

6). Acad. Rom. Ms. 3336, fila 6.

7). V. A. Ureche, Miron Costin I, 89.

8). E satul Jora, de lângă Târgul Frumos.

Din 7170 (1662), April 30¹⁾, avem ispisocul lui Evstratie Dabija Voevod, prin care se spune că Agahia, fata Sohilcăi, nepoata lui Ionașco și feciorii ei Gavril și Vasile și alți feciori și fete ale ei, vând din a lor dreaptă ocină și moșie, din jumătate de sat de Cârstești, la ținutul Cârligăturii, a treia parte, cu loc în vatra satului și în țarină și cu tot locul, lui Miron Costin, pârălăbul de Hotin, drept 60 lei, bani gata. Asemenea Todosâla, nepoata lui Ionașco, cu feciorul său Gavril Marco²⁾ și fetele Catrina și Uliana, vând din acelaș sat, partea lor câtă se va alege de pe moșul lor Ionașco și cât li se va veni din partea unor moși sterpi, a căror părți au rămas împărțitoare pe frați, aceste părți li-au vândut iarăși lui Miron Costin, pârălăbul de Hotin, drept 75 lei bani gata și din poiana ce se cheamă Călugărul, cât se va veni partea acestor părți.

Din 7170 (1662), Iulie 4³⁾, avem un zapis de la Tănasia și frații lui Toader și Nicolai și surorile lor Nastasia și Maria, feciorii Ursului de Cârstești, prin care vând partea lor de ocină din Cârstești, jumătate de moș, partea lui Miron. Asemenea și din poiana Călugărului iarăși au vândut partea lui Miron, din câmp și din tot locul, cu tot venitul, lui Miron Costin, vel vornic de Țara de jos, drept 60 de lei.

Din 7172 (1664), Ghenar 29⁴⁾, avem zapisul Nastasiei, fata Lupului Copilului de Românești⁵⁾ și feciorului ei Pentelie, prin care vând o prisacă, ce au avut la Cârstești, în ținutul Cârligăturii, cu *casă* și cu *zemic* și cu *pomet cum e obicina prisăcilor*, lui Iordache marele spatar, drept 25 lei bani de argint, de față cu Miron Costin, pârălăb de Hotin.

Din 7176 (1668), April 15⁶⁾, cunosc zapisul, prin care Toader sin Trincăi, gine-rele lui Costăș ot Cârstești, din țin. Cârligătura, vinde un loc de prisacă la sat Cârstești, din țin. Cârligătura, Alexandrei Iordăchioaei spătăroae, drept 18l ei bătuși, bani gata. Zapisul cel de cumpărătură, ce au avut de la părinții lor *l-au pierdut în cele resme-rife ce au fost*.

În 7176 (1668), Septemvrie 14⁷⁾, Pintilie, fiul lui Costantin din Crâstești, ia 10 lei, dela Miron Costin vel vornic, ca să tocmiască cu dumnealui, cu o moșie, ce le este cumpărătură, anume *Goiana*, ce se cheamă *Călugărul* și să o vândă dumnealui vornicul.

Din 7176 (1618), Oct. 6⁸⁾, cunosc zapisul, prin care Pintilie și surorile sale Por-hira și Alexandra și vărul său Hilotie și vărăsa Maftina sora lui Hilotie și alți frați «ai noștri», «având noi triabă să răscumpărăm alte părți de moșie de aiurea», vând ocina di poiana din Călugări «ce neau rămas de la părinții noștri, *care le au fost lor cum-părătură de la călugări*», lui Miron Costin, mare vornic, drept 28 lei bătuși.

Din 7177 (1669), Ghen. 21⁹⁾, avem zapisul dela Ilea și sorsa Ana, feciorii Nas-tasii, nepoții lui Toader Usnă, prin care vând a lor driaptă ocină și moșie ce au avut de pe moșul lor Toader Usnă și de la strămoșul lor Vasile, din stâlpul moșului lor lui Toader Usnă, a treia parte, din vatra satului și din câmp și din poeni și cu loc de prisacă în read, deasupra satului Cârsteștilor și cu pomeț și a treia parte a lor din

1). Acad. Rom. LI/9, ibid. ms. 3336, f. 2, V. A. Ureche, Miron Costin I, 89, Arh. stat. Iași, tr. 1357, opis 1543, dos. 163, fila 66.

2). In Ms. 3336: Gavril Mitco.

3). Acad. Rom. ms. 3336, fila 2 vo.

4). Acad. Rom. VII/161, V. A. Ureche, Miron Costin I, 95, N. Iorga, studii VI, 85.

5). Satul Românești din țin. Cârligăturii.

6). V. A. Ureche, Miron Costin I, 103. Acad. Rom. VII/168.

7). N. Iorga, studiul VI, 86

8). Acad. Rom. ms. 3336, fila 6, V. A. Ureche, Miron Costin I, 697.

9). Acad. Rom. VII/162. V. A. Ureche, Miron Costin I, 108—9. Acad. Rom. ms. 3336, fila 5.

stălpul strămoșului lor, din poiana, ce se chiamă *Călugăru*, acestea le-au vândut lui Miron Costin, vel vornic de Țara de jos, drept 30 lei bătuți.

Din 7177 (1669), Ghen. 23¹⁾, cunosc ispisocul dela Duca Vvd. Moldovii, prin care se întărește lui Miron Costin cumpărătura de mai sus.

Din 7177 (1669), Iulie 1²⁾, cunosc zapisul, prin care Vasile Albul și femeia lui Nastasia și frații lor Tănasă și Toader și Nicolai și Marica, feciorii Ursului, nepoți lui Tiron, strănepoți lui Păcurar cel bătrân vând ocina și moșia lor din sat din Cârstești, în țin. Cârlișăturii, o jumătate de bătrân, partea moșului lor, lui Tiron, feciorul lui Păcurar, din vatra satului și din câmp și din țină și din pădure și din poiana Călugărească, lui Miron Costin, drept 60 lei bătuți.

Din 7177 (1669), Iulie 2³⁾, avem ispisocul lui Duca Vvd., prin care Todasia fata lui Drăgan, nepoata lui Ionașco, vinde partea sa din Cârstești, țin. Cârlișăturii din vatra satului, din câmp, din țină, din curături, din rediul de deasupra satului și din poiana Călugăru, lui Miron Costin, drept 70 lei bătuți, bani gata. Asemenea Pântelei și surorile Porhira ș. a. vând partea lor din poiana Călugăru, cumpărătura părinților lor de la călugări, o vând lui Miron Costin, drept 20 lei.

Din 7177 (1669), Iulie 9, ⁴⁾ avem ispisocul lui Duca Vvd. Moldovii, prin care întărește vornicului de Țara de jos, lui Miron Costin, pe jumătate de bătrân din Crâstești și pe partea ce se va alege din *poiana Călugărului*, ce a cumpărat dela Vasile Albul și femeia lui Nastasia și frații lor Tănasă, Toader, Neculai, Mărica, feciorii Ursului, nepoți lui Tiron, strănepoți lui Păcurar cel bătrân.

Din 7177 (1669), Iulie 15⁵⁾, avem ispisocul lui Duca Vvd. Moldovii, prin care întărește vornicului de Țara de jos, Miron Costin, toată partea ce a cumpărat, drept 70 lei, de la Tudosăia, fata lui Drăgan, nepoata lui Ionașco și de la feciorii ei Gavril Mitco, ⁶⁾ din sat din Crâstești, ce se va alege, din vatra satului, din câmp, din țină, din fânaș, din poeni, din curături și din rădiul ce este asupra satului și cât se va alege partea din poiana ce se cheamă Călugăru și ce le va veni parte dintrun moș stăru al lor. Asemenea mai întărește partea ce a cumpărat din poiana Călugărului, drept 20 de lei, de la Pintilii și surorile lui, Porhira și Alexandra și de la verii lor Hilotie și sora lui Maftina și alți frați ai lor, partea lor, ce se va alege, ce a fost dreaptă cumpărătură părinților lor dela călugări.

Din 7177 (1669) Avgust 2⁷⁾ este zapisul de la Mariia Haruțoae, fata Costandii, nepoata Rusului, strănepoata lui Păcurar, scriind c'au făcut tocmeală, pentru partea ei de moșie, din Cârstești, ce se va alege despre alți frați și pentru alte părți, ce-au mai cumpărat în Cârstești, împreună, cu soțul său Haruțul, părțile lui Ignat și a frăținesău Costanda și a lui Ștefan și a unor nepoți ai lor, Irina și Antemia și Nastasiia, nepoți lui Păcurar, și partea Iftincăi, fata Rusului, nepoată lui Păcurar și a feciorilor ei, Ionașco și Chelsiia și pentru partea lui Dumitru Bărdilă și a surorii lui [loc gol] din *Hăbășăști* ⁸⁾, a făcut tocmeală cu Miron Costin, vel vornic de Țara de jos și au luat

1). Acad. Rom. LI/14, ibid. ms 3336 fila 5, V. A. Ureche, cit. 109.

2). Acad. Rom. LI/18, ibid. ms 3336, fila 3. La V. A. Ureche, cit. I, 114—115 data Iunie 27.

3). V. A. Ureche, cit. I, 117.

4). Acad. Rom. LI/12, V. A. Ureche, cit. I, 115, Arh. stat. Iași, tr. 1357, opis 1543. dos. 163, fila 66. Acad. Rom. ms 3336, fila 3.

5). Acad. Rom. LI/15, ibid. ms 3336, fila 6 verso, V. A. Ureche, cit. 116—117, Arh. stat. Iași, cit.

6). La V. A. Ureche cit. Miron.

7). Acad. Rom. II/279, ibid. ms 3336, fila 3.

8). Sat peste codru, la ținutul Romanului.

dela dumnealui 50 de lei și după ce se vor alege acele părți, pe cât i s'a mai face, să-i mai dea. Marturi sânt: Gligoraș Hăbășescu vel vornic, Gavril Costache vel spatar, Toderașco Iordache spatar, Ion Racoviță vel comis, Eremia și Ursul vornici de poartă.

Din 7178 (1670), Oct. 25¹⁾, avem alt zapis de la Maria Haruțoae, fata Costandii, de vânzare pe toate părțile câte arată în zapisul ei de mai sus numit, că li-a fost pus zălog, drept 50 de lei, la Miron Costin vornic, apoi li-a vândut toate acele părți, cu tocmală și cu plată deplin, drept 64 lei bătuți. Martori Toderașco Iordache²⁾ spatar, Gavril Costache vel spatar, Ion Racoviță vel comis, Contăș logofăt, Dumitrașco Roșca vornic, Gheorghe și Ciocărlie vornici de poartă.

Din 7178 (1670) Dec. 2³⁾, avem zapisul dela Pântelei și surorile lui Porhira și Alecsandra, feciorii lui Costantin, nepoții lui Toader Usnă, *strănepoți lui Vasile Căcăcescul*⁴⁾ și cu verii lor Hilotie și Maftina, feciorii lui Ionașco, iar strănepoți lui Vasile, scriind c'au vândut a lor dreaptă ocină, moșie, din sat din Cârstești, a patra parte dintrun moș, care moș a fost a strămoșului lor a lui Vasile Căcăcescul, din vatra satului și cu o casă ce este în sâliște și din câmpu și din poeni și cu părțile lor, ce le au în poenile, ce se chiamă Călugărul, toate li-au vândut lui Miron Costin vel vornic, drept 40 lei bătuți.

Din 7178 (1670), Dec. 12⁵⁾, avem ispisocul lui Duca Vvd. Moldovii, prin care întărește lui Miron Costin marele vornic, cumpărătura, a patra parte dintrun «star», moș, din satul Cârstești, ținutul Cărligăturii, cumpărat, cum ne arată zapisul de mai sus, de la strănepoții lui Vasile Căcăcescul.

Cam din 1670⁶⁾, avem zapisul, prin care Marica Borșoia și neamurile sale vând lui Miron Costin, vornicul de Țara de jos, părțile din fund, din poiana Călugărul, din Crâstești.

Cam din 1670⁷⁾, avem zapisul, prin care Agapia, fata Sofiicăi, nepoata lui Ionașcu și alții vând ocina lor, din Cârstești, din țin. Cărligăturii, din jumătate de sat, a treia parte, iar din tot satul vine a șesea parte, lui Miron Costin, drept 60 lei bătuți.

Din 7179 (1671), April 13⁸⁾ avem zapisul, prin care Marica Todosoae și cu ginerele său Toader, se învoesc cu vornicul Hăbășescul, pentru stăpânirea unui loc de prisacă, de la Cârstești.

Din 7179 (1671), Mai 4⁹⁾, cunosc zapisul, prin care Ion Aprodul și fratesău Tănasie, feciorii Costandii, nepoți Rusului, strănepoți lui Păcurar, au vândut a lor drepte părți de moșie și de cumpărătură, din sat din Cârstești, din partea din jos, din jumătate de bătrân, ce se împarte în șese părți, patru părți, însă două părți ce le sânt dela părinți și două părți de cumpărătură, dela fratele lor Mihăilă Pietrariul și sora lor Mărica, le-au vândut lui Mironașco Costin vornic, drept 40 lei bătuți.

Din acelaș an, înainte de 4 Mai¹⁰⁾, trebuie să fie zapisul, fără vелеat, prin care Mărica, fata Costandii și fratesău Mihăilă (Pietrariul), strănepoții lui Păcurar, din sat din

1). Acad. Rom. VII/159, ibid. ms. 3336, fila 4.

2). In ms 3336, greșit: Costache.

3). Acad. Rom. VII/158, V. A. Ureche, cit. I, 121, Acad. Rom. ms 3336, fila 6 verso.

4). Din satul vecin Căcăceștii, azi în trupul Buznii, v. satul Ruscanii (Buznea) și Găneștii, în Bul. Ioan Neculce, fasc. 6, 86 și urm.

5). Acad. Rom. LJ/16, ibid. ms. 3336, fila 7, V. A. Ureche, cit. I, 123.

6). Acad. Rom. C/126.

7). V. A. Ureche, Miron Costin I, 196.

8). Acad. Rom. XLVII/183.

9). Acad. Rom. VII/145, ibid. ms. 3336, fila 40 verso.

10). Acad. Rom. ms. 3363, fila 4.

Cârstești, au vândut părțile lor de moșie, din Cârstești, din tot locul și din poiana *Călugărului*, fratelui lor Ion aprodul, drept 27 lei.

Din 7179 (1671) Mai 7¹⁾, cunosc ispisocul lui Duca Vvd. Moldovii, prin care în-tărește lui Miron Costin, părțile cumpărate din sat, din Cârstești, țin. Cârlișăturii, drept 40 lei, dela Ion Aprodul și fratesău Tanasie, feciorii Costandei, nepoții Rusului, străne-poții lui Păcurar și lui Nistor (v. zăpăsul din Mai 4).

În hotarnica Găneștilor și a Moiceștilor, despre Popișcani și Coșăști, din 7181 (1673), Nov. 23²⁾, după ce se termină hotarul dintre Gănești și Coșăști... «pe un drum vechiu, până în dealu Coșășcului, lângă lacu, la un stâlp, undi să împreună cu *hotarul Crăsteștilor și în codru până undi să împreună cu hotarul Hândreștilor*».

Din 7183 (1675), Martie 25³⁾, cunosc zăpăsul prin care popa Costantin sin popil Irimii, din sat din Cârstești, prin care spune că a avut tocmală cu Miron Costin vornicul să-i vândă partea lui din sat din Cârstești și din Găureni și din Muncel, ce i se va alege partea lui, ce se cheamă *Bondășască* și i a dat Miron Costin zece lei bătuți arvonă, până va trimete dumnealul vornicul să vadă locul și de-i va plăcea să i-l plătească deplin, iar de nu să-i dea banii înapoi.

Din 7183 (1675), April 20⁴⁾, avem zăpăsul, scris în Berbești, de la Arsănie, feciorul Rusului, dinpreună cu nepoții lui, Gheorghie, feciorul lui Teabici celui bătrân și Costantin și Miiarea și sora lor Mărica, feciorii lui Tebiciu și Marco, ginerele fratelui Tebici și Ignat și Gheorghie, ginerele lui Dumitrașco și Toader Trincă, toți nepoți și strănepoți lui Vasile Căcăcescul din Cârstești, scriind c'au vândut lui Miron Costin vel vornic a lor driaptă ocină și moșie și cumpărătură, ce au avut dela alți frați ai lor, din sat din Cârstești, dintrun bătrân, trei părți, din vatra satului și din câmpu și din poiana satului și din poiana ce se chiamă *Călugărul*, drept 90 de lei.

Cam din aceiaș dată este zăpăsul⁵⁾ dela Marica Borșoia, dinpreună cu fata ei Iftimiia și cu ginerisău Toader Rotilă și nepotul său Toader Trinca și frații ei Costantin și Gavril și Anița și Catrina. și Toader Albici și Porhira și cu toți nepoții lor, scriind c'au vândut lui Miron Costin, vel vornic, a lor dreaptă ocină și moșie, toate părțile lor, ce se vor alege, din fânaț și din poiana Călugărului, drept 50 lei bătuți.

Din 7184 (1676), Mai 12⁶⁾, avem ispisocul lui Antonie Ruset Vvd. Moldovii, prin care întărește lui Miron Costin, cumpărăturile din ultimile două zăpăse, în Cârstești, la Cârlișătură. Zăpăsul întâiu spune că e făcut dinaintea lui Toader Rotilă, ginerele Borșoiei, și Constantin pârșălabul și Anghelache de Popișcani și Ursul de Ciuncești și Ion Șoltuzul de Târgul Frumos și popa Ioachim dela biserica domnească din Târgul Frumos și Manolache comisul Al doilea zăpă (fără veleat) e făcut și dinaintea lui Arsănie celui bătrân.

Din 7184 (1676) Sept. 14⁷⁾, cunosc zăpăsul, prin care popa Vasco din Cârstești, vinde partea lui și a surorii lui, de acolo, lui Gavrilăș a Lucăi, ce a fost spătar al doilea, pentru doi boi și o vacă.

Din 7184 (1674), Nov. 14⁸⁾, cunosc zăpăsul, prin care popa Vasco vinde partea lui din Cârstești, lui Gavril Luca pârșălab, pentru 2 boi.

1). Acad. Rom. LI/24, ibid. ms. 3336, fila 4 verso, V. A. Ureche, Miron Costin I, 135.

2). Vezi Popișcani și Coșești sub acest an. Asemenea satul Ruscanii și Gănești, în Bul Ioan Neculce, fasc. 6, 107.

3). Acad. Rom. VII/164, ibid ms. 3336, fila 8, V. A. Ureche cit. I, 131.

4). Acad. Rom. VII/160, ibid. ms. 3336, fila 7, V. A. Ureche cit. 131.

5). Acad. Rom. ms. 3336, fila 7 verso.

6). Acad. Rom. LI/21, ibid. ms. 3336, fila 7 verso, V. A. Ureche, cit. I, 150—153.

7). Acad. Rom. LXXIII/15, nesigur.

8). Acad. Rom. LXXIII/18, nesigur. .

Din 7185 (1677), Fevr. 26¹⁾, cunosc zapisul, prin care Iacob, ce a fost pârcălab, și femeia lui Nastasia, fata lui Simion din Popișcani, ce a fost pârcălab, au vândut lui Miron Costin logofătul, un loc de prisacă din sat, din Cârstești, drept 20 lei, ce l-au avut și ei cumpărat, tot drept acești bani, acest loc de prisacă, de la Tudosia Mitcoai și feciorii ei Gavril și Catrina²⁾.

Din 7185 (1677), Iunie 4³⁾, scris în Bărbești, avem actul de învoială, pentru un heleșteu vechiu, în poțriva Popișcanilor, la care heleșteu este un țărmure din matca păraului de Popișcani, iar alt țărmure de Bărbești și de Cârstești.

Din 7186 (1678), Sept. 15⁴⁾, cunosc zapisul lui *Balica* de Cârstești, cu soția și feciorii lui, prin care vând partea lor, de acolo, lui Gavril Luca, căpitan din Țara Românească.

Din 7188 (1680), Iunie 23⁵⁾, cunosc zapisul, prin care Vasile, feciorul Oonesi, din Roșcani, vinde lui Enache gramaticul o prisacă a lui din Cârstești, pentru o vacă. Nu cunosc anul când au încetat cumpărăturile lui Miron Costin în Cristești. Dar cam din 1680 este următoarea însemnare *scrisă de Miron Costin*⁶⁾: «Satul tot Crâsteștii, la țin. Cârlișăturii, se înparte în 5 moși, carii se pomenesc la urice.

Semenția celorla ce sânt în urice:

2 moși pol, care fac giurățate de sat, au ținut Borșoaia, cu oamenii săi, Agahia cu oamenii săi și Mărco și Mărcuță cu oamenii săi și mi-au vândut Agahie cu oamenii săi și Mărcuța cu oamenii săi. Au rămas partea, cât se va alege a Borșoaiei nevândută, ce se va alege, din cinci moși pol, partea ei. Deci mai au — Pol moș au ținut Haruțoaia cu oamenii, cu frații și cu feciorii Ursului.

Deci mai au vândut Ursul $\frac{1}{2}$ moș și Haruțoaia partea sa ce i se va alege $\frac{1}{2}$ moș și părțile a unor surori ale sale, care le-au cumpărat iar de la dânselle și n'au mai rămas nevândut... a unor frați a ei.

— Pol moș au ținut Haruțoaia, iar cumpărături dela alte sămințiile sale și mi-au vândut mie acel pol moș.

— Un moș au ținut Arsănie, cu nepoții săi, în patru părți. Dintre acestu moșu mi-au vândut nepoții lui Arsenie cu voia lor trei părți și lui Arsenie a $\frac{1}{4}$ parte au vândut ot tam».

Moșii Cârsteștilor: Păcurar, Ionașco, Vasilie.

Moșii sterpi: Nistor, Dumitrașco.

La acești 2 moși sterpi s'au dat sama Arsenie bătrânul [nedescifrabil] și Ionașco moșul Borșoaiei, Mărcoaiei și Agahi, însă unul de dânsii s'au vândut lui Păcurar moșul celui dentăiu giurățate de moș și acel pol moș au căzut pe sama Haruțului ot Balosănești și ce mi-au vândut mie Haruțoaie».

§ 14. În secolul XVIII-lea. Știm, din documente, că partea din Cristești, de cumpărătură, a lui Miron Costin, a fost dată zestre fiicei sale Tudosca⁷⁾, giupăneasa spătarului Grigoraș. Altă parte din sat rămăsese răzeșilor.

1). Acad. Rom. ms. 3336, fila 8.

2). Vezi mai sus, zapisul din 7166, Iulie 10.

3). Vezi Popișcanii, sub acest an.

4). Acad. Rom. LXXIII/16, nesigur.

5). Acad. Rom. II/287. Nesigur.

6). V. A. Ureche, Miron Costin I, 797—798.

7). Satul nu e trecut între moșiile celor 3 fii ai lui Miron Costin: Ion Costin, Safta stolniceasa și Tudosca spătarului Zmucilă, din actul din 1742, în Hasdeu, Arh. ist. III, 281—283.

În zăpisul din 7221 (1713), Sept. 1¹⁾, Ursul pevețul vinde jupânului Sandu Tomei o jumătate de satul Cârstești, din țin. Cârligăturii.

Prin zăpisul din 7222 (1714), April 21²⁾, Lupul Costachi vel vornic de Țara de jos cumpără cu 250 lei, dela Tudosca, giupâneasa răposatului Grigoraș (Zmucilă), ce a fost spătar, fata răposatului Miron Costin, biv vel logofăt, moșiile, satul întreg Berbeștii și *parfe din Crâstești*, ce le *are zestre dela părintele său*.

Din 7253 (1745), Iulie 10³⁾, cunosc zăpisul, prin care Ștefan Bosie cămăraș cumpără, cu 20 stupi, părțile din Crâstești ale lui Mihălachi, fiul Ilincăi, fata Pevețului.

Din zăpisul din 7253 (1745)⁴⁾, fără lună și zi, dat de Sandul Toma visternicul ginerelui său Ștefan Bosie, aflu *că părțile de moșie din Cârstești, care se hotărăsc cu Berbeștii*, de cumpăratură lui Miron Costin «după moartea lui Costin vornic, dumneai giupâneasa lui Miron Costin⁵⁾, toate aceste părți de moșie și din Cârstești și din Bărbești li-au vândut vornicului Lupul și *vornic Lupul li-au vândut socrumieu lui Necolai Lazul biv vel sluger și socrumieu mi liau dat mie zestre*.. toate aceste părți și Berbeștii sat întreg și *părțile din Crâstești*... iam vândut dumisale ginerelui meu lui Ștefan Bosie drept 500 lei bătuți și miau dat dumlui toți banii deplin .. și iam dat și zăpise vechi pe aceste moșii⁶⁾.

Din 7257 (1749), fără lună și zi⁷⁾, cunosc zăpisul, prin care Ștefan Bosie cămăraș cumpără cu 5 lei părțile din Crâstești, dela Ion Chiribuș și Sanda, fata Ursului peaveț «de pe moașa lor Borșoae».

Din 7258 (1750), fără lună și zi⁸⁾, avem zăpisul prin care Ștefan Bosie camaraș cumpără, cu 13 lei, părțile din Cârstești, ale lui Ion sin Lupul peaveț «din partea Borșoae», care s'au răscumpărat dela Sandul Toma visternic.

Din 7259 (1751), Iulie 20⁹⁾ este catastihul de moșiile lui Ștefan Bosie cămărașul, dela ținutul Cârligăturii, între care părțile din Cârstești, Popișcani, Berbești și Coșești.

Foarte importantă este hotarnica din 7271 (1763), Iunie 24¹⁰⁾, făcută de biv vel paharnicul Alexandru Neculce, dela Prigoreni vecini. «Din luminat(ă) poronca preînălțat Domnului nostru Ion Grigori Ion Voevod, am mers la sat(ul) Cârsteștii, ci iasti în ținut Cârligăturii, care moșii iast(e) a dumsali Ștefan Bosai, biv vel jicr., ci au cumpărat de la socrul dums[a]li Sandul Toma v. vist. și Sandului Tomil iau fost zăstre dela Neculalu Lazul biv vel sluger. Și au mai cumpărat duml(u)i jicnicierul Bosai și alti părți din Cârstești și di la alți răzăș și mergând noi la numita moșii Cârsteștii, am strânsu pe toți răzășii și megieșii de penpregiur, anumi Grigorii Piviț răzăș din Cârstești și Vasili Tăutul zet Ursul căpitan, iarăș răzăș din Cârstești și pe Ștefan Pascal, mazil ot Scorțăști și Costandin Calcăîntraur¹¹⁾ mazil ot tam și Ion Ghineț ot Popișcani și Costantin

1). Acad. Rom. VII/152.

2). Acad. Rom. ms 3336, fila 14.

3). Acad. Rom. ms. 3336, fila 10.

4). Ibid. fila 13.

5). În realitate Tudosca, fiica lui Miron Costin. Când Miron Costin a fost ucis, tocmai își înmormânta giupâneasa. V. Ion Neculce în Cogălniceanu, Letopisețe ed. I, vol. II, 266.

6). Vezi Cosăștii și Bărbeștii, sub acest an.

7). Acad. Rom. ms. 3336, fila 10.

8). Acad. Rom. ms. cit. fila 10.

9). Acad. Rom. ms. 3336.

10). Arh. stat. Iași, tr. 1765, opis 2014, dos. 100, fila 501 și urm. V. A. Ureche cit. 187 și urm. Arh. stat Iași, tr. 1357, opis 1543, dos. 213, fila 17 18; ibid. dos. 163, fila 66 și urm.

11). Calcă întraiure.

Burciuman post, ot tam și Vasili Sirbul ot tam și Ilii Tăutul mazil ot Prigoreni și am făcut măsură funie de triizăci stânjâni și stânjinul de 8 palme de om de mijloc și am început a măsură pe *dealul Comorii, pen mijlocul moșii* den potrive ezăturii heleșteului Popișcanii, ce iaste în *apa Plotonițăi*, pe lungul moșii, în gios dialul, până în *hotarul Brăeștilor*, în *ruptura drumului, din gios, ci mergi la Roman* și au eșit șaptezeăci și noă funii. Și am măsurat și *marginie moșii despre apus*, pe *apa Plotonițăi* și sau găsit optzeăci și doă funii, pân în vâlcioa ce merge drum(ul) la Roman. Și am mai măsurat și *vale Cârsteștilor* dispre răsărit, ci mergi *alături cu hotarul Brăeștilor și a Ciunceștilor*, în sus, pân în *hotarul Berbeștilor* și sau găsit 79 funii și sau pus piatră hotar, despre răsărit, în matca *văii Lacului*. Și măsurând și capul moșii, din sus, din piatra aceia, pân în iazul Popișcanilor, *alături cu Berbeștii* sau găsit triizăci funii și am pus piatră hotar, în zare dialului, despre apus, de *valea Lacului*¹⁾ și tot spre apus coasta cu Berbeștii, pe din sus de *șintirimul Cârsteștilor* și de *heleșteul dums(a)li jicăr. Bosăi*, ci iasti întrăcăstă mōșii și tot spre apus, în *dialul Comorii* întrun piscu, în potrive iazului Popișcanii și sau pus piatră hotar. Și am măsurat și capul moșii din gios și am găsit 22 funii, 19 stânjâni. Și am ales *părfile dums(a)li jicnicerului Bosii* pe scrisori, ci niau arătat, 60 funii 14 stânjâni²⁾ și au rămas și părțile răzășilor 18 funii, 16 stânjâni³⁾, cu 4 funii, ci au mai dat lipsa, ci nau agiuns 30 funii latu moșii din gios. Și așa sau stălpit moșie Cârsteștilor, parte dums. jicnicerului Bosii, di cătră răzăș, puindus hotar-o piatră dispre apus, în *marginie Cârsteștilor*, lângă *hotarul Coșăștii*, întrun piscu și bour întrun stejar și deacole la deal spre răsărit, în muchia dialului, în curmătură, în răspintilia drumului sau pus piatră și de acole la vale, pe din gios di locul cii de prisacă a dums(a)li *Neculcia* biv vel pah(a)ṛ(nic), la vale spre răsărit sau pus piatră lângă drum și spre răsărit pisti pârău, pân în *hotarul Brăeștilor* și atâta sau închiat parte hotarului dums. Ștefan Bosăi jicnicer, dispre *părfile răzășilor din Cârstești*. Și întrăcesti hotari a dums. jicnicr. Bosii ari și dum[nealu]i paharnicu Alicsandru Neculce doă locuri de prisăci, cu pomăt, cu scrisori vechi. Așijderea și Grigorii Pivlț iarăși ari un loc de prisacă, cu ispisoc dela Vasili Vodă, din let 7143, tot întrăcest hotar, cii partia jicr. Bosăi. Iar în *poiana Călugărului* răzășii nau triabă, cās vânduț toț, după cum scrii mărturie dums. logofătului Miron, care iasti la mâna răzășilor și *toată poiana iaste Călugăr*, Călugărul rămâni la stăpânire dums. jâcnicerului Ștefan Bosăi, răzășii să naibă a să amestica. Așijdere și pentru heleșteul din Cârstești să aibă a să stăpâni și răzășii pecăt li sau cuvenit parte din câmpu, di vremi că alt heleșteu nu să mai află pe Cârstești. Și așa sau închiet tot hotarul Cârsteștilor. Și după cum am ales și am hotărît, am dat și noi aciastă încredințată mărturii, cu iscăliturile noastre la mâna dums(a)li Ștefan Bosăi ..» Let 7271, lunii 24.

Altă jotarnică este a jicnicerului Sandu Ilie, din 1771, Sept. 30⁴⁾, cuprinzătoare, cum au urmat pricinele *între răzeșii de Cristești, cu lordache*, ginerele jicnicerului Ștefan Bosăi și cum au măsurat moșia Crăsteștii, cu odgon de 30 stânj., din cap în cap, începând întâi din *valea Lacului*, din capul Crăsteștilor, din hotarul Berbeștilor, alături cu Ciunceștii, Brăeștii, «pân în capul moșii din gios, în ruptura drumului, ci se pogoară la vale și mergi la Roman și au isătu 84 odgoane și sau măsurat iarăș pe lungu, alături cu *apa Plotonița*, din protiva ezăturii iazului vechiu a Popișcanilor, puțân mai gōs, până în drumul ci mergi la Roman, în gura Călugărului, în marginia luncii

1). La V. A. Ureche, cit. greșit: Valea *Cicului*.

2). La V. A. Ureche cit. greșit: 7 funii, 14 stânjeni.

3). La V. A. Ureche, cit. greșit: 14 funii, 17 stânjeni.

4). Arh. stat. Iași, tr. 1357, opis 1543, dos. 163, fila 66.

și au ișât 74 odgoane, iar capătul din sus alături cu Berbeștii, din valea Lacului, până în apa Plotonița, în iazul vechi au ișătu 28 odgoane din peatra ci au pus în ruptura drumului, în deal, până în vale, în margine luncii, cum pre larg arată hotarnica aceasta».

În 1781 ¹⁾, Costantin Pevețul ot Cârlișătura vinde vărului său Gligorie sin Ursul, căpitanu ot Scorțăști, moșia din Cârstești.

În 1784, April 23 ²⁾, avea moșie în Cârstești și pitarul Chiriac Crăstian.

În 1790, Noemvrie 22 ³⁾, Cozma Tăutul, Postolache Buhul și logofătul Anastase Scorțescu se pricinuesc pentru moșia Cârstești, din Cârlișătura. Toți aceștia au părți în satul Cârstești, cum se vede din actul din 1791, Fevr. 14 ⁴⁾.

Din 1791, Aug. 25 ⁵⁾, avem mărturia lui Ioniță Ene, vornic de poartă, și Dumitrașcu Ianodi, logofăt de taină «di cercetare, ci au făcut hotarile dispărătoare Crăsteștilor și Berbeștilor, di cătră Ciu(n)cești și Brăești, și după ci arată această dispărătură până la ruptura drumului, ci mergi la Roman, undi hotarnicile vechi opresc capătul Brăeștilor, au cercatu să afile di mai sântu înainti sămne a Brăeștilor, dispărătoare de moșia Crăsteștii și poenile Călugărului și mergând împreună cu post. Costache Sturza stăpân Brăeștilor și cu marturii ci au fost pin codru, până la un copaci de stejar, în cari sau găsat bour, ci esti în culmea dealului, lângă drumul ci mergi la Roman, întri poiana ci să numești *Iosâpu*, ci iaste pe Brăești și întri poiana numită *Tiron* ⁶⁾, ci esti pe moșia clucerului Anastasă Scorțășcu și di la bourul acesta drumul pe deal, înainti la altu bour întrun stejar, în *Dealul mare*, iarăș lângă drumul ci mergi la Roman, undi să sfârșăscu Brăeștii și poenile Călugărului, în hotarul *Hăndreștilor* și di la săm-nile aceste întorcând iarăș înapoi, la peatra hotar, deasupra văii Buhnii, au pus di *au făcut fum la copaciul cu bour*, dispre poiana Iosâp și Tiron, și după *pravățul* petrii căutând drept asupra bourilor di la codru sau văzut că liniia pietrii caută dreptu înainti pe ruptura drumului cel din sus, ci mergi la Roman și la vale piste drum și piste vale Buhnii și tot înainti la dial, prin codru, tăind în curmezăș, pe un picior di deal și apoi la vali, la pârăul *Ciunca* ⁷⁾ și piste pârăul Ciunca, la deal, până la copacii acei cu bouri, asupra cării liniei au dat răspuns post. Costache, că ari hotarnici vechi și după ci li va aduci, atunce va rămâne odihnit, cum arată mărturiia aceasta».

În 1793, Iulie 7 ⁸⁾, Anastase Scorțescu clucerul are pricină cu Constantin Gheuca stolnic, pentru moșia Cârstești.

Din 1795, April 14 ⁹⁾, găsesc pomenită o hotarnică a moșiei Coșăști și Cristești, încredințată de proprietarul lor Anastasă Scorțășcu, la 1817, August 1, prin care se lămurește că atât *movila Banului*, precum și *Rădiul Mutului* sau cunoscut și sau dovedit la ace hotărîtură.

În 1798, Iunie 17 ¹⁰⁾, Anisia și Anița, fetele lui Gligori Pevițul, dau partea lor de moșie din Cârstești, din țin. Cârlișăturii, clucerului Anastasie Scorțășcul.

1). Acad. Rom. Cr. col. 1907, 204.

2). Ibid.

3). Ibid 223.

4). Ibid 205.

5). Arh. stat. Iași, tr. 1357, opis 1543, dos. 163, fila 66 și urm. ibid. tr. 1357, opis 1543, dos. 213, fila 17 și urm.

6). Vezi Harta stat. major, pl. Târgul Frumos.

7). Ibid.

8). Acad. Rom. Cr. col. 1907, 224.

9). Arh. stat. Iași, tr. 1788, opis 2039, dos. 343, fila 29, ibid. tr. 1357, opis 1543, dos. 213, fila 7.

10). Acad. Rom. Cr. col. 1907, 224.

§. 15. În secolul XIX. În Condica Liuzilor din 1803¹⁾, Cârsteștii sânt arătați ca fiind proprietatea serdarului Anastasă Scorțescu. Are 21 liuzi.

În sat mai erau și răzăși, căci în 1803, Iulie 19²⁾, Ion sin Gligori căpitanul vinde surorii sale Ileana, partea sa de moșie din Crâstești, din țin. Cârligăturii.

În 1808, Sept. 4³⁾ Sandul Tăutul biv ispravnic de copii și alții fac jalbă, în pricina stăpânirii în Cristești, din Cârligătură, contra lui Ștefan Săcară și neamurile lui.

În 1809, Iulie 10⁴⁾, Divanul Moldovii întărește stăpânirea lui Cozma Tăutul, fecior lui Vasile Tăutul, peste partea de moșie din Cârstești, țin. Cârligăturii.

Din 1811, Noemvrie 1⁵⁾, am următoarea notiță, într-o carte: «Să se știe de când am venit eu preutul Gheorghie în Crâstești, 1811, Noemv. 1 .

În 1816, Ianuarie 12⁶⁾, căminarul Anastasie Scorțescu are moșiile Cârsteștii și Poiana Călugărului, dela Cârligătură.

Din 1817, Octomvrie ⁷⁾ avem foaia de zestre, ce căminarul Nastasă Scorțescu, dă fiicei sale Smaranda: «Moșia Cârsteștii di la ținutul Cârligăturii *bez parte răzășilor*, împreună și cu trupurile de moșie celi unite cu moșia aciasta [părți din Popișcani și Coșăștii], după cuprindere scrisorilor, ce ni s'au dat și *mie de zăstre*, cu așazari, casă șindilită și pe timilie de piatră și înbrăcați odăile și altă casă gios, cu două odăi și *cuhne* iarăș șindilite, grajd, sură și căsoae, cu scânduri de stejar și iarăș șindilite, iazu, via, *biserică de lemn durată*⁸⁾ și crâșmă în sat cu casă șindilită și pivniță de piatră, *cari aceste toati sânt făcuti de mine..* »

Importantă este Catagrafia din 1820⁹⁾. În acest an, Cristeștii erau ai sârdarului Ianacachi Gherghel, probabil, ginerele căminarului Anastasă Scorțescu. În sat erau 45 liuzi, între care aflăm nume ca: Ion zăt (ginere) Buzatul, Nechifor sânn Gavril, Toader vornic, Ion Cibotaru, Vasăle Nistor, Ion Cenușă, Sămion Buzatul, Cozma Cibotar, Mihai Rusul, Toader zăt *Ciuciul*, Ioniță a *Tălmăcișii*, Sămion Țirogan, Grigori Hărătau, Ioniță *Ungureanu*, Grigori *Băncilă*, Iacob Ungureanu, Zaharia Nistor, Aron Ciobanul, Ion *Sărăduc*, Ilie *Bălăuciuc*, Ion Olariul, etc. (10 frunte, 20 mijloc, 15 coadă). Apoi 14 slugi fără bir, între care: Ștefan Băncilă, Andrii Ciuciul, etc.

În catagrafia din 1831¹⁰⁾, satul era stăpânit de banul Enacachi Gherghel.

În sat era preot la biserica sfinților apostoli Petru și Pavel, Gheorghie sânn preotul Vasăli¹¹⁾. Apoi, diaconul Neculai sânn diaconul Ilie. În sat sânt 5 nevolnici, iertați de sat (de bir); între care: Andrii sânn Vasăli Suciul, Petre sânn Vasăli Roșca. 9 văduve, între cari, Maria lui Ion Ghibuc, Ilinca lui Ioniță Rus Tălmăciul, Ilinca lui Ion *Dunere*. Apoi 2 dascali la biserică. 12 birnici havaliegi, între cari: Luca sânn Ilii Pârlea, Ion sânn Toader Ungurian, Vasăli sânn Alecsa Serediuc, Iordachi sânn Luca Onuță, Gheorghie sânn Toader Chistrui. 20 birnici breslași: Enachi sânn Alexandru Rusu, Iacob sânn Du-

1). Uricarul VIII, 332.

2). Acad. Rom. Cr. col. 1907, 206.

3). Acad. Rom. Cr. col. 1907, 225.

4). Acad. Rom. Cr. col. 1907, 197.

5). În Viețile sfinților, Septemvrie, ed. Neamț, 1807, proprietatea mea. Acesta este preutul Gheorghe Gănescu, străbunicul meu, după tată. A fost, după asta, multă vreme, până pe la 1850, preot în Gănești. Era fiul lui Vintilă, mocan, din Cășuni, din Ardeal.

6). Acad. Rom. Cr. col. 1907, 207.

7). Arh. Stat. Iași, tr. 1765, opis 2014, dos. 100, fila 501 și urm.

8). Este și astăzi.

9). Arh. stat. Iași, tr. 166, opis 184, dos. 19, fila 47 și urm.

10). Arh. stat. Iași, tr. 644, opis 708, dos. 339, fila 11 verso.

11). Nu e Gănescu, care în acest an era în Gănești.

mitru Ungurianu, Ioniță Chelban Ungurianu, Toader sîn Grigori Vărățăiu, Dumitrașcu zăt Băncilă, Simion zăt Vasăli *Pevișu*¹⁾, Tanasă *Ciuciu*. 18 slugi și alți oameni fără bir, supuși la unii și alții: Vasăli *Pevișu* vataș, Dumitru sîn Dumitru *Ghenuș*, Iftodi sîn Gavril Onuș, Alexandru sîn Toader *Miron*, Grigori sîn Andrii *Ciuciu*. Apoi 4 oameni streini, fără căpătăi, 1 jidov orândar.

În 1844, Cristeștii erau proprietatea sârdarului Tudurachi Vasiliu²⁾.

În 1846, erau preoți, în Crâstești, erei Neculai și Erei Gheorghe³⁾.

În 1847, Noemvrie 13⁴⁾, căminarul Ioan Fucs e rînduit hotarnic al moșiilor Cristeștii, Berbeștii, Coșăștii și poenile Călugărului «toate întrun hotar», a spat. Teodor Vasiliu: «pe malul stîng a arătatului pârău (Ciunca, poreclit și Plotonița) stau cap în cap moșiile Berbeștii și Cristeștii (a spat. Vasiliu), iar pe malul drept asămine cap în cap moșia Popișcanii a Mnrei Doljăștii și moșia Cosăștii»... «Cristeștii își dă coaste cu Coșăștii»

În 1848, Fevr. 3⁵⁾, pricină între mănăstirea Doljăști cu spatarul Teodor Vasiliu, pentru despărțirea moșiei Popișcani, despre Crâstești, cu siliștile ei.

[Urmează schiță de hartă].

Mihai Costăchescu

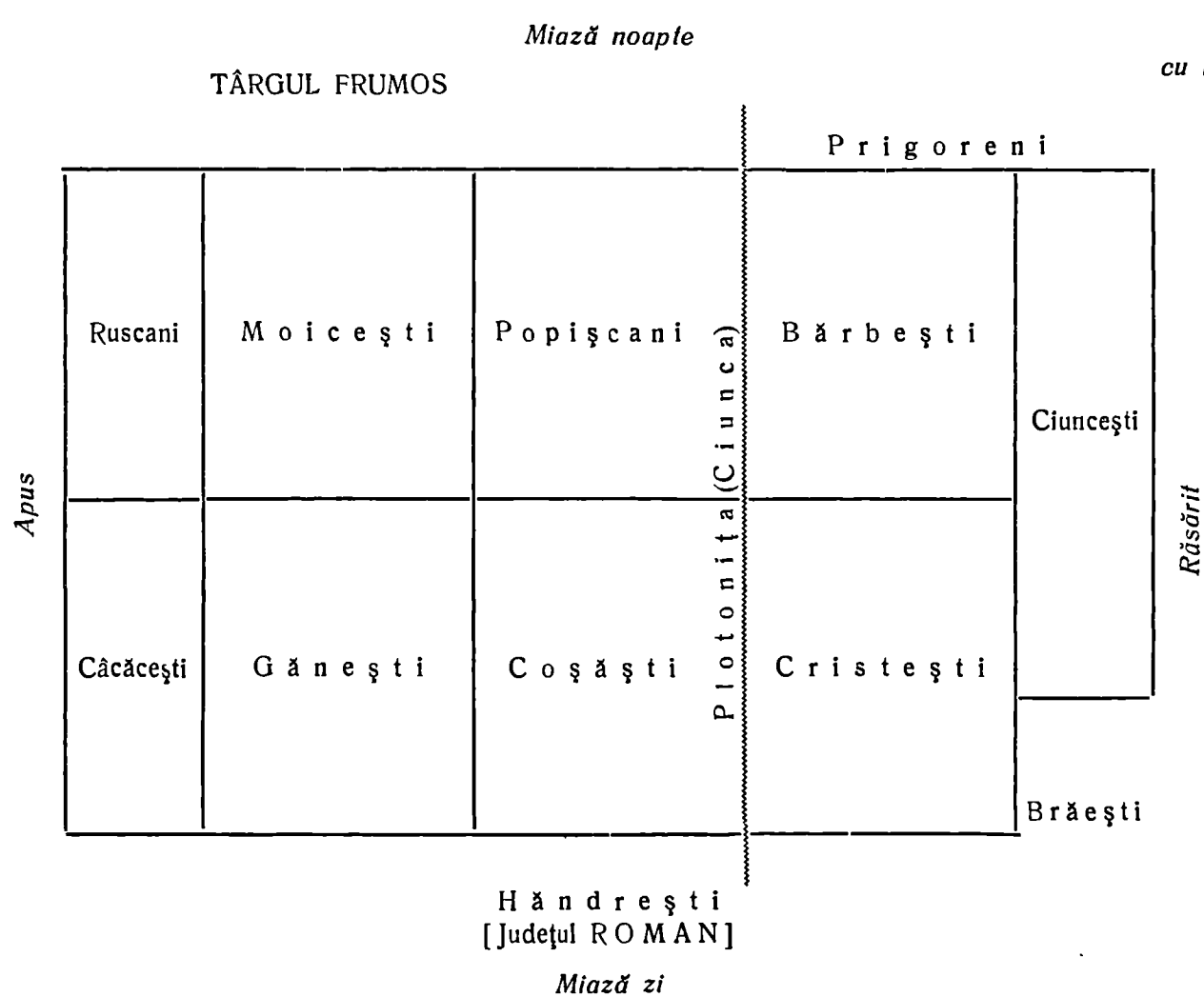
1). Din neamul răzeșilor din trecut.

2). Arh. stat. Iași, tr. 1788, op. 2039, dos. 437, fila 19.

3). Arh. stat. Iași, Mitrice, dosarul 2450.

4). Arh. stat. Iași, tr. 1357, opis 1543, dos. 213, fila 17.

5). Arh. stat. Iași, tr. 1/88, opis 2039, dos. 734.

*Schiță a Cristeștilor,
cu trupurile Popișcani, Coșești
și Bărbești.*

DOCUMENTE

A). LOCURI

I. 7091 (1583). Mai 7. Mărica, jupâneasa lui Pață dvornic, vinde o casă în Iași, drept 1500 aspri, lui Irimie dvorc.

Petru Vvod. boj. milost. gpdr. zemli Moldavskoi.

Iată au venit înainte noastră și înainte a noastre moldovenеști boeri mari și mici Măria jupâneasa lui Pață dvornic, de a ei bună voe, de nimene asuprită, nici silită și au vândut un (sic) a ei casi din Eș, cu kuhne și cu grajdiu care ace mai sus scrisi casi i kuhne și grajdi e au făcuto pe locul părintelui și rugătoriului nostru chir Teofan mitropolit și au vânduto al nostrului credincios Irimie dvorc. drept una mie cinci sute aspre. Și sau sculat al nostru credincios Irimie dvorc. și au plătit tot deplin acei sus scriș bani 1500 aspri în mânele Măricăi jupănesii Pațăi dvorc. înainte noastră și înainte a noastre boeri. Și dacă noi am văzut de bună voe tocmală și deplină plată, iar noi așijdere și de la noi am dat și am întărit al nostrului credincios Eremie dvorc. ace mai sus ziși casi cu kuhne și grajdi, ca săi fie lui neclătită nici odinăoară în veci înaintea aceștei cărți a noastre. Sau scris în Eș let 7091, Mai 7.

Singur D[omnul] au zis. Stroici vel logft. iscal.

Băisanul.

l. p. g.

Sau poseduit.

[Copie la Academia Română, Ms. 3316 pg. 174. «Scrisorile casilor din Eși»].

II. 7137 (1629) April 30. Soborul de la Măn. Solca vinde lui Dumitrașco Buhuș niște case, drept 40 matce stupi.

Chir Evloghie episcop, eromonah Gheorghie egumen ves săbor obște a mănăstirei Solca¹⁾ scriem și mărturisim cu această scrisoare a noastră, cum noi de a noastră bună voe de nime nevoiți nici asupriți niam tocmît cu dumlui Dumitrașco Buhuș logft al triile, cu niște casă ce am avut dare de Ștefan Vodă Tomșa din Târgul din Eș înainte bisericei cei albe și pentru aceste casi niau dat dumlui logft Buhuș patruzăci matce stupi și cătăva pâine. Pentru acee ca să fie dumsale driaptă casi și cumpărătură în veci și nime din frații noștri alți călugări să nu să amestice a mai învălui sau a pârî înainte scrisorii noastre. Și noi așijdere să avem a scrie pre dumlui Dimitrie Buhuș logf. al triile și pre jupâneasa dumsale Iliena și fii dumlorsale la svântul și marele

1). Corectat din Săcul.

pomelnic. De aceasta scriem și mărturisim cu scrisoare noastră să știe. Pis u las velet 7137¹⁾, Apr. 30.

Adică eu Episcopul Evloghie scriu însumi cu mâna me și mărturisesc.

[Acad. Rom. ibid].

[l. p.]

III. 7147 (1639), Dec. 2. Stefan Bour biv clucer vinde casele din Iași lui Dimitrașco Buhuș, drept 40 galbeni buni.

Adică eu Stefan Bour biv clucer scriu și mărturisăsc cu cest zăpis al nostru cum am vândut dumisale vist. lui Dimitrașco Buhuș casile noastre din Eș ce sînt lângă bisERICA Albă, care casi *au fost dată de socrul nostru Ștefan Vodă mănăstirii Solcăi iar mănăst. Solca ni lau dat nouă când niam înșurat* și niau dat dmlui vist. patru-zăci de galbeni buni. Și în tocmala noastră au fost dumlui Savin vorc. și dumlui Dimitrașco Șoldan vel vorc., cu Ureche spatar și Lupul Prăjăscul camr. și Gheorgiță Ștefan postelnic și Patrașco staroste de Putna. Deci ca să aibă dumlui ale scrie și în catastivul târgului. Și pre mai mare credința niam pus și iscălitura. Și am scris eu singur ca să știe. Pis u Ias, let 7147, Decv. 2.

Ștefan Boul biv clucer, Savin vorc. Dumitrașco Șoldan vel vorc., Ureche spatar, Lupul Prăjăscu vel com., Gheorghie Roșca vist.

Sau poslăduit.

[Ibid. 175 verso].

IV. 7159 (1649), April 7. Irina fata lui Necoară vinde un loc de casă, în Iași, drept 15 ughi dascalului Ipatie.

Adecă eu Irina fata lui Necoară din târg din Eși mărturisăsc cu acest zăpis al meu, cum am vândut un loc de casi ce este în târgu în Eș pre ulița Ciubotăriască, mai la dial de feredeu, între locul lui Buhuș și între locul Furtunii, dascalului Ipatie drept 15 ughi, de nime nevoit nici asuprit, ce de a me bună voe, lam vândut ca săi fie lui pomană și cumpărătură și cuconilor săi și în tocmala noastră au fost mulți oameni buni, anume, duhovnecul său preotul Grigorie protopopul și diaconul Samson de la svântul *Atanasie* și diaconul Ștefan ot Vovedenie și dinainte lui Grigorie potcovari și denainte lui Dumitru dărăban gazda ei și nepoata ei Marie și denainte lui Pană neguștoriu și denainte lui Gheorghie Pevețul și denainte lui Grigorie tij pevețul ot Sučavskoi târgu. Și eu Apostol pevețu am scris acest zăpis ca să știe. Și de mai mare credință niam pus și pecețele și iscăliturile. Vlet 7159, Apr. 7.

Grigorie, Maria, Irina, Dumitra.

Sau posleduit.

[Ibid 176].

V. 7172 (1664), April 21. Tănase și Ioniți, feciorii lui Enachie vist. vand niște locuri de casă cu pivniță de piatră, în Iași.

Adecă Noi Tănase și cu fratele meu Ioniți feciorii lui Enachie čau fost vist. scriem și mărturisim cu cest zăpis al nostru, cum noi de bună voe noastră, de nime nevoiți, nici nsupriți am vândut a noastră driaptă ocenă și moșie nește locuri de casi cu pivniță de piatră în trăg în Eși, din sus de Ferede, între Caracaș sulger și între Popa Vasile de pe poartă, care acele locuri de casi cu pivniță au fost cumpărătură tatăne-nostu lui Enachi vist. dela Ene și alți poporeni de acolo și să aibă dmlui aș face

1). Corectat din 6.

și dres domnesc pe acest zapis al nostru. Aceasta scriem și mărturisim și pentru credinți am iscălit să știe. U let 7172, Apr. 21.

Tanasă, Ioniță Caracaș sulger, Gorovei logft. Popa Vasili.

[Ibid, 177 verso].

VI. 7177 (1669) April 7. Ilie Sturza și alții dau mărturie că Andronache feciorul lui Gheorghe fost ușări vinde un loc de casă, în Iași, lui Andronea fost părcălab, drept 200 lei bătuți.

Se ubo noi Ilie Sturza biv vel stolc, Ioan Racoviță vel comls, i Statie vel clucer i Vasile Mălai vt. logft. i Contăș 3 logft. i Scrălet Șerbul postcl i Apostol Catargiu postcl. i Ursul i Irimice, i Ciocârlie, i Rusul vorc. glotnii i Chirilă biv jăcc. i Gavril biv armaș scriem și mărturisim cu acest adevărat zapis al nostru, cum au venit înainte noastră Andronachi feciorul lui Gheorghie ce au fost ușări mare dintra lui bună voe de nimene silit nici asuprit și au vândut a lui driaptă ocenă și moșie un loc de cas, ce iau fost lui dela tatăsău Gheorghie ușări și tatăsău lau fost cumparat dela Lepădatuli care loc este pre ulița Rusască, din locul lui Enachie, până în locul Șandei, fata lui Curt. Acesta loc lau vândut dumsale lui Andronec ăau fost pârc. aice în Eș și giupănesii dumsale Tofanii drept doă sute lei bătuți și iau făcut plată deplin 200 lei bătuț. Numai zapisi ăau avut de la mâna lui Lepădatu sau răsărit, iar de să vor afla cândva la cineva, acelue om nici de o credinți să nu fie, ca să e și de la mâna lui Andronec. Deci și noi dacă am văzut între dânșii de bună voe tocmală și de plină plată am iscălit cu toții și înpreună cu Enachie, ca să aibă aș face Andronec și dresi domnești. Și eu Andrei Mihuliț am scris.

U las let 7177 Apr. 7.

Andronache pitar, Ilie Sturza stolc, Apostol Catarg. postcl.

Ion Racoviță vel comis Vasile Mălai vt. logf. Scărlet Șărbul postcl.

Arghira lui Rali Gavril biv armaș Ștefan Ciocârlie vorc. Irimice vorc.

Costin 3 logft. State vel clučr.

Și eu Enachi carele sânt vecin cu acest loc lipit pe din sus.

Și eu Sanda fata lui Curt, care sint vecin din ăos, cu voe noastră au cumpărat duml. Const. Ciuce pârc.

[Ibid. 178].

VII. 7178 (1670), Dec. 22. Antemia jupineasa lui Lupașco Bucium fost stolnic mare și Andronic Băcalul pentru niște dugheni, pe ulița rusască, în Iaș.

Adecă eu Antimie ăupâniasa lui Lupașco Bucium ăau fost stolc mare scriu și mărturisăsc cu acest adevărat zapis al meu, pentru niște loc de dugheni, de aice din târgu din Eș, ce este pre ulița Rusască între locul lui Enachie și între locul Sandei fetii lui Curt, care loc au fost a Csanii cumnatăme, ăupâniasa lui Lepădatul și lui Lepădatu i sau întâmplat de au fost cu Gheorghie ușări la o slujbă și au păgubit parte lui doăzăci și doi galbeni. Deci să fi dat Gheorghie ușări acei 22 galbeni pentru Lepădatul și săi fi luat locul zălog pentru acei galbeni, iară acmu fecioru lui Gheorghie ușări, Andronachi sau sculat fără știre me și au fost vândut locul lui Andronachi Băcal ce au fost și pârcăl. drept 200 lei. Intracee Andronec au făcut dughene și pivniți de piatră pre acela loc cu multă cheltuială. Deci noi dacă am văzut cau intrat om străin pe moșie noastră, numai pentru acei 22 galbeni nam vrut săl lăsăm pe Andronec să fie locul, ce am eșit la divan la mărie sa Duca Vvd. cu Andronachie feciorul lui Gheorghie ușăriul. Deci mărie sa Vodă și cu divanul niau giudecat de vreme ce miau fost mie sor(ă).... giupăneasa lui Lepădatul Axana să dau eu acei 22 de galbeni lui Andronachie feciorul

lui Gheorghie uşăriul şi săm ții eu locul şi moşie şi Andronec săş e banii de unde iau dat. Deci eu pre după giudețul Mării sale lui Vodă mam sculat şi am dat la Andronachie feciorul lui Gheorghie uşăriul 22 galbeni denainte a tot divanul şi au stătut locul în sama me Deci Andronec Băcalul fiind făcută multă cheltuială pe dugheni şi pe pivniţi au strâns mulţi neguţitori şi oameni bunî şi mi sau rugat cu mare rugăminte să priimesc acele 200 lei ce au fost negoşul locului şi priste acela preţu sămi mai de 175 lei şi săi dau locul. Intracie eu văzând rugăminte lui şi văzând eu atâta cheltuială ce au fost pus pe dughiană şi pe pivniţi preste cele 200 lei ce au fost dat lui Andronachie pe loc, care era preţul 375 lei nam vrut săl las întratâta pagubă, ce am stătut cu dânsul la tocmală, din toată voe me şi am priimit de am luat cele două sute lei, ce au fost negoşul dintăi şi preste acele 200 lei, încă miau mai dat 175 lei, care să fac preste tot trii sute şapte zăci şi cinci lei şi aceşti bani ce mai sus scriu 375 lei datumiau Andronec Băcalul cu fimee lui Tofana toţ lei bătuţi bani gata şi eu din toată voe me, am dat lui Andronec Băcalul şi fimeii sale Tofanii locul cât au fost a lui Lepădatul şi a ȝupănesii lui, care loc este din locul lui Enachie pînă în locul Sandei fetii lui Curt, ca să le fie în veci driaptă ocenă şi moşie şi nime din feciorii mei sau din nepoţii mei să naibă a să mai amesteca peste tocmala me. Iară cine se va mai scula din feciorii mei cu vre o gâlciavă asupra lor să fie de mine neertat şi de Domnul Dumnezeu ce au făcut ceriul şi pământul şi de precinstiită maica lui şi să fie blăstămat de 318 svinţi părinţi ce au fostu în Nichea cetate ce svântă. Şi această tocmală am făcut şi banii am luat denainte dumlorsale boerilor celor mari şi.... precum dumlor Solomon Bărlădeanul vel logf. i Miron Costin vel vorc. nijaie i Gligoraş Hăbăşăscul vel vorc. vişnie i Neculai Racoviţă hatm. i Stamatie vel postc. i Gavrilă vel spatar. i Ursachie vel vistiiar i Ilie Sturza vel stolc. i Gligoraş vel medč. i Ion Racoviţă vel coms. i Costandin vel sulger i Lupaşco vel jăcč. i Panaiote vel şatr. şi Alde vel uşări i Contăş 3 logf. i Apostol Catargiu postcl i Dumitraşco Roşca i Stefu Gherghel i Gligoraş Ciocărlie i Ursul dvornec glotnii şi mulţi neguţitori şi vecini de prin prejurul locului. Şi pentru mare credinţa pusuniam pecetea. Şi au iscălit aceşti boeri tot. Deci să aibă aş face şi dresi domneşti. Şi eu Andrei Mihuleci uricar am scris. U las vlet 7178 Decvr. 22. Antimia ȝupăneasa lui Lupaşcul Bucium. Solomon Bărlădeanul vel logf. Miron Costin vel vorc. Grigoraş Habăşăscul vel vorc. S'au posleduit.

[Ibid. 179 verso].

VIII. 7178 (1670) Dec. 22. Mărturia Antemiei, giupăneasa lui Lupaşco Bucium, pentru un loc de dugheni, din târgul Iaşi, pe uliţa Rusească.

Adecă eu Antimie ȝupâniasa lui Lupaşco Bucium ăau fost stolc. mare scriu şi mărturisăsc cu acest adevărat zapis al meu, pentru nişte loc de dugheni de aice din Eş, ce este pre uliţa rusască între locul lui Enachie şi între locul Sandei fetii lui Curt, care loc au fost a Csanii cumnatăme ȝupâniasa lui Lepădatul şi lui Lepădatu i sau întâmplat de au fost cu Gheorghie la o slujbă şi au păgubit parte lui de doăzăci şi doi galbeni. Deci să fi dat Gheorghie uşări acei 22 galbeni pentru Lepădatul şi săi fi luat locul zălog pentru acei galbeni, iară acmu feciorii lui Gheorghie uşări Andronachi sau sculat fără ştire me şi au fost vândut locul lui Andronachi băcal ce au fost şi părclb drept 200 lei. Intracee Andronec (sic) au făcut dughene şi pivneţi de piatră pre acela loc cu multă cheltuială. Deci noi dacă am văzut cau întrat om străin pe moşie noastră numai pentru acei 22 galbeni nam vrut săl lăsăm pe Andronec să fie locul ce am eşit la divan la măria sa Duca Vvd. cu Andronachie feciorul lui Gheorghie Uşăriul. Deci măria sa Vodă şi cu divanul niau giudecat, de vreme ce miau fost mie sor(ă).... giupâniasa lui Lepădatul Axana, să dau eu acei 22 de galbeni lui Andronachie feciorul

lui Gheorghie Ușăriul și sămi țil eu locul și moșie și Andronec săș e banii de unde iau dat. Deci eu pre după ȝudețul mării sale lui Vodă mam sculat și am dat lui Andronachie feciorul lui Gheorghie ușăriul 22 galbeni denainte atot divanul și au stătul locul în sama me. Deci Andronec Băcalul fiind făcută multă cheltuială pe dugheni și pe pivniți au strâns mulți neguțitori și oameni buni și mi sau rugat cu mare rugăminte să priimesc acele 200 lei ce au fost negoțul locului și priste acela prețu sămi mai de 175 lei și săi dau locul. Intracie eu văzând rugăminte lui și văzând eu atăta cheltuială ce au fost pus pe dughiană și pe pivneți, preste cele 200 lei, ce au fost dat lui Andronachie pe loc care era prețul 375 lei, nam vrut săl las întratâta pagubă ce am stătut cu dânsul la tocmală din toată voe me și am priimit de am luat cele două sute lei ce au fost negoțul dintăi și preste acele 200 lei însă miau mai dat 175 lei, care să fac preste tot trii sute șapți zăci și cinci lei și acești bani ce mai sus scriu 375 lei datumiau Andronec Băcalul cu fimee lui Tofana, toț lei bătuți bani gata și eu din toată voe me am dat lui Andronec Băcalul și fimeii sale Tofanii locul cât au fost a lui Lepădatul și a giupânesii lui. Care loc este din locul lui Enachie până în locul Sandei fetei lui Curt, ca să le fie în veci driaptă ocnă și moșie și nime din feciorii mei sau din nepoții mei să naibă a să mai amesteca peste tocmala me. Inșă cine să va mai scula din feciorii mei cu vre-o gâlciavă asupra lor să fie de mine neertat și de Domnul Dumnezău ce au făcut ceriul și pământul și de pre cinstită maica lui. Și să fie blăstămat de 318 svinți părinți ce au fost în Nichee cetate ce svântă. Și aciașă tocmală am făcut și banii am luat denainte dumlorsale boerilor celor mari și. . precum dumlor Solomon Bărlădianul vel logf. i Miron Costin vel vorc nișnie i Gligoraș Hăbășăscul vel vorc. vișnie i Neculai Racoviță hatm. i Stamatie vel post. i Gavrilă vel spatr. i Ursachie vel vistiier i Ilie Sturza vel stoic i Gligoraș vel medc. i Ion Racoviț vel coms. i Costandin vel sulger i Lupașco vel jăc. i Panaiote vel șatr. și Alde vel ușări i Contăș 3 logf. i Apostol Catargiu post. i Dumitrașco Roșcan i Ștefan Gherghel i Gligoraș Cioacărlie i Ursul dvornec glotnii și mulți neguțitori și vecni de prin pregiurul locului. Și pentru mare credință pusuniam pecetea Și au iscălit acești boeri toț. Deci să aibă aș face și dresi domnești. Și eu Andrei Mihuleci uricar am scris. U las vlet 7178, Decvr 22.

Antimii giupâniasa lui Lupașcul Bucium. Solomon Bărlădianul vel logft. Miron Costin vel vorc. Gligoraș Hăbășăscul vel vorc. și toți ceilalți boeri iscăliți și alți marturi (sic).

[Acad. Rom. ibid. 179].

IX. 7181 (1673) Martie 3. Stefan Petru Voevod hotărăște în pâra dintre Andronec Băcalul și Sanda, fata lui Curt, pentru un loc de casă din târgul Iași.

Noi Stefan Petru Vvoda boj. milost. gpdr. zemli moldavscoi.

Adecă au venit înainte Domnii mele și înainte alor noastre moldovenești boeri a mari și a mici Andronec Băcalul de aice din târgul Eșii împreună cu fimee lui Tofana și au pârît de fați pre Sanda fata lui Curt care o țâne Tănasia ce au fost pârcl. pentru un loc de casi de aice din târgu din Eș ce este pre ulița rusască între locul lui Enachie și între locul Sandii, care loc dintăi au fost a lui Lepădatu și a giupânesii lui a Axanii și dela Lepădatu iau cumpărat Gheorghie ușăriul, iară pre urma lui Gheorghie ușăriul să se fi sculat Andronachie feciorul lui Gheorghie ușăriul și au vândut acel loc Sandei fetei lui Curt și lui Enachie drept 160 de lei bătuți și după acie să să fi sculat Sanda împreună cu Enachie și iau vândut locul acesta lui Andronic Băcalul și fimei lui Tofanii drept 180 de lei bătuț. Intracie Andronic Băcalul [au făcut] pre loc casi și dughene și pivniți de piatră cu multă cheltuială ca să să hrăniască știindusă că este locul a lui și cumpărat pre bani cruțați (sic) ai lui. Deci dacă liau

gătit acele toate sau sculat Antimie Buciumoae și cu gîneresău Andrieș Darie și au eșit la divan și la pără la Duca Vodă cu Androniți Băcalul și cu Andronachie feciorul lui Gheorghie ușări zicând Antimie Buciumoae că este locul acela a unii mătuși a ei a Axâniei ce au fost după Lepădatul și săl fi luat Gheorghie ușăriul cu înpresurătură numai pentru 22 galbeni. Deci divanul au dat cum să ție Buciumoae acel loc și Andronec Băcalul săș cee și săș e banii de unde iau dat. Deci Andronec Băcalul fiind făcută multă cheltuială pre acel loc cu casi și cu dughene și cu pivniță, nu sau îndurat săș lasi munca și cheltuiala, ce încă preste prețul ce au dat Sandei fetii lui Curt și lui Enachie 180 lei și preste banii ce au cheltuit pre casi și pre pivniți și pre dughene 485 lei mai datau Antimiei giupănesii lui Bucium stolc doă sute și cinci zăci de lei bătuț, care sau făcut prețul preste tot dat fără cheltuele 430 lei, iar cu cheltuiala casii și a dughenilor și a pivniții să face 915 lei. Și ceștie bani iau dat toți Andronec Băcalul cu fimee lui Tofana. Și precum iau giudecat Duca Vodă Andronec zice că nau mai mersu săș întrebii sau săș cee banii ce au dat Sandei, nici iau întors Sanda nici un ban, ce iau întors numai Enachie dintracei bani, pre giumătat(e) ce au fost parte lui și zisă Andronec Băcalul că este mare strâmbătate, căi stau banii dați în doă locuri pentru acel loc și cu multă năpaste. Deci Domnie me am giudecat drept, de vreme ce au aflat Duca Vodă cu divanul că au fost vândut Sanda fata lui Curt rău cu Enachie și iau dat giudețul să fie a Antimii Buciumoae acel loc și Andronec săș e banii de unde iau dat întâi. Și Domnie me am socotit că nu poate Andronec să plătească acel loc în doă rînduri, ce de vreme ce au fost vândut Andronachie ficiorul lui Gheorghie ușăriul rău Sandei și lui Enacchi și Sanda cu Enachie au fost vândut lui Andronec, am giudecat cu tot sfatul țarei să întoarcă Sanda fata lui Curt și Enachie toți banii ce liau dat lor pe acel loc Andronec și Sanda cu Enachie săș cee banii ce au dat la Andronachie feciorul lui Gheorghie ușăriul. Și acesta giudeți să ste neclătit în veci de veci și altu nimene să nu să amestece a mai pârî preste acest adevărat zapis. Inac ne budet. U Iasoh vlet 7181, Mart 3. Noi Stefan Petru Vvd. Mihul.

[Ibid. 181].

X. 7181 (1673) Mart 4. Mărturia boerilor mari în pâra dintre Andronic Băcalul și Sanda, fata lui Curt, pentru un loc de casă din târgul Iași.

Vasilie vel logft i Grigorie Ghenghe vel dvorc dolnii zemli i Ionașco Balș vel vorc vișnii zemli i Alexandru Buhuș hatm. i părc. Sučavschii i Costandin vel post. i Apostol vel spatr i Ilie Sturza vel ceașnec i Toader Iorgaghie vel vist. i Stefan Brăescu vel comis i Enachie vel cluēr i Dimitrașco Roșca i Sillion i Simion Ghengheș i Gheorghiiță i Beri dvornici glotnii scriem și dăm știre cu această adevărată carte a noastră, pentru multă pără ce au avut înainte Mării sale Domnului nostru lui Ștefan Petru Vvd. Andronec Băcalul de aice din târgul Eșii și fimee lui Tofana cu Sanda fata lui Curt, care o țane Tanasie ce au fost pârcl. pentru un loc deca si de aice din târg din Eș ce este pre ulița rusască între locul lui Enachie și între locul Sandei, care loc dintăi au fost a lui Lepădatu și a fimei lui Axânie Și dela Lepădatu iau cumpărat Gheorghie ușăriul, iar pre urma lui Gheorghie ușăriul să să fi sculat Andronachi feciorul lui Gheorghie ușăriul și au vândut acel loc Sandei fetei lui Curt și lui Enachie drept 160 lei și după acee să să fi sculat Sanda împreună cu Enachie și au vândut locul acesta lui Andronec și fimei sale Tofanii drept 180 lei, întracee Andronec sau sculat și au făcut pre locu casi și dughene și pivniță de piatră cu multă cheltuială, ca să să hrăniască știindusă că este locul a lui și cumpărat pre bani cruțați ai lui. Deci dacă liau gălit toate acele toate sau sculat Antimie Buciumoae și cu feciorei ei și au

eșit la divan și au pârît la Duca Vod(ă) pre Andronec și pre Andronachi feciorul lui Gheorghie ușăriul, zicând Antimie Buciumoae că esti locul acela a unei mătuș a ei a Axânii ce au fost după Lepădatul și săl fi luat Gheorghie ușăriul cu împresurătură pentru 22 galbeni. Deci divanul au dat cum să ție Antimie Buciumoae acel loc și Andronec Băcalul săș e banei de unde iau dat. Deci Andronec Băcalul fiind făcută multă cheltuială pre acel loc cu casi și cu dughene și cu pivniți, nu sau îndurat săș lasi munca și cheltuiala, ce încă preste acela preț ce au dat Sandei și lui Enachi fără cheltuiala casilor mai datau Antimie Buciumoae 250 lei bătuți, care sau făcut prețul preste tot fără cheltuele 430 lei. Iară cheltuelile casilor și a pivneții să fac 915 lei și acești bani toți iau dat Andronec Băcalul și Tofana. Și precum lau giudecat Duca Vodă, Andronec zice că nu iau mai dat Sanda banei, numai ce iau dat Enachi parte lui pe giumătate și zisi Andronec că are mare strâmbătate despre Sanda, căi stau banii dați în două locuri, pentru acel loc. Deci Mărie sa Vod(ă) au giudecat cu tot divanul, de vreme ce au fost vândut Sanda rău, să de Sanda toți banei lui Andronec căi au luat din mâna lui. Și Sanda săș cee banei de unde iau dat împreună cu Enachi. Pentru a-cee și noi dacă am văzut dela mărie sa Vod(ă) giudeți ales drept făcutam și noi dela noi această adevărată scrisoare, cum să fie de mare mărturie și credinți la mâna lui Andronec Băcalul și a fimeii lui Tofanii. Și pentru mari credinți am iscălit noi toți. Și eu Mihuleț am scris ca să să știe. U las vlet 7181 Mart 4.

Vasilii Ciaur vel logft. Grigorie Ghenghe vel vorc. Alexandru Buhuș hatm. Costand post. Apostol vel spat. Ilii Sturza biv pahr. Toader lordache vel vist. Ștefan Brăescu vel comis. Enachi vel cluč. Dumitrașco Roșca vorc. Silion vorc.

[Ibid. 183].

XI. 7186 (1678). Oct. 31. Tofana Androniciasa vinde niște case din lași ginerelui său Andrei.

Adecă eu Tofana Androniciasa scriu și mărturisăsc cu acest adevărat zapis al meu, de nime silită nici asuprită, ce de a me bună voe am vândut a me driaptă ocină și moșie niște casi din târgu din Eș pre ulița rusască *în târgul cel mare* pre ulița rusască (sic) cu pivneți de piatră dumsale ginerelui meu Andrei, pentru căci miau luat o fată și mam bucurat, căci să mă plătiască de datorii și miau dat bani gata șasi sute lei, de mam plătit de datorii, iară ce mai face prețul mai mult am dat zăstre fetii mele casii fie driaptă ocenă și moșie și cuconelor dumsale de va da dumnezău să aibă feciori, iar alți feciori sau gineri sau alți oameni de ai mei să naibă triabă și la această tocmală sau tâmplat mulți oameni buni neguțitori vecini de prin preșur... Și Panaite ginerele lui Tanasie și Chiriiac nepot lui Mitrofan și Necula ginerele lui Chiriiac și Panaite ginerele Chirei și Paladie făclieri și Dumitru Băcal și Ghiorghie gineresău și Gheorghie Aslan și Dumitru Țacon și Popa Doroftei, egumen dela Nicoreni (sic) și mulți oameni buni megieș de prin preglur. Și mam rugat acestor neguțitori de sau iscălit. Și pentru mai mare credinți miam pus degitul. Și eu lordachi diacul de camară am scris zapisul ca să să știe. U las let 7186, Oct. 31.

[Ibid. 185].

XII. 7217 (1709), Sept. 25. Mihai Racoviță Vvod, pentru pâra dintre Matei Sturza, fost camaraș mare și Mihuleț, fost căpitan.

Noi Mihai Racoviț Vvd boji milost gpdr zemli moldavscoi.

Adecă sau pârît de fați înainte Domnii mele boerinul nostru Dmlui Matei Sturza ce au fost camaraș mare cu Mihuleț ce au fost căpit. pentru un văcărit dela Domnie

lui Costandin Duca Vvd dela țânt. Cernăuților din velet 7210, care au fost soți amândoi la acel văcărit și la istovul slujbei au stătut la socotială și neputândușă socoti sânguri și fiind întrăce vreme mărsu acolo la Cernăuți Dumlui Neculai Costin biv vel vorc. au orânduț patru boeri anume pe Gheorghe Goian și Paraschiv vameșul și Filip neguțtoriu și Andrei ginerile lui Ene Hatm. ca să le e sama și stând la socotială câteva zile liau ales toată socotiala și iau făcut tablă iscălită lui Matei Sturza cam(a)raș în care sânt iscăliți și ei amândoi și socotitorei și sau aflat din toată socotiala asupra Sturzii camș. rămașiți 78 lei și 10 potr. și acei bani iau dat Sturza la Cerbul jădv. în niște bani ce au fost luat ei dela Cerbul de au dat în văcărit, care fiind de fați și Cerbul jădv. au mărturisit și au luat acei bani de la Sturza și tîmpîndusă de sau dus Sturza în țara leșască au lăsat izvodul acel de socotială iscălit la Mihuleți iară Mihuleți aflând vreme, nefiind Sturza de fați sau apucat și au stricat izvodul acel iscălit de socotiala Sturzii și au încărcat pe Sturza cu câțiva bani ca să să mîntuiască de datorie Cerbului ce era asupra lui să de și pîrînd Cerbul jădv. la domnie lui Antiohie Vodă pe Mihuleți pentru ace datorie și Mihuleți aruncând datorie asupra Sturzii, arătând izvodul acel adaos de dănsul i sau fost făcut carte ca să vînzî casile Sturzii din Eș și altă ce ar mai găsi și iau vîndut casile și iau luat și triizăci de matce și niște pâine. Acum fiind Sturza din țara leșască și apucândușă Mihuleț iar cu pără asupra Sturzii, ca să să mîntuiască de datorie Cerbului jădv. socotim domnie me și iam dat în sama a cinstiți și credincioș boerilor noastre, dumlor Ion Buhuș biv vel logf. și Neculai Bașotă vel vist. Costandin Costache vel coms. ca să le e sama și stând la socotială au aflat toate izvoadele străcate de Mihuleți umblând cu vicleșug, iar asupra Sturzii nimică nu sau aflat și Mihuleți umblând cu vicleșug, iar asupra Sturzii nimică nu sau aflat și Mihuleți nici cu atîta nu sau lăsat ce sau cerșut săi dăm în socotiala dumsale Lupului vist. căci dumlui au fost vist. mare atunce. Datulam Domnie me și în socotiala dumsale și stând la socotială iarăș și dumlui au aflat și au adeverit cum au stricat Mihuleț izvoadele și au umblat cu vicleșug. Iar asupra Sturzii nimică nu sau aflat ce iau făcut năpaste Sturzii și sau îndreptat Sturza din toată socotiala. Pentru acee adeverind acești boeri ce scriem mai sus, cum Mihuleț au străcat izvoadele și au umblat cu vicleșug și iau vîndut casile și iau luat stupii și pâine făr de ispravă și Sturza sau îndreptat, nimică asupra lui nu sau aflat, lam dat rămas pe Miculeți, ca să de pace Sturzii și săș e Sturza casile și acela ce liau cumpărat săș e banii dela Mihuleți și stupii săi de Mihuleți cu roi de șasi ani și toată pâine ce iau luat săi de. Și sau mai făcut și altă carte Sturzii tot pe această (sic) poveste, iscălită de Domnie me. Și această pără să nu să mai părăscă piste carte Domnii mele. Aceasta scriem. U las let 7217 Sept. 25.

[Ibid. 187].

XIII. 7219 (1711) *Noem. 13*. Nepoții lui Bucium stolc. dăruesc un loc de casă, în Iași, în Ulița Feredeilor, lui Ilie diacul de vist.

Adecă Noi Lozoschi Durac și Gavril Leca post. și cu fratele meu Păun post i Vasile vt. medc. și cu cumnatămeu Cosd. Bucium ficior lui Gligoraș Bucium biv vel medc și Miron sâdr și frații mei, feciorii Tudoscăi, felii lui Bucium stolc. carei sântem toți nepoți lui Bucium stolc, de ficiori și de fete, scriem și mărturisim cu acest zapis al nostru, precum noi toți niam învoit pentru un loc de casi din târg din Eș din ulița Feredeilor între casa lui Toader Jora biv vel sułger și între casa lui Grigorie Ghenghe biv vel vorc. și lam dăruit cu toții ginerilui nostru lui Ilie diiacul de visterie, ca să fie dumsale dreaptă danie și pe zapisul nostru să aibă dumlui aș face și dres domnești.

Și pentru mai mare credință niam iscălit cu toții. Și eu Grigori diiacul de camară am scris zapisul ca să să știe.

U Ias let 7219 Noemv. 13.

Lăzonschi Durac. Gavril Leca Costandin Bucium post. Păun post.

[Ibid. 189].

XIV. 7223 (1715), Iunie 20. Anița Agioae dă ginerelui său case și pivniță.

Adecă eu Anița Agioae datam zapisul meu la mâna ginerelui meu lui Gheorghii, cum să să știe că am dat casile, pivnița, locul cu totul zăstre, neavând altă săi dau gineriului meu și fiicei mele Mariei, ca să le fie moșie în veci, cuconelor și nepoților și nici fiul meu Gheorghii triabă să naibă, fără ginerile meu Gheorghii. Iar încă și pe mine din casi să nu mă scoată, ca să șad cu dânșii, până la dare sufletului și această tocmală sau făcut înainte a mulți oameni buni, care mai gos sor iscăli, anume Toader popă domnesc, Ion Ceprăgariul biv staroste, Gligore Căpățână aprod. Let 7223, luni 20.

Anița soacră. Popa Toader. Ion Grigori Căpățână. Eu Gheorghie am pus degetul. Nastasia giupâneas(a) lui Dumitru martor. Eu Andronachi bărbieri gpod am scris și am iscălit.

[Ibid 189].

XV. 7235 (1727) Decv. 24. Mihalache Șturza vinde fratelui său Sandului Șturza casele din Iași, din Ulița Feredeilor.

Adecă eu Mihalachi Șturza și cu soțul meu Anița datam adevărat zapisul nostru dumsale fratelui nostru Sandul Șturza vel spatar să să știe precum am vândut dumsale casile noastre din Eș drept [loc gol] lei și niau dat dumlui banei deplin în mâna noastră, care casi sânt pe ulița feredeilor și să hotărâsc cu casile dumsale lui Costandin Costachi hatm. și cu casile dum. spatarului Palade și cu casile spatrului Ilie, care le avem noi dela răposatul părintele nostru Ioan Buhuș hatm. Și la această tocmală sau tâmplat mulți boeri, care mai gos sau iscălit și pentru credință și noi am iscălit.

Let 7235 Decv. 24.

Mihalachi Șturza. Radul Racoviță biv vel cămăraș. Costachi hatm. Paladi spatr. Sandul Racoviță, Iordachi Aslan, Ștefan Roset vorc. Neculai biv vel sulger. Costachi vatav za păhărniceii. Andrei Roset. Iordachi Catargiu biv medč. Mihalachi Luca am scris zapisul. Iar de nu sar întâmpla să nu trăiască copila, să aibă am întoarce acești doă sute cincizăci lei drept cât sau vândut casile, însă acești bani să mii de cumnatul Mihăilă, iar bade Sandu să aibă pace

Radu Racoviț biv jăc.

[Ibid. 190].

XVI. 7236 (1728), Mai 12 Paisie egumenul dela Răchitoasa vinde lui Sandu Șturza niște case ale mănăstirii, din Iași, pe Ulița Feredeilor.

Adecă eu Paisie arh. și egumen dela mănăstire Răchitoasa, care am venit dela svânta mănăstire Vartopedul (sic) care este hramul svintei blagoviștenii bogrodița ce este la Sveta Gură, care închinândușă mănăstire Răchitoasa svintei mănăstiri Vatopedul viind eu egumen la Răchitoasa, toate câte au fost moșii, bucate, țigani liau dat ctitorii aceștii mănăstiri în sama me împreună cu alte moșii, datumiau și niște casi în târgu în Eș, care casi sânt pe ulița feredeilor, alături cu casile a răposatului Ion Buhuș hatm. și aceste casi au fost a răposatului Ilie biv vel spătr, pentru aceste casi socotind că

svînteii mănăstiri Răchitoasii nici de un folos nui sânt, căci tot gazdă de oaspeți de liau străcat și liau răsăpit și sfātuindumă și cu alți frați care sânt tot a svînteii Mă-năstirei Vatopedului, socotitam că mai bine este și mai de folos să vîndă și tru (sic) acei bani să fie agiutori pentru datorie mănăstirei ce vechi, care am găsit. In-trebatam și pe titorii noastre și dumlor încă așa au socotit toți, că așa este mai bine și mai de folos să vîndă și așa scosuliam la vînzare și aflăndusă cumpărători dumlui Sandul Sturza marele vistr. fiind dumlui și răzăs de pe casile ce au cumpărat dela răposatul Ioan Buhuș hatm. și fiind și de neamul ctitoarelor noastre niam tocmit și niam aşăzat cu dumlui și i liam vîndut drept [l. gol] lei și niau dat dumlui toți banei deplin în mîna me. Drept acee ca săi fie dumsale de acum driaptă ocenă și moșie neclătit nici odinăoară în veci, dumsale și fiilor dumsale și a tot rodul ce lar alege Dumnezău a domesale. Și la această tocmală mulți boeri mari de cinste care mai gios sau iscălit. Și eu pentru mai mare credinți mam iscălit împreună cu alți frați dela svînta mănăstire Vatopedului. Și am pus și pecete svînteii mănăstiri.

u las let 7236, Mai 12

Arhm. dela Vatoped și egm. dela Răchitoasa adeverezu Atanasie. Ioan egm. Teofan adeverezu, Darie Donici vel vorc. mart. Costachi hatm. Iordachi pitr. Toader Paladi biv vistr.

[Ibid. 191].

XVII. 7268 (1770) Fevr. 22. Dumitrașcu Palade vorc. dă lui Dumitru Grădinari un loc de casă.

Precum să știe că am dat lui Dumitru Grădinari un loc de cas(ă) aice din vale de ograda me săș facă cas(ă) și să aibă a o stăpâni casa și locul cu pace, căci eu iam dat loc și până la moarte lui și a fimei lui și a copiilor lui nime să nul supere întru nimic. Iar tâmplăndusă ca să ducă el de acolo, ori copii lor să aibu a le întoarce banii pe cas, ori săș ei casa de acolo. Și pentru credință liam dat această scrisoare la mîna lor și am iscălit.

let 7268 Fevr. 22.

Dumitrașcu Paladi vorc.

[Ibid. 192].

XVIII. 1775 Avg. 14. Ioan Cantacuzino biv vel spatar schimbă cu hatmanul Dumitrașco Sturza un loc în Iași.

Ioan Cantacuzino biv vel spatar adevirim cu această scrisoare a me pentru o bucăță de loc ce este între colțul grădinei noastre și între ograda dumsale hatmlui Dumitrașco Sturzii, unde au fost *moara de cai* a lui Negel, care loc fiind în colțu nu sau închis în grădina noastră, ce au rămas afară de îngrăditura grădinii despre svete Gheorghie, pe care loc au făcut casi dumlui răp. socrumeu Dumitrașco Paladi și au aşăzat întrace casi pe Dumitru Grădinariul, pentru care bucăță de loc și ace casi niam aşăzat cu dumlui hatm. Dumitrașco Sturza și am făcut schimbu, precum arată mai gios. Bucățica ace de loc unde au fost moara lui Negel am dato dumsale hatlui Dumitrașco Sturzii, de astăzi înainte să o stăpâniască dumlui. Și dumlui hatm. Sturza încă miau dat locul cât țâne din poarta dumsale cumnatului Costandin Paladi pahr. în sus fața uliții mari, din poarta dumsale și pără în *pod*, mergând pe denainte ogrăzii dumsale pahr. Paladi și pe denainte ogrăzii noastre pără în colțul ogrăzii noastre despre drum și de acolo în stînga pe lângă ograda noastră, pân unde să svârșăști ograda noastră despre sveti Gheorghie, care acest loc au fost dumsale hatm. Dumitrașco Sturzii danie dela pre înalțat Domnul nostru Mărie sa Grigorie Alexandru Ghica Vvd. cu hrisov din

velet 1764, luna Sept. 2, care acest loc cât arată mai sus mi lau dat dmnului hatm. Dumitrașco Sturza mie dândumi și hrisovul de danie ce au avut. Și de astăzi înainte săl stăpânesc eu și să fac cemi va fi voe pe acel loc. Iar pentru casa lui Dumitru Grădinariu sau așăzat dmnului hatm. Dumitrașco Sturza cu Dumitra fimee grădinariului și iau dat patruzăci de lei pe casi și de astăzi înainte să ne stăpânim fiiște care locurile după așăzare ce am făcut, precum arată mai sus. Și asămine scrisoare miau dat și dumlui hat, Dumitrașco Sturza la mâna mea, în care am poftit și pe preosfinție sa părintele Mitropolit și pre alți boeri ce sau tâmplat de au iscălit. Velet 1775 Avg. 14.

Ioan Cantacuzino spatar.

și eu Mihălachi Honcu am scris cu zisa și cu învățatura dumsale spătar Ioan Canta [ibid. 193].

Obs. Documentele dela I—XVIII, inclusiv, sânt comunicate de d. M. Costăchescu.

XIX. 7218 *Martie 15 1710 (Iași)*. N. Alex. Mavrocordat Voevod scutește trei preuți și trei diaconi ce sânt la cele 2 biserici armenesti de ori ce dare, angării și havalere.

† Іw Николасъ Пасѣландосъ Коеквда, бжїею мастїю гспдархъ земли мывадарскон. Scriem domnia mea la boiari și la toți slujitorii. carii veți îmbla ori cu чл fial de slujbe a domniei mialî aicia în târgu în Амин. facem șt(i)re tuturor, pentru trei прквци и три diaconi ce sîntu la 2 besearici armenesti. aici în târgu în Iași. și carii au obiceiul ca toți preaoții ce sîntu în Iași prea la bisearicile Moldovenești. să nu dea nimică. nici zloți. nice lei. nici taleri. nici la fân. nici la ghiață. nici la gunoi. nici la alte dări. și angherii la nimică. câte sar hi. prea alții aicia în târgu în Iași. și să fie în pace de desiatin(ă) de stupi. și de gorștină de mascuri. și de *camâna cojocăriască*. nîmea nici un val să nu li facă. ce de toate să aibă scutial(ă) preoșum au și alți preaoți de prea la besiaricile moldovenești. nici să aibă a le duce Turci. sau Tatari. sau alți oameni streini. la caseli lor. fără voia lor, nici așternuturile lor să nu li ia la Turci sau Tatari. nicea șoltuzul. sau pârgaril la casăli lor să nu li facă nice *un zulum*. ce de toate să le dea pace. precum le scriu cărțile și de la alți domni čau fostu înainte de noi. ca cine liar face val. ori cât de puțin peste carte domniei mialî. unîi ca aicia de mari certarea vor fi de la domnia mia. întraltu chip na hi ačasta scriem.

u Ias vlto 7218 Mart 15.

Iw Nicolae Voevod.

I. p. roși domnești mici.

Axinte uricar

XX. 7268 *Dec. 30 (1759) regeste*. Neculai Călărașul și femeia lui Maria socrii Săftii din 1794 vînd cu 23 lei Mariei Apostoae o casă pe iaz.

...«Sau adus de față înainte noastră, pe acel Isacu jidov, căruie la întrebare ce i sau făcut cu ce dovezi trage el în stăpânire locul acesta, au scos de au arătat doao zapisă însă unul din veleat 7268 Dekmvre 30, adică de când sînt trecuți 34 ani de la un Neculai Călărașul, cu fimeia lui Maria. adică socrii jăluitoarei cu care vîndu unei Mariei Apostoae o *casă pe iazu* care au făcuto ei, și dau și un stânjen patru palme de locu din coastile casii în lături și de napoia casii 4 stânjeni de locu și prețul vânzării 23 lei».

XXI. 7269 Noembre (1760) regeste. Maria Apostoae vinde cu 25 lei jidovului Isac casele sale de supt vama cea mare pe loc domnesc.

Al doilea zăpis dîn veleat 7269 Noemvrie, cu un an în urma celuealalt zăpis, cu care vinde și Maria Apostoai numitului acestuia jidov casa aceia ce au cumpărato de la Neculai Călărașul cu preț 25 lei și o arată că iaste supt vama ce mare pre locu domnesc cum pre larg dovedește zăpisele aceste.

XXII. 7272 Mart 25 (1764) Iași. Vinetia cu ginerile ei I. Matasariu se obligă că de Crăciun să dea lui Lupașco staroste de ciocli hărțile locului vândut lui.

Adică eu Vinetie împreună cu ginerile meu Ioniță Mătăsar, datam adevărată scrisoare noastră la mâna dumisali: Lupașco starostelui de ciocli: precum să știe, că vânzând eu Vinetie: un loc de cas: starostelui Lupașco: precum arat: în zăpisul cel de vânzare și pentru zăpisele cele vechi, nefiind acum față scrisorile cele vechi: cât și pentru o scrisoare de danie: ce făcusem eu Vinetie la mâna ginerului meu: Ioniț: Mătăsar: care liau fostu zălogit noă amândoi: niam apucat înainte: a oameni buni și niam pus zi la Crăciun: să le scoatem de unde sânt zălogite scrisorile și să le dau în mâna starostelui Lupașco, iar neîindu-mă de cuvântu precum niam apucat. să aibă dumniului starostele Lupașco a ne apuca cu scrisoare noastră. la gudecat și săi dăm toate scrisorile și cât cheltuial sau plinial sar faci să fie toate despre noi și pentru credința niam pus degitiili. cu voe me. let 7272 Mart 25.

Eu Ioniț Mătăsar am pus degetul cu voe me.

XXIII. 1778 Mart 25. Ursachi și Gheorghe vând cu 50 lei o vie de la Socola pr. Manolachi de la biserica din Curte gspd despre Doamna.

Adică eu Ursachi și eu Gheorghe și cu alte neamuri a noastre din satul Socola de la tînut Eșului carii mai gos niam iscălit pre numi și niam pus și degitele. făcutam adică și încredințat zăpisul nostru la mâna sfinții sale preotului Manolachi de la biserica din curte gspd despre Doamna să știe că de bună voia noastră un pogon de vie și giunărate cu livada ei. iam vânduto drept 50 lei adică cincizăci lei, pe care vie și noi am luato pentru o datorie de la Sandul fustașul din Vale adâncă drept șaptezăci și cinci de lei, care vie este în Vale adâncă, ce pe din sus să hotărâște cu altă vie a sfinții sale preotului Manolachi, iar pe din gos să hotărâște cu via lui Gheorghe scutelnicul lui Beldiman și dăndumi părintele Manolachi toți banii deplin în mâna noastră, iam dat acest zăpis la mâna sfinții sale ca săș stăpâniască via cu pometul ei precum să arată mai sus. cu bună pace și nesupărat despre nimeni. săi fie sfinții sale driaptă ocină și moșie în veci iar noi să avem a răspunde, și zăpisul Sandulului fustaș încă iam dat la mâna părintelui Manolachi în care zăpis a lui Sandul fustaș arată că zăpisele cele vechi acestli vii ar fi furate de la mâna lor și ori când sar găsi undeva să fie răsuflăte, să nu să fie în samă și pentru mai adevărată credința niam pus și degeteli.

let 1778 Mart 25.

× Eu Ursachi sîn Irimie am vândut cu voe me.

× Eu Gheorghe aproad sîn Simion am vândut cu voe me.

și eu Iacov diac za divan am scris cu zisa și învățătura lui Ursachi și a lui Gheorghe.

XXIV. 1787 April 29 Iași. Carte prin care N. Roset vel log. rănduește pe S. Ciogole vornic de poartă să aleagă hotarele casei Tudoscăi din Muntenimea de sus.

Prea Înălțate Doamne

Jăluiesc Mării tale că aice în Eș în mahalaua Muntenimei de sus am o casă cu locul iei cumpărătură, și fiind că locul nu este hotărât, mă rog mării tale se flu rănduită la dlui vel logofăt ca să rănduiască un vornic de poartă sămi hotărască locul și săl stălpască și cu pietre hotară, și sămi de și mărturii hotarnică pe obicei, ca sămi pot stăpâni locul fără de supărare, și precum a fi mila Mării tale.

Roaba Mării tale

Tudosca fămei săracă din mahalaoa Muntenime de sus
din Eși

în dos :

Mergi la dmlui vel logofet.

Ap. 27.

Dmta Ștefan Ciogole vornici de poartă, după jaloaba această cău dat Mării Sale lui Vodă această femei anumi Tudosca, pentru locul casii sale din Muntenime de sus, sau cerșut să i s(ă) stălpască cu pietri hotară, iată te rănduim să mergi la stare acestui loc, și strângând pe toți răzășii și megieșii de pre împrejur, după scrisori dovezi ce va fi având, de va fi drept locul a jăluitoarii și fără pricină săl alegi de cătră alte locuri cu măsuri în stânjâni și săl stâlpești cu pietre hotară, și să faci și mărturie hotarnică iscălită de dmta cum și de toți răzășii și alții ce să vor întâmpla la hotărât după obicei, iar de va naște pricină despre vre-o parte, atunci cu pietri hotară să nul stâlpești, ce cu mărturii ce vei da la parte ce sa căde și cu *hartă asemine* de stare locurilor să vie și aicia împreună cu ea ca să li să de hotărâre după cum a fi cu drept.

1787, Ap. 29.

Neculai Roset vel logofăt

Gh. Sturza vel logofăt

XXV. 1794 Mart 24. Safta se jăluiește contra jidovului Isac că-l încalcă locul de casă de supt Curtea gospod; și judecata dă rămas pe jidov, că nu l'a stăpânit 20 de ani și nu-l avea danie, fiind locul domnesc.

Safta femeii săracă de aici din Eș prin jaloaba ce au dat cătră pre înălțat Domnul nostru Măria Sa Mihail Constandin Suful Voevoda au arătat că aice în *Eș supt Curtea Gospod vechi* având niște casă părințăști pre locu gospod care sau stăpânit de moșii și părinții socrilor ei, și că nimeni stăpânitori asupra locului, nu sau arătat, apoi după moarte socrilor ei stricândușă casa au prifăcuto ea, știind că iaste locul său, acmu sau sculat un Isac jidovul, cu pricină că ar fi cumpărat de la socrul ei un bordei cu o bucată de locu din locul casăi ei unde stăpânire nici odată na avut, și aducându vornic de poartă lau și hotărât, cuprinzindu mai tot locul casii, și pentru aceasta au făcut ceriri ca prin giudecată săș afle dreptate cu care jaloabă fiindu rănduită la acest departament să cercetăm și să îndreptăm, sau adus de față înainte noastră, pre acel Isacu jidov căruie la întrebare ce i sau făcut cu ce dovezi trage el în stăpânire locul acesta, au scos de au arătat doao zăpisă însă unul din veleat 7268 Dekemvre 30 adică de când sint trecuți 34 ani de la un Neculai Călărașul cu fimeia lui Maria adică socrii jăluitoareii cu care vându unei Mariei Apostoae *o casă pe iazu* care au făcuto ei, și dau și un stânjen patru palme de locu din coastile casii în lături și de napola casii 4 stânjini de locu și prețul vânzării 23 lei, al doile zăpis din veleat 7269 Noemvrie, cu un an în urma celuiialt zăpis, cu care vinde, și Maria Apostoai numitului acestuia jidov casa aceia ce au cumpărato de la Neculai Călărașul cu preț 25 lei și o arată

că iaste supt voma ce mare pe locu domnesc cum pre larg dovidescu zapisele aceste, împotriva cărora zapisă numita jăluitoare au stătut pricină, arătând că de osăbit că ea nici o știință de vânzările aceste nu are, dar apoi și jidovul acesta nici odată stăpânire na avut, precum la aceasta nici însuși jidovul nu au putut mai mult tăgădui ce au mărturisit adevărul *că încă din cealaltă oștire stricândușă casa* ce au avut acolo sau dus aiurea de au trăit și locul de atunci și pără acum nu lau mai stăpânit, la care stându giudecata de au făcut cercetare și de vreme ce din însuși zapisul jidovului cu care au cumpărat el casa de la acea Marie Apostoai să dovedește că locul casăi au fost Domnescu ne dat danie nimăru și după ce sau stricat casa el încă în curgere de 20 și mai bine de ani, stăpânire nau avut ce tot de jăluitoare sau stăpânit precum nici însuși el nau tăgăduit, apoi după toată dreptate și după *obiceiul pământului* ca un loc ce *au fost Domnescu ne dat nimăru* cel ce lau avut supt stăpânire până acum acela dar *să protimisăște* și de acmu înainte săl stăpânească și nu poate jidovul cu zapisele aceste al trage în stăpânire când el nul are danie de la Domnie nici lau stăpânit de atâta vreme și pentru aceia dar am gudecat ca numita jăluitoare Safta, după stăpânire ne strămutată ce au avut asupra locului acestuia să aibă și de acmu înainte al stăpâni cu bună pace și ne supărată mai mult despre acest Isac jidovul căruie i sau și luat din mână atât zapisile de sus pomenite cât și mărturie hotarnică ce lau fost dat la mână *Ianachi Matrenki vornic* de poartă care din poroncă după jaloaba jidovului au fost hotărât locul acesta la trecuta lună Noemvrie anul 1793 și sau dat la mâna jăluitoarei dânduise și de la noi această carte de giudecată.

1794 Mart 24.

Costandin Greceanul vornic

Mihai Jora vornic

Costandin . . . vornic

sau trecut la condică.

În dos: 4 scrisori a lui Ivanu Sărbul brat lui Dima Gimalăul.

«sau trecut la perelipsion după poroncă.

Dumitru logofăt 98 Ghenar 29.

XXVI: 1795 Sept. 15 Iași. Tudosca lui Vasile Salahorul vinde cu 490 lei lui Șarban Periețanu casele sale din Muntenimea de sus despre Păcurari.

Adecă eu Tudosca soția mortului Vasile Salahorul adeverez cu acest încredințat zapis al meu, că după moarte numit soțului meu rămăindumi copii făcuți cu dânsul și pe urmă murind și copii am rămas eu clironoma lor pe o casă čau avuto soțul meu, cumparată de la Anton Ungurul și de la maicăsa Catrina, aicea *în orașul Eșii în măhlaoa Muntenimii dispre Păcurar*, care se megieșăște din sus cu Enachi Chiperi, și din ȝos cu preotul Ilie și de la dial cu drumul Sării iar de la vali pân la un loc cu drumul cel mari și de la un loc spre colțul cel de ȝos cu Anița fămeia lui Simion, și fiind că eu am rămas însărcinată cu datorii tot pentru grijile soțului meu și a copiilor, și neavând alt chip de plată am scos la vânzare casa aciasta puindui și sămn cruce, spre înștiințare tuturor în curgere de câteva luni de zile, și găsindusă muștereu dmlui Șarban Periețanu biv vel pitar care miau dat prețul acel cu mulțumita mea, 490 lei adecă patru sute noaozăci lei, am vânduto dumsale, dându mi toți banii deplin în mânu mi. Deci de acmu înainte să aibă dmlui a stăpâni casa cu locul ei cât se află îngrădit și cu pivniță ca pe a dmsale driaptă cumpăratură, atât dmlui cât și fii și nepoții și strănepoții dmsale în veci, dându și scrisorile ci am avut asupra casii,

și spre mai adevărată credință neștiind cartea miam pus numile și degetul în loc de pecete ca să s crieză și sau iscălit și alți oameni de cinste marturi.

1795 Sept. 13.

× Eu Tudosca soția mortului Vasile Salahor am vândut.

Eu Marie Chipăroae ma(r)tură.

La această vânzare mam întâmplat și sânt martur Andrii Pivnicer.

Ion Tăutul sulger martur.

XXVII. 1796 Dec. 1 Iași. Mărturia hotarnică a lui Gh. Tăutul vornic de poartă întru alegerea și hotărnicia locului cumpărat de post Șarban Periețanu în Muntenimea de sus.

Din luminată poronca preaînaltatului domnului nostru Mărie Sa Alexandru Ioan Calimah Voevod, fiind rânduit de dmlui Constandin Paladi vel logofăt ca după jaloba ce au dat dmlui Șarban Periețanu biv vel pitar că ari o casă cu locul ei în mahalaoa *Muntenimii de sus* și să împresoară dispre megieși, și mi să poroncește să mergu să cercetezu, undi fiind față dmlui pitar cu scrisori și dovezi cum și toți mahalagii megieși și de va fi locul dumsali pitar împresurat săl îndreptez, scoțându-l de supt împresurare, și pe la locurile ce va fi trebuință să pun și pietre. După poroncă am mersu la mahala la stare locului, am strânsu răzăși, mahalagii de prin pregiur, anumi pe preotul Ilie de la sfete Neculaiu, pe Anița mortului Simion Goia ispravnic za aprozi, fata preotului Dumitrașco ot Vovidenie răzăș pe din ȝos cu locul dmsale pitar și pe preotul Dumitrașco ot Vovidenie tată Aniței mortului Sămion, și pe Mărica soția mortului Enachi Chiperiu, i Grigori nepot Ralii, ginere Mariel Chipăroai răzăș pe din sus cu locul dumsali pitar și Ioan bacalul mahalagiu de piste drumul Păcurariului de la vali în dreptul locului dumsali pitar, unde față fiind și dmlui pitar am cerut de la dumnelui ca să arăte scrisori dovezi asupra acestui loc ca să s vază cu ce îl trage la al dumsale stăpânire și miau arătat un zapis din 1775 Iunie 27 a lui Anton Ungurul împreună cu maicăsa Catrina de aice din Eș, ce dă la mâna lui Vasăli Salahoriul. în care arată că au vândut un loc de casă de aice din Eș care loc este din sus de Toader Canta și lângă Enachi Chiperiu în mijloc între dâșșii între amândoi în *mahalaoa Muntenimei despre Păcurari*, care loc lau vândut dreptu cinzăci lei după cum pre largu arată zapisul. Al doilea o mărturie din 1779 Ghenar 6 de la câțiva mahalagii ce dă la mâna lui Anton sãn Ioniță săiman hăt(mănesc) pentru năvălire ce dă Maria Negrei, fimei ce au luato acest Enachi Chiperiu asupra acestui loc, cum că acel loc lau apucat ei cu cincisprezece ani mai înainte că au fost casa lui Ioniță Ungurul tatăl lui Anton, iar Maria acelui Enachi sau rugat la mahalagii ca să o lese săș facă o căsuță, să să odihnească și după cum au știut stăpânire, au dat această mărturie la mâna lui Anton. Al treile un zapis din let 1795 Sept. 15 de la Tudosca soția lui Vasăli Salahorul iscălit și de câțiva marturi, întărit și de către dmlor veliții boeri ce dă la mâna dmsale pitar Șarban în care scrie că după moarte soțului său Vasile Salahoru rămăindui copiii făcuți cu dânsul și pe urmă murind și copiii au rămas ia clironoamă pe o casă ce au avutu cumpărată soțul iei de la Anton Ungurul și de la maicăsa Catrina, *aice în orașul Iașii în mahalaoa Muntenimii despre Păcurari* care să megieșește. din sus cu Enachi Chiperiu, și din ȝos cu preutul Ilie, și de la dial cu drumul *Sării*, iar de la vale păr la un loc cu drumul cel mari și de la un loc spre colțul cel din ȝos cu Anița fâmeia mortului Sămion, și fiind că ia au rămas însărcinată cu datorii atât pentru grijile soțului ei cât și a copiilor ei și neavând alt chip de plată, au scos la vânzare casa aceasta *puind și sãmnu crucii* spre înștiințare tuturor în curgire de câteva luni de zile, și

găsindusă mușteriu dmlui Șarban Periețanu biv vel pitar, care iau dat prețul acel cu mulțumita ei patru sute noăzeci lei, după cum pre largu arată zapisul. Al patrulea o țidulă domnească din 1795 Săpt. 30 de la preînălțat domnul Alexandru Ioan Calimah Vvod, poroncitoare cătră dmlui hat. Iordachi Rizu, în care scrie că Șarban Periețanu biv vel pitar, în anul acesta au cumpărat o casă cu locul ei și cu pivniță aice *în orașul Eșii în mahalaoa Muntenimii* de la o Tudosca fimeia mortului Vasiie Salahoriu drept patru sute noaozăci lei, și după a hrisovului hotărâre să poruncești să pui ca să s facă publicația atât la fața locului cât și în tot orașul, pân în șasă luni de zile spre înștiințarea tuturor acelor ce li să vor căde după dreptate protimisire după cum pre largu arată țidula domniască. Al cincile o scrisoare de la hătmănie cătră Gheorghe telalbașa din 1795 Oct. 8. ce i să poruncești ca după hrisov gospod să s facă publicație în divanu gospod la fața locului și pe toate ulițele orașului Eșii și în toate mahalalele cetindusă și copiiia zapisului de vânzare, după cum pre largu arată, și tot în dosul acestei țidule din 1796 Ap. 3 iscălită de Gheorghe telal bașa face răspunsu cătră hătmănie cum că au făcut publicație după cuprindere țidulii întocma și pre deplin, după cum i sau poroncît pără la împlinire de șase luni hotărâte și nu sau ivit nimene din rudenii nici din razeșii sau megieșii ca să răscumpere. Al șasele, o carte de la dmlui Iordachi Rizu hat. din 1796 Mai 4 în care faci înștiințari cătră Măria sa Vodă că au pus de au publicarisit în curgere de șase luni și mai bine și nau eșit nimine, nici din rudenii cu vânzătoare, nici din razeși sau din megieși ca să răscumpere. Al șaptele o carte domnească de stăpânire din anul acesta 1796 Mai 28 dela mările sa Alexandru Ion Calimah Vvod în care scrie că în anul trecut 1795 Sept. 13 credinços boeru Mării sale Șarban Periețanu biv vel pitar, prin zapis încredințat de dmlor veliții boeri au cumparat o casă cu locul ei și cu pivniță aice în orașul Eșii în mahalaoa Muntenimii, di la o Tudosca soția mortului Vasile Salahoru, cu preț drept patru sute noăzeci lei; apoi tot atunce la Săpt. 30 după jaloba ce au dat cătră Măria sa au cerșut ca să s facă publicație și sau scris țidulă cătră dmlui Iordachi Rizul hatman, ca să facă legiuita publicație la stare locului pân în șasă luni de zile, spre înștiințare acelor ce dreptate li va da protimisire a răscumpăra, și după mărturia de înștiințare ce au arătat d-mlui pitar cătră Măria sa Vodă de la dmlui hatman i sau dat carte de întăritură și de stăpânire pe ace casă cu tot locul ei, și cu pivniță, precum arată mai sus, ca să aibă a o stăpâni ca pe a sa driaptă și cu bună credință cumpărătură. Al optule, un zapis iscălit de câțiva martori din leat 1796 Iuli 6 de la Maria fimeia mortului Enachi săiman hătmănesc ce dă la mâna dmsale pitar Șarban, în care scrie că locul lui Vasile Salahoru ce este alături cu locul ei pe din gios cumpărândul dmlui pitar asupra căruia au făcut și legiuita publicație sau îndemnat și ea cu fiul ei și au vândut din locul lor zăci stânjâni în curmezlș cari lau și măsurat, adică zăci stânjenii capătul *de la dial despre drumul Sării*, și zăci stânjenii de la *vale despre drumul Păcurarilor*, și cincisprezăci stânjâni patru pol palme margine din sus despre locul ce au dat gineresău zăstre Grigori nepot Ralii, și margine din ȝos despre locul dmsale pitar ce lau luat de la Tudosca femeia mortului Vasile Salahoru noăsprezăci stânjenii.

Aceste sânt scrisorile dmsale pitar Șarban Periețanu și pentru ca să aflu dispre care megieș este împresurat locul dmsale am cerut de la preotul Ilii hotarnica ce ari pe locul său, cum și de la Anița fimeia mortului Sămion Goia ispravnic de aprozi, cari locuri sânt pe din ȝos alături cu locul dmsale pitar adică doi pietre în colțul di la dial lângă drumul Sării din sus de locul său, undi să disparti cu locul dmsale pitar. și miau arătat și alte doi pietre în colțul locului său de la vali, cari aceste pietre au zis că sânt dispărțitoari între locul său și între locul dmsale pitar. Au arătat și Anița fimeia mortului Sămion Goia o hotarnică din leat . . . în cari arată măsura stânjenitor din

jur împrejur aceluia loc, și fiind că pietre dispre locul dmsale pitar nu sau găsit, ci numai pietrele a marginii din jos, atât a colțului di la *vale dispre drumul Păcurariului*, cât și a colțului di la dial ce este alături cu locul tui Gheorghe Rugină, și făcând stânjăn după măsura palmii ce este întrace hotarnică pe acel loc am măsurat din piatra din colțul di la vali de lângă drumul Păcurarilor alături cu drumul în sus pân unde sau plinit cincisprezeaci stânjeni după cum îi scrie hotarnica și acolo sau pus piatră dispărțitoare locului Aniții despre locul dmsale pitarului cari piatră sau pus di la *dial de drumul Păcurarilor, lăsândușă și drumul de șasă stânjeni și patru palme. după cum arată și alte hotarnice*. Am măsurat și capătul de la dial al locului Aniții începândușă cu măsura din gios din piatra ce desparte între Gheorghe Rugină și între Anița, am mers cu măsura în sus pân unde sau plinit șasăsprezece stânjeni, după cum îi scrie hotarnica care vine în liniia pietrii ce sau pus acum di la dial de drumul Păcurarilor suma acestor stânjeni, și după ce margine această din șos sau îndreptat despre locul preotului Ilie și dispre locul Aniții Goiaei, am mersu și la margine locului din sus a dmsale pitar ce să hotărăște cu locul Mariei mortului Enachi Chipieru, unde față fiind Maria cu gineresău Grigore nepot Ralii unde în locul de *la vali dispre apus lângă drumul Păcurarilor lăsândușă drumul iarăși de șase stânjeni patru pol palme*, cum și altă piatră am pus di la dial despre *miază noapte alături cu drumul Sării* de la vali, iarăși dispărțitoare locului dumsale pitar despre Marie Chiperoae, și după ce sau lămurit tot locul dumsale pitar despre ceilanți megiași cu pietrele ce să arată mai sus și din sus și din șos, am făcut stânjăn de opt palme gospod și am început întâi a măsura din colțul locului despre răsărit de la doai pietre ce sânt *de la vale de drumul Sării* și am mersu cu măsura la vale alături cu locul preotului Ilie pân iarăși la doai pietre ce sânt colțul locului preotului Ilie de la vale și sau găsit cincisprezeaci stânjeni, și iarăși am măsurat dintraceste doai pietri tot la vale alături cu locul Aniții fimeii mortului Sămion Goia pân în piatra ce sau pus alături *cu drumul Păcurarilor di la dial* și sau găsit noai stânjeni patru palme, *însă cu patru stânjeni a unii uliți ce au închiso toți mahalagii nejiindule trebuitoare*. Și din piatra această am luat cu măsura în sus *alătura cu drumul Păcurarilor* pân în piatra ce sau pus acum dispărțitoare locului dumsale pitar despre locul Mariei Chipăroai și sau găsit doaizeci și unul stânjeni trei palme. Și din piatra această am măsurat la dial alături cu locul Mariei Chipăroae pân în piatra această ce sau pus acum de *la vale de drumul Sării* alături dispărțitoare locului dumsale pitar despre locul Mariei Chipăroai, și sau găsit cincisprezece stânjeni patru palme și din piatra aciasta am măsurat și capătul locului de la dial *alături cu drumul Sării*, mergând cu măsura în gios pân la cele dcî pietre ce sânt despărțitoare locului dmsale pitar despre locul preotului Ilie, de unde am luat cu măsura întâiu, și sau găsit doizeci și șapte stânjeni trei palme și cu aceste măsuri sau încheiet tot locul dmsale pitar, precum să arată mai sus ne fiind nici o pricină despre megiași. După cercetare și măsurile ce au făcut am dat această mărturie hotarnică la mâna dmsale pitar Șarban în care sau pus și pecete porții gspd, și am iscălit.

G. Tăutul vornic de poartă.

1796 Dek. 1

I. p. † нечете порцій реченъ 1782.

XXVIII. 1798 Mai 19 Iași. V. Dima armașul vinde cu 600 lei pitarului Șarban Periețanu locul din Muntenime de sus.

Adiverez cu acest încredințat zăpis al mieu, la mâna dumsale pit. Șarban Periețanu precum să știe, că de nimine silit, nici asuprit, ce de a mea bună voe, am vândut un loc, adec în *târgul Iașii, în Muntenimea de sus*, ce iaste între drumul Păcurarilor

și între drumul Sării, de unde se împreună amândoi aceste drumuri și în ȝos până în locul Mariei Chipăroaei, împreună cu binalele ce sânt făcute pe acest loc, adică o băcălie, o crăcmă cu pivnița ei, și o casă deosăbită de șăzut, drept 600 lei, adică șase sute lei, care loc și mie îmi iaste danie de la Costandin feșorul babii Catrinii, precum arată zapisul său ce lau dat dmsale cari iaste din velet 1779 Apr. 18, deci de acmu înainte să aibă a stăpâni dmlui acest loc împreună și cu binalele arătate în veci neclătit, atât dmlui cât și clironomii dumsale cu bună pace, iar întâmplându-se vreo dinioară a să scula cineva, ori din niamurile meli sau alți cu vreun cuvânt de pricină asupra dmsale, eu să aibu a răspunde, iar dmlui să nu fie supărat, și pentru mai ade-vărată credință am iscălit mai iscălnđ și alti obraze cinstite ce sau întâmplat față marturi.

Eu Vasile Dima armășel adiverez.

1798 Mai 19.

× Eu Antimia soția lui Vasile adiverez.

și eu am scris cu zisa lui Vasilie
și a soției sale

Ianachi Dan jienicer

la facere acestui zapis niam întâmplat și noi față și sântem marturi:

Nicolai Stamatiu clucer

Petrachi Buzilă jit.

Iordachi Pascal

Iancul Slovai

și eu preut Ilie am fost față.

× Eu Ștefana sor lui Vasile armășelu am fost față.

XXIX 1798 Mai 21 Iași. Cartea hătmăniei (Sandu Sturza) cătră Gheorghe telal bașa să strige la mezat 6 luni de zile vânzarea caselor pitarului Șărban Periețanu, din Muntenimea de sus.

De la hătmănie

Cătră Gheorghii telal baș, fiindcă dmlui Șărban Periețan biv vel pitar prin zapis din anul acesta 1798 de la un Vasile Dima armașul și Aftimia soția lui am cumpărat un loc cu binalele ce sânt făcute pe acel loc, o băcălie i o crăcimă cu pivnița ei și o casă osăbită de șăzut, aici în oraș Iașii la Muntenime de sus drept 600 lei, pentru cari după cerire ăau făcut ni să scrii prin țidula gspd. ca să să facă legiuita publicație. Drept aceia iață ți să poroncești ca să faci publicație atât acolo la stare locului cât și pe toati ulițile orașului și în divanul gspd în curgire de șasă luni de zile ca să s înștiințeze toți și ori cari din rudenile vânzătorului sau din megieși a vra să răscumpere cu prolimisis să vii aici la hătmănie să s arăte, și după cercetare să i să de și mărturii ca să poată răscumpăra, căci când pân la vadeao de șasă luni nu să va arăta nime și cei cu protimisis să răscumpere atunci să va da mărturii cumpărătorului după care săși facă și întăritură gospod de stăpânire, și pe urmă ori ce dreptate va avea cineva a răscumpara nu va pute să răscumpere.

1798 Mai 21.

Vasile Sandu Sturza hatman

trecut

pe aceiași hărtie:

După porunca ce mi sau poruncit prin țidula aăsta de cătră dlui hat(man) am făcut rânduia publicații întocma după cum mi să poroncești și fiindcă nimini nici din rudenii nici din megieși sau dintralți nu sau arătat să cei protimisisire de răscumpărare, pentru acei am dat și eu aăastă țidulă de săvărșire poruncii.

Gheorghian telal bașa

1795 Noemvri 25

l. p.

și eu am scris cu zisa lui telal bașa

Ilieș diiac de divan

XXX. 1798 Mai 21 Iași. Alex. I. Calimah Vodă carte către hătmănie (Sandul Sturza) să însărcineze un vornic de poartă să strige la mezat vânzare caselor cumpărate de Șarban Periețanu pitar, aflătoare în Muntenime de sus.

Iw Alexandru Ioan Calimah Voevod cu mila lui Dumnezeu domn țării Moldaviei.
Cinstit credinčos boeriul domnii meli dmlui Sandul Sturza hatman sănătate.

Fiindcă Șarban Periețanu pitar, prin zapis dintracest an și lună Maiu 19, de la Vasile Dima armășal și Aftinie soție lui Vasile au cumparat un loc cu binalele ce sânt făcute pe acel loc o băcălie i o crăcmă cu pivnița ei și o casă osăbită de șazut aice în orașu Eșii la Munt(enime) de sus drept 600 lei asupra căriia cerând cumpărătoriul ca să i să facă publicație, iată scriem dumitale să rânduiești pe telal bașa ca să facă publicație atât la fața locului i în tot orașu pe toate ulițele i în divan domnesc și pretutindenii până în șasă luni de zile spre înștiințare tuturor, pân la care vade arătândușă cineva ca să cear protimisire de răscumpărare, aceluie oricine va fi îi vei da dmta mărturie cu arătare ce rudenie este cu vânzător sau ce răzășie ori megieșie are ca viind la divan să să cerceteze, iar dacă pân la vadeaoa de șasi luni nu să va arăta nimini răscumpărător atunce, vei da dmta mărturie cumpărătoriului prin care să arăți că după poronca domnii meli sau făcut legiuita publicație în curgere de șase luni și că nimeni răscumpărători nu sau aratat ca după aceiași mărturie să să facă cumpărătoriului și întăritură de la domnie me.

1798 Mai 21.

I. p. domnești

procit vel logofet
sau trecut

Acta Baldovin Iași.

Matei Condicar

XXXI. 1798 Dec. 10 Iași. Hatmanul Iordachi Romano rânduiește să se facă publicație de mezat a caselor lui Șarban Periețanu pitar din Muntenimea de sus, cumpărate cu 600 lei de la V. Dima armășel.

Iordachi Romano hat(man) și părcălab Sucevei.

După luminată poroncă a prea înalțat domnul nostru Alexandru Ioan Calimah Vvod ci prin țidulă din anul acesta 1798 Mai 21 sau dat către hătmănie, ca să s facă legiuita publicație în curgere de șasă luni de zile, pentru un loc cu binalele ce sânt făcute, pe acel loc, o băcălie, o crăcmă cu pivnița ei, și o casă osăbită de șazut, aici în orașul Iașii la mahalaoa Muntenimii de sus, cari liau cumpărat dmlui Șarban Periețan biv vel pit(ar) de la Vasile Dima armășel și Aftimia soția lui drept 600 lei rânduindusă pe Gheorghii telal bași au făcut publicații în curgeri de șasă luni de zile, atât acolo la stare locului cum și în divanul domnesc și pretutindenii, și trecând și piste vade, nimine nici din rudeniile vânzătorilor nici din megiașii împrețurași nu sau arătat ca să facă vreo cerere de protimisis să răscumpere. Drept aceia sau dat această mărturie dmsale post. Șarban Periețan cumpărătoriul locului, ca săș poată faci și întăritură domnească de stăpânire.

Iordachi Romanò hatman

1798 Dekv. 10.
trecut în condică

XXXII. 1798 Dec. 29 Iași. Cartea divanului de stăpânit dată pitarului Șarban Periețanu pentru casele, ce le-a cumpărat cu 600 lei de la V. Dima armășel.

Înștiințare să face cu această carte a divanului că dmlui Șarban Periețanu biv vel pitar, cu zapis din anul acesta 1798 Maiu 19, au cumpărat un loc aice în orașul Iașii, ci iasli între drumul Păcurarilor și între drumul Sării de unde să împreună amân-

doaf acesli doaf drumuri și în ȝos până în locul Mariei Chiperoaei împreună și cu binalele ce sânt făcute pe acest loc, însă o băcălie i o crăcă cu pivnița ei, și o casă deosăbit de șezut, ci iaste la mahalaia Muntenimii de sus de la un Vasile Dima armășel și soția lui Antimiia cu preț drept șase sute lei, cum pre largu arată zapisul încredințat fiind și de alți mulți marturi. Apoi tot atuncea la Mai 21, cu ȝadulă domnească cătră hătmănie sau rânduit ca să i s facă legiuita publicație după a sobornicescului hrisov, hotărîm până în șasă luni de zile spre înștiințare tuturor acelor ci dreptate le va da protimisis de răscumpărare. Acum prin mărturiia ce au adus la divan de la dlui lordachi Romano hatman care iaste din 10 zile a lunii acestiia, arată că după poronca domnească sau făcut publicație atât la stare locului cum și în divanul domnesc și pretutindine în hotărâta vade de șasă luui și nimeni nu sau arătat a cere răscumpărare nici cu un fel de protimisis. Drept aceia fiind că dmlui pitar ȝau împlinit datoriia cu facire legiuitei publicații, iată dar că de la divan să întărește stăpânire dmsale, asupra arătatului loc ca să aibă al stăpâni împreună cu binaleli ce sânt pe dânsul întocma după cuprindere zapisului, ca pe a dmsale driaptă ocină și cumpărătură fîr de nici o strămutare în veci.

1798 Dek. 29.

lordachi Canta vel logofăt
Mihail Jora vel logofăt
Nicolae Roset vel vornic
Balș vel vornic
T. Balș vel vornic
T. Paladi vel vornic
Vasile Roset vel vornic

sau trecut în condică
Matei Condicar

XXXIII. 1800 Mart 29. Mărturia hotarnică rădicată de Gh. Tăutul vornic de poartă a locului pitarului Șarban Periețanu, din Muntenimea de sus despre vecini.

Den luminată poronca preînălțat domnului nostru măriia Sa Costantin Alexandru Ipsilant Vvod. fiindu rânduit de dmlui Costandin Balș vel logofăt de ȝara de ȝos că prin jaloba ce au dat înălțimii sale dmlui Șarban Periețanu biv vel pitar au arătat că aice în orașul Eșii la mahalaia ce să numește Muntenime de sus, încă den anu 98 au cumpărat un loc cu binale pe dânsu, o băcălie i o cărăcă cu pivnița ei și o casă deosăbită de șezut de la un Vasile Dima armașu și soția lui Antimiia, asupra căruia loc au făcut și legiuita publicație și sau dat și întăritură de la divan, și mi să poruncește ca să merg la locul de mai sus arătat strîngând și pe toți megieșii mahalagii cu dovezile ce vor ave să fac cercetare, și loc ce să va dovedi că este a dmsale pitar săl măsor cu stînjăn domnescu și săl stălpescu și cu pietre hotară pe la locuri ce va fi trebuința și va da dreptate, după care să dau și mărturie hotarnică după obicei. După poroncă am mersu la mahalaia Muntenimea de sus la locul dmsale pitar Șarban, care loc este între drumul Sării și între drumul Păcurariului și din sus de locul lui Grigori Rale ciobotar zăt Mariei Chipăroaei, care loc merge alături cu drumurile păn în răspântie, unde să disparte drumul Sării de drumul Păcurarilor, față fiind și din mahalagii dmlui Ștefan biv vel căpitan ce este din sus și de la dial de drumul Sării și Gligore Rale ciobotar ce este megieș pe din gios alături cu locul acesta; și mai întâi am cerut la dmlui Șarban scrisori pe acest loc ca sămi arăte, și dmlui au scos de au arătat un zapis din 1798 Mai 19 de la un Vasile Dima armășelul i soția lui Antimiia iscăliț fiind de mulți marturi în care arată că de nime silit nici asuprit au vîndut un loc aice în târgu Eșii dmsale pitar Șarban Periețanu în Muntenime de sus ce este

între drumul Sării și între drumul Păcurarilor, de unde să împreună amândoi aceste două drumuri și în ȝos pâra în locul Mariei Chipăroai, împreună și cu binalele ce sânt făcute pe acest loc adică o băcălie, o crăcmă cu pivnița ei și o casă deosebit de șezut drept 600 lei, care loc și lui iau fost danie de la Costandin feċor babii Catrini precum arată zapisul său care este din 1779 Apr. 18, — al doile o ȝidulă dela Măria sa Alexandru Ioan Calimah Vvod, ce scrie cătră dmlui Sandul Sturza hat. ca să rânduiască pe telal bașa să facă publicație pentru acest loc de sus arătat pân în șașă luni.— Al treile o ȝidulă din 1798 Mart 21 iscălit de dmlui Sandul Sturza hatman scriind cătră Gheorghe telalbaș ca să facă publicație în curgere de șașă luni de zile tot pentru loc de sus arătat, și în doao ȝiduli la 1798 Noem. 25 iscălit Gheorghe telal baș în care arată că după poroncă ce sau dat prin ȝidulă de cătră dmlui hat. au făcut rânduita publicație și fiind că nimene nici din rudenii, nici din megieși, sau dintralȝii nu sau arătat să ceie protimisire de răscumpărare.— Al patrule o mărturie din 1798 Dekv. 10 de la dmlui Iordachi Romano hat în care arată că după lumina(ta) poronca Măriei sale Alexandru Ioan Calimah Vodă, ce prin ȝidula de anu acesta 98 Mai 21 ce sau dat cătră hătmanie ca să facă legiuita publicație în curgere de 6 luni de zile tot pentru acest loc ce dă dmlui pitar Șarban ca săș poată face și întăritură; — al cincilia o carte din 1798 Dekv 19 de la dmlor veliȝii boeri în care arată că dmlui Șarban Perieșanu biv vel pitar cu zapis din 1798 Mai 19 au cumpărat un loc aice în oraș Iașii ce *este între drumu Păcurarilor și între drumul Sării de unde să împreună aceste doi drumuri* și în ȝios până în loc Mariei Chipăroai împreună și cu binalele ce sânt făcute pe acest loc, însă o băcălie, i o crăcmă cu pivnița ei și o casă deosebit de șăzut ce este la mahalaoa Muntenimei de sus de la un Vasile Dima armășel și cu soȝia lui Antemia cu preț drept 600 lei, apoi tot atunce la Mai 21 cu ȝidulă domnească cătră hat. sau rânduit ca să să facă legiuita publicație pân în 6 luni de zile spre înștiințare tuturor și prin mărturia ce au adus la divan de la dmlui Iordachi Romano hat. arată că după poronca domnească sau făcut publicaȝii atât la stare locului cum și în divanu domnesc și *petutindene în hotărâta vade de 6 luni și nimene nu sau arătat a cere răscumpărare* nici cu un fel de protimisire, și fiind că dmlui pitar șau împlinit datoria cu facere legiuitei publicaȝii și de la divan să întărește stăpânire dumsale asupra arătatului loc. Și după ce sau văzut aceste scrisori, ce liau arătat dmlui pitar Șarban sau cunoscut că acel loc este drept a dmsale și au făcut stânjân de opt palmi domnești și întâi am mersu *unde să despart amândouă drumurile adică drumul Păcurariului și drumul Sării* și luând cu măsura *dintre drumuri* în ȝos *alătura cu drumul Păcurarilor* până în locul lui Gligore Rale ċobotar zet Mariei Chiperoai sau ȝăsit doizăci și trei stânjeni, și iarăși am luat cu măsura din *drumul Păcurariului* și la dial alătura cu locul lui Grigori Rali *pân în drumul Sării* și sau ȝăsit doisprezăci stânjâni și patru palme latu, și luînd cu măsura iarăși din locul lui Gligore Rali în sus *alătura cu drumul Sării* pân între drumurile de unde sau început și sau ȝăsit doizăci stânjâni *lăsândusă și drumul Păcurariului de șase stânjâni și drumu Sării de trei stânjâni* și trebuinȝi de a se pune pietri nau fost de a se pune fiindu drumurile hotară, iar despre locu lui Gligore Rale, ċiobotariu sau despărȝit cu două pietri hotare, una lângă drumu Păcurariului și alta lângă drumu Sării, și după cum sau ales și sau măsurat acest loc am dat această mărturie hotarnică la mâna dumsale pitar Șarban.

1800 Mart 29.

G. Tăutul vornic de poartă

I. p. † печати иоричи господъ 1782.

XXXIV. 1831 Mai 20. Hotarnica unui loc de casă în Muntenimea de sus a Zoiței Ianoș, rădăcată de V. Pădure, vornic de poartă.

Zoița fiica lui Costandin Ianoș, aducându-mi poronca cinstitului divan din 2 Iulie a anului trecut 1829, cuprinzătoare asupra cerirei înscris ci au făcut cinstitului divan spre a i să dizbati de supt împresurarea megiașilor *un loc al său părințesc aicea în oraș Eșii în mahalaoa Păcurarilor*, și după cercetare | ci au urmat răposat vornic de poartă Costandin Timircan, nu au făcut nici o lucrare, în urmă de cătră cinstitul divan sau orânduit pe răposat boiar logofăt Andronachi Donici, din care pomenitul boier după cercetarea ce au urmat la fața locului au și răportuit cinstitului divan la 10 April a- acelaș curgătoriu an 1829 și după cuprinderea poroncii cinstitului divan intrând în pătrunzătoare cercetare sau aflat întocmai cercetarea urmată a răposatului logofăt, fiind că Enachi Zugravul și la această cercetare tot cu nemulțămire sau arătat și raportuind cinstitului divan de cercetarea ce au urmat, din care urmând și înfățoșare în cinstitul divan între amândoa părțile, și la 13 Iulie sau mai orânduit și pe dmlui vornic de poartă Mihalachi Milea împreună cu mine din partea numitului Zugrav, ca să urmărm cercetare la fața locului și să le facem punerea la cali, și după cercetare ce am urmat, sau aflat întocma cercetările urmate mai denainte, din care numitului Zugrav nu iau mai rămas cuvânt după atâtea cercetări ce sau urmat la fața locului și cunoscând obijduirile jăluitoarei au rămas ca să să pue la cali prin învoială și trecând vreme la mijloc numitul Enachi Zugrav împreună cu al doilea bărbat și cunoscând acele zadarnice cheltueli urmate, înaintea noastră au făcut și învoială dânduși unul la mâna altuia spre a lipsi toati aceli prihăniri urmați de mai înainte. Deci eu în cuprinderea poroncii cinstitului divan văzind între amândoa părțile unire am cerut de la jeluitoare ca să-mi înfățoșăzi scrisori dovezi cu care are locul întru a sa stăpânire, și mai întâi meu înfățoșat: *un zapis din 1792 Dehembre 2*, prin care să arată că Anastasi Petrachi și Ileana vinde o casă cu locul ieii lui Lefter Ciubotar și soției lui Marica; al 2-a *zapis din 1799 Ghenar 8* că Lefter Ciubotar împreună cu soția lui Marica vinde giupânului Costandin Ianoș și soției lui Anița o casă cu locul ieii; al 3 a *zapis din 1828 Iunie 15* că jăluitoarea Zoița fiica lui Costantin Ianoș soțul lui Toader Popa vinde o casă cu locul ieii lui Cristian Kinder și soției lui Cristina, aicea *în oraș Eșii în Mahalaoa Muntenimei de sus în dialul râpii Boghiului* și scrisoarea de învoială din 1831 Sept. 5 de la Catinca și soțul său Iordachi Bută vel căpitan; și văzând cum că locul este drept a jăluitoarei, am început a măsură locul cu stânjânul gospod, care palmă a stânjenului aice pe margine să însemnează, începând cu măsură mai întâi din fața drumului ce să numește *drumul Boghiului* unde sau pus în margine lui 2 pietri hotar cu primirea amânduror părților despărțitoare acestor locuri, locul jăluitoarei de locul Catincăi clironoama mortului Enachi Zugrav, rămăind locul său îndeplinit după cuprinderea hrisovului ce miau înfățoșat din leat 1797 Sept. 25; și din aceste 2 pietre hotar întorcând cu măsură la dial spre răsărit până în locul slobod a unui . . . tălmaci, parte aceia *despre amiazăzi alătura cu drumul* sau găsit doisprezăci stânjeni trei palme, unde sau pus o piatră hotar despărțitoare acestor locuri. De acolo din ace piatră hotar întorcând cu măsură spre miazănoapte alătura cu locul numitului tălmaci pân unde sau împlinit șapte stânjeni, undi sau pus doaă pietre hotar. De acolo din aceli doaă pietre hotar întorcând cu măsură la dial spre răsărit prin fundul locului Tălmaciului până *în marginea hudifei* ci *meri* la Boghiul, ci au fost din învechime, și în *turpina* unui soc, partea aceia despre răsărit sau aflat nouă stânjeni trei palme undi sau pus și doaă pietre hotar întorcând cu măsură spre miazănoapte alătura cu hudifa și prin rădăcinile unor soci ci au fost pin gardul acestui loc, pân unde sau împlinit noă stânjeni în dreptul iarăși unii rădăcini de soc, undi sau pus și doaă pietre hotar; de acolo din acele 2

pietre hotar întorcând cu măsura spre apus *pe muchia răpii Boghiului* pân în locul mortului Zugrav partea aceia despre miazănoapte sau aflat șasă stânjani șasă palme, unde sau pus și doaă pietre hotar; și de acolo din muchea răpli din acele 2 pietre hotar întorcând cu măsura spre amiazăzi pân în doaă pietre hotară ce au fost din învechime despărțitoare acestor locuri și tot înainte pân în fața drumului între cele 2 pietre hotar de unde întâiu cu măsura am început părțile cele despre apus sau aflat optsprezece stânjeni trei palme, și cu aceste 6 măsuri sau încungiurat tot locul jăluțtoarei, iar soma peste tot din giur împregiur fac 62 stânjini 7 palme; de urmarea și cercetarea ci am făcut la fața locului am dat această mărturie hotarnică, puindusă și pecetea porții gospod.

Vasile Pădure vornec de poartă

1831 Mai 20.

печетъ порціи господъ 1782.

XXXV. 7188 Mai 9 (1680) Iași. Zapis de zălogul unei case din Brăhărie a lui Bejan abageriul pentru 24 lei cătră Mihalcea abageriul.

Adec eu Bejan abăgeriul, făcutam zapisul meu la mâna dum | sali ȝupânului Mihalçii abageriul, precum am luat de la dumnia | lui ban. 24 de lei și mam apucat săi dau dumsali banii la Sintă | mărie mic. și am pus zălog la mână dumsali un *loc de cas ce am | avut în ulița brăhării* lângă casa Petrului fuștașul. iară | de noi da banii la dzi să fie dumnalui volnic am lua locul cel de | cas să fie a dmsale și la tocmala asta sau tănplat și Toader abageriul martor slug dumsale ȝupânului Mihalci, și | Andreiu sin Nicăi. și *eu Pătrașco abăgeriul am scris zapisul | și am iscălit* și eu Bejan pentru credința mai ȝios și am | pus și degetul să fie de bună credință.

u las let 7188 Mai 9,

× Bejan platnic

× Toader martur

× Bun(ă)masa martur

× Andrei martur

az Pătrașco iscal.

XXXVI. 7221 Septembrie 3 (1762) Iași. Enachi neguțitor cumpără cu 50 de lei casele lui Toderașcu și a Caliței pe ulița măjilor (Brăhăriei).

Adec eu Toderașco, și cu soțul meu Calița. și cuconii soțului | meu Caliții, anum. Dumitrașco și Ion, scriem și mărturisim cu acesta ade | vărat al nostru zapis, ca s fie de bună credință la mâna dmsali Enaki | Gândul neguțătorul pecum iau vândut o cas cu locul ei cât iaste | ales și stălpit de vornicii de poartă. precum scrie mărturia | vornicilor, carii loc iaste *pe ulița măjilor carii uliță sau chemat mai | inte ulița brăhării*, această cas și cu locul ei de nim siliți nici | asupriț *om* vândut dmsale dreptx bən gata 50 de lei și neau făcut plata | deplin în mănule noastre și iam dat și zapisele ce am avut de cum | părătură de la Bejan abageriul și mărturiia de la vornicii de poartă | și de la megiașii denpreșur. ca săi fie dumisal dreaptă ocină | și moșie. dmsali și ȝupănesii și cuconilor dumsal. și aces | ta zapis sau făcut denainte a mulți oameni buni. anume Popa | Vaslie snk popa lui Pavăl ot Vovedenje, și Paraschiv biv vameș | și Toma Alivra și Iacob zet Avram Murait și Mațoiane, și | Ursul făcliariul și Mihaț făcliar, și Pătrașco abagiar și noi | pentru credința neam iscălit.

u las lt. 7221, msja Sept. 3 dni

Toader sin Ianachi iscal.

popa Vasilie ot Vovidenie

Calița ×,

Dumitrașco ×,
snk eg

Ionițe snk eg (×)

Mațoiane zet Melestian mart.

Ursul făcliar mart ×, Iacob zet Avram Murait mart ×

Mihai făcliar mart. × Irina snk Alixandru făc. gspd ×

az Statie dliac ot hatman Antioh Jora am scris zapiș.

XXXVII. 1794 Iunie 7 Iași. M. C. Suțu Vodă dăruiește stolnicesei Maria Costandachi un loc domnesc la Vaslui despre malul Bârladului în laturi de câte 120 stânjeni.

Iw Mihail Costandin Suțul Voevoda,

Cu mila lui Dumnezeu domn țării Moldovvei.

Să face știre printracest hrisov al domniei mele tuturor acelora ce să cuvine a ști că după jaloaba ce au dat domniei mele, dmneei *stolničasa Mariia Costăndăchioae* făcând rugămintea ca din locul domnesc ce iaste *la târgul Vasluiului* necuprins și nedat nimăruil, să facem milă săi dăm o bucată de loc unde săș facă și toată așezarea și casă, deci sau scris cartea domniei mele dmlor ispravnici de ținut Vasluiului, ca să cerceteze de iaste acolo loc domnesc, nedat până acum nimăruia. Acum dar sau văzut de cătră domniia me scrisoare de înștiințare de la dmlor ispravnici de Vaslui cum și altă scrisoare mărturie a câțva târgoveți de Vaslui din anul acesta 1794 Mai 2, cuprinzătoare că după cercetarea ce sau făcut, au aflat o bucată de loc domnesc la târgul Vasluiului, fiind locul necuprins de nimene și nedat nimăruia până acum, care loc sau găsit de o parte mai din ȝos despre soare apune, și măsurând malul alătura cu apa Bârladului în ȝos sau găsit 120 stânjeni domnești și măsurând la deal și în podiș deasupra sau găsit iarăși 120 stânjani domnești și măsurând în sus sau chează până în casa unui Vasile Epure târgovăț și sau pus sămne alătura lângă case, și sau găsit iarăși 120 de stânjani și de acole la vale până în apa Bârladului de unde sau început măsura întâiu și sau găsit întocma iar 120 stânjeni. Deci adevărindune din mărturiile arătate că acest loc este domnesc și slobod nedat, iată miluim pe dmneei stolniceasa Mariia Costădăchioae și iam dat această bucată de loc ca săș facă case și hotărâm ca de acum înaintea să aibă a stăpâni acest loc în toate semnile atât dmneei cât și urmașii dmsale, cu bună pace și nesupărați de cătră nimine, asupra cărui loc săi fie hrisovul acest al domniei mele de întăritură statornică nestrămutat și nerușit în veci, care sau întărit și cu al noastră domniască iscălitură și pecete.

la let 1794 Iunie 7.

Iw Mihail Suțul Voevoda

Canta vel logofet pricatoh

Pecete domnească în tuș roș: Iw МХ. КЕР. СТ. РК, 1793 cap de bou, paserea.

XXXVIII. 1856 Iulie 9, Iași. Man. Drăghici post. vinde cu 15 galbeni un loc viran de la Copou de lângă via sa lui P. Istrati și Gh. Handra.

Hârtie timbru «de la 1 la 1000 lei.— 5 lei.

Zapisu de vânzari

Anul 1856 luna Iuli în 9 zăle ȝos iscălitul faci știință că *locul | din șanțul viei sali di la Copou din sus de șanțul dispre fântână până câtu fă | ne întindiria lui spre asfințitul soarelui unde să mărginește cu șanțu vechiu | între amândoa drumurili, unul pe vali, altul ci să scoboară la biserica de la | Copou pe dial ci până astăză lam avuțu ȝairiu slobod fără nici o bina sau aca | retu pe dănsul, de cându am*

luatu viia de la mănăstire sfințelor trei Ierarhi | din Eș cu bezuân, acum am trecut dreptățile meli de asupra acelu loc | lăcuiitorilor din Copou și anume Petrachi Istrati și Gheorghe Handră însă lui Pe | trachi partea din șosu și lui Gheorghe parte din sus precum să vor împărță ei prin mijloc fără să am eu vre supărari întru câtu de pușan pentru nimică asupra că | rora dreptăță am priimit eu 15 + adică cinsprzăci galbeni și maintăi sântu dato | ri a plăti bezmănu mănăstirii . . . precum să vor pune la cali, pentru a | časta liam făcutu doă hărtii totu într cuprindere la mâna fișticăruia, ci de a | stăzi înaintea rămân ei stăpânitori pe locul acel de la șanțul vii unde în sus însă fără | să aibă nič dreptati la apă nici într nimică pe locul viei meli și spre credință | am iscălitu puindumi și pecetea spre întocmai urmari.

M. Drăghici postelnic (pecete)

XXXIX. 1805 Noembre 6. C. Balș vornic, epitropul casei răposatului cămăraș M. Razul capătă voe de a vinde la mezat o casă a clironomilor, din Muntenimea de mijloc, pentru plata datoriilor casei și o cumpără el cu 4000 lei.

Costandin Balș vel vornic de țara de jos înștiințare fac prin acest zapis precum fiind eu rânduit epitrop de cătră pre înălțat domnul nostru Măria sa Alexandru Costandin Muruz Vvoda asupra casei răposatului boer Mihai Razul biv vel camaraș, și după săvârșirea numitului boer rămăind casa însărcinată cu multe datorii pe la unii și alții și nefiind alt chip de a să putea plăti creditorilor, sau socotit ca din acareturile răposatului boer, să să vândă cu sultan mezat spre plata datoriilor rămasă. Pentru care făcând aratare Înălțimii sale mi sau dat luminata ȋidulă domniască poruncitoare către dmlui vel vornic de aprozi, că între alte acareturi a răposatului boer ci sau socotit a să vinde, să pue telal să străge la sultan mezat pe obicei, și un loc de casă de aice din oraș de la mahalaua Muntenimei de mijloc, a cărui mărime este 48 stânjeni lungul despre amiază și 25 stânjeni capătul despre apus și 39 stânjeni lungul despre răsărit și 24 $\frac{1}{2}$ stânjeni altă margine, după hotarnica din anii 1779 August 26, și dmlui vel vornic încă au dat ȋidula dumsale la trecuta lună Avg. 15 cătră Gheorghe telal baș poruncitoare ca să strige la sultan mezat arătatul loc în divanul domnesc și pretutindene pre toate ulițele orașului în curgere de 40 zile, carile strigând cu neconținere în curgire de doi luni și douăzeci zile de la 15 Avg. până la 5 Noemv. a curgătorului an, adăugândușă mușterii pre obicei, prețul cel mai bun čau eșit la strigare ce mai de pe urmă 4000 lei adică patru mii lei lau dat dmlui hatman Sandu Sturza peste care nimene mai adăugând, cu primire me sau făcut hareč în divan asupra dmsale hatman cum pre largu să arată în dosul ȋidului de mezat, cari sau încredințat de cătră dmlor veliții boeri ai divanului, care sumă de bani de mai sus aratăată numărându dmlui hatman în mânuile mele, pe lângă acest zapis al meu di ce de veci vânzare i sau dat dmsale și toate scrisorile vechi și noi, čau avut casa răposatului boer asupra arătatului loc, deci de astăzi înainte și în veci să aibă a stăpâni dmlui și în urmă clironomii dmsale din niam în niam, acest loc în pace și nesupărat de cătră nimine, ca pre un drept lucru al dumsale ce lau cumpărat de la sultan mezat cu bună credință, și după rânduiala păzită, făcânduși și dresă domnești pe acest zapis al meu, în care însumi am iscălit poftind și pre alte obrazi de sau iscălit marturi.

805 Noemv 6

K. Balș vel vornic

T. Balș vornic martur

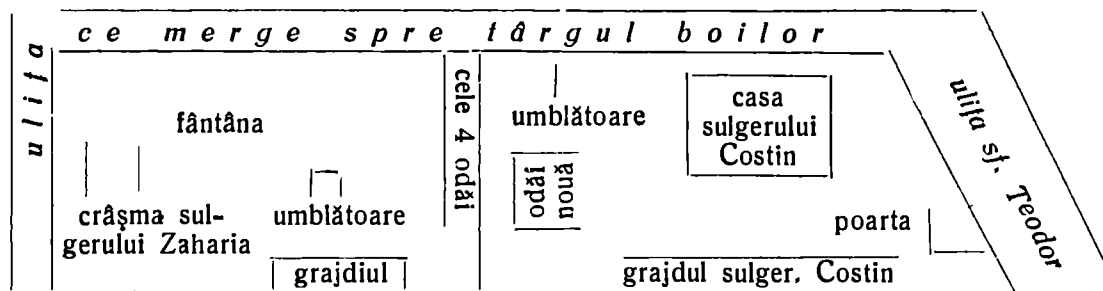
Dumitrie Sturza vel vornic

Manolachi Dimachi vornic martur.

Costantin Canta vel vornic martur

Iordachi Roset vist. martur

XL. *Fără an (c. 1808)*. Planul caselor și a crășmei sulgerului Zaharia și a sulgerului Costin (azi casele d-nei Eug. Vârgolici str. sf. Atanasie),

XLI. 1806 April 17. Jalba lui Costandin la Vodă contra lui Sava Rezmeriță episcop care nu-i dă socotelile episcopiei sale, cere să-și răscumpere dugheni *din târgul Boilor*

Pre Înălțate Doamne,

De la părinții mei având rămasă aice în oraș o părechi de casă în mahala *o Mahala* *Muntenimii*, cari casă au fost zăstri maicii mele de la bunămea Anastasiia Covrișasa, apoi după ce și tatăl meu cum și maicăme sau săvârșit, rămăind eu și cu alt frate al meu copii mici, iar bunămea Anastasiia Covrișasa, voind punere la cale a noastră, prin diatile sale încă din anii 1785, casăli ci au fost zăstri maicăi meli leau hotărât să fie numai în partea mea, cum și osăbite rămășițuri a părinților mei, iar fratelui meu Neculai iau dat alte lucruri de ale sale, adică o crăcă cu loeul ei tot aice în Eș i viile ot Odobești cum și alte lucruri, pe carile încă în viață fiind lau și căsătorit. însă fratele meu arătândușă cu niște urmări proaste, prăpădind din celi ce iau dat, și despărțindusă și de fimeia ce au avut căzând la datorie, sau rădicat bunămea Anastasiia și iau vândut casăle acele care au fost zăstri maicii mele în vreme când eu eram încă nevârșnic, cu cari bani ar fi plătit datoriile fratelui meu, și în potrivă au hotărât sămi rămăe mie crăcă cu locul ei, aceia care era dată în partea fratelui meu, după vremi murind fratele meu, au murit și bunăme și au rămas epitropi doi neguțitori, însă unul unchiul meu Stefan Ciornei și altu Sava Răzmeriț (rudenie fiind adică nepot de frate bunil mele), ca să să epitropisască crăcă aăsta până când eu voi veni în vrăstă. Sânt acum mai trei ani de când eu viind în vrăstă, unul din epitropi Sava Răzmeriț tot mai prelungește acum de dreaptă clironimiia, adică crăcă aăsta, arătând că ar fi având a tragi câțiva bani cheltuelili grijilor bunii mele, mau îndatorit și pe mine cu câțiva bani, iar alte ori îmi arată niște chipuri cum că acaretul acesta sar cădea al trage el ca un neam cei este, pentru că eu și cu fratele meu am fi prăpădit tot, însă după cum mam încredințat, scoposul dumisale este acesta ca cu prelungirile cemi face, să mă încarce cu dobânzile banilor din vremi în vremi să mă mai împrumute și pe mine câte puțin, ca supt acest chip sămi răpască dreapta moștenirea me. Eu mă rog Înălțimii tale fiind că sânt venit în legiuita vrăstă, să fiu rânduit în cercetarea dmsale vel logofăt să ne rănduiască un om a divanului pe care va socoti să ne ia sama de toate condeile banilor ci ceri dmlui de la mine, și ceia ce sa socoti căi cu dreptul săi plătescu săm eu acaretul în stăpânire. Pentru că eu mam așăzat cu *dugheană în târgul Folești*, și aice în Eș am găsit un neguțitor, carile au primit săm dea schimbu altă crăcă iarăși cu locul ei mai bună și mai noao, însă pentru că *aceia să află în târgul boilor aice în Eș*, și crăcă me esti puțin mai la vale, măcar di esti și mai slabă priimește sămi de adaos 2250 lei, adică cu prefolositor schimbu pentru mine, căci rămân și cu acaret, eu și bani gata, cu care nu numal că toată datoriia o pot plăti, dar

încă pot sămi mai rămăe și de chivernisală, și acest Sava Răzmeriță arată pricinuiți numai pentru ca să scap din mână acest folos acum de o dată și pe urmă să mă înduplece cu încărcături nedrepte sămi răpască moștenire me mai cu nimic și precum a fi mila mării tale.

robul înălțimii tale

Costandin nepot de fată Anastasiei Covrigesăi

care acum mam așăzat *la târgul Foleștii*

«arată că dinspre un Savva Răzmeriță de aice din Eși ce iau fost episcop asupra «unui acaret de moștenire. – Acum el de trei ani de când viind la legiuita vrăstă, iar «acel numit episcop îl prelungește nedându-i dreaptă moștenirea sa, și îl încarcă cu «niște condee de bani; tot scoposul lui fiind ca cu chipuri de încărcături săi răpască «acaretul. Pentru care să roagă ca prin cercetare dsale vel logofăt să să socotiască cu «episcopul său acesta, și ce va fi cu dreptul săi plătească, și săș ia acaretul în stăpânire, pentru că au găsit un negușitor să facă un schimb pre folositor pentru dânsul».

În dos: D-ta vel logofăt al țării de gos dinpreună și dmlui vel vornic al obștii cercetați.

2 logofăt

1806 April 17.

XLII. 1808 April 30. Scrisoare de așezare între Zaharia Panaite sulger și Gh. Costin sulger pentru crășma ce o are, dând 500 lei despăgubire.

Prin această scrisoare a me adeverez dmsale sulger, Zaharia Panaite ca să știe că la cumpărare casăi mele cu locul și tocmla fiind cu răposata Nastasăe Covrigasa vânzătoare ca margine locului meu ce pe de la dial pe despre locul crăcmei iarăși a dmsale când îmi voi face zăplazii să pui frânghie dintron colț a locului meu și până în celalalt colț, și pe unde va călca frânghia pe acolo să pui zăplazii, cum pre largu arată zapisul de cumpărătură; și acum după ce și dmlui sulger au cumpărat de la cliromonii Covrigesii crăcma cu locul ei, vrând dmlui a nu mă îngădui săm pun zăplazii pe unde calcă frânghia ca sămi trag locul împresurat la stăpânire, cu toate că am avut giudecată și la divan și sau hotărât ca după tăria zapisului sămi eu locul la stăpânire; dar apoi stând dmlui la învoială și cu alte obraze cinstite și prieteni rugându-mă să nui stric binalele ce au pornit să facă pe loc și sămi dei 500 lei, bani și trei palme loc la mijlocul locului, unde esti tari cotit în ograda me, care acele trei palme în lungu să margă numai în cinci tumurugi de ogradă, am priimit și eu după creștineasca datorie, și luînd deplin acei 500 lei, după ce voi îndrepta zăplazii acolo la mijloc cu acele trei palme, iar spre capete și din sus și din gios, pe unde am pus și petre cu dmlui pe supt zăplazii în patru locuri, cealălalt loc cătră mine în ograda crăcmei din locul acestu ce au fost cu pricina, de acum înainte să șil stăpânească dmlui cu bună pace în veci precum niam învoit, numai strașina binalei ce face dmlui precum am avut vorba acum să nu o facă ca să curgă în ograda me sau pe zăplazi și spre încredințare am iscălit cu mâna me iscălind și alți ce sau întâmplat.

Toader Noor sluger mam tămplat

1808 April 30.

Eu Ioan Marin martur

Eu Sava Răzmeriță

Eu Ion Costin sulger

Eu Ion martur

am scris cu zisa dmsale Gheorghe Costin

Răducanu

XLIII. 1808 April 30. Mărturia lui V. Bucur vornic de poartă în pricina caselor lui Zaharia Panaite și sulger Gh. Costin.

Prea cinstiți dmv. boeri,

La pricina ci au cu dmlui sulger Gheorghi Costin, răspunsurile mele sânt aceste, i dmlui casa dumsale o ari cumpărată de la Covrișasa, încă de la anul 1795, cuprinderea zapisului dumsale de cumpărătură esti precum să vedi, ear eu crăcma cu locul iei afară din cuprinderea îngrăditurii casii dmsale sulgerului o am luată cu schimbu, di la clironomii Covrigesii, în vreme de când sânt doi ani, și după ce am săvârșit schimbu fiind că în schimbul acesta am dat și bani, temăndumă de o asămine supărare, precum acum dumnealui sulger vra să mă superi. Nam dat banii deplin, ci am propriit 1500 lei, pân mai pe urmă să videm de nu a naști vreo pricină, și așa dindată peșinu atât dumisale sulgerului cât și tuturor megieșilor împregurași am publicarisit săvârșire schimbului meu, și cu ce rânduială, făcându-le și cuvânt ca de au vreo pretenție cariva, să o facă, ca nu cumva pe urmă să fiu în vreo supărare, și dintre toți megieșii iar dmlui sulger sau arătat tot cu această pricinuire și atuncie, iar în putere cuprinderii zapisului acestuia, de cumpărătura casălor dumsale, vrându și atunce a tragi această bucată de loc după cum și acum ceri, și îndată ce sau arătat cu această pretenție atuncia eu îndată am fost silit de am adus de față pe clironomul Covrigesii, de la cari am luat în schimbul, cari clironom era nepot de fată Covrigesăi, și casa aceasta a sulgerului era dată zăstri mumii acelu clironom și după ce sau înfătoșat clironomul cu sulger, vrând clironomul nu numai a nui îngădui la această cerire a sa cari și acum o faci de la mine, dar încă săi ia și casa de sub stăpânire ca pe o driaptă zăstri mumii săi, vândută de buna lui, după moartea mumii sale și în vreme nevrăsnicii lui, (fiind și alte pricini în mijloc), care după toate pricinile ce au fost, la ce de pe urmă dmlui sulger au rămas fără de a pute ave mai mult cuvânt atunce, și cu învoire prin cuvânt cu clironomul sau mulțămît de șau rădicat zaplazul ogrăzii din stăpânire veche după cum cumpărasă, și lau mutat mai spre mine, după cum se află și în zi de astăzi și cu toate că cu păgubire îmi era, dar și eu socotindumă ca să nu mai fiu în supărare mam mulțămît, văzindu mulțămît și pe dmlui sluger, și socotindu că nu voi mai fi în mai multă supărare peșin și acei 1500 lei iam răspuns clironomului, însă la ace învoială și mulțemire în scris nu sau făcut, dar marturi sânt, acum dmlui sulger văzîndu că clironomul sau săvârșit din viață, mă supără cu această ceriri. Pre cinstiți Dum. boeri eu statornicindumă întrace învoială, cari arăt Dumv. am început lucrare de bina acolo cu multă cheltuială și supărare care îmi pricinuește dmlui acum, mi să pare că este fără nici un cuvânt de răspunsu, căci când dmlui nu priime ace învoială cu clironomul, nici eu nu primem schimbul, și nu eram întratâta supărare și cheltuială, cari la aceasta mă rog dumvoastră di dreptate, dar de va tăgădui dmlui de învoiala care arăt că am făcut cu clironomul și nu sa da credință nici marturilor mei, să încredințazi dmlui cu jurământ și sfete Neculai, că nu este așa și atunce a da dreptate, mai vârlor că zapisul D-sale de cumpărătură după știința ce ave clironomul lau și dovedit neadivărat, că adevărată cumpărătură este 1400 lei, și în zapis este pus 2000 lei, dar eu la ace nam a faci, statorniclt fiind și mulțămît fiind rămas cu învoiala ce au făcut cu clironomul, atunce pre plecat la mila Dumvoastră.

Zaharia Panaite sluger

XLIV. 1808 April 30. Jalba sulg. Zaharia Panaite contra sulg. Gh. Costin că-l oprește a-și zidi odăile pe linia de hotar.

Cătră cinstita logofeție

Fiindcă dmlui sulger Zaharia miau adus cinstita țidulă a logofeției cei mari, prin

care mi să poroncește ca să merg să cercetez la o pricină pentru un loc ce am cu dmlui sulger Gheorghe Costin, după care poroncă am mers la stare locului și întrând în cercetare așa am aflat, dmlui sulger Gheorghe Costin întâi au scos și miau arătat un zapis scris din velet 1795 cu care au cumpărat niște casă cu loc cu tot de la Nastasia Covrigeasă, care casă liau fost avut dată zăstre Covrișasă fiicăi sale Catrinii, întâi, ce au ținut Ion Poročnicu și murind atât fiicăsa cât și gineresău la urmă Covrișasa, au vândut casăle acestui sulger după cum arată zapisul că i le vinde în 2000 lei casăle cu locul lor cât să află îngrădit pe cât au stăpănit și gineresău. Deč fiind că zice în zapis că când va vra cumpărătoriul săș pue zăplazii să tragă linie despre casa vânzătoarei, întron colțu până întraltul și acum dmlui sulger Zaharia fiind în casa az crăcma Covrigesăi o are schimbu și cumpăratură de la Costachi clironomul Covrigesăi, pe care loc vrând aș face patru odăi lângă zăplazii sulgerului Costin, dmlui au oprît meșterii să nu lucreză, că are săș tragă linia, căruie acum eu iam zis, cum în trecere de 13 ani de nu șau tras linia, dmlui au zis că nau avut vreme, iar acum își cere linia după zapis. Drept acie dmlui sulger Zaharie aducând față pe Sava Rezmeriș care au fost față la vânzare casăi, așa au mărturisit că după tocmala ce au avut sulger Costin cu Covrișasă 1700 lei casăle aceste cu loc cu tot la urmă sulger făcând zapis cu un logofăt Ioan Popa au pus în zapis 2000 lei, 300 lei mai mult, scriind și aciasta ca când va vre săș facă zăplaj să tragă linia dintron colț pân întralt despre crăcma iar și când au cetit zapisul auzind vânzătoarea *de linie* ar fi tare pricinuit zicând că *nu știi linii*, ci atâta știe că când au stăpănit gineresău cu fiicăsa locu, și cât este stăpănire din vechi îngrădit atâta îl vinde, iar nu mai mult; atunce ar fi zis dmlui sulger Gheorghe Costin ci nui nimic de aceia, numai fiindcă zaplazii sânt strâmbi unul mai afară, altul mai înlăuntru, acest cuvânt lau pus ca săi poată îndrepta, șau rămas acel cuvânt scris în zapis *să tragă linie* și după acee cât au mai trăit Covrișasa nu sau ispitit dmlui aș *cere linia*, iar după moartea ei și mai vartos acum doi ani, arată sulger Zaharie că vrând sulger Costin săș facă zăplazi și *săș tragă linie*, la care văzând sulger Zaharie că cu *așe linie* vra să intre în loc său, arată că au trimes la Folești și au adus pe Costachi vânzătoru de la care au fost cumpărat crăcma, a căruie au fost avut banii în mână încă 1500 lei, și fiind acel Costache vânzătoru iar fi zis sulger Zaharie să răspunză, că vra săi între în loc sulger Costin, și la urmă îi va opri din bani; atunci acel Costachi luând împreună pe Sava Răzmeriș fiindui moș au mers la sulger Costin și după multe vorbe ce ar fi avut cu dmlui, ar fi priimit a face ačaste *linii* în trei bucăți, adică o bucată până la un loc și alta până la alt loc, și alta până în capăt, iar *nu linie din cap până în cap*; și *pe așa linie* șau pus tumurugii zaplazului, care la ačasta, osăbit că mărturisăște Sava Răzmeriș, dar mărturisăsc încă doi oameni. Neculai Sărbu, crăcmar, ce au fost atunce, cum șun Pavăl teslar ce iarăș ar fi fost față, că cu punerea zaplazului atunce ar fi mai luat loc dintra sulgerului Zaharia la une locuri câte o palmă, la altele și câte *дог*, și așa sar fi împăcat atunce și șar fi pus zăplazii, făcânduși și *dofo* odăi cu temelie de piatră tocma lângă zăplazi și streșina neprimiind sulger Zaharia săi pici streșina pe locul său o au traso înapoi cum și sulger Zaharia șau făcut o dughiană, bucătărie cu temelie de piatră și *o fântână de piatră* și eșitoare, tot în margine zaplazilor. Deci acum după moarte lui Costachi vânzătoru, sulger Zaharie stricând bucătăria acee și mai punând temelie de piatră săș facă patru odăi, dumnelui sulger Costin iarăși *țș cere linie* dintron colț a locului pân întraltu, din care colțuri eu *am tras linii* cu frânghie și intră în locul Zahariei la mijloc cu 9 palme. Deci fiind că în zapisul ce cumpără sulger Costin arată și măsurare de stânjeni unde este și o palmă pusă cu care zice că au măsurat locul și după măsurile ce sânt pusă în zapis nu i să ajunge la sulger Costin o palmă pol din față și *dofo* palme din dos,

pentru care măsuri am iutrebat pe logofăt Ioan Popa scriitorul zapisului zicându-i să arăte cum ştie el de măsurare aceea, şi el aşe mărturisăşti că zapisul ştie că lau scris el, *iar de măsura sau de palma ce ar fi pusă în zapis el nu are nici o ştiinţă*. Drept aceea eu după cercetare ce am făcut cum am adiverit curgere pricinii aceştia, fac arătare cinstiţilor logofeţii.

Vasile Bucur vornic de poartă

1803 April 10

XLV. 1813 Iunii 9. Mărturia hotarnică a lui Vasile Bucur, vornicul de poartă, pentru măsoare în stâneni a locului cu casă pe el a Mariei lui Gh. Blănarul de la vale *în dreptul grădinei gospod*.

După jalba ce au dat către preafînălţatul domnul nostru Scarlat Alexandru Calimah Vvod, Maria soţia lui Gheorghie Blănarul de aici din Iaşi pentru o casă ce ar fi avându-o cu locul ei *aice dela vale în dreptul grădini gospod*, pe lângă care casă mai anţărtu dmlui răpousatul polcovnicul Manolachi Balş fiind epistat podurilor au făcut un hindichiu pe unde au abătut scursura unui pârâu, care hindichiu nu numai că iar fi închis faţa casii locului său, dar când voi vrea să să facă şi pod peste hindichiu atunci trebuie să i să mai e din locul ei spre aşezarea podului şi spre lipsa şi stricăciunea locului său ce i sar fi făcând au făcut cerire ca pentru o huidicioară ce ar fi alătura pntre locul casii sale şi pntre locul unei Dochiţa să i se dea acea huidicioară nefiind trebuincioasă mahalalii, după a cărie cerire fiind eu orânduit de către dmlui vel logofăt lordachi Cantacuzino, am mers la faţa locului şi intrând în cercetare aşa am aflat, că jalba ei au fost adevărată şi pentru stricăciunea ce i se face despre acel hindechiu i să cădea a i să da numai jăluitoarei acea huidicioară numai fiind că şi Doichiţa răzăziţa de alătura fiind femei saracă şi mult pricinuind cu cerire ca să o împărtaşe ace uliçoară, să e şi e dintrânsa; la urmă am stătit de leam învoit întracetaşi chip: fiind că această huidicioară este înfundată despre răsărit despre chir Costandin Panul cu o magazie ce au făcut şi Doichiţa îşi are făcută umblătoarea toată în huidicioară la capătul despre Costandin Panul, am lăsat umblătoare Doichiţei de au rămas întreagă în capătul huidicioarei şi am pus o piatră hotar lângă amnari, la colţul umblătorii din care colţu al umblătorii am tras cu frânghie drept la stălpul porţii Doichiţii până unde sau împlinit doisprezace stânjani, şi am pus o piatră lângă stălpul porţii Doichiţii, afară din stălpul porţii, despărţitoare locului Marii de locul Doichiţii, din care piatră mai are Maria un stânen, afară din cei doisprezace, măcar că în linie aceasta pentru o prepuţină burdugătură după învoiala lor; am mai pus o piatră şi dintrace piatră merge linie dreaptă la stălpul porţii Doichiţii, şi întracelaşi chip leam împărţit uliţa de au luat Maria locu dintramândoa capetele huidicioarei, iară Doichiţa au luat loc atât cu umblătoarea cât şi din burduful huidicioarii şi au rămas mulţămite şi o parte şi alta. Apoi cerând Maria săş hotărăscă tot locul său care loc fiind în trei colţuri lam măsurat şi pe despre răsărit începând cu măsura din piatra ce o am pusă întâiu lângă stălpul colţului umblătorii Doichiţii şi mărgând alătura cu umblătoarea şi cu locul lui Panul şi cu locul lui Ivanciul Geamanlăul şi până în stălpul porţii Marii jăluitoarii, până unde sau împlinit treisprezece stânjani, şi am pus piatră despărţitoare de locul Geamanlăului şi din piatra aceasta abătând măsura pe despre amezăzi am mers alătura cu poarta Mariei un stânen şasă palme, fiind poarta cam cheziată şi tot înainte pe malul hindichiului am mers până unde sau împreunat măsura cu cei treisprezece stânjani ce să arată mai sus, unde sau cuprins huidicioara şi sau pus piatra, mai înapoi cu un stânen lângă stălpul porţii Doichiţii şi cu aceste măsuri şi pietre hotară am cuprins tot locul acesta al Marii, însă piatra aceasta despre hindichiu au venit treisprezece stânjani şi şasă pame, iar peste

tot, adunarea a cute trele măsurile, sau făcut treizăci și noao de stânjăni, și șasă palme pentru care iam dat această mărturie hotarnică pentru care am iscălit puind și pecetea porții gospod.

Vasile Bucur vornic de poartă

1813 luni 3.

Eu Dochița rășază cu voe mea

† нечете порции воснодъ 1782.

XLVI. 1814 Aug. 6. Mărturia hotarnică a lui Neculai Corbul vornic de poartă pentru alegerea locului Nastasiei lui M. Orbul, în *mahalaoa Muntenimei*.

Din jaloa ce au dat cătră pre înălțat domnul nostru Scarlat Alexandru Calimah Vvd. Nastasie soția mortului Mihalachi Orbul de aice din Eși, au făcut cerire ca să i să rănduiască un vornic de poartă și săi hotărască o casă cu locul ei ce are, la mahalaoa Muntenimei după a căreia jaloa fiind eu orânduit din poronca dumisale Costandin Balș vel logofăt ca să mărg la stare locului și să cercetez de este casa cu locul ei drept a jăluitoarii, deci mergând la fața locului mai întâi am cerut scrisori dovezi, și jăluitoare au scos un zapis din let 1787 April 5 de la un Pavel Racul seiman hătmănesc de aice din Eși, ce vinde bărbatului jăluitoarei de mai sus arătate locul acesta cu casa drept 60 lei, în care zapis de vânzare sânt și alți marturi iscăliți, care loc acum să hotărâște cu locul Mării sale beizade Mavrocordat, și încredințându-mă de vătavul Neculau om a mării sale Beizade și de alți răzeși înpreșurași că este drept a jăluitoarei, am pus piatră hotar alături lângă tumurugul zaplazului bezădelii din dial de drum la poartă, și începând cu măsura cu stânjăn gspod, alături cu zăplazul beizadelii la dial parte despre miazănoapte, pără în fundul locului în colți întrun hotar ce să megieșeste cu locul ispravnicului Petrachi ci este la temniță sau aflat 32 stânjăni și doi palme i doi parmace, și din hotarul acesta am purces cu măsura parte despre răsărit în curmeziș pără în locul crâșmii pitarului Ioan Mateiaș sau aflat șasă stânjăni și șasă palme iar parte despre amiazăzi merge pără în drum ce intră în ograda mării sale Beizade sau aflat triizăci și trii stânjăni iar fața drumului parte despre apus dintro piatră hotar ce esti în ograda dumsale pitar Ion Matei și pără în hotarul de unde am început cu măsura întâi sau găsit patru stânjăni și o palmă i un parmac și așa cu această măsură și pietre hotară sau ales și sau deosăbit locul jăluitoarei de locurile megieșite, iar piste tot a patru măsuri din giur împregiur sau făcutu șaptezăci și șasă stânjăni și o palmă și trii parmace, și după cum am ales și am hotărât și am deosăbit lam stălpit și cu pietre hotară dând și această mărturie hotarnică la mâna numitei de mai sus întru care am și iscălit puind atât palma cu care sau măsurat cât și pecetea porții.

1814 Aug. 6.

Neculai Corbu vornic de poartă

(l. p. porții gospod 1782)

XLVII. 1820. Perilipsis de pe toate scrisorile locului casălor dumisale medelnicer Costandin Sucevanul ce sunt în orașul Eșii în mahalaoa Muntenimii de mijloc.

1779 Iuli 1. Un zapis de la Gheorghii Smirtul petrariu și soția sa Paraschiva prin care vând o casă cu locul ei lui Andrei Hariton copil din casă drept 115 lei care casă esti în mahalaoa Muntenimei de mijloc pe locu domnescu.

1779 August 24. Un zapis de la Andrei Hariton prin care vinde un locu de casă din mahalaoa Muntenimii de mijlocu dsale vel logofăt Vasile Razu drept 30 lei.

1779 August 26. O mărturie hotarnică de la Vidrașcu Canțir vornic de poartă

și Neculai vornic de poartă prin care arată că din poronca Măriei Sale Costandin Vodă au mers la mahalaoa Muntenimea de mijloc la trei locuri de casă a dumsale Vasile Razu vel logofăt ce le are cumpărătură și strângând pe mahalagii împregiurași și după zapisăle de cumpărătură căutând stărei locurilor, cari fiind aceste trei locuri alătura unul lângă altul la hotărâria liam făcut tot unul și măsurându-le cu stânjăn domnesc de giur împregiur am pus pietre hotară și iau dat și această mărturie la mâna dumsale Vasile Razu vel logofăt.

1805 Avg. 15. Țidula de la vornicia de aprozi cătră Gheorghi telal bașa, prin care poroncește că după Țidula domniască să strâge la mezat locul de casă ce este a cumpărătorului Mihalachi Razul întru care Țidulă să arată că la 1805 Noemv. 5 sau făcut numitul loc hareciu în divan asupra dumsale hatmanului Sandul Sturza cu 4000 lei și tot întru această Țadulă la Noemv. 12 arată dumsale hatmanul Sandul Sturza că fiind vechil din partea dumsale banului Neculai Hrisoverghi, pentru care au dat și bani, rămânând dmnealui stăpân pe numitul locu ca un drept cumpărătoriu.

1805 Noem. 6. Zapis de la dmlui Costandin Balș vel vornic de țara de gios, prin care arată că fiind epitrop asupra casei răposatului boer Mihai Razu biv vel camaraș spre plata datoriei casei au scos la mezat numitul locu care sau vândut cu 4000 lei dmsale hatmanului Sandul Sturza.

1806 Aug. 16. O scrisoare la banu Hrisoverghi dată dsale căminăresii Elenii Sturza de învoiala ce au făcut pentru locul acesta de casă ca săl îngrădiască cu zaplaz săi facă și casă pe dânsul și asăminea și dmneai căminăreasa săi dei în schimbu 17 pol pogoane vie la Necorești 7500 lei bani.

1812 Ghenar 22. O scrisoare de la dmlui banul Alecu Beldiman și soțul său Elena Costandache prin care arată că au făcut schimbu cu Ilinca dăscălița și fiul său Costandin Necolau dând casăle ce avea dmlui banul în târgul Eșii la mahalaoa Muntenimea de mijlocu, și luând de la dăscălița și de la fiul său Costandin Necolau casile ce au lângă Prapadoamna Paraschiva mai dândule și 15000 de lei bani gata.

1820 Ghenar 12. O mărturie de la C. Neculai Cerbul vornic de poartă de cercetare ce au făcut din poroncă locului casălor acestora după cuprinderea hotarnicei vechi.

1820 Ghenar 18. Țidulă domnească cătră vornicia de aprozi poroncind ca să scoată la mezat casăle cu locul lor din mahalaoa Muntenimei de mijlocu ce sânt a medelnicerului Costandin Necolau pusă amanet pentru bani ce este dator ca să vândă de veci.

1820 Mart 14. O Țidulă de la vornicia de aprozi cătră telal bașa a să striga la mezat numitele casă cu locul lor ce sânt a lui Costandin Necolau întru care Țidulă să arată că sau făcut areci locul cu casăle asupra medelnicer. Costandin Sucevanul drept 8105 lei.

1820 Mart 20. Zapis de la medelnicer Costandin Necolau de vânzare casălor cu locul lor în mahalaoa Muntenimei de mijloc, făcândușă vânzare prin mezat drept 8101 lei cătră medelnicerul Sucevanul.

1820 Mart 21. Carte de la divan dată medelnicer. Costandin Sucevanul întări-toare asupra locului ce au cumpărat de la mezat.

1820 Decembre 2. Jaloba medeln. Costandin cătră domnul ca să poroncească a să întregi locul cumpărat de la mezat după vechia hotarnică de la 1779 Avg. 26 și poronca de la vornicia de polițae (sic, pro *politie*) cătră vornicul de poartă Vasăle Bucur ca să urmeze după cerire a face cercetare locului și pe unde va afla împresurare săl întregiască.

1820 Dec. 4. Mărturia hotarnică de la Vasile Bucur vornicu de poartă prin care

arată cum au cercetat toate măsurile locului și cum l-au întregit după cuprinderea hotarniceii vechi.

XLVIII. 1820 *Ghenar 12*. Mărturie hotarnică a lui N. Corbul vornic de poartă, asupra caselor lui C. Nicolau med. din Muntenimea de mijloc.

După jaloaba ce au dat către Măria Sa Vodă dmlui caminar Dumitrachi Florea la 1819 Dekv. 28 cu arătare că având amanet un loc de casă cu niște odăi în mahalaoa Muntenimii de mijloc a dsale medelnicer Costandin Necolau pentru chezășie ce au dat dmlui caminar la dmlui spatar Vasile Miclescu, aflându-se dator dmlui medelnicer dsale spatar și fiind că dmlui caminar sau pus la cale cu dmlui spatar pentru plata banilor au făcut cerere ca să scoată acel loc la soldan mezat să vândă de veci spre ași împlini banii și a scăpa de chezășie, cu care jaloabă rânduită la cinstita vornicie de aprozi am fost eu orânduit din poronca cinstitei logofeții cei mari ca să mărgu la arătatele casă cu locul lor și să fac cuviincioasă cercetare după orânduiala păzită după putere scrisorilor ce va avea.

La care următoriu fiind poroncii am mersu la stare locului dimpreună cu pârătul și am cerut scrisori dovezi de stăpânire asupra locului și mai întâi au scos un zapis de stăpânire caselor cu locul lor, din 1812 *Ghenar 22*, în care zapis arată că acest loc cu casă au fost a dsale Alecu Beldiman biv vel banu, și învoindusă cu mama pârătului și cu fiul său medelnicer Costandin Necolau au făcut schimbu de iau datu casile aceste cu locul lor și 15000 lei bani mamei pârătului și mama pârătului iau dat dsale banului înprotiva acestui loc cu casă alte casă cu locul lor lângă biserica Prapadoamna Paraschiva.

Al 2-a a mai scos o mărturie hotarnică din 1779 Avg. 26 iscălită de doi vornici de poartă adică de un Vidrașcu și de Necolai Rale vornic de poartă, întărită și cu pecete porții gospod, care Vasile Razu vel logofăt, arătând că sau măsurat locul acesta cu stânjăn gospod, întru care hotarnică sau văzut și palma pusă cu care sau măsurat locul acesta. Văzând și alte scrisori cu vechi cu noai, și după putere scrisorilor ce am văzut mam încredințat că locul acesta cu casile este drept a pârătului medelnicer Necolau, și nu ave nici o pricină de a împiedica mezatul. Incepând a măsura locul cu stânjăn gospod după palma ce era pusă în hotarnica veche locul din răspântiile drumurilor parte despre amiazăzi în lungul locului până în locul clironomului răposatei Nastasie Buzdugăneasă sau găsit 48 stânjăni, eșind măsura întocma după cuprindere hotarniciei vechi, măsurându-se și ulița drumului sau găsit 2 stânjăni 5 palme, iar hotarnica veche pomenește drumul numai de 2 stânjăni.

Iar parte despre apus alături cu locul clironomilor Buzdugănesii în curmeziș au eșit 24 stânjăni, 1 palmă, iar în hotarnica veche să arată că măsura aciasta este 25 stânjăni, care să cunoaște că cu 5 palme să împresoară de către uliță și cu 2 palme să împresoară de către locul Buzdugănesii.

Și am întors măsura din colțul locului parte despre mlazănoapte tot alături cu locul Buzdugăneștilor și pără în ulița Copoului, sau aflat 37 stânjăni, iar în hotarnica veche să pomenește 39 stânjăni măsura vechi, am măsurat și ulița drumului ce vine de la Copou și sau aflat 3 stânjăni pol măcar că în hotarnica veche nu se pomenește de câți stânjăni au fost ulița Copoului, și nici pietrele hotarâ nu sau putut găsi, fiind astupate cu omăt, și aciastă parte sau măsurat numai după zaplazii ogrăzii și lipsa acelor 2 stânjăni ce nu să ajunge nam putut afla de către uliță să împresoară sau de către locul Buzdugănesii mai ales că nici scrisorile Buzdugăneștilor nau fost față arătând stolnicul lancel Anghelichi că scrisorile sunt la Episcopia Romanului.

Am măsurat și părțile despre răsărit din colțul locului din sus în curmeziș ală-

ture cu drumul până în răspîntinile drumului de unde am început cu măsura întâi și sau aflat 24 stânjani pol, eșind întocma după cuprindere hotarnicii vechi.

Iar binalele sunt aceste :

3 odăi cu sobile lor cu divanuri.

1 grajdii cu păreții de scânduri în care pot să încapă 10 cai și o șură care aceste toate sînt supt un acoperemânt.

1 un bordei la poartă.

1 pivniță de piatră de 7 vasă, iar ograda din giur împregiur îngrădită cu zăplaz cam vechiu și o poartă veche, și după cercetare ce am făcut am dat și eu aciastă mărturie la mîna dumsale caminar Dumitrachi întru care mam și iscălit și nu lipsesc a înștiința cinstita logofeție.

Neculai Corbul vornic de poartă

1820 Ghenar 12.

XLIX. 1820 Ghenar 19. Vornicia de aprozi rînduește pe Costantin telal bașa să strige la mezat casele lui C. Nicolau medelnicer la cererea lui D. Florea caminar, în *Muntenimea de mijloc*.

De la vornicia de aprozi către Costandin telal bașa

După jaloaba ce au dat mării sale lui Vodă dmlui caminar Dimitrie Floare cu cere ca să vînză de veci prin mezat casele cu locul lor de aice din orașul Eșii din mahalaua Muntenimii din mijloc ce sînt a medelnicerului Costandin Neculai pusă amanet pentru bani ce este dator, cercetînd dm. vel logofăt de ȧara de glos, sau văzut sinetul numitului datornic din anul 1816 Mart 16, cuprinzătoriu că sau împrumutat cu 10000 lei, în vade de doi ani de zile, puinduș amanet casăle arătate cu locul lor cu îndatorire că de nu va plăti banii arătați cu dobînda lor la vade, să vînză amanetul și dar vîzîndusă că au trecut vadeaoa ciau avut și nau plătit banii, și piste vade încă vîzîndusă trecuți peste un an și zăci luni, și nici acum nau urmat a plăti, sau găsit cu cuviință cerire jăluitorului și mai întăiu sau orănduit pe vornic de poartă Neculai Corbul, să cerceteze după rînduiala păzită, de nu sînt în vreo pricină despre megieși aceste casă cu locul lor care cercetare urmîndusă și prin mărturie ce au dat la 12 zăle a acestei luni Ghenar, arată că aceste casă sînt pe drept locul lor, pe care măsurîndul cu stînjăn domnescu după hotarnica ce sau văzut din anul 1779 August 26 de la doi vornici de poartă, sau aflat întru această mărime, după însuși palma ce este pusă pe ace hotarnică adică lungul locului despre miazăzi până în locul Buzdugăneștilor 48 stînjăni deplin după hotarnică unde și ulița drumului să arată de doi stînjăni, iar acum sau găsit de doi stînjăni și 5 palme, iar parte dinspre apus alătura cu locul Buzdugăneștilor sau aflat 24 stînjăni, 1 palmă, iară după hotarnică sînt 25 stînjăni, zicînd vornic că 5 palme ar fi în drum și 2 palme să împresoară de locul Buzdugăneștilor; au măsurat și parte despre miazănoapte tot alătura în locul Buzdugăneștilor până în drumul Copoului și sau aflat 37 stînjăni, iar hotarnica arată 39 stînjăni, iar drumul Copoului este de 3 stînjăni și giunătate, însă hotarnica nul arată cât este de mare, nici scrisorile Buzdugăneștilor nu liau văzut ca să se afle împresurare acelu stînjăn fiind la Episcopie Romanului, iar parte despre răsărit sau aflat deplin după hotarnica de 24 stînjăni și giunătate, și sînt și aceste binale adică: trei odăi cu toate cele trebuincioasă, un grajdii de scânduri și o șură supt un acoperemânt, o pivniță de piatră și altele, cum arată mărturia rînduitului vornic de poartă. Drept aceia după poronci-toare ȧidulă gospod din 18 a acestei luni Ghenar către această vornicie ȧi să scrie ca

să strigi la mezat casile arătate cu locul lor în hotărâta vade de 40 zăle pe toate ulițele orașului și în divan spre înștiințare celor ce vor fi mușterei să cumpere (care cumpărător ce va fi va căuta și impresurările locului ce sânt arătate mai sus) și cu cel mai de pre urmă și mai bun preț ce va eși în mezat după împlinirea vadelii arătate să să facă harec în divan asupra mușterii ce va fi căruie cumpărător pe lângă serisorile locului ce va lua, i să va întări stăpânire și prin carte Mării sale lui Vodă.

Alecu Canta vel vornic

1820 Ghenar 19

3000 lei evel mezat

4000 lei Razu spatar Ghenar 25,

4200 Iancul stolnic

8100 adică opt mil noă sute lei dlui spatar Grigore Razul.

Ghenar 1.

Divanul

Drept opt mil una sută cinci lei înainte noastră au luat săvârșire prin mezat ca-săle arătate cu locul lor, cu cel mai de pe urmă și mai cu preț ce lau dat dmlui med. Costandin Sucevanu. Drept aceia spre a avea mezatul acesta deplină credință și tărie să adiverește de la divan.

1820 Mart 14

Dumitru Sturza vel logofăt

D. Ralet vel vornic

Dracachi Roset vel vornic

Calimach vel vornic

Costandin Canta vel vornic

Costandin Conachi vornic

L. 1820 Mart 20. C. Neculau medelnicer vinde cu 8105 lei lui C. Sucevanu ca-sele sale cu locul lor în Muntenimea de mijloc.

Costandin Nicolau biv vel medelnicer fac știut și încredințaz prin acest zapis al meu, că având aice în orașul Eșii la mahalaoa Muntenimei de mijloc niște casă cu locul lor, liam fost pus amanet la anul 1816 pentru 10000 lei ce mam fost împrumutat de la dumn. caminar Dimitrie Flore, cu vade de un an de zile cu hotărâre că de nu voi putea plăti banii la vade să să vânză amanetul, și apoi trecând vadeaoa și piste vade în destulă vreme, și neputând plăti banii, au pornit dumnului caminar cerire prin jalobă ca să să vânză amanetul săș poată împlini banii, care cerire a dmsale fiind delegată și prin însuși zapisul meu, dat de atunce din 1816 Mart 16, sau găsit de cu-viință ca să să vânză amanetul și mai întâiu sau orânduie pe Nicolae Corbul vornic de poartă să cercetezi după rânduiala păzită ce loc au aceste casă a mele, și de nu iaste în vreo pricină dispre megieși, care cercetare urmândusă și prin mărturiia ce au dat rânduie la 12 zile a trecutii luni Ghenar, arată că aceste casă sânt pe drept locul lor, pe care măsurându cu stânjăn după palma ce iaste pusă pe hotarnica veche ce sau văzut din anul 1779 August 26, de la doi vornici de poartă și după măsurile aceiași hotarnice, sau aflat întră aastă mărime, adecă lungul locului dinspre amiazăzi până în locul Buzdugăneștilor 48 stânjăni deplin după hotarnică, unde și ulița drumului să arată de doi stânjăni, iar acum sau găsit de 2 stânjăni și 5 palme parte dispre apus alătore cu locul Buzdugăneștilor sau aflat 24 stânjăni, una palmă, iar după hotarnică sânt 25 stânjăni arătând vornic de poartă că 5 palme sânt în drum și doă palme să împresoară de locul Buzdugăneștilor, au măsurat și parte dispre miazănoapte tot alătore cu locul Buzdugăneștilor până în drumul Copoului și sau aflat 35 stânjenii, iar hotarnica arată

39 stănjăni și drumul Copoului iaste de trei stănjăni și ȝumătate (însă hotarnica nul arată cât iaste de mare), nici scrisorile Buzdugăneștilor nu liau văzut ca să afle impresurare acelor stănjăni fiind la Episcopia Romanului, iar parte dispre răsărit sau aflat deplin după hotarnică 24 stănjăni și ȝumătate, întru care măsuri să încheie mărimea locului acestor casă arătând și binala ce sânt pe dânsul, cum pre largu arată mărturia ačasta, după care la 18 zile Ghenar, am dat poroncă prin domniiască ȝidulă cătră dmlui vel vornic de aprozi să rânduiască pe telial bașa să strige la mezat casăle arătate cu locul lor în hotărâta vade de 40 zile, pe toate ulițele orașului și în divan spre înștiințare celor ce vor fi mușterei să cumpere, și cu prețul cel mai de pe urmă să să facă hareč în divan (și cumpărătoriu ce va fi săș caute impresurările locului sus arătate) și prin osăbită ȝidulă a dmsale vel vornic cătră telial bașa de la 19 zile aceiași lună Ghenar, sau scos la mezat casăle arătate cu locul lor, și de atunce și până la 14 zile acestei luni Mart urmândusă facerea mezatului cu neconținere, prețul cel mai de pe urmă și mai bun adecă opt mii una sută cinci lei lau dat dmlui med. Costandin Sucevan, cu care mulțămindumă eu sau făcut hareciu, în divan asupra dumsale medelnicer, cum să arată săvârșirea vânzării acestor casă cu locul lor și priimind deplin arătații bani 8105 lei de la dmlui boeriul cumpărătoriu am dat împreună cu zapisul acesta și toate scrisorile čam avut asupra acestor casă cu locul lor și de acum înainte și în veci în puterea mezatului și a zapisului meu acesta să aibă atât dmlui medelnicer cât și moștenitorii dms, din niam în niam a le stăpâni cu tot locul în cele adevărate măsuri a hotarnicei vechi, fiind cumpărate cu bună credință, asupra cărora casă săș facă dmlui medelnicer și toate întăriturile cuviinčoasă.

Costandin Neculau medelnicer

1820 Mart 20

Divanul

Săvârșindusă vânzarea acestor casă cu locul lor prin mezat după toată rânduiala păzită, și cu mulțămire vânzătoriuului precum și însuș prin zapisul său acesta adivereste Drept aceia spre a ave zapisul acesta deplină credință și întărire să adivereste de la divan.

Dim. Sturza vel log.

1820 Mart 23.

Const. Canta vel vornic

Dim. Ralet vel vornic

Dracachi Roset vel vornic

Conachi vornic

Alecu Canta vel vornic

T. Prăjăscu vel spatar

Ll. 1820 Mai 18. Jaloba lui C. Suceveanul med. pentru locul cumpărat la mezat în *Muntenime de mijloc* de la C. Nicolau medelnicer.

Prea Înălțate Doamne,

La trecuta lună Martie, am cumpărat de la mezat niște casă cu locul lor aice în orașul Eșii la mahalaoa Muntenimei de mijloc, ci era a medelnicerului Costandin Nicolau, scoasă în vânzare din poronca Înălțimei taie, spre plata datoriei numitului medelnicer, care loc fiind că să află impresurat de cătră megieșitele locuri, după cum arată ȝidula mezatului, că la cercetare ci sau făcut prin rânduitul vornic de poartă la 12 a trecutului Ghenarie, locul lau aflat impresurat.

Mă rog Înălțimii tale să să rânduiască pricina ačasta la locul cuviinčos, ca să să facă îndreptare impresurării întocma după cuprindere a vechii hotarnice ci are locul acesta din anii 1779 August 26, făcută cu mulțumire a toți megieșii de atunce întru care

sânt și iscăliți și puindusă și pietre hotară fiind că lipsăsc cu totul să mi să deie mărturie după rânduială.

A Înălțimei tale, pre plecată și presupusă slugă

Costandin Sucevan biv vel medelnicer
Iași

În dos:

D-ta vel vornic al poliției să cercetezi jalba aceasta.

Costandin Suțul vtori logofăt

1820 Mai 18

No. 4458.

De la vornicia politiei

Cătră d-lui vornic de poartă Vasile Bucur

Din jaloabă pre larg vei înțelegi d-ta arătare și cerere ce face jălultoriul medelnicerul Costandin Sucevanul că având aice în Iași un loc cumpărat prin mezat, de la medelnicer Costandin Nicolau sar fi împresurând despre megieșitele locuri și au cerut ca să i să scoată de supt împresurare și să să stălpască cu pietri hotară. Deci te orânduiești vornicia să mergi la fața locului și adunând de față pre toți megiașii cu toate scrisorile lor față fiind și dmlui medelnicer cu scrisorile ce are să faci cu amăruntul cercetare și atât din scrisori precum și de stăpânire din vechiu urmată dovedind loc dmsale medelnicer cât și măsura cu stânjăn gospod pre la locurile ce va cere trebuința și nefiind pricină despre vreo parte săl și stâlpești cu pietre hotară dând și mărturie hotarnică pre obicei; iar rămăind vre-o parte cu nemulțămire, pietre hotară nu vei pune, ce dând mărturie și harta cu bună închipuire de stare locului săi trimeți aice ca să să pue la cale.

Ianacachi Neculce vornic

1820 Dekv. 2.

LII. 1820 Iunie 10. Cartea lui M. Gr. Suțu Vodă cătră hătmănie pentru vânzarea la mezat a caselor lui C. Sucevanul medelnicer.

Iw Mihail Grigoriu Suțul Voevod cu mila lui Dumnezeu domn țării Moldaviei

Cinstit și credincios boeriul domniei mele dlui Alexandru Manu hatman sănătate, După jaloaba ce au dat domniei mele supt N. 8940 d-lui medelnicer Costandin Sucevanul, cu cerere ca să să facă legiuite publicații asupra a zăci stânjâni loc domnesc ce au cumpărat lângă locul casălor sale ce are aice în orașul Eșii la mahalaoa Muntenimii de mijloc, cercetând dmlui vel logofăt de țara de ȝos, sau văzuț zapis de cumpărătură dintracest curgător anu și lună 1820 Iunie 1, iscălit de vânzătoriu Gheorghie Buzdugan, cu cuprindere că de a sa bună voe au vândut 10 stânjâni domnești, din drept locul casălor sale ce le ari clironomie de la părinți aice în orașul Eșii la mahalaoa Muntenimii de mijloc numitului medelnicer cu preț 2500 lei, care acești zăci stânjâni sînt la margine locului casălor sale despre apus, cum pre largu arată zapis acesta, încredințat fiind și de dlui vel logofăt. Pentru care să scrie dmtale să orânduiești pe telial bașe să publicarisască vânzare acestor zăci stânjâni domnești de loc, după a săbornicescului hrisov hotărâre în hotărâta vade de 6 luni de zile cu neconținere atât la stare locului între toți megieșii vânzătorului precum și pe toate ulițele orașului și în divan, spre înștiințare tuturor acelor ce dreptate le va da protimisis a răscumpăra, arătând anume cine iaste vânzătorul și cine iaste cumpărătorul, și prețul vânzării acestui loc, și dacă până la împlinire vadelii arătate, să vor ivi cineva cu cerire de protimisis ori din neamurile vânzătorilor sau din megieși să cercetezi D-ta ce niam sînt cu vânzătorii sau ce megieșie are și să dai mărturie cu care viind la divan să să cerceteze și de li să va căde protimisis vor răscumpăra, iar dacă până la împlinire vadelii arătate nu să va arăta nimene cu cerire de protimisis, atunce rânduilul telial bașa iscălindu publicație de

neamurile și megieșii vânzătorilor și alții ce vor auzi publicație și încredințând și el că au urmat cu facere publicației, după poronca domniei mele, vei da și dmta osăbită mărturie cumpărătorului de săvârșire publicației după care să i să de și de la domnia me întăritură.

1820 Iunie 10

Iw | MX | Iρ | G8 | R | K 1819

vel logofet

cap de bou

LIII. 1820 Dec. 4. Iași V. Bucur vornic de poartă măsură locul lui C. Sucevanul din mahalaoa *Muntenimei de mijloc* spre Copou.

După jaloaba ce au dat către Pre înaltul domnul nostru Mihail Grigore Suțul Voevod dumnilui medelnicer Costandin Suceveanul, cu rugătoare cerire ca să fie rânduit la locul cuviințos, spre a să scoati de supt împresurare un loc de casă cil are *aice în orașul Eșdi, la mahalaoa Muntenimii de mijloc*, ci lau cumpărat prin mezat de la medelnicer Costandin Nicolau, cu care jălobă rânduit fiind la cinstita vornicie politiei, de acolo mi sau trimiis poronca în scris în dosul jaloabii ca să merg la fața locului să fac cuviințioasă cercetare și scoțindul de supt împresurare săl stălpesc și cu pietre hotară. Deci în urmare poroncii am mersu la fața locului, unde față fiind atât jăluitorul cu toate scrisorile a doi locuri de casă ce le are părințăști, unul alături despre apus de locul medelnicerului, și altul a surorii dumsale iarăși alături din sus dispre miazănoapte de locul medelnicerului, iar dispre răsărit și despre amiazizi a locului acestue fiind drumuri nu slnt alți megieși. Și întâi dmlui medelnicer a scos de au arătat hotarnica locului ci este din anul 1779 Avg. 26 iscălită de doi vornici de poartă, Vidrașcu Canțir și Neculai Rale și întărită cu pecete porții; al doile țidula gospod ci este dintracest an curgător 1820 Ghenar 18 poroncitoare către dumnilui Alecu Canta vel vornic de aprozi ca să să vândă prin mezat arătatul loc; al treile țidula vorniciei de aprozi către telal bașa poroncitoare să urmeză strigare mezatului, întru care țidulă arată cum sau făcut harec locul la 14 Mart a acestui an, asupra dumsale medelnicer Costandin Sucevanul; al patruli zapisul vânzării de veci acestui loc de la Costandin Nicolau către medelnicer Sucevanul tot dintracest an Mart 20, întărit fiind zapisul și de către dmlor veliții boeri ai divanului, care aceste țadule cum și zapisul vânzării arată că la cercetare ci sau fost făcut locului înainte de a să scoate la mezat după măsurile arătate la hotarnică locul sau aflat împresurat, și imputernicesc pre cumpărători spre al întregi în urmă. Apoi am cerut și la dmlui Gheorghe Buzdugan sămi arăte scrisorile acelor doi locuri ci le are dispre apus și dispre miază noapte de locul medelniciarului și arătându-mi hotarnicile sau văzut toate mai noi și în urma hotarnicil de sus arătată a medelnicerului Sucevau, Și așa dar făcând stănjăn de opt palme gspod cu palma ce sau găsit însămnată pe hotarnica veche a locului medelnicerului am început a măsură locul medelnicerului din colțul din ȝos despre răsărit *din drumul Copoului* dintro piatră veche hotar ce sau găsit, unde am mai pus și eu alta, și mergând cu măsură alături cu drumul ci merge dispre răsărit către apus, *plasa* locului dispre amiazăzi până unde sau împlinit patru zăci și opt (48) di stănjăni după hotarnică am pus piatră hotar și la această măsură sau aflat șasă palme și giumatate înpresurate de locul dumsale Gheorghe Buzdugan cari sau luat; de acolo am purces cu măsură în sus *plasa* dispre apus alături cu locul lui Gheorghe Buzdugan și sau aflat stănjăni deplin 25 după hotarnică, și am pus piatră hotar; de acolo am întorsu cu măsură spre răsărit *plasa* locului despre miazănoapte alături cu locul surorii dsale Gheorghe Buzdugan pân în drumul Copoului pân într'o piatră hotar vechiu ce sau găsit lângă care am pus alta; și fiind că la această plasă sau aflat iarăși un stănjăn lipsit împresurat tot de locul lui Buzdugan, sau luat și sau

împlinit iarăş deplin după hotarnică, 39 stănjăni. Am măsurat şi al patrule *plasă* ce dispre răsărit *alături cu drumul Copoului* şi sau găsit deplin 24 pol stănjăni, după hotarnică şi aşa sau împlinit de giur înpregiur măsurile atât locul medelnicerului deplin după hotarnică şi sau stălpit. După aciasta am ispitit şi măsura locurilor dumsale Gheorghe Buzdugan cu stănjăni ce am făcut după palma ce sau găsit însamnată pe hotarnicele locurilor sale, măsurând din pietrele ce am pus colţ din gios locului medelnicerului *alături cu drumul spre apus* pân în *marginile drumului Copoului cel de pe lângă casele Cantacuzineştilor* şi sau aflat stănjăni întocma după hotarnice. Şi aşa dar văzând şi dmlui Gheorghe Buzdugan că locurile sale întru această măsură sânt întocma, au rămas fără cuvânt de împotrivire şi sau mulţămît; în urmă au mai scos dmlui medelnicer Costandin Sucevanul încă un zapis tot dintracest an Iunie 1 de la dmlui Gheorghe Buzdugan, prin care arată că au vândut de veci medelnicerului zăci stănjăni domneşti loc din locul său din parte despre răsărit *alături cu locul medelnicerului cel are cumpărat de la mezat*, care stănjăni zăce să să măsoare din locul medelnicerului spre apus şi apoi să margă hliza aceea din drumul ce este pe dila vale şi în sus până unde este lăţimea acelu loc, care zapis este întărit şi de cătră logofeţia cea mare la 4 a aceiaşi luni Iunie, şau făcut cerire medelnicerul ca şi aceşti zăce stănjăni să i să măsoare şi să să stălpască cu pietre despărţitoare de către locul rămas a lui Buzdugan, şi să să alătoreze lângă locul medelnicerului. Deci întru fiinţa de faţă a dumsale Gheorghe Buzdugan vânzătorul sau şi măsurat pe trei locuri, întâi *alături cu drumul cel di la vale*, al doile din colţul locului medelnicerului cel di la deal, şi al treile fundul acestei hlizi dispre miazănoapte, di cătră locul dmsale caminarului Sandulachi Caţichi, fiind că locul dmsale Gheorghe Buzdugan mai merge din locul în sus încă 11 stănjăni trei palme, măsurându-se la trustrele măsurile tot câte 10 stănjăni domneşti, cu stănjănul alcătuit după palma ci sau pus aice pe hotarnică şi sau pus şi trei pietri hotară la împlinire măsurilor. Inşă fiind că locul dumsale Gheorghe Buzdugan după hotarnicile ce are să vede a fi împresurat de cătră megieşitele locuri di la dial sau de cătră cele de la vale, cându va căuta împresurare şi o va scoate să aibă a trage şi medelnicerul parte din locui împresurat pe cât cuprinde lăţime acelor zăce stănjăni şi după cum am cercetat şi am ales puindu şi pietre hotară pe la locurile arătate, am dat şi aciasă mărturie hotarnică dumsale medelnicer Costandin Sucevanul, întru care iscăind am pus şi pecete porţii gospod.

Vasile Bucur vornic de poartă

1820 Dekv. 4.

† печете порции рознодъх 1782.

hârtie turcească

LIV. 1833 Iunie 10. C. Sucevanul medelnicer vinde cu 2400 lei postelnicesei Mărioara Jora casele sale din *Muntenimea de mijloc*.

Costandin Sucevanul biv vel medelnicer încredinţăz cu acest zapis al meu prin care fac ştiut că având aice în oraşul Eşii la mahalaoa Muntenimei de mijlocu nişte casă făcute însuşi de mine pe locul cumpărat de către mine de veci dnpă cuprinderea scrisorilor lui, aceste casă cu locul lor nefiindumi trebuitoare de a me bună voe şi de nime silit liam vândut de veci cu tot locul lor dumsale K.K. postelniciasă Marghioala Jora cu preţul care la tocmală între noi sau alcătuit de 2400 galbeni adică doi mii patru sute galbeni austriaceşti care bani iam şi primit toţi deplin în mâinile mele de la dmsale K.K. cumpărătoare şi din parte me iam dat dmsale acest zapis de vânzare împreună şi toati scrisorile ce am avut asupra acestor casă cu locul lor cari scrisori sânt în număr de 17 piste tot, iar locul casălor acestor pe cât astăzi să află cuprins prin îngrăditură să alcătueşte din gumătate locului cumpărat de la medelnicer Costandin Neculau după

zapisul său adică 19 stănjăni și giumătate la plasa despre miazănoapte și 22 stănjăni la plasa despre amiazăzi alături cu drumul mai sânt și 10 stănjăni de locu cumpărați de mine de la Gheorghe Buzdugan lipiți către locul cumpărat de la Neculau la plasa despre apus după cum pre largu arată zapisul de cumpărătură și mărturia hotarnică de la Vasile Bucur vornic de poartă din anul 1820 Dekv. 4, iar giumătate din locul lui Neculau parte despre răsărit este vândut de mine de veci mai înainte prin osăblt zapis dmsale sardar Alexandru Belcik întru a căruie stăpânire și se află și dar de acum înainte și în veci în putere zapisului meu acesta să aibă atât dumnului K.K. Postelniceasa cât și moștenitorii dmsale din niam în niam a le stăpâni cu tot locul lor în cele adevărate măsuri de stănjăni arătați mai sus fiind cumpărat cu bună credință asupra cărora casă săi faci dumnului KK. și toate întăriturile cuviincioasă.

Constantin Sucevan vânzător

Iași 1833 Iunie 10.

T. Balș logofăt martur

Iancu Anghelichi ban martur

Hristea Ciucă martur

Față fiind la această cu bună voe vânzare încredințaz de martur

Sandu Crupenschi vornic

Mihalachi Nacu nepot martur

Teodor Nicolau martur

Față fiind la această vânzare iscălesc de martur

Ioan Neculau nepot martur

M. Boju șatrar

Divanul de apelație a țării de sus

Clironomii răposatului medelnicer Costandin Sucevanul prin jalbă către acest divan au făcut cerire de a li să întări zapisul cu cari particularnic au cumpărat dumnului postelniceasa Marghioala Jora (acum Paladi) de la răposat medelnicer casă cu locul lor de aice *din Eși la Mahalaoa Muntenimei de mijloc*; deci cercetându-se atunci titlurile proprietății înfătoșate de jăluitori sau luat încredințare că aceli casă cu locul lor au fost drepti a răposat medelnicer și apoi la 19 Săpt. 1834 supt No. 889 sau scris orășeneștii adgii ca să publicarisască vânzare acelor casă în vade de șasă luni potrivit glăsurii sobornicescului hrisev și de la agie sau priimit raportul supt No. 5070 în alăturare cu publicația iscălită de ascultători din cari sau văzut că nu urmiază nici o pricină împedicătoare acestei vânzări. Drept aceia di vreme ce formalitățile publicarisirii aceștii particularnice vânzări sau îndeplinit și nici o pricină împedicătoare nu sau ivit, pentru aceia se adeverează de către acest divan vecinica stăpânire a dumsale postelniceasa Mărioara Jora, pe arătatele casă cu locul lor.

Costachi Sturza agă

M. Radu aga

C. Lipan spatar

Secția I

No. 3751

1835 Iuni 9 zile

director paharnic Vasile Lăzărescu

șef Ioan Pangrați

I. p. «divanul giudecătoresc a Principatului Moldaviei 1834»

Odăile Grozii, din ocolul Iașilor.

LV. 7188 August 8 (1680) Iași. Noi Duca Voevoda, bojiu milostiiu gospodar zămlî Moldavscui, adică acestu adivărat al nostru credincios și cinstit boiaru *Costantin postelnic mare* slujind domnii mele și țării noastre cu dreptate și credincioasă slujbă; și domnia me văzind a dumsale driaptă slujbă și cu credință, milostivitiuniam domniia me din osăbită mila noastră și iam dat și am miluit pe dumnului de la noi întra noastră

țara Moldavii cu un loc de odae din hotarul târgului nostru Iașilor, unde să chiamă la odăile Partei, de unde să împreună cu partea din ȝos ce au dat Stefan Petru Vodă lui Alexandru beizade, unde să tămpină cu locul domnescu la odaia Partei, și merge în ȝos pe valea Căcainei; și iarăși să tămpină cu locul ȝau dat Stefan Vodă Petru lui Alexandru beizade, și de acolo din locul Posadnicilor despre apus partea din sus unde să tămpină cu locul Rugenilor, ce țin călugării de la Treisfetitele, și trece pe la movila Hemesitului spre apus, și dă în Căcaina, unde să tămpină cu locul mănăstirii lui Aron Vodă și Ceric și merge în sus pre vale Ciriului și să împreună cu locul Posadnicilor, și partea din ȝos merge spre răsăritu; atâta iaste hotarul acestui loc de odae ce mai sus scriem, ca săi hie de la domnia mea boiarinului nostru ce mai sus să zice Costantin postelnic mare driaptă ocină și danie și miluire și uricu și întăritura cu tot venitul dumsale, și cuconilor săi și a tot rodul său nerușeit și neclătit în veci. Iarăși după a noastră viață și domnie pre cine va alege Dumnezeu a hi domnu într'anoastră țara Moldaviei, sau din cuconii noștri sau dintraltă sămenție ca să nu aibă a strica dania și miluire noastră, ci să aibă a da și a întări, iară cine să va ispiti a strica și a răsi pi dania și miluire noastră acela ca să hie neertat de dnul Dumnezeu ȝau făcut ceriul și pământul, și de toți sfinții și să aibă parte cu procletul luda și cu trecletul Ariia întru nesfârșiți veci amin. Sângur domnul au poruncit. Sau scris în Iași, vltó 7188 August 8.

Iw Duca Voevod. - Pecetea gospod.

LVI. 7193 Martie 25 (1685) Iași. Iw Dumitrașco Kantakozino Voevod, boițlu milostiu gospodar zemli Moldavscoi.

Adică acesta adevărat al nostru credincios și cinstit boiaru Costantin marile postelnic slujind domniei mele și țării noastre cu dreptate și cu credință; deci și domnie me văzându al dumsale driaptă slujbă, milostivitumam din osăbita mila noastră și am dat dumsale de la noi întranoastră țară a Moldovei, cu un loc de odae din hotarul târgului Eșilor unde să chiamă la odăile Partei, de unde să împreună cu parte din ȝos ȝau dat Stefan Petru Vodă lui Alexandru beizade, unde să tămpină cu locul domnescu la odaia Partei, și merge în ȝos pe vale Căcainei, și iarăși să tămpină cu locul ceau dat Stefan Vodă Petru lui Alexandru beizade, și de acolo din locul Posadnicilor partea cea din sus despre apus, unde să tămpină cu locul Rufenilor cel țin călugării de la Treisfetitele, și trecu pe la movila Hămesitului spre apus de dă în Căcaina, unde să tălnește cu locul mănăstirii lui Aron Vodă în Ciriic și merge în sus pe valea Ciriului și să împreună cu locul Posadnicilor, și partea din ȝos merge spre răsărit, atâta este hotarul acestui loc de odae ce mai sus scriem, ca să fie și de la domnia me boiarinului nostru Costantin vel postelnic driaptă ocină și mărturie și danie și uric de întăritură cu tot venitul dumsale și cuconilor săi și cu tot rodul său neclătit nici odănoară în veci. Iar după a noastră viață și danie, pre cine va alege Dumnezeu a fi domn țării noastre Moldaviei, ori dintre cuconii noștri sau măcar și dintraltu niam, ca să naibă a strica dania și miluire noastră acasta, acela să fie neertat de domnul Dumnezeu ce au făcut ceriul și pământul și de toți sfinții și să aibă parte cu trecletul luda vânătoriul și cu afurisitul Arie, în cei nesfârșiți și nenumărați vecii amin.

U las let 7193 Martie 4

Iw Dumitrașco Canta Vvoda. Pecetea domnească.

LVII. 7226 Decembre 23 (1717). Iași. Adică eu Dumitrachi biv vel armaș feciorul răposatului Costantin ȝau fost postelnic mare, scriem cu acestu adevărat zapis al meu, cum eu de nime silit ce de a me bună voia am vândut a mea driaptă ocină și moșie

un loc de unde să chiauă *odăile Partei cu 500 lei din hotarul târgului Eșilor*, ce iaste danie părintelui meu lui Costandin postelnicului, de răposatul Duca Vodă cel bătrân; am vânduto dmsale nepotului meu lui Iordachi Cantacuzino vel comis drept 500 lei bătuți, ca săi fie dmsale driaptă ocină și moșie dmsale și giupănesei dmsale și cuconilor dmsale, și iam dat dmsale și ispisoacile cele vechi, ca să aibă dmlui aș face și dresu domnescu; deci ca să naibă a să mai amesteca alții din neamul meu, la aciastă moșie, ce ca să fie a dmsale nepotului Iordachie Cantacuzino vel comis precum mai sus scriu, și pentru credința am iscălitu. 7226 Dechemvre 23.

Dumitrachi biv vel armaș — Ghedeon Mitropolitul, Șarban Cantacuzin, Toader Cantacuzinu.

Obs. Costantin Cioban vel post. 7178 Iulie 12 (Surete IV 203) urmează lui Stamati Hiotiu post supt Gh. Duca Vodă în a 2-a domnie, 7179, 7180, 7181 Iunie supt Stefan Petriceaico Vodă, înlocuit în 7182 supt D. Vodă Cantacuzin cu Alex. Costin postelnic, iar supt Antonie Ruset Vodă vine Alex. Ramandi vel postelnic 7184 7185, 7186, revine ca vel postelnic în 7187 supt Duca Vodă în a treia domnie; și în 7188, când capătă danie locul din ocolul lașilor, la odăile Grozei, 7189, 7190, 7191, rămâne postelnic supt Dumitrașco Cantacuzino Vodă și în 7193, când capătă o nouă întăritură a domniei Duca Vodă la Martie 25. În vară vine domn C. Cantemir și Costantin Ciobanul își păstrează postelnicia și supt el în 25 Aug. 7193 dar e înlocuit în 7194 prin Alexandru; urmează însă a fi pomenit ca *biv* vel postelnic în 7195, 7196, 7197, 7198, din acest an nu mai e pomenit în actele timpului.

LVIII. 7261 Mai 20 (1753) Iași. Iordachie Cantacuzino vel logofăt, adiverezu cu această încredințată scrisoare *al* noastră că făcând diiata de împărțire tuturor moșilor mele și a viilor și a țișanilor, și de toate zestrile și bucatele ce am dat fiilor mei și fiicelor mele, hotărând partea fieștecăruia cu dreptate, precum arată diiata mea. Dară socotind că toate ale lumii se trec și însuși omul cât nemernicește în lumea aceasta și viețuește, cu vreme iarăși să mută cătră ceialaltă viață nemuritoare, unde are a da samă de toate faptele lui la înfricoșatul și nefățarnicul ȝudețu a domnului nostru Is. Hs. neputându acolo nime al aȝuta, nici fii, nici prieteni, nici putând lua cu sine nimică. Cu ce dar voiu putea aȝuta sufletului la ȝasul cel înfricoșat al morții și să aflăm pre ȝudecătorul milostiv, aflăm dovadă sfânta scriptură că cu milostenie să îmblânzește Dumnezeu și cu sfintele liturghii, unde să giunghie mielul lui Dumnezeu răscumpărând păcatele noastre cu sângele său și pomenire celor răposați la sfintele liturghii. Deci și noi văzând orânduiri ce au făcut pre osfințitul chir Ioan mitropolit pomenire la sfintele liturghii pentru cei ce sau îngropat la sfânta mitropolie, la care vreme fieștecare să să pomenească, arătând și fieștecare ce au dat mitropoliei scrisă într-o condică cu bună orânduială, și la zioa însămnată să facă însuși mitropolitul care va fi după vreme sfânta liturghie și să slujască părăstasă pomenind acei morți, scriind numele lor și la pomelnicul cel mare și pomenirile cele obișnuite la sfintele liturghii. Mam hotărât și eu ori unde să va întâmpla sfârșitul vieții mele să să aducă oasele mele la sfânta mitropolie să să îngroape, unde zac și oasele soții mele Catrini, și a o samă din fii noștri, și să fim și noi și fii noștri, întru această pomenire. Și am dat danie sfintii mitropoliei o moșie *al* noastră anume *Odăile Grozii* în ȝanutul Eșilor, care să hotărăște cu altă moșie a Mitropoliei, unde iaste și un hăleșteu, care moșie iaste despre *moșul meu Costantin Ciobanul, vel postelnic, tatăl maicăme, și eu am cumpărato de la fiul său unchiul meu Dumitrachi vel armașu* în 500 lei, iar moșumieu îi iaste danie de la Duca Vodă bătrânul și întăritură de la alți domni, hotărâtă cu bolovani după cum scriu ispisoacele domnești. Și am dat toate acele ispisoace și zapisul unchiului meu

lui Dumitrachi de vânzare la sfânta Mitropolie în mâna preasfințitului Chir Iacov mitropolitul; nime din fii noștri nau triabă a să amesteca, să stea nestrămutată la sfânta mitropolie, nici cu vânzare, nici cu altu chipu să nu să strămute de la mitropolie. Așijderea am mai dat sfintei Mitropolii 16 pogoane de vie lucrate la Țifești la ținutul Putnii și un ȝigan anume Șarban Durilă cu copii lui danie să fie robii mitropoliei, să aibă mitropolia a face și ispisoc domnescu pe aceste toate. Acastă parte am făcut sufletului mieu, care lucru iaste plăcut și lui Dumnezeu, a să ruga cei vii pentru cei morți, ca prin ruga lor să să milostivească sfinția sa Dumnăzeu spre sufletele noastre, și ne rugăm să nu fim uitați de pomenire acasta, ca văzând noi tocma la ca acasta hotărâtă și mai tare fiind încredințat că sfinția sa Dumnăzeu de nime nu să poate amăgi, și de nu vor plini cei după vreme presfințiți mitropolii acastă pomenire rânduită, acesti daruri ce am dat pentru pomenire noastră, credem că însuși Dumnăzeu nu ne va lipsi de plata lui, carele și în dar dăruște tuturor, și pentru mare încredințare am iscălit și am pus pecetea mea; toate aceste scrisă mai sus sânt cu zisa me scrisă precum și cu slova me am scris ca să s ciază.

7261 Mai 20.

Iordachi Canta vel logofăt, Inochentie Episcop Hușilor Aristarh Hrisoscoleu
(pecete) visternic

Obs. Donatorul Iordachi Cantacuzino, și cu ȝupăneasa lui Catrina, era nepotul după mamă a lui C Ciobanul marele postelnic. Tatăl său a fost Ion Cantacuzino Deleanul, însurat cu fata lui Costantin Ciobanul postelnicul. Vasile, Gheorge (Pașcanul) Ioan (Deleanul) Ecaterina (Costachi), Ilie vist sânt feciorii lui Toderașco Iordachi, nepoți lui Iordachi vist. de supt Vasile Lupul. Iordachi Cantacuzino marele logofăt are acești copii: Ioniță căs. cu Zoița sora lui Gr. Ghica Vodă, Iordachi căs. cu o Rosească, Balașa (G. Aristarh), Safta (C. Cantacuzino din Valahia).

LIX. 7262 Iunie 18 (1754) Iași. Iw Matei Ghica Voevod, bojiu milostiu gospodar zemli Moldavscoi; înștiințare facem cu acestu hrisov al domniei mele tuturor cine pre dănsul va căuta, sau citindu pre el va auzi, că iată vîind înainte domnii meli și înainte a cinstiți și credincioși boiari domniei meli cei mari cinstit părintele și rugătoriul nostru sfinții sa presfințitul mitropolit al țării Iacov al nostru pre cinstit duhovnicescu au arătat o carte de danie de la cinstit și credincios boiarul domniei mele dumnelui Iordachi Cantacuzino biv vel logofăt din anii 7261 Mai 20 scriind dumnealui că făcând diată de împărțire tuturor moșiiilor dmsale și a vitelor și a ȝiganilor și de toate zestrele și bucatele ce au dat fiilor dumsale și flicilor dumsale hotărând parte fieștecui cu dreplate precum arată diata dumsale. Dar socotind că toate ale lumii să trec și însuși omul cât nemernicește în lume acasta și cu vremea iarăși se mută cătră ceialaltă viață nemuritoare, unde are a da samă de toate faptele lui la înfricoșatul și nefățarnicul giudețu a domnului nostru Is. Hs. neputând acolo nime ai agiuta, nici fii nici prietenii, nici putând lua cu sine nemica. Cu ce dar voiu putea aguta sufletului la ȝasul cel înfricoșat al morții și să aflăm pre ȝudecătoriul milostiv, aflăm dovadă sfânta scriptură că cu milostenie se îmbiânzcște Dumnăzeu și cu sfintele liturghii, unde să giunghie mielul lui Dumnăzeu răscumpărând pacatele noastre cu sângele său și pomenire celor răposați la sfintele liturghii Deci și noi văzând orânduiala ce au făcut preosfințitul chir Iacov mitropolit pomenire la sfintele liturghii pentru cei ce sau îngropat la sfânta mitropolie, la care vreme fieștecare să să pomenească, arătând și fieșticine ce au dat Mitropoliei scrisă într-o condică cu bună orânduială, și la zioa însămnată să facă însuși mitropolitul care va fi după vreme sfânta liturghie și să slujască părăstasă pomenind acei morți scriind numele lor și la pomelnicul cel mare și pomenirile cele obișnuite la

sfintele liturghii. Mam hotărât și eu ori unde să va întâmpla sfârșitul vieții mele să să aducă oasele mele la sfânta Mitropolie să să îngroape, unde zac și oasele soții mele Catrinii, și a o samă din fii noștri, și să fim și noi și fii noștri întru această pomenire. Și am dat danie sfintei mitropolii o moșie *al* noastră anume *Odăile Grozii* în ținutul Eșilor, care să hotărăște cu altă moșie a Mitropoliei, unde iaste și un hălășteu, care moșie iaste după *moșul meu Costachi Ciobanul, vel poștelnic, tatăl maicăme, și eu am cumpărato de la fiul său unchiul meu Dumitrachi vel armașu* în 500 lei, iar moșumieiu îi iaste danie de la Duca Vodă bătrânul și întăritură de la alți domni, hotărâtă cu bolovani după cum scriu ispisoacele domnești. Și am dat toate acele ispisoace și zăpisul unchiului meu lui Dumitrachi de vânzare la sfânta Mitropolie în mâna preasfințitului chir Iacov mitropolitul; nime din fii noștri nau triabă a să amesteca, să stea neștrămutată la sfânta mitropolie, nici cu vânzare, nici cu altu chipu să nu să strămute de la Mitropolie. Așijderea am mai dat sfintei Mitropolii 16 pogoane de vie lucrată la Țifești la ținutul Putnii și un țigan anume Șarban Durilă cu copii lui danie să fie robii Mitropoliei. Această parte au făcut sufletului dumisale, care lucru iaste plăcut și lui Dumnezeu, a să ruga cei vii pentru cei morți. Pentru aceia și domnia mea dacă am văzut această scrisoare de danie la sfânta Mitropolie, de la domnia me încă am dat și am întărit cu acest hrisov al domniei mele dania sfintei mitropolii ca săi fie moșiile aceste stătătoare în veaci cu tot venitul lor, și spre aceasta iaste credința domniei mele mai sus scrisă *Matei Ghica Vvod și credința prea iubiți fii domnii mele Grigore Vvod și Gheorghe Voevod* și credința a cinstiți și credințoși boerii domniei mele cei mari dumnilor Radul Racoviță vel logofăt, i Manolachi Costachi vel vornic de țara de Țos, i Ion Bogdan, vel vornic de țara de sus, i Dumitrașco Paladi hatman, i Neculai Suco vel postelnic, i Vasile Roset vel spatar, i Aristărh Hrisoscoleu vel vist., i Ioniță Paladi vel ban, i Neculai Caragi vel caminar, i Iordachi Cantacuzino vel pah., i Costachi Duca vel stolnic, i Ioniță Cantacuzino vel comis și credința tuturor boerilor mari și mici. Și sau scris hrisovul domnii mele acesta în scaonul domnii mele în Iași întru al doile anu a domniei mele de Tănăsie biv cămăraș za izvoade logofăt de taină.

7262 luna lui Iunie 18.

Iw Matei Ghica Voevod, pecete domneasă Andronachi treti logofăt procitoh.

LX. 1802 *Octobre 10. Iași*. Neculai Rosăt biv vel logofăt înștiințaz cu această scrisoare, că având pricină cu sfânta mitropolie pentru un *clin de loc* ce era între moșie me *Posadnicii* și între moșiia sfintei Mitropolii, care să începe din vale Posadnicilor, unde este capătul cel mai lat și merge îngustându-se până în *movila Hămesitului* și acolo la movilă rămâne ascuțit. Pentru care neam învoit cu preasfinția sa părintele Mitropolitul Iacov și lam dat în doi din valea Posadnicilor și până în movila Hămesitului, trăgându-se și brazdă pe unde sau despărțit, adică din valea Posadnicilor pe linie dreaptă și tot Neagra până în movila Hămesitului, și Țumătate ce din sus au rămas de Posadnici moșiia me, iar Țumătatea că din Țos au rămas de moșiia sfintei Mitropolii, și sau dat și scrisori de înbe părțile ca să lipsască cu totul pricina aceasta, ca nici eu de astăzi înainte să nu mai pot cere de la sfânta mitropolie nici sfânta Mitropolie de la mine. Neculai Roset logofăt. 1802 *Octobre 10*.

LXI. 1798 *Septembre 20*. Mărturie hotarnică a moșiei *Penișoara*.

Din luminata poronca înălțimii sale Măria sa Alexandru Calimah Voevod, care prin țidula gospod din 1798 Iunie 27 ni să poroncește pentru despărțire hotarilor a doao

bucăți de loc ce are sfânta Mitropolie, *aice lângă Iași*; însă o bucată de loc ce să numește Penișoara, și altă bucată ce să numește *odaia Partei sau a Grozii* și între moșiile mănăstirii Treisfetitele *Rufenii și Pișcanii*, la care Preosfinția sa părintele Mitropolitul nu să mulțamește, nici după harta ce iaste făcută de *pitarul Climent*, zicând că nu sar fi nimerit semnele ce prin scrisorile Mitropoliei i a mănăstirei și a meglesilor să arată. Și după cerire ce au făcut preosfinția sa părintele Mitropolitul către înălțimea ta, ne rânduește ca să mergem la fața locului, unde să fie de față și dumniilor boerii cău fostu mai înainte rânduiți spre această cercetare, adică dmlui spatar Mihalachi Luca. Și având înainte harta acea făcută de pitarul Climent și scrisorile amânduror părților, cum și a megiașilor să facem o de iznoavă cercetare foarte cu amăruntul și în frica lui Dumnezeu și de vom cunoaște că acea hartă iaste făcută întocma după stare locului și după cuprinderea scrisorilor să o adeverim și noi, iar de vom cunoaște că sau făcut vreo greșală să îndreptăm, adăugând semnele ce va fi lipsind, și îndată să dăm și sfârșit. Deci după poroncă mergând la fața locului fiind vechil rânduit din parte mitropoliei svinția sa protosinghelul chir Venedict dichiul Mitropoliei, iar din parte mănăstirii sfinția sa chir Anthim dichiul Treisfetitelor. Și chemând și pre pitarul Climent cu harta ce au făcut, am început a cerceta stare locul și semnele hotarilor după scrisorile de îmbe părțile. Și fiind că harta am aflat cu totul greșită nefiind făcută după stare locului, am început a face de al doile cercetare și hartă, și cerând ca să ne arăte vechilul preasfinții sale părintelui Mitropolitului cu ce scrisori și dovezi stăpânești aceste doao bucăți de loc ce sau arătat mai sus, la care vechilul preosfinției sale niau arătat aceste scrisori ce să vor arăta mai jos.

a) *Scrisorile Mitropoliei pentru moșiia Penișoara din hotarul târgului Eșii di pe Căcaina.*

1) *Un ispisoc domnescu din anii 7182 Sept. 8 (1673)* de la Stefan Petru Vvd, în care scrie pentru credințos boerul mării sale *Alexandru Draco sulger cel mare*, slujind domniei sale cu credință și țării cu mare dreptate, domnia sa sau milostivlt cu o bucată de loc din hotarul târgului Eșului și au trimis pe credințos boiarul mării sale Niculai Donici jăcnicerul cel mare de au ales și au hotărât această bucată de loc despre hotarul târgului Eșului, care hotar să începe din colțul viilor lui Penișoară din sus, deacii muchea dealului în sus până dreptu niște odăi ce se cheamă *Partea*, unde sau pus un stălp de piatră, de acolo drept spre apus preste coada *hăleșteului lui Penișoară* la deal până la o prisacă ce să cheamă *a Măricuței*; de acolo pe costișă în jos pe lângă gardul viilor din gosu la *cerdacul ce să cheamă că au fost a lui Penișoară*, și de acolo pe din gos de iazul lui Penișoară *peste Căcaina* în cea parte spre răsărit, până în colțul viilor din gos și până în zarea dealului, atâta iaste tot hotarul acestei bucăți de loc.

2). *O scrisoare din anii 7186 Fev. 6* de la Alexandru Beizadea sin Antoniu Ruset Voevod în care scrie precum sau milostivlt și au miluit pe sluga sa Curbet armașul cu tot locul ce iaste la Penișoară și cu tot venitul ce sar alege ca să aibă a lua de a zăcea din pâne, din fânaș, din grădini și din tot locul pentru că iaste a domniei sale dreaptă ocină și moșie. Pentru aceia domnia sa sau milostivlt și au miluit pe sluga sa Curbet ce scrie mai sus ca săi fie lui dreaptă ocină și moșie, nimene să nu aibă al opri.

3). *O carte gospod de întăritură de la Măria sa Costantin Voevod din anii 7201 Iuli 1* în care scrie precum au venit înaintea domniei sale Curbet ce au fost căpitan de mazili și au arătat niște cărți de miluire de la Alexandru beizade sin Antonie Roset Voevod și ispisoc de întăritură de la răposatul Costandin Voevod pe niște părți de ocină de Lipova ce iaste la ținutul Tutovei și pre un loc de prisacă de la Clobă-

nești ce iaste la ținutul Vasluiului, și *pre locul lui Penișoară despre Căcaina în locul târgului aice la Iași*. Pentru aceia și domnia sa văzând adevărata danie și miluire de la Alexandru beizadea și ispisoc de întăritură de la Costantin Voevod dă și întărește.

4). *Un zapis de danie* de la o Anisia călugărița ce au fostu fămeia lui Curbet ce au fost armaș *din anii 7219 Martie 21* ce dă la mâna sfinții sale părintelui chir Ghedeon mitropolit precum să știe pentru o *moșie ce iaste la Penișoara di pi Căcaina în locul târgului aice la Eși*, care iau fost danie și miluire cu ispisoc de la Alexandru beizade sin Antonie Ruset Voevod, că au socotit de bună voia sa și au închinat și au dat această moșie la sfânta mitropolie din Eși, mai ales pentru sufletul mării sale lui Alexandru beizade, și a părinților mării sale; și pentru sufletul soțului său lui Curbet și pentru sufletul ei, și dresese ce au avut de la Alexandru beizadea și alte cărți de întăritură liau dat la sfânta Mitropolie ca săi fie driaptă ocină și moșie în veci stătătoare. Așijderea și niște dresă ce au mai avut pe această moșie și sau răsărit, și fiește când sar afla vreo într-o vreme să aibă a să lua și să dea la sfânta Mitropolie, iar cine sar ispiți a să amesteca ori din săminția sa sau măcar și dintralții să fie treclet și blăstămat de domnul Dumnezeu.

5). *Un ispisoc gospod din anii 7219 April 6* de la Dimitrie Cantemir Voevod în care scrie precum au venit înaintea mării sale sfinția sa părintele chir Ghedeon arhiepiscop și mitropolit Sucevei și au arătat un zapis încredințat de la Anisia călugărița care au fost femeia lui Curbet ce au fost armaș, iscălit de sfinția sa părintele chir Pahomie Episcopul ot Roman, și chir Calistru Episcopul ot Rădăuși și chir Sava episcopul ot Huși și de alți boeri marturi, precum arată acelaș zapis ce sau scris la numărul 4.

6). *O carte gospod din anii 7235 April 27* de la măriia sa Grigorie Ghica Vodă, în care scrie că au dat sfinții sale chir Ghedeon mitropolit și pre cine ar trimite sfinția sa la moșia sfintei mitropolii la *Penișoara ce iaste aproape de Iași*, să fie volnic cu cartea domniei sale a scoate di pi hotarul mitropoliei pe Ursul și pe Mihăilă și pe alții cari șad cu odăi cu vite pe locul Mitropoliei și fac stricăciune multă în țarină și în fânață și în grădini și să aibă a merge cu toate bucatele lor să șază pe locurile lor și nime să nu aibă a sta în potrivă.

b). *Iar vechilul mănăstirii Tresfetitelor aceste pentru locul Copoului din hotarul târgului Eșului*.

1). *Un ispisoc gospod din anii 7221 fără de lună* de la Măriia sa Niculai Alexandru Voevod, în care scrie că socotind Măriia sa și pentru sfânta mănăstire Copou, fiind căzută și lipsită, o au miluitu cu o *bucată de loc din hotarul domnesc a târgului Eșului*, care loc iaste alături cu locul sfintei mănăstiri Copoului, și hotarul acestui loc să începe din piatra ce iaste deasupra vii lui Măzărachi neguștorul despre târgu drept spre răsărit, până unde să împreună cu locul ce iaste un hăleșteu la Căcaina a mănăstirii lui Danco, iar în sus merge spre amiazănoapte, tot alături cu locul lui Curbet despre răsărit, iar pe despre apus cu locul mănăstirii Copoului până la hotarul Rufenilor, cari moșie iaste tij a mănăstirii Copoului. Aastă bucată de loc de gur împrejur precum scrie mai sus cu pomeți și cu păragină de vii, și cu loc de grădină, și cu pădure și cu tot venitul ce au dat danie la sfânta mănăstire ce sau numit mai sus Copoul, ca să fie de la domnia sa driaptă ocină și moșie și danie și uric stătătoriu în veci.

2). *O mărturie hotarnică din anii 7253 Noembrie 1*, de la Lupul vel stolnic, ce scrie că din poronca Măriei sale Ioan Nicolai Vvod, face știre cu această mărturie hotarnică, că jăluind sfinția sa părintile Ezăcheil arhimandritul și egumenul de la sfânta mănăstire Tresvetitele din Eși, zicând că înpresoară svinția sa părintele mitropolitul Kirio Kir Nechifor un loc de prisacă ce au ținuto Măriuță Sturza, care loc de prisacă iaste pe locul mănăstirii Copoului, și iaste dat mănăstirii de răposatul domnu Vasilie

Vvd, ctitorul mănăstirii, hotărândusă moșia Copoului cu moșia sfintei Mitropolii ce are danie de la Curbetoea, *care moșie iaste pre Căcaina*; la care moșie după poronca mării sale au mersu și au strânsu oameni buni și arătând mitropolia un ispisoc de la răposatul Ștefan Petru din let 7183 Septem. 8, care scrie în semne că sau hotărât acel loc a Mitropolii *de lângă târgul Eșilor*, și au cercat semnele moșii Mitropolii pe acel ispisoc în semne și așa au aflat că impresură Mitropolia acel loc de prisacă a Măricuței di pi locul Copoului, căci hotarnica Mitropoliei scrie că au miluit Ștefan Pătru Vodă pe *Alexandru Dracul vel sulger* cu o bucată *din hotarul târgului Eșului* și au trimis pe Niculai Donici vel jîtnicer de au ales și au hotărât acel loc; și hotarul să începe din colțul *viilor lui Penișoară* din sus, deaci multe dialului în sus până drept niște *odăi ce să chiamă Partea*, unde iaste stâlpu de piatră; de acole drept spre apus peste *coada hăleșteului lui Penișoară* la dial până la o *prisacă ce să chiamă a Măricuții*, care o au impresurat Mitropolia cu nedreptate din moșia Copoului și acolo au pus o piatră hotar din dial de *drumul ce vine pe costișa*, care desparte acel loc de prisacă a Măricuții despre moșia Mitropoliei, și rămâne acel loc de prisacă pe moșia Copoului; și de acole în ȝos pe costișă *pe lângă gardul viilor* din ȝos la *cerdacul ce să chiamă că au fost a lui Penișoară*, și de acolo pe din ȝos de iazul lui Penișoară piste Căcaina în ceia parte spre răsărit până în colțul viilor din ȝos și până în zarea dialului. Atâta iaste hotarul acei bucăți de loc a Mitropoliei, iar acel loc de prisacă a Măricuții rămâne pe moșia Copoului după hotarnica Mitropoliei și precum au aflat au îndreptat hotarale pe semnele ce să arată.

Dar fiind că moșia Penișoara a Mitropoliei despre răsărit de unde să începe hotarul după ispisocul Mitropoliei, ce iaste arătat la numărul întâi, să hotărăște cu *moșia Șorogarii a mănăstirii Golii* alături cu drumul ce merge pe dial, în capătul din gios despre amiazizi cu locul hăleșteului ce să numește a mănăstirii Dancului iar acmu să stăpânește de șatrar Necola, iam îndatorit pe amândouă părțile ca săș scoată toate scrisorile ce au, adică mănăstire Golia pentru Șorogari, iar șatrar Necola pentru locul hăleșteului, la care neau și arătat:

a). *Scrisorile șatrarului Necola pentru hăleșteul Dancului cu locul lui.*

1). *Un suret* di pi un ispisoc de la Măria sa Costandin Duca Vvd *din anii 7210 Fev. 16*, în care scrie pentru sfânta mănăstire Dancul din târgu Eși, unde iaste hramul sfântului Arhanghel Mihail, *fiind mai înainte biserica de mir*, iar acum Măria sa o au făcut mănăstire mare, și o au închinat la Svetagora la 40 de mucenici, și după altele o au miluit Măria sa și cu un *hăleșteu ce iaste în hotarul târgului Eșului pe Căcaina din sus de târgu de Eși* și au trimis de au hotărât dmlui Ioan Buhuș vel logofăt și dmlui Gavril aga și Bejan Hudici vornic de poartă, și sau socotit din iazu în ȝos o *împistrială de arcu, pentru căci de sar tâmpla să să facă cândva vre un iazu mai ȝos. să nu înece moara acestui iazu*; iară hotarul sau început de supt un budăi ce iaste în costișa despre apus din sus de fântăna cea mare și sau făcut movilița acole și trece pste Căcaina, piste niște vâlcele ce sânt împotrivă, una în costișa despre apus, alta în costișa despre răsărit până întrun piscu despre răsărit în costișă, iar sau făcut moviliță, și pre amândouă părțile de hăleșteu *cât trage omul cu săgeata în pistreală* din margine apii în lături, și sau făcut semne tot movilițe, trei despre răsărit și trei despre apus tot pe costișă și sau pus și piatră prin moviliță și în sus tot în potriva semnelor până unde va așune apa dacă se va ezi.

2). *Un suret* di pi un ispisoc de la Măria sa Mihai Racoviță Vvod *din anii 7212 April 11*, în care scrie că mergând sfinția sa părintele Ieremia egumenul și cu tot soborul de la sfânta mănăstire Dancul au arătat uricul ce sau arătat mai sus pentru hăleșteu. Pentru aceia și Măria sa Vodă dă și întărește iarăși pe aceleș semne ce sau

zis mai sus și osăblt mai miluește și măria sa pe această sfântă mănăstire Dancul cu altă bucată de loc din locul domnescu ce *să numește Vacola pe Ciric.*

b). *Scrisorile mănăstirii Golia pentru moșia Șorogarii.*

1). *O mărturie hotarnică* de la Costantin Stănescul vornicul de poartă *din anii 1783 Octombre 29* în care scrie că din luminata poronca mării sale Alexandru Costandin Vvd, fiind rânduit de dmlui Costantin Roset vel logofăt după jaloaba ce au dat mării sale sfinția sa părintele Mitrofan egumenul de la sfânta mănăstire Golia arătând că în moșia Șorogarii lângă Eși are mănăstirea danie de la domni și de la boeri cu scrisori și acum ace moșie sar fi împresurând de cătră megieși, cerându ca să să hotărăscă. După poroncă mergând la stare locului au strânsu megieșii imprejurași carii să răzășascu cu mănăstire Golăe, anume pe părintele egumen de Dancul, i pe părintele Chiril egumen de Aron Vodă și alți oameni buni din Șorogari, și cercetând pricina au întrebat pe părintele Mitrofan egumen de Golăe ca să arăte scrisori dovezi pentru aceste părți de moșie din Șorogari, sfinția sa:

a) *Intâi* au scos un suret di pe un ispisoc de la măria sa răposatul *Mihai Movilă Vvd* (sic) *din anii 7116* în care scrie că viind înainte mării sale egumenul și cu tot săborul de la sfânta mănăstire Vatopedul au arătat un zapis de la *Pavăl, carele au fost dregătoriu târgului Eșului*, precum el au dat doao vii din Șorogari mănăstirii pentru sufletul său și au mai dat și o dughiană și o casă cu pivniță ce au cumpărato de la Ionașco feciorul Marii și pe acel zapis au dat și întăritura mării sale.

») au mai arătat *un suret* di pe un ispisoc de la Gașpar Vvd *din anii 7118* scriindu că au venit înainte mării sale chir Eremie csarhul și Mitropolitul Silivirii și cu arhidiaconul Parthenie și cu protosinghelul Siona, cu un zapis de la ăpăneasa Chiriței Dumitrachi postelnic cum că au dat la sfânta Patriarșie a Țarigradului o *vie ce iaste la Eși*, ce iau fostu și ei cumpărătură de la *Manole ce au fost părcălab la Roman*, care vie iaste lângă *via Dediului*, și pe urmă Mitropolitul și cu toți cei mai de sus scriși au vândut via aceia mănăstirii Golăei și după zapisul lor au făcut și întăritură domnească.

r). Au mai aratat *un zapis* la Dumitrașcu preotul domnescu și de la fii săi *din anii 7140* scriindu că au vândut a sale doao vii din Șorogari din dialul cel bătrân din față lângă Costandin feciorul popii Badii, care vie au rămas de la mumăsa Nastasiia fata popii lui Gherman și liau vândut lui Dumitrachi Fulger căminariul cel mare și ăpănesei dmsale Maricăi drept 150 lei bătuți.

A) au mai arătat *un zapis* de la Pană nepot Neniului vornic și de la femeia sa Simina fata Aniței nepoată Alexei cău fost postelnic *din anii 7156* scriindu că au vândut o vie din Șorogari din dialul din ăos ce iaste pe lângă via surorii sale Marii, au vânduto Iorgăi negușitorul drept 50 lei bani bătuți.

e) au mai aratat *un zapis* de la Leondari abăger din Eși *din anii 7179*, scriindu cum că au dăruit doao fălci de vie ce iau fostu de cumpărătură aice la târgu la Eși la dial la Piciorman între via lui Gașpar ăsornicariul și între via lui Pătrașco Ungurul, carele iau fostu cumpărătură driaptă de la Anița Ungureanca, și o au dat danie sfinte mănăstiri Golăe din Eși.

s). Au mai arătat *un zapis* de la Manole din Toderești iar *din anii 7179* scriind că o vie de la *Șorogari aice la Eși*, ce iau fost lui cumpărătură de la niște cumnați ai lui anume Ionașco Ștefan, au dato și au dăruito Iorgăi ce au fost vameș și ăpănesii sale Lupei și fiilor săi ca să le fie dreaptă danie și moșie.

») Așijderea au mai arătat *un zapis* de la Vasilie ce au fost izbașe și de la femeia sa Nastasia *fără de veleat*, scriind că au vândut o vie de la Șorogari ce au fost lângă Stavăr și lângă Chelsie, care vie au fost a lui Bogdan armanul, și Bogdan au

vânduto Candachiei surorii lui Vasilie izbașe, cu zapis arminescu, și el au dat zapisul cel arminescu, în mâna Iorgăi neguțitorului fratele lui Stavăr, neapucând sursa săi facă zapis și au vândut așa vie Iorgăi drept 90 lei.

n). Au mai arătat *un zapis* de la Ursul din *anii 7233* scris la mâna lui David croitorul, scriindu că iau vândut *o curătură* și cu pol pogon de vie, care vie iaste la Șorogari, și a fost de băștină a moșusău lui David, și întorcând cheltuială unui fecior al lui Gheorghie, au rămas iarăși la David via.

o). Au mai arătat *un zapis* de la David croitorul și Grigorie Croitorul *din anii 7242* în care scrie că au dat danie un pogon de vie părăsită cu pomi înăuntru ce iaste la Șorogari sfintei mănăstiri Golăi, care și moșie unde era via lui era iar a mănăstirii Golăi și alt pomăt ce iaste printre via lui Enachi vataful și printre via lui Panaiti, iarăși lau dat danie sfintei mănăstiri Golăe.

i). Au mai arătat *o hotarnică* cu iscălitura dmsale Costandin Gândul vtorii vist. și cu iscălitura lui Tănăsă cămărașul de izvoade *din anii 7263*, scriind că din poronca mării sale Matei Ghica Vvd mergând la Șorogari la locul unde era pricină între mănăstire Golăe și între Ioniță vameșul pentru viile și livada lui Ursachi ce au fost visternic mare, care să stăpânea de Vărnăv vameșul, trăgândușă ȝupăneasa dmsale din niamul lui Ursachi visternicul. Au luat sama și sau dovedit cu Andronic armanul din Eși și cu Vasile *Prebagul cei zic și Borcaz*, arătând despărțire cea prin ȝos a viilor lui Ursachi vist. de cătră via și pământul lui Bogdan Armanul, ce iaste alături pe din ȝos, și după mărturia lor și a altor au găsit 20 stânjeni câte de 8 palme și o palmă și un lat de mână luați din viile lui Bogdan armanul în lat și îngrădiți în stăpânire viilor lui Ursache, încă și vie gata făcută pe acești stânjani în dial în capul vii de la dial, și după dreptate au pus bolovan de pîiatră, și au rămas acești stânjani la stăpânirea Golăei ca să ia zăciuială din toate câte or fi pe acești stânjani.

ai). Au mai arătat *o diată grecească* de la Manoil Paleologul *din 1609 April 18* scriindu precum au dat danie mănăstirii Golăe via de la Șorogari la locul din gios unde iaste grădina și prisaca cu 30 stupi.

ki). Au mai arătat *un zapis* de la Pavăl Paleologul grecescu *din 1607* scriindu cum că au dat danie mănăstirii Golăei doao vii de la Șorogari pentru sufletul lui aproape de via sfintei mănăstiri sfeti Neculai, și lângă a popii Ieremia care îi era cumpăratură, una de la Ionașco și alta de la Mărica Hristoae, și așijdere și cu locul cumpărat de la Petre Ungurul aflândușă și acest loc alături cu acele vii.

ri). Au mai arătat *un zapis* de la Petriceaico Voevod *din anii 7181* scriind că au dat și au miluit sfânta mănăstire Golăe cu un loc de vie de la Șorogari, care loc de vie iaste dreptu domnescu, între dialul Șorogarilor și între groapă, ca săi fie de la Măria sa driaptă ocină și moșie.

ai). Au mai arătat *o carte* de la Vasilie ȃaurul ce au fost vel logofăt peste ispisocul Mării sale Petriceaico Vodă *din 7181* și alt răvaș de la Andrei Abaza clucer scriindu la *feciorii săi cari erau dejmari la târgul Eșilor*, ca să de pace acelui loc pentru dejmă *din 7185*.

ei). Piste aceste ispisoace domnești și zapisă, și mărturii ce sau arătat mai sus zice că sar fi mai sculat un Chiriac staroste de teslari zicând că el au cumpărat de la un Costantin Casian fiċor lui Grigoraș Casian ce au fost vătav la viile domnești o bucată de loc, arătând și *un ispisoc* de la Măria sa Ion Theodor Vvod *din anii 7269 Martie 27*, în care scrie că au miluit pe Grigoraș Casian ce au fost vataful de vierii gospod de la Șorogari și de la groapă cu un loc de grădini din locul domnescu de la Șorogari, care loc lau fost avut îngrădit și cercetând prin oameni buni de la Șorogari, mai vartos pe un Sofroni de acolo, au dat samă că acolo unde arată Chiriac că au fostu acel locu

a lui Casian, care lău cumpărat el, au fost și vii din care lua mănăstire Golăe dijma. își născând această pricină au spus dmlul vel logofăt și mergând egumenul și cu Chiriac înaintea dmsale sau pus zi de soroc până la 15 zile a lui Avgust și atunci își va aduce scrisorile, carile neaducându la vade scrisorile de iznoavă au jăluit egumen de Golăe cerând ca săși afle diatele. Și după poroncă ce i se dă prin țidula gospod ca să margă și numai decât să hotărască moșia Șorogari a mănăstirii Golăei, au mersu și fiind și Chiriac starostele de teslari față și un cumnat a lui și Sofroni din Șorogari, nici atunci Chiriac nescăia scrisori nau scos fără numai tot Ispisocul de la măriia sa Ion Teodor Vvd. ce sau arătat mai sus, și cunoscândușă că această bucată de loc ce au făcut măriia sa danie au fost din drept locul mănăstirii Golăei, nici însuși Chiriac nau mai avut cuvântu de răspunsu, ce au stătit de sau învoitu cu egumenul de Golăe, dând și zapis la mănăstire Golăe, dându și ispisocu mării sale Ioan Teodor Voevod tot la mănăstire Golăe. Și așa văzând învoiala între egumenul și între Chiriac au început a măsură; și întâiu au pus o piatră în zare dialului din sus de *groapa gospod* între drum la mijlocul moșii la parte din ȝos despre amiazăzi; și de acolo drept spre răsărit până în dreptul *fântânii Magdei* și sau aflat 14 odgoane fără 5 stânjeni și stânjenul de opt palme gospod, și *odgonul de 25 stânjani*, și acolo din sus de fântăna Magdei au pus doao pietre hotară; de acolo drept spre miază-noapte până în *părul Șorogarilor* și au aflat 13 odgoane, 11 stânjeni, și acolo în malul părului Șorogarilor au pus piatră hotar; și de acolo părul în sus dreptu la dial spre apus partea despre miazănoapte și până în *dreptul bisăricii* și sau aflat 17 odgoane 20 stânjeni; și acolo din margine drumului din vale de bisărică au pus o piatră hotar; de acolo drept la dial tot spre apus pe dinaintea porții Catrinii Tudurioaia și până într-o piatră hotar vechiu, care căzuse și o au îndreptat la loc și au aflat 4 odgoane 5 stânjani; și de acolo tot la dial spre apus până în *zarea dealului* până unde sau împlinit 5 odgoane, 16 stânjani și acolo în zare dealului din sus despre apus și despre miazănoapte au pus o piatră hotar. Și de acolo drept la vale și tot spre apus ca pe din sus de o *așăzătură de groapă*. unde au dat samă că au fost o prisacă a mănăstirii, până unde împlinindusă 13 odgoane, au pus 2 pietre hotar chiotoare în vale despre Căcaina, colțul moșiei despre miazănoapte și despre apus;—Și din pietrele aceste au măsurat în ȝos pe costișă drept spre amiazăzi pe *lângă malul Căcainei* pe despre răsărit, până unde sau împlinit 19 odgoane și 12 stânjeni și au pus 2 pietre hotar chiotoare în colțul moșii despre amiazăzi și din sus de groapa gospod și din pietrele aceste drept la dial spre răsărit până în zare dialului și până în piatra ce o au pus întâi, de unde au început a măsură și sau aflat 11 odgoane și 2 stânjani. Și cu aceste măsuri și pietri hotară au închiet toată moșia din ȝur împrejur.

Deci intrând noi în cercetare spre aflare hotarilor acestii bucăți de loc ce să numește *Penișoara* a sfintei Mitropolii, după ispisocul mării sale Ștefan Petru Vvd din anii 7182 Sept. 8, după cum pre largu sau arătat mai sus la numărul întâi, am aflat că începutul hotarului Penișoarii cel arată ispisocul că iaste din colțul viilor lui Penișoară din sus, acum îl cuprinde mănăstire Golăe cu hotarnica lul Costantin Stăncescu vornicul de poartă, care pre largu sau arătat mai sus la numărul întâiu; dar de vreme ce el nici o dovadă vederată, atât din toate scrisorile mănăstirii Golăi, ce sânt arătate în hotarnica de mai sus, cât și dintralte dovezi și mărturii nu arată că au putut afla, ca să de dreptate mănăstirii Golăei, a lua hotarul moșiei Penișoarei și de acolo să miargă cu încunșurare semnelor hotară, după cum sântu arătate pe rând în hotarnica Stăncescuului, și apoi după ce au ajunsu pe la poarta Tuduroaei și au mersu în zare dealului și trecea drumul și să facă la vale, și apoi în ȝos pe malul Căcainei pe despre răsărit și iarăși dreptu la dial spre răsărit (după cum sau însemnat și în hartă) până în

zare dialului la piatra din colțul viilor din sus; am socotit că rău și fără dreptate au trecut drumul spre apus, căci ispisocul Mitropoliei de la măriia sa Ștefan Petru Vvod, nici cum nul lasă, pentru că începândusă hotarul din colțul viilor din sus, *fine tot drumul ce iaste pe multe dialului*. Drept aceia dar fiind ispisocul Mitropoliei mai vechiu de cât o samă din scrisorile mănăstirei Golăei și arătând și anume hotar colțul viilor lui Penișoară din sus, și apoi muchia dialului în sus până unde să împreună cu hotarul *odăilor Grozii* și văzând că nici o scrisoare la mănăstire Golăe din cât sau arătat prin hotarnica Stăncescului pentru moșie nu iaste, ce numai pentru vii și locuri de vii, și acolo unde impresură mănăstire Golăe pe mitropolie vii nu sântu, nici să cunosc semne că au fost vii vreodată, și mai ales căutând noi și la stăpânire mitropolii ce de atâta ani și până acum după ispisocul ce au avut, am cunoscut și această că în vreme ce vornicul Stăncescul au hotărât moșia Șorogarii, Mitropolia nici o știință nau avut, nici alți megieși, fiind hotarnica iscălită numai de sângur vornicul de poartă și pentru aceia au hotărât pe unde au voitu.

Am început a măsura de acolo din colțul *viilor lui Penișoară* din sus care acum să numește *groapa gospod*, drumul spre miazănoapte, unde sau împreunat cu hotarul *odăilor Grozii cei zic și Partea*, linia *întâi* și sau aflat 1655 stănjâni; și de acolo peste coada *hăleșteului lui Penișoară* spre apus la *prisaca Măricuții* la o piatră scoasă ce sau găsit lângă margine drumului de la dial, care o mărturisește și hotarnica mănăstirei Tresvetitelor ce sau arătat mai sus la numărul al doile, linia *a doao* și sau aflat 1000 stănjâni, și de acolo sau făcut linie drept la *via Aniței Gheorghioaei* în capătul de la dial despre apus, mergând linia prin via lui *Cerbul jidov* și pe de la dial de *prisaca lui* și pi de la dial de *via lui monah Nican* și pe de la dial de *via șatrariului Toader Măcărescul*; însă această linie sau tras acolo de la hotarul ce sau găsit de la vale de *prisaca Măricuții* în margina drumului de la dial de *via Gheorghioaei*, pentru că scrie ispisocul mitropoliei că de la prisaca Măricuții merge costișa în ȝos pe lângă gardul viilor din ȝos la *cerdacul ce se chiamă că au fost a lui Penișoară* dar care ar fi acelea vii și la ce loc sau numit cerdacul lui Penișoară, vreo temeinică dovadă nam putut afla, de vreme ce după carte de blăstăm ce au fost făcut presvenția sa părintele Mitropolitul pentru aceste pricini, doao mărturii întrun chip nu sau găsit.

Am socotit că viile cele mai vechi să rămăe pe moșia Copoului după ispisocul Mitropoliei ce scrie că merge pe la gardul viilor din ȝos; iar cele ce să cunosc mai noă să rămăe pe moșia Penișoarii, de vreme ce pre vederat să cunosc viile cele mai vechi din cele mai noao, atât din stare lor cât și din pomeși, măcar că dmlui spatar Lupul Balș în mărturia hotarnică ce au dat la mănăstire Tresvetitelor, scrie că toate viile rămân pe moșia Copoului. Dar aceasta noi am socotit a fi cu nedreptate, de vreme ce toate viile ce sântu mai noao pre vederatu să cunosc, și poate fieștecine să înțeleagă că sântu făcute de curându. Și de acolo din via Gheorghioaei să can abate linia cu 30 graduri mai spre răsărit, și merge drept la hotarul unde stă de să împreună cu hotarul locului *hăleșteului* ce să numește a mănăstirii Dancului, care acum să stăpânește de șatrar Nicola, fiind neștiute celelalte semne ce le arată ispisocul mitropoliei despre această parte; atâta numai cât am luat luminare din ispisocul mării sale Neculai Alexandru Voevod ce sau arătat mai sus, care scrie că au miluit pe mănăstirea Copoului cu o bucată de loc *din hotarul domnescu a târgului Eșului*, și hotarul să începe din piatra ce iaste dinspre via lui Mazarachi neguțitoriul despre târgu drept spre răsărit, până unde să împreună cu locul ce iaste un *hăleșteu* a mănăstirii Dancului, iar în sus merge spre miazănoapte tot alături cu locul lui Curbet despre răsăritu, iar despre apus cu locul mănăstirei Copoului până la hotarul Rufenilor și fiindcă acestu ispisocu

niau dat a înțelege ca la ce loc stă hotarul locului unde iaste hăleșteul mănastirii Dancului, acolo să împreună și hotarul lui Curbet cu hotarul Copoului adică Penișoara cu locul Tresvetitelor și de acolo mărgu tot alături până la hotarul de la prisaca Măricuții,

Făcând cercetare ca să vedem la ce loc stă hotarul locului mănastirii Dancului după scrisorile șatarului Necola ce sau arătat mai sus la numărul *întâi* și la numărul *al doile*, am găsit urme din moviliță pe costișe despre răsărit din ȝos de *groapa gospod* la coada iazului, și fiind că pe iastalaltă costișă nam putut găsi fiind locul cu totul ponorât după vreme, am măsurat dintracea moviliță până la marginea Căcainei despre răsărit și sau aflat 100 stânjeni, deci atâta am măsurat și pe costișa dincoace despre apus, și sau venit pe la mijlocul costișei și așa sau îndreptat această al patru le linie, adică viind linie al treile de la hotarul ce iaste lângă drum la prisaca Măricuții prin viile arătate mai sus, drept la via Aniței Gheorghitoai, până unde sau aflat 670 stânjeni și de acole drept la semnul ce sau pus la locul unde sau socotit că să cade să se împreune locul Copoului cu locul Dancului și cu Penișoara până unde sau aflat 1263 stânjeni linia al patru le. Iar de acole drept la vale pintre o ezătură de iazu, și pintre o cruce mare de piatră piste Căcaina în cea parte spre răsărit la dial prin șanțul viilor lui Penișoară la colțul din ȝos și la drumul ce merge pe dial al cincile linie și sau aflat 330 stânjeni.

Deci cu aceste linii ce sau arătat mai sus și mai pre largu sau însămnat și în hartă; am încunșurat *moșia Penișoara* a sfintei Mitropolii, și după a noastră socoteală precum am hotărât și am dat această mărturie hotarnică la sfânta Mitropolie de noi iscălită; iar pentru moșia ce să zice *odaia Partei sau a Grozii*, sau făcut arătata mărturie hotarnică cu arătare iarăși de toate pricinile ei. 1798 Septembrie 20

Lupul Balș vel spatar. Mihalachi Luca spatar.

XLII. 1798 Sept. 20. Din luminata poronca înălțimii sale, Măriia sa Alexandru Calimah Vvd, care prin țidulă gospod din 1798 luni 27, ni să poruncește pentru despărțirea hotarilor a două bucăți de loc ce are sfânta mitropolie *aice lângă Eși*, însă o bucată ce să numește *Penișoara* și alte bucăți ce să numește *odaia Partei sau a Grozii* și între moșiile mănastirii Tresvetitele, *Rufeni* și *Pițcanii*, la care preosfinția sa părintele Mitropolit nu se mulțamește nici după harta ce iaste făcută de pitarul Clemente zicând că nu sar fi nimerit semnele, și prin scrisorile Mitropoliei I a mănastirii și a inginerilor să arată. Și după cerire ce au făcut Presfinția sa părintele Mitropolitul cătră înălțime sa, ne rândmește ca să mergem la fața locului, unde să fie de față și dnmelor boerii ce au fostu mai înainte spre aciașă cercetare, adică dmlui spatar Lupul Balș i dmlui spatar Mihalachi Luca și având înainte harta ace făcută de pitariul Climentu și scrisorile amânduror părților cum și a megieșilor să facem o de iznoavă cercetare foarte cu amăruntul și cu frica lui Dumnezeu, și de vom cunoaște că acea hartă este făcută întocma după stare locului și după cuprindere scrisorilor să o adevărim și noi, iară de vom cunoaște că sau făcut vreo greșală să îndreptăm, adăugând semnele ce vor fi lipsindu și îndată să dăm și sfârșit. Deci după poruncă mergând la fața locului, fiind vechil rânduitu din partea Mitropoliei sfinția sa părintele protosinghelul chir Venedict dichiu Mitropoliei, iar din partea mănastirii sfinția sa chir Andrieș dichiu Treisfetitelor și chemând și pe pitariul Climent cu harta ce o au făcut, am început a cerceta stare locului și sămnile hotarilor după scrisorile de îmbe părțile, și fiind că harta am aflatu cu totul greșită nefiind făcută după stare locului, am început a face de al doile cercetare și hartă și cerând ca să ne arâte vechilul preosfinției sale părintelui Mitropolitului, cu ce scrisori și dovezi stăpânește aceste doao bucăți de loc ce sau

arătat mai sus, la care vechilul presvinției sale niau și arătat aceste scrisori ce să vor arăta mai ȝos.

a). *Scrisorile mitropoliei pentru moșia odaia Partei cei zic și a Grozii din finut Eșului pe Căcaina.*

a). *Un ispisoc gospod* de la Măria Sa Duca Vvd din *anii 7188 August 8*, în care scrie că au miluit pe Costandin postelnicul cel mare un loc de odaie din hotarul târgului Eșului, unde să chiamă odăile Partei, de unde să împreună cu partea din ȝos, ce au dat Stefan Petru Vodă lui Alexandru beizadea, unde să întâmpină cu locul domnescu la odaia Partei, și merge în ȝos pe valea Căcainei și iarăși să întâmpină cu locul ȝau dat Stefan Petru Vodă lui Alexandru beizadea; și de acolo din *locul Posadnicilor* despre apus partea din sus, unde să împreună cu locul Rufenilor ce stăpâneau călugării de la Treisfetitele și trece pe la *morile Hemesitului* spre apus, și dă în Căcaina, unde să întâmpină cu locul mănăstirei lui Aron Vodă în Ciric, și merge în sus pre vale Cicularului și să împreună cu locul Posadnicilor și parte din ȝos merge spre răsărit; atăta este hotarul aceluși loc ce sau scris mai sus

κ). *Un ispisoc gospod* de la Dumitrașco Cantacuzino din *anii 7193 Martie 25* dat iarăși lui Costandin postelnicul pre acelaș loc ce sau arătat mai sus, iarăși cu acelaș noimă și arătare de semnele hotară.

r). *Un zapis* de la Dumitrașco biv vel armaș din *anii 7226 Dechem. 23* în care scrie că au vândut a lui driaptă ocină și moșie un loc unde să chiamă *odăile Partei* din hotarul târgului Eșilor, care moșie au avuto de la răposatul părintele său de la Costandin vel postelnic, iar lui iau fostu danie de la bătrânul Duca Vodă, aceia au vânduto lui Iordachi Cantacuzino vel comis dreptu 500 lei, ca săi fie dumsale driaptăocină și moșie.

λ). *Un zapis* de danie de la răposatul boeriu Iordachie Cantacuzino vel logofăt din *anii 7261 Mai 20*, în care scrie că au făcut danie această moșie sfintei Mitropolii, care moșie să numește *odăile Grozii* hotărândusă cu altă moșie a sfintei Mitropolii, unde iaste și un hăleșteu anume *Penișoara*.

ε). *Un ispisoc gospod* de la Măria sa Matei Ghica Voevod din *anii 7262 Iunie 18*, în care scrie că viind înaintea mării sale preosfințitul Mitropolit chir Iacov al mării sale prea cinstit duhovnic, și au arătat zapisul de danie ce sau arătat mai sus, dă și întărește și măria sa iarăși pe acele semne a ispisocului ce sau scris la No. 1.

B). *Scrisorile măn. Treisfetitele pentru Rufeni și pentru Pițcani din ocolul târgului Eșului.*

1). *Un ispisoc gospod* de la măria sa Costandin Duca Vodă din *anii 7211 Martie 26* în care scrie pentru sfânta mănăstire Copou, care iaste din sus de târgul Eșii între vii, unde este hramul sfântului Atanasie, fiind pusteită și răsăpită din vremile răscoalelor, măriia sa o au grljit, și o au acoperit și o au înzestrat cu o bucată de loc din hotarul târgului Eșului împreğurul Copoului și cu un sat anume Rufenii aproape în ocolul târgului Eșilor; — așijderea și un sat anume *Pițcanii alături cu Rufenii*, care sat au fost a Copoului cu o bucată de loc a triia parte dintracetaș sat din Piscani ce au răscumpărat domniia sa de la Frangule ce au fost vameș, după cum pre largu să arată întru acelaș ispisoc.

2). *O mărturie hotarnică fără de veleat* de la Irimice vornicul ce scrie că având poroncă să meargă să socotească pentru rândul hotarului Rufenilor care sintu a sfintei uânăstiri a Treisfetitelor au mers și au strânsu câțva oameni și precum au apucat din bătrâni iau spus că să începe hotarul dintrun rădiu ce să chiamă Măgura, pe din ȝos de vie alături, unde au fost prisaca Cupariului; deci dumniului clucerul State intrasă o bucată de loc din partea călugărilor de la prisacă în ȝos câțva; și ace bucată de loc o luasă dumniului State clucerul fără ispravă. Așijderea și pentru doao părți ce au cum-

părat măria sa Vasile Voevod din partea Piscanilor acele părți încă liau adus și liau stălpit, cari părți liau cumpărat măria sa Vasile Vodă de la armașul Moimăscul și de la fratele său Silion; deci precum au ales și au stălpit fără știre.

Deci intrând noi în cercetare spre aflare semnelor hotară a *odăilor Partei* după ispisocul mitropoliei ci sau scris mai sus la numărul întâi lam aflat cu o noimă în afară din rânduiala obișnuită, căci nu merge într'o linie pe semnele hotară, ce sare de la un colțu a moșiei la altul. Cu toate aceste noi am socotit a fi de așunsu, pentru că zice acest ispisoc că despre apus să hotărăște cu părăul Căcaina și în capătul din ȝos cu locul lui Alexandru beizade, adică cu Penișoara, iar despre răsărit cu Cîricul și merge până să împreună cu *Posadnicii*.

Deci fiind că în capătul din ȝos a odăilor Partei din apa Căcainei mergând spre răsărit până în capătul Vacotei să hotărăște cu Penișoara, moșie iarăși a sfintei Mitropolii, și de acolo din capul Vacotei tot drept spre răsărit până în drumul cel mare ce merge pre valea Cîricului cu Vacota a mănăstirii Dancului, după cercetare ce sau făcut sămnilor hotară, și scrisorilor mănăstirii Dancului, fiind față și svinția sa părintele chir Ieremia arhimandritul și egumen de la mănăstirea Dancul, cu mulțămire și priimire amânduror părților sau îndreptat această linie precum sau arătat în hartă; și măsurândușă din Căcaina și până în linie sau aflat *71281 stănjâni* (sic) și de acolo în sus drumul cel mare ce merge pe valea Cîricului și pe valea Posadnicilor până să împreună cu Posadnicii. Deci cercetând noi ca să videm unde trebue să să împreune hotarul odăilor Partei cu Posadnicii despre această parte, niau arătat dmnului logofătul Niculai Rosăt o copie de pe o mărturie hotarnică din anii 7208 Noem. 15 de la Pilat vornicul de poartă ce scrie că fiind rânduitu ca să miargă să hotărască satul Posadnicii parte din ȝos, despre moșia mănăstirii lui Aron Vodă, au mersu și au strânsu oameni buni și au început hotarul din malul Prutului și după ce așunge din hotar în hotar piste valea nucilor și la dial în vârful dialului sau pus hotar o movilă de pământ; și de acolo la vale pisti valea rădiului și la dial prin capul rădiului de sus, care să răspunde *rădiul lui Coțman* și sau pus hotar în capul rădiului o movilă de pământu deasupra rădiului, și de acolo în curmeziș în zarea dialului și în ȝos până întrun stălpu de piatră vechiu, unde să împreună și alte hotară. Dar mai cercetând noi și în scrisorile mănăstirii lui Aron Vodă care să hotărăște cu mitropolia despre răsărit, am aflat *un ispisoc* de la Evstratie Dabija Vvod din *anii 7170 Iunie 18* mai vechiu de cât hotarnica lui Pilat vornicul ce sau arătat mai sus cu 38 ani, ce scrie că au dat danie mănăstirii lui Aron Vodă o bucată de loc din hotarul târgului Eșului, începândușă hotarul acestei bucăți de loc din matca părăului Cîricului din iazul vechiu ce au fostu a lui Bărboiu și care merge cu încunșurare hotarilor din sămnu în sămnu precum pre largu sănt arătate, în care ispisoc să așunge la hotarul satului Iușenii a mănăstirii Agapii, zice că de acolo întorcândușă vale drept spre apus pe lângă hotarul Coțmăneștilor pe deasupra rădiului Coțmanului la o piatră unde să împreună trei hotară: *hotarul târgului Eșii* i a *satului Fetioneștii* i a *satului Coțmăneștii*, iar de acolo dintru acele trei hotară, vale spre apus dintrun piscu la piatra deasupra Hărtopului, unde să împreună cu hotarul satului Posadnicii; de acolo vale pe drumul cel mare ce merge la târgul Eșii, pe la fântăna lui Cercel; acel drum mare spre Iași pe la vale Posadnicii; care merge pe părăul Cîricului pe la iazul în potriua mănăstirii, din a noastră socotială așa ne dă a înțelege că și colțul moșii Mitropoliei acole trebue să stea, unde să împreună cu Posadnicii la colțul moșiei mănăstirii lui Aron Vodă drumul ce iaste pe vale Posadnicilor, iar moșia mănăstirii lui Aron Vodă vine despre răsărit spre apus prin capătul Coțmăneștilor și a Fetioneștilor și până la un locu tot cătră apus cu Posadnicii, până să împreună cu hotarul Mitropoliei în drumul cel mare pe vale Posadnicilor din sus de fântăna lui Cercel,

Și de acolo dreptu spre apus alături prin capătul Posadnicilor până unde vor sta Posadnicii. Deci rămâne ca să ȝudece cinstitul divan după cercetare ce va face, unde trebue să stea Posadnicii despre această parte; și de acolo din locul Posadnicilor parte din sus despre apus să miargă părău Căcaina în ȝos spre amiazizi până unde să împreună cu Penișoara la coada iazului lui Penișoara precum sau arătat în hartă.

Iară locul *Rufenilor* a mănăstirii Copoului să rămăe precum au fostu și până acuma, căci nici cum nu pot trece pîste apa Căcainii numai cu un colțu și cu altul să stea în apa Căcainei, măcar că dmlui spatarul Lupul Balș așa li dedesă linia. Dar noi am socotit a fi cu greșală, căci după linia dumisale un colțu a moșii Rufenii îl lăsă Mitropoliei și de și iazul Copoului, ce iaste mărturisit de toți iarăși mitropoliei fără nici un cuvântu; iară pentru că voia dmlui spatar Lupul Balș ca să facă să margă Rufenii alături cu Pițcanii, aceasta iarăși nu poate, de vreme ce să dovedește din scrisorile mănăstirii Treisvetitele că locul Rufenilor au fostu locu domnescu din hotarul târgului Eșului, și lungul acestui loc merge pe despre răsărit alături cu părăul Căcaina, și lovește cu capătul din sus în coasta Pițcanilor, iar margine despre apus merge alături cu *drumul Botoșanilor*, după cum să înȝălege dintrun ispisoc din 7210 Fevruarie 20 de la Costandin Duca Vodă ce scrie că au miluit pe mănăstirea Copou cu o bucată de loc din locul domnescu din hotarul târgului Eșilor înpreȝurul mănăstirii, și au trimes pre Pilat vornicul de poartă de au hotărât acel loc și au început hotarul diasupra fântănei Zmăului în piscu sau pus stălpu de pîiatră, și deacole dreptu la dial spre răsărit alături cu șanțul la drumul cel mare carile merge printre vii sau pus stălpu de pîiatră; și de acole dreptu în sus pe drumul cel mare prin capetele viilor până la Tanga și de la Tanga tot în sus pe drumul cel mare până în dreptul a doao cruci de pîiatră sau pus stălpu de pîiatră despre răsărit; și de acolo drumul în sus prin rădiul tot pe drum la vale alături cu hotarul Rufenilor, până unde să împreună cu hotarul Mărzăștilor și cu hotarul lui Costandin gramaticului sau pus stălpu de pîiatră lângă *drumul Mărzeștilor*.

Acestu ispisoc pre vederat dă a înȝălege că Rufenii mărgu în lungu alătura cu drumul Botoșanilor și cu părăul Căcaina despre răsărit, mai ales că și stare lor așa este precum să cunoaște și din hartă, că nu pot merge alături cu Pițcanii; și mai ales că în vechea stăpânire și a mitropoliei pentru odăile Partei și a Copoului pentru Rufeni de 118 ani încoace tot așa au fostu pe aceste semne ce sau arătat mai sus și nici o dată ce mai mică pricină nici despre vreo parte pentru impresurare acestor hotară nau fostu, mergându stăpânire de la o mână la alta cu această rânduială, adică postelnicul Costandin și în urmă fiċorul lui, Dumitrachi armașul au stăpânit 38 de ani adică de la 7188 Avg. 8 și până la 7226 Dechemvre 23; și cumpărând răposatul logofătul Iordachi Cantacuzino șurina aceasta *odăile Partei* au stăpânito 35 de ani adică de la 7226 și până la 7261 Mai 20, și pre urmă dând danie această moșie la mitropolie o stăpânește de 45 ani tot pe aceste semne.

Pentru aceea dar și noi așa am hotărât că după cum până acum sau stăpânit asemenea și de acum înainte tot așa să stăpânească pe semnele ce sau arătat mai sus, și sântu arătate și în hartă; deci după a noastră socotială am dat și această mărturie hotarnică de noi iscălită. 1798 Septemb. 20.

Costandin Balș vel vornic. Gavril Conachi spatar.

Din Condica Mitropoliei Iași fața 179—204. Cf. Surete ms. LII, 600 seq.

LXIII. 7204 Martie 12 (1696) Iași. Enachi aparul cumpără cu 5 lei o casă de-a-supra haznalei de la Ion și Iftinca.

Adecă eu Ion și soțu meu Iftinca scriem și mărturisim cu acestu zapis al nostru preacum am vândut o casă cu loc cu tot de supra haznălii dumișale lui Enache aparul

dereptu 5 lei și mau dat ban gata săi hie draptă moșie și copiilor lui și la tocmala noastră sau prilejit mulți oameni buni și bătrâni anume Ion aparul și Andreaiu apar și pentru credință mam pus și degetili să hie de credință.

× Ion apar

lt 7204 Mart 12

Eu Ion ȋircovnic am scris zăpisul să s știe.

LXIV. 1795 Sept. 12 Iași. Ion vatav de aprozi cumpără cu 10 lei un loc de casă din deal de budăiu de la S. Buzdugan și Anița.

Adică eu Ștefan Buzdugan împreun cu soțul meu Anița de aicea din Iaș, care mai ȡos neam pus numele și degetili, făcutam adevărat zăpisul nostru la mână dumilorsale Ioan vatav de apari și al soțului dumisale Nastasii, precum să s știe că de nime siliți nici asupriți ce de a noastră bună voe leam vândut dumilorsale *un loc de cas aicea în Iaș de la deal de budăiu în mahalao Muntenimei de sus*, care loc i lam vândut dumilorsale cu 10 lei adecă cu zece lei buni, care bani ni iam luat toți deplin de la dmlor în mânăle noastre, deci de astăz înaiute dmlor copii, nepoții și strănepoții dumilorsale să aibă al stăpâni până în veaci neclintit și nerușăit ca prea dreaptă ocină și moșie al dumilorsale și nimene din neamurile noastre să naibă nici o volnicie de a să amesteca ca s strice și să răscumpere această de bună voia noastră vânzare, iar de să vor ispiți ori și care din neamurile noastre cu vreun fel de iconomi ca săl răscumpere noi să avem a răspunde iar dmlor cumpărători di nim să nu fie supărați întru nimică cari la această vânzare și cumpărătură sau tămplat și alți oameni buni și mahalagii carii mai ȡos sau iscălit marturi atât și noi pentru că mai adevărată credința în ȡos neam pus numele și degetele ca s se crează. 1795 Sept. 12.

Eu × Ștefan Buzdugan adeverez și am pus degetul de bună voie.

Eu × Anița soț dmsale am vândut cu voia me.

Eu × Ioniță moș Aniței cu voia me sau vândut.

Eu Ștefan tălpălar mahalagiu, mam tămplat martur

Eu Ioan apar mahalagiu mam tămplat martur

«Și eu care mai ȡos am iscălit am scris acest zăpis cu zisa și buna voia acestor de mai sus arătați.»

Neculai dascal ot sfete Neculai cel nou

LXV. 1796 Avg. 17 Iași. Șim. Ciocărlan apar cumpără cu 6 lei o casă în vatra Bahluiului de la T. Bordeiu și Zoița.

Adică eu Toader Bordeiu fustaș împreună cu soțul meu Zoița care mai ȡos neam pus degetili făcutam adevărat și încredințat zăpisul nostru la mână dmlorsale Șămion Ciocărlan apar împreună cu a soțului său Vasilcăi precum să s știe că de nimene siliți nici asupriți ce de a noastră bună voe, leam vândut dmlorsale *un loc de casă în vatra Bahluiului* care loc este părințasc drept șase lei, adică 6 lei bani pe care iam luat toți deplin în mânăle noastre, deci văzândune noi toată plata pre deplin în mână, de astăzi înainte dmlor, copii dumilorsale, nepoții, strănepoții săi să aibă a stăpâni în veaci, ca pre o driaptă ocină și moșie a dumlorsale, neclintit și nestrămutată atât despre noi cum și despre alte neamuri ale noastre, iar de sar scula cineva din neamurile noastre ca să întoarcă și să strice această de bună voe a noastră vânzare și ori ce fel de iconomii volnici să nu fiiă, și de sar tămpla ca să eșim și la ȡudecată atunce noi să avem a răspunde iar dmlor cumpărătorii de sus arătați să nu fie supărați întru nimică, care la această vânzare și cumpărătură sau tămplat și alți oameni buni și mahalagii și sau iscălit

marturi, atât și noi pentru cea mai adevărată credința mai ȝos neam pus numele și
degitile în loc de peceate ca să s crează. 1796 Avgust 17.

Eu × Toader Bordeiu fustaș gospod am vândut de bună voia mea,

Eu × Zoița soț lui am vândut de bună voie me.

Eu × Ioan apar sin Chiriiac Sfid martur.

Eu × Ioan apar sin Andriaș martur.

Eu × Andreiu Curcă apar martur.

Eu × Gavril Ciolan apar martur.

Neculaiu dascal ot sfte Neculaiu

LXVI. 1811 Iulie 12 Iași. Dr. Evstratie Rola jalbă cătră domn pentru niște locuri
de casă, vecine cu casele sale din Iași.

Pre cinstit divan al Cnejeii Moldaviei

Fac rugămintre pre cinstit divan că avăn(d) trebuință pentru o casă *aproape de casăli meli* de am ține lemne și alte pentru *casa me am cumpărat o casă cu puțin loc ȝărănească proastă, aice în Iaș la mahalaoa Muntenimei de sus, în vale de casăle mele în șăs la Bahlui de la cișmeaoa Păcurariului, mai încoaci despre Bahlui spre răsărit* și fiind că casa nare ogradă și eu voi să cheltuesc a faci după zapisul ce am de la vânzătorii acestii casă și de la megieșii răsăși, ce au iscălit la vânzare cu bună voe lor și apoi după tocmala ce am avut cu Nastasia sora mortului Simion Ciocărlan apar și cu Maria fata lui i cu Iordachi Epure cibotar, cumnat mortului leam dat 500 lei bani toț în mânăli lui, și pe lângă zapisul acesta nou, mau dat și altul vechiu ce au fost cumpărat și mortul Simion Ciocărlan apar de la un Toader Bordeiu fustaș după cum zapisul arată din let 1796 Avgust 17 și acum la acest curgător an 1811 Iunie 6 am cumpărat eu și după orânduiala locului orice voi sămi fac, mă rog pre cinstit divan ca să mî să facă publicație în curgere de 40 zile fiind că am să fac îngrăditura casii, după cum mai sus arăt dmvoastră.

Și sunt al Dms. deapurure pre plecată slugă

Doftorul Evstratie

«Să roagă dms. ca să i să facă publicație în curgere de 40 zile pentru o casă proastă cu puțin loc a ei, ce au cumpărat în acest curgător an 1811, Iunie 6, de la Nastasia sor mortului Ciocărlan apar și de la Maria fata mortului, i de la Iordachi Epure cibotar, cumnat mortului care casă este aice în Iași la mahalaoa Păcurari în șăsul Bahluiului din coace de cișmea, despre răsărit de la vale de casăle dmsale ce au făcut.»

În dos: «să să arâte întâiu scrisorile.» Roset vtori logofăt

1821 Iuli 12

De la divanul cnejeii Moldovei
cătră cinstita hătmănie

Fiind că dmlui doftorul au arătat de sau văzut la divan și zapisul numiților vânzatori ce iaste din 6 zile a trecutei luni Iunie cu care au cumpărat ace casă, deci cinstita hătmănie după cerere dmsale va binevoi a rândui pe telal bașa ca să facă publicație în curgere de 6 luni de zile atât la stare locului cât și pe toate ulițele orașului pretutindenî spre înștiințare celor ce dreptate le va da ca să poată răscumpăra și cu protimisire Judeniei cu vânzătorii, sau a megieșiei, și când la hotărâta vade să va arăta cineva,

ca să ceară protimisire de răscumpărare, unora ca acelora făcându-lisă de cătră cinstita hătmănie cercetare, ce rudenie sau ce megieșie au cu vânzătorii, să i să de mărturie la mână cu care viind la divan să se cerceteze, și de va avea dreptate, vor întoarce banii cumpărătorului, și vor răscumpăra, iar când la hotărâta vade, nu să va arăta nimine, ca să ceară protimisire de răscumpărare, atunce să se de mărturie la mână dmsale doftorului, precum că după poroncă sau urmat publicație întocmai, în curgere de 6 luni și că nimine nu sau arătat a cere protimisire de răscumpărare, după care să i să întărească stăpânire și cu carte divanului pentru ca în urmă să nu mai poată nime a răscumpăra.

1811 Iulie 15.

...log. ...vornic ...spatar..

trecut.

LXVII. 1819 Mai 6 Iași. O mărturie a mahalagiilor pentru un drum lângă Dinu blănar.

Adică noi mahalagii dăm aciașă mărturie a noastră la mână dumsali giupănelui Dinu blănari precum să să știe că în frica lui Dumnăzău mărturisim că *drum au fost pi lângă gardu Muntencii vechiu de să scoboră aparii și iară drumu di la poarta bordeiului la vali până în Bahlui, și sculândușă llinca sora Platonovicioaei au îngrădit cu gardu drumu din giosu, cari și noi mahalagii facem știre ca să să facă gardul tot pi undi au fost gardul cel vechiu, care sânt față tumurugii porții și rădăcinile parilor și așa știm și mărturisim în frica lui Dumnezeu și chemăndune față ori și când vom merge și pentru mai adevărată credința am pus numele și degetele.*

1819 Mai 6.

- × Eu Enachi talpalar am pus numili și degitul martur
- × Eu Zamfira teleleia am pus numili și degetul martur
- × Eu llinca teleleia am pus numili și degetul martur
- × Eu Matei calaraș am pus numili și degetul martur
- × Eu Maței Botezatul am pus numili și degetul martur
- × Eu Todosie Akcibășoe am pus numili și degetul martur
- × Eu Sotir croitoriu am pus numili și degetul martur
- × Eu Teodor vezetiu am pus numili și degetul martur
- × Eu Iancu Teslariu am pus numili și degetul martur
- × Eu Nastasiia Taingița am pus numili și degetul martur
- Eu Catrina Neguleasa am pus numili și degetul martur
- × Eu Dumitru cioclu am pus numili și degetul martur
- × Eu Stefan mehter am pus numili și degetul martur
- × Eu Mariia țiganca am pus numili și degetul martur
- × Eu Costantin Mindirigiu am pus numili și degetul martur
- × Eu Maria Bărzoiasă am pus numili și degetul martur
- × Eu Smaranda Urâta am pus numili și degetul martur
- × Eu Crăste bulucbașe mărturisăscu am pus numili și degitul
- × Eu Lupu chitariu am pus numili și degetul martur
- × Eu Ștefana am pus numili și degetul martur
- × Eu Costandin Grecu am pus numili și degetul martur
- × Eu Ioana doftoroaia am pus numele și degetul martur
- × Eu Gheorghe Căldărari am pus numili și degetul martur
- Eu Manole cioclu am pus numili și degetul martur
- × Eu Ioan Ghebe am pus numili și degetul martur
- Eu Dumitru sin Roșca am fost față și am iscălit
- × Eu Vasile Ciobotariu am pus numili și degetul martur

× Eu Casiana Ieromonahia mărturisăscu în frica lui Dumnezeu că drumu au fost giumătate pe locul meu și giumătate au fostu pi locul doftorului și din gios au fost pe lângă pârau iar drumu și am pus numili și degetul.

Și eu Ștefan sin Stoica am scris cu bună primiri di mai sus iscăliți.

LXVIII. 1825 April 31. Matei și Maria soți cumpără cu 1200 lei de la Ion Nachi un loc cu casă pe el lângă casele dr. Efstratie Rola.

Adecă noi care mai ȝos ne vom pune numele și degetele datam adevărat și încredințat zăpisul nostru la mâna dumsale ȝupănului Matei și soții dumsale giupănesel Marii și fiilor dsale, precum să fie știut că de a noastră bună voe nesiliți de nimeni nici asupriți, am vândut dmsale un loc ce sânt și binale pe dănsul, de veci vânzare, care loc să află de la vale de casăle doftorului Evstratie cu preț hotărât de 1200 lei, care toți banii tocmala iam primit deplin în mănule noastre la facerea zăpisului, care tot cuprinsul locului se arată prin hotarnica ce au făcuto vornic de poartă; unde și toate zăpisele vechi ce sânt pe acest loc sânt de față și trecute în hotarnică și de acum înainte dmlui să fie stăpănitoriu în veci, atât dmlui cât și copii din copii a dmsale ne-strămutat și nimene din nemurile noastre să nu îndrăznească această de voe bună vânzare ce cu drepti bani numiții cumpărători au cumpărat să o aibă ocină și moșie, iar sculându-se cineva cu pretenție spre a întoarce acest loc ori la ce ȝudecată ar merge să nu li să fie în samă, căci sunt drepte ostenele noastre și noi să avem a răspunde fiind că și noi lam cumpărat de la neamuri cu drepti banii noștri și nau nimene tre-buință fiind și iscăliți în zăpisul ce am cumpărat și pentru mai adevărată credința ne-știind carte am rugat pre scriitor de neu scris numele și noi am pus degetile, la care poftim și pe alți oameni mahalagii și care vor voi să iscălească.

1825 April 31.

× Eu Ioan Nachi am vândut de bună voe

× Eu Anica soția lui Ioan de bună voe am vândut

Erei preutul Mihail mam tāmplat față

Eu Anton Răuleț mam întâmplat față

Erei Vasile mam întâmplat față

Și eu Dumitru Roșca am fost față

Eu Ștefan Andrieșoae am fost față și mahalagiu cu voe me

Ierei Andrei am scris cu primire amânduror părților.

Obs. Documentele dela XIX—LXVIII inclusiv sunt comunicate de d. Gh. Ghibănescu.

B). LUCRURI

LXIX. 7135 *Ghenar 1 (1627) Iași*. Nebojatco logofăt își pierde moșia Vlădenii de la Turia, Iași, pentru hitlenii.

Иъ Мирон Барноскин Могила воевода, вожіо милостие господарь земли молдавской, уже дали ѿ милокани и потвърдили ёсми Гафтона киѣгини некожатко логофет. на ен пракои ѡтнинѣ ѿ викѣплєніе ѡт исписок за кикѣплєніе что имѡла пан ен некожатко логофет ѡт Гашпар воевода, село наише каждѣки на тѣрїе сѣз стар и сѣз кес приход. что ѣ колост искомѣ. что тоє село ест пракою за кикѣплєніе, некожатко логоф. сѣз киѣгини его Гафтона, ѡт каснїе Шентемчѣ Гетман. за пет сто талери сребрїиных. ѡ емѣ было кикѣплєніе ѡт Марика киѣгине Кириц постѣлника, а кѣда был кѣз дни Ілає-Іандрѣ воеводи. ѡ ѡн был взимал тоє село за кикѣкнстко, ѡт Гафтона. киѣгине некожатко логофет ѿ дал ёго болѣринѣ наишемѣ Ёнаке пост. ѿноже кѣтом господсткми и сѣз вѣсѣх болѣри наших сѣзмотрихом за ради тоє село. ѿ вѣрѣтохом сѣдѣм како неподѡбаѣтсѡ да избѣрїит тоє село за кикѣкнстко, понеже не был кїини некожатко логоф на тоє ІлаєІандрѣ воеводи. занеже избѣрїом. господарь своего Гашпар воеводи. ѿноже наише болѣрини кишписан Ёнаке пост. сам вратил тоє село кишречен Каждѣки на тѣрїе, сѣз стар. кѣз рѣки. киѣгини. Гафтона небожаткое, тѣм ради. како да ест ѿ ѡт нас пракаѡ ѡтнинѣ и викѣплєніе. ѿ потвържденїе и зрик непорѣшенно никѡлиже на кѣки. ѿ ни да сѣ не ѣмишаѣт. пис ѣ яс като 7-зрлє мѡца гєн 4.

Іw Miron Barnoschie Moghilă Voevod, cu mila lui Dumnezeu domn țării Moldaviei; adică am dat și am miluit și am întărit înșine Gaftonei, cneaghina lui Nebojatco logofăt, pe a ei direaptă ocină și cumpărătură din ispisoc de cumpărătură, ce-a avut jupănul ei Nebojatco logofăt de la Gașpar Voevod, satul anume Vlădeanii la Turie cu ăleșteu și cu tot venitul, ce-i în ținutul Iașilor; care acel sat iaste drept de cumpărătură lui Nebojatco logofăt cu cneaghina lui Gaftona de la Vasilie Șeptelici hatman drept 500 taleri de argint; iară lui i-a fost cumpărătură de la Mărica, cneaghina lui Chirița postelnic; iară când a fost în zilele lui Alexandru Voevod, iar el l-a fost luat acel sat în hitlenie de la Gaftona cneaghina lui Nebojatco logofăt și l-a dat boiarinului nostru lui Enache postelnic. Deaci într'acestea domnia mea și cu toți bolarii noștri cercetat-am despre acest sat, și aflat-am județ, cum nu se cuvine ca să se ia acel sat pentru viclenie, căci că n'a fost vinovat Nebojatco logofăt pentru aceia lui Alexandru Voevod, cum i-a fost ales domnul său Gașpar Voevod. Deci al nostru boiarin mai sus scris Enache postelnic singur a întors acel sat mai sus zis, Vlădeanii la Turie, cu hăleșteu, în mânule cneaghinei Gaftonei a lui Nebojatco; drept aceia ca să-i fie și de la noi direaptă ocină și cumpărătură și uric nerușeit niciodănoară în veți; și altul să nu să ameastece. Scris în Iași la anul 7135 luna Ghenar 1.

LXX. 7146 *fără lună 6 (1638) Iași*. Vasile Vodă Lupul întărește lui Lupul Coroteanul 14 sălașe de țigani ce-i avea de la Petru Vodă Șchiopul.

Нѡ Василіе воевода, в м. г. з. м. ѡж гспдками дади, и потврѣдиши, есми сѣсѣк на | шемѣ Георгіе Коростѣнѡ, на его прѣки холопи, цигани ѡт исписок, за раздѣленіе, что имѡл, сѣцѣ емѣ | Дрѣган логофѣтѣ, ѡт Петрѣ воевода наемѣ цигани.

Гаврила и сѣ жена ег Бѣлаѡ, и сѣ дѣти нѣ. |

и Шефѡл сѣ « « Ирина « « « « Петрѣ и Магница и Иван.

и тиж Иѡн сѣ жена « и сѣ « « « |

и Радѡл « « Калина ѡ « « « Ліе и Симѡн и Василіе

и тиж Слав сѣ Настасѡ и дѣ | ти нѣ Десѡл и Карпара.

и Крѣчюн сѣ жена ег фѣнѣзна.

и Дѣма.

и Нѣрко сѣ « « Дрѣгнѡ и дѣти нѣ Анна, и Ягафіѡ и Мѣрѡл и Симѡн-ина и Чоррѣн

и тиж Дрѣгѡн сѣлаш за цигани, наемѣ Тоадѣр | Дѣдѡлѣ, и сѣ жена его, Кѣсѡнка, и дѣти нѣ: Гора, и Крѣстина.

и тиж Зѡука, сѣ жена его Мѣрника | и дѣти нѣ. Иѡнат, и Гаврила, и Тоадѣр, и Еремѡл, и дѣк дѣти чѣ мали.

и Гаврила сѣ жена его, Иѡна, и дѣти нѣ: Настасѡл, и Мѣнна, и Марика, и Анти-мѡл, и Иѡнанѣко.

и Тоадѣр вишник сѣ жена | емѣ Долѣа и дѣти нѣ Иѡница, и Дѣмитрѣ, и Марника, ѡ Томѡнѣ сѣ жена его, Мѣрника, и дѣ | ти нѣ Тоадѣр и Колѣѣ, и Кѣѣа, и Иѡ-

гѣлина ѡ Гора, и Иѡстор, сѣ дѣти сим Иѡтримѡн, и дѣк | дочѣи, тѣм ради, тѣх виш-прѣдречении, холопи, цигани, како да вѣдет сѣсѣк нашемѣ | вишписан, Геѡргіе, Коростѣн, и ѡт нас, прѣки холопи цигани, и зѣик и потврѣженіе, непорѣ | шенно никѡлѣ на кѣки кѣчинѣ, и ин да с не ѡумишаѣт прѣд сим листѡм нашим.

ѡу нас кѣкто ѡзѣмѣ

Галѡм гспднѣ кѣлѣа

мѣца... 3

pecete căzută

Гаврила Мѣтеѡнѣ кѣл логофѣт, — Дѣмитрашко

În Vasile Voevod, cu mila lui Dumnezeu domn țării Moldaviei, adică domnia mea am dat și am întărit înșine slugii noastre lui Gheorghie Corosteanul pe ai lui direpți robi țigani din ispisoc de împărțală, ce l'a avut unchiul său Drăgan logofătul de la Petru Voevod, anume țiganii: *Gavril* și cu fâmeeia lui Bălaia și cu copiii lor; și *Steful* cu fâmeaia lui Irina și cu copiii lor: Petrea și Maghița și Ivan; și tij *Ion* cu fâmeaia și cu copiii lor; și *Radul* cu fâmeaia lui Călina și cu copiii lor Lie și Simion și Vasilie; și tij *Slav* cu fâmeaia lui Nastasiia și copiii lor Dochia și Vărvara; și *Crăciun* cu fâmeaia lui Fântăna; și *Duma*, și *Iurco* cu fâmeaia lui Drăghina și copiii lor Lupul și Agafia, și Măria și Simziana și Ciorrăia; și tij alte sălașe de țigani anume: *Toader Dudulea* și cu fâmeaia lui Văsiica și copiii lor Gora și Cărstina; și tij *Uzuca* cu fâmeaia lui Măriica și copiii lor Ihnat și Gavril și Toader și Eremia și doi copii *cei mici* (чѣ мали); și *Gavril* cu fâmeaia lui Anna și copiii lor Nastasia și Ileana și Marica și Antemia și Ionașco; și *Toader Vișină* cu fâmeeia lui Dolca și copiii lor Anuța și Dumitru și Mariica; și *Tomșea* cu fâmeaia lui Măriica și copiii lor Toader și Colșea și Căța și Anghelina și Sora; și *Nistor* cu copiii săi Petriman, și doao feate; drept aceia acești de mai sus ziși țigani robi ca să-i fie slugii noastre mai sus scrisă, lui

Gheorghe Coroteanu și de la noi drepti robi țigani și uric și întăritură nerușeit nici odănoară în veci vecilor. Și altul să nu se ameștece înaintea acestei cărți a noastră.

In Iași la anul 7146 luna.... 6

Insuși Domnul a poruncit. Gavril Mateiași vel logofăt — Dumitrașco

Obs. Sunt 2 surete: unul vechiu scris de un călugăr cu slovă popească; poartă anul 7146; altul scris de Vasile uricar și zice că n'are dată.

LXXI. 7164 *Februarie 5 (1656) Iași.* O moșie a lui Căcăcială pentru 4 vaci cu vițai.

Adică eu Stefan Căcăcialia, scriem și mărturisăscu cu cestu zapis al meu cum eu de bună voia mia, de nime nevoit nice asuprit, ce cu a mia bună vreau am vândut o parte de ocină ce să va aliage giământate din partea lui Ionașco Căcăcianul fratemieu, dintrun moș a treia parte, aciastă parte de ocină o am vândut, lui Vasilie Bleandei, dreptu patru vaci cu viței, ce să va aleage dintracel moș a treia parte, din sat din Crințești, ce sintu în ținutul Vasluiului și această tocmală a noastră sau făcut denaintea lui Gavril din Crințești, și denaintea lui Ion de acolo, și Costin de acolo, și Hilohie și Goră și Stihie și Mihalcea și Stefan tot de acolo, și alți mulți oameni buni care sau prilejit la aciastă tocmală și pentru credința sau pus pecețile ca să fie de credință întru viaci neclătită.

u las lt 7164 Fevr. 5.

× Gavril	× Ion	× Costin	× Hilohie
× Goră	× Stihie	× Mihalcea	Stefan iscal

LXXII. 7168 *Ghenar 29 (1660) regește.* Vecinii de pe Cobăla ot Hărlău.

...Un zapis din veleat 7168 Ghenar 29, întru care scrie, adică eu Dumitrașco biv visternic, scriu cu acest zapis al nostru cum niam tocmăit cu dmlui Țira ce au fost jicnicer mare, pentru giământate de sat de Cobăla ce iaste la ținut Hărlăului făcutam schimbu cu dmlui și am dat dmsale giământate de sat de Vlădeni de la Turie, de la ținut Eșilor, și cu vecini și cu giământate de heleșteu ce iaste cu pește, iar cele heleștee, ce sânt neezite din toată giământate să fie dmlui din tot satul în giământate și cu locuri de prisăci și cu pădure precum iaste locul satului. *Iar vecinii numiți de moșie ce sânt slobozi ei, ce cum îi va fihe așe îi va ave,* iar dmlui jicnicierul Țira au luat giământate de sat de Cobăla de la Brăescul cu schimbătură, iau dat la Hotin giământate de sat Brăescului pentru Cobăla și la tocmala noastră au fostu nene stolnicul Nacul și Șoldan și Contăș logofătul și Gheorghe Șeptelici vornicul, de Botoșani, și Ionașco ceau fost postelnic brat meu și Gavrilaş Brăescul și alți feciori de boeri câți sau întâmplat la această tocmală a noastră și pentru credința niam pus pecețile și iscăliturile, și nime dintru ruda noastră să naibă a străca această tocmală, de aceasta scriem....

LXXIII. *Fără dată.* Pentru o cușmă.

Alexandro, să trimiți mâne ța cușmă doar vom puteo cheltui să dăm bani lui Ilie că doomna au dzis, să dau eu acei bani și Ilie forte mă strânge de bani ce pre alta naavem pre ce lua atâte bani diă să o trimiți să mă știu eu într-o parte aăstați scriu eu să *jănin* să trimiți să vindem ceva să cum(pă)răm ceva bucate de postu.

az Gligorie biv spatar iscal

LXXIV. 1809 Mai 12 regește. Pentru sate din raiaoa Hotinului.

7254 Iuni 17. Mărturie hotarnică de la acei rănduiți că după cartia domniască au mersu la trei moșii Stolniceni, i Zăhăicani, și Stângăcenii cari sunt una lângă alta și să încep cu un capăt din hotarăle ce sânt pe culmea dialului ce iaste cu dumbravă și mergu în lungu dreptu în sus până în apa Ciuhurului și lângă apa Ciuhurului sânt și vetrile satelor cu țințirim și cu iazuri și cu vaduri de moară și că au mărturisit împre-
gurașii că aceste trei sate trec în lungu locului și peste apa Ciuhurului, *dar fiind raia cu sate turcești nu sau mai căutat ce până în apa Ciuhurului li sau închiet hotarul mai jos fiind și altă mărturie hotarnică tot din acel an Iunie 25 cuprinzătoare pe Stolniceni, i Stângăcenii i Părjolta și Hiliinți arătându-le și măsurile și mai iaste și altă mărturie tot din acel an Iunie 28 osăbită numai pe Stângăcenii și iaste și hrisov de întăritură asupra hotarnicelor pe Stolniceni și Stângăcenii tot dintracel an Iuli 23 de la Ion Neculai Vodă.*

1772 Sept. 27. O mărturie hotarnică pe moșia Zăhăicani ce era a vist. Ioniță Canta, trecând și peste Ciuhur.

1808 April 22. Carte de la divan către sulger Ghiorghi Ciohoranul că după hotarnicile ce are dlui vornic Costachi Sturza una din 1772 pe Zăhăicani și Stângăcenii, alta din 1784 pe giurătoare de sat de Pojujani a căror capete trec piste Ciuhur în ținut Hotinului, pe care sunt ocupate alte numi de sate ce să numesc Pociumbenii, Pociumbăuții, cășla lui Kiurtu, și cășla lui Bekir, care sau și dat în stăpânire dmsale vornic fiind în cuprinderea hotarnicilor dsale să cerceteză numitul sulger ca să afe sămnile mărimii lor de la care iaste și mărturie tot din trecutul an 1808 Mai 12 cu arătare pre largu în ce chip au dovedit sămnile după arătare oamenilor ce locuesc acolo, și că pe pol sat Pojujani să numește acum Cășla lui Kiurt, arătând și ce acareturi sânt pe Stolniceni îi numește cășla lui Bekir, asămine arătând acareturile, pe Zăhăicani să numesc Pocimbăuții di pi niște țărani de un iaz asămine arătând și ce acareturi sânt, pe Stângăcenii să numesc Pociumbeștii iarăși di pi acei țărani, și iarăși arătând ce acareturi sânt.

Deci scrisorile vechi numai pentru Stângăcenii pomenesc că le iaste săliște în ținut Hotinului pe apa Ciuhurului, iar pentru celialalte moșii scrisorile vechi nu pomenesc nimica de ținut Hotinului ce numai cu iazuri și mori în Ciuhur, *iar hotarnicile ce sânt făcute după cuprinderea Hotinului de Turci* care sânt întărite și cu hrisov domnesc, zic că au mai ținut oamenii din vremea aceia, că capitele acestor moșii ar fi trecut piste Ciuhur în ținut Hotinului.

1809 Mai 12.

Th. Balș vel logofăt
Manolachi vel vornic
Dumitrachi Bogdan vel vornic
Ioan Tăutul paharnic

LXXV. 7256 Iunie 23 (1748). Spița curgătorilor din Pătrașco Botez.

Pătrașco Botez

Pătrașco	Ioan	Irimicea
Toader, fată		Grigore, Irimiia
	Tăbărtă	
	2 vist.	

LXXVI. 7260 (1752). Foaia de zestre a Mariei.

- Un harhalu cu diamanturi și cu leftul cu diamanturi, în care sântu 20 diamanturi mari și 38 diamanturi mai mici.
- O păreche de brățări de aur cu diamanturi din cari sântu 14 diamanturi mari și 28 diamanturi mici.
- O păreche șărji cu banașuri cu ciubucurile de diamanturi.
- O păreche șărji de jmaragdu cu ciubucurile de diamanturi.
- 10 șiruri de mărgăritare.
- Un inelu cu un diamantu mari și 10 mai mici împregiuru.
- Un inel cu 2 diamanturi.
- 2 inele câte cu un diamantu.
- Un inel cu un rubin și cu 2 diamanturi de lături.
- Un inel de zamfir albaștri.
- Un inel cu zmaragdu verde.
- O salbă cu 20 galbeni câte de 5 și 1 galbăn de zăce.
- O salbă mai mică de 20 di galbeni câte de unul.

LXXVII. 7270 Mai 13 (1762). O vacă pentru 10 lei, și masa de cununie.

Adică noi mahalagii *de Muntenime de sus*, care mai ȝos ne vom iscăli, scriem și mărturisim cu această mărturie a noastră pentru *Oghinia mama lui Mateiu*, care fiind aȝunsă cu vrăsta bătrâneșilor și fiind și bolnavă șau cunoscut scurtarea vieții sale, au chemat pe preutul Grigore fiindui duhovnic, de au spoveduito, altile ȇau mărturisit nu să știe, iar întrebândo duhovnicul ce are de grijă după moartea ei, ia au zis că altă nare nimică fără cât casa aceala săi fie de grijă după moarte și după cuu au mărturisit înaintea duhovnicului, duhovnicul niau spus noao mahalagiilor după cum au mărturisit că nădejde de grija ei, casa îi esti și *cine a grijio aceľuia să fiiă casa*, iar pentru o vacă ce o cumpărase cu fićorul ei Măteiu cu 10 lei dând ia 4 lei și Mateiu 6, pe acea vacă, dar ea având trebuință de bani au cerut banii de la Măteiu cei dădesă pe vacă, *ca săș pună masa de cununie să rămână vaca a lui*, și el iau dat banii, cari dădesă la vacă, și de când iau dat banii de șau pus masa au trecut 1 an la mijloc, și Măteiu au grijit pe maicăsa Oghinia în 2 rânduri.

Iar pentru alte mărunțișuri ce iau rămas, are și o neputinćoasă de fată, bolnavă care nu esti harnică nici să s hrăniască, fiind foarte neputinćoasă, șia avut Ioniță fratele lui Măteiu cu 6 ani mai nainte sau căsătorit înainte morții mănisa și sau deosăbit de dănsa, și el nici un ban nau cheltuit la moarte fără cât Mateiu au cheltuit și au grijito și după cum știu așa mărturisăscu înainte lui Dumnezeu și înainte ȝudecății, și pentru credință niam pus degetile.

let 7270 Maiu 13.

Eu × Ioniță Ciolan martur

Eu × Ion vatav martur

Eu × Lupul Ivan martur

Eu × Postolachi Handrugan martur

Și eu × Paraschiva mam tămplat la grija

În dos: Ghinia mama lui Măteiu.

LXXVIII. 1777 Februarie 21. Un blănar (C. Papazoglu) falit la Vaslui.

Costandin Papazoglu blănariul și cu tovarășul lui Petru, care fiind șăzătoriu aicea în târgul Vasluiului, și luând bani de pe la unii alții, cu dobândă ca să șă chivernisască,

și rămăind mofluzi, au fugit, și după fuga lor făcând cercetare de câtă datorie au rămas datori, și ce au rămas pe urma lor și sau dovedit că sânt datori, la dmlui Mihalachi Cerchez biv vel jicnicer 30 lei cu zapis și 12 lei la dmlui Iancul biv vel armaș iarăși cu zapis, și 30 lei la Grigoraș Chihae, iarăși cu zapis și 2 lei 60 bani la Misailă Chihae fără de zapis, ce le dedese bani săi facă niște cojoace, cari să fac datorie dreptu 74 lei 60 bani pe urma lor, și făcând cercetare și după izvodul ce au lăsat mai sus numiții blănari la fugirea lor de pe unde au să ia de la unii alții, câtă datorie sau dovedit că iaste bună am și împlinit, însă 6 lei de la egumenu Făstăcianu pentru o giube cu pacē ce blănisă a bucătariului sviinții sale, 2 lei 60 bani la vatavu Moisăi pentru niște cojoace cei lucrase, 2 lei 30 bani de la Iordachi Țurcanu pentru nn cojoc ce iau lucrat, și 2 piei ce iau pus la cojoc, 90 bani de la Istratie Ciobanu datorie driaptă ce sau luat al lor 3 lei un tulpă vechiu și altul mai nou i o ștergură, ce rămăsese pe urma lui și sau vândut 4 lei pe 13 pol pe miță și pe niște furdă căt a lor ce sau vândut 51 bani pe o pelce de mel tij a lor ce sau vândut, 60 bani pe o gușă vulpe proastă tij a lor, ce sau vândut, cari cuprind piste tot 19 lei și 51 bani gata, cercetând dintraciastă datorie de au ca să să mai scadă cevași sau dovedit iarăși după izvodul lui 2 lei 69 bani la dmlui jicnicer Mihalachi pentru o vulpe i lucrul ce iau lucrat și 6 lei la dmlui armaș Iancul pentru lucrul ce iau lucrat, un leu la Grigoraș chihaiia care să fac cu bani gata și cu scădere lucrului ce au lucrat 32 lei și tot mai rămân datori cu 42 lei 60 bani și făcând cercetare de au mai ramas cevaș pe urma lor ca să să plătească acești bani și alt nemica nu sau dovedit că au rămas pe urma lor, fără de cât o casă cu pivniță i o dughiană cu bordeiu care acestea sau și strigat la mezat ca de să va găsi un bun mușteriu să plătiască datoria, și nime nu sau găsit ca să le cumpere, am întreat și pe Grigoraș Chihaiia fiind că acea casă au fost pusă zălog la dânsul drept 30 lei, să primească și dughiana împreună cu casa drept 42 lei 60 bani și ceilanți bani ce va mai prisosi piste datoria lui să de datornicilor ca să nu rămăe nime păgubaș ci căuta cu vicleșug ca acela ca să ia casa cu preț mai gios de cât îi iaste pusă zălog și fiind că dughiana cu bordeiu nu face banii ce mai prisosăscu din suma prețului ci cere Grigoraș Chihaiia casa, unde era toți datornicii mai sus numiților blănari față iam întreat pe toți cum și pe alții streini cine va să primască această casă și cu dughiana în prețul acestor bani și nimene nu sau aflat ca să răspundă la acești bani. Deci fiind că dmlui jicnicer Mihalachi iaste păgubaș și de 12 vulpi ce i liau stricat de mai sus numiții blănari la dubală, care vulpi nu sânt nici de o triabă sau încărcat și cu acești 42 de lei 60 bani și au luat casa cu pivniță i dughiana cu bordeiu asupra dumsale și a plătit celorlalți datornici, deci fiind pricina întracest chip am dat această carte a noastră la mâna dumsale Mihalache Cerchez biv vel jicnicer, ca să stăpăniască această casă și dughiană de mai sus arătată cu bună pace, aciasta

Sandul șatrar ispravnic

1777 Febr. 21.

LXXIX. 1815 Iulie, regeste. Măsoriștea Măldăreștilor la Tecuci.

« 997 stănjăni capătul despre apus

« 910 stănjăni capătul despre răsărit

1887 : 2=987 stănjăni gospod

din aceștia *Elenco Manu* are 133 stănjăni și anume:

44 st. 2 palme Catrina Foiculeasa 7265 (1757)

44 « 2 « Nastasia Țaranca 1794 Oct. 13

5 « 4 « Ioan Calapod 7272 Febr. 21.

39 « — latagan

LXXX. 1826 Mart 26. O festă a agăi Ilie Cogălniceanu.

Arhon polcovnic Ioniță Zaharia

Îți vestesc de o *festă* ce era gata a ți se faci de cătră dmlui aga Ilie Kogălnișanu, voind a te da în bir și a ți să lua carte de privilegiu ce ți am scos pentru că sau înștiințat că tial fi alcătuit cu răzășii de acolo cărora liai fi dat bani spre răscumpărare unor părți de moșie de care să *enteresăști* dmlui și pentru că am aflat eu și lam rugat pentru hatărul meu să nu ți facă acest neajuns, îndatorindumă că ți voi scrie și de vei desface acest plan a dumsale ce să atinge de enteresul, miau făgăduit și au și hotărât că vei fi nesupărat. Pentru aceia dar ca un prieten grăbesc ați face cunoscut, ca să te desfaci cu totul de plan a dmtale ce să atinge de enteresul dmsale agăi, căci te încredințazu că după ce nimic nu vei pute isprăvi, apoi vei fi prigonit pentru tot-diauna de cătră dmlui, și ceea ce acum era gata a ți să face, și prin mijlocire me, sau oprit, apoi să va aduce întru împliniri, fără a te pute folosi în urmă.

a dmtale slugă Tudorachi Manole

1826 Mart 26.

Adresa: cinstit frate dmsale polcovnicului Ioniță Zaharia cu frățască dragoste
la Râpi

LXXXI. 1845 Ghenar 17. Un vecsăl a slugerului C. Stavrat.

Flindcă un *vecsăl* de una sută galbeni ce-mi datoria cumnatul Mihalache Dimitriu care *vecsăl* era cu data de 15 Noembre 1844, mi lau plătit prin numărare a 50 galbeni (în natură) în naht și 50 prin alt *vecsăl* în privire că dumnealui a uitat că acel *vecsăl* lam rupt la vremea mai sus aratăta eu, și prin aceasta adeverez că oricând s'ar ivi (lucrul ce nu să poate) să să cunoască ca o hârtie albă.

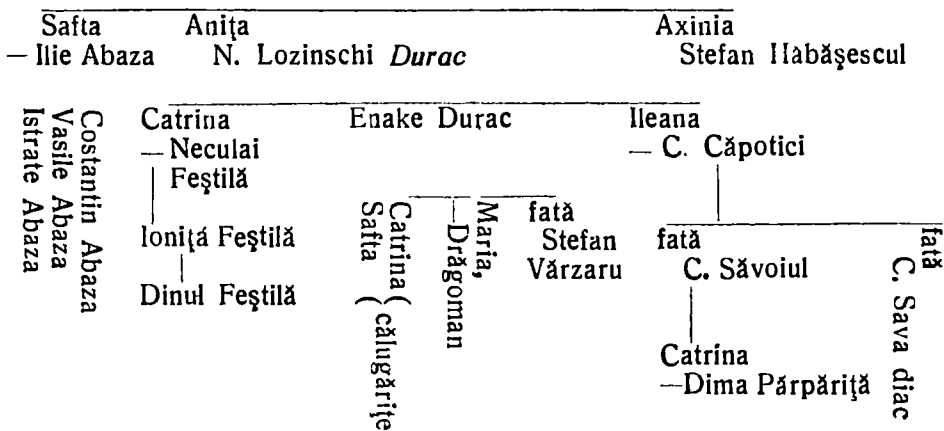
Sluger Costachi Stavrat

1845 Ghenar 17

LXXXII. Fără an. Spița neamului Durac.

Miron Bucioc stolnic (7168)

Maria Bucioc
— Toader clucer

LXXXIII. c. 7168 (1660). Spița Braevicilor.

Boris Braevici

Nastasia,

Duma Braevici,

popa Griga

Maria

Ileana

Gafta

Brăescul

Nastasia, Odokia, Cozma, Vasile

Prodan, Gligorie

Sofronia,

Lupul

x

5

6

7

8

10

11

Drăguța, Anisia, Nicorici Stefan, Gavril, Alexandru

2

3

4

12

13

14

1, 2, 3, 4, 7, 8 vând părțile din Dumeni lui Grigore stolnicul.

5, 6 vând lui Micșa; iar fiica acestuia *Anușca* (9) împreună cu numerile 10, 11, vînd lui Ilie Bucioc.

12, 13, 14 vînd lui Miron Bucioc cătră 7168 (1660).

LXXXIV. 7169 Ianuar 2 (1660). Șoltuzul și părgarli *mari* de Troțuș.

Adec eu Simion și Vasilie. *чи Precop. çolan. ot Mogoșești*, scriem și mărturisim cu cestu zăpis al nostru. cum am vîndut a noastră direaptă moșie, o vie la sat la Mogoșăști, dumsali, lui Savui ce au fostu cămăraș, dreptu optu galbeni, bani buni, ca săi fie, dumsale, direptă ocină, și cumpărătură, dumsale și cuconilor dumsale și nepoților lui, și nime dentru oamenii noștri, sau din cuconii noștri, ca să nu să ameastece nice antorce, și aciastă tocmală sau făcut denaintea Neculai Che(ra)nii șoltuzului de Troțuș și a doisprezece părgari anume *Costantin Lungul* și *Martin Foloș părgari mari* și dinaintea a mulți oameni buni, anume Ion Gealepeul și Temeli vamăș și popa Mihalachi și Constantin Buhoč și Dumitrașcu Condrea și Toader Coțorva și pre mai mari credința am pus pecetea țargului și am iscălit toți și eu Gligorașco am scris acestu zăpis ca să s știe. Pecete Troțușului (o mână și un ciocan). let 7196 Ghenar 2

LXXXV. 7200 Noembre 24 (1691). *Satul Ocna*.

Adec eu Gligorașco Cozmășcul făcutam scrisoare mea dea bun credință, la mîna dmsale lui Timuș și a lui Vasilache, precum am vîndut eu dumilorsale parte mea den sat den Mogoșăști, din casă gata, și din câmpu și din pădure, din țarină cu tot vinitul toată parte me ce să va aleage, am vînduto dumilorsale cari mai sus scriu și mîlau dat dumnalor treai lei, și alegăndusă parte mea să aibu a făc dumilorsale zăpis pentru creadința am pus și deagetul să s știe.

u Ocna vlt 7200 Noemv. 24

× Gligorașco Cozmășcul

Neculai pisal

LXXXVI. 7203 August 3 (1695). O groapă de fănaț.

Adeacă eu Radul parcalabul mărturisăscu cu acestu adevărat zăpis al meu, precum am vîndut dumilorsale vamișului Timuș și dumsale vamișului Vasilachi, a me driaptă cumpărătură din sat din Mogoșăști, o *groapă de fănațu* de la satu lui dreptu trei lei bătuți și mi au mai dat dumlor iar trei lei, cari bani acești iam fostu datu iau popii

lui Gligoraș *arhonă* pre moșie, deci să aibă dmlor a popri acești bani din parte popii și mi au mai dat un leu care am dat eu Focli și altora, de le au fostu de cheltuială când miau dat daniia parte lor din sat, șapoi dania mi sau stricat, cari bani fac șapte lei și acești bani mi au dat dmlor deplin, iar de are cineva a răspunde să aibă aș întreba cu mine și de mor dovedi să aibu iau antoarca dumilorsale banii și pentru credința am și iscălit.

It 7203 August 3

Radul părcalabul; și mam tămplat az Stefan Fene iscal.

LXXXVII. 7217 Mai 2 (1709). Luare de grumazi.

Adec eu Ioniță Popa făcutam zapisul meu la mâna dumisale ȝupănuului Vasilachii, precum miau făcut dumnialui bine cu 5 lei și 1 zlot ca să albu ai da dumisali banii iar de oi fugi cu banii dumsale și ma afla vreunde va să aibă dumnelui a mă lua de grumazi și săi aibu ai da banii cu dobândă, și pentru credința mam și iscălit.

Iet 7217 Mai 2

Ioniță Popa X

— lei o vacă tij am dat Grozăștilor pentru Ioniță.

LXXXVIII. 7223 April 26 (1715). Un cal 20 lei.

Adec eu Ion sin Nica făcutam zapisul mieu la mâna dumsale ȝiupănuului Timuș logofăt pecum sântu dator dumsale cun cal ca s dau dumsale, cându va veni dumnalui la Eș iar nefiind calul să am ai da 20 lei prețul calului iar de sar tămpla a (îm)bla la vreun giudeț să fie toată cheltuiala despre mene.

Ion sin Nica și pentru credința mam iscălit.

vleat 7223 April 26.

Ermonah Arsenii egumen ot Tazlău

Ion Nica platnic

Cost. Beldiman părcalab.

Și eu Iftimie diacul am scris.

LXXXIX. *Fără un.* Un prost scriitor.

Adec eu Dumitrașco Brăescul precum noi înde noi *nau* dat un ȝigan *noo Prațol* iar *celași* ȝigan ȝor mai fi săi *e* bade Apostol căc au *mlat den* cheltuit *să fidu* să dator săi mai *e* mai multu, *neu durot* căce ne ești frati și *căzăd* la ce datorii săl plătim de unde esti despre noi în pace.

și eu *Dumișco* Brăescul.

Documentele dela LXIX—LXXXIX inclusiv sunt comunicate de d. Gh. Ghibănescu.

Apa la Iași

XC. 1804 Noembre 2.

Noi Alexandru Constantin Moruz Voevoda cu mila lui Dumnezeu Domn țarei Moldaviei.

După ce cu ajutorul atot puternicului Dumnezeu am săvârșit adusul apelor aice în orașul *Eșii*, atât acele de la *Șapte oameni* și de la *Aron Vodă* cât și acele de la *Ciric*, care sau împărțit în cișmele la ulițe și pin mahalale, după cum să văd, cu multă cheltulă și osteneală Domniei mele pentru îndestulare tuturor orășanilor ce erau cu totul lipsiți de apă.

Însă aceste ape neputându-se a să sui mai sus ca să îndestuleze și parte de sus a orașului, ace parte în care se cuprinde și mahalaoa *Muntenimei de sus și de mijloc*, să află și până acum lipsită de apropiere apelor. Și acum prin jaloba ce au dat mahalagii către Domnie me, au făcut rugăminte și cerere spre a li să da a noastră Domnească voe și ajutor *ca să aducă și în parte aceea apele și izvoarele ce sânt pe moșie Copoului* în multe locuri prin vii și pe afară la satul ce să numește *Muntenii*, puind și ei din preună și cu casele boerești ce sânt întrăceste mahalale atât suma de bani la cheltuiala ce să va face cât și toată osteneala pentru adusul acestor ape. Drept aceea socotindusă de către Domnie me această cerere cu toată rânduiala și cu cuviință pentru obștescul folos a tuturor celor ce lăcesc în parte aceea, hotărâsc prin carte aceasta a Domniei mele, întâiu ca să poată de la locul de sus arătat a aduna toate izvoarele ce să află acolo, fără de nici o oprire despre nimene, însă lăsând la locul acela pentru trebuința lăcuiților de acolo, cu cișme făcută la un loc sau doao, doao, sau trei măsuri de apă, iar cealaltă să o ia pogorându prin oale pentru trebuința și îndestulare orașului, ce se află totdeauna lipsit de apă, cei și în primejdie focului, și ori care din lăcuiții de sus pomeniți, va prinde la cheltuiala adusului apelor acestora pe cât va da la cheltuială, parte ce i să va veni din apă să fie dreaptă a sa nesupărat de către nimene, cum și izvoarele de unde să va lua apa să fie nesupărate, și să nu îndrăznească cineva a deschide sau a strica strămutând curgerea apei din oale, ca să să de stricăciune drumului apelor, căci unul ca acela dovedindusă se va pedepsi.

Pecete tuș roș capul de bou, corbul 1793 Al. K M. Vvd.

1804 Noembre 2.

Procitoș vel logofăt

Sau trecut în condică Matei condicar

Notă. Istoricul Manolake Drăghici vorbind despre activitatea domnitorului Alexandru Constantin Moruz scrie: «a început și alte lucrări în oraș, precum și adunarea apelor ce lipsea mai cu temei... au îndreptat cursul multor izvoare mari de la Ciric în Iași... au mai scoborât el și *alle ape de la Copou* spre îndestularea părții de sus a Iașului și aceste izvoare până acum încă circulează prin îmbunătățirile adăugite de Mihai Vodă Sturza. Răposatul Scarlat Pastia, fost primar al Iașilor, în broșura sa intitulată «Despre origina apelor din Iași (Iași 1896—pag. 28 și 29) vorbind de apele aduse de la Copou pentru îndestularea locuitorilor din mahalalele Muntenimea de Sus și de Mijloc scrie: «Cum s'au recoltat aceste ape și când anume aceasta nu se cunoaște. Singurele documente ce se cunosc în privirea aceasta sunt hrisovul lui Moruz Vodă din 2 Noembrie 1804, prin care dă drept Păcurărenilor să aducă apele din partea locului în interesul alimentării acestei părți și actul prin care visternicul Sandu Sturza la 12 Decembrie 1829 dăruiește spătarului Dimitrie Danu o măsură de apă». Prin publicarea prezentului hrisov se elucidează chestiunea alimentării cu apă a părții de sus a orașului Iași. Este probabil că Domnitorul făcând, lucru rar, sacrificii bănești din banii vistieriei pentru aducerea apei de la Ciric și Aron Vodă pentru îndestularea părții de jos a orașului, nu a mai putut da ajutor bănesc pentru mahalagii din cele două Muntenimi, autorizându-i însă de a-și aduce apele pe cheltuiala lor proprie, de vor putea și îndemnându-i

a se asocia pentru realizarea acestei întreprinderi gospodărești, care trebuia neapărat săvârșită. Acest hrisov poartă aceeași dată ca hrisovul dat Păcurărenilor.

Vom vedea cum boerii au știut să se folosească de această încuviințare trăgând apele din satul Muntenii.

XCI. 1805 Aprilie. Iași.

Impărțeala măsurilor de apă ce sau adus în tovărășie de la satul *Muntenii* ce este din sus de *Copou*, de boerii ce să arată mai jos, cu cheltuiala tuturor câte câte măsururi de apă sau venit fieștecăruia după carele sau analogisit și cheltuiala.

1805 Aprilie.

Măsuri		pol	
a)	1	2	Dumnealui <i>Logofăt Costandin Balș</i> au dato <i>Măcărescului</i> și lui <i>beizade Mavrocordat</i>
b)	1	2	Dumnealui <i>Logofăt Costake Ghica</i> .
c)	1		Dumnealui <i>vornic Iancu Leu</i> .
d)	4		Dumnealui <i>Hatmanul Săndulake Sturza</i> .
e)	1		Dumnealui <i>Hatmanul Neculai Stratulat</i> .
f)	3		Dumnealui <i>Visternic Alecu Balș</i> .
g)	1		Dumnealui <i>Vornic Lupu Balș</i> .
h)	2		Dumnealui <i>George Tufecchi bașa (Leondari)</i> .
i)	4		Dumnealui <i>Postelnic Necolake Balș</i> .

19 Adecă noă spre zece măsururi fac după cum sau măsurat în vreme când sau alcătuit înainte tuturor boerilor arătați care sau întâmplat, deci fieștecare din tovarăși are să o tragă din tahminu ce este la dumniului *Hatmanul Săndulake Sturza* unde se adună toate apele, și din tahminu ce se află în grădina *Postelnicului* 35 pași mai la deal, de unde se desparte apa Dumnealui *Logofăt Costake Ghica*, *Măcărescului* și *Tufecchi bașa* și după vreme ori de vor scăde apele ori de vor prisosi peste aceste măsururi, Dumnealor întru acea stare întru care se vor afla apele după analogie să o tragă dea pururea. Și de se va întâmpla ori când vro stricăciune apele de la matca lor și până la casele *Hatmanului Săndulache Sturza*, câtă cheltuială se va face cu meremetul să fie fieștecare din tovarăși dator a plăti după analogie, și pentru că Dumnealui *Visternic Aleco Balș* are aceste trei măsururi, iam dat acest izvod iscălit de mine.

fără iscălitură

Notă. Acest izvod scris pe hârtie albastră cu filigrama 1810 trebuie să fie o copie de pe originalul înmănat boerului visternic Aleco Balș, căci nu poartă iscălitură și este scris cel puțin cu cinci ani în urmă, după cum ne arată filigrama. El prezintă un mare interes evidențiând spiritul de asociațiune dintre boerii vremii, cari cu sacrificii bănești se alcătuiesc într-o societate pentru îndestularea gospodăriilor lor cu ape aduse din satul Muntenii de la Copou.

Măsura de apă este egală cu 2520 ocă în 24 ore sau 3 metri cubi 800 litruri 400 grame.

Cred că identificarea boerilor tovarăși ar prezenta oare care interes precum și identificarea locurilor pe unde erau așezate aceste case.

I. *Logofătul Costake Balș* zis Ciuntu, unul din cei șapte stâlpi ai țării, personagiu considerabil la sfârșitul secolului al XVIII-a și la începutul secolului al XIX. Era fiul marelui logofăt Lupu Balș și al Anei, fiica lui Costantin Catargi, frate cu logofătul Gheorghe Balș (de la Dumbrăveni) și cu Teodor Balș mare vornic și cu Ion Balș.

II. *Măcărescu*. În condica liuzilor din 1803 găsim pe un medelnicer Toderășco Măcărescu și pe un maior Ioniță Măcărescu, care scutesc de bir niște slugi a lor. Tot în acea condică vedem că medelnicerul Toader Măcărescu stăpânește moșia Bălosăști,

în ținutul Tutovei, probabil că el este tovarășul pomenit în contractul publicat. Pe lista nobililor din Basarabia din 1817 găsim iar pe Toderașcu și Pavel Măcărescu vel serdari.

III. *Beizadea Mavrocordat*. Este beizadea *Dumitru Mavrocordat*, fiul lui Constantin Neculae Mavrocordat, domn în nenumărate rânduri în Moldova și Muntenia. Beizade Dumitru Mavrocordat este născut în anul 1740 și a murit în anul 1817, înmormântat fiind la moșia sa Cristești din județul Iași; a fost căsătorit cu Maria, fiica logofătului Dumitru Sturza de la Criștești. A avut doi fii: primul Constantin a fost căsătorit cu Cassandra Balș, sora logofătului Lupu Balș și a Saftei Balș, căsătorită cu Grigorie Brâncovanu, ultimul descendent al voevodului Constantin Brâncovanu. Constantin Mavrocordat a avut o fată Zoe, care a fost adoptată de Grigore Brâncovanu și căsătorită cu Domnitorul Munteniei Gheorghe Bibescu Vodă.

IV. *Logofătul Costake Ghica*. Personagiu considerabil al vremii. A jucat cele mai mari și preponderente roluri de la 1774 până la moartea lui în anul 1828. Și el era unul din cei șapte stâlpi ai țării. În jurul personalității lui și mai ales în privința stărei sale civile s'a stărnit o sumă de studii istorice, care nu au ajuns însă la nici o concluziune precisă. Versiunea preconizată de Radu Rosetti în studiul său asupra urmașilor lui Grigore Al. Ghica Vodă decapitatul, publicată în Convorbirile literare din anul 1902 pretinzând că logofeții Iordake și Costake Ghica autorii ramurilor Ghiculeștilor din Moldova sunt fii Catincăi Ghica sora lui Gr. Al. Ghica Voevod, căsătorită cu Dumitru Gheorghiadi Sulgeroglu, este o versiune care nu se bazează pe nici un document ci numai pe o pretinsă tradiție orală. Combaterea acestei afirmațiuni nu poate intra în cadrul acestor notițe. Această calomnie a fost răspândită de paharnicul C. Sion, dușmanul înverșunat al Domnitorului Moldovei din 1849 Gr. Al. Ghica, care să trăgea din logofătul Costake Ghica, fiindu-i nepot de fiu. Este aproape sigur că logofeții Iordaki și Costake Ghica sunt copii Marelui spatar Matei Ghica, fratele lui Gr. Al. Ghica Vodă, care a fost trăitor și în Moldova; ei au mai avut un frate Alexandru mort în exil în Rusia, unde întovărășia pe unchiul său Gr. Ghica Vodă și o soră Smaranda, soția domnitorului Constantin Moruz, cu care Ghiculeștii erau cumnați.

Costake Ghica născut probabil pe la 1745 întovărășește pe unchiul său surgunit de Ruși la Petrograd în anul 1769. Sub a doua domnie în Moldova a unchiului său Gr. Al. Ghica este vel camaraș, ridicat de cătră cumnatul său C. Moruz la rangul de hatman la 1784 și rămâne în acest rang până la 1804, când este înălțat la rangul de vel logofăt. Moare la 1828 și este înmormântat la biserica sf. Spiridon din Iași. La 17 Septemvrie 1778 s'a căsătorit cu Mărioara Cantacuzino, tânăra văduvă a lui Ramadan Costin, fiica logofătului Iordake Cantacuzino Deleanu, de la care ia mare zestre.

Nepot de frate al Domnitorului Grigore Alexandru Ghica cumnat al domnitorului Alexandru Constantin Moruz, probabil om iscusit și cu mare experiență a treburilor publice, el își agonisește o avere considerabilă primind chiar în dar de la nepotul său Domnitorul Al. C. Moruz moșia Comănești, ultima moșie domnească. Situațiunea lui politică a fost în mare vază în decursul mai multor decenii, cu toate că citesc într'un raport al consulului prusac König din 1788 că Iordake și Constantin Ghyka favoriții lui Alexandru Ion Mavrocordat, sunt arătați «sub domnia lui Al. Ipsilanti, nouri trecători! Costake Ghica este mult mai tânăr ca fratele său Iordake și sora sa Domnița Smaranda Moruzi. Costake Ghica a avut trei fii: George autorul ramurei Deleu, Alecu (Bilboquet), tatăl domnitorului Gr. Al. Ghica de la 1849, și Dumitru autorul ramurei Comănești — și o fată Catinka măritată cu un Sturdza. El a știut probabil prin capacitatea lui să se pue bine cu Rușii, căci el este favoritul kneazului Potemkin, care își stabilise curtea în anul 1787 în casele hatmanului Costake Ghica.

Cadavrul lui Potemkin, care moare în drum spre Rusia, este adus la Iași tot la locuința lui Costake Ghica.

Mai știm dintr'o petiție a fiului său Dumitru, petiție adresată împăratului Austriei în anul 1822, că Costake Ghica a fost ridicat la rangul de prinț de cătră țarina Caterina II-a.

A iubit și artele, căci citim în Manolake Drăghici la pagina 116 din vol. II: «În zilele Suțului s'au înființat pentru întâiași dată în Iași teatru de societate în casele hatmanului Kostake Ghyka». Două locuințe ale lui ne sunt cunoscute: prima unde este astăzi Facultatea de medicină; din ce cauză nu se știe el a vândut acest palat visternicului

Balș înainte de anul 1796 stabilindu-se în Muntenimea de sus în casele socrului său Iordake Cantacuzino Deleanu, pe locul unde este astăzi Universitatea nouă.

Manolake Drăghici ne spune la pag. 82 vol. II din timpul ocupațiunei rusești 1806—1812 «iar senatorul Milanovici locuia în casa Ghicăi la Copou, în care este acum teatru, ce are opera italiană» Logofătul era obișnuit a găzdui și fețe mai simandicoase. Măsura de apă care ș'o rezervă prin actul de tovărășie este desigur pentru casa lui din Muntenimea de sus, pe locul actualei Universități. În ciuda ponegritorilor vechiului regim nu putem invoca fără un pic de emoțiune această figură a bătrânului diregător Costake Ghica !

V. *Vornicul Ianculeu* este fiul lui Lucake Ianculeu celebru, care a avut și două fete : Catinca căsătorită cu Lascarake Rosetti și Pulcheria căsătorită cu visternicul Iorgu Balș. Aflăm din Efemeridele lui Caradja că acest Lucake Ianculeu avea o vilă la Ortachioi, unde avea de vecin pe capugibașa, care a omorât pe Grigore Ghika Vodă în 1777 : după odiosul asasinat Lucake Ianculeu fiind în Iași face vizită turcului, cu care era în cei mai buni termini.

Pe Alexandru Ianculeu îl găsim vătav de aprozi în 1778, înălțându-se la rangurile de hatman și vornic de țara de jos în slujba divanului judecătoresc.

Casa lui era pe actuala strada Muzelor, unde era din vechi ulița lui Ianculeu, închisă astăzi între corpul principal al spitalelor sf. Spiridon și corpul de case, unde se dau consultații gratuite. (Planul Iașilor din 1844).

VI. *Hatmanul Săndulake Sturza*. Fiul logofătului Ștefăniță Sturza ; la 1779 este al treilea postelnic și se căsătorește cu Catinca, fiica domnitorului Constantin Moruz. Și el a jucat un mare rol la sfârșitul secolului al XVIII-lea și la începutul secolului al XIX-lea ; a fost unul din cei șapte stâlpi ai țării. La 1810 era mort. S'a ridicat la rangul de visternic și pe urmă la hătmănie. Logofătul Kostake Sturza, ministrul lui Vodă Sturza, era fiul său. Locuința hatmanului era actuala școală militară. Știm după Drăghici, că în anul 1822 hatmanul găzduiește pe Salih Pașa, comandantul armatei turcești venită pentru a zdrobi pe eteriști — la 1829 găzduiește plenipotențiarul turci și la 1827 primește vizita lui Ribeaupierre. A fost caimacanul lui Șcarlat Calimah la 1802. Și Gh. Sion în *Suvenirri Contimporani*, vorbește de C. Sturza și casele sale de la Copou. (Școala militară).

VII. *Hatmanul Neculai Stratulat* slujbaş important, hatman, la 1807 vornic și la urmă logofăt. La 1819 era mort. Poseda moșia Brănișteni din ținutul Neamț, care moșie este vândută la mezat în 1819 pentru plata datoriilor. Deci funcționar integru.

VIII. *Visternicul Alecu Balș* fiul logofătului Costake Balș Ciuntu. În casa lui s'au perindat multe ilustrațiuni ale secol. XIX-a, în timpul ocupațiunei rusești de la 1806—1812 după cum voi arăta. Cetim în «Arhiva Senatorilor din Chișinău» de Radu Rosetti, III p. 58 că boerul Alexandru Balș a pus la dispozițiunea Rușilor casa lui, unde au petrecut mult timp Afraxin, Platov, ducele de Richelieu (viitor prim ministru a lui Ludovic al XVIII lea în Franța), Langeron, Tucicov și la urmă Golenisef Cutuzov, care a biruit pe Napoleon. Acest din urmă își rezervase pentru el această casă, dar platzmaiorul trimise în gazdă la Alecu Balș pe generalul Rievza ; Balș refuză de a-l primi, de aceea se naște un conflict, pe care îl aplanează Cușnicov.

IX. *Vornicul Lupu Balș* pe atunci vornic al țării de jos în slujba divanului judecătoresc, ajunge logofătul dreptăței în 1835 în primul minister a lui M. Sturza. A fost căsătorit cu Ana Cantacuzino, apoi cu Efrosina Ghika. Copii a avut pe Grigore Balș ministru sub Vodă Cuza, o fată Elisa căsătorită cu Al. Moruz Pechianu, apoi cu George Beldiman, și pe Caterina căsătorită cu Vasilake Sturza, caimacanul de la 1858. Lupu Balș a murit în anul 1844 ; era proprietarul moșii Bozieni din ținutul Neamț și Pribești din ținutul Vaslui. Fiica lui, Elisa Balș a donat Eforiei spitalului Sf. Spiridon casa sa din str. Lascar Catargi, probabil casa ei părintească.

X. *Georgie Leondarie Tufecibașa* era un arnăut venit din Albania, însurat în Basarabia cu văduva Ecaterina Buznea.

Era proprietarul moșiei Ungheni din ținutul Iași și moșia Ungheni din Basarabia precum și moșia Ciuciulea, tot din Basarabia ; aceste moșii au fost luate pe nedrept de clironomii soției lui numiți Buznești.

Tufecibașa și soția lui sânt înmormântați în biserica Sf. Haralambie, care o măn-

tuisse ei de zidit la anul 1805. Casa lor trebuie să fi fost în apropierea bisericei (vezi Teodor Codrescu Uricarul XVII pag. 475 și Gh. Ghibănescu în revista «Viitorul» II). În jurul său s'a format o legendă și anume: în timpul domniei lui Constantin Ipsilante (1802—1803) erau cete însemnate de haiduci și tâlhari, cari aveau cutezanța de a călca satele și chiar orașele. Cea mai înfricoșătoare dintre aceste bande era comandată de un nefer de Arnăuți, frate cu George Tufecchi Bașa. Vodă îl însărcină pe acest din urmă să prinză și să ucidă pe fratele său, ceea ce și făcu Tufecchi bașa, prinzând și ucigând pe fratele său lângă satul Bozieni din ținutul Neamț, aducând într'un desag capul fratelui său spre a-l arăta Domnitorului, care l'a răsplătit cu o moșioară, legenda pretinde că el a dispărut în urmă (vezi Calendarul pentru toți Românii scris de N. D. Popescu pag. 34 și 55) Manolake Drăghici nu se unește cu legenda pretinzând că după acest fapt George s'ar fi retras la moșioara, cu care l'a răsplătit Vodă Ipsilante și că a zidit biserica Sf. Haralamb cu locuințe pentru preoți împrejurul ei.

XI. *Postelnicul Neculai Balș*, fiul lui Teodor Balș logofăt și fratele lui Lupu Balș, despre care am vorbit, a fost căsătorit cu o fiică a logofătului Manolake Costake. Toderiță Balș caimacanul de la 1857 era fiul său.

Cei 7 stâlpi ai țării, din care trei au fost tovarăși la aducerea apelor de la satul Munteni, erau: *Costake Ghica* logofăt, *Dumitru Sturza* (Miclăușeni) logofăt, bunicul lui Dumitru Sturza fostul șef al partidului liberal, el a fost autorul proiectului de alcătuire aristocratico-democratică alcătuit înainte de anul 1816. Visternicul *Grigoraș Sturza*, tatăl domnitorului Mihai Sturza, visternicul *Sandulake Sturza*, visternicul *Iordake Roznovanu*, fiul logofetului N. Roznovanu și tatăl visternicului N. Roznovanu. Logofătul *Iordake Cantacuzino Pașcanu*, tatăl lui Lascarake Cantacuzino Pașcanu. Logofătul *Costake Balș* (Ciuntu).

XCII. 1811 Octomvrie 30 Iași. Incuviințarea egumenului mănăstirei Copou dată Hatmanului Săndulake Sturza pentru a căuta izvoare de apă în via mănăstirei.

Dumnealui hatman Săndulake Sturza făcând cerere la mănăstire ca să aibă voie să caute pe moșia *mănăstirei Copou* și în via mănăstirei unde se socotește mai cu înlesnire a se găsi izvoare cu apă însă la un loc unde să nu să pricinuiască stricăciuni nici la vie nici la livadă. Deci cu primirea mănăstirei are dumnealui toată voie să rănduiască să caute izvoare cu apă și ori câte ar găsi adunându-le la un loc să le ducă la casa dumisale nesupărat și ne oprit de cătră nimene și spre încredințare și siguranțe sau dat dumisale această scrisoare de la mănăstire ca alții niminea să nu aibă voie a căuta și a lua aceste izvoare de apă de la acele locuri ce să dau dumisale Hatmanului.

(iscălit) Inokentie Trei Ierarhistul.

1811 Octomvrie 30

XCIII. 1831 Septemvrie 20. Vornicul Costantin Sturza dăruiește două măsuri de apă *comisului Vasile Pogor*.

Spre răsplătirea îndatoririlor ce am cunoscut de la *Dumnealui comis Vasile Pogor* iam dăruit două măsuri de apă din apa casei mele adusă de la *Copou*; aceste măsuri de apă dumnealui va fi volnic ale duce cu a sa cheltuială de la casele mele unde va voi, stăpânindule atât dumnealui cât și urmașii dumnealui în veci.

(iscălit) K. Sturza vornic

Eși 20 Septemvrie 1831.

Casa Cișmelelor

Această dăruire de doao măsuri apă făcută de Dumnealui vornic Costantin Sturza dumisale comisului Vasile Pogor din apa ce dumnealui vornicul are la casa dumisale să încredințezează și de către această casă spre a avea lucrarea ei în toată vremea.

2 iscălituri indiscifrabile.

Iași anul 1831. Septemvrie 24

Note. Această danie de două măsuri de apă făcută de vornicul Constantin Sturza comisului Vasile Pogor precum și dania făcută în anul 1829 de cătră visternicul Săndulake Sturza, tatăl vornicului Constantin Sturza, spătarului Dimitrie Danu, despre care pomenește d-l Scarlat Pastia în broșura lui asupra «Originei apelor din Iași» probează că apele au fost aduse de la Copou, centralizându-se la casa hatmanului Săndulake Sturza, este însă curios cum Săndulake Sturza și fiul său Constantin dispun de aceste măsuri de apă permițându-și de a le dăruî.

Vornicul Constantin Sturza, mai pe urmă logofăt, este fiul hatmanului Săndulake Sturza; a jucat un mare rol în politica țarei din acea epocă, fiind logofăt al dreptăței, activitatea lui este foarte cunoscută.

Comisul Vasile Pogor s'a născut în anul 1792, moare în anul 1857. La 1819 domnitorul Scarlat Calimah prin pitacul din 15 Ianuarie 1819 îl boerește făcându-l vel serdar motivând astfel această cinstire: «Încredințându-ne că cu adevărat neamul său și din vechiu au fost din rânduiala neamurilor boerești și încă acum unii din urmașii săi se află cinstiți în cinuri de boerie».

Apoi Ion Sandul Sturza îl face comis la 1826, Mihălake Sturza îl face spătar la 1838, agă la 1840, postelnic la 1844, Grigorie Al, Ghika îl ridică la rangul de vornic la anul 1852 și caimacanul Toader Balș îl numește președinte al divanului apelativ în 16 Decembrie 1856. La 1838 este directorul departamentului dreptăței. Tot în acelaș an Noembrie 7 este loc ținitor al departamentului dreptăței în urma demiterii logofătului Constantin Sturza.

Vasile Pogor a fost și un scriitor apreciat al vremii, bun cunoscător al limbelor franceze, grecească și rusească. A publicat mai multe satire, care au avut mult răsunet atunci. El a tradus la 1838 epopea lui Voltaire «Henriada» editată la București de cătră Eliad, cu care Pogor a întreținut o corespondență, pe care o posed, și care prezintă mult interes. În urma lui au rămas multe manuscrise nepublicate. Pogor a fost căsătorit cu Zoe Cerkez, având un fiu, Vasile Pogor, unul din fondatorii «Junimii» și o fiică Anastasia, măritată în Basarabia cu Dumitru Bantăș.

XCIV. 1849 Iulie 10 Iași. Contract de tovărășie pentru refacerea apeducelor de apă înființate în anul 1805.

În puterea hrisovului de privilegiu ce are mahalaoa *Muntenimea de sus și din mijloc* de la răposatul Domn Alexandru Constantin Moruz Voevod din anul 1804 Decembrie 2, de ași aduce cu a lor cheltuială ori câte izvoare se află în satul *Munteni* de pe moșia *Copoului* precum și prin vii și afară, și a se îndestula cu apă și aceste mahalale. La anul 1805 sau fost încercat o tovărășie de au adus apa, dar cu trecerea vremii mântuindu-se din viață mulți din acei tovarăși încât apăducerile acestea rămăind în părăsire drumul sau stricat și apele sau abătut, încât mahalalele pomenite se află acum în desăvârșită lipsă și de adăpare și cu totul expuse în primejdie la întâmplări nenorocite de ardere, sub iscăliții alcătuiesc tovărășie atât pentru facerea din nou ale acestor apăduceri cum și pentru ținerea lor în bună stare pe viitor după chipul următor:

I. După tocmeala încheiată cu suiljii pentru facerea din nou a drumului de la obârșie până în grădina Dumnealui Logofătului Constantin Sturza câte 25 lei pentru fieștecare stănjăn și pe închipuire de a se putea aduna și aduce până la 25 măsuri apă, iar plata cătră suiljii având a se face în patru vadele, ne îndatorim a da fieștecare acum înainte în mâna dumisale Postelnicul Vasile Pogor câte una mie lei pentru fieștecare măsură ce de pe deosebit izvod are a trage fieștecare din noi precum și mai în urmă la vadelele însămnate prin contractul suilgiilor spre a nu se face nici cum sminteală la lucru cu legătura, că care din noi sau acum sau în viitorime va da sminteală cu plata banilor ce i se vor analoghisi să fie depărtat din tovărășie și să prăpădească ori câți bani vor fi apucat a da, iar tovărășia să poată disposa de apa rămasă fără stăpân precum folosul său o va povățui fără să poată fi întru nimica supărată de cătră tovarășul picat din dreptățile sale prin neplata banilor.

II. Casier atât pentru cheltuellele de acum la facerea din nou a drumului cum și pentru viitorime pentru ținerea lor în bună stare și pentru îngrijirea și împărțeala apelor pe la tovarăși după izvodul iscălit, am socotit cu toții și am făcut pe Dumnealui Postelnic Vasile Pogor unul din tovarăși, pentru alcătuirea ostenelei pe câtă vreme va purta sarcina aceasta, ne îndatorim al da fără plată una măsură apă în ograda dumisale cu cheltuiala tovarășiei, peste măsurile ce i se vor cuveni ca tovarăș și pentru care are să plătească.

III. Dacă din înlămplare sau acum sau după vreme nu sar pntea îndeplini numărul de 25 măsuri apă, împărțirea câtimei cât se va afla în flință are să se împartă drept pe cisluirea părților iscălite, asemenea și prisosind peste măsurile sus însemnate. Iar aceasta atârână dea dreptul de Dumnealui casierul numit.

IV. Rămâne în voința fieștecărui din tovarăși apa ce va veni în partea sa, sau a o ținea toată pentru întrebuințarea sa, sau a împărtași și pe alții într'un osebit al său folos.

V. Apăducerea are să se facă cu cheltuiala tovarășiei până în grădina Dumnealui Logofăt Costache Sturza, unde are să fie visteria apei, iar de acolo fieștecare tovarăș până unde va voi ași slobozi apa sa o va duce și o va păstra cu particularnica sa cheltuială în îngrijire nefiind aceasta întru nimic pe tovarășie.

VI. De la obșteasca visterie a apelor are să se facă împărțirea materialnică osebitelor părți, pe țavi, iar casa aceasta a împărțirii va sta sub închiderea și pecetea dumisale casierului, care și iaste sub îndatorirea de a privilegia ne înstrămbățirea vreo unuia din părtași fie la lipsă fie la sporire de apă.

VII. Dumnealui casierul la săvârșirea lucrului întreprins acum va înfățișa socoteala de cheltuiala făcută și dacă vor prisosi banii din acei încredințați dumisale îi va întoarce tovarășilor după cisluire, iar neajungând fiește care va fi dator a număra partea sa îndată.

VIII. Dacă după vreme prilejurile vor fi îndemănătoare a se face apăducerea aceasta pe Kiontesă de fier, sau dacă se vor mai descoperi izvoare spre înmulțirea câtimei apei, după sfătuirea între tovarăși se va hotărâ înscris urmarea.

1849 Iulie 10.

Kostake Sturza logofăt

Stefan Catargi

Alecu Ghika vornic

Fiind că D-lui visternic Aleco Sturza nau voit a primi partea sa am luato eu Iordake Ghica logofăt

N. Mavrocordat

Postelnic Vasile Pogor

N. A. Mavrocordat

Postelnic I. Ghika

A. Roznovanu

XCV. 1849 Iulie 10 Iași. Izvod cum are să se împartă apa ce să aduce de tovarășia supt iscăliților.

Măsuri

- a) 4 adecă patru — logofăt Kostake Sturza
- b) 4 « patru Aleco Roset Roznovanu
- c) 2 « doă logofăt Aleco Sturza în locul dumnealui sau alcătuit tovarăș pe d-lui logofăt Iorgu Ghika.
- d) 2 « doă vornic Iancu Ghika
- e) 2 « doă logofet Stefanake Katargiu
- f) 2 « doă vornic Teodorake Ghika
- g) 2 « doă vornic Nico Mavrocordat
- h) 2 « doă vornic Aleco Ghika
- i) 2 « doă beizadea Nicolake Vogoride
- j) 2 « doă postelnicul Vasăle Pogor
- k) 1 « una măsură casăieriea

25

Adecă doă zeci și cinci măsuri, pe care sau împărțit și plata fa-

cerei din nou a apăducerei și pe care și în viitorime urmează a se analoghisi cheltuelele ținerei.

Kostake Sturza logofăt

Fiindcă dumnealui visternicul Aleco Sturza nau voit a primi partea sa am luato eu *Iordaki Ghica* logofăt.

Ion Ghica

I. Catargi

V. Pogor

N. A. Mavrocordat N. Mavrocordat Alecu Ghica Vornic A. Roznovanu

Notă. Din cuprinsul acestui act de tovarășie se constată că apele aduse la anul 1805 de către boerii vremei s'au abătut stricându-se conductele; se alcătuește însă o altă tovarășie în anul 1849 de către alți boeri urmașii vechilor tovarăși sau cumpărători a locurilor de casă ale lor. Apele aduse la 1805 deserviau mai multe cartiere, pecând tovarășia alcătuită din nou în anul 1849 interesează în deosebi drumul neesistent în 1849 interesează în deosebi drumul neesistent în 1805 al Copoului: Podul Verde actuala strada Carol.

Voi căuta a identifica acești tovarăși.

I. *Logofătul Kostake Sturza* pomenit în notele precedente (casa lui era actuala școală militară).

II. *Alecu Roznovanu* vornic și apoi hatman era fratele visternicului Neculai Roznovanu și tatăl colonelului Roznovanu; el este «le prince Rosetti Roznovanu, grand maître de la police de Moldavie» membru în societatea franceză pentru instrucția elementară. El a stăpânit foasta casă a logofătului Costake Ghika, actuala facultate de Medicină, foastă palat domnesc sub Al. Const. Moruz, și care a ars la 9 August 1844. Probabil că hatmanul își construisese o nouă locuință la Copou.

III. *Logofătul Alecu Sturza* este fiul lui Mihai Sturza și al Caterinei Sturza. Îl găsim spatar la 1824, visternic la 1826 Iulie 25, din care funcțiune a fost mazilit de Ruși la 1828. În timpul domniei lui Mihai Sturza neam cu dânsul nu ocupă nici o dregătorie importantă, făcând opozițiune. La suirea în scaun a lui Grigorie Alexandru Ghika în Iulie 1849 el este ridicat la rangul de mare logofăt, ministru al treburilor din lăuntru, președinte al consiliului, însă el moare în Noembrie 1849. Alecu Sturza a fost căsătorit cu Elena Ghika, fata lui D. Ghika (Comănești), nepoata marelui logofăt Costake Ghika. Din această căsătorie s'au născut doi copii: Alexandru (Nabuco), căsătorit cu Alexandrina Balș și Olga căsătorită cu prințul rus Obolenski, descendent din Rurik; asemenea mare alianță nu au avut decât Cantacuzineștii stabiliți în Rusia. Soția lui Alecu Sturza, contesa Elena Sturza a jucat un rol preponderent în societatea timpului. Ea a fost însărcinată de către toți membrii familiei Sturza de a stăruia la curtea imperială din Viena pentru a se recunoaște Sturzeștilor titlul de conți (vezi Radu Rosetti Amintiri). Dintr-o corespondență a ei, care este în posesiunea mea, este cert că nu a putut obține această confirmare; totuși din corespondența sus menționată se constată că a fost cât se poate de bine primită de împărăteasa mamă a Austriei precum și de Principele Metternich în anul 1847 (casa lui era foasta casă Mavroieni).

IV. *Logofătul Iorgu Ghika* alcătuit tovarăș în locul logofătului Alecu Sturza, era fiul marelui logofăt Costake Ghika și a Mărioarei Cantacuzino. Este autorul ramurei Ghika Deleni, a fost căsătorit cu Profira Balș având de fiu pe vornicul Teodor Ghika căsătorit cu Phenoreta Stirbeiu, tatăl lui Constantin și Grigore Ghika Deleni.

V. *Vornicul Iancu Ghika* căsătorit cu Efrosina Filipescu era fiul Jui Alexandru Ghika consilier de stat și brigadir rus, căsătorit cu Catinka Rizo. Acest Alexandru brigadir era fiul logofătului Iordake Ghika. Vornicul Iancu Ghika este autorul ramurei Ghiculeștilor Brigadiri.

VI. *Logofătul Stefanachi Catargi* caimacanul de la 1858. Casa lui era unde a fost consulatul Austriac (azi Căminul studentelor Regina Maria).

VII. *Vornicul Teodorake Ghika* era fiul logofătului Iorgu Ghika mai sus pomeuit. Casa de la Copou și astăzi se află în stăpânirea fiului său.

VIII. *Vornicul Nicu Mavrocordat*, mai întâiu hatman, era fiul lui Alexandru Mavrocordat și al Caterinei Balș; era cumnatul domnitorului Gh. Bibescu din Muntenia. El a fost silit să se retragă din hătmănie la 1843, pentru că a refuzat de a se bate în duel cu un boer.

IX. *Vornicul Alecu Ghica* (Kefal) căsătorit cu Catinca Miclescu, fiul spătarului Dimitrie Ghica și al Ruxandei Balș, Dumitru Ghica era fiul logofătului Iordake Ghica. Vornicul Alecu a fost tatăl lui Costake Ghica căsătorit cu Elena Negruți, având de fii pe Eduard și Albert Ghica.

X. *Beizadea Nicolake Vogoride* caimacanul de la 1857 era fiul caimacanului Stefanake Vogoride de la 1822 din timpul Eteriei, tatăl său ajuns la adânci bătrânețe era un personaj considerabil cu mare trecere la Poartă. Fiul său caimacan la 1857 era un pătimaș anti-unionist, a fost căsătorit cu Cocuța Conake fata marelui logofăt, și bun moldovan Costake Conake.

XI. *Postelnicul Vasile Pogor* despre care am pomenit mai pre larg într-o precedentă notiță. Casa lui era actuala casă a d-lui Gh. Brătianu din str. Coroi.

Această a doua tovărășie înfăptuită de boerii de la anul 1849 a luat ființă și apele au fost din nou aduse împrăștiindu-se la mahalagii tovarăși, chiar și departamentul public a uzat de această înlesnire, căci în condica «pentru primirea banilor pentru apă-ducerea» citesc următoarele: «Cu departamentul public sau făcut tocmală ca să se lase în dreptul căzărnilor ce să zidesc la Copou din jos de drumul apelor ce sau făcut acum din nou cu cheltuiala tovarășiei, zece măsuri apă, pentru care de la pomenitul drum și până la cișmeaua ce s'au zidit ducerea apei să se facă pe cheltuiala tot a departamentului public.

Adică zece mii lei s'au primit în socoteala a 30 mii lei care sau îndatorit departamentul a da spre plata apelor,— 10 măsuri apă — 1851 Iulie 20».

Mai târziu drumul apelor s'au stricat din nou din cauza neîngrijirii, până când sarcina de a alimenta acest cartier cu apă a revenit comunei Iași.

Documentele de la XC—XCV cu notele respective sunt comunicate de d. Vasile Panopol.

XCVI. 7037 (1529) *Mart 24*. Petru Vvod Moldovii întărește lui Lupșe și soției sale Dobrușa satul Chilianii, de deasupra Prutului.

Suret asămine și întocma di pi ispisocu sârbesc de la Petru Vvod din leat 7037 *Mart 24*.

Facem înștiințare cu această carte a noastră tuturor cine pe dânsa va căuta sau cetinduse va auzi, pentru acest adevărat slugă a noastră Lupșe și fimeia lui Dobrușe că iam miluit pre dânsii cu diosebită milă a noastră datam și am întărit lor de la noi întru al nostru pământ al Moldovii pe al lor dreaptă ocină și cumpărătură a lor, din dres de la părinteli domniei mele Stefan Vvod un sat deasupra Prutului anumi Chilianii. Pentru acela să li fie lor de la noi uric și cu tot vinitul lor și ficiilor lor și nepoșilor lor și a tot neamul lor ci se alege mai aproape nerășuit nici odată în veci. Iar hotarul acelui di mai sus sat ce este deasupra Prutului anumi Chilianii să fie dispre toate părțile după hotarale celi vechi pe unde a umblat din vec. Și spre aceasta esti credința domniei mele de mai sus scris noi Petru Vvod și credința a pre iubit fiului domniei mele Bogdan și credința tuturor boerilor noștri a mari și mici. Iar după a noastră viați cini va fi domn din fii sau din neamul nostru sau ori pe cine va alege Dumnezeu a fi domnul țării noastre Moldovii să nu strice a noastră danie și întăritură ci să de și să întărească de vreme ci și noi am dat și am întărit, pentrucă este a lor dreaptă ocină și pentru mai mare tărie și întăritură a celor di mai sus scrisă am poroncit credincios boerului nostru dumsali Toader logft. să scrie și a noastră peciti către această carte a noastră să o legi.

Sau scris în Huși.

Sau tălmăcit de Gheorghie Evloghi Dascal 1785 Dcmvr. 2.

[Suretul al meu].

XCVII. 7133 (1625), *Iulie 15*. Ionașco din Ivănești vinde Coșescului, drept 6 galbeni și 6 potronici, partea sa din sat din Ivănești.

† Eu Ionașco den Ivănești mărturisescu cu ceast(ă) scrisoar(e) a m^{re} cumtu am vândut part^{re} m^{re} den sat den Ivănești cu tut ce este al miu giupânului Coșescului și miu dat 6 galbeni buni și 6 potronici de mam plătit de o dajde. Iar dacă o vom socoti și se vor *biciului* omeni buni, ce va face mai mult de acești bani să d^{re} și banii ce sântu mai sus scriși ni iau dat în mâna Nacului și Lupului dajnicei să se știe. Și am dat zloști, zlotul câte optu potronici de argintu, că așe^{re} îmblă acmu.

Pis u Coșești vlt 7133 Iuli 25.

[Original hârtie. Colecția mea].

XCVIII. 7203 (1695), *August 25*. Răvaș pentru a opri o moșie a unor oameni, pentru un cal ce au dat într-o groapă.

† Toader biv vel armaș staroste de Puțna datam răvașul nostru lui Iordachie Stroescul comisul să hie volnic cu răvașul nostru a ținea și a opri o moșie și pomeți ce or h^{ie} din sat din (log gol) a unor oamini care au dat un cal într-o groab(ă) a lui Ion Stroiescul jîtnicerul precum are și carte mării sale lui Vodă și cu giudeț de la scaun să plătiască calul cu 50 di lei și de către nime oprial(ă) să naibă. Iar cui a păre cu strâmbul să plătiască calul și să-și ție moșia. Și nime să nu ste în potriva scrisorii nostre. Iar cîn^{ie} ar vrea să ție moșia de nu or plăti calu săi ia cu prăjina. Aceasta scriem. U Focșeni lt. 7203 avg. 25.

Toader staroste.

[Original, hârtie. Colecția mea].

XCIX. 7243 (1735), *Iulie 12*. Nectarie egumenul dela Galata, vinde Mitropolitului Antonie jumătate de sat de Turbătești, din Cârligătura, drept 150 lei, pentru ca să facă zidul Gălății.

† Adeacă eu Nectarie arhimandritul și egumenu de la sfânta m[ă]n[ă]stire Galata făcutam acestu adevăratu zapisu nostru la cinstita mână sfînției sale părintelui Chiru Antonie mitropolitul precum să știe că am vândutu sfînției sale giumătate de satu di Turbătești ce iaste la ținutul Cârligăturai, care această giumătate di satu di Turbătești este a m[ă]n[ă]stirii Gălății și au fostu vânduto răpoosatul părintii Hrisantu patriarhul di Ierusalim dumisali Costantin Costache vel logft. fiindu și ceia giumătate de satu a dumisali și au rămas totu satul întregu a dumisale vel logft și pe urmă sau sculatu dumnlui vel logft și au datu ace giumătate satu di cumpărătură ceau fostu a Gălății iar la Gălata danie m[ă]n[ă]stirii și ceialaltă giumătate de satu a dumisali mai di multu au dato danie sfintii mitropolii. Și rămăindu acel satu giumătate a Mitropolii și giumătați a Gălății, și iată acum trebuindu-ne bani pintru *ca să facem zidiul Gălății* am vândutu această giumătate de satu di Turbătești ceau fostu a Gălății sfînții sale părintelui mitropolitului dreptu o sută și cindzăci di l^{ei} și m^{ie}u datu părintii mitropolitu toți banii diplin în mânule meli și noi acești bani *vom să chelluim la zidiul m[ă]n[ă]stirii Gălății*. Și au rămas acestu satu Turbăteștii totu întregu a mitropolii și cându am vândutu această giumătate de satu di mai sus sau întâmplatu boeri mari și mici și egumeni carii vădzându plată deplinu toți sau iscălitu ca să aibă ași faci părintii mitropolitul și ispisoc domnescu di întăritură pe zapisul nostru.

U Ias lt 7243 Iuli 12.

[Original hârtie, în colecția mea].

Scrisoarea lui Cheșco uricar.

C. 7248 (1740), *Aprilie 3*. Costin logofăt de sulgerie face danie o casă a sa din Focșani preutului Sava dela biserica sfântului Arhanghel.

† Adecă eu Costin logft ot sulgerie slugă dumisali lui Stavro vel sulgiriu ficiorul lui Ștefan Blănariul scriu și mărturisescu cu acestu adivaratu și încredințatu zapisul meu precum să să știe căci eu di nime silitu nici asupritu ce di a me bună voe având eu o casă făcută di mine în târgu în Focșeni care casă iaste lângă țințirim bisericii undi este hramul svântului arhanghel am socotitu și am datu ace casă danie moliftii sale preutului Savii di la această sfântă biserică ca săi fie di la noi dreaptă danie și miluire pentru pomenire noastră și a părinților noștri și nime alții din neamul nostru sau dintrații să naibă treabă nici să să amesteci la această casă căci eu am făcuto și am dat-o acestui preutu danie ca să ne pominească la svintili și dumnedzăieștili leturghii în viața lui și săi fie moșie stătătoare în veci. Inșă și acestu preutu să aibă datorie neconținutu a ne pomeni în viața lui la toate svintili rugi iar di sar întâmpla acestui preut să se muti di acolo la altă biserică și nu iar trebui ace casă și de ar vre să o vândză să aibă această datorie ca să o vândză iarăș unui preutu de la această biserică ca și acela preut cear cumpărao să aibă a ne pomeni pre noi la svintili rugi, să ne fie iarăș pomană și acestu preutu ce iau dalo iarăș luând bani pe casă tot să aibă a ne pomeni câtu ar trăi. Și la această danie sau întâmplat mulți oameni buni cari mai gios au iscălitu. Și nol încă pentru mai mare credința am iscălitu ca să fie di bună credință.

U las let 7248 April 3.

Ștefan și Sanda părinții lui Costin neam iscălit.

Costin iscal.

Simion Cheșco uricariul am scris cu zisa și cu voe lui Costin și sint martur.

[Original hârtie. Colecția mea].

CI. 1791 *April 23*. Monahul Chesarie Costache, pentru averea ci s'a venit, osebit de frații săi.

† Monah Chesarie Cost[ache]¹⁾ fiiul răpăosat[u]lui Grigoraș Costachi clucer și a Marii Cant. adeverez la mâna fraților miei, precum să să știe că din toată clironomia părintască înpărținduni întocma frățește au venit și în parte mea o moșie Vascăuții în ținț. Sorocii, cât cuprinde în hotarnică i câtă parte (judecândumă eu sângur cu a me cheltuaială și osteneală voi scoate) din moșiia Văscani în ținț. Fălciului i zăci pogoani vie la Crucea de gios, paragină, în ținutul Putnii i șasă sălași țigani di vatră, anume Andrei Stângă i Gheorghe Stângă i Chirica Stângă, Toader Stângă, Gheorghe Godică și Vasilie Dodoiu cu țigancile și copiii lor, ce sânt în casăle lor necăsătoriți, după numărarea ce sau făcut în coace de preot Vasile din Mălăești i șapte sălaș de țigani zăstrea maicii noastre Marii Cant. ce să află și pân acum la unchiul nostru vist. Enache Cant. carii și aceștia iarăș cu a me cheltuaială și ostenială săi scot. Iar pentru câteva părți de moșie ce sânt în ținț, Dor[o]hoiului zăstrea moașei noastre Ilinca Cant. băneasa i care până acum nu sau mai scos, eu Chesarie și cu Șerban fratele nostru să avem a pune cheltuaială, trudă i osteneală în tocma ca să le scoatem și ce vom scoate, doaă părți să eu eu Chesarie, iar Șerban numai o parte. Cari ori de vom scoate ceva ori de nu vom scoate mai multă supărare sau vorbă pentru aceasta între frați să nu fie, cum și pentru acele de mai sus ce am ca să stau eu sângur să le scot, iarăș după cum mea sluji norocul, au de moi folosi, sau de moi păgubi, să mă mulțămăsc făr mai

1). Este fratele Mitropolitului Veniamin Costache,

multă vorbă. Deci de acum înainte nimenea mai mult, nici de mișcătoare, nici de ne-mișcătoare, țigani, moșii, vii și altele să nu aibu a cere nimică, ce să fiu mulțămît cu această de mai sus arătată parte, cu care mam priimit, de a me bună voe. Iar cerând vreo giudecată să nu mi să ție în samă. Deci de această parte să nu mai fiu supărat de frați. Și ori ce va mai fi de dat, bani, țigani, moșie sau vie la cineva, eu să nu aibu nici o supărare a da, nici să ceiu a lua nimică. Ci pentru a mea parte având vreo supărare de cineva dator să fiu eu a sta și a mă giudeca cu cheltuiala mea pentru îndreptarea părții meli, iar când și când nu numai a me parte ci ori a căruia frate al nostru se va lua de istov ceva din clironomia părințească dator să fim cu toții ai întoarce pentru aceiaș parte cei va lua. Care pentru de mai sus numită parte moșie, țigani și vii am luat toate scriorile în mâna mea câte au cuprinsu pe partea mea. Și pentru mai adevărată credința nu numai eu sângur di a mea bună voe mam iscălit întărind cele de mai sus arătate ce încă și toți frații și alte obrază cinstite ce sau întâmplat spre mai bună întărirea a bunei voințe și priimirei mele de istov sau iscălit.

1791 April 23.

Chesarie monah adiverează celi di sus. Veniamin igum. i martur. Șarban Cost. martur. Gheorghi igum. martur. Monah Vasiian martur. Și eu am scris cu zisa svin. părintelui Chesarie, Grigore Hudeci.

[Original hârtie. Colecția mea].

CII. 1812 Mart 15. Veniamin Mitropolitul Moldovii și sora sa Elisaveta monachia fac danie averea lor fratelui lor Șarban Costache.

Smeritul Veniamin proin Moldavia și Elisaveta monahi fii răposatului clucerului Grigoraș Costache și ai răposatii Marii Cant, facem știre prin această carte a noastră ce dăm iubitului și mai micului fratelui nostru spat, Șerban Costache și fiului său Iancul. Că de vreme ce noi am ales viața cea trasă despre ceale lumești și singuratică a cinului monahicesc facem desăvârșit vechil din partea noastră pe dm[l'i pentru ori ce trebuință de dreptate sar cuveni sau de pre tatul sau de pe maica noastră a ceare și a trage din ori ce feliu de averi atât din Moldova cât și din moșiile Hotinului care sar cuveni casii noastre la toți frații și ori ce să va cuveni și va scoate de la ori ce feliu de loc toată acea parte a noastră o și dăruim și o facem pentru de apururea și în veci danii și dăruire numitului nostru iubit frate Șarban și moștenitorilor dum[l'i din neam în neam cu nestrămutare, pe cari și dăm dum[s]li această danie și dăruire în scris iscălită de noi însune și i credințată cu pecețile noastre.

1812 Mart 15.

Veniamin proin Moldavia. Elisaveta monahie. Eroshi monah. Silvestru duhovnic din s. m. Neamțului.

[Original hârtie. Colecția mea].

Documentele dela XCVI—CII inclusiv sânt comunicate de d. M. Costăchescu.

C). PERSOANE

Başoteştii şi Iaşi

ANASTASIE BAŞOTĂ Logofăt
n. 1797 Ianuarie 22 — m. 1869 Dec. 30

1. De şi azi nu mai este nimene din familia Başotă în linie bărbătească, am văzut util pentru lărgirea cadrului studiilor de *persoane*, cari au ilustrat Iaşi în trecutul său să ne oprim în acest al 8-a număr asupra figurii lui *Anastasie Başotă*, marele logofăt, întru cât el a fost mare proprietar de case în Iaşi — casele gimnaziului *Stefan cel Mare* — a avut casă de bancă în Iaşi 2 ani de zile, prin 1843—45, a fost unul din marii filantropi şi graţie şie durează *Institutul Anastasie Başotă* de la Pomărla (Dorohoi).

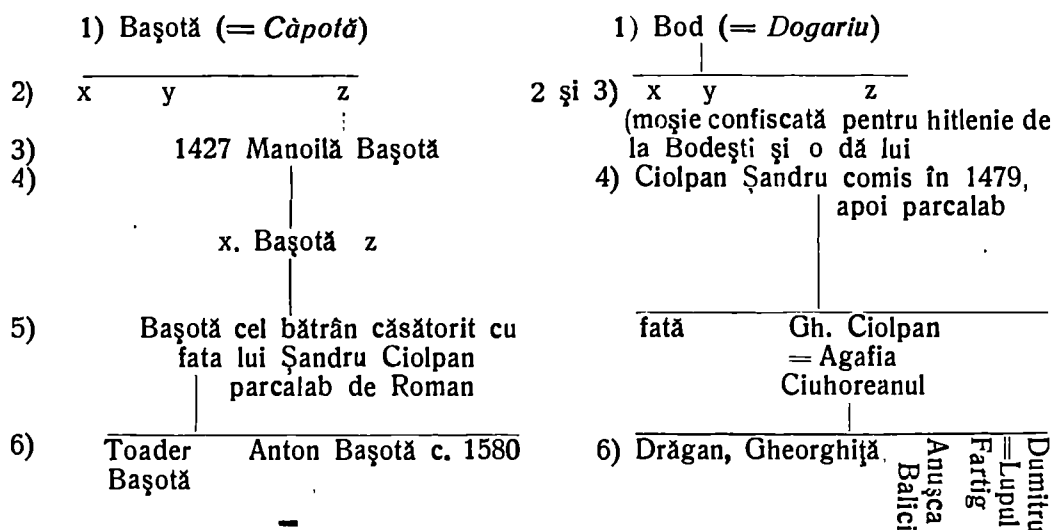
2. *Vechimea familiei Başotă*. Pentru întâia oară găsim amintiri de un *Manoil Başotă* în hrîsovul lui *Alexandru cel Bun* din 1427 Dec. 4, când face danie măn. Neamţului *un sat uricit Başoteanii*. Numele în plural al satului *Başoteani* arată că cel puţin două generaţiuni de Başotă au trecut pe acolo, de la 1350—1427.

3. *Numele Başotă*. Nume apelative cu sufixul *ot-otă* avem foarte multe în secl. XV şi XVI-a: *Albotă*, *Arnotă*; *Babotă*, *Bărzotă*; *Calotă*, *Caşotă*; *Dobrotă*, *Dragotă*, *Epotă*, *Fumotă*, *Ferotă*, *Țicotă*, *Vacotă* etc. Sufixul *ot, otă* (от. отъ) a fost însă apelativ pentru numele comune (chicot, clopoț, forfăță, grohotă, etc.) şi apoi a trecut la a de-

numi numele proprii; și acest sufix s'a alipit la tot felul de tulpini: *latine* (Albotă, Cașotă), *slavone* (Dragotă, Dobrotă), *maghiare* (Coșotă = țap) și chiar *cumane-tatare* (baș + otă = Bașotă). Baș în turcă înseamnă și *primul*, deci cap. Urmează deci că Bașotă ar fi dubletul lui Capotă.

4). *Bașoteștii în secl. XVI-a.* Între 1427 și 1580 n'avem nici o știre despre urmașii lui Manoil Bașotă; întru cât însă Bașoteștii apar în 1580 în satul Bodești, disputându-și răzeșiile cu neamul lui *Ciolpan*, boeri mari și supt Ștefan cel Mare, căci Șandru parcalabul de Roman între 1479—1507, e un Ciolpan:

La 1580 apar 2 frați Bașotești: Toader pivnicerul și Anton; ei se dau de veri primari lui Drăgan și Gheorghiță Ciolpan. Legând stăpânirile în moșia Bodeștii ar eși această încrângătură pentru secl. XV—XVI.*

Acest T. Bașotă pivnicerul se judecă cu verii săi Ciolpănești, de la care cumpărase părțile lui Dragan și Ghiorghiță, așa că în Bodești în pragul secl. XVII erau acești stăpâni:

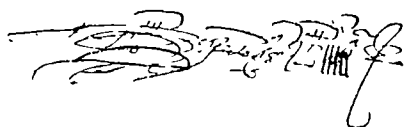
$\frac{1}{2}$ Gh. Ciolpan		$\frac{1}{2}$ fata — Bașotă bătrânul	
$\frac{1}{4}$ Anușca	$\frac{1}{4}$ Dumitru	$\frac{1}{4}$ Dragan $\frac{1}{4}$ Gheorghiță	$\frac{1}{2}$ Toader Bașotă $\frac{1}{2}$ Anton Bașotă
$\frac{1}{4}$ Anușca	$\frac{1}{4}$ Dumitru	Toader Bașotă pivnicerul	
		Anton Bașotă	

5). *Bașoteștii în secl. al XVII.* În acest secol Bașoteștii rădică toate treptele puterii și dau o serie de urmași, cari mai de cari cu rosturi politice în trebile Moldovei.

Cei 2 frați Bașotești, Toader și Anton lasă o descendență numeroasă, de și încrângătura lor nu e riguros clarificată, ci dedusă din acte ulterioare. Iată o primă serie de Bașotești în întâia jumătate a secl. XVII-a.

6). Toader Bașotă postelnicul				Anton Bașotă			
Miron Bașotă aprod, sterp	= Eufrosina	Jurașco Bașotă	Dochia = pr. Vasile ot Șerbești	Marica = Miron Ciolpan clucer	Gheorghe vornic — Nastasia	Patrașco Bașotă vel logofăt = Grozava = Maria — Ileana	Dumitrașco ot Cuculați
= Marmure	fată	— Maje	Cristina — pr. Purece	Anița — Miera uricar	Anușca = Hilip Bățiman		

În Pomelnicul Bisericanilor avem bogate știri de Bașotești prin daniile și ctitoriile făcute la această veche mănăstire; iar în diplomatica slavo-română a secl. XVII, în întâia lui jumătate, numele lui Miron, Jurașco, Gheorghe, și mai ales a lui Pătrașco Bașotă marele logofăt vin foarte des. Dăm iscălitura lui Patrașco Bașotă.

Prin Ciolpănești, Bașoteștii se înrudesc cu Cantacuzineștii, iar aceștia prin femei cu Lupul *Coci* vornicul, devenit Vasile Vodă Lupul. Iată explicarea suirii vertiginoase a lui Pătrașco Bașotă, din diac în 1605, mare logofăt în 1634—1636 Mai, când moare. De acest Bașotă vorbesc și letopisițele țării, ca și de *Cehănești*, cari sufer închisoare în Edecule la Țarigrad pentru politica vremii.

6). În a doua jumătate a secl. XVII se pomenesc în acte și letopisețe de urmașii lui Pătrașco Bașotă, pe când pentru urmașii lui T. Bașotă se pierde urma, iar una din fete, măritată cu marele vornic Toma Cantacuzino, se prevalează ginerele în istoria țării, nu socrul!

Iată încrângătura pentru aceasta a doua jumătate din secl. XVII-a:

7). Pătrașco Bașotă logofătul = Grozava, Maria, Elena		Gheorghe Bașotă vornic — Nastasia	
8. Toader, stolnic	Zosin Bașotă hatman = x	Gavril, Bașotă	Maria — Ionașco Prăjescul
			Alexandru sterp

7. Despre *Zosin Bașotă hatmanul* avem mai multe știri și în zapisele timpului și în letopisețe chiar. În 1864 fiind domn în a doua domnie Dumitrașco Vodă Cantacuzino, văzând că Alexandru Buhuș, iscusit militar, nu vrea să primească hătmănia a căuta și a ales *în pizmă un boer, care era mai sărac și mai prost*, pe Zosin Bașotă și l'a făcut hatman, măcar că era de neam vechiu, dar nu era harnic la acea boerie. (Let. II^a, 225).

Bănuim că din cauza vremilor de războaie, cari au dus oștirile Moldovene prin Ardeal și pe la Buda până la Beciu (1683), unul dintre Bașotești s'a rezlețit de țară și a rămas în Ardeal, dând naștere tulpinii Bașoteștilor, stăpâni de moșii în *Zagra* pe lângă Năsăud, oameni de litere, medici, luptători pe terenul politicii naționale.

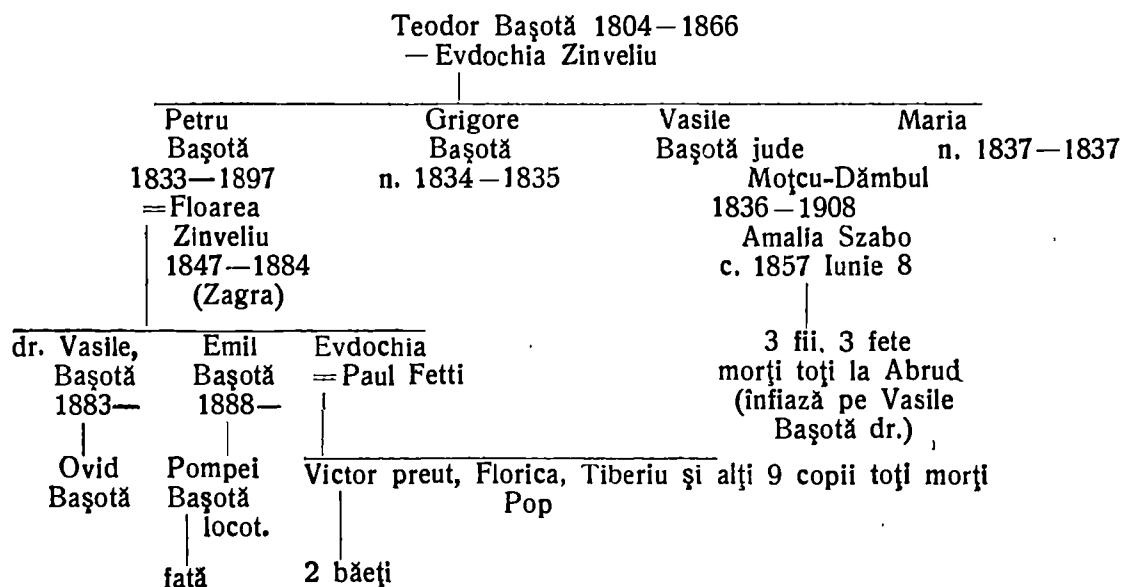
8). Ramura *Başotească* din Ardeal are din vechiu proprietate în Zagra, jud. Năsăud. Au ştire tradiţională în familie că se coboară în linie dreaptă din Başoteştii din Moldova, din care unul s'a fost răzleţit în Ardeal supt Duca Vodă în războaiele purtate de Domnii români cu armatele turceşti până la Cassiu şi apoi în Pesta până la Beciu, cătră 1683, când cu despresurarea Vieni.

După arătările dr. V. *Başotă*, medic primar al jud. Cluj, şi actele procurate mie personal, bunul tuturor Başoteştilor din Ardeal, Zagra, Năsăud, a fost *Teodor Başotă* (1804—1861) căsătorit cu *Evdochia Zinveliu*, fată de învăţător. Acest *Teodor Başotă* era urmaş în linie dreaptă a primului Başotă, care s'a aşezat în Zagra, unde a făcut o mănăstire, şi în care s'a adăpostit în 1763, episcopul P. Pavăl, de unde a condus diocesa Blajului, urmărit de furia norodului.

În seria Başoteştilor de prin 1683 găsim aceştia: stolnicul *T. Başotă*, fratele hatmanului *Zosin Başotă* şi căruia i-am dat de urmaş pe *Neculai* (Nicodim Başotă) prin presumpţie, *Gavril* şi *Alecsandru Başotă*, fraţi, feciorii lui Gh. Başotă vornicul, şi pe cari spiţa îi dă fără urmaşi. Aceşti patru Başoteşti erau veri al doilea între dânsii.

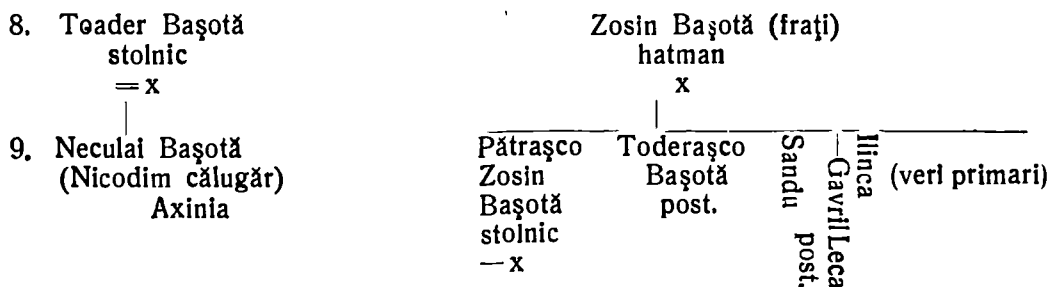
Numai cercetându-se ştirile ce se pot găsi în vechile cărţi ale bisericeii din Zagra şi alte izvoare locale, am putea afla succesiunea celor 4 generaţiuni de Başoteşti scurse de la Başoteştii din 1683 şi *T. Başotă* din 1804.

Iată după datele dr. V. Başotă din Cluj înrăngătura urmaşilor lui *T. Başotă*:

9). *Başoteştii în secl. XVIII*. Din cei 2 fraţi: *Toader Başotă* stolnicul şi *Zosin Başotă* hatmanul se trage a 9-a serie de Başoteşti în pragul secl. al XVIII-a.

Iată înrăngătura:

Despre Neculai Bașotă știm multe în diata sa, în care spune cu accent plângător toate pășeniile lui cu visteria țării, sărăcirea casei sale, călugărirea lui ca Nicodim monahul; diata îi este din 1728 Martie; era om destul de bătrân, avea fată măritată de 20 de ani, adică prin 1700; el fusese visternic mare supt Mihai Vodă Racoviță, când a cheltuit 7000 galbeni mai mult pentru trebile țării. Ceilalți Bașotești sânt amintiți prin actele timpului, dar fără situații în stat, familia fiind scăzută și economiceste și politiceste.

Din urmașii celor din generația 9-a, dăm numai câteva nume, de care se leagă descendența bărbătească a Bașoteștilor pentru generația a 10.

9. Neculai Bașotă (Nicodim)	Pătrașco Zosin Bașotă	Toderașco Bașotă post.			
10. Toader și 5 fete Bașotă	Ioan, Andrieș, Ștefan Zosin Bașotă Bașotă (Iorest) spatar ban sulger	Vasile Bașotă med.	Ioniță Bașotă	Costantin Bașotă ban o Macriasă	

Despre toți acești Bașotești din spița a 10-a avem știri răzlețe în actele secol. XVIII din jumătatea a doua; dar aceste știri sânt de întregit, căci nu cunosc toate actele, și numai eu în ale mele Surete și Izvoade manuscrite, mai am încă de cules multe știri despre Bașotești; dar mai nici unul nu rădică treapta unei boerii mai însemnate. Singur C. Bașotă banul izbutește a spori bunul familiei prin o fericită căsătorie făcută cu o fată din neamul Macri de la Silișeu și Pomârla și leagă numele acestei familii de acel colț de țară — Pomârla din Dorohoi — pentru a se lega azi pe veci prin institutul, ce onorează neamul Bașotesc în ochii noștri ai tuturor!

Născut pe la 1720, se însoară cătră 1750 cu fata lui Vasile Macri, fecior lui C. Macri, strănepot lui Dumitrașco Macri banul, mort în 1710, răstrănepot lui Cost. Macri (Lungul) parcalab, acesta fecior lui V. Macri diacul, și acesta fecior armașului Vas. Macri din 1602. Cu așa vechi înaintași ai soției sale, cu moșiile ce le ia de zestre, a putut C. Bașotă banul să sporească vaza numelui său și prin fii săi să lese puțința unor nouă măriri politice în arhondologia țării.

10). În a doua jumătate a secl. XVIII ne ocupăm numai de urmașii lui Costantin Bașotă și Ioan Zosin Bașotă (Iorest) și care sânt aceștia:

10. Ioan Zosin Bașotă sulger (Iorest) Maria	Costantin Bașotă ban o Macriasă			
11. Neculai, Antohi, Teodor, 2 fete Bașotă Bașotă Bașotă sterpi ban Zoe Calmuțchi	Iordachi, Gligore, Bașotă Bașotă ban	Ioniță Bașotă spatar Elena Boldur Costache Lățescul		

Teodor Bașotă are 3 fete și pe Andrei Bașotă căminar, căsătorit cu Ruxanda Gr. Ventura.

Иванъ Баѣотѣ (Ioan Bașotă spatar) Тоадѣ Баѣотѣ (Toader Bașotă ban)

Dintre copii lui Costantin Bașotă ban, avem pe Grigore Bașotă, stăpân în Ui-dești, și nu lasă decât 2 fete: pe Ecaterina Buhalscovna și pe soția lui Alecu Botez.

11). Cel mai interesant dintre copiii lui C. Bașotă banul a fost *Ioniță Bașotă*, mareșalul nobilimei Basarabene, și despre care avem bogate știri în actele rusești ale Basarabiei. Născut la 1762, el moare în 1846 Noembre 26. S'a căsătorit cu Elena Boldur Costachi Lățescu, născută pe la 1773. Ocupă diferite slujbe în Basarabia. E decòrat cu ordinul sf. Ana. Spatar în 1813, el rămâne de a stânga Prutului. Zidește din piatră pe temelii nouă biserica din Pomârla în 1811 Mai 20, cu hramul Duminica tuturor Sfinților; iar în 1813 sapă în lespede frumoasa inscripție a Macrieștilor și Bașoteștilor, și pe altă lespede în părete sapă pomelnicul familiei.

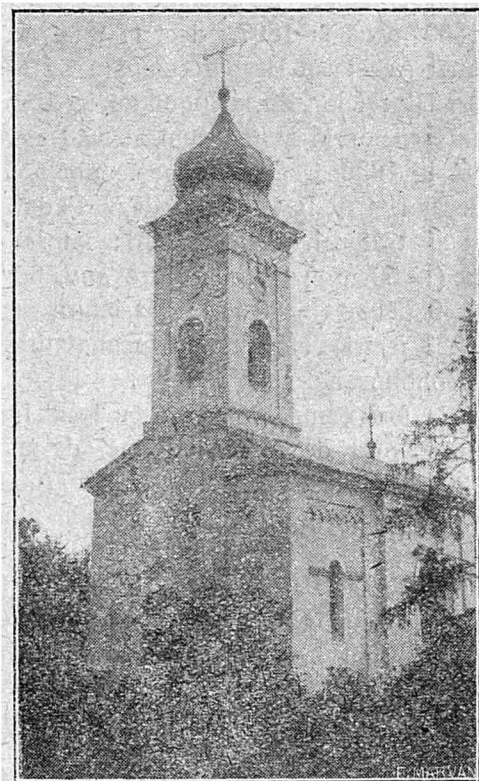
IONIȚĂ BAȘOTĂ ban
mareșalul nobilimei din Basarabia (1825—1829)

«Anul 1710 Oct. 28 au răpousat | robii lui Dumnezeu și să odihnesc | supt această piatră Maria gupăneasa | lui Macri biv vel logofăt | mare fiica lui Donici vel logofăt | împreună cu Vasilie, Dimitrie | Ion nepoții săi de feciori», la această inscripții Anastasie Bașotă logofătul adaugă următoarele: | și | la anul 1846 Noembre 26 spre 27 | la 4 časuti de noapte *Evropie* | nești după miezul nopții au răpousat | *Ioan Bașotă brigadieru* și cava | leri rusesc crucea sf. Annei, cu cordon | pe grumaziu, fiind în vrâstă de | 84 ani împreună și cu fii săi.»

12). *Anastasie Bașotă logofătul*. Cu acesta se încheie seria bărbătească în spița Bașotească. El e cel mai reprezentativ membru al familiei Bașotă, căci a legat de numele lui — și deci a neamului întreg — marele așezământ de cultură «institutul Anastasie Bașotă» de la Pomârla. Născut pe la 1797 Ghenar 22 a trăit o viață agricolă, legată de moșia sa, iar slujbele politice i s'au dat rar și la intervale mari. Tatăl său Ioniță Bașotă hotărându-se a rămânea în Basarabia, fiul său Anastasie a rămas să conducă trebile moșiei după 1814, când n'avea de cât 17 ani. El rădică repede treptele boeriei de spatar și ban, în 1820 supt Mihai Vodă Suțul, iar căimacanul St. Vogoride îl face

hatman în 1821; el rămâne ca hatman 30 de ani — nefiind prieten Sturzeștilor — Ioniță și Mihai — și e înaintat ca logofăt după 1853 de Gr. A. Ghica Vodă.

Insurat cu Ecaterina Balș el avu prilej a-și rotunji averile, întregind domeniul Pomârlei, prin cumpărarea unei pătrimi de la Volcinschi și de la Maria Ralea și Talpă. Spirit prevăzător și ordonat el n'a putut decât să-și sporească averile, cumpărând și alte moșii: Lișna, Sfârcăuții, Popenii, Hilișău, Vlăsineștii, Batinești, Cocorăni, casele din Iași. Face casă de bancă în Iași, în 1845. «*Societate cambială*», vărsând un capital de 44635 galbeni, având ca contabil pe Iacob Buiuciu; repară din temelii bisericile din Cocorăni, Hilișău, Lișna și Pomârlea.

*Biserica sf. Neculai din Cocorăni (1819)
rezidită 1855 Mai 1—1856 de log. Anastasie Bașotă*

Pentru înțelegerea înrăngăturii celei de a 12 generațiuni de Bașotești dăm spița.

11. Teodor Bașotă ban
= Zoița Calmuțki

Ioniță Bașotă mareșal
= Elena Costachi Boldur Lătescu

Andrei trei fete
12. Bașotă
 căminar
 Ruxanda

Anastasie Bașotă logofăt, Ruxanda
 Ecaterina Balș

13. Raluca fată
 = A. Forăscu Alecu Botez agă

Sotia Elena
† 1849 — Gh. Cantacuzino ¹⁾
îneacă

1). Din această Elena Gh. Cantacuzino, se trage d-na *Roxana Ion Inculeț*, fost ministru, prin tatăl său Anastasie D. Miliade, feciorul Elenei Bașotă măritată cu Gh. Cantacuzino.

Pentru înțelesul mai pe larg al familiei Bașotă îndrept pe cetitor la al XXIII volum din Surete și Izvoade, consacrat Bașoteștilor și Pomărliei.

13). *Casele Bașotești din Iași*. Locul și cu casele de pe el, ce ocupă azi Gimnaziul Stefan cel Mare, au fost cumpărate de stat în 1897 cu suma de 125000 lei de la avocatul Nicu Nanu, reprezentantul așezământului Anastasie Bașotă de la Pomărla. Zidul mare, gros și înalt, care împrejmuia locul și la strada Sărării, a fost dărâmat și locul supus alinierii actuale. Casele au fost amenajate pentru școală păstrându-se toată economia clădirii și în exterior și în interior. Locul actual cuprinde o suprafață de 8942 mp., din care casele ocupă 530 mp., afară de clădirea făcută mai apoi ca sală de gimnastică; iar ograda și grădina ocupă o suprafață de peste 8500 m. p

Casele aceste au stat în stăpânirea lui Anastasie Bașotă de la 1838—1869, iar a institutului Pomărla de la 1869 până la 1897, deci în total un răstămp de 59 de ani.

În 1838 Iulie 1, hatmanul Anastasie Bașotă cumpără cu 1800 galbeni blanci împărătești (= 66600 lei) casele cu locul lor de la logofătul Iordachi Catargiu. Casele erau arse în acel an, așa că refacerea lor în starea cum se văd astăzi este făcută de înșuși Anastasie Bașotă după 1838. În 1839 i se hotărânicește din nou locul de cătră sărdarul Hristea Ciucă, asesorul judecătoriei de Iași, asistat de V. Pădure vornicul de poartă, de inginerul V. Popovici. S'au aflat atunci aceste măsuri: latura *despre apus* în rând cu ulița Sărării 26 st. 5 palme (= 59 m.); latura *despre sud*, 66 st. 5 palme (= 149 m.); latura *despre răsărit* 35 st. 9 palme (= 80 m.); iar latura *despre nord*, formează un zigzag de 100 stânjeni (= 223 metri), încunjurând locul țințirului bisericii Curălarilor și locul cu bînale a lui A. Bohotineanu.

Log, Iordachi Catargiu a fost cumpărat casele cu locul lor în 1814 Ghenar 22 de la comisul Manolachi Manu cu preț de 75500 lei, căci de și acesta apucase a vinde aceste case în 1809 Aug. 20 spătarului Vasile Roset, cu 77600 lei, dar neputând plăti de cât o parte (31670 lei) iar restul de 46430 lei ne mai putându-i plăti, i se strică vânzarea și așa trece locul cu casele de pe el la Iordachie Catargiul.

Comisul *Manoil Manul* avea casele sale moștenire de la tatăl său log. *Scarlat Manul*, și soția lui Ecaterina Suțul, care le aveau cumpărate în mai multe trupuri și anume:

a). Locul cel mare al sulgerului *Alex. Fote*, cumpărat în 1800 Mart 25 cu preț de 8400 lei.

b). Locul lui *Marin blănariul* în partea de sud cumpărat cu preț de lei 205, 24 bani, în anul 1800 Iulie 20.

c). Locul *căpitanului Stefan Mantea*, cumpărat în 1801 Mart 27 cu 600 lei.

d). Locul lui *I. Pascal*, cumpărat în 1800 Noem. 24 cu 500 lei.

e). Locul *cu bezmăn* luat de la biserica Curălari în 1801 April 14, cu 30 lei pe an. Totalul dar a cumpărăturilor din 1800—801 a fost de 9701 lei.

Fiecare fășie de loc din cele 4 încorporate la un loc de Sc. Manul, își are istoricul său

a). *Locul lui Ioan și Mihalachi Pascal*. Cătră 1650 deci-supt Vasile Lupul—își avea așezare aici un *Gligore Budeacul*; se zicea atunci că locul venia pe *ulița din afară, lângă biserica Curălarilor*. Ulița din afară începea pe atunci din jos de biserica sf. *Neculai cel sărac*, mergea pe ulița de azi Vasile Conta, tăia ulița Iancu Leul, cuprinsă azi între corpul principal al spitalului sf. Spiridon și salele de primire; intra în ulița sf. Teodor și tăia drumul Sării până în ulița Hotinului, iar *biserica Curălarilor exista deja în 1670*, când Istratie și Irina cumpără cu 80 lei casele de la Vasile Iordachi și Safta cu copii lor Patrașco și Măricuța, cari și aceștia o aveau cumpărată de la Gr. Budeacul.

Trăiau în 1670 acești cetățeni ieșeni prin acest loc: *preutul Ion ot Curălari*, Crețul Curălarul, Iancu și Curt (Lupul) Sărbul, Neculai a Merlei, Mihail curălar, Me-

răuță *parcalabul*, Gheorghe, Iane, Ianoș nepot lui Lambu, Udrea sin Tuzuli, Dumitrașco, Dumitru șerbetgiul și alții.

Istrati Celiscop și Irina stăpânesc locul până la moartea lor; iar fata lor Maria, măritată cu un Dumitrașco vând tocmai în 1723 Aug. 4, casele *de lângă fîntirîmul bis. Curăləri* cu 85 lei lui Pavel cupeț și Tudoscăi. Locul venia între Curt și Gligorașco seiman hătmănesc. 4 mahalagii atestă vânzarea, *preutul Grigoraș ot Curăləri*, State aprodul cu nepotul său Enachi, Grigoraș al Măricuței Sărărița și Vasile diacul.

Nu trece anul și în 1724 Mart 1, Gligorașco al Măricuței Sărăriței cu soția sa Anița vecini cu locul lui Pavel cupeț fac un schimb; iau de la Pascal un loc de casă cu bordel și-i dau locul cu jăriștea casei cumpărat de el de la Irina femeia mortului Istratie Celiscop, vecin cu locul lui Pascal; Marturi: *preuții Panaite, Ioan și Lupul de la Curăləri*.

Trec 60 ani și tocmai în 1784 Iunie 23, preuții de la Curăləri, Ioan Iancul, Enachi, Costantin fac o transacție cu Maria, moștenitoarea neguțitorului Pascal și al Tudoscăi, și-i dau 2 stânjani din locul bisericii la fundul locului Mariei și iau în schimb un stânjân și 2 palme, să se *deschidă o hudiță* ca să poată veni norodul la biserica Curăləri. În 1784 erau acești vecini: Fote pe de la deal, Pascal pe de la vale; locul Curălarılor pe din sus, și drumul Sărării pe din gios. Hudița venia în lungul locului până în ulița Sărării.

În 1800 Noembrie 24 frații Ion și Mihail Pascal vând log. Sc. Manu cu 500 lei locul lor, ce cuprinde 2 locuri de casă; vecinii locului unit erau: Stefan polcovnic pe de la vale, Fote pe de la deal, spre răsărit cu drumul ce merge la Căcaina și spre apus cu locul bis. Curălarılor.

b). *Locul lui Alexandru Fote sulgerul* are acest început. Cătră 1650 își avea așezare acolo *ușierul despre Doamna, Panaite*. Acesta își mărită fata lui Maria, dându-i în zestre locul său cu casă; fiica acesteia, Anița, împreună cu soțul ei Ivan Cazacul își vînd în 1706 April 25 cu 7 lei, țiganului Găngău jumătate loc de casă de pe *ulița Muntenimei*. Îscălesc mulți marturi: *pr. Gligorașco ot Curăləri*. Istratie *justaș, aga* Costandin, *comisul* Avraam, Sava, Barbu lăcătuș, Vasile, etc.

După doi ani — 1708 Febr. 18 — Vasilică cumpără o casă cu locul ei *lângă biserica Curălarıului* cu 35 lei de la Nastasă și Irina. Marturi Maria *erbărița*, Andronachi *mesărciul* (casap), Nastasă Murguleț și Pavăl Crășmarul.

În 1711 Febr. 20. Vasile Ciubotar cumpără cu 38 lei casa cu locul ei de la Vasile și Dumitru. Vecini cu acest loc erau Eni Cacule neguțitor, Andronachi *mesărciul* și Vasile Ciubotarul, cumnatu-său. Marturi sînt dați aceștia: Toader neguțitor, Pascal bulibaș hătmănesc, Stanciul bulibaș și cei 3 megieși.

În 1718 Mart 1 Neculai Băzgău *zlatar* și Băjana cumpără cu 26 lei o casă cu locul ei *pe ulița Ocnii* de la Vasile fecior Mariei, nepot lui Panainte *ușierul* și de la femeia lui Irina. Casa aceasta avea vecini pe V. Spin și Vasile a Cheții și pe Andoni bucătariul. Marturi îscălesc: *popa Gavril ot Curăləri*, Eni Cacule, Pascal capitan, Stati aprod, Axinte, Vasile cizmar.

În 1721 Mart 9, Duca și Safta cumpără cu 40 lei o casă cu locul ei de la Vasile sin Chetrei și de la Axinia, soția lui.

În 1728 April 15 Enachi Sandu cumpără cu 92 lei o casă *lângă biserica Curălarılor* de la Toma Dima băcalul. El răscumpără prin drept de protimisire această casă, între casa lui Toma a lui Dima și Neculai Dima, întru cât Ene Cacule, luase ca zestre ceste case prin femeia sa Maria, nepoata lui Dima bacal și au fost vîndut-o apoi lui V. Buhăescul diacul de camară; acesta apoi o vînduse lui Toader cupeț.

În 1731 *Mai 9*. Fote neguțitor cumpără cu 21 lei o casă de la Nastasă Hrin și ai lui; casa venia între casa lui Pascal, și Zamfira și locul bis. sf. Ioan.

Cum își cumpără casa, Fote se apucă și face mari meremeturi la casă și ca să-și mărească ograda *închide drumul casei Ducăi*, mai ales că găsisse tovarăș în această samavolnicie pe un alt megieș, pe Vasile Cazacul din Curte și cu femeia sa Zamfira, Se cercetează pricina de cătră I. Mustea și Iereu Ioan ot Curăları în 28 Iulie 1731 și se hotărăște că nu este cu cale să închidă drumul Ducăi, și lărgeste hudița mai mult în dreptul caselor Zamfirei și mai puțin în dreptul caselor Fotei.

În 1731 *Sept.* Enachi Saule brașovanul vinde cu 150 lei lui Dima neguțitor casele sale de lângă bis. Curălarılor. Iscălesc o sumă de marturi: pr. Tărăță ot Curăları, pr. Lupul Tărăță fiul lui tij, pr. Ion zet pr. Tărăță și alții.

În 1734 *Febr. 20*. Vasile Cazacul din curte și cu Zamfira vând cu 70 lei casa lor, de pe ulița Hagioaei lângă casa lui Fote neguțitor, lui I. Pană. Iscălesc neamurile.

În 1734 *Gr. Rață* cumpără cu 45 lei o casă de la Lupul țiganul zet Bărgău o casă lângă locul lui Grigoraș și în dosul caselor lui Bărgău.

În 1738 *Ghenar 31*. Dima neguțitor își vinde casa, ce și-a făcut-o de la deal de casele Fotei, despre bis. Curălarılor lui Enache polcovnic, pentru a-și plăti datoriile sale 1060 lei, ce împrumutase de la dînsul cu *dobînda din zece unsprezece pe an*.

În 1793 *April 20*. Fote neguțitorul cumpără cu 130 lei casele Bejanei lui Bărgău țigan fiindu-i vecină.

În 1751. Ion a lui Grigoraș capătă danie locul de dughiană *din Sărărie*, spre *târgul boilor* de la părinții săi.

În 1755 *Mart 9*. Dumitrașco cupeț cumpără cu 20 lei de la Ion Grigore Rață cibotar pi *ulița Hagioaei de la deal de Sărărie*.

În 1756 *Iunie 12* se judecă pricina între Anița fata Niculăiasăi, soția Dimei cupeț și între Ioan Bogdan vel log. pentru *o casă cu pivniță lângă bis. Pogorârea sf. Duh (Curăları)*.

Trecând peste o samă de procese, ce privesc pe Anița și datoriile soțului său, care i-a cheltuit zestrele sale în 1758 *Mart 10* Anița vinde lui Fote un loc de casă, pe din sus de locul dumisale, dar *din vale de Curăları*.

În 1758 *Iunie 12* se face o nouă orânduire între Anița soția răposatului Dima, și cum casa cu pivnița de lângă Curăları arsesse odată cu arderea târgului, că nu rămăsese decât temelia de piatră, dânsa în tărie a luat piatra din temelie fără să aibă drept, de oare ce soțul ei Dima rămăsese dator cu 700 lei lui Enache Brașovanul, de la care cumpăraseră casa; acesta murind, zapisul de datorie a rămas la jupâneasa lui Catrina; iar aceasta s'a dat danie cu tot ce a avut dânsa marelui logofăt Ioan Bogdan, căruia îi revenia acum casa lui Dima pentru 300 lei și viile de la Șorogari drept 400 lei. Dânsa recunoaște gresala și e ertată, de oarece apucase a da piatra pentru reparațiile de la Curăları.

În 27 *Iunie 1758* pentru a se curma pârele dintre vărul lui Enache polcovnicul — Nicodim călugărul — și între Ion Bogdan log. și între Anița, se vând casele lui Fote neguțitorul și așa el își mărește locul caselor sale cu jăriștea caselor Aniței.

În 27 *Noembrie 1763*, Fote neguțitorul cumpără cu 65 lei 2 locuri de casă de la Paraschiva soția lui Dumitrașco Pascal, care se măritase de al doilea cu M. Talpă căpitan și pentru creșterea copilului mic, ce i-a fost rămas de la soțul ei, a vândut aceste «doao bucățele de loc care le-au fost cumpărat în dosul ogrăzii dsale Fotii, dar fiind loc puțin nu e de făcut nici casă nici dughene pe dînsul.»

Fote neguțitorul era proprietar pe aceste locuri încă de la 1731; și izbutise a-și mări locul prin diferite cumpărături, și fiul său Alex. Fote sulgerul le stăpânește până

la 1799 Sept. 25, când pentru datoriile, ce avea de plătit, cere să i se vândă la mezat *casele sale ce le are în Iași* în târgul de sus în capătul ciobotăriei lângă biserica Curălarilor. Mezatul ține de la 25 Sept. și la 19 Mai 1800 rămân asupra logofătului *Scarlat Manu* cu 8400 lei.

În 15 Martie 1800 Alex. Fote sulger dă zapis de vânzare la mâna log. Sc. Manu pentru 8400 lei; casele se precizază astfel: *în Iași în târgul de sus în Capătul uliței Hagioaei, unde se sfârșește Ciobotăria lângă biserica Curălarilor.*

c). Locul lui *Moisei blănariul* are acest început: Înainte de 1710 Mart 25 stăpâneau acest loc Ionașco Anghel, fratele Ursului Pletosul, și Maria; la această dată ei îl vând Mariei fata lui Bărgău și soțului său Gavril cu 10 lei. Vecini casei erau: casa pr. Gligorașco, casa lui Iane Cacule, casa lui V. Ciobotariu, casa lui Pascal crășmar, ce-i împotriva ciobotăriei, Iscălesc de marturi, pr. Roman ot Curălarilor, Vasile Spin staroste de Ciobotari, Pascal crășmar, Radul ciobotar, Vasiliță negustor, Vasile al Erbăriței ciobotar.

În 1718 Iuni 15 Neculai Bărgău și Bejana își vând lui Lupul cu 15 lei casele lor. În 1720 Iulie 30 Gligorașco și Maria iau în zălog pentru 23 lei casele Aniței, ce veniau vecine cu casa lui Iacob armanul, casa lui Pavăl, casa lui Spin.

În 1751 Gligorașco ginerele Radului cu soția sa Maria, își împart locul de dugheană din sus *de Sărărie, ulița ce merge la târgul Boilor*, ce vine în lung până în locul Dimei negușitorul iar în larg cât ține dugheana, la 5 feciori ai săi «locul cu măsură câte de o dugheană și fiștecăruia cât unuia cât altuia și lungul și largul, și să nu aibă a se închide unul cu altul nici în față nici din dos.

În 1757 Iulie 20 Nicolii cumpără de la Stefan Gr. Rață cu 18 lei un loc de dugheană de la dial de Sărărie pe ulița lângă locul fratelui său Ioniță Rață, vândut de acesta lui D. Pascal.

În 1798 Iulie 6 Andrei Ciobotarul cumpără cu 310 lei de la Maria, soția lui Maței ciobotarul un loc de casă, vecin pe din jos cu locul lui Alex. Fote, pe din sus cu locul lui Ioniță blănariul, *din față cu ulița Sărăriei.* După un proces la divan, Andrei Ciobanul ciobotar vinde cu 270 lei casele lui Ioniță Moisei blănar și soțiel sale Ileana.

În 1800 Iulie 20, log. Sc. Manu cumpără de la Ioniță Moisei 94 coți pământ din locul caselor sale, cumpărate de la Andrei Ciobanu ciobotar și plătind câte 2 lei 22 bani cotul, îi vine 205 lei 24 bani.

d). Locul *căpitanului St. Mantu* are acest început. Pe la 1700 își avea crășmă pe acest loc de *vale de biserica Curălarilor* un Ursu crășmar; el are de cumnat pe unul Ioan; aceștia și-au vândut crășma lui Gligore Beșliu și Mariei, care o țin o bucată de vreme și în 1725 April 15 ei o vând cu 10 lei lui Grigorie Hilohie din Cotnari.

Tot în vecinătatea acestui loc mai trăia unul Gheorghe, a cărui fată, Tudora călugăriță, dă danie în 1726 Ghenar 9 casa cu locul ei negușitorului Pascal; locul venia din *uliță până în țințirul Curălarilor* iar spre răsărit până în streșinile chiliilor călugăriților Natalia și Sofia. Aceste 2 călugărițe mor în vremea răscoalelor Muscalilor (1711) fiind ele aproape de moarte cheamă pe protopopul de Iași, pr. Tărăță de la Curălarilor, și declară duhovnicului că la moartea lor ele n'au lăsat de cât 5 lei și 2 chiliuțe de latura țințirului bisericii Curălarilor. Chiliile au stat până la catane (1715), când au fost arse de cine au putut și a rămas locul pustiu între răspântie și l'a cumpărat cu 15 lei Mihail negușitorul la 1732 Februarie.

Alt loc cu casă pe el se vinde în 1745 Noembri 18, cu 100 lei de Grigore Cojocar negușitorului Chiriță și locul acesta venia din jos de biserica Curălarilor. După 7 ani Chiriță negușitor schimbă cu Vasile Șonju cojocar și Maria, dându-le caseles ale ce sunt de vale de Curălarilor, și iar o altă casă a lor din Sărărie alătura cu ograda caselor

lui; și mai dă pe de-asupra și 50 lei. După 2 ani, — 1754 Noembre — Vasile Șonțul și Maria își vând jupânului Andrei și Saftiei locul de casă de lângă Curăləri cu 40 lei,

Andrei — era nepot mitropolitului de Savastia Gherman — vinde cu 300 lei lui Anastasie blănar din Golia casa cu locul ei din vale de Curăləri lângă țințirim în 1764 Decemb. 2.

În 1784 Iunie 25 boerii divaniști măsură locul lui C. Pascal și-i găsesc aceste dimensiuni: 16.5 palme din ulița Sărăriei până în locul lui C. Mazilu săpător în lemn, — nordul; 14.1 stânjeni latura despre răsărit alături cu locul C. Mazilu; 4.5 stânjeni latura din sus despre hudița ce merge la biserică; 8 stânjeni spre țințirim până în locul lui Toma Pascal; 15 st. latura de sud.

În 1792 April 24 Chiriac calfă de pietrari cere să i se măsoare locul cu casele pe el, ce le are în *mahalaua Făinei* din vale de biserică Curăləri, cumpărat de la Ileana Brașovenița. La 30 April 1792 vornicii de poartă cercetează locul, citesc actele de proprietate și-i dau hotarele. Dar aceste cercetări le făcuse Chiriac calfa de pietrari, ca peste 3 zile — în 2 Mai 1792 — să vândă casele cu locul lor polcovnicului C. Mantu și femeii sale Casandrei cu 1200 lei. După 2 luni — în 5 Iulie 1792 — C. Mantu vinde lui Alex. Fote portărel casele sale din mahalaua Făinei de vale de biserică *Curăləri despre altar*.

În 1801 Mart 27 Stefan Mantu căpitan vinde cu 2140 lei lui Scarlat Manu logofăt, prin mezat și tocmai în 1803 Iunie 4 se iscălește zapisul de vânzare. O dată intrat locul în mâna log. Sc. Manu, s'a încorporat la celelalte locuri cumpărate de el și a format trupul mare al caselor Manu din Sărărie.

e). *Locul cu bezmăn* Logofătul Manu începuse a-și face casa mare în 1801; de aceia având nevoie de o parte din locul bisericii Curăləri, intră în înțelegere cu Mitropolitul Iacov și ia cu bezmăn o parte din locul ce se megieșia cu locul log. Manu, *care își face casă*; se arată lărgimea locului luat cu bezmăn și plătește 30 lei pe an em-batic; aceasta în 1851 April 14.

Aceste sunt știrile luate pe scurt din cele 99 acte, ce privesc casele Bașotă și publicate de noi în Ioan Neculce VI. 112—166.

III). MANUSCRIPTE

Secl. XVII. Dintr'un sbornic Ardelenes. A) Opt Evanghelii din Molitfelnic.

1). **Pg. 65:** *зачаа еврѣа де ла ѿвн сі га е¹)* zise domnul. adevăru ad | evăru zic voă că cela ce va | asculta cuvintele mele și va crea | de întru cela ce mau trimes | prea mine are viață de vecie | și la păgubitori nu va merge | ce trece diin moarte în viață | adevăru adevăru zic voă apro | piese vreame și acum estă cându | morții vor auzi glasul fiului | lu dumnezău. și carii voru | auzi viavor. | că cumu area tatăl viață | **pag. 66** întru elu așa dede și fiului viață | să aibă întru elu | și puterea dede lui și ȝudecat să facă că fiu ominescu estă | nu vă mireteți de aceasta că va | vini ȝasul în carele toți cei dinu | morminte vom auzi glasul lui | și vor merge cea ce au făcut | bine întru în-viarea vieții iară cea | ce au făcut rele întru înviere păgu | birei nu poci eu să facu de mineși nimica | cum auzu ȝudecu și ȝudecata | mia diriaptă estă căce nu ca | utu voe meh ce voe celue ce mau | trimes. a tatălui *концъ и мртвнхъ.* |

2) **pg. 320.** prea cu înțelepčune | să ertămu auzindu snta Evghlie | bună veste de la Ion să socotim²⁾ | . **pg. 321.** In v(r)emea aceea dusă Is. în Erslimu | ce e în Erslimu la fântâna Oei ce să chiamă | ovreaște Viteazda cinci foișorurea avea | întru acele zăcea mulți bolnavi orbi | și ologi și uscați aștepta clătutul | apei ingerul amu alu domnului în toți | pogorie în fântână și turbura apa | și | cine intra întâiu după turburatul apei | sănătos era | alții de bolă era ȝinuți | era acolo unu om de 38 de ani ave | întru | bola lui acesta văzu Is zăcându și | înțelesese că mulți ani are în bolă. grăi | lui vrearei să fii sănătos răspunsă lui | bolnavul domne omu nam cându să tu | rbură apa să mă arunceă în fântână iară | cându mergu eu altul mainte | **pag. 322.** maintea de minea au intratu grăi lui Is. | scolă eți patul tău și imblă și acle | sănătos fu omul și luo patu lui și imblă | era Sinbătă întraceia | zih. grăiră ȝidovi | vindecatului Simbătă estă și nu ȝi se cade | să iai patul tău elu răspunsă lor cine | mau făcut sănătos acela meu zis eți patul tău și imblă întrebară el unde esti | acela om ceți zis ȝieh eți patul tău | și înblă vindecatul nu știeia | cine iastă | Is. amu să ascunsă iară nărodul era și la | loc. după aceea află el Is. în beserecă și zis lui iată amu „sănătos fuseși | de acum să nu mai greașești | să nu fie | ȝie mai rău dusă omul și zis liudellor | că Is. este de mau făcut sănătos | .

3). **pg. 326.** *Prok. aleluia | morte tah domne în veacu cântavoiu | din niamu în niamu și de devăruul tău* | Evglie ot Luc(a) | ³⁾

În vreame acela merge Is întru Erehonu | și iată u bărbatu celu chieima Zacheiu | și acela era mai mare vameșilor și | acesta era omu bogatu și căută să vază | Is. cineă estă și nu pute de nărod că | de crescut era micu și nainte cursă | de să sui întrun frăgariu că prea acie | vrea să tracă Is. și deacă vinisă la | loc căută Is văzu el și zis cătră elu | Zacheiu deștinge ȝos. astăz | în casa | ta cademisă a fi | și deștinsă ȝousu |

1). Ioan cap. V, vers. 24—30.

2). Ioan cap. V vers 1—15.

3). Luca cap. XIX v. 1—10.

și prinsă elu bucurosu și văzură toți | răpștiră grăindu că ce cătră u bărbatu | **pag. 327** păcătoș întră să să răpaușă stătu Zacheiu | și zis cătră domnul iată ȝumătate de avu | ȝie me*h* dau săracilor și s cineavah | obiditu întorcui de 4 ori zis cătră elu | Is că astăzi spsenie casei aceștie fu | că și acestai fiiul lu Avram est*h* că vini | fiiul ominescu să cautea și se mântuiască | periȝii.

4). **pag. 332.** *aliluiiah psalmu 50. Evghlie ot M(a)th(eiu)¹⁾*. In vreame aceia chemă Is doi | sprăzăce învățatori ai lui | și dede lor puter(e) sprea duhuri | **pg. 333** necurate ca să le goniască ei și s vindece | toate lăngorile și toate bolile într*u* | omeni acești 12 trimese Is zis lor. și grăi în cale păgănilor nu | mergeriȝi și în cetate Samari | nenilor nu intrareȝi ce mai vârtos | mergeȝi*h* cătră oile perite în casele | creasȝinilor îmblându mărturisiti | grăiȝi că apropiise înpărăȝie | ceriului bolnavii vindecaȝi stricaȝi | curăȝiȝi dracii goniȝi în ciste luoati | în ciste daȝi*h*. |

5). **pg. 336.** *αληθεια. προκ. | πομπησιναι ει ιακο νε μοι | εν. εσαμη ΕΥΓΛΙΕ. ωτ Μ(α)ρ(ου)²⁾* In vreame aceia*h* chemă Is 12 | ucenici și începu ei ai trimete | doi câte doi și dede lor putere | sprea dhuri necurate și porunci | lor nimică să nuși ia*h* prea cale | numai un toiagu nece bucate | nece bănea (sic) nece prea brăne arămi nece | în colȝuni încălȝaȝi*h* și nu vă înbră | careȝi în 2 veșiminti. și | lor unde să aȝi intra în casa aceia*h* | săl suiȝi până veȝi eȝi de acole | și câȝi nu vor preaimi voi nece | **pag. 337** va și prahul e est*h* suptu piȝorele | vostre într*u* mărturie lor. adevăru | grăescu voă mai iușoru va fi*h* Su | domului și Gomorului în zua de ȝudeȝu | de cât*h* cetatei aceie*h* în eșire | propoveduise să să pocăiască și draci | mulȝi gonise și ungeȝi cu untu | mulȝi lăngez*h* și s vor vindeca.

6). **pg. 339.** *αληθεια | προκ. domne σκοπε δι ιακω εσφλετοϋα μίεου | ³⁾* zis domnul ucenicilor lui să nu să | spămăntează inimile vostre nece să vă | spăreȝi auzitaȝi cum eu ziȝi voaă | ducumă și vinivoiu cătră voi deȝi fi | iubindumă cucuroȝi (sic) aȝi fi amu că | zicu ducumă cătră părintele mieu | că părintele mai mare est*h* de mine și | acum zic voă mainte până nu va fi de cându va fi creadinȝă să aveȝi ce nu voiu | grăi multu vinitamu aceștii lumii | **pag. 340** iată lume că iubescu părintele și cum | au zis mie părintele așa facu sculaȝivă | de blămaȝi de aice eu simtu vie adeverită | și părintele lucrătoriul est*h* toată | viȝa de mine nu va face rod. scoteovoiu | *eh* și toată ce va face rod. curăȝiovoiu ia*h* | ca mai multu rod să aducă. ce voi curaȝi simteȝi | de cuvântul ce grăescu voă fiȝi într*u* | mine și eu într*u* voi că viȝa (*șters* nu pot*u*) | nu poate făc rod de eȝi de nu va fi | în vie eu simtu vie și voi simteȝi | viȝele cine va fi într*u* minea și | eu într*u* el acela faceva rod multu | că fără mine nu puteȝi face nimica*h* | iară cine într*u* mine nu va fi aru | ncavoiu afară ca viȝa și se va | **pg. 341.** o voiu băga și va arde iară de ve | ȝi fi într*u* mine și graiurile mele într*u* | voi fivor. cui aȝi vre să cereaȝi | fi*va* voa.

7). **pg. 346.** *αληθεια | προκ. domne σκοπε δι ιακω εσφλετοϋα μίεου | ΕΥΓΛΙΕ ωτ λουκ | ⁴⁾* **pg. 347.** Is di în farisei să măn*ce* cu năi*ns*ul și | merse Is în casa fariseului șezu și iată | o muere diin cetate ce era păcătoșă | și știu că șiade în casa fariseului. adusă | u vas cu miru și sta lăngă piȝorele lui | diin dărp*tu* plăngese și începu a uda*h* | piȝorele lui cu lacrămile ei*h* și cu părul | capului ștersă și săruta piȝorele lui și | le unge cu miru. Văzu farisăul ce chemase | el zis cătră sineș grăi acasta*h* de aru fi fostu | proroc știraru | cum și ce muere atinse*se* | de el. că păcătoș est*h* și răspunsă Is. | zis cătră el Simone amu aȝi zice ore *ce*h** | elu zis învățatore zi. a doi datornici | era în-

1). Matei cap. X, v. 1; 5—10.

2). Marcu cp. VI v. 7—13.

3). Ioan cap. XIV, 27—31; XV, 1—7.

4). Luca cap. VII, V 36—50.

prumutu datu orecine unul era datoriu 5 sute de bani*h*. altul cinzeci | nu avur ei să de amândurora lăsă el | carele mai iubi el răspunsă Simonu | zis paremiși că cui al lăsatu mai multu | Is zis dreptu ȝudecași și s întorsă | **pg. 348.** vezi această muere întraiu în casa *tah* | apă piçorelor mele nu dedeși. *eh* această | cu lacrimi udămi piçorele și cu părul | capului ștergele sărutătură numi dedeși | această de cându amu intrat nu încetă | sărutându-mi piçorele cu untu capul | numi unseș *eh* această cu miru ungemi | piçorele dreptu aceia*h* ȝie grăescu | el leseese păcatele ei multe că iubi | multu e cui să puținel ertă | puținel iubi. zis ei lăsarăȝiră | păcatele și începură cee ce șede | cu nănsul a grăi întru ei cine | este acesta ce păcatele lasă e | Is. zis cătră muerea creadinȝa*h* mă | n-tuită pasă în pace.

8). **pg. 353.** ΛΑΛΟΝΤΑ | ΔΟΥΝΗΤΕ ΔΟΜΗΝΟΝ .Α ΖΗ ΔΕ ΓΡΗΖ | ΤΑ. ΕΥΓΑΙΕ ΜΤ Μ.Δ. | 1).

pg. 354. zis domnul să veȝi lăsa omenilor | greașalele lor lăsava și vowa tatălu | vostru diîn ceriu greașele vostre e să | nu veȝi lăsa omenilor greașalele lor | nece tatăl vostru va lăsa greașalele vostre | e cându vă postiȝi nu fireȝi ca făȝa | rnicii ce s în-tristază strămutându | și faȝa *sah* să s înviască omenilor | că s postescu direaptu gră-escu vwa | luotusau plata lor ce tu cându te | *cându te* (sic) posteșȝi unge capul tău | și faȝa ta o spal să nu te iveșȝi | omenilor că te postășȝi ce tatăl tău ce estă în taină vedeva taina | *tah* și dava ȝie aeve nu ascundereȝi | comora voastră în pământu i *oh* ver-mii | o răzbescu și putrădește și furii | o sapă și o fură ce ascundeȝi | comora la ceriu unde nece vermii o | răzbescu nece putrădește și furii | nu o sapă unde estă comora voastră acie | va fi și înima voastră. |

B). *Cuvinte la zile mari:* 1) *Poveste la morȝi.*

pg. 135. *Cuvântarea s(vă)ntului Ionu Zlataustu* | . pg. ȝăa.

Aducemu întraastă *zih* mai de fo(lo)su | de cătu în zălele mai de demultu. și | întru învăȝătură mai cu folosu că d | e multe ori cuvântul lui Dumnez | ău mângăe durere omului și învăȝă | tura lui Dumnezău sparge grije | multi de cela ce era omeni mari | ore cându intra noi acum nusu aice | cu noi. ce au la domnul simtu | chemaȝi au *begi* în paturile lor | și prea toȝi prea aceia aștaptăi mo | rte și multu plănsu este acum | întră noi și vaetu și suspinarea mare | și multă grije și nevoe în besere | că și fără de samă plănsu și la | crămi fără de cuviinȝa de | **pg. 136.** această să nă aducemu aminte | grăindu cu laudă și cu răbdare să p | reaimimu morte coconilor noșȝri și | a fraȝilor noșȝri și să nu vă pară că | au peritu și ei*h* cătră Dumnezău mergu | măcaru și tineri moru nu va bănu | că cătră cei pristănič din ceriu | să ducu ci nu trăbuește să plăn-gemu | și să susipinămu ce mai vârtosu | să nă veselimu și să nă bucurămu de morȝii noșȝri | . Și mai multu să plângemu și să su sipinămu de noi carii trăimu | întru pă-catele noastră cele răle. | Că de nu ne vom astăz*u* socoti și | luoa aminte că simtemu cu | păcate dară cându vom ave | **pg. 137.** ȝăa. aič iară acolo w va. da focului | nes-tănsu unde va fi acolo mândrul sau puternicul celu | fără îngăduire săracilor | undesu prănzurile și cinile | cu multe bucate unde estă | băutura*h* cu trimbiȝe și cu | ȝocuri unde și danȝurile și | cântecele muerilor curve și | beȝie o menune marea fraȝi | lor cum pa-harul acesta înpreau | nă estă tuturora și cela | celu iubescu tuturora estă | cu cutră-muru vine časul mor | ȝiei și trăbuește aștepta | morte cu draga mare că nu | estă nece de u rău morte ce mai | **pg. 138.** vârtos estă de folosu morte că omului | estă morte răpaos că cine more | îndireaptazăsă di în păcatele sale | și să lasă de asupreala a aces-tiii | lumi și dacă more numai fa | cé rău sprea rău și omul dacă | more nu mănĭe prea

1). Matei VI, 14 21.

Dumnezău că | cu înțeleptul înțeleptu veri | fi și cu alesul alesu vei fi [ψαλομζ. σι. εχ. κα] o ome înțelege că morte estă | direapților răpaos morte | coconilor mângăerea morte estă | robilor scăparea. trudiților | odihnială. datorilor plată | trăpădătorilor odihnială | părășilor împăcare păcatelor | și de nară fi morte singuru nanu | pg. 139. ρεε. șede și cărțile să desfăce prea | adevăru frică va fi atunci și | multu cutrămură și grije ne | spus și neîncetate lacrimi și | plănsu nemăngăniatu și suspini | fără tăcere cându de năprasnă | domnul va vini spreă scaunul (adaos: *ce naltu*) și | prearădicatu atunci ceriul | va învălui ca o hărtie și stelele | vor s întunecă și țăriile ceriului | să vor cutrămură. și vor cure na | ite lui și morxmintele să voru deschide și morții să vor scula | și răurile voru săcăh. | [Ion zač. 16 gl. 5] dară noi cum vom pute stah | pg. 149. să dămu răspunsu cându Danielu prorocul | să spământă fiindu elu s(văn)tu cutră | muratu fu dară noi fiindu păc | đtos (sters) ātoși cum vom pute răbda cugetu | ome creăștine și te socotește iată că | te hrănești 50 de ani sau o 100 și | te înbogățăști și cuprinzi și dom | nești în căstă lume. dară după aceaia dacă vine morte. ce ai strănsu cui | va rămâne așe vei înblah | ca și celu omu bogatu ce grăește s(văn)tu | [Luc. 83] că elu nu să nălță cu cugetul | și ġos în iadu să plecă cu sufletul | pintru aceia trăbuește să plângemu | de păcătoși nu numai dacă moru | pg. 141. ρεε. ce încă până simtu vii în căstă lume | iară direapții noi să nă bucurămu | pă(nă) simtu vii ce și dacă moru încă tră | buește să nă bucurămu că simtu vii | acaru moru totu viiază cum zice | Solomonu na trăe carte de pildă [glav 10] | iară păcătoșii măcaru simtu vii | vai de eii până trăescu că dacă | moru nu numai omenilor greășescu | ce și lu Dumnezău cum zice | [ψαλ σ] întru iadu cine să va spovedi ție | domne. iară noi nu oprimu plăn | sul despreă morți. ce așe să plă | ngemu nu ca cei fă(ră) nădejde, de | învierea și cum facu și acum | pg. 142 multe mueri, aceia de plāngu și chi | otescu pintru să le vază omenii | numai nu cu inimă amară ce ca să le | laude omenil. | iară plângere smerită și cu samă | eh te va duceh spreă pocaianie. și nece | odată cu a- căsta în păcate nu vei | cădeh. iară prea păcătoși trābue | ște ai plānge că simtu fără de | sfintānie și fără botezu ducusă | și din afară de curte împăratului | fivor cu cei amărăți draci și | cu osindiții cum ziē evglestu | [Ion gl. 8] | adevăru grăescu voao că varecine | nu să va naște diin apa și diin dhu | nu va ave a întra întru împărăție | pg. 143. ρεε ceriului și să plângemu spreă carii | moru întru avuție și din avuția | lor nece o mângăere nu șau făcut | sufletelor sale. carii au avut | puterea ași spala păcatele și | șau vrutu pute dobāndi împără | ție ceriului. iară noi rugāmu | prea puternicul Dumnezău să nă | de împărăție ceriului acum și pur | ure până în vecle de viiacu | aminu. [pe margină ce. ceal | ce urz | zi pām | ntul | spreă tă | rie lui ψαλομ ρι εχ ρ.

Na rojdstvenie Hva (la nașterea lui Hristos) Μα ρα κ θα β εχ α.

pg. 247. Is. născu Ț Vetheemul Jid | dovescu în zălele lu Irod craiu. iaca | măn trāi (sic) de la răsăritu viniră în Ierusalimu. | zăcāndu unde estă cel craiu | jidovescu. carele au născut că amă văzut steaoa lui spreă răsăritu | și a venitu să nă închināmu lui | iară auzāndu aceste Irod craiu | să turbură și totu Erusalimul cu elu. | și adună prea toți mai marii popilor și cărtularii omenilor | și întrābă de ei unde i să nască Hs. | iară ei ziseră lui în Vetheemul | Iudiei că așe estă scris de | prorocul ||.

pg. 248. și tu Vetheeme pământul | Iudei cu nimică nu ești mai | micu întru domniile jidovești | că dintru tine va eși povață care | le va paște omenii miei lislāteni. | Atunci Irod prea ascunsu chiamă prea maghi (filosofi) și întrābă de ei vreamē în cărī sau arātatu steaoa | și trimese prea ei în Vetheemu zise | duceți(vă) iscodiți cu

dedinsul de cocon și dacă lă veți afla da | ți mi știre ca se viiu și eu să mă închinu lui. | iară ei ascultară prea craiu | și mersiră și iată steaoa care văzură la răsăritu merge. |

pg. 249. înainte lor până vini de stătu desupra unde erah Coconul. | iară dacă vărură (sic) steaoa să bucurară | cu bucurie mare forte. | și întrându în casă. aflară coconul | și prea Marie muma lui și căzură de să | închinară lui și deșchisără comorăle sale | adusără lui darure. auru și tămăe | și zmirnă. | și luară răspunsu în somnu să nu să întorcă cătră Irodu ce prea altă cale | să să întorcă la țara lor.

Acesta estă tlălcul acestii Evghelie.

Domnul nostru Is. Hs. au născutu | din s(vă)ntă fičoriță Marie. fată | vărgură. de aici trăbuește să știmu. |

pg. 250. ce hăsnuește noă cu naștere lui în căstă | lume sau ce folos au adus noă crești | nilor născutulu domnului nostru a lui | Is. Hs. | avem de aice 7 folosuri a ști. |

Folosul de prima acestă estă întâiu

Isai gl(av) 9. Omenii ceiah ce era mai nainte | întru întunereculu morției și întru | întunerecul iadului acum vă bucurați și vă veseliți cu ce h | veselie mare a vecilor netrăcuți | că lumina nașterei lu Is. Hs. au răsăritu întru totu desăvrășitu strălu | cește întru noi dumnăzăirea în trăi | feță. | lumina tatălui, lumina fiiului | lumina dhului s(văn)tu. acum în lume. |

pg. 251. sau arătat spre luminarea și cu | rățire a toată lume. | apa vie curătoare. care cură dinu | izvolul celui curățitoriu care | estă Is. Hs. domnul nostru că elu | cu născutulu lui prea noi păcătoșii carii a fostu fičorii măniei pri | ntru păcatele și greașelele noastră | fičorii lu Dumnezău na făcutu | cum grăește s(văntu Pavl apos(to)lu. | Titu gl(av) 2. s(ti)h că sau arătat mila ce h sp(a)sitoare | a lui Dumnezău tuturoră omenilor | învățindu prea noi ca se lepădămu | necurățiile și pohteale lumești | cu trăzvie cu direaptate și | cu sfinție să viemu în căstă lume. |

pg. 252. stih 11. așteptându nădejde ce fer | icită și vinirea ce strălucit | ore a slavei a marelui Dumnezău | și a mântuitoriuului nostru Is. Hs. | carele sau datu prea sine pintru | noi ca să nă răscumpere prea noi dinu | totă strimbătate și săși cură | țască lui omeni aleși silitori | spre fapte bune. |

alu doile folosu estă acesta | al nașterei a lu Is. Hs. în căstă lume. |

Datusau prea sine noă și toate | simtu ale lui și liau schimbatu | cu noi și elu întru noi lăcu | este cum grăește la Ionu | gl(av) 15 zăc(ala) 51. cum mă iubi prea mine tatălu. |

pg. 253. așe și eu iubescu prea voi lă | cuiți în aceia dragoste a mē | să veți ține poruncile mele rămă | neveți întru dragoste me. cum și | eu poruncile tatălui mieu amu | ținut și rămănu în dragoste lui | Solonu 255. și totu binele lui ce area întruna | cu noi împarte și pre noi | soți ne face prea ocina lui la înp | ărăție. ceriului | caută bine și socotește cătu | estī mlstivu cându și împarte | împărăție ceriului cu noi. |

alu trăile folosu alu nașterei | lui Is. Hs.

Iastī acestah cum trupulu | .

pg. 254. sau înpelitatu dinu dhul s(văn)tu | și din fičorița Marie, și sau legatu prea sine cătră noi cum nece întru | un chip nu să poate despărți | de noi ci cu dragu mare iubește | prea noi până săvrășitu cu noi estă | și cu Dumnezău prea noi nau înprea | unatu și nau legatu cu dhul | s(văn)tu cu făgădașiu cu paceeh | ce au făcut întru noi cu tatălu | că elu năi noă cale și direapta | te h elu estă încreadințare noastră | cătră s(văn)ta beserecă și ne ține | cu tărie mare cătră sp(ă)senie | iară dacă vin(i) vreame

deplină [scris pe margine cu roșu: după 4 sute și 30 de ani] tri | mese Dumnezău pre
fiiul său | *Galatu gl. 4 zac. 18.*

pg. 255. cel născut di în muerea supus suptu legeh ca pre cei de suptu lege săi
răscumperea ca se luomu făgăduință | fieiască și să fimu fii lu Dumnezău. |

alu patrul folosu a naștere lui Hs.

Fostau domnul nostru Is. Hs. pintru noi robu și plecatu și blăstămatu | cum prea
noi să *nă* facă slobdonici și direapți și bl(ago)s(lo)viți fićorii săi | **Bit gl(av) 12** cum
grăi domnul lu Avraam și zise | lui Avrame eși din casa *tah* afară | și din rudele tale
și din casa tătă | nitău prea celu pământu care | eu ție voiu arătah și eu tine | voiu
pune om marea și te voiu |

pg. 256. bl(ago)s(lo)sevi și punevoiu să fii vest | itu și cu nume marea și veri fi |
bl(ago)s(lo)vitul blsvivoiu ceiah ce blsvescu | și voiu blăstămah ceiah ce tine bla | stămă
și în tine blsvisăvor toate | rudele prea pământu pintru rămăși | ța ta carele est. Hs. |
ačasta blsvenie au luoatu | și liuda a lu Iacovo patriiarhul că | ndu Iacovo avea să moară
și chiemă pre toți fićorii săi și blsvi pre | ei blsvindu prea toți fii lui | blsvi prea liuda
și zise lui | *Ishod gl. 49.* Iuda tu ești acela carea prea tine vor | lăuda frații tăi mână
tah | în cerbiceh vrăjmașilor tăi | .

pg. 257. înainte ta să vor pleca fićorii | tatănitău | Iuda leu tinăru prea mare
lucru ar sosi | că nu să va luo de la tine toiagul | Crăescu nece învățătorul de la pi-
țorele | tale. până nu va vini *Șilohu* celu | trimățătoriu și elu va fi așteptare | limbilor.
acesta va legah mănzășo | rul său la bućum viecei și puil asinie | sale cătră vița vi-
nieih lava în vinu | veșmăntul său. și în singele oiei | tambarul său mai frumoși | simțu
ochii tăi de cătu vinul | și dinții lui mai albi vor fi de | laptele. | Cum zis patriiarhul
Iacovo și | acela legă măćcoiul său cătră |

pg. 258. vine zice domnul Hs. la s(văn)tu Ionu | eu simtu bućumul viței celu | a-
devăratu și tatălu miu lucrătoriu | est. | *Ion gl. 15 zač 50 sth 1, sth 5.* Eu simtu bućumulu
voi vițele | și la ačastă s(văn)tă viță multu roditoare | a viei ceii înțelepte au legatu fiul |
lu Dumezău ustenitul măćcoiul | său prea cele nărode nenumărate | carele veiețui mainte
făr lege | și dubitocește și puru | rea înblah în ăiugulu robiei păcate | lor și suptu sa-
taniei muncii | cu născutul domnului Is. Hs. afară | au fostu sloboziți. |

Alu 5 folosu ce au folositu năs | cutul lu Is. Hs. în căstă lume. |

pg. 259. Prea noi curățăște cu naștere | lui ceh s(văn)tă de păcatele noastră | cele
răle și spurcate. | și de iznoavă au născutu prea noi | și nau curățitu și nau făcu(tu) |
direpți și fără de moarte și | să viemu până în veci. și ne face | prea noi să fimu în
lauda slavei lui. | carii nădăjduimu mainainte | în Hs. pint(r)u ačasta | *za 17 Efes gl(av)*
1 zač 218. nu încetezu a da haru cu inimă | curată cu creadință diriaptă | ca domnului
nostru lu Is Hs. | tatălu slavei să de nuaă dhul | înțelepții și alu arătării | întru cunoștere
lui Is. Hs. domnul | celu di în vecie. că totea print(r)u elu simtu noaă date.

alu 6 |¹)

pg. 260. pre totu čas(u)lu mă înbiu | slujba s(vea)ti strasti *a. a* | cându. slăviți ucenici.
la spalar. čuda | sara luminarăs(ă) atunce Iudaa. *u. u adim. a. a.* celu cându rău pă-
harnicu argintul iubindu. *luminarăsă. atuci* | neputinćosul întunecă și celor. *argintu.*
derpre r. r. | fără de lege ăudecători ține der(e)ptu | elu ăudecatolui tinia vândurâte...

1). Fața 260 fiind sărită de scriitor s'a găsit diacul Daniel din *Veța* (вѣтъ) și a
scris o rugăciune din slujba sfintei *strastii*, adică a patimilor lui Is. Hs ; iar alt cetitor
a crezut de cuviință să-și cerce condeiu, intercalând între rânduri sau pe margine cele
tipărite *cu cursive*.

line. f. fără | fără de lege. vezi Iubitorul de argintu. ce pentru | aceste să gră(i)m. v. s. slăviț căr. | Sp(a)si H(risto)vu. pis diec Daniel. ot Veța.. r | hrvu. u. făr de lege.

pg. 261. că cum au luat domnul nostru | *s(ate)re* (sic) cu trnp di în fičuriță | Marie, așe și noi am luat trupului celu fără de morte | prea viața vecilor. | și di(n)tru acela trup alu lui | ca și dinutrunu izvoru să varsă totă | bogăție noastră de la Dumnezeu cum | să viemu și noi cu elu în vecih | cum a poroncitu prea s(văn)tu Ev(an)gh(e)lestu Ion | *glav 6 zac 24 s(ti)h 57.* cum mau trimes pre mine tatălu | celu viu și eu viezu prinu tatăl, așe și cela ce va mânca prea mineh și acela viiază pintru | mine că eu simtu apă vie | și băne vie cum estă scris | *M(a)th(ei).* dhul s(văn)t au vărsatu darurile **pg. 262.** sale prea noi darul dhul s(văn)tu estă | fiul lu Dumnezeu Hs. prea | noi au | vărsatu darurile lui Dumnezeu | luoh și vărsă prea noi tote bunătăți | le lui.

alu septeles folosu avem aici

Domnul nostru Is. Hs. au făcut | prea noi să fim cărători beserecii | lui Dumnezeu. prea viața de viacu | că iată ce grăește s(văn)tu Patru | *Pătru gl(av) 1 zac. 58. 1 parame s(ti)h 15* ce cum cela ce vau chematu | s(văn)tu voi înncă f(i)ți sfinți | în toată viața voastră. | că să nau vrut naște Is. Hs. noi am vrut toți peri ce au născ | ut de-reaptu noi păcătoși cum |

pag. 263. cum prea noi să descumpere de la | morte ca viață de la iadu la | ceriu de la întunerecu la lumină | de la pământu înălție ceriului | cum estă sorele luminatu în făpturile cele văzute și veselu și | fromus. | așideri și naștere lu Is. Hs. | prea pământu au fostu mai slăvită de cătu toate nașterăle crai | lor și a înpă(ra)ților pământ | (e)ști pintru că elu estă înpăratu | a toți înpărații și domnul | a toți domnilor pintru aceasta | trăbuește noă sălu mărimu | și cu cinste sălu lăudămu .

pg. 264. în dzua învieri să ne | luminămu. oamenii | Paștele dmnului paștele | că di moarte către | viațe, și de la pământu spre ceriu Hs Dmndzăulu | nostru neu rădicatu | de biruire săi cântămu. | Să ne curățimu sâmbirile | și să vedemu *neatise* | lumina învierii pe Hs. | strălucindu și vă bucorați | dzicându că era să audzium | de biruire săi cântămu | .

pg. 265. ☩ ☩ ☩ ѿ, ж ж ж. | ☩ ☩ ☩ | Ceriurile cu destoinicie | să se veselasche. iară. pământulu | să să bucure. ca să prăznuescu | luma că văzute.. toate. | și. că nevăzute.. că Hs. sau | sculatu. veselie veciloru. | Veniți să bemu. beuture. noa | nu di piatră. neroditoare. | făcătore. de minuni. ce di | ne | putredulu. izvoru. din mormânt | ce nu ploată. Hs. de carele | ne interimu. | Acuma toate să înplură de lumină | . cerul și pământulu. și cele cesu. de | dedesuptu. ca se prăzniască. totă | făptura. scularea lui. Hs. de care | sau neîntăritu. | ¹⁾ .

pg. 266. și să nă rugămu lui ca dumnezeului nostru să nă spodobască în vedere | înnpărăție lui dumnezeu. | ce cu veselie și cu bucurie de veci netrăcuți cum zice | *Isaia zac 4* carea ochiul | nau văzut și urechi | nau auzitu. ci bine gâte | ște Dumneză(u) noă aceia | înpărăție să dobândimu. și noi | cu darea domnul nostru Is. Hs. | a căruie slavă înpreună cu | tatălu și cu dhul | s(văn)tu. acum și purure | în veci de veiacu aminu. |

1). Rămânând goale prin sărituri fețele 264 și 265, un alt cetitor al acestui *sbornic* a găsit de cuviință să scrie cu un condeiu de rău scriitor 5 rugăciuni din *Canonul învierii*. |

IV. Inscripții și notițe de pe cărți

1.— 7165 Mai 12 (1657). Pe o *Evangelhie slavonă* de la măn. Berzunți.

МѢСТ. МАН КИ ПРІИДЕ ІОАН ГЕВРГІЕ ЦІЕ | ФАН КРЕКОДА. ДО МОНАСТІР БІРЗЕНСКАЕ И
СХ КЗ | СѢМ БОЛѢРИМ. ЧЕЛТ ЗРЗЕ.

Luna Mai 12 venit-a Ioan Gheorghie Stefan Voevod la mănăstirea Berzunțului și cu toți boiarii. la anul 7165.

Obs. După ce sfinți măn. Cașinul zidită de Gh. Ștefan Vodă, ctitorul domn se duse cu întreg sfatul velișilor boiari la măn. Berzunțul, ot Bacău și egumenul mănăstirii însemnă pe Evangelhie această notiță. Com. de păr. Ursăcescu Huși.

2.— Pe un *zapis* de case din Botoșani, se citește această pecete: † печете: ТЗР-
ГЛАШ: БОТО: ШОНИ (sic) 1780.

3.— Pe un *Paraclitiki*. Ian. 7257 aug. 13, tipărit de Duca Sotiriovici. (Casa Regală, București):

«În numel(e) tatelui și a fiului (fața 11); și a sfântului dhx amin (fața 15). ațastă sfântă carte au cumpărat (fața 19). dumniului *Cicira Ivan* și cu fičorul (fila 23) seu Ștefan și cu soțele (sic) sa (fața 27), Anișara și *ha* fie (fața 55) și toat seminție lui (fața 69), pintru sa suflete (fața 87) celor morți (fața 101) alt. (fața 109). pintru tate-mieu Stefan maica | Parasca și pintru semenție m. | și o dau la svinta beserica | fața 110) la Ninești la hramul nostru (fața 119) a nașterii... (fața 120) și cin a departa de la beserică (fața 134) Nineștilor se fie anașema (fața 140) de т și ии de oteț (318 părinți) amin (fața 144) și pe cărți au dat 6 florinți (fața 448). [scris de altă mână: «se albă poman pintru sufletele denie] și pintru toț morți (fața 451).»

4.— 1836 Ianuarie 10. Pe un *mormânt* în biserica cu hramul cuvioasa Paraschiva la Igești (Tutova):

ὧδε κεῖται εὐθνημος καρβαλλιώτης ἐκ | Μοσχόπολεως τῆς Μακεδονίας καὶ πο | σέσσορ Ἰζεστίου καὶ μπλαζετίον, ὧν | ἐτῶν 39 αἰώνια ἡ μνημῆ.

1836 Ιαννουαρίυ 20.

Aici zace ilustrul Cavaliotis din Mushopolisul Macedoniei și posesor Igeștilor și Blăgeștilor, liind de ani 39. veșnică amintire. 1836 Ianuarie 20.

5.— 1790 Mai. Iași. Pe o lespede mormântală a brigadierului Panaghiodor Nicolulos (2.20 m. lungime,

1.00 „ lățime). a

εἰς τὴν ἐνδοξότατον καὶ ἐξοχότατον κύριος | Παναγιώδωρον πολυλῆρυnte καὶ πολυμα θέσστατον ἀση-
χρήτην | τῆς Ὀθωμανικῆς πύλης βασιλεως τε Προυσίας βουλευτὴν ἰδιον | εἶτα τῆς ἐν καὶναρχτικῷ τρακ-
τάτοις παρεδρεύσαντα | καὶ παρὰ τῆς αὐτοκράτορος τοῦ Ρωσίου αἰκατερίνης δέβτερας | τῷ τοῦ ἱζλον
βουλευτοῦ ὀφρικῷ τιμηθέντα καὶ τῆς τζίνιας | τοῦ ἁγίου β)αδημίρου καρβαλλερον γενόμενον τελευτήσαντη
| ἐν ἱασσιότης Μολδαβίας ἐτεῖ τ-αψψ. κατὰ μῆνα Μαῖον ἐπὶ πο | τεμκίνον εκ στρατίας βιώσας ἐτη
ἑξήκοντα καὶ ἑν.

— Cătră prea gloriosul și ilustrul Domnului domn Panaiodor cel ce multe a făp-
tuit și multe a învățat, însărcinatul de afaceri pe lângă Poarta otomană, și al regelui

Prusiei sfetnic particularnic, încă și la tractatul de la Cainargi membru asesor, și pe lângă împărăteasa Rusiei Ecaterina a doua onorat cu oficiul de secretar intim și făcut cavaler al ordinului sfântului Vladimir, a murit în Iași Moldaviei la anul 1790 în luna lui Mai supt comanda lui Potemchin, în vârstă de 61 ani.

b: (fără accente și spirite)

Περιδων τροριμον Παραγιδωρον Νικοβουλ | Μακεδωνων χορη. ηγαγεν εις βιοτον | Μολδαβιηδε
Θανοντα ταφω μιντωδε κενευθε | σωμαλειω κειναι πνευμα πολον δικετο | φημιν ωδε λιπον μεροπεσιν
κυδος αληκτον | ου γαρ ολειτ ανδρων εκλεια αρετης. |

Văzând pe ilustrul Panaiodor Nicovul, în ale Macedoniei laturi adus la viață, iar în Moldavia murind și îngropat fost-a tot aicia trupul lui, iar sufletul întru tot înălțat glăsuște astfel: *«lăsat-am muritorilor o neștirbită glorie, căci încă n'a pierit slava virtuților bărbătești.»*

c

БЛНГДНРХ И КАВАЛРХ ПАНАЮДОРСХ НΙΚΟΥΛΟΣΧ | ΠΡΕΣΤΑΒΗΝΣΧ ΚΧ ΜΕΛΗΧ НА ШЕСТХ
ДЕСАТХ ПЕРКОМХ | ГОДУ ОТХ РОЖДЕНІА КВАКТО ОТХ РОЖДЕСТВА | ХРИСТОУАХ 790 КХ МАК
МКАЦУК ПРИ АРМІН ПОДЪ | ГЛАКНО НАЧАЛСТРОМХ СКЪТАКНІШАГО КНАЗА ГРИГОРІА | ПЛЕДАН-
ДРОКНЧА ПОТЕМКИНА ТАКРИЧЕСКАГО.

«Brigadir și cavaler Panaiodor Nicovulos pristăvitu-s'a în Iași întru cel de al șasezeci și unul an de la naștere, în anul de la nașterea lui Hristos 790 în a lui Mai lună în vremea oșteniei supt conducerea principală a ilustrului cneaz Grigorie Alexandrovici Potemkin Tauricescul.»

6.— Pe un *molitfelnic* slavon (Muzeul Pr. Ursăcescu din Curteni, Fălciu).

«Мѣ(ца) мѣн кѣ прѣиде Іѡанъ Георгіевъ ІІѣ | фанъ коевко до монастырѣ Бѣрѣвнскѣмѣ
(и сѣ) вѣсѣмъ колѣримъ. вѣтъ +зрѣ(е)».

„In luna Mai 12 zile, venit-a Ioan Gheorghie Stefan Voevod la mănăstire Berzunțului și cu toți boerii la anii 7165.“

Obs. Cred că cu prilejul sfințirii măn. Cașinul, care a fost la 7165, Stefan Vodă cu tot divanul s'a abătut și pe la măn. Berzunțul, ctitorie Bogdănească și egumenul a scris pe molitfelnic notița de mai sus.

7.— Pe o *Evanghelie*, Râmnic 7254 (1746), bis. *Paraclisul* din Cotnăr.

„Aastă sfântă Evanghelie. iaste. a dumisale Stefan Bosie cămăraș | cumpărată cu drepti banii a dmsale, și au dato la | svânta bisearică a dmsale ce iaste la satul Zlodica la Cotnăr | ca să citească în toate zilele pentru folosul obștei și pentru pomenirea dmsale. Martie 18 let 7261 (1753)“.

8.— Un *pomelnic* (triptih) la bis. *Paraclisul* din Cotnăr.

Radul, Vasile, Profira cu fii și tot neamul lor — Stavăr, Măricuța, | Ecaterina cu fii și tot neamul lor. — Grigorie, Păuna, Zanfira | cu fii și tot neamul lor; — Maria, Gașpar, Petrachi, Elena cu | tot neamul; — Vasile, Elena cu fii și tot neamul. — Stefan, Iordachi | Maria cu fii și tot neamul. Ieroshimonah Teoctist, ieroshimonah | Aftanasie, shimonah Potapie, monah Ioanichentie, Shimonahia | Agaftonica, monah Iulian, și tot neamul lor.

Pe latura *stângă* a triptihului e icoana sf. Mihail; la mijloc e Troița, pe latura *dreaptă* e arhanghelul Gavriel.

9.— 1832 Oct. 18. Pe mormântul spatariului V. Coroi (bis. sf. Neculai cel sărac Iași).

Vasile Coroiu spatariul întracesc umed mormânt,
Supt atastă stâncă mare să priface în pământ;
La una mie opt sute treizăci și doi spre sfârșit,
Cătră optusprezăce Octombrie din viață sau săvârșit.
Soția sa *Elencul*, *Dimitrie* fratele lui,
Și *Ioan Cerchez* pitariul cu ale lui două femei,
Cu *Ancuța* ce au fost malca pomeniților săi fii,
Și *Tudora* ăa dea doa aice sânt îngropați.
Cum și tânăra *Maranda* care au avut bărbat
Pe micul *Cerchez* ce iarăși tânăr au fost îngropat.
Toți aice în mormântul acest negru-s-astupați.
Trecătoriule, suspină și plânge pe-acest mormânt,
În care atăta oameni s'au prifăcut în pământ!
Cată de-i vezi, cunoaște-i în țărână și 'n noroi,
Care-i *Cerchez* cel cu minte? care-i *Vasile Coroi*?
Care-i malca? Care-i fiica? care-i tânăr sau bătrân?
Care-i robul acel gârbov? care-i falnicul stejar?
Toți sânt de o potrivă țărână, pe toți supt picior îi calci,
Omule, ca și mine pământ negru ai să te faci!
Unde-i dară îngâmfarea, ticăite muritor?
Căci în curând vei ajunge vierme slab și tărător.
Ferește-te și suspină, străgă cu glas de om bun.
Dumnezeu să-i izbăvească și să-i ierte ca un bun.

Obs. Pentru a înțelege această inscripție, bogată în nume de Coroești, dăm în scurt *spîța Corollor*, copiată după originalul, ce se păstrează la d. A. C. Cuza, un strănepot după mamă a lui Vasile Coroi și întărită de divanul domnesc al Moldovei în 1816 Noem. 20, când Vasile Coroi era paharnic. (Surete ms. XXI, 191).

1 Coroi comis 1625 (în Valahia)

= Alexandrina

2	Grigore Coroi	Iacomi Coroi	Simeon Coroi 1706	Abaza Coroi vornic
---	------------------	-----------------	---------------------------------	--------------------------

3	Gavril, Coroi	Ioniță, Coroi	Stefan Coroi post. 1706	Luca Coroi	Grozava
---	------------------	------------------	---------------------------------------	---------------	---------

4	Gheorghe, Coroi	Sandul Coroi,	Simeon, vel căpitan de darabani	Antohi, Coroi spatar = Ruxanda	Cristea, Coroi	Manolachi, Coroi	Sanda, Nastasia
---	--------------------	------------------	---------------------------------------	---	-------------------	---------------------	-----------------

Șarban Ioniță Coroi

5 Vasile Coroi

pah.

= Elena Cerchez soră cu Dimitrie Cerchez

(a)					
6	Vasile Coroi stolnic	Ioniță Coroi vist. = Antița P. Casimir	Gheorghe Coroi comis	Zmaragda, = Manole din Botoșani Ioniță Coroi	Pulheria

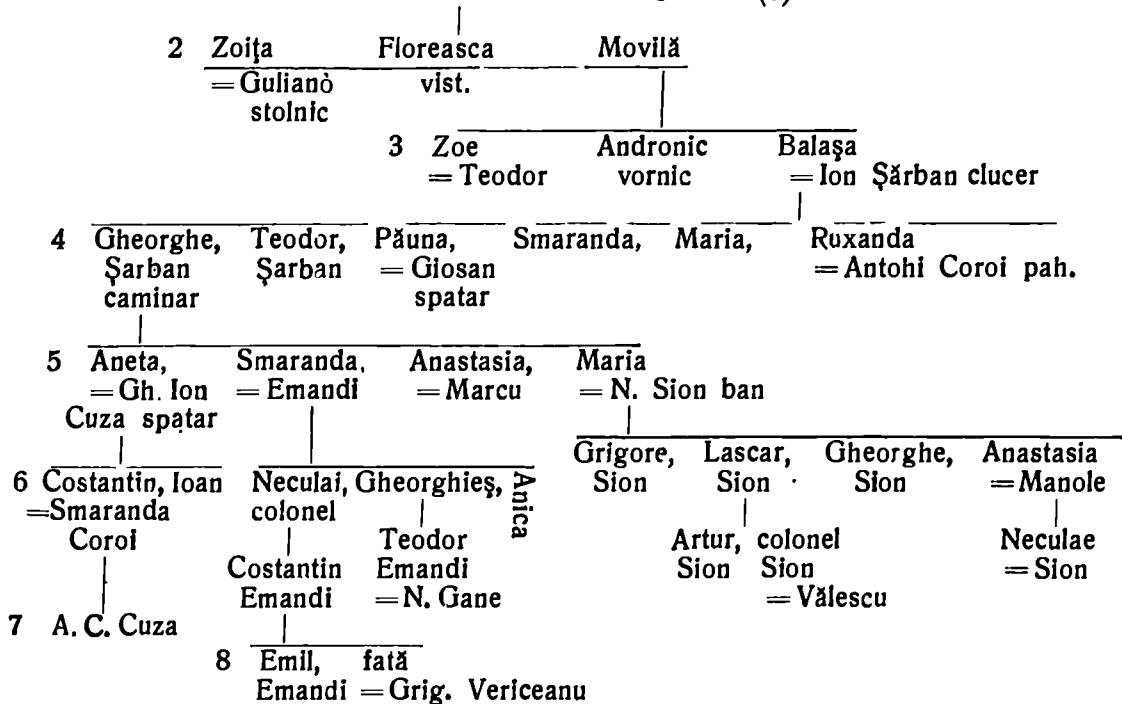
7	Neculai, Coroi	Smaranda, = C. Cuza	Ioan, Coroi	Mihai, Coroi	Vasile, Coroi	Costachi, Coroi	Gheorghe Coroi
---	-------------------	------------------------	----------------	-----------------	------------------	--------------------	-------------------

8 Alex. C. Cuza

Stefan, fată Costantin, Alexandru

Nu e fără interes a da și spița suitorilor după mamă a lui Gh. Ion Cuza spatar, tatăl lui C. Cuza, și care a fost căsătorit cu Aneta Gh. Șerban, scoborătoare din *Paiano vel ban al Craiovei(?)*, tot după spița aflătoare la d. A. C. Cuza (Surete ms. XXI, 192).

1 Paiano vel ban al Craiovei (?)

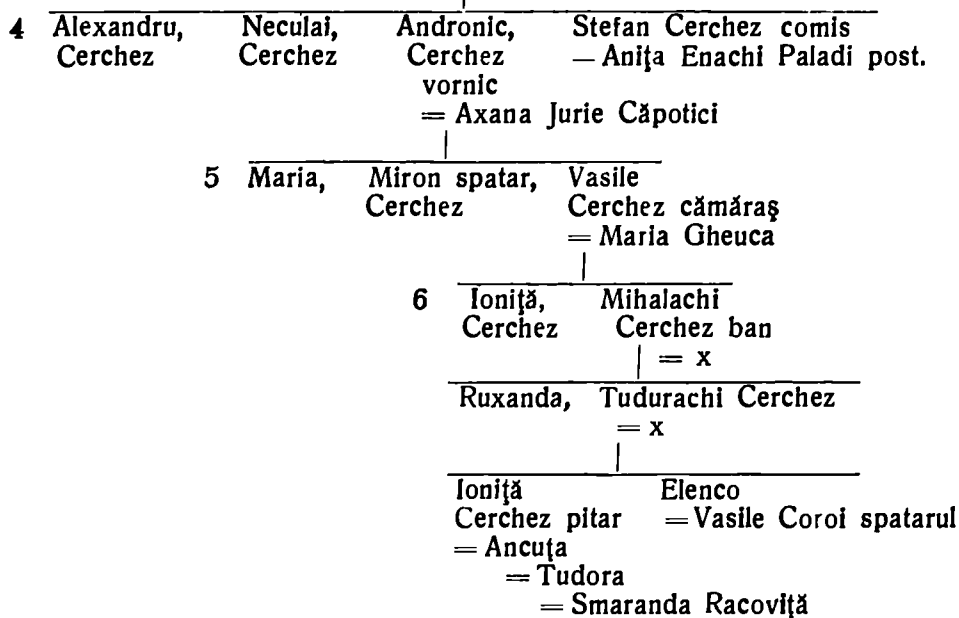

Cum însă piatra ne vorbește de rudele lui Vas. Coroi despre soție, iată care pot fi știrile despre *Cerchezești* (Surete XIV, pp. LXV seqq.)

1 Cerchez bătrânul 1594

2 Cerchez spătarul = Tudosca 1630

3 Ioniță Cerchez stolnic = Irina

V. VARIA

CIII. 7328 Oct. 20 (1729). Diata Casandrei, fata Mitrei vornicul prin care lasă averile sale verilor săi Negrea și Nicolai.

De vreme ce întâmplare cea viitoare iaste nevăzută și însă | și îngerilor necunoscută pentru că numai la Dumnzău toate sântu | cunoscute. drept aceia eu Căsandra. fata Mitrei vornicului am socotitu | mai înainte până nu mă cuprindă sfârșitul vieții mele, și pân în sîntu | minjiți întregi și sănătoasă, să fac diata și s dovedescu | gândul meu, ca după petrecere me. să nu rămăe gălăvă, între neamur | pentru căci eu am fost fată de boeru mare și am fostu bogată bucate multe am avut. | și odoari scumpe și toate sau prăpădit în vilața noastră încă păr am fostu cu bo | erul meu împreun. că odorăli mell sântu pusă zălog pentru 60 de lei la Smail | turcul din *Părladu* (sic) iar altele sau prăpădit mai înainte, iar pentru moșie čau rămas | zapisele de Blânzi toate câte au fost de cumpărături leam dat vărumeu Negrei ca săi fie | moșie stătătoare în veci. așijdere și viele de la Cărlomănești cimi sîntu zestre | de la tatăl meu iar leam dat | Negrei toate câte sântu, iar viele de la Liești așe las cuvântu | după petrecere me să fie a vărului meu Neculaiu și moșie de la Cuca | iar altele bucate și dichisurile casăi čam rămâni cu toati să mă grijască toate | pomenile săm facă păr la anul și trei sārindari sāmī de să s facă pentru sufletul meu | și a boerului. iar țiganiī carei sîntu de pre mama să fie ertați pentru sufletul meu și ačasta | diată sau scris de nainte dmsale Gheorghit pitarul, și dmlui Toderășco 2 log. și dmlui Manolachi Costachi vel căpitan, iar oricine din moștenitorii | mei sau din gudecători și din boeri sau din cei bisăricești sau din cei lumești | ar vre să întoarcă sau să strice ačastă diată a me să aibă a da răspunsu | la sčma și la înfricoșata zi aceie a răsplătirii înainte giudecătorului | celui drept. și nefațarnic dmnului nostru Is. Hs. Dumzăul cel adevăratu | -

lt 7238 msț Oct. 20

× Căsandra fiica Mitrei vornic.

«și eu preutul Toader am scris
cu învățatura dumsale și sîntu martur».

CIV. 1802 Iunie 1. C. Balș log. cumpără cu 13000 lei pe an veniturile podurilor din Iași. Se dau ponturile acestor venituri.

Ponturile venitului podurilor de aice din Eși, după cum sau dat întrăcestu anu. de la cochii vechi. 1802 Iunie 1.

1. Trii parale să e de tot dobitocul ce va fi la car, i căruță, cari va intra în Eși ori cu ce marfă de vândut, măcar și trecătoare, însă pe marfa trecătoare va plăti numai când va intra în Eși. iar la eșit să nu să superi.

2. Una pol para să e de tot dobitocul ce va fi la car i căruți. cari va intra în Eș. cu unt, cu mierl, cu ciară, cu său, cu cue de fier, cu băcălie, cu sari, cari va fi de vândut, însă pentru sare când ocnile vor fi dati în credință și să va rândui vreo samă de cară pe la ținuturi ca să aducă sari cu preț hotărât de la visterie câte cât să e chirie, câte dintraceli cară vor intra în târg cu sari să nu fie supărați a plăti bani

podului iar cari vor fi tocmite pentru chirie cu rizapazar iar nu cu prețu hotărâtu de la visterie, acele vor plăti venit podului cărăușia.

3. Una pol para să să ia de tot dobitocul ce va fi la car i căruță care va intra în Eș cu cherește i cu var i cu piatră, i cu cărămizi or de vânzare de va fi, ori măcar și pentru trebuința orașului de va fi, iar pentru cheresteaoa, piatra i cărămida i varul ce vor aduce dmlor boeri pân la vel stolnic, pentru trebuințele sale cu sătenii săi sau cu scutelnicii săi să nu să supere a plăti, iar de vor căra boerii aceste cu alți oameni cu plată. vor plăti venitul podului după cum să arată mai sus, luîndușă banii podului de la cărăuș, măcar și din satile dmlorsale boerilor de vor fi oameni, și vor dovedi cumpărătorii că au luat acei oameni vreo plată să aibă a lua banii podului, cum și pentru podelile ce vor aduce pentru trebuința podului, de aice din oraș cu rânduială ori fără plată ori cu plata de la visterie, cum și celi ce să vor plăti pe afară pe la sate, de cătră d-mlor boerii epitropi a podarilor să nu să supere de bani podurilor, iar podelile ce vor cumpăra din târg cu rizapazar vor plăti vânzătorii podelelor câte una para de tot dobitocul, după cum și alte cherește.

4). Trei parale să să ia de toată vadra de rachi, care va vini și va intra în Eș cu caru sau cu polobocul măsurândușă cu cotul, luîndușă banii de la cărăuș.

5). *Cinci parale* să să ia de tot dobitocul ce va fi la car cu bute cu poloboc di vin ce va intra în Eși, ori boerescu măcar, de vor aduci, și cu scutelnici ori mănăstirești sau a cui vor fi și ori de unde va fi, iar pe vinul ce va eși din Eș să nu să superi, fiind că au plătit când au intrat în Eș, și banii să să plătească de cărăuș.

6). *Trei parale* să să ia de tot dobitocul ce va fi la car, i căruți, cari să va încărca di Eș ori cu ce fel de marfă va fi, iar pe marfă ce duc neguțătorii di Eș la iarmaroaci, la târgușoare i la *Copou* la dus nu vor plăti, iar la întorsu când vor intra în Eș cu marfă să de cărăuș câte *trei parale*.

7). Carăle ce vor intra în Eș cu pari, cu nueli, cu spini și să vor dovedi că sânt pentru trebuința fieștecărue din orășeni să nu să supere întru nimică, de vremi ce să aduci pentru trebuința lor, iar nu de vânzare, iar care vor fi de vândut să plătească cum plătești și cheresteoa asămine și pentru ori ce fel de zahare, va aduci fiește cini, și să va dovedi că esti pentru trebuința casăi sale, iar nu de vânzare să nu să supere.

8). Neguțătorii ce vinu de pe afară la iarmaroacile de aice din Eș și vor treci prin târg ca să nu să superi a plăti de trei ori, vor plăti cărăușia la intrare, în târg odată, și altu dată la întoarcerea lor de la iarmaroc înapoi.

9). De tot carul cu fân, cu iarbă, cu lemne de focu, ce va intra în târg și va fi de vânzare să ia *câte una para* de tot giugul, iar cari ce vor intra în târg cu zahire de vânzare să să ia câti doi parali de giug, iar de nu vor fi de vânzare aceste și să vor aduci pentru trebuința celor ce le aduc să nu să supere. Asemene și pentru fânul ce vor aduce târgoveții iar pentru trebuința grajdului gospod i boeril cu satele dmlorsale să nu să superi. cum și lemnele de focu, fân, iarba, ce vor aduci lemnării i dărvarii gspod și boerești să nu să supere.

10). Ori ce fel de cherestele, șindilă i var i pîiatră, oali pentru acoperemânt ce vor aduci cu rânduială pentru trebuința curții gospod, să nu să supere însă cei ce vor aduci aceste datori să fie a lua răvașă de la dmlui vel vist. spre adiverire că sânt din rânduială, pentru trebuința curții gspod, și apoi să nu fie supărat.

11). Scutelnicii boerești ce vor aduce fân și lemne pentru trebuința caselor dmlorsale asupra cărora vor avea prepus strângătoriul acestui venit că ar fi imblînd cu nescaiva chipuri de meșteșuguri să le ceie răvașele dmsle vel vist. de încredințare că sânt scutelnici boerești, și fânul și lemnele acele ce duc iaste pentru trebuința dlorsale luând ravașe ca aceste de încredințare să nu fie supărați, și de la acei ce vor ave

strămbătăți acestui venit prepus că fac meșteșuguri spre păgubire venitului podului, supuind supt numele scutelnicilor boerilor celi ce aduc în târg să aibă a lua zăloagă de la cărăuș și făcândușă cercetare de se va dovedi că sânt de acei și nu au a plăti venit podului vor fi slobozi, iar de să va dovedi că au îmblat cu chipuri de înșălăciuni spre păgubire venitului podului, atunce să plătiască îndoit.

12). Pentru negușitorii sudiți, ce vor aduci marfă aice în Eș, sau vor ridica marfă de aice ori vor treci la alte locuri cu marfă pe aice prin oraș, banii podului să să ia după ponturi precum să arată mai sus, însă de la cărăușia ce vor aduci sau vor duci marfă să să ia banii, iar negușitori să nu să superi.

13). Cei ce vor cumpăra acest venit a podului, de să vor ispiți să e de la cineva mai mult de cât hotărăște ponturile aceste, nu numai că vor întoarce ci au luat mai mult, ce încă să rămăie păgubaș de dreptul ce să va cădea să ia.

14). Pentru zăloagele ce vor lua de la acei ce sau hotărât să plătiască acest venit a podului de nu le vor scoate păr la trei luni, să aibă voi prelungindule prin știre dmsale vel agă să le vânză de istov.

15). Orice rămășițe vor arăta că au din venitul podului să nu le fie în samă, iar agiutor la împlinitul banilor să li să de.

16). Cumpărătorii venitului podurilor să de chizeș sigur răspunzător pentru toată suma banilor, ce va cuprindi la vânzari, care chizăș să fie plăcut dmlorsale boerilor epitropi ai podului, și banii ce vor ajunge vânzare podului la străgare ce de pe urmă analoghisindusă pe 12 luni, să aibă a da cumpărătoriu rânduri, cât va veni *analogon* pe fieștecare lună, plătind nesmintit la 15 a fieștie cărie luni.

Cu aceste ponturi de mai sus arătate sau vândut venitul podului, pe un an ce să începe de la zi întâi a lunii lui Iunie 1802 velet, și pân la sfârșitul lunii lui Maiu 1803, la cinstit și credincios boerul domniei meli dmlui *Costandin Balș biv vel logofăt* drept 13000 lei adică treisprezece mii lei, cari bani să aibă ai da cu *analogon* câte 1083 lei 40 bani pe fieștecare lună.

Pecete domnească în tuș roș: Іw ІА. Мх. Сs. КР.

1801

vel vist.

după condica visteriei Costandin Veisa
ot visterie

CV. 1806 Noemb. 25. *Focșani*. A. C. Muruz Vodă judecă cu divan pricina dintre Hristodol vornicul de Vrancea și între sătenii din 14 sate să se reguleze în 10 ponturi toate pricinile.

Noi Alexandru Costandin Muruz Vvoda cu mila lui Dumnezeu domn țării
Moldaviei

După jalobele, cu care neau întâmpinat la *hotarul domneștii noastre țări*, lăcuitorii din *patrusprezece sate de la ocolul Vrancei*, plângândușă de asuprelele ce ar fi trăgând dispre un *Hristodol vornicul de Vrance* (ce este și cumpărător venitului acestei moșii) răvna dragostei ce avem cătră supușii noștri lăcuitori spre a nu să plângi nimene de nedreptate și asupriri, lucru ce esti cu totul împotrivă și nesuferit auzului domniei mele, *niau oprit din drumul călătoriei noastre* și întradins cu domneasca noastră țadă, sau rânduit pricinile lor în cercetare cătră ai noștri cinstiți și credincioși boeri, dmlui vel vornic Manolachi Dimachi i dmlui Dimitrii Manul biv vel post. și dmlui Alexandru Calfaolu biv vel clucer, și după cum sau aflat arătările lăcuitorilor, și celi dinpotrivă răspunsuri a părătului, cum și în ce chip de cătră d-lui sau găsit cu

cale, au făcut arătare domniei mele prin anafora cuprinzătoare în treisprezece ponturi, care₂ esti din 22 a curgătoarei lunii Noembre. Deci spre mai bună odihnă și liniștire despre amândoa₂ părțile, și ca să nu mai rămăe între dâșii pricinui₂ din care să fie siliți a să mai cheltui cu venirea p₂ la Eș, *stătutam de am făcut divan* poruncind de sau înfăoșat înaintea domniei mele pre jăluito₂rii locuitori din preună cu pârătul Hristodul, unde după ce sau cetit anafora₂ boerilor orându₂iți, întrând și însumi domnle mea în cercetare patimilor pricinilor cuprinse la anafora, care sau cunoscut și de cătră domnie me₂ giudecate după dreptate. Asemene și de cătră noi sau hotărât să să urmeze, iar acele cari trebuința au cerșut a să îndrepta cu deosebite cercetări la fața locului, sânt acestea.

α). Mai întâi pentru secăturile de fânaț și de arături ci sau jăluit lăcuitorii că liar fi *având făcute cu toporul din codru mereu*, și cum că în curgătoriul anul acesta, unele dintraceleși curături sar fi luat de la cei ce liau avut și sar fi dat altora; aciasta urmare fiind că sau făcut de cătră însuși namesnicii și vornicii satelor lor pe anul acesta, așa sau hotărât să să urmeze, adică fieștecare unde șau făcut fânațurile și araturile, să li aibă a lor ca să nu rămăe fără de fân și făr de trebuinçoasa hrană p₂ste an, și aceia a cui vor fi acele curături să nu poată a face nici un fel de cerire, iar de acum înainte pentru ca să lipsască dintre dâșii cu totul această prigonire, fiind că vechiul obicei al pământului de obștie în toată țara legiește ca pentru acei ce au asemine curături deschisă cu toporul din pădure ori de dâșii sau de părinții și moșii lor să le stăpâniască hrânindusă întrânsele fără a nui pute scoate stăpânul moșiei, de cât numai dejma obișnuită are săși tragă de la unii ca acela. Am hotărât domniile mea să să facă cercetare la fața locului, unde să fie toți lăcuitorii de față, și prin carte de blăstăm curăturile de fânaț și de arături câte să vor dovedi făcute cu toporul din pădure făcută de cătră unii din jăluito₂rii sau măcar de părinții și moșii lor să le stăpâniască aceia a cui vor fi fără nici o strămutare, dânduși numai obișnuita dijmă de a zăcile stăpânul moșiei, și pentru ca să fie știute aceli săcături și curături să să și măsoare ori în fălci sau în pogoane mărimea lor și să să dea țidulă pe numele acelor a cui să va dovedi că esti, ca cu chipul acesta să nu mai rămăe între dâșii pricină de gâlceavă pentru ațasta.

β). Pentru una sută șapte zăci și una de fălci ci au jăluit lăcuitorii că ar fi cosit numitului orândator, fiindcă însăși lăcuitorii au mărturisit că din vechiu sânt obișnuiți a face câte o clae de fân de tot satul pe anu la vorniciia de Vrance, și orândătoriul au răspuns că în numărul acestor fălci sar pute îmbrăca acele câte o clae de tot satul, iar pentru cât fân au făcut mai mult liar fi plătit munca lor de o *faloe căle trei lei* să să cerceteze la fața locului în ce mărime era ei lăcuitorii obișnuiți a faci acele clăi de fân, adecă de o falce sau mai mult și după mărimea acelor obișnuite clăi de fân, să să facă socoteală și de nu vor treci mai multe fălci făcute vor rămăne acele 171 fălci în potri₂va acelor clăi de fân, iar pentru câti vor treci mai mult, dacă orândătoriul nu va fi avut tocmala nici va fi plătit în bani după cum au arătat, aceli fălci să să dea acelor a cui le vor fi cosit, trăgânduși orândătoriul numai dejma obișnuită, însă cu această deosăbire, dacă lăcuitorilor le va fi trebuința numai pentru hrana dobitoacelor lor, iar fiind de neguțorie, atunce să să lasă orândătoriului, și el să le plătească munca lor de falce după cum va fi plătit acolo împregiur.

γ). *Al treile* pentru un leu adetiul de cară de tot gospodariul și pentru 20 parale ce sânt obișnuiți lăcuitorii a da pe anu claca vornicilor de Vrance, după cuprindere anaforalii urmândusă, pe cei nevolnici și neputinçoși, cum și pe văduvile sărace să nu să supere cât de puțin la această dare, și ceia ce li să va fi luat, să li să dea înapoi.

Δ). *Al patrulē*, pentru munții de vărat olle și pentru suma cașălor fiind că lă-

cuitorii după aşăzarea čau avut cu stăpânul moşiei sânt îndatoriţi a da numai ci au dat şi în anul trecut, şi ei sau jăluit că ar fi dat în drit mai mult, iarăşi după cuprindere anaforalii urmându-i să să facă cercetare şi pentru câtă sumă de oci să va dovedi că au dat mai mult să le plătiască orândatorul de ocă după cum să va fi plătit şi la alti căşării.

e). *Al cincile* pentru locul de imaşu vacilor ci sau păscut pe muntele ci să numeşte *Boul*, pe cât să va dovedi că au plătit în anul trecut, atâta să fii îndatoraţi lăcuitorii a plăti şi pe anul acesta, însă din locurile de şăs sau îndatorit orândătoriul a le da ceva mai mult loc de emaş.

g). *Al şasăle*. Pentru vânzarea mărfurilor ci es din Vrance, fiind că acolo esti un vechiu obicei a fi de apurure statornicit numai un neguţitor, căruie pentru lesnitoriul folos ci anume ei de la dânsul cu împrumuturile de bani la toate nevoile lor, însuşi ei au mărturisit că nu sânt volnici a vinde mărfurile lor la alţi neguţitori streini, ci numai aceluia şi cu preţ ceva mai ăos din cât să vinde orice fel de marfă afară din Vrance. Sau cercetat marfa ci au dat ei pe anul acesta şi după însuş netăgăduirelor, precum au vânduto în anul trecut, la nimică nu sau cunoscut a fi asupriţii păgubiţi de cătră orândător, ci încă mai sporii de cât în anul trecut, atâta numai pentru vânzarea miţilor peste 18 parale ci leau plătit orândătoriul, sau îndatorit să le de câte o para mai mult de toată oca, iar pentru anii viitori ca să nu mai fie între dânsii pricină, sau hotărât ca orândătoriul să fie dator pentru orici fel de marfă vor ave lăcuitorii de vândut să facă cu dânsii tocmală în scris i cu zapis, iar când între dânsii nu să vor putea învoi, să fie datori a vini înaintea starostilor de Putna, unde chemânduse de faţă şi cinci şasă din neguţitorii fruntaşi aşa să să săvârşască tocmală în scris, şi după aceia să să urmeză.

s). *Al şaptele*. Pentru dijma pogoanelor de popuşoi, fiind că pe anul acesta, sau fostu îndatorit lăcuitorii ei din 25 parali ci eră aşăzaţi cu stăpânul moşiei, să de pe un pogon numai 15 parale, lăsându-lisă zăci parale ca să fie datori a duci tot vinul cât va trebui la Vrance fără chirie, şi să cercuiască şi vasăle trebuincoasă, pe anul acesta aşa sau hotărât să să urmezi, iar pe anii viitori vor da ei dijma câte 25 parale şi nu vor fi supărate cu dresul vinului sau cu cercuitul vaselor.

n). *Al optule*. Pentru doao capre ce sau arătat unul din jăluitori că i sar fi luat fără de plată, să să cercetezi şi când va fi arătare lui minciunoasă să să certi cu 30 toegi.

a). *Al noaole*. Pentru orânda rachiului ci au avuto cumpărată lăcuitorii după anafora să să cerceteze.

i). *Al zăcile*. Pentru vinul străcat din vara trecută această păgubire să cuvine a o suferi stăpânul moşiei, şi stăpânul de va fi avut tocmală cu vreunii din locuitori cu aceea săş caute.

Aşa întocma la toate precum să arată mai sus hotărândusă poroncesc ca unul din dumv. starosti să mergeţi la stare locului, şi întocma urmând să faceţi cercetare şi punere la cale, iar pentru de să cuvine a ţane şi lăcuitorii vinu sau rachiu pe la casile lor; aceste rămân ca după ci să va vide contractul în ponturi ci au dat lăcuitorii la stăpânul moşiei, să va da hotărâria domniei mele în ce chip să să urmeze şi să va trimite la divan ca să să dea la lăcuitori.

1806 Noembre 25
procit vtori logofăt

I. peceţii gospod

«sau alcătuit de dmlui sulger Vasile Scântee întru acelaşi stăpânire.

Vasile Scântee sulger

Aastă cople sau scos di pi condica de cărţile ce au dat măria sa domnul Alexandru Muruz Vvd. la venirea mării sale în târgul Focşani şi poslăduindusă de noi sau aflat întocma.

Matei Costin clucer

1807 Ghenar 13

Vasile Scântee sulger.

CVI. 1827 Februar 8 Iași. Mitropolitul Veniamin desființază egumenatul călugăresc de la biserica Toma Cozma, lăsând-o biserică de mir.

Înalt prea osfințite părinte,

Fiind că la bisărica sfântului *Apostol Toma din măhalaoa Păcurarilor ci iaste zidită | de răposat moșul meu*, de cătră însuși răposatul sau fost așăzat egumen pe părintele | Meletie Ocnianul cu scrisori întăritoare, după care au igumenit | până la moarte. și fiindcă această bisărică să află în proastă stare | în cât nici preoții slujitori nu au chip a să iconomisi întocmai precum | li sar cuveni și eu abia întâmpin cheltuielile bisăricii, cu untdelemn, tămăe | lumânări și altele, neavând chip a plăti lefi slujitorilor, rămăind ei numai | cu venitul de la poporâni, în cate puțin venit întră și lua | parte și egumenul. Pentru aceasta mă rog preaosv. să nu să | mai rănduiască egumen de acum înainte acolo, ci să rămăe cheltuiala ci va | fi a bisăricii în mâna a unuia din slujitori, precum acum iaste însămnat | cu această părintele bătrânul Ioan iconomul, ca să poată slujitorii | bisăricii a să înlesni din venitul ei, cu cele de trebuință, și va rămăne și preaosv. pomenire.

1827 Fevr. 8.

al înalt prea osv. fiiu sufletesc și plecat sluga

I. Ralet spatar

În dos:

„Fiindcă la biserica sfântului apostol *Това* de aice din orașul Iașii, mahlaoș | Păcurarii, am fost orânduit proestos pe arhimandritul Meletie Ocnianul, supt îndatorire | că de la sine să facă zid de piatră în pregiurul besericii, odăi pentru șederea | slujitorilor besericii și alte înfromusățări și podoabe în lăuntru besericii | carele nu numai că nici una dintru acesti nau împlinit, dar încă și din venitul besericii | ce să putē aduna de la poporâni, lua în trebuință pentru sine; așa dar fiind că această sfântă beserică nu are nici un feliu de venit altul, de cât numai | că aghiutorul poporânilor și ceia ce să *proaresesc* a da, dintru aceasta să întimpină | atât cheltuiala besericii cât și a slujitorilor ei; drept aceia hotărām ca de astăzi | înainte mai mult egumen și praestos la această beserică să nu să rănduiască pe nimene | ce să rămăe biserică de mir, precum și alte sfinte beserici cu asăminea stare să | găsasc aicea în oraș, rămăind însărcinare purtării de grijă asupra iconomului Ioan | ce acmu să află slujitorlu la această beserică, și după vreme la alții asăminea cucernicii | sale. această hotărām a să urma și a să păzi cu neștrămutare.

1827 Fevr. 13.

— «Poftim și pre alți frați arhieriei pe carii | Dzeu îi va răndui în locul nostru la această eparhie să întărească această | smerită hotărâre, și să nu să ia hrana preuților slujitori la | această sfntă beserică, măcar orice scrisoare ar arăta călugării, mo | ștenitorii, răposatului arhim. de vreme ce nici el făgăduința nu o au plinit. |

Veniamin Mitropolit Moldaviei

CVII. 1827 Martie 11 Iași. I. Sturza Vodă scutește bis. Toma Cozma 6 liuzi de toate dările și havalilele ce s pe țară.

În Ioan Sandul Sturza Vvoda. cu mila lui Dumnezeu domn țării Moldaviei. Să face știre cu această carte gspd a domnii meli, că prin jaloba ce au dat cătră | domnia me rugătoriul nostru părintele iconomul Ioan de la bisărica de aicea | din Eșl. a sfântului Apostol *Това* și a sf. muceniței Ecaterina, au făcut ru | gătoare cerire ca spre oareșicare aghiutor a acestui lăcaș, carele nu are | nici un aghiutor de vreun venit, să bine voiască domnia mea ai face cuprindere | de miluire prin slobozire de a scuti puținii oameni streini. Deci | domnia mea având deapaurarea plecare cătră sfințele lăcașuri spre a le | face cele prin puțință aghiutoruri de înlesnire, nu am trecut cu videre | rugămintea

aăasta, ci bine voind, iată prin această carte gospod a domniei meli | ce să dă acestii sf. biserici hotărâm ca găsiunduș biserica șășă liudi | oameni străini aduși de acum înainte de piste hotar, fără nici un | amestec de vreo dare cu lăcuiitorii țării, să aibă ai scuti de | toate dările și havalelele, urmândușă și pentru dânșii ca și pentru | alți asămini bejănari oameni străini, drept aceia poruncim tuturor | cui să cuvine a să urma întocmai.

1827 Martie 11.

pecetă domnească în tuș roș: IIW | HW | CA | CT. K | K. 1822 vel vist.

«sau trecut la condică» Petrachi Idieru paharnic

CVIII. 1827 Dek. 27. Pentru un cal de colac.

Pentru una părechi de pistoale și postav de un | mintean nem învoit și dat *un cal carl l avusăm și eu de colac* | am dăruit dmsale k. Iorgu Hartular din bun proeresul | meu și pentru buna venire a dmsale sârdar Grigore Precup a socrului.

Dek. 27 | 1827.

I. Boce

CIX. 1829 Janvier 28. Memoire remis à Son Excellence Mr. la Marechal par le vistiar George Rossetti (adaus *Roznovano*) le 28 Janvier 1829.

Plein de zèle et de respect pour exécuter l'ordre suprême de votre Excellence, j'ai tâché comme membre du Divan exécutif de faire à chaque moment de nouveaux sacrifices pour surmonter les obstacles préalablement préparés à la constitution de ce Divan.

De concert avec les membres mes collègues je me suis d'abord occupé de l'accomplissement des ordres trouvés en stagnation; on aurait bientôt reconnu la fruit de nos travaux s'il n'y avait eu des entraves, et pour comble cette communication tardive provenu du mauvais état des postes, comme p. e. un paquet de Galazi arrivé en 20 jour &.

Pour ce qui régarde le transport des vivres de Scouleni & Lipcani, & le bois de construction pour le pont du Danube, vu l'importance de ce deux articles je me suis d'abord effrayé de l'inaction à la quelle ils furent exposés ci—devant — néanmoins, pour avoir voté au choix d'un Ispravnich pour le district de Jassi, le quel devait nécessairement remplacer celui qui s'est opposé d'accompagner les chariôts de transport de Scouleni jusqu'à Foxani, d'après les dispositions du Divan, comme mon choix tombait sur une personne de crédit, capable de remplir sa tâche d'après son activité déjà reconnue dans cette fonction qu'il exerçait encore lors de l'occupation de la Province, le quel se refusa de lui-même de servir sous l'administration précédent, comme je tâchais de charger la dit personne de cette fonction, & de l'obliger même à s'y rendre d'après le consentement de deux autres membres, on s'est aperçu des obstacles opposés là—dessus par l'instigation d'un troisième membre, qui s'efforça de faire installer dans cette fonction un jeune Monsieur sans expérience pour annuler mon choix. Il est pourtant notoire, que mon recomandé(adaus *M-r Bourky*) est revetu du titre de grand spatar, qu'il jouit d'une certaine considérations dans son Pays, & qu'il est réputé comme propre au service; il n'est pas moins vrai que l'administration précédent a nommé le Caminar George Baldovitz, de la domesticité du Prince Mourouzi, Ispravnik à Romano — le Paharnik George Oprichano, de la domesticité de M. Bogdano, Ispravnik à Barlade — le sardar Etienne Brinza, de la domesticité du Père du vistiar actuel, Ispravnic à Herlau &. Au surplus, d'après les usages du Pays, la position antérieure de ces Messieurs ne

peut en rien influer sur leur position actuelle, si leurs moyens & leur mérite les permettent d'occuper de pareils postes subalternes.

Enfin, dans une pièce livrée par Mr. le Vice-Présidence en personne dans la séance du Divan, quoique depourvue de toute forme, il appert, 1° *nécessité de tenir le journal pour les affaires Russes.* 2° *La pluralité des voix décide.* 3° *L'égalité parmi les membres, point de prépondérance, point de priorité pour aucun...* 7° *Comme Monsieur le Marechal s'est informé que des intrigues règnent entre les membres du Divan, & ne s'occupent aucunement des affaires pour les quelles le Divan est institué, Il ordonne que les membres du Divan soient d'accord & attentifs sur ce point, car en cas contraire l'on éloignera celui qui ne se conformera pas aux instructions données au Divan avec défense d'occuper aucun autre emploi.* 8° *En cas que les voix soient égales pour la nomination des Ispravnicke ce sera alors au vice-Président de décider.*

Votre Excellence pourra se persuader facilement que les dispositions ci dessus ont été solennellement exécutées par le Divan — ofrant au journal, on a fait l'épreuve, & vu les difficultés qu'il opposa à la marche des affaires par un retard défavorable & incompatible avec les circonstances, tous les membres convinrent avec le concours même de Mr. le vice-Président que chaque bureau du Divan soit tenu de présenter journellement un résumé de ses travaux, & que pour les points les plus essentiels on rédigeât le journal d'après les règles déjà requises qui sont même en exécution. Quant à la pluralité des voix & il est certain que jamais discussion n'a pas eu lieu à cet égard, que pas un membre n'a pas songé même à la prépondérance; il est pourtant question, que les membres convenus dans une affaire soient eux mêmes responsables pour l'exécution, car comment pourrait tomber la responsabilité sur celui d'un avis contraire dont l'opinion pourrait être bonne, & comment se pourrait-il d'ailleurs qu'un membre quelconque soit destitué ou condamné à l'offense pour n'être pas d'accord pour une opinion qui lui paraîtrait contraire au bien de l'administration, & défavorable pour le service de l'armée?

Cette inintelligence était au jour quand un rapport arriva de Scouleni contenant, que les conducteurs arrivés pour le transport des vivres de l'armée seraient en grand partie disposés, d'après l'arrangement fait par leurs villages mêmes, de charger plus de trois Tzetfertes qui furent destinés au transport par deux boeufs, fondés apparemment sur la vigueur des boeufs, & espérant un paiement analogue; les paysans aux-mêmes ont proposé au Boyard Député de les faire charger 4. à 5. Tzetfertes par deux boeufs.

Les discussions commencèrent là-dessus, & j'étais d'avis que l'on fasse charger le nombre des Tzetfertes que la force des boeufs pourrait supporter, afin de hater le transport jusqu'à ce que le terrain & le chemin sont propices; il n'y a eu pourtant que des difficultés pour la résolution ainsi qu'on a dû la proroger. Le lendemain on rédigea le journal, je me suis encore exprimé dans le journal même que la charge soit réglée conformément à la vigueur de boeufs, c. a. d. si les boeufs sont jeunes ou faibles, que l'on ne chargeât sur eux plus de 3. Tzetfertes, au contraire, s'ils sont robustes & capables à un plus grand poids, qu'on en chargeât 4 à 5 & même de plus pour la célérité du transport, parce qu'il est évident qu'une charge qui excéderait la force de boeufs, & une autre qui serait au dessous de leur force, l'un & l'autre cas pourrait devenir funeste dans des moments si critiques où un dégelé inattendu porterait préjudice au transport.

Quatre membres de sont néanmoins décidés que l'on fasse charger sans exceptions à 4. Tzetfertes par deux boeufs, & sans prendre en considération la force des boeufs ils ont généralisé la mesure. Il en résultera donc, que s'il arrive que des boeufs

faibles ou jeunes encore succombent au poids, & deviennent hors d'état de transporter leur charge jusqu'à Foxani, les vivres seront jetés ça & là sur le chemin en attendant qu'une nouvelle réquisition des chariots puisse avoir lieu, ce qui pourrait priver l'armée d'une partie de ses provisions & ruiner le Pays.

Enfin, le 6-me membre M. le vistiari actuel s'est prononcé en ces termes, que les chariots ou traîneaux de transport ne doivent pas être chargés au delà de ce qu'ils peuvent contenir, puis que la réquisition en fut faite par le Divan en conformité du nombre des habitants & non de celui des chariots de transport &.

La singularité d'opinions qui paraît influencer sur les affaires, & nous menacer d'un avenir défavorable, a dû retarder plus de 24 heures la réponse du Divan pour l'objet ci — dessus au Député de Scouleni, & la même chose a eu lieu pour Lipcani.

Ces observations suffisent pour faire connaître que des travaux si imposants ne pourront qu'éprouver des entraves & porter préjudice aux besoins mêmes de l'armée, ainsi qu'ils ne pourront pas être même continués d'abord que des obstacles se lèvent de tout côté par la divergence d'opinions.

Quant à moi, consacré entièrement à un arrêt suprême de votre Excellence j'ose recourir à sa haute clémence pour y trouver un asile à cette responsabilité que je ne saurais mériter autrement puis que rien ne se fait dans le Divan selon mes avis, fruit de ma longue expérience dans l'administration du Pays.

Les choses en cet état, ma présence dans le Divan exécutif loin de produire quelque bien pour l'administration par suite des mesures aussi prévoyantes qu'accélérées pour user de faibles ressources qui restent encore au Pays, & fournir aux besoins pressants de l'armée, je ne puis y être que contrarié à chaque instant & spectateur des entraves, des mesures onéreuses à l'administration du Pays & à la marche des affaires, enfin lentes & peu utiles pour le service de l'armée.

VI. Iașii în cronicari și în călătoriile străini (seria VIII-a)

*Iașii supt Mihai Vodă Racoviță întru cea de a treia a lui domnie
(1716 Februarie 24—1727 Septembrie 25)*

1). Mihai Vodă Racoviță a avut parte de 3 domnii la Moldova. *Intăia* lui domnie a fost la 1704 și a fost de scurtă durată. Domn evlavios, el și soția lui Ana doamna, au zidit: biserica sf. Lazăr, biserica Curții domnești de pe poartă (tocmită), Mitropolia veche, pe ulița mare, risipită apoi de Iacob Putneanul, zidind altă biserică în locu-i.

A fost dușmănit de Antiohie Vodă Cantemir, care a vărsat bani la Turci și i-a luat locul în 1706.

Vine în scaun cu a doua domnie, imediat după Antohie Vodă Cantemir,— prin singura osteneala lui și prin prietenii săi, la 1707. Incepându-se zarva cu Carol XII și cu Svezii lui și țarul Rușilor, Petru cel Mare, după 3½ ani de domnie se mazili și fu închis în Edecule.

Cu a treia domnie Mihai Vodă vine în scaun în 1724 (1716) și până să se tocmească iucrurile la poartă cu investitura (25 Decembre 1715) zăbăvi, plecă din Țarigrad la 16 Ianuarie și ajunse în Iași la 24 Februarie, în *săptămâna brânzei*.

2) *Familia lui Mihai Vodă Racoviță*. Neamul Racoviță era prea cunoscut în țara Moldovei, ca unul ce dăduse țării înalți demnitari: Întru început avem pe marele vatag *Cehan*, care pe atunci — secl. a XVI-a — era un fel de ispravnic de ținut. Din fii săi: *Toader Cehan* e sulger, *Ionașco Cehan* mare vornic, iar *Pătrașco Cehan* vatag.

Dintre feciorii lui *Pătrașco Cehan* vatag și ai *Elenei*: *Apostol Cehan* dă naștere ramurei de mazili-răzeși din Ferești și Fălciu (Șișcani). *Andrei Cehan Racoviță* e postelnic, ați trei frați sânt dați fără boerie: *Toader Cehan*, *Zosin Cehan* și *C. Cehan*; iar *Răcoviță Cehan* a fost *logofăt al doilea* supt toată domnia lui Vasile Vodă Lupu, și *mare logofăt* supt fiul său Stefan Lupul Vodă. Căsătorit cu Tofana, fata marelui logofăt P. Șoldan de supt Vasile Lupu sporește și averea și situația politică.

Din cei doi fii ai săi: *Ioan Racoviță* este vestitul comis, om de cinst și de socotință, ajuns apoi mare vornic țării de sus; el se încuscrește cu Cantacuzineștii prin căsătoria sa cu *Nastasia* fata *Tomei Cantacuzino vel vornic*; iar *Neculai Racoviță* hatmanul și marele logofăt, s'a căsătorit cu Maria fata Lupului Balș.

Din cei 2 frați Racovițești: *Ioan* și *Neculai*, trăiau întru cea de a treia domnie a sa la Moldova acești Racovițești: *Mihai Vodă Racoviță*, care fusese căsătorit de 2 ori; întâi cu *Safta născută C. Cantemir Vodă*; deci era cumnat cu frații Antiohie și Dimitrie Cantemir; cu toate acestea erau dușmani la cujite pe teren politic; cumnat era și cu hatmanul Lupul Bogdan, de pe femee, iar a doua oară căsătorit cu *Ana*, fata *Dediu-lui Codrean* spătar, de la Bărlad, Mihai Vodă avea 4 surori, toate măritate; *Anița* măritată cu Ioniță Paladi spatarul; una măritată cu Iordache Cantacuzino Deleanul; *Maria*, măritată cu stolnicul Costandăchi, și *Tofana*, măritată cu spatarul Ilie Enachi Țifescu (Frige Vacă), iar de frați avea pe *Dumitrașco hatmanul*, căsătorit cu Ilinca M. Cantacuzino spatar.

Veri primari de pe unchiul său Neculai erau: *Ioan Racoviță pah.*, *Andrei Ra-*

coviță post., *Ecaterina* și pe *Safta* măritată cu Iordachi Ruset vornic; deci erau 11 veri primari, toți la curtea domnească și în jurul domnului.

Iar copii din cei 2 frați erau cei 6 copii ai lui Vodă M. Racoviță — cronicarul zice 8 copii — și 5 copii ai lui Dumitrașco hatmanul; și anume: *Cost. Vodă Cehan Racoviță*, căsătorit cu Soltana Manolachi spatar; *Ioniță beizade*, căsătorit cu Smaranda C. Mavrocordat; *Stefan Vodă* căsătorit cu Ruxanda C. Ipsilant, *Mihalache beizadea* căsătorit cu Anastasia Suțu și apoi cu fata spat. M. Racoviță; *Ruxanda* căsătorită cu Gr. Costachi Negel comis și *Ecaterina* căsătorit cu Scarlat Ghica Vodă.

Iar copiii lui Dumitrașco hatmanul erau aceștia: *Radul Racoviță* logofătul, căsătorit cu Maria Buhuș. *Ioniță* clucer, căsătorit cu Elena Razu, *Dumitrașco* vornic căsătorit cu Despa Paladi Andronic, *o fată* căsătorită cu Ion Bogdan, și *o fată* căsătorită cu Iordachi Lupul Costachi.

Nu se putea Curte domnească mai plină de neamuri: frați, veri, cumnați, socri și înrudiri mai cu toate familiile mari de domni și boeri: Ghiculești, Mavrocordați, Suțulești, Pălădești, Costăchești, Cantacuzinești, Bogdănești, Răzești, Buhușești, Ipsilanti, Manolachi, etc.; iar după socri cu *Cantimireștii* și *Codreneștii* de la Bârlad.

3). *Divanurile lui Mihail Vodă Racoviță*. Nu e fără interes de a da în alăturare cele trei divanuri de veliți boeri, în cele trei domnii ale lui Mihai Vodă Racoviță, după Ion Neculce:

	domnia I	domnia II	domnia III
vel logofăt	Antiohie Jora (nepot de cuscră)	Antiohie Jora	Ilie Catargiu (nepot după soție)
vornic țara de jos	Iordachi Ruset (cumnat de vară)	Lupul Gavriliță Costache (cuscu)	Lupu Gavr. Costachi (cuscu) tăiat de Turci, apoi <i>Darie Donici</i>
vornic țara de sus	Lupul Bogdan (cumnat)	Manolachi Ruset (cumnat de vară)	Ioan Sturza
hatman și parcalab Sucevei	Lupul Costachi (cuscu)	Dumitrașco Racoviță (frate)	D. Racoviță (frate)
postelnic	Manolachi Ruset (cumnat de vară)	Neculai Iord. Roset (nepot)	C. Ipsilant (cuscu)
spatar	Ilie Frige Vacă Țifescu Enachi (cumnat)	Ioniță Dediul (socru)	Ioniță Paladi (cumnat)
paharnic	D. Mavrodin	Ioniță Balș	C. Ruset (nepot)
visternic	Ioniță Paladi (cumnat)	Ioniță Paladi (cumnat)	C. Costachi (nepot)
stolnic	D. Ursachi (rudă prin Ioniță)	Preda Paladi (cuscu)	Costandachi (cumnat)
comis	D. Racoviță (frate)	Cost Gavriliță Costachi (nepot)	Iord. Cantacuzino Deleanul (cumnat)

De aceste divanuri, alcătuite din rudele cele mai de aproape, vorbește Ioan Neculce, rudă și el cu Mihai Vodă Racoviță: «neamul lui — toți erau mari și tari» «slugile lui cele de boerie erau mari și tari și obraznici, după cum este firea mojicească» «iar cei străini stau în lături de mansupuri, că nu încăpeau de Cupărești și de neamurile lui Mihai Vodă și de slugile lui». (Let II² 280).

Iar vorbind de a doua lui domnie, zice cronicarul, că «chivernisala și cinstea țării era după Iordachi Ruset vornicul, măcar că n'avea boerie; ce vra el să facă era făcut și de domnie». (Let II² 289).

Iară în a treia lui domnie scrie același cronicar, «și nu era nici unul din boerii lui Mihai Vodă mai de cinste decât altul, că era mai tot un neam»... boerii cei bătrâni îi curățise pre toți; unii și murise, «doamna lui era de treabă, bună și milostivă;

cuconl cinci și cucoane trei; și-i era casa cam grea; doi cuconi îi ține zălog la Turci». (Let II° 351).

Din acești boeri, Lupu Costachi vornicul fu tăiat din porunca lui Gin-Ali-pașa vezirul, la Dunăre după păra lui Nec. Vodă Mavrocordat. (Let II° 351). El era cuscrul lui Mihai Vodă, și în loc puse vornic pe *Darie Donici*, rudă prin Ioniță.

Arătările Cronicarului sânt verificate și întregite prin actele timpului:

a) În *întăia* domnie ni se amintesc și aceste nume: *Misail* mitropolit, *Laurentie* Episcop de Roman, *Ghedeon* Episcop de Rădăuți și *Varlaam*, episcop de Huși; apoi *Ion Neculce* vel aga, *Ilie Catargiu* biv vel comis, *D. Cuza* biv vel spătar, *Sandul Sturza* jîtnicer, *Iord. Cantacuzino* biv vel visternic, *Ilie Cantacuzino* șatar, apoi biv vel pah., *Ion Abaza* postelnicel, *V. Buhăescul* vornic de poartă, *Gh. Bogdan* jîtnicer, *Nec. Costin* biv hatman, *Ion Buhuș* biv vel logoft, *Pavel Ciocărlan* biv vornic, *Panaioate* biv post., *Gh. Apostol* biv vel vist., *Stefan Silion* vel medelnicer, *Dediul* biv vel medelnicer, *Darie Donici* vel clucer, *Ion Sturze* vel serdar, *Nec. Ilie* vel sulger, *Pavăl Rugină* vel jîtnicer, *Stefan Luca* 3 vist., *C. Costachi* 3 log., *Bejan Hudici* vornic de poartă (Surete VIII, 329, N. Iorga Doc. V, 405, D. Dan, Episcopia Rădăuți 177).

b) În a *doua* domnie se mai găsesc aceste nume: *Ion Buhuș* biv vel logofăt; *Nec. Costin* biv vel vornic, *Pavăl Ciocărlan* biv vel vornic, *Maxut* biv vel postelnic, *Savin Smucilă* vel ban, *Scarlat Dabija* biv vel paharnic, *Gavril Miclescu* biv vel paharnic, *Gh. Apostol* biv vel vist., *Ilie Catargiul* biv vel vist, *Ionașco Isăcescul* vel medelnicer, *Sol. Costachi* vel clucer, *Stef. Luca* 3 visternic, *Iordachi Ruset* biv vel vornic, *D. Cuzea* biv vel spatar, *Pavăl Rugină* jîtnicer, *Gheorghieș*, *Bejan Hudici* și *V. Rojniță* vornici de poartă, *Ioniță Paladi* biv vel vist., *Nec. Bașotă* vel visternic (Nicodim călugărul), *Stefan Roset* vel stolnic, *C. Sbiera* 2 log., *C. Paladi* biv vel sulger, *Ion Abaza* vel ceașnic, *T. Bujoran* biv vornic de gloată. (Cronica Hușilor 175, I. Antonovici, Doc. Bărlădene III, 91; Uricar XX, 84, Surete ms. XXII, 845; Bul. com. mon. istorice VIII, 75).

c) În a *treia* domnie, de și ne lipsesc acte pentru unii din cei 11 ani de domnie, se mai găsesc aceste nume de boeri: în 24 Aug. 1716 *Gavril Costachi* vel stolnic după Costandachi, *Darie Donici* vel vornic, după Lupu Costachi, *T. Lambrino* medelnicer, *Ioniță Paladi* biv vel spatar, *Sandul Sturza* vel ban, *Apostol Lecca* serdar, *Iordachi Cantacuzino* vel vist., *Stefan Luca* 2 logofet, *C. Costachi* vel spatar, *Ioniță Cazimir* postelnic, *Lupul* 3 log., *C. Macri* 2 med., *Ilie* ot visterie (Surete ms. XVII, 425).

În anii următori se mai dau aceste nume: *I. Sturza* biv vel vornic, *Apostol* vornic de poartă, *Gligore Cucoranul* vornic de poartă, *Vasile Rojniță* tij, *Adam Luca* sulger, *Sandul Sturza* vel clucer, *Apostol Leca* serdar; *Sandul Sturza* vel ban; apoi Episcopatul în 1720 era acesta: *Ghedeon* Mitropolit, *Gheorghie* Episcop Romanului, *Calistru* Episcop Rădăuțului, *Iorest* Episcop Hușilor, *Gavril Costachi* vel stolnic, *T. Costachi* vel comis, *Mogâldea Brăescul* vel medelnicer, *Iordache Ruset* vel clucer, *Solomon Botez* vel șatar, *Vasile Sturza* vtorî log., *Lupul Gheuca* 3 log., *Grigore Cucoranul*, *T. Cujbă*, *Gheorghieș* și *Manolachi* vornici de poartă; (Surete VIII, ms.... XXII, 279).

Iar în 1724 divanul lui era acesta: *Gheorghie* Mitropolit, *Atanasie* Episcop de Roman, *Calistru* Episcop de Rădăuți, *Iorest* episcop de Huși, *Ilie Catargiul* vel logofăt, *Darie Donici* vel vornic țării de jos, *Stefan Roset* vel vornic țării de sus, *Dumitrașco Racoviță* hatman și parcalab Sucevii, *Sandul Sturza* vel ban, *Cost. Roset* vel paharnic, *Iordachi Cantacuzino* vel visternic, *Gavril Costachi* vel stolnic, *T. Paladi* vel comis, *Costachi* vel medelnicer, *Iordachi Costachi* vel clucer, *Lupu Gheuca*

șatră, *C. Balș* vel șatră, *Nec. Costin* 2 log., *P. Costachi* 3 logofăt; *Gheorghifă*, *T. Cujbă*, *Gr. Cucoranul* și *Anghelachi* vornici de gloată. (Surete ms. V, 620).

4). *Catanele la Iași*. Încăunat Vodă Mihai Racoviță în 24 Fevruarie, n'auv li-niște în primul an de domnie. Întăi a fost o secetă și foamete mare; „păne nu s'a făcut, nici malaiu, un pumn de vie, numai fân și orz s'a făcut și puținele mere, iară alte poame nu s'au făcut“. Și cronicarul în bigotismul său (Alex. Amiras) zice că „aceste toate erau semne de nenorocirile ce aveau să vină peste țară“. (Let III² 123) iar N. Mustea spune că „în acest an a fost timp rău cu răceli, că nici la sf. Gheorghe nu era codrul înverzit și nici câmpul, și a fost scădere în vin, în vii și în toată roada“. (Let III², 57).

În adevăr fiind lucrurile tulburi între Turci și Nemți, vizirul l'a trimis pe Mihai Vodă la Iași singur, fără doamna sa. Boerii din Muntenia spăriați de cruzimile lui Nec. Vodă Mavrocordat, mai ales după omorârea lui Antim Ivireanul, mitropolitul, se înțeleg cu Nemții și vin și prind pe Vodă Neculaiu și-l duc în Sibiu, unde îl țin prizonier un an de zile. În aceste vremi tulburi și de război, cum Turcii pierduse și Temeșvarul și Belgradul; mil de catane intrase în țară pe la Cașin, pe la Neamț și pe la Câmpul lungul din Bucovina; așa că țara dintre Siret și munți se dăduse cu Catanele, iar Mihai Vodă să stăpâniască numai pe lângă Iași și Orhei. Vodă Mihai de teamă mai mult dormia în Cetățue și în fiecare sară în alte case, că se temea de boerii săi haini.

Pentru a preîntîmpina ori ce primejdii, Mihai Vodă trimesese știre la Tatari să vină spre Iași întru apărare. Soli au fost *D. Macri banul* și *C. Costachi visternicul*; și în loc de trei mii Tatari, ei venise mai mulți și se așezase cu tabăra *supt Aro-neanu la movila lui Constantin Vodă*. Aici se aflau ei în ziua de 10 Ianuarie 1617.

Din cetatea Neamțului se porni căpitanul *Frenș* cu un podgheaz de 200 catane; și lovi Pașcanii, de acolo Cotnarii și mergând becisnicește cu zabavă au lovit Iași în zi de 10 Ianuarie într'o Joi pe la 8 ceasuri din zi = 2 după amiază.

I. Neculce nu știe sau cred că se face a nu ști, că Frenș întâi a lovit Cașinul, venind de la Brașău. Aici cu 20 catane ocupă mănăstirea și tot aici era și Vasile Ceaurul stolnicul, iscoditorul acestor zarve, căci voia să ajungă el domn prin Nemți și luând titlul de *Grof* de la ghinăriul de Brașău, baron Detin și de la Stainville, ghinăriul de Sibiu se uni cu unii din Moldoveni și boeri ca acel Miron biv sârdar și cu fiastrul său Gheorghieș Velicico, sulger Aslan și Conțescul căpitan și îndemnară pe Frența căpitanul să ocupe cetatea Neamțului, și împlându-și cetatea de bucate stăteau acolo ca cum ar fi dobândit toată Moldova pînă în Siret cum Nemții țineau Oltenia pînă în Olt. „Dar doi domni într'o țară nu pot fi“, zice cronicarul N. Muste (Let III², 59) și A. Amiras (Let III² 124).

Din Cetatea Neamțului pleacă podgheazul la 1 Ian. Joi, veni ră apoi la Cotnari, de unde catanele au apucat drumul spre Iași, pe șleahul cel mare, spre Târgul Frumos și Podul Iloaei, cu gând să între ziua în Iași, când odihnește domnul după amiază, tocmai cum spune și inscripția de pe crucea lui Ferenz „*Gioi Ghenar 10 la 8 ceasuri din zi*“. Străjile de la Târgul Frumos fusese omorâte de catane, iar Sandul Sturza scrise de cu sară, la 9 Ianuar, că au ajuns catanele la Podul Iloaei, iar a doua zi des de dimineață altă ștafetă că au apucat drumul lașilor. Mihai Vodă cu 600 oșteni și cu altă țară eși la Copou să vază de venirea catanelor. Două ceasuri zăbovi domnul cu boerimea acolo la Copou și nevăzind nimic se întoarce la Curte cu toți boerii săi: *Darie Donici* vel vornic de țara de jos (Lupul Costachi fiind omorât de Turci), *Gavril Miclescul* vel vornic de țara de sus, *D. Racoviță* hatmanul, *Cost. Costachi* vel visternic, *D. Macri* banul, *C. Ruset* vel paharnic, *Costantin* vel armaș, *Alexandru* vel ușiier, *Conachi* aga; în Cetățue erau *Ion Paladi* spatarul, *Iordachi Ruset* vornicul și *Ille Catargiul* vel logofăt; iar *Costantin* postelnicul era dus la Țarigrad.

Mihai Vodă își rânduse puțină oaste, și mai adause la dânsa: 700 Cazaci zaporojeni, 200 Tataři și câteva steaguri de Lipcani de la Pașa de Hotin; iar Tatařii de supt Aroneanu erau ca la 3000. Frenț căpitanul a fost îndemnat să calce iașii de cătră spatarul D. Cuza, de Velicico și Miron vitregii și își alătură și pe căpitanul de Catane din Câmpu lung fiind peste tot la 800 cătane. Zăbovind ei cu sositul la Iași, Mihai Vodă după ce se întoarse la Curte, dădu drumul la calarașii lui oșteni, de se duse fiecare pe la gazdele sale; iar el intră în Curte, în casele despre Doamna, și fiind vreme de masă, lăsă caii jos în ogradă și calul domnului la scară să-i fie gata. Se puse apoi la masă cu câțiva musafiri Turci lazi: Husan Hagi Osmanoglu, Ali aga, păzitorul hambarului împărătesc de la Tulova. Iară dacă s'a sculat domnul de la masă, s'a culcat puținel să doarmă după obiceiul său; tot asemenea și boerii s'au culcat care cum a putut prin Curte; iară aga Conachi a eșit prin târg să se ducă la gazdă; dar... numai ce aude huetul oamenilor zicând că au intrat catanele și au intrat în casele despre Bahlui; Aga Conachi se întoarse repede la Curte și făcu știre că au intra catanele în târg și au deșteptat pre domn. Deci domnul și boerii au încălecat și au năzuit drept asupra Cetățuii să se închidă acolo; iar pe D. Macri banul și pe Hasan i-au pornit spre Aroneanu să vestească pre Tataři.

Catanele au prins străjile lui Mihai Vodă, și temeiul catanelor mergea pre din vale de Jeredee, iară Frenț căpitanul a mers întins spre Cetățue; iar grosul catanelor intrase în târg. O parte din catane cu Frenț gonja de aproape pe Mihai Vodă; la podul cel domnesc de peste Bahlui puținel s'a fost oprit Mihai Vodă, fiindu-i calea catanele. Atunci Vodă Mihai a luat mai pe din gios de pod și a trecut Bahluiul pe ghiață, și norocul lui că nu l'au știut că este Mihai Vodă, că i-ar fi ținut calea pe dincolo de Bahlui, și poate că l'ar fi prins. Catanele îi împușcase 4 copii din casă la trecutul podului peste Bahlui. Frența căpitanul venia cam cu 200 de catane pe supt deal; în șesul Frumoasei își lăsă cortul, unde a fost iazul cel mare, s'a suit de sârg la Cetățue să caute loitre și prepeleace să sae peste zid; și unii din târg le aduceau loitre.

La Curte intrară cătanele; aici au slobozit tâlharii din temnițe și pe cei vinovați de moarte, și pe cei haini. Seimenii din Curte le-au deschis porțile și au luat partea Catanelor. Iar din cei 500 slujitori domnești nici unul nu s'a aflat pe lângă dânsul, ci au fugit care încotro și unii spre Miroslava. Prin târg a lovit unul Tanasă Voiță de la Suceava; iar cei doi feciori ai lui Manole din Hulpășești, fiind sloboziți din temniță s'au dus cu Velicico la Cetățue.

Mihai Vodă abia a apucat a închide poarta la Cetățue, iară catanele au și sosit la poarta mănăstirii și dând din sinețe au încunjurat mănăstirea. În lăuntru erau toți boerii cu jupănesile lor și cu tot ce aveau; boerii se apărau cu pistoale de pre zid.

5). *Tatařii și vincala catanelor.* Catanele aflând că Mihai Vodă s'a închis în Cetățue s'au bulucit la mănăstirea Balicdi (Frumoasa), mai sus de podul ce era acolo; unii din Catane au început a ucide Turcii de prin târg; cum a pățit un călaraș turc din Hotin, care dând fără să știe peste Catane, a fost omorât lângă podul Balicdi; au jăcuit și casa agăi Conachi, negăsindu-l acasă. Apoi buluciți toți la Balica au luat-o drept la deal să sară cu scările zidul Cetățuei.

Vodă Mihai a slobozit din mănăstire o pușcă mare, și a început a trage clopotul cel mare al mănăstirii; era acolo și Divan Efendi și Beșleaga și cu toții au început a da chiote și a slobozi din sinețe să auză Tatařii. Ei auzind aceste sgomote, cu toate că bănuiau să nu fie vre-un vicleșug, dar apoi s'au pornit a veni ca vântul despre Cîric prin Tătărăși și prin târg spre Cetățue, unde sosesc pre la 10 ceasuri din zi (=4 sara).

Catanele auzind de Tătari s'au spăimat și au dat iuruș spre podul Balicdi;

cum însă Tătarii cuprinsese despre pod, ei nu l'au putut trece, ci așezați în orându-lală obștească *supt mănăstire pe heleșteul cel vechlu*, dădură dosul spre mănăstire despre *pornitura zidului*.

Atunci eși și Mihai Vodă din mănăstire cu Seimenii și Strelîții săi, adică cu vânătorii săi și pogorându-se jos la gura *heleșteului*, și acolo păzia cu oastea sa *despre Balica*, iar în jos *peste pârău* erau Tătarii și nu puteau Catanele să fugă. Atunci Catanele s'au tras spre Hlincea, slobozind rîndurl, rînduri sinețele lor spre Tatarî, stînd ca zid de apărare. Mihai Vodă însă despre pădure, despre dealul Cetățuei cu Seimenii săi în cap cu Stoian bulucbașa și cu vânătorii săi, îi improșca des cu sinețele și Catanele au dat în pârăul, în care era moara Cetățuei căci fiind tot răpi, cum este locul acela, au căzut cu cai cu tot în pârău, fiind țarmuros.

Noaptea era geroasă și lumina lunei ca ziua. Oamenii lui Mihai Vodă ș'au legat la braț naframe, ca să fie cunoscuți Tătarilor că sînt Moldoveni. Lupta a ținut pînă la 3 ceasuri de noapte (= 9 sara), și cum catanele isprăviseră praful de pușcă, n'au mai putut a dare din sinețe și orbecau prin rîpa pârăului țarmuros, acațărându-se să iasă la mal; ci n'a putut scapa de cînt Velicico, care a găsit un cal de cea parte și luîndu-și rămas bun de la Frența căpitanul, a pornit-o noaptea spre cetatea Neamțului.

Năvălind Tatarii la malul pârăului i-au scos cu arcaneele de gât mai pre toți, căci pușini au putut scăpa, apucînd calea codrului.

6). *Prinderea și omorîrea lui Frența căpitanului și a Cuzei spatarul*. Tătarii au fost prins vre-o 50 de catane și pe Frența căpitanul și s'au întors a doua zi la *coșul lor la Ciric*, fiind siliți să poposască *în tîrg* și să doarmă *prin casele cele pustii* fiind oamenii bejănăriți prin mănăstiri de frica Catanelor. Iară vodă Mihai a rămas de a mas în mănăstire la Cetățue și n'a putut să-l prindă somnul de cînt tîrziu după miezul nopții.

A doua zi Mihai Vodă s'a coborît din mănăstire la Curte și a chemat pe toți mîrzacii Tătarilor, peste care mai mare era Cantemir-Mărza, care a adus pe Frența căpitanul legat cu o funie de grumaz. La întrebarea pusă de Mihai Vodă, că de ce a venit în Moldova, el răspunse că a venit din ordinul generalului să-l prinză și să-l ducă prins la Sibiu. După îndemnul lui Husan-Hagi-Osmanoglu și Ali aga eminul de hambar și Mehmet Hagi, domnul răscumpără cu 200 lei pe Frența căpitanul și luându-l de grumazi, l'a îngenunchiat înaintea sa, șezînd *domnul în scaun în casa cea din mijloc despre doamna*; apoi singur l'a bătut, dîndu-i cîteva pumni; apoi dîndu-l pe mîna lui Ali aga, l'a pogorît *denaintea porții cei mari a Curții* și singur i-a tăiat capul, iar trupul lui a zăcut jos multe zile.

Iar catanele prinse despre Hlincea, degerate și altă lume de strînsură — vre-o 20 înși — i-au adus la Curte și pe toți i-au spînzurat. Pe nepotul egumenului de Cașin, pe Dumitrașco l'a legat de stîlp și i-a dat foc, cu alți cîteva.

Tot atunci pe spatarul Dumitrașco Cuza, bănuît că avusese *răspundenție* cu Catanele și-i îndemnase să vină să prindă pe Vodă, cum s'a coborît Vodă de la Cetățue, așa nepricestit, îmbrăcat, încălțat l'a spînzurat de *furca scrînciobului, ce era înaintea Curții domnești*.

7). *Cerdacul lui Ferencz*. Străngându-le capetele și trupurile tuturor, cari în timp de 5—6 zile au fost urmăriți, prinși, spînzurați, arși, prinși în cărlige de mîni și de picioare, le-au dus pe toate la un loc *în preajma Cetățuei, și a făcut movilă mare în deal între Galata și între Cetățue, la fîntăna Părsacăi, sup dealul Cetățuei, unde a fost războiul bătăliei, lângă drumul cel mare, ce merge la Țarigrad*; și o cruce mare de piatră și cerdac iarăși de piatră deasupra Crucei, și era crucea sapată cu slove pe toate părțile, în care a scris toată povestea aceasta precum se vede.

Iată textul acestei inscripții, așa cum se găsește astăzi :

Іс. † хс.

ни ка

ачаста есте аментѣнтъ спре апараре де врѣжмашин дѣрѣнтъ |
† Іу миѣю Рѣковницъ ввѣд. кѣ мила лѣи дѣмнѣзѣ | домн ши велѣдѣнтѣр
црѣи молдавѣи. рѣдикатам ачастъ | сѣхнтъ крѣче лнтѣр | поменире лѣкрѣ | рилѣр
че саѣ | лнтѣмплат | ла а | трѣе домнѣи домнѣи | меле | ла велѣт ѣзскѣ | лче-
пѣндѣ пѣтер | ника лпѣрѣціе тѣрча | скѣ рѣзбою кѣ | немѣи ла лѣт ѣзске |
тримисѣ | ши немѣи дела лрдѣл | пре ѣи кѣпитан анѣме | Пивода кѣ ѡ | самѣ
де кѣтане | ша лѣать пре дѣмнѣи мѣнте | нескѣ анѣме | Некѣлаю Маврокор |
дато дин скаѣнѣл | дѣмнѣи дин тѣргѣ | дин бѣкрѣци | ноемѣре аи кѣ | тоатъ
каса лѣи. | ши л дѣсе л | четате лн Гибю | дѣпѣ каре дѣмнѣи | мѣнтенескѣ
пѣса | лн гѣнд ши пентрѣ | нон ка сѣ не е | ши а тримес пе ѡн | францо кѣ-
питан | ветѣ ѡ шѣ кѡ | самѣ де немѣи. | ши катане мѣлтъ | адоуѣнтѣр чи а |
стрѣнсѣ еи дѣи сѣсѣ молдавѣи | ши мѣнте шаше | фѣрѣ де весте | локнѣдѣне
лч | кѣрте лн зѣѡа | ѡн генарѣ ла ѣ | часѣри ден ши. | кѣ рѣзбою ешинд | дин
кѣрте анѣ | рѣндѣне пѣнѣ ла | мѣнѣстире ла | четѣцѣе. лнтѣм | пѣндѣсе кѣ
нон | нѣман Босна лн | кѣ тоѣи копѣи дин | касѣ ши боерѣи чен | мари саѣ тѣм-
платъ | нѣман Дарѣе Донич вел | дворник дин цара де | ѡс ши Дѣмнѣтрашко |
Рѣковницъ хѣтман фѣра | теле домнѣи меле | ши лнконѣорѣндѣне | лн мѣнѣстире
нѣм | велѣт ка ла в часѣри | лнтѣмпѣндѣсе | ѣи | Кантимимар кѣ ѡ | самѣ де
тѣтарѣи ши | кѣ порѣнка лпѣрѣціеи сѣ фѣе де пѣзѣ скаѣнѣл | сѡснѣ ла чѣ
време | дѣспре мѣнѣстире лѣи | аарѡн вѣдѣ лндаѣ | нѣкѣ венит аѣотѣрѣ ши
ешинд нѣи | ла рѣзбою кѣ аѣю | торѣю лѣи дѣмнѣзѣ | гѣм лфѣрѣнтъ ши го | ннѣ-
дѣи пѣ дѣспре | лѣзѣ лѣи Дѣска Бѣдѣ | мѣлѣи лн рѣѣе | тѣтарѣлѣрѣ ши ла нон
| аѣ кѣзѣт ши мѣлѣи | аѣ перит. лр трѣпѣри | лѣ челѣр перѣи лѣм | стрѣнсѣ
лнпреѣнѣ | кѣ а лѣи Франз | кѣпитанѣи ѣнде мѣри | ла чест сѣт пѣсте | тр пѣриле
лѣр ам фѣкѣт | шам рѣдикат ши ача | стѣ сѣхнтъ крѣче каре лнѣ | ши де
пѣтѣрѣ ши болѣнтъ | ѡ ам аѣперѣнтѣ. прѣкѣм сѣ веде | лѣнѣ мѣлѣл ка сѣ фѣе |
де поменире ши ла аѣѣи боерѣи карѣ | саѣ лнтѣмплатъ | Дарѣе Дѣнѣи вел двор-
нич | ден цара де ѡс. Гѣбрѣи мнѣлесѣѣл | вел дворник | цара де сѣс. Дѣмнѣ
трашко | Рѣковницъ хѣтман Кѣѣнтанѣи | вел постѣлнѣк. Іѡан Пѣлѣдѣе | вел спѣ-
тарѣю. Дѣмнѣтрѣ Мѣкри вел бан. Кѣѣнтанѣи | Рѣсѣт вел пѣхѣрнѣи | Кѣѣнтанѣи
Кѣѣтѣи вел вѣстернѣи. Іѡан Канѣкѣѣнѣо вел кѣмнѣс...¹⁾

(Cf. Virg. Drăghiceanu „Cetățuia din Iași“ în Bul. com. mon. istorice, anul VI fasc. 24 Oct.—Dec. 1913 pg. 155, 157; și decalcul meu).

1). Asupra acestor fapte de arme vorbește însuși Mihai Vodă în diferite acte de divan, prin care a confiscat pentru sine averile lui Vasile Ceaurul și le-a dat apoi la boerii credincioși și pe la mănăstiri.

Iată de pildă ce a scris însuși Vodă Mihai Racoviță, în isplăsocul de danie și miluire ce face Cetățuiei în același an 7225 (1717):

...„să fie ertate de toate dăjdiile ei ce au fost dând până acmu cu rupta, de vreme că au miluit Dumnezeu, și s'au tămplat *întru acest an* la velet 7225 Ghenar 1 de au trimis Nemții pe Ferenț căpitan, și au venit cu Nemții și cu catane ca să ne ia pre noi, precum au luat și pre domnul Muntenesc de la scaunul său din București, pre domnia sa Nicolai Mavroordat și *ne-au lavit Joi la 8 ceasuri* din zi, și lovindu-ne fără veste în curte, cu războiu apărându ne am mers până la mănăstirea Cetățuia, și în mănăstire încunjurându-ne ne-am bătut; și tămplându-se și o samă de Tătari la sfânta mănăstire la Aaron Vodă, au venit și ei întâmplător și am eșit și noi din mănăstire și dând războiu Nemților, cu puterea lui Dumnezeu și cu ajutorul sfinților apostoli Petre

Flind Mihai Vodă în goană după Catane spre Cașin, se abate pe la măn. Bogdana, și în ura lui contra lui *Vasile Ceaurul stolnicul*, cel care a răvnit scaunul de domnie al Moldovei, întru cât era frate cu Gh. Stefan Vodă, și fiu al lui Dumitrașco Ștefan marele logofăt al țării, scrie în 13 Febr. 7225, deci după o lună de zile cu însuși mâna lui pe frumosul *Liturghiar*, scris de mână și dăruit măn. de fostul Mitropolit al țării Teodosie în 7184 Sept. 1 (1675), prădat de Tatari și cumpărat de Vodă Mihai pentru biserica sa din Iași, *sf. Lazăr* :

„Ioan Mihai Răcoviță Voevod, dămu știre pentru această sfântă liturghie precum am cumpărat-o de la Tatari, cându au pradat Tatarii țara, din fapta unui *bejiv blăstămat*, de un ficior a unui Dumitrașco logofăt din neamul căurescu, anume Vasile, ce au fostu stolnic, care pradă și robie ce au făcut, de cându-i Moldova și până acmu nu au fostu. Trebuie a-i zice toți, *fiiul perzării...* și am dat-o la *biserica domniei mele din târgu din Eși, ce este făcută la vamă*“. (Melhisedec „O vizită la 48 biserici“. Buc. 1885, pg. 123.)

Cu Vasile Ceaur stolnicul, răvnilor scaunului lui Mihai Vodă, el are personal o mare răfuială. În prada făcută țării de cetele de oșteni ai Ceaurului, Vasile stolnicul pradă pe sora lui Mihai Vodă Racoviță, pe Maria, soția stolnicului Costandachi, de o samă de haine, argintării și scule, cum arată prin oșebit izvod Darie Donici stolnic în 7229 Iulie 2. (Uricar XI, 219); iar prin cartea de mărturie din 17 Noembre 7229, atestă următoarele: „am cercetat după poruncă și am aflat cum că cu adevărat a fost prădat-o acel Vasile Ceaur stolnic pre dumneai Maria stolniceasă de multe lucruri după izvodul ce am făcut oșebit de fieștecăre lucru,... izgonind-o din casă, lăsând-o goală și desculță ia vreme de iarnă, fugind să-și scape viața, de care a fost silită de s'a împrumutat cu un cojoc și o păreche cibote, de la niște oameni, ce trecea pe drumul mare, că vrea să pei de frig.“ (Uricar XI, 220). Iar în cartea de întăritură ce Mihai Vodă face surorii sale Maria stolniceasa Costandachi, pentru moșiile Ceaurului: *Rădiana* și *Pașcani* cum și a zece sălașe de țigani, scrie următoarele: „...de care fapte cu dinadinsul pe ascunsu, apucându-se și Ciauru în vremea noastră în țara Moldaviei au mers în țara Ungurească de au înghiat pe un căpitan Frența, de au eșit cu el în Moldova cu oști și au prădat părțile de jos ale Moldovei, de averi și lucruri împreună cu Ciaur; pradat-au și pe sora noastră Maria stolniceasa (Costandachi), de strae și sculuri multi și blăni scumpe, după cum arată izvodul boiarului rânduit de domnia me (Darie Donici stolnic), lăsând-o goală și desculță la vreme de iarnă, de s'au împrumutat cu un cojoc și cu încălțăminte di au fugit pre jos, pe acea vreme de frig din casa dumisale ca să-și scape viața de Ceaur. Asupra căruia Frenț căpitanul, trimi-s'au puternicul împărat oști de l'au înfrânt cu totul și așa țara și-a aflat odihnă și liniște; iar pentru păgubirile ce au făcut Ceaur, vecinilor și surorii noastre, socotitu-s'a cu sfatul țării de am luat moșiile și țiganii Ceaurului, de i-am dat păgubașilor. Socotit-am Domnia me de am dat din averea Ceaurului și surorii noastre Mariei Stolnicesei (Costandachi); din moșiile și țiganii Ceaurului, moșia *Rădiana* și *Pășcanii* de la ținutul Bacăului, cum și zece salașe de țigani...“ (Uricar XI, 221).

Nu târzie vreme, Maria stolniceasa își mărită fata cu Iordachi Ruset spatar și-i dă de zestre *Rădiana* și *Valea Sacă*, lucru ce întărește și Mihai Vodă prin cartea sa gospod din 30 Noembre 7233 (1725). (Uricar XI, 222).

Dar cel mai complet ispisoc, care spune pe larg toată povestea în mod oficial e Cartea domnească a lui Mihai Vodă Racoviță din 7226 Dec. 20 (1717), prin care dă

și Pavăl i-am înfrânt și o samă dintre dâșii au căzut prinși la războiu, iară o samă au pierit la războiu, care trupurile acelor periți s'au făcut movilă întru pomenire veșnică deasupra trupurilor acelor periți; în care movilă este și Ferenț căpitanul împreună cu alte trupuri.“ (Uricar IV, 310).

visternicului C. Costachi (nepot) satul *Spinoasa* de la Hărlău, iar *Hălăuceștii* de la Suceava, lui Darie Donici vel vornic, *Buciuleștii* la Neamț lui Dumitrașco Racoviță hatman.

Iată ce zice Vodă: «Iată dar în a treia domnie a noastră miluindu-ne Dumnezeu a veni în țara noastră în Moldavia, întru același an 7224, începutau război Nemții cu puternicii stăpânii noștri cu Turcii, și dând Dumnezeu biruință Nemților asupra Turcilor, și șumețindu-se Nemții au început a eși din țara Ungurească Nemți și cătane și aice în țară la noi, prădând și jăcuind la munte. Pe cari văzându-i o samă de boeri și mazili de țară, îndată s'au umplut de gânduri răle asupra domniei noastre și asupra țării, între care cel mai întâi începător și povață acestui lucru fără cale fost-au Vasile Ceaurul biv vel stolnic, plăcându-i ași face nume tâlhăresc, mersau singur în țara Ungurească de s'au închinat la ghinărariul de Brașău, și și-a luat nume de grof, cât și pământul țării noastre l'au închinat Nemților, până întru apa Siretiului, și cuibul său și l'au pus în mănăstirea Cașinului, care adunând cătră sine și pre alți boiari și mazili și feciori de boiari de țară, s'au tras de acolo și la cetatea Neamțului, de au apucat prădând și jăcuind pre toți și pre mănăstiri și pre boeri și pre cineși afla fără de nici o milă și o socotială, și fiind și Turci neguțitori prin târguri, trimetea podgheazuri acest începător de fapte răle, Vasile Ceaurul, de-i robia pre Turci și-i ducea poclon ghinărariului de Brașău ca să-și mărească cinstea sa; care fapte înțelegând stăpânii noștri, n'au putut suferi, ci cu grea urgie s'au scărbit asupra țării noastre, că era să o dea toată țara în robie și în sabie începând și domnia mea la prepus, cum că și noi am fost ajunși cu dănșii. Numai Dumnezeu vrând să descopere dreptatea noastră și nu pân la sfârșit să se prăpădească acest pământ, sfătuit-au dară Vasile Ceaurul și cu soțiile sale, de au trimis doao podgheazuri, cu unul singur au mers Ceaurul de au robat pre sora noastră Maria, răposatului Costandachi vel stolnic, și au dus-o de au închinat-o ghinărariului de Brașău, iară cu alt podheaz sau pornit frații căpitanului din cetatea Neamțului; de au venit asupra noastră aice în Iași să ne ia și pre noi în robie și pre boiarii cari se aflau pre lângă noi, să-i omoare și casele lor să le jăcuiască și să-i robiască, cât sfintele mănăstiri și pre neguțătorii să-i prade și să-i jăcuiască de tot ce ar avea. Și în vreme ce ne-au încunjurat podgheazul în Curtea Domnească, Ghenar în zece Gioi, unde eram cu puțni boerinași de Curte și cu copii din casă, și din boiarii cei mari s'au tămplat cu noi în Curte, dmlui Dumitrașco Racoviță hatmanul, fratele domniei mele, și dmlui Darie Donici vel vornic dolnii zemli și așa bătându-ne noi cu dănșii am eșit până la mănăstire la Cetățue.

De care lucru și noi luând limbă că vin asupra-ne, am răpezit pe boiarinul nostru cinstit dmlui Costantin Costachi vel visternic la o samă de Tătari, ce erau orânduși pentru paza țării ca să-i aducă cum mai în grabă și în vremea ce ne-au încunjurat podgheazul la mănăstirea Cetățue, unde eram cu toată boerimea închiși; iată într'acea ună dată vreme sosind și dmlui visternicul cu Tătarii eșit-am și noi asupra-le... și cu ajutorul lui Dumnezeu biruindu-i precum sau și văzut că și Frența căpitanul au căzut în mâinile noastre. Atunci și noi am eșit dintr'acel prepus de cătră stăpâni, numai după izbânda ce am făcut, pornindu-ne cu Tătarii ca să-i spargem cuibul din Cetatea Neamțului, măcar că l'am și spart cu ajutorul lui Dumnezeu; însă Tătarii cum au trecut Siretiul, au și început a prada și robi țara până la munti;... iară Vasile Ceaurul iarăși au început a face podgheazuri și a prada până și spre Prut la ținutul Covurlui și Fălciului... și cuibul lor era la mănăstirea Cașin și la mănăstirea Mira; unde acolo din poronca puternicii împărății, în doao rânduri am mersu cu mulțime de Tătari asupra-le de i-am scos din mănăstirea Cașin și din Mira, și am răsăpit și zidurile mănăstirilor acestora...

....carele întâi acel Vasile Ceaurul cumpărând de la noi desetină de stupi la ținutul Bacăului pentru 1750 ughi, din care somă ne-au dat 850 ughi, iar 1800 ughi cu banii mănăstirii Mierăi n'a vrut să ne dea venitul... ce cu acei bani au adunat cătră sine tâlhari,... și cum n'am vrut să rămănem păgubași cu judecata arhierilor și a toată boerimea, i-am luat *trei* sate a lui Vasile Ceaurul; pe care le-am dat și miluit pe dmlui *Dumitrașco Racoviță hatmanul*, fratele Domniei mele cu satul *Buciuștii* cu vecini, la Neamț, iar pre dmlui *Darie Donici vel vornic* l'am miluit cu satul *Hălăuceștii* la Suceava; iar pre dmlui *Costantin Costachi vel visternic* l'am miluit cu satul *Spinoasa*, la Hârlău... (Buletinul «Ion Neculce» VII, 153; Uricar IV, 315).

8). *Foamete în Iași și ciumă în țară*. Ca urmare a războiului cu Catanele, și prădăciunile făcute de Catane în Iași și în Moldova de jos, iar de Tataři în Moldova de sus și despre munte, dincolo de Siret, a fost peste vară în anul 1718 o foamete mare în țară, despre care vorbesc și cronicarii: «*se vindea merța de pâne în Iași câte 10 lei*, și se aducea pâne în țară din țara Leșască, Ungurească, Turcească (Let II² 359). Iar N. Mustea scrie: «iară robie și pradă; după robie foamete mare cât a ajuns merța de malaiu 10 lei; după foamete ciumă, omor, bocete și vaete în toate părțile; apoi lovit-au boală în dobitoace; și apoi foc năprasnic, când au ars *curțile domnești* (Let III² 69). Iar a lui Amiras e și mai lămurit: «Fost-a foamete în acest an și în Moldova și în țara Muntenească, de fugiau oamenii să găsească pită; nici un fel de roadă nu s'a făcut, nefiind ploi toată vara; sărăcimea mânca foi de papură și umblau pe drumuri cerând pită; Domnul le-a dat pită, iar mai apoi i-au împărțit pre la boeri câte 30, câte 20, câte 10 și câte 5 sau și mai puțini, după cum le era puțință să-i hrănească. Și se vindea la Iași merța de malai câte 10 lei. Fost-a apoi ciumă și la anul s'a făcut zloată mare, că cine a avut 400 stupi a luat până la 400 lei și cine a sămanat un sac lua 100 saci, iar mai puțin de 50 de saci nimene n'a luat (Let III² 136).

Fost-a la anul după foamete în vara anului 1719 scornitu-s'a și un omor mare de ciumă, și a ținut *un an* și a ajuns până în Podolia (Let II² 359).

9). *Jaf și pradă pe țări*. Cu scosul Catanelor din țară, a fost frământată domnia toată vara anului 1717; și Mihai Vodă cu Tătarii și oștenii lui au intrat în Ardeal pe la Rodna și în Săcuime și au prădat țara Ungurească aducând cu ei mult plean și la 40000 oameni robi. Fost-a atunci și Sultanul la Țuțora, și s'a împreunat cu el și s'a întors *la Iași*; cum însă catanele iarăși războiau pe la Cașin și pe la Mira s'a adus știri la domnie că iarăși vreau să vie asupra Iașilor. Atunci Mihai Vodă cu toți boerii, cu negușitorii și cu tot târgul au *eșit din Iași* și au ținut Prutul pre la Țuțora. Cum însă Catanele n'au mai venit spre Iași, s'a întors Mihai Vodă *în Iași*, cu toată boerimea cu mare laudă asupra izbănzilor făcute asupra Ungurilor, și de la împărăție i-a venit nume bun, și laudă și orice scria și se jăluia la împărăție i se asculta și isprăvia» (Let III² 67).

10). *I. Neculce întors în țară*. Și scrie în cronica sa Ion Neculce că i s'a isprăvit și lui ferman de la Poartă să se întoarcă în țară, după ce zăbovise în țară 9 ani, din care 2 ani în țara Muscălească și 7 ani în țara Leșască, cu multe valuri și supărări; și toate moșiile, ce mi le luase Neculai Vodă și le dăduse Lupului vornicul, mi s'au dat înapoi și «*am trăit la casa mea până astăzi*¹⁾ și înainte cât mi-a lungi Dumnezeu zilele». (Let II² 359). De aceste lucruri avem știri în cartea de judecată a domnului Mih. Racoviță (Arhiva științifică Iași I. Tanoviceanu II, 330).

1). Casele lui Ion Neculce veniau pe ulița V. Alexandri de azi. Vezi Ion Neculce, (V, 163 seq.). Până astăzi vine în 1733, cum scrie Neculce în cronica sa (Let II² 360).

11). *Arderea Iașilor*. Toți cronicarii vorbesc de această ardere a Iașilor; decât Amiras o pune în 7233 = 1725 în al noulea an al domniei sale (Let III¹, 140); N. Mustea o pune în 7231 April în 20 = 1721, într-o zi de Sămbătă, iar I. Neculce o pune în al optulea an al domniei sale sau în 7232 (1724) (Let II¹ 361). Cel mai bine descrie focul N. Mustea: «Iară când erau anii 7231 April în 20, într-o zi de Sămbătă pe amiazăzi s'au scornit *aice în Iași* o furtună mare; și când s'a scornit furtuna aceia s'a aprins o casă a unui popă din sus *de biserica sf. Dimitrie* (zis *Balș*), și cât clipala ochiului s'a aprins și biserica sf. Dimitrie, și fiind vânt mare ca acela n'au putut stinge focul, măcar că venise și domnia cu toată gloata; că era lucru mare și înfricoșat, că de la biserica sfântului Dumitru a sărit focul înainte, cât ai trage cu săgeata, de s'au aprins cu temeiu casele în rând, cum merg pe *lângă ulița cea mare*, și îndată s'au aprins și *biserica sf. Neculai* și *curțile domnești de toate părțile*, cât nu s'au mai putut nime apropia, fiind domnia singură în curte, că slujitorii seimeni alergau toți în târg, că doar ar putea stinge focul! N'au putut scoate din *casele domnești* grăbind focul, ce numai cât au eșit Doamna cu cuconii cu ce au apucat ei singuri cu *doi-trei copii din casă*, și au eșit la *malul Bahluiului din sus de pod*, cu mare spaimă și cu fuga au scăpat pe gios. Iară multe lucruri au ars în casă, că nu se putea nime apropia de para focului.

Atunce aievea era certarea de la Dumnezeu! Și de la *Curțile domnești*, au sărit focul *pe iaz*, de au ars și acolo *două, trei case*; iar *Curțile domnești* au ars cât n'au rămas nimica nears *cu biserica cu tot*. Și numai cât au ars curțile domnești îndată au stătut vântul și s'au alinat, și până a ajunge focul la *Curțile domnești*, multe *case boerești* și *a altora* au ars cu tot ce au avut, că nime n'au putut scoate nimic; că în giumătate ceas s'au făcut toate acestea; mai mult n'au ținut. Certarea de la Dumnezeu era grabnică pentru păcatele noastre!» (Let III² 68).

Asupra fortunei năprasnice întregește Amiras: și au ars de s'au topit până în pământ toate *casele gospod* și încă au sărit focul și în *casele de pe iaz*; la care poate fiește cine să socotească ce furtună au fost aceia, de au întins focul într'un ceas până l'au scos *din târg pe iaz*» (Let III² 140).

Iar I. Neculce scrie pe scurt: «dat-a Dumnezeu o furtună grea și s'au *aprinș târgul Iașii*, și multe curți boerești și mănăstiri au ars și din mănăstiri au sărit focul și în *Curțile domnești* și până au alergat oamenii din târg au ars de tot, care atunce multe lucruri de ale lui Mihai Vodă au ars, că nu puteau oamenii și slujitorii nimica să scoată din Curte, de furtună mare ce era» (Let II², 361).

12). *Refacerea Curții domnești*. După arderea Curților domnești, mutatu-s'a domnia în 2 case boerești, în casele lui Ioan Paladi spătariul și într'ale lui Cost. Costachi spatarul fiind aproape una de alta și au stătut până s'au isprăvit *curțile despre Doamna*, zice N. Mustea; iar Amiras zice: «fiind vreme despre primăvară îndată s'au apucat Mihai Vodă de au făcut casele de iznoavă, precum se văd, puind ispravnic pe Costantin Costachi vel spatar, iară deplin nu le-au făcut, scurtându-i vremea». (Let III² 140).

Ion Neculce scrie: «după această s'au apucat Mihai Vodă de au făcut curțile de iznoavă, cu două părți mai frumoase, duple cum erau întâiu, că întâiu erau mai proaste și au dat și de la poartă 60 pungi de bani milă și ridicând birul țării ca să se facă *Curțile domnești*» (Let II² 361).

Cei 2 boeri, *Ionifă Paladi* spatarul și *C. Costachi* spatar, erau rude de aproape, unul fi era cumnat, altul nepot; iară casele veniau pe locul Seminarului de astăzi spre Mitropolie.

Și zice N. Mustea: «iară după arderea *curților domnești* îndată au orânduit ți-

nutul Orheiului și au adus tot lemnul cât a trebuit, și s'au mai orânduit și la alte ținuturi cară pentru salahorie. Fost-a ispravnic peste tot lucrul caselor domnești mai mare C. Costachi spatarul; și apucându-se întâiu de *casele despre Doamna*, de le-au tocmît precum se văd, și au mai făcut și alte *case de zid despre Bahlui*, foarte frumoase! Și gătindu-se *curțile despre Doamna* în 4 luni, și mutându-se domnia în curți, cu mare bucurie au dat din tunuri și lui C. Costachi vel spatar i-au mulțămît Mihai Vodă de slujba ce iau făcut, și l'au îmbrăcat cu contăș de sobol și șlic de sobol și cu tot alaiul domnesc l'au dus la găzdă cu surle, cu dobe și la găzdă osebite daruri i-au trimes.

Acoperit-au și *biserica sf. Nicolae tot într'acest an* (Let III^a 68). Iar mai la vale scrie: «iară la anul după ce s'au gătit *curțile despre Doamna* s'au apucat Mihai Vodă, cum s'au luat omătul, de *curțile celelalte ce sânt despre apus* și au stricat întâi toate cele vechi: divanurile spătăriei până în pământ, numai două case ce sânt de Vasile Vodă făcute le-au lăsat și le-au tencuit întâi acelea, iară altele le-au făcut din temelie cu frumoasă orânduială *precum se văd*. Măcar că acei domni ce au făcut curțile acestea mai în trecute zile au fost, și mai putincioși din avuție, și vreme au avut mai pe voe, nu cu atâtea supărări despre Turci, dar ori că le-a fost urât a cheltui, ori că nu le-a dat cunoștința, *prea urât și ciudat erau făcute casele aceste domnești!* Dar Mihai Vodă le-a făcut foarte frumoase și deschise precum se văd». (Let III^a 69).

13). *Dări, desetină și văcărit pe țară*. Pentru întâmpinarea cheltuelilor domniei Mihai Vodă a pus dări mai mari pe *stupi* și a scos și *văcăritul*, rădicat cu blăstăm de la Duca Vodă în a doua lui domnie. Pe stupi și mascuri a scos *desetină îndoită* câte 48 bani pe stup; și au plătit darea toți și boeri și mazili și mănăstiri.

Crășmăritul l'a scos câte 5 lei de pivniță; și cei ce umblau cu crășmăritul făceau strămbătate, căci unde găseau un vas două de vin fără să fi avut crășme, îi puneau să plătească crășmărit.

De *moară* a pus dare câte doi *ughi*.

Pe țigani a scos *figănitul* câte doi *ughi*, de și fusese legat de Neculai Vodă cu blăstăm patriarhicesc.

Pe vitele mari a scos *văcăritul*, care și el fusese legat cu mare blăstăm patriarhicesc. Nimic nu supără pe cronicari de cât dările impuse țării și în adevăr nu mișcă masele populare de cât dările, care îl ating la ciolan.

Pentru *vecinătate* domnia lui Mihai Vodă a însemnat o treaptă în desființarea acestor stări de lucruri. Și scrie I. Neculce: «așijdere pre vecinii boerești și mănăstirești încă nu-i da lesne stăpânilor lor cu price, zicând că i-au adus pre unii *din raia*, iar altora le zicea că sânt *moșteni*. Foarte prea rar de avea boerimea prea mare dovadă și scrisori de-i da; și zicea să-și caute țaranul jurători să se îndrepteze. Și așa foarte bine se îndreptau oamenii eșind din vecinătate. Ce de la o vreme mazilii nu se mai părau cu vecinii lor să-i tragă, ce țaranii trăgeau pe stăpânii lor, pre mazili, la giudecată». (Let III^a 361).

14). *Furcile furilor*. Iară în zilele lui Mihai Vodă furii, tâlharii nu aveau nici o trecere sau milă de ertare, ori cât de mică le-ar fi fost greșala. Pusese patru furci mari, de le pusese *înaintea Porții, unde-i acmu fântăna*, de stau acolo așezate, și mai în toate zilele spânzurau tâlharii de picioare sau de susiori, cu capetele în jos cu pielea goală și puneau pe calău de-i bătea cu puha, cât nu puteau merge boerii la Curte de țipetele lor». (Let II^a 362).

15). *Jidovii și omorul ritual de la Onișcani*. Se svonise știre în țară că bezaconicii jidovi ar fi omorât pe un copil din Onișcani, la Orhei, să-i ia sângele pentru Paștele lor. Mulți jidani din Iași au fost închiși și iau ținut închiși fără să-i judece,

doar or lua bani de la ei. Vălva a ajuns la Poartă, plănuind să închidă și acolo pre toți jidovii, ca să le ia și Poarta ceva bani. Dar Bazarghideanul Rafail, jidovul cel mare de la Țarigrad, cheltui mult și scoase porunca de la vizir ca un agă al său să vină la Iași «și au slobozit pe jidovii cari erau aici în închisoare la Iași și au scris să le dea pace». (Let II² 361).

Mult mai pre larg povestește cazul Alex. Amiras: «În zioa Paștelor jidovii din Onițcani furat-au un copil ca de 5 ani și l'au pus într'o pivniță a lor, și acolo strângându-se toți acei jidovi, *cum ei singuri au mărturisit pre urmă la divan*, și au adus o albie cu apă caldă și au spălat pre copil, apoi i-au legat cu o ață mădularul și i-au cusut și șezutul cu ață, apoi l-au pus gol într'o putină, și i-au stors sângele din toate vinele și l'au împuns cu sula prin tot trupul și i-au scos ochii cu sula și pielea din frunte încă i-au scos-o, *cum s'au văzut când l-au adus pre copil din porunca lui Mihai Vodă și l-au îngropat la sfântul Nicolae*. Și în putina, ce au stors sângele, au pus puținică apă, și dacă au omorât copilul, l'au scos și l'au lepădat la câmp cu mâinile altui jidov, căruia îi dedese *trei ughi* aur pentru osteneala lui, și învălîndu-l într'o piele de oae, l'au dus într'o căruță de l'au lepădat la câmp. Iară sângele l'au împărțit puindu-l prin balerce și l'au trimes la *hahamul de Cracău* și la *hahamul de Dubăsari* și o balercă au îngropat-o în acea pivniță, zicând că este *vișănap*. Iară părinții copilului, având numai pre acel copil, îmblau căutându-l prin târg din *Sămbăta cea mare*, ce perise copilul, pre la toate casele, prepuind să nu fi mas la vre-o casă sau să nu-l fi furat vre-un turc, să-l ducă la *Bender*, după obiceiul lor, ce aveau. Și viind și întrebând și pre unul și pre altul din pregiurași, și neaflîndul își pierduse nădejdea de a-l mai găsi. Iară în *Lunia Paștelor* viind niște oameni la târg, aflat-au copilul lepădat la câmp aproape de drum, și luându-l l'au dus la Onițcani de l'au arătat, și văzându-l oamenii l'au cunoscut. Luând și părinții lui veste, și văzându-l, au început a plânge pentru moartea lui cea nevinovată, și îndată vornicul de Onițcani, tatăl copilului, au dat veste Lupului sârdarului, carele fiind aproape au mers de l'au văzut. Și îndată toți au prepus că este fapta jidovilor, și prinzând pe cei mai de frunte jidovi cu muerile lor i-au și închis, făcând știre de toată povestea la *domnie*.

Iar a doua zi începând serdariul a-i bate și a-i întreba, mai întâiu pre cel ce l'au lepădat la câmp și pe muerea celui cu casa, unde se muncise, și pe ceilalți pe rând bătându-i, nici unul întracea ună dată n'au vrut să spue, iar al doilea rând întâi cel ce au lepădat copilul au spus, zicând că această faptă au făcut-o doi din jidovi în *casa Leibei jidovului*, și pre urmă i-au dat lui trei ughi ca să-l lepede. Pe acești patru jidovi iau trimes serdarul din poruncă domnească *la Iași* cu menzil împreună cu muerile lor; iară dacă au venit *la Iași* i-au închis și noaptea câte pe unul deosebit i-au întrebat domnul și trei dintre dâșii au spus nesiliți, iară Leiba cel cu casa au tot tăgăduit. A doua zi dimineață *au făcut divan* și au chemat *pre toți jidovii din Iași* și Turcii și pre toți boerii cu mare cu mic și i-au întrebat a eve, și la divan acei trei au spus toată povestea, arătând cum i-au scurs sângele, arătând și cuțitele și sulele, cu care împunsese pre copil și isprăvise acea taină a lor, cum ziceau ei, din porunca hahamului de *Cracău*. Și iarăși singuri au spus de ce treabă este sângele, zicând că la nașterea copiilor lor, le ung ochii copiilor cu de acel sânge și mai ung și pragurile ușilor și-l pun în azimile lor, ce fac la sărbătorile Paștilor, și-l au în chip de sfințenii acel sânge. Încă acel singur dacă au văzut că tot tăgăduiește au zis domnul cătră toți jidovii: «vedeți și auziți ce mărturisesc acei ce făcuse această faptă?» Iară jidovii au răspuns: «cum au făcut să-și ia plata». Atunci Mihai Vodă i-au pus la închisoare, și dete poruncă lui Panaite vel armaș... și *au făcut divan mare lângă școala jidovilor* și au pus pre cei trei jidovi goli pe divan, și puind și o albie cu apă caldă, și aducând

un copil mic a celui Leiba jidov, fiind și a lui copil mic de cinci ani, gol în albie și poruncindu-i tatălui său să-l spele, și dacă l'au spalat adus'au sulele și l-au dat în mâna Leibel silindu-l să înjunghie pre copilul său... iară *târgul era tot strâns la privală...* (Let III², 142).

16. *Doamna lui Mihail Vodă—Ana Doamna*. În primul an de domnie, soția lui Mihai Vodă a fost rămasă în Țarigrad cu toți copiii, din cari unii i-au dat ostatici la Poartă. În 1723 Doamna era în Iași, la arderea Curții domnești. Cronicarul spune de doamna, că era femeie foarte milostivă, a dires multe biserici și mănăstiri tocmindu-le și acoperindu-le; pre oamenii scăpătați și săraci îi miluia, și pre fete sărace le grija, le înzestra și le mărita». (Let III² 362).

Cine era doamna cea de a doua a lui Mihai Vodă? Cu *Ana*, fata Dediului Codreanu spătar și a Ruxandei, soră cu Iurga monah. Dacă nu erau de cât 2 frați, în schimb Ana Dediuleasa, avea mătușe și moși de pe tată pe următorii: *Axinița*, măritată cu St. Cerchez stolnicul, înrudită prin acesta cu Ilie Vodă Alexandru și cu Duca Vodă, pe *Zinica* căsătorită cu Părvul, *Gavril Roșca* căs. Călina, sterpi, *Grigore Roșca*, căs. cu Măricuța; acesta e răstrămoșul fraților Nec. și Gh. Roșca Codreanu, marii donatori de la Bărlad. Din acești 4 unchi frați ai Dediului, se numărau acești veri primari ai Anei doamnei: *Gheorghe Cerchez*, *Enachi* și *Stefan Părvul* cu Sanda; *Ilinca*, căsătorită cu Țăcul armaș, *Ion Roșca Codreanu* vel căpitan căsătorit cu Măriuța. Cam aceștia erau neamurile, care pre lângă casa grea a lui Vodă Mihai Racoviță și a fratelui său Dumitrașco, număra aproape 20 de inși.

Iată înrăngătura familiei lui Mihai Vodă Racoviță :

Dediul Codreanu spatar		Constantin Vodă Cantemir		Ioan Racoviță vornic Nastasia Toma Cantacuzino	
Iurga călugăr	Ana — (b)	fata, Dumitrașcu, Antioh, Safta (a)		Mihai Vodă Racoviță	
		Lupul Vodă Bogdan hatman		Dumitrașco hatman Anuța I. Paladi spatar fată Iord. Cantacuzino Deleanul Maria Costandachi stolnic Tofana Ilie Țifescu spat.	
Ecaterina = Sc. Ghica Vodă	Ruxanda = Gr. Costachi comis	Ionită — Sma- randa C. Mavrocordat Vodă	Constantin Vodă Sol- tana Mano- lachi spatar	Stefan Vodă Ruxanda C. Ipsilant	Mihalachi — Anastasia Suțu x y morți

17). *Mazilirea lui Mihai Vodă*. Pentru multe pricini: *rădicarea dărilor, asupra-
rile boerilor* în încasarea veniturilor țării; *neomenii* și lăcomii în strângerea dărilor, cazul cu sila jidovilor de a da pungi de bani pentru omorul ritual de la Onițcani; în fine *intrigile* lui Nec. Vodă Mavrocordat, toate au făcut să se grăbiască mazilia și la 25 Sept. — Neculce zice 26 Sept. — într'o Duminică sosit-a la *Iași* Alibei, fiul lui Aldi pașa, cu porunca de mazilie, rănduindu-se caimacami de cătră Gr. Ghica pe C. Costachi vel spătar și pe Sandul Sturza vel ban. Iar a patra zi — Joi — 30 Sept. a eșit Mihai Vodă din scaun *din Iași*, cam pe o bură de ploae, petrecându-l toți cu mare cinste și l'au dus până la împărăție fără nici o vătămare casei sale și avuției sale. Vrut-au, zice Ion Neculce, ca o samă de mazili să-i facă gâlceavă, să-i lege știubee deșarte să i le spânzure pe lângă drum, pe unde era să treacă Mihai Vodă, pentru căci le au rămas de la dânsul obicei de desetină, de stingerea caselor.

Iar povestea care o spune cu lacrimi de sânge, — Nicodim călugărul — adivereste

spusele cronicarului «și au rămas boerii plini de datorii că didese bani împrumut — ca acel Nicodim Bașotă, care a fost dat 7000 galbeni pentru slujbele țin. Tutovli — și n'apucase să-i ia, căci i-a venit mazilia.

Din cei 2 caimacami C. Costachi, visternicul, era *nepotul său*, iar Enachi aga Ipsilanti fiul post. C. Ipsilant era *nepot de cuscru*.

Iar noul domn orânduitor de poartă era însuși *cuscrul său*, iară Sc. Ghica Vodă, fiul lui Grigore, țiinea în căsătorie pe *Ecaterina*, fata lui Mihail Vodă Racoviță.

Gh. Ghibănescu

1672. **Corneliu Magni: „despre Moldova și Iași“** (ed. Parma 1678, Veneția 1682)

pg. 423. E *Iazi* citta metropoli della *Moldavia*, da *Turchi* e *Greci* addimandata *Bogdania*, fabricata in un sito assai ameno, restando in poca distanza da essa il fiume *Pruth*, che la costeggia da un fianco; la piu parte della fabriche consiste in legnam, inpiastrati di creta; li tetti sono molto acuti coperti di pezzetti di tavole sottili disposti in ordine aggiustato, e vago; le strade fangose il verno alla centura, e l'estate *polucrose* una pertica so | pg. 424 pre de gli occhi, le piri frequentate resiano coperte di tronchi d'alberi disteti per regole, che uno tocca l'altro, altrimenti si renderebbero impracticabili.

La prima casa, che mi *sueglio* la curiosità fù il palagio *del Principe*, essendo questi stato la sede anticamente de' sovrani *Moldavi* di casa *Moila*, la quali con certa ricognizione venivano confirmati della *republica Polacca*; mà la debolozza di spirito di *Costantino*, ultimo di quello linea figlio del famoso *Gieremia*, aggiunta alla malvaggia amministrazione di chi maneggiava, e alla fraudolente perfidia di *Stefano Tomza*, che si refe di questo *Principato* usurpatore, anno contribuito a ridurre questa *Provincia* sotto il giogo *Ottomano* della quale resta dalla *Porta* provisto chi più ad ella pare, e piace à perpetuo scorno e pregiudicio della *republica Polacca*, della *Moldavia* istessa, e di tutta la *Christianita*.

Este orașul *Iași*, capitala *Moldovii*, de *Turci* și *Greci* numită *Bogdania*, așezat într-o poziție destul de pitorească, găsindu-se la mică depărtare de el riul *Prut*, care îl atinge dintr-o parte. Cea mai mare parte dintre case sunt făcute din lemn. Acoperișurile sunt foarte ascuțite, coperite cu bucățele de oale ușoare, așezate într-o ordine regulată și nefixată. Ulițele sunt glodoase până la brâu, iar vara colbul îți intră în ochi; cele mai umbrate acoperite cu trunchiuri de arbori așezați în chip regulat, așa ca unul să atingă pe celălalt; altfel ar deveni impracticabile.

Prima casă care-mi *află* curiozitatea fu palatul *Domnului*, acesta fiind din vechi timpuri lăcașul Principilor Moldovei din casa *Movilă*, cari dând un anumit tribut, fură confirmați de către *republica polonă*. Dar slăbiciunea de spirit a lui *Constantin*, ultimul vlăstar din acea familie, fiul vestitului *Ieremia*, unită cu o rea administrație, pe care o întrebuița la frauduloasele perfidii ale lui *Ștefan Tomșa*, care deveni uzurpator al acestui *Principat*, — au contribuit a reduce această *Provincia* sub jugul *otoman*, cu care rămase înzestrată de *Poartă*, dupăcum i se pare și-i place, spre veșnica rușine și daună a *republicii poloneze*, a *Moldovei* însăși și a întregii *creștinătăți*.

L'abstazione di questo *Principe* non saprei meglio à mio giudizio à V. S. illustrissima descrivere, che col | pag. 425 paragonarla ad una gran cassina, consistendo tutta in un vasto cortilaccio quadro circondato da muraglie di fango si che sembravami entrare in una gran corte di bergamini all'uso di *Lombardia*, ove si fanno quelle forme di grassi cacci, che paiono ruote da carro, delli quali altre volte abbiamo fatto menzione.

Penetrai nell'appartamento del *Principe*, e trovai, che consisteva in una salaccia affumicata con due stanze simili oscure, mal in ordine; per tutto arredo altro non vidi, che una sedia di veluto cremelino alta alla *Venetiana*, che additava il *Trono*, sopra di cui il *Principe* redevali nell'udienze.

L'appartamento della *Principessa* restava diviso, comunicandosi à quello del *Principe* per mezzo d'una ruota all'uso di monache; stile praticata frà *greci* à causa della loro grandi gelosie; vidi nel cortile una carrozza alla *Pollaca* coperta di cuoio, che serviva par condurre la *Principessa* à spasso; in *Italia* averebbe stentato a passare per carrozzo da nola, v'erano parimenti una donzена di *Arabi* | pag. 426 ovvero carri coperti con stuore per le *Damigelle* più qualificate, del corteggio della *Principessa*: la porta veniva guardato da venticinque soldati *Alemanî* li quali parve a me non potessero essere rimproverati di poca vigilanza, mentre anche di inezzo verno senza giuppone sempre stavano battendo la diana.

Ecco in che consiste la *Gran Regia* del *pederoso Bogdan Bei*, del quole fanno tanto schiamazzo *greci* principali del *Fanale* addimandati *chiarizzi* in *Constantinopoli*, e cercano cavarse gli occhi l'un l'atro per giugnere à questi sublime soglio, in cui si fanno servire con assai maggior fasto, è superbia che li *Cresi* e *Alessandri*, mentre quando sono in tavolo, e bevono, vergono assistiti in ginocchioni da quattro paggi con torcie accese, che tante bene spesso non se ne

Locuința acestui *Principe* n'aș ști mai bine s'o descriu, după părerea mea, D. V. Prea ilustre decît s'o compar cu o mare casă, compunîndu-se toată dintr'un întins castel ruinat, pătrat, înconjurat de ziduri murdare de noroi, astfel că-mi păru că intru într'o mare curte de bergamini cum se obișnuiește în *Lombardia* unde se fac acele forme mari de brînză, ca niște roate de car, despre cari am mai vorbit și 'n alte dăji.

Pătrunsei în apartamentul *Domnului* și aflai că se compunea dintr'o săliță afumată cu două camere asemenea întune-coase, rău aranjate; drept mobilă alta nu vezi decît un jilț de modă venețiană acoperit cu o stofă de mătase de un roș aprins, care servea de *tron*, pe care Domnul ședea în timpul audienței.

Apartamentul *Doamnei* era separat de acesta, comunicînd cu acela al *Domnului* prin mijlocul unui coridor, cum e uzul la călugări, stil obișnuit la *Greci* din cauza marelor lor gelosii. Văzui în curte o caleașcă de modă *poloneză*, acoperită cu piele, care servia să ducă pe *Doamnă* la plimbare. În *Italia* cu greu ar fi reușit să realizeze aceasta cu o trăsură de închiriat. Erau deasemenea o duzină de *arabale* sau care acoperite cu rogojini pentru *domnișoarele* de onoare mai de samă din suita *Doamnei*. Poarta era păzită de douăzecișicinci soldați *germani*, cari după părerea mea n'ar fi putut fi muștrați pentru puțină vigilență, pentru că chiar în plină iarnă, fără haine totdeauna — stăteau să sune deșteptarea.

Iată în ce constă marele domniat al *puternicului Bogdan Bei*, despre care fac atîta sgomot *Grecii* de frunte ai *Fanarului*, numiți *Chiarizzi* în *Constantinopol* și încearcă să-și scoată ochii unul altuia pentru a ajunge la acest sublim tron, unde sunt serviți cu destul de mare fast și mîndrie ca la *Cresus* și *Alexandru*, iar cînd stau la masă și beau, sunt asistați în genunchi de patru paji cu torțele aprinse, atît de multe adesea cîte nici la înmormîntările lor nu se numără. Cea mai

conta à loro funerali, venendo la più parte decapitati, ò strangolati in oscure carceri, come la fama minaccia à questa presente, overo deposti ignominio famenteà perpetuo spiantamento delle loro familii, che si ridu | pag. 427 cono poi a rinegare il sagro santo *Vangelo* o à guidonare per *Constantinopoli*, benche sempre pieni del superbo fasto del loro perduto *Principato*

Le chiese sono numerose, e anche passabili frà queste ne hò osservate due con conventi di *caloieri* molto belle, e sontuose. una fu fabricata del famoso *Basilio Vaivoda*, que regna tanto tempo, quasi à dispetto della *Porta* medesima e che seppe così ben bilanciare la cose, che sempre si schermi dalle di lei minaccie, essendogli riuscito quanto si era proposto di terminare i suoi giorni in sede. Questa è fabricata di belle pietre quadre con cupole elevate, e torri ben'alte, ornata di colonne, e balastrate assai ben lavorata mà confuse ne gli ordini dell'architettura; di dentro all'uso *greco* tutto disposta, arricchita di candelieri, e lampade d'argento; in fati si tira assei fuori del' ordinario; son stato assicurato, che quel *Principe* facesse venire maestri fino d'*Italia*, e anche da Roma per detta fabrica, che si vede construta senza risparmio di danaro | pag. 428.

Un' altra più antica resta vicino al palagio del *Principe* incrostato tutta di marmi fogliamati con lavoro assai minuto, a gentile, di dentro poi dipinto, e in tutte queste due vi ho osservati li ritratti di esso *Basilio Vaivoda*, con sua moglie, e figliuoli. Hò ritrovato in queste *chiese* rifreggiati gran quantità di *zepetti*, e *cofanne*, avendo in esse ogn' uno cercato ricoverare, le me più preziose sostanze, affidati, che in caso d'un sacco, o violenza non fosse per restar violatu l'immunità *Ecclesiastico*.

In uno di questi conventi hò trovato un *caloierro Candioto*, che parla benissimo *Italiano*, avendo scorso gran tratto

mare parte dintre ei sunt tăiați sau gătuți în închisori întunecoase, cum amenință faima și pe cel de față sau depuși la o perpetuă foame mizerabilă, cu ruina veșnică a familiilor lor, care sunt constrinse apoi să renege sf. *Evanghelie* sau să fie duși la *Constantinopol*, deși totdeauna sunt pătrunși de mîndra splendoare a *domniei* lor pierdute.

Bisericele sunt numeroase și demne ca înfățișare. Între acestea am observat două mănăstiri de călugări foarte frumoase și bogate ca aspect: una fu zidită de vestitul *Vasile Vodă*, cari domni mult timp, aproape în disprețul însuși a *Porții* și care știu să cumpănească destul de bine lucrurile încît întotdeauna se apără de amenințările ei, reușind să-și termine zilele în scaun după cum își pusese în gînd. Această biserică este zidită din frumoase pietre pătrate cu cupole drepte și turnuri foarte înalte, împodobită cu coloane și balustrade foarte bine lucrate, dar încurcate din punct de vedere arhitectonic. În interior, după obiceiul *grecesc*, este toată pictată, îmbogățită cu candelabre și lampe de argint: de fapt iese cu totul în afară de cele obișnuite. Am fost asigurat că acel *Domn* și-ar fi adus meșteri pînă și din *Italia* și deasemenea dela Roma pentru acel monument, care fu construit fără nici o economie de bani.

O altă biserică mai veche se află aproape de palatul *domnesc*, toată încrustată cu 'olane lucrată cu desene foarte migăloase și distinse; în interior apoi, e pictată și amîndouă aceste biserici am observat portretele lui *Vasile Voevod* cu soția și fiii săi. Am regăsit în aceste *biserici* strînse o mare cîtime de *sipele* și *cofane*, fiecare încercînd să păstreze în ele obiectele sale mai de preț și încredințate acolo, căci în cazul unui jaf sau violențe nu s'ar fi putut călca peste munitatea *eclesiastică*.

În una din aceste mănăstiri am găsit un *călugăr Candiote*, care vorbește foarte bine *italienește*, trăgând mult folos de

della *Chrestianita*, e vantavasi avere da quella asportati più di due mila scudi, burlandosi di molto buoni *christiani*, cher per una messa di facevano elemosina di due, trè, e molte volte fino a sei doppie, frà quelli mi annoverò un cavaliere chiamato il *Co. Ascanio Garimberti*, mancato pochi anno sono in Parma la di cui perdita lagrimerò tutto il resto di mià | pg. 429 vita che per una messa di fece elemosina di venti pezze da otto.

Il buon *Caloiero* si beffava di que semplici generosi, che se la persuadevano per *cattolico*, mi hà assicurato non avere mai celebrato in *Italia*, in *Roma* stessa, che non abbi applicato il *sagrificio* per l'esaltazione del *rito greco*, in depressione *nominativ* del *Pontefice romano*; tanto mi hà giurato di sua bocca con gran baldanza è sfacciataggione, e pure quanti faranno al giorno d'oggi di costovo, che con mentito pretesto e maschereta *Ipocrisia* di *Cattolichismo*, scorderanno per la *christianità*, scroccando, coma hà fatto costui buone somme di constanti, e se ne torneranno, alla barba nostra, ricchi di danari, coll'abbiurare le proffessioni della fede fatte in Roma e fulminare, come V. S. Illustrissimi sà molto bene essere seguito poco fà nel *Patriarcato Constantina palatano*, contra il Sagrosanto *rito Latino* mille scomuniche, e maledizioni.

Condonimi V. S. Ill questi digressioni, stante che tal materia a me, che sono sul fatto renditi troppo sensibile, e non | pg. 430, saprei mai à bastanza esaggerare l'abuso della nostra derisorià facilità, in fidarsi a costovo, si come non cesserei mai invenire contro la loro ostinata malvagità in perseguitara.

Trovai li publici mercati assai ben provisti delle cosa bisognose, in spezie di *carnaggi*, *risi*, *momteche*, o *butiri*, essendone la *Provincia* abbonatissima, solo ci scarseggiano un poco il pane,

pe urma *Creștinilor*, și se lăuda că a scos dela acea mănăstire mai mult de două mii de scuzi, rîzîndu-și de mulți buni *creștini*, cari pentru o leturghie îi făceau pomană de două, de trei sau de mai multe ori, pînă la șase dăți. Printre aceia îmi numără pe un cavaler numit *Co Ascanio Garimberti*, care a murit acum cîțiva ani în Parma (de a cărui pierdere voi plînge tot restul vieții mele) care pentru o leturghie îi făcu pomană de douăzeci de piese de cîte opt scuzi.

Bunul călugăr își bătea joc de acei oameni simpli și darnici, cari i se încredințau drept *catolici*. M'a asigurat că n'a slujit niciodată în *Italia*, în *Roma* însăși, fără să nu fi aplicat liturghia pentru preamărirea *ritului grecesc* și scoborîrea *nominativă* a *Pontifului roman*; și atîtea jurăminte l-au curs din gură cu o mare încredere în sine și obrăznicie. Și cîți încă vor mai fi ca acesta astăzi, care cu pretexte false și sub masca *ipocrisiei* a *catholicismului*, se vor sfărîma pentru *creștinătate*, storcînd, cum a făcut acesta, frumoase sume de constantinați și se vor întoarce la barba noastră, plini de bani, abjurînd profesiunea de credință făcută în Roma și fulgerînd în contra sfîntului *rit latin* mii de excomunicări și înjurături, cum Domnia Voastră Prea Ilustră știe foarte bine că s'a întîmplat nu de mult la *patriarhia Constantinopolitană*.

Vă întreținui pe Domnia Voastră cu aceste digresiuni, avînd în vedere că această chestiune pentru mine, care sunt în materie de venituri foarte susceptibil, e capitală și n'aș ști niciodată cum să exagerez în destul abuzul, care se face cu ușurința prea mare a noastră de a avea încredere în aceștia, precum n'aș înceta vreodată să protestez în contra încăpățînatei lor răutăți în a ne urmări.

Găsii piețele publice destul de bine îndestulate cu lucruri trebuincioase, tot felul de *cărnuri*, *cereale*, *smîntîndă* sau *unturi*, *provincia* avînd toate acestea din bielșug. Numai pînea este puțin cam rară, făcînd

rinscendo di più di non tutta buona qualità.

L'uso della vesti viriili in queste parti è simili a quelle di *Turchia*; defferenti solo, que queste seransi alla cintura assai più dell'uso *Constantinopolitano*, moda, che fuole costi essere affettato, da chi hà ottennuto qualche carica, ò aspira ottenerne in questo Principato.

L'abito feminine commune è assai vilano, e sfolgorato consistendo in tutto, e par tutto in un *Pestramal*, che vuol dire scingatoio di tela turchasia, il quale cingonia le donne sopra la camicia senz'altra forma, che d'involgersi dentro, come in un sacco, quale serve, loro di traversa, di gonna, e | pg. 431 di zinale; sono poi sfacciatissime, e disonatiissime à segno che la carampane di *venezia*, che passono per i più dissoluti postriboli d'*Italia* à paragone di questa potrebbero calcolarsi per i più morigerati chistri di virtuosissime *Vestali*.

Li nobili del paese (a similitudine de *Greci* del *Fanale* in *Constantinopoli*, che si piccano del titoli di *Chiarzy*) fanno pompa della qualità di *Boiariis*, ne sono restati pochi in citta, avendo quasi tutti accompagnato il *Principe* che trovasi al campo.

Quanto alle donne di qualità non ne hò visto à comparire, stante i bisbigli del vicino accompagnamento, e l'assenza de' loro marità, così non saprei far menzione del loro fasto, che non puole non essere accompagnato dalla *Greca* albagia.

Non hò trovato famiglie che si possano dire di prosapii, e discendenze considerabili; in Valachia intendo, e in spezie un ramo de' *Cantacuzeni* già *Imperatori Constantinopolitani*, di queste schiatta il primo | pg. 432 viene ora fieramenta pre sequittato del *Principe* di quella provincia, si è portato al campo, non iò se par reclamare contra il persecutore o pure per sottrarsi alla persecuzione;

du-se una de nu așa de bună calitate.

Intrebuințarea hainelor bărbățești în aceste părți este asemenea celor din Turcia, deosebindu-se numai că acestea se strâng la brîu mai mult decît se obișnuiește la *Constantinopol*, astfel că acestea din urmă pot fi purtate de cine a obținut vreo slujbă sau are de gînd să obțină în acest Principat.

Îmbrăcămintea femeiască ordinară este destul de sumară și curioasă, compunîndu-se în totulul tot dintr'o *pestelcă*, adică dintr'o bucată de *Pestramal* (*plînză roșie*), cu care femeile se 'ncing pe deasupra cămeșii fără altă formă decît înfășurîndu-se înăuntru, ca într'un sac și care le servește de fustă și de pestelcă (fôtele). Sunt apoi foarte obraznice și necinstite, asemenea *caramanelor* din Veneția, care se numără printre cele mai destrăbălate lupanare din Italia; dar în comparație cu acestea ar putea să se socotească cele mai morale mănăstiri de vestale foarte virtuoașe.

Nobilii țării (asemenea *Grecilor* din *Fanar* dela *Constantinopol*, cari își iau titlul de «*Chiarzy*») își fac o glorie din calitatea lor de *boieri*. Ei au rămas pușini în oraș, aproape toți întovărășind pe Domn, care se găsește pe cîmpul de luptă.

Cît privește pe doamnele din aristocrație, nu le-am văzut la înfățișare, dat fiind zăngăniturile taberei apropiate și absența soților lor, astfel că n'aș ști să spun ceva despre strălucirea lor, care însă nu poate să nu fie întovărășită de acea aureolă *grecească*.

Nu am găsit familii cari să se poată zice de viță nobilă și de descendență însemnată. În Valachia aud că se află a-nume o ramură de a *Cantacuzineștilor*, foști *împărafi* în *Constantinopole*. Din această familie cel mai bătrîn este acum cu sălbătăcie persecutat de domnul acelei provincii. El a venit în tabără, nu știu dacă pentru a reclama pe persecutorul său sau pentru a se sustrage persecuțiunii.

porta questa fama di gran ricchezze, e qualità personali; dicesi, che abbia gran patică del *Mondo*, avendo passeggiato l'*Italia*, la *Francia*, e l'*Inghilterra* con avere per tutto data faggio di signore di gran talento, e letteretura; pure dopo lungo giro gli è convenuto ripatriare sotto speranza di riposo, che non hă per anche trovato, e mi stupisco, che una persona, ch'abbi, come esso, gustato della *christianità*, possi rimettersi in queste catene, benche sappia esser tale la forte dell'ucelo, che nusce in cattiva valle, il motivo della sua persecuzione si vocifera che tiri origine dalla sua troppo elevata condiziune, tanto per le doti personali, quanta per le beni di fortuna; si che per legge d'uno spietato ostracismo già inventato, i osservato come per massima di finissima politia della *Repubblica Atheniese*, converralli restare la scopo del | pag. 433, l'invidia, e forse risolversi vivere ramingo, lungi dalle zanne de'suoi persecutori.

Risiede in *Iazi* un vescovo *greco*, al quale conviene par doppli, e ben spesso replicati regali, cioè al *Patriarca Constantinopolitano*, l al *principe della Provincia*; argumenti V. S. Illustrissima come fră tantj lupi ponno le povere pecorelle sussistere, intendo ch'abili in poca distanza da quella *cittă* un vescovo *Latino*, ne mi fovviene di che nazione siasi, mă cosi mal tratato del *Principe*, quanto dallo *scismatico Greco*, che appena appena può vivere, mi è stato detto, che il *Principe* la chiamarse l'anno passato alla corte, e ne facesse gran strapazzi, io non hō avuto fortuna di vederlo, vivendo esso allo sua residenza retiratissimo in odore di gran dabennagine, vorebbero appartamente quegli empio impegnare à forza di mali trattamenti la fede *Apostolica* ad assistero con profusione d'oro, per potere poi pascere la loro avidità col dividersi fra essi la preda.

Gran fomento riceve la *Greca* ava | pg. 434, rizia, resa ormai idolatra dell'oro dalla *Giudaica* perfidia, mentre gli *Ebrei*,

I s'a dus fama de mari bogății și calități personale. Se zice că are întinse cunoștinți despre *lume*, călătorind prin *Italia*, *Franța*, *Anglia*, dînd peste tot dovada unui domn de mare talent și cunoscător al literelor. Totuși după o lungă călătorie i-a venit gustul să revie în patrie, să se odihnească, lucru pe care nu l-a putut găsi. Și mă mir că o persoană, care să fi simțit ca dînsul frumusețile creștinătății apusene, poate să se vîre în aceste lanțuri, cu toate că știa că așa e soarta paserii care se naște în înlănțuita vale. Motivul persecuțiunii sale se svonește că și-ar trage origina în prea ridicata sa situație, atît pentru darurile sale personale cît și pentru averea sa, așa că legea unui crud ostracism, descoperit de mult și observat ca pe o maximă de politică dibace de către *republica ateniană* ar conveni să rămînă scopul invidiei și poate s'ar hotărî să trăiască singur, departe de ghiarele persecutorilor săi

În *Iasi* locuiește un episcop grec, căruia îi place să i se aducă daruri duble și de multeori repetate, ca și *patriarhului din Constantinople* și *domnului țării*. Să judece Domnia Voastră Prea Ilustră, cum bieteale turme trebuie să trăiască printre alțiia lupi! Aud că locuiește la o mică distanță de acel *oraș* un episcop *latin*, nu-mi amintesc de ce nație să fie, dar este așa de rău tratat de către *Domn*, cît și de către *Grecul cel schismatic*, că abia-abia își poate duce zilele. Mi s'a zis că *Principele* l'ar fi chemat anul trecut la curte și i-ar fi făcut violente muștrări. Eu n'am avut fericirea să-l văd, pentru că el trăiește în reședința sa foarte retras într'o atmosferă de mare simplitate. Acei nelegiuți ar voi în mod vădit să oblige scaunul *apostolic*, prin mijlocul unor rele purtări, să verse cu dărnicie aur, pentru ca apoi ei să-și îndestuleze lăcomia, împărțindu-și prada între dînșii.

Avariția *grecească* este mult ațîțată de șiretenia *evreiască* și a devenit acum strașnică adoratoare a aurului. Iar *Evreii*

abitanti in que contorni anno inventato, è innovato, come fanno per tutto, infinità d'angherie, delle quali fattisi, appaltatori, scovonsi à succhrare il sangue à poveri vastalli, a nistiti dell'autorità del *Principe*, sono questi la più parte *Pollacchi*, e non mancano d'ogni rapace industria per opprimere all'uso loro chinugere vien'astretto a passarli per le mani.

Il quarto giorno dopo l'arrivo del campo in que, contorin fece il *gran signore* intendere al *Principe*, che voleva venire à vedere la città da asso governata, questo spedì ordine à gli abitanti della strade piu cospicue (che in *Italia* a gran stento servirebbero per scolatii alle chiaviche, ò cloadi), che dovessero porsi alle finestre, e sù la porte per far apparire la città popolata, cosi una mattina vene il *gran Signore* seguito dal vizir *Azem* et *Mussaip pascia*, accompagnati da circa cinquecenti cavalli, e diede un gito alla città nè luoghi più publici; fu invitato dal *Principe* a bere un | pg. 435 *caffè* nel suo palazzo, il che ricusò ma si condusse fuori mi mieglro notte distante dalla città ad un vaghissimo padiglionzino fatto tendere sopra d'un eminenza in vicinanza del fiume, sotto di cui tratennesi circa trè ore, poi portossi al solito divertimento delle caccie, e in *primo* vizir si restituì al campo.

Tremavano que, popoli, e particolarmente i *greci caloiari* che alla vista di quelle *chiese* conspicue non venisse al *gran Signore* fuggerito da qualche zelanti *Iman*, civè *capellano*, o altra persona *Ecclesiastico* di convertirle in *Moschee*, come più volte altrone è successo, e perche in que conventi fe la passano lantamente, piagnevano più fosto la disgrazia, che fouostava alle loro commodità, che il pericolo, che correva il Servizio *divino*; di cui universalmente non si pigliano gran fastidio.

Era Abate d'uno di que' *conventi* un monaco da *Paros isola* dell' *Arcipelago*,

Buletinul Muzeului Municipal «Ioan Neculce» Iași

locuitorii acelor ținuturi au inventat și introdus, cum fac pretutindeni, nenumărate angarale, pe care luându-le sub a lor oblăduire, se servesc de ele spre a sugesângele bieților țărani încurajați de autoritatea *domnului*. Cea mai mare parte dintre aceștia sunt *Poloneji* și nu se dau la o parte dela orice apucături hrăparețe, pentru a stoarce în folosul lor, pe oricine ar fi constrâns să le treacă prin mâni.

A patra zi după sosirea de pe câmpul de luptă în aceste locuri, *Sultanul* dădu să înțeleagă domnului, că voia să vie să vadă orașul cârmuit de dânsul. Acesta dădu ordin locuitorilor străzilor mai importante (cari în *Italia* cu mare greutate ar servi de canale pentru scurgerea zoiilor în cloacă) că vor trebui să se înfățișeze la ferestre și la porțile caselor, pentru a da un aspect populat orașului. Astfel într-o dimineață își făcu apariția *Sultanul* urmat de *Vizirul Azem* și *Mussaip Pașa* și întovărașit de vreo cincizeci călăreți și dădu o raită prin oraș în locurile mai de seamă. Fu poftit de către *Domn* să bea o *cafea* în palatul său, dar refuză, și se duse în afara orașului la o depărtare de o milă într'un prea frumos cort ridicat pe o înălțime în apropiere de râu, sub care stătu vreo trei ore și dupăce reluă obișnuita sa distracție, a vânătoarei, împreună cu *primul vizir* se reîntoarse în tabără.

Populația tremura de frică și mai ales *călugării greci*, că la vederea acelor *biserici* arătoase să nu-i aducă aminte *sultanului* vreun *iman* zelos (adică preot) sau altă persoană *eclesiastică*, să le prefacă în *moschee*, cum s'a mai întâmplat și 'n altă parte și pentru că în acele *mănăstiri* în care petrec în mod strălucit, plingeau mai curînd degradarea, care pîdea starea lor tihnită, decît pericolul, care amenința serviciul *divin*, de care pretutindeni nu-și prea dau mare osteneală.

Stareț al uneia din acele *mănăstiri* era un călugăr din insula *Paros* din *Arhipelag*,

che di piu era confessore del *Principe*; fui a vizitarlo, e la trovai assai disinvoltă, avendo praticato l'arma (pg. 436 ta veneziana, che però parleva alquanto in *Italiano*, mi raccontò la pavra sodetto, poi avandola passato bene, mi esaggerò quassi con lagrime di tenerezza la gran affabilità del *gran Signore*, che nel passare per la città aveva con tanta clemenza salutato tutto il populo; indi infervoratosi nel discorso, e riscaldatosi dalla sotito aversione à noi alti *latini*, pretendendosi informatissimo della massime, e costumi d'ogni nazione *Europea*, fece una comparazione frà l'*esercito turchesco*, e i *Christiani*, dicendo che se fosse occorso un simile passaggio ad un esercita *Francise*, non si farebbero visto altro, che peruche incipriate con pettini alla mano, e nobiltà, che avreble voluto civettare ogni finestra, e penetrare forsi anche per forza nelle caffè à gran pregiudicio dell'onestà se ad un *spagnolo* tutto fareble stato calpestato dal fasto di chi pretende cò bassa rilevati foggioyar il *Mondo*, se ad un *Aleman* farebbero state le strade seminate d'ubriachi, in somma con una forma derisoria, mà arabiata, fece di tutte | pg. 437 l'*Europee* nazioni una enumerazione ingiuriosa, e sprezzatoria, là dove tutto convertendo in male ammirava la clemenza dell' *Imperial Casa ottomano*, à | cui aveva *Iddio* porta in mano la spada per dominare il *Mondo*, che con tanto affabilità si portasse con tutti, e in fatti li grondavano gli occhi per tenerezza, a me convenere ascoltar con sofferenza tutte queste temerarie esagerationi.

Venne à parlami della dabennagire del *Principe*, di cui esso dirigea la coscienza i mi fere vedere in distanța di trê miglia, da *Iazi*, un monastero da esso costrutto con gran carità, in fatti mi persuasi, che anco il bon *Caloiero* sotto pretesto di religiosa pietà forse, una delle sanguisughe di quel paese, che con l'amministrazione della coscienza del Principe si facesse à uo bell'agio la b arba.

care pe lângă aceasta era și confesor al *Domnului*. I-am făcut o vizită; îl găsi destul de obraznic; servise și 'n armata *venețiană*, deaceia vorbea puțin și *italienește*. Îmi povesti frica ce a tras, dar apoi trecând totul cu bine, exageră, povestind aproape cu lacrimi pline de afecțiune, felul de purtare manierat al *Sultanului*, care, în trecerea sa prin oraș, a salutat cu atîta blîndeță întreg poporul. De acolo, prinzînd tot mai mult gust de vorbă și încălzindu-se de obișnuita ură pentru noi *latini*, pretinzîndu-se că este foarte informat de preceptele și obiceiurile fiecărei națiuni *europene*, făcu o comparație între armata turcească și *creștini*, zicînd că dacă s'ar fi întîmplat o asemenea plîmbare unei armate *franceze*, n'ar fi trebuit să se vadă altceva, decît oameni, cu peruci pudrate cu cipria, cu pieptini în mână și nobili care ar fi voit să pâlăvrăgească la orice fereastră și să pătrundă chiar cu forța în cafenele călcînd orice bună cuviință. La o armată *spaniolă* totul ar fi fost călcat în picioare de fastul, cu care pretinde prin mijloace puține să uimească *lumea*, iar de o armată *germană* ar fi fost toate străzile împînzite de bețivi. În scurt subț o formă simplă dar mînioasă făcu despre toate națiunile *europene* o înșirare injurioasă și desprețuitoare și privind totul cu ochi răi admira blîndeța *sultanului turcesc*, căruia D-zeu îi pusese în mână spada pentru a stăpîni *lumea* și care cu atîta de multă manieră se purta cu toți. Și într'adevăr îi curgeau lacrămile de atîta dragoste, încît nu puteai să nu suferi ascultînd toate aceste îndrăznețe exagerări.

Apoi îmi vorbi despre faptele nesocotite ale *domnului* a cărui conștiință (religioasă) o îngrijia. Îmi arată la depărtare de trei mile de *Iași* o mănăstire zidită de el cu multă dărnicie și de fapt mă încredință că încă bunul *călugăr* că subț pretextul unei pietăți religioase ar fi fost una din lipitorile acelei țări, care subț cuvînt că îngrijește de conștiința religioasă a domnului își făcea în voe mendrele sale.

Ebbi gran gusto à farlo cicolare, a che non vi volle gran difficoltà, anzi per lusingarlo, asaltai con grande encomia generosità del *Principe* stesso che spicca in *Constantinopoli* nella casa da esso fabricata al fande, in cui abito | pg. 438 il signor *Co Lessé* già *ambasciator Cesareo*, che in tutti è ricca. e superba, non sò, se V. S. Illustrissima l'abbia osservato, dopo il di lei risarcimento, vero è, che di essa diconsi gran cose, mentre una sola stanza udii un giorno valutarla circa diece mila scudi, prezzo proporzionato ad un sontuoso palagio, mi ricordo aver in essa ammirato le vitriate di invenzione, e manifattura veramenta ingegnosa.

Ritorniamo all' abate di *Iazi* con cui seppe tanto simulare, che mi riuscì scroccarli un buon fiasco di acqua vita regaleta, che mi servi, se non ad altro, a digerire li spropositi da esso uditi, è à quel prezzo altretanti al giorno ne avrei di bono voglia inghiottiti.

In un altro *convento* trovai un *caloiero*, chi si faceva della famiglia *Guzadina* da *Ciffanto*, il quale disscesi avere in *Roma* un fratello *cappuccino*; mi condussi alla sua cella, e trovai in esse nascosto un' altro suo fratello secolare questo mi raccontò avere avuto impiego nell' armata *maritima* | pg 439 *Veneta*, e mi soggiunse, che il conservare esso il genio e l'enclinazione *franca*, la rendeva contumace presso il *Principe*, il quale la angariava in estremo, e la volevva forzare e servire in campo con diece cavali o sue speze | graname eccedente la sua fortuna | e però li conveniva stare ritirato e nascosto.

Lo ricercai come forse venuto ad abitare in questa parti, ad esso disemi che nell'antica divisione della famiglia *Guzadina*, quando perdettero il dominio di *Ciffanta*, con altri beni considerabili in *Grecia*, un ramo era passato in *Moldavia*, dal quale esso, e i suoi fratelli derivavano, de un'altro, mi dise discendere

Avui multă plăcere să-l fac să vorbească într'una, pentru care lucru nu trebuia să depui multă efortare, ba chiar spre a-l linguși copleșii cu multe laude dărnicia *Domnului* însuși, care strălucește în *Constantinopole* în casa clădită de el pentru serviciu, și în care locuiește domnul *Co. Lessé*, fost *ambasador imperial*, care este peste tot bogată și luxoasă. Nu știu dacă *Domnia Voastră Prea Ilustră* a observat-o după reparația ei. E drept că de ea se zice lucruri mari, căci o singură cameră auzii într'o zi că e prețuită la zece mii de scuzi, un preț proporțional cu așa palat elegant. Îmi amintesc că am admirat într'însa vitrourele de invenție originală și de o artă într'adevăr ingenioasă.

Ne întoarserăm la starețul din *Iași*, pe care știai să mi-l cîștig așa de bine, că reușii să-i scot o butelie mare de excellent rachiu, care îmi servi dacă nu la altceva cel puțin să pot mistui toate vorbele nelalocul lor auzite și cu prețul acela aș mai fi înghițit multe altele cu plăcere în acea zi.

Intr'o altă *mănăstire* găsii un călugăr, care zicea că se trage din familia *Cozadini* din *Ciffanto* și-mi spuse că în *Roma* are un frate *capucin*. Mă conduse în chilie sa și aflai în ea ascuns un alt frate al său de călugărie. Acesta îmi povestii c'a servit în *marina venețiană* și îmi adaugă că prin faptul că păstra geniul și spiritul *francez*, îl făcea să devie nelipsit de lângă *domn*, care-l trata destul de aspru și vroia să-l forțeze să servească în armată el cu zece cai ai săi pe socoteala sa (ceace înțrecea cu mult averea sa) și deaceia îi convenia să stea astfel retras și ascuns.

L'am întrebat cum a ajuns să locuiască în acele părți și el îmi zise că la o veche risipire a familiei *Cozadini*, atunci când pierdură moșia din *Ciffante* împreună cu alte bunuri nenumărate în *Grecia*, o ramură a trecut în *Moldova*, din care se trăgeau el și frații săi. Dintr'o altă ramură îmi zise că se trage monseniorul

Monsignor *Guzandino Vessovo Latino* del *Zante* vivante, soggetto per le sue rare dati, e particolarmente per la sua profonda dottrina nel *Greco letterale*, molto ben noto, specialmente in *Roma* ave con grand' applauso hà impiegato qualch' anno nella *biblioteca vaticana*, suppongo, che V. S. illustrissime, abbia piena cognizione di questo *Prelato*, ed' io impregio di aver avuto l'Onore | pg. 440 toccando il *Zante* nel passaggio mia in *Levante* baciarli le sagre vesti.

Altri rami mi riferi essere sporsi nell' *Arcipelago* della detta famiglia, che soggiacevano alle sciagure, e alte schiavitii di quelle miarabli *Isole* servili, poi mi ricerco, se avassi io notizia di un ramo di essa stabilità in *Franchia*, cioe in *christianità* dal quale asserviavro essere nel presenti secolo uscito un cardinale.

Mi sovvenne dopo breve ristessione trovarsene in *Bologna*, una famiglia *senatorii*, che vive con decoro, e splendore condegno al suo lignaggio, anzi in memoria di ciò mi sovvene un matrimonio sequitò frà una *dama* di queste casato, e il sig. *Quaranto Juesta villani* soggetto qualificatissimo che un ricordo avere conosciuto in Parigi, ove frà gli altri Italiani, oltre le parti singolari, delle quali reste dalla sua nobilissima prosapia ornato, faceva spiccare la vinacità spirtosa del suo talenta à piu riscontri.

A tål raggvalia si disposero di due buoni | pg. 441 fratelli passarsene a *Roma*, protestandosi volere sottonittersi alla *Sagrosanta Romano Sede* | poi condursi a *Bologna* per ricevere qualche saccorto da que' generosi *signori*, de' quali poi si rederanno all' uso *Greco*; non sò fe averanno effettuato il lor disegno, che mi guirerono in breve voler mettere in esecuzione.

La vicinanza, che tiene la *Moldavia* a molto *Province* principali, come *Podolia*, *Ucraina*, *Vallachia*, e la navigazione del *Danubio*, che la bagna per lungo tratto, rendono ad esse commoda la negoziazione,

Cozadin, episcop latin din *Zante*, care trăește și care-i cunoscut pentru deosebitele sale calități și mai ales pentru adâncă sa cunoștință a *literaturii grecești*, în special în *Roma*, unde cu foarte mare demnitate a servit câțiva ani în *biblioteca Vaticanului*. Presupun că Domnia Voastră Prea Ilustră are deplină cunoștință de acest *prelat* și eu mă simt măgulit de a fi avut onoarea, să-i sărut sfintele veșminte, când am ajuns în insula *Zante*, cu ocazia plimbării mele în *Levant*.

Alte ramuri ale pomenitei familii îmi dădură știre că sunt risipite în *Arhipelagul* grecesc, că sufereau diferite nenorociri și umilinți, proprii acelor nenorocite insule supuse. Pe urmă mă întrebă dacă am cunoștință de o ramură stabilită în *Franța* grație religiozității căreia se știe că ea a dat în secolul nostru un cardinal.

Îmi amintii după puțină gândire că se află la *Bolonia* o familie de *viță nobilă* care trăește cu decorul și splendoarea demnă de familia sa. Ba chiar în minte îmi vine amintirea unei căsătorii săvârșite între o *doamnă* din acea familie și domnul *Quaranto Fuesto Vilani*, o persoană de foarte bună condiție, pe care îmi amintesc că l-am cunoscut la Paris. Acolo printre ceilalți italieni, pe lângă deosebitele sale calități, cu care îl înzestraseră descendența sa atât de nobilă, mai străluccea și prin agerimea spirituală a talentului său în mai multe direcții.

La auzul acelei știri cei doi buni frați erau gata să plece la *Roma*, spunând că voesc să se supună *sfântului Scaun Roman*, apoi să meargă la *Bolonia*, pentru a primi vreun ajutor dela acei *seniori* darnici, după care se vor întoarce în *Grecia*. Nu știu dacă vor fi pus în practică planul lor, dar ei îmi jurară că în scurt timp îl vor executa.

Apropierea de care se bucură *Moldova*, de multe *țări* de samă ca: *Podolia*, *Ucraina*, *Valahia*, pe urmă plutirea pe *Dunărea*, care o udă o bună bucată, facă negoțul să devie înfloritor. Cu toate

tutto che le soverchie angherie praticate da chi governa, nè ruini il traffico, però li *Tartari*, che non apprendono la *Greca* avidità vengono da *Krim*, e portano molte pelli graziose di *Sciamurri* chiamati *Zibellini* di *Ermellini*, *Volpi* di *Moscovia*, frà le quali qualcheduna se ne trova di *nere*, benche rare, venendo queste molto stimate, e trafficano con pienezza di libertà.

Non trovai colà *Franco* veruno fuori che un *Orologgiaro Francese*, che parmi | pg. 442 si fosse maritato; veniva stipendiato dal *Principe* per suo servinigio; mi raccontà che la passava assai bene mentre li fruttava il suo impiego circa uno scudo per giorno, oltre molti incerti, che frequentamente li capitavano.

Dupo che il nostro *Pade gesuita* restò de noi assicurato, risolse celebrare nella chiesetta, che resta in poca distanza dall'ospizio assai angusto, ma sufficiente, e capace per li *Latini*, che colà si trovano; parmi avere udito, che fosse altra volta officiata da *PP. Francescani conventuali*, dopo de' quali è passato all'amministrazione di questi della *compagnia* di *Giesu*.

Un giorno quel rinegato, che sopra nomai pretendersi delli *Conti* della *Vacaresco* vene a trovarmi all'ospizio suddetto, il quale anch'esso frequentava cinguetando alquanto in *Latino*, ma del ben rinegato; costul per buscar da vivere si è posta a far il *Medico*, quando trovai in *Adrianopoli* credo, che porti le scatole dietro alli *signori Masselini Cigala*, o a qualche altro soggetto di stima; hora, che | pag. 443 è in campo solo varrebbe fara l'*Esculapio*, era audato a trovare il medico del *Principe*, che è un *Ebreo*, ma trovò chiusa la porta.

Affaticavassi costui a consigliarmi caricarmi in capo un tûrbanto a sua imitazione per una mezza donzena d'anni, tanto che avessi fatto fortuna, che mi predicava infallibile, spergiurava con im-

că, diversele greutăți pe care le fac guvernânții minează transportul. Totuși *Tartarii*, care nu sunt stăpâniți de lăcomia grecească, vin din *Crimea* și aduc o mulțime de piei prețioase de *samur* numite *zibellini*, *piei de hermelină* de *vulpi* de *Moscova*, printre care se'ntâmplă să fie negre, cu toate că sunt rare și toate aceste sunt foarte căutate, iar comerțul se face cu deplină libertate.

Aici nu găsi nici un *francez*, afară de un *clasonnicar* francez, care îmi pare că era căsătorit. El era salariat de cătră *domn*, pentru serviciul său. Îmi povesti că o ducea destul de bine, căci serviciul său îi aducea un venit de aproape un scud pe zi, pe lângă mulți alții care îi picau foarte des.

După ce părintele nostru *ezuit* fu asigurat de cătră noi, rămase să slujească în bisericuță, care se află la o mică distanță de mănăstire. Ea era mică dar suficientă și încăpătoare pentru *latinii*, care se găsesc acolo. Îmi pare să fi auzit că în alte vremuri acolo slujiau părinți din ordinul *Franciscanilor conventuali*, după cari a trecut în administrația acestora din *tagma Ezuizilor*.

Intr'o zi acel renegat de care pomenii mai sus, care se pretindea a fi *contele Văcărescu* mă căută la mănăstirea mai sus pomenită, la care și el se ducea des rupând puțin în *latinește*, dar o latinească ca a unui renegat. Acesta pentru a avea cu ce trăi, începuse să facă pe *medicul*, când se găsea în *Adrianopole* cred, și umbla cu cutiile de doctorii după domnii din familia *Masselini Cigala* sau în urma altor persoane importante. Acuma că se găsește în tabără ar vrea sigur să practice arta lui *Aesculap*, merse să aducă pe medicul *domnului*, care este *evreu*, dar găsi ușa închisă.

Acesta se străduia să mă sfătuiască să-mi acopăr capul cu turban ca și el, timp de vreo câțiva ani, cât îmi va trebui să strâng ceva avere, căci aceasta nu putea să dea greș. Se jura cu afurisenie

peccazioni, ch'esso interiormente viveva *christiano*, e che del *Turco* non conservava che l'esteriore, astretto a ciò dalla sua sinistra fortuna; anzi in contrasegno di questa di offensiva a mangiare con esso meco della carne di porco proibita frà *Turchi*, come di bere vino; cosa che io stimai bene di credere senza venire alle prove; mi soggiungeva essersi dati simili esempi infiniti; frà quali uno de più validi scieglieva quello del famoso *Giorgo Castriotto*, che visse circonciso piu anno sotto nome di *Scanderberc*, la di cui ritirata allo patria rase poi comendabili le sue attoni generose alla posterità.

Io mi pigliava gusto di santirlo ciculare, e mostrava gustare delle postune | pag. 444 spropositate, che mi prometteva, mà non mi accorgeva, che insensibilmente mi andava intrucando nella rate, mentre altro non era il suo fine, che tirarmi di bocca qualche intenzione, la quale quando non fosse, stato, che equivoca, e ben generale, averebbe, esso saputo con falsi testimonij (che in *Turchia* sono frequentissimi) avvalorarla, a segno che stringendomi alla vita non mi sarebbe mancato una qualche mangiate di zecchini per fuggirli de gli artiglij, e uscire dal periculo, a cui quel sacrilego mi riduceva.

Mi confermò in tal sospetto mi ambasciata, che mi fece fari dal suo servitore *Spagnolo* rinegato; una sera dopo l'*Ave Maria*, la quale consisteva in una mesa, e pura suggestione per farmi cadere in una qualche parola, che alludesse alla pretesa promessa, che con lusinghe voleva da me tirare, e servissi poi di esso per testimonio à farmi inciampare; cosi cominciavi ad allargarmi, e benche volesse seguirmi per tutto, io cercova sempre pretesti per desimpegarmi | pg. 443 con che s'avvide, che m'ero accorto della trappola, dissimuli prò, nè mostrò accorgesene.

că în sufletul său rămăsese *creștin*, că din credința *turcească* nu păstra decît exteriorul, constrîns la aceasta de nenorocita sa soartă. Ba pentru a-mi adevăra aceasta se oferea să minînce cu mine carne de porc, care e oprită la *Turci*, precum să bea și vin, lucru pe care îl crezui pe cuvînt fără să fie nevoie să-mi mai dovedească. Imi adăugă că poate să-mi dea multe exemple de felul acesta, între care unul din cele mai evidente îl alese pe acela al vestitului *George Castriot*, care practică circumciziunea și trăi astfel sub numele de *Scandenberg*, a cărui îndepărtare de patrie făcu ca acțiunile sale generoase să fie apoi slăvite de către urmași.

Eu mă prefăciam că-mi place să-l ascult pâlăvrăgînd și mă arătam convins de fericirile nepotrivite ce-mi promitea, dar nu-mi dădeam sama că pe nesimțite căuta să urzească fire de pînjen în jurul meu, căci scopul său nu era altul, decît să-mi scoată din gură intenția mea, care dacă n'ar fi fost decît echivocă și în termeni vagi, ar fi știut ca martori falși (așa cum se obișnuște în *Turcia*) să o pună în valoare, ca pe urmă stringîndu-mă cu ușa, să fi fost nevoit să-i dau o sumă de țechini ca să scap din ghiarele lui și de pericolul, la care acel nelegiut mă expunea.

Mă întări în presupunerea aceasta o însărcinare pe care o dădu servitorului său *spaniol* renegat. Intr'o sară după *Ave Maria*, care consistă într'o minunată și curată sugestie, pentru a mă face să scap vreun cuvînt, care ar face cît de puțină aluzie la pretinsa mea promisiune, prin lingușiri voia să-mi scoată vre-o mărturisire și apoi servindu-se de mărturia lui, să mă înfunde. Dar eu pricepui să mă depărtez și cu toate că în fel și chip căuta să mă urmărească, știui prin fel de fel de pretexte să scap cu obraz curat. Apoi observând că am simțit cursa ce-mi întinde, se prefăcu că nimic nu s'a întîmplat și nu se arată c'a înțeles ceva

Tornato il signor *Gobbato* dal campo ci disponemmo alla partenza da *Iazi* per vederci al *Danubio*, e imbarcarci a costa volta; non vi fù verso, che a forza d'offerta, ne di danasi potissimo trovare carri, o cavalli per i nostri bisogni, che però ci convenne conducci al *Vestiario* col presentarli la lettera del signor *Pannaioto* che in riguardo di essa impiegò tutta la sua autorità, e ci provide di quanto ci occorreva; anzi c'accompagnò con un ordine espresso a tutti li *Vechiardi*, *Epitropi*, o amministrativo di comunità che ci dovessero spesare gratis per tutto il camino; tanto valeva l'appoggio del signor *Pannaiotto* in quelle parti accettammo la cortesia, non ad sologgetto, che per servirci dell'amentà nel ritrovare il nostro bisogno senza danni di veruno intendendo di pagar il tutto con ogni pontualità.

Ringraziammo il *vestiario* che ci fece altre offerte, poi fatto un poco | pag. 441 di provizione per il viaggio summo all'ospizio e metter in ordine i nostri carri, e a licenziarci da quel buon *religioso*, che ci accompagnò con abbracciamenti, e lagrime di tenerezza, anche quella sera il dlzgraziato rinegato volle darmi l'ultimo assalto, avendomi fatto diri, che li conveniva parlarci a solo a solo per mio servizio, con che però usu doversi temere di cosa veruna, li fui replicari, che la mattina sequente fosse venuto dopo il levar del sole, che anerossimmo avuto discorso a suo beneplacito, mà prima della mezza notte entrati ne' nostri carri ci partimmo alla volta di *Galaz*, trovandoci all'appariri del giorno circa dodici miglia distanti de *Iazi*, mi parve essere alleggorito da un gran peso con avere terminate l'insidie, che colui mi tramava, delle quali benche mi ridessi mi conveniva pero ingnietarmi, mentre in caso di avania, cioè calunnia, ò impostura mi averebbe convenuta scommodare gli amici, e forsi anche sensibilmente la borsa.

In corso di tre giorni ci rendemmo | pag. 447 a *Galaz* per campagne piane,

Intorcându-se domnul *Gobbato* din tabără, ne pregătirăm de plecare din *Iași*, pentru a ne îndrepta spre *Dunăre* și a ne imbarca în acea parte. Dar aceasta nu fu posibil, căci cu toate darurile noastre și banii, nu puturăm găsi căruțe și cai pentru trebuințele noastre așa că în cele din urmă furăm constrânși să mergem la *visternic*, să-i înmănăm scrisoarea boerului *Panaite*, care văzând-o, desfășură toată autoritatea sa și ne dădu tot ceace ne trebuia, ba chiar ne recomandă cu un ordin expres la toți *bătrânii*, *epitropii* sau administratorii de comunități că vor trebui să ne ducă gratis tot drumul. Așa de mult valora sprijinul boerului *Panaite* în părțile acelea. Primirăm politeța oferită, nu însă cu gândul a ne servi de ea, în scopul de a ne face interesele noastre fără vreo răsplată, ci înțelegând de a plăti totul cu perfectă punctualitate.

Mulțumirăm *visternicului*, care ne mai făcu și alte daruri, apoi aprovizionându-ne cu câteceva pentru călătorie, luă dispoziții la mănăstire să fie pregătite carele noastre și ne luarăm ziua bună dela acel cumsecade *cleric*, care ne întovărăși cu îmbrățișări și lacrimi afectuoase. Și în acea sară nenorocitul renegat vroi să-mi dea ultimul asalt zicându-mi că voia să-mi vorbească între patru ochi în interesul meu și că nu trebuie să mă tem de nimeni. Îi răspunsei să vie a doua zi dimineată, după răsăritul soarelui, că vom putea sta de vorbă după dorința sa. Dar înainte de miezul nopții suindu-ne în căruțele noastre plecarăm spre *Galaji*, așa că ne găsirăm la revărsatul zorilor la aproape douăsprezece mile depărtare de Iași. Îmi păru că m'am ușurat de o mare greutate punând capăt curselor, pe care acesta mi le întindea și de care, cu toate că îmi venea să râd, îmi dădea fiori de neliniște, căci într'un caz de ultragiu, adică calomnie, sau minciună ar fi trebuit să-mi incomodez prietenii și poate în mod sensibil deasemenea și punga.

În timp de trei zile ajunserăm la *Galaji* străbătând câmpuri netede și plăcute, dar

e amene, ma incolte, per il camino ci occorse passare varii casali tutti distrutti e inabitati, e quando volevamo mangiare, ci conveniva procacciarlo co' bastoni ammazzando galline, anatre, ô altro, che ci veniva alle mano, mentre coe osebire l'ordine, e offerire danari era impossibile, che ci venisse accordato cosa veruna da que gli abitanti, che quando vedevano poi li polli morti, si contentavano del pagamento, tanto è vero che dal *Greco* non è possibile tirare cosa veruna con le buone, sia sotto speranza di premio, è di pagamento, mentre esso non vuole per sua direzione altro che il bastone, il quale per divina Provvidenza trovasi ben collocato nelle mani del *Turco*, che non si rende avaro a questo perfida nazione, e pure non è mai a bastanza.

Per il camino non ci è occorso toccar luogo considerabile, fuorche *Vaslui*, e *Brlad* casali mal acconci, in uno però di essi hî osservato una *chieso*, antica di pietre quadre assai | pg. 448 maestosa, mà corre tutta in precipizio.

Finalmente ci rendemmo a *Galaz*, uno di principali porti del *Danubio*, appartenente pure al *Principe* di *Moldavii*; la Saiche, che negoziano per queste parti montano dal *mar nero* sopra il *Danubio* fini a questo porto, più oltre non avanzano, non trovandosi fond o sufficiente a quello, che elle pescano.

Ci fermammo colà due giorni, né quali mi portera a vedere le *chiese* più principali, e ne trovai trè, ô quattro molta insigni, una ne vidi *Latina* servita de un Padre *conventuale* *Pesarese* di casa *Ressi*, se non sbaglio, il povero *religioso*, spaventato, da gli abstanti, erasi riŕitato nel passaggio dell'armata, nu assienraroni molti, che vivesse questo molto esemplarmente, e che la *chiesina* forse assai bene in ordine, mà a causa dela di lui assenza non potei entrarvi dentro.

Ricominciammo colà a rissoffrire il martirio delle zanzole e quegli abstanti tutto che matici si provedono | pag. 449 di certi trabacchette, portatili par liberarsi

necultivate. In drum ni se întâmplă să trecem prin diferite sate toate distruse și nelocuite, iar când voiam să mâncăm eram nevoiți să căutăm a omori cu bastoanele găinile, rățele sau altele, care ne veniau la îndemână. Iar dacă voiam să procedăm cu ordine și să oferim bani, era imposibil să ni se dea vreun lucru de acei locuitori; dar dacă vedeau pe urmă găinile moarte, se mulțumiau cu plata. E perfect adevărat că dela ortodox nu este posibil să ai vreun lucru cu binele, fie sub speranța recompensei fie sub a cea a plății, căci el nu vrea să facă nimic fără bătae cu bățul, care din fericire se găsește bine pus în mâinile *turcului*, care la rândul său nu se arată de loc sgărcit cu această perfidă națiune și nici odată totuși nu este îndeajunsă.

Pe drum nu ni s'a întâmplat să ajungem în vreun loc mai de seamă afară de *Vaslui* și *Bărlad*, orașele cu urâtă înfățișare; într'unul din aceste am observat o *biserică* veche de pietre pătrate destul de impozantă, dar căzută toată în ruină.

În sfârșit ajunserăm la *Galafi* unul dintre principalele porturi ale *Dunărei*, aparținând și acesta *Domnului Moldovei*. Luntrele care umblă în aceste locuri, se urcă din *Marea Neagră* pe *Dunăre* până la acest port și mai departe nu înaintează, negăsindu-se bani în deajuns la acei ce ar pescui.

Ne oprirăm acolo două zile, în cari mă dusei să văd *bisericele* mai principale și găsii trei sau patru mai importante. Vizitai una *latină*, în care slujia un *preot conventual* din *Pesaro*, din familia *Ressi*, dacă nu mă 'nșel. Bietul cleric înspăimîntat de locuitori, se ascunsese la trecerea armatei. Mulți mă încredințară că acesta ar duce o viață foarte exemplară și că *bisericuța* s'ar găsi într'o stare destul de bună, dar din cauza lipsei lui nu putui să intru într'însa.

Reîncepurăm acolo să suferim martirul țințarilor, iar locuitorii aceia, fiind țărani, se apăra cu niște corturi portative pentru a scăpa de acel mare necaz. Noi ne adă-

da quel gran tormento, noi ci riducemmo in casa d'un donna vedova, che ci concesse corte semente alloggio, ma trabacche non se aveva, si che più ci conveniva veglias di notte, che di giorno.

Trovammo un abbondanza di gambari indicibile, e di una straordinario grossezza; in fatti con due terzi d'un giulio ne facemmo tanta provizione, che avrebbero bastati a caricarne due asinae, con quelli ci regolavamo e n'eramo tanto stomacati, che non ci cibavanno, che del latte, che avevano attaccato al guscio nel dorso, e per curiosita amarinammo un barilletto di zampe, e code con aglio, oglio, e aceto, che il solo odore si svegliano l'appetito.

Fù il signor *Gobbat* riassalito dallo sua emigrania tanto intensa, che vaneggiava; fattosi alli fine coraggio risolse cacciar si sangue da se medesimo dal braccio destro, dal che parve restasse alquanto alleviato i riavviosa un poco entrano in certe barche tratte d'un pezzo escavate, in un albero | pg. 450, aguisa di gran conche, come quelle, che sogliono in *Christianità* abbeverare gli animali, e ni spazio di circa quatt'ore giugnenimo per la seconda del fimre à *Tamarua* ultimo confine della *Moldavia*; volle il signor *Gobbato* mettere il piede à terra aggravati dalla doglio di capo; cosi mi condussi anch'io alla città, e fui a visitare qualche *chieso* che trovai povere e ruinate.

Note. Cele publicate mai sus sunt cuprinse în scrisoarea a 5-a cu următorul cuprins:

La quintà include il viaggio coll' esercito ottomano nesi la Polognia, il gran festo con cui marchia il grand Signore, la pompa di suoi padiglioni, l'ingresso in Moldavia, il ritorno per il Danubio sopra una Saica carica di grano, i plena di schiavi con molte particolarità del campo ottomano

do Isacce citta della Bulgaria situata sul Danubio 26 agosto 1672.

Corneliu Magnus Parmensis aetati ann. XXXX.

Buletinul Muzeului Municipal «Ioan Neculce» Iași

postirăm în casa unei femei văduve, care ne oferi cu gentileță găzduire, dar corturi nu avea, așa că mai curând eram dispuși să stăm treji noaptea, decât ziua.

Găsirăm într-o cantitate de necrezut raci de o mărime extraordinară. De fapt cu două treimi de «*giulio*» ne făcurăm atîta provizie, că ar fi ajuns să încărcăm doi măgari; cu acești raci ne hrănirăm regește și ne desgustarăm așa de mult, că nu mai mîncarăm decât lapte, încît ne ținuseră pe saltele, pe spate și luarăm ca titlu de curiozitate un butoiăș de picioare și cozi, preparate cu untdelemn și oțet, a căror simplu miros îți deschidea pofta de mâncare.

Domnul *Gobbato* însănoșat din a sa lăngoare, răsă așa de mult, încît leșină; dar luîndu-și îndemn în cele din urmă se hotărî să-și scoată sînge din brațul său drept, de care se pare că a rămas mult ușurat. Odihnindu-se puțin ne așezarăm în niște corăbii făcute dintr'o singură bucată de arbore scobit în felul unei scoici, întocmai cum sunt în *Apus* acelea în cari se adapă animalele și în timp de aproape patru ore ajunserăm la *Tamarova* la hotarul *Moldovei*. Domnul *Gobbato* voi să pule puțin piciorul pe pămînt, bolnav de o durere de cap, așa că mă dusei și eu puțin în oraș pentru a vizita vre-o *biserică*; dar le găsi sărace și ruinate. „

A cincea cuprinde expediția armatei turcești spre Polonia, marele lux de care se înconjoară Sultanul, pompa corturilor sale, intrarea în Moldova, întoarcerea pe la Dunăre pe o luntre încărcată de grâu și plină de sclavi, cu multe amănunte despre tabăra turcească.

Din Isacce, oraș din Bulgaria, așezat pe Dunăre. 26 August 1672.

Cornelius Magnus din Parma în vîrstă de 40 ani.

Plecînd de la *Ismail* autorul scrie :

Tutta la notte, poi alzatosi il sole strimammo meglio paseguire il viaggio, come facemmo arrivando in brieve spazio ad un altro luogo detto *Vaslui*, one resiu in un altra vastissima appertura, che fă il fiume, . . . pg. 331.

Iar în alt loc scrie :

Marchiammo sempre in vicinanzai del fiume *Pruth* per il gran bisogno dell'aqua, della quale tutto che torbido, e fangosa era necessario che si abbeverasse, l'esercito tutiero, tanto gli uomini, come le bestie*, pg. 335.

Iar după ce descrie luxul cortului Sultanului, văzând pe kir Panaioti scrie de el acestea :

«Partato il mezzo giorno summo tutti tre d'accordo dal signor *Panaiofo*, io li resi la lettera del signor *C. Fieschi*, i quale esso storno el maggior senzo, e in riguardo diessa miesibi ogni possibile servizio, lo trovai, che stava desleso sopra un tapeto sotto un bel padiglione, leggendo un bel libro di *Filosofia morale di Aristotele in Greco*, mi fece immediatamente coricare vicino ad esso, ed avemmo un discorso circa due ore misto di varie cose.» pg. 346.

Iar mai jos vorbind de armatele moldovenești și Muntenesti scrie acestea :

Le collinette circonvicine erano sporse delle tende, e barache dell'armi ausiliarie *Moldave* e *Valacchie*, che survivevano in quel luogo col resto dell' *esercito* e aspettarono e cavalli l'ingresso del gran signore per servire.

Erano queste due nazione divise în due gran corpi di cavalleria superbamente montata, ciaschedune aveva la sua divisa differente, portando li *Moldavi* una sopraveste di *zendalo cremesino*, e i *Valacchi* una di *giallo*, potevano questi ascendere circa a quindecim mila cavalli, che di piè fermo spartiti ne due corni dell'ingresso del campo stavano schonrati cie qualche ordine facendo vista pomposa.» pg. 393.

«...Toată noaptea, apoi soarele răsărind, ne hotărîrăm mai bine să continuăm călătoria, cum și făcurăm, sosind în scurtă vreme la o altă localitate numită *Vaslui* (*sic*) unde am intrat într'o altă câmpie foarte întinsă, pe care o face fluviul.»

«...Mergeam mereu în apropierea râului Prut, din cauza marelui lipse de apă, care, cu toate că era turbure și măloasă, era trebuincioasă pentru adăpatul armatei întregi, atît oameni cît și animale...»

«Plecat în după amiază cu toții suntem după cuvînt la domnul *Panaiofi*, îi dădui scrisoarea domnului *C. Fieschi*, pe care îl prețuia în cel mai mare grad și în privința lui îmi oferi orice serviciu posibil. Il găsi stînd pe un covor sub un cort frumos și cetind o frumoasă carte de *Filosofie morală a lui Aristotel în grecește*. Îmi recomandă imediat să mă așez alături de el și începurăm o discuție de aproape două ore asupra unor subiecte variate.»

«Colinele învecinate erau acoperite cu corturi și barace ale armatelor auxiliare moldovenești și muntenesti, cari se uniau în locul acela cu restul armatei și așteptau călare intrarea Sultanului pentru a-l ajuta.

Aceste două națiuni erau împărțite în două mari corpuri de cavalerie foarte bine echipate; fiecare avea cîte un simbol diferit, moldovenii purtînd o tunică de taftă roșie și Muntenii una galbenă. Aceștia puteau să se urce cam pînă la 15,000 cai, care erau împărțiți în cele două laturi ale intrării taberii, fiind înșiruiți într'o oarecare ordine, prezentînd un aspect pompos.»

Iar mai jos vorbește de Iași și de marele visternic.

...dopo di che vistomi risoluto di partire, mi consiglio portarmi à *Iazi*, città *christiana*, e *Metropoli* della *Moldavia* in cue risede il Principe d'esso; anzi m'accompagno con un suo biglietto, diretto ad uno de' principali di quella *corte* che sosteneva la carica di *vestiario* (impiego onorevolissimo presso le *greci*, e che solea al tempo degl' *imperatorii Constantinopolitani*, assere sempe conferito a qualche principal *signore*, e molte volte a *principi del sangue*) pag. 406

Apoi:

Per incamminarci alla città di *Iazi* ci conveniva passare il fiume Pruth, che refosi più angusto, era più profundo; aveva il Principe di questa *Provincia* addimandato *Duca bei* (della cui sussistenza nel governo, temesi assai, e forsi anche della testa) ordonato un ponte sopra certe banche connesse insieme, e coperti di tavole; il concorso ad esso era numerosissimo, mentre tutte le provisioni, che questi *Provincia* serviva al *campo ottomano* passavano per quello; così ci convenne à gran stento in ispazio di piu d'un ora portasi da una riva all' altra, pg. 407.

Apoi:

Continuammo il nostro camino verso di *Iazi* e passato tutto il boschetti ci convenne fare una salate di circa due miglia; li quale per essere alquanto laboriosa c'obligò mettere il piede à terre, il discorso del successo ci servi di trattenimento, con che se non ci aleggeri, ci raddolci almeno la fatica, pg. 416.

Obs. Traducerea textului o datoresc d-lui Mesrobeanu profesor, căruia îi mulțumesc. Vezi N. Iorga „Un călător italian în Turcia și Moldova“ (Anal. Acad. Seria II, Tom. XXXIII; 35 seqq.

...după aceasta văzîndu-mă hotărît de a pleca, mă sfătui să mă duc la Iași, oraș creștin și capitală a Moldovei, în care locuiește Domnitorul lor; chiar mă întovărăși cu o scrisoare a sa îndreptată către unul din boerii acelei curți, care îndeplinia slujba de *visternic* (slujbă foarte în cinste la *Greci* și care se obișnuia în timpul împăraților bizantini, fiind încredințată vreunui boier de frunte și de multe ori fiilor domnești), pag. 406.

Pentru a ajunge la orașul Iași, trebuia să trecem riul Prut, care este când mai îngust, când mai lat. De cătră domnul acestei țări care-l chema *Duca bei* (de a căruia prezență în guvern se teme destul de mult și poate chiar și de capul său), s'a comandat să se facă un pod peste câteva bărci puse una lîngă alta și acoperite de scânduri; numărul celor ce l-au făcut era foarte mare. Astfel că toate proviziile pe care această provincie le distribuia taberii turcești treceau pe acele poduri și în chipul acesta puturăm cu mare greutate în timp de mai multe ore să trecem de pe un mal pe celălalt.

Ne urmarăm drumul nostru spre Iași și dupăce trecurăm întreaga pădurice a trebuit să facem un drum anevoios de aproape două mile, care pentru a fi tot atît de fructuos, furăm nevoiți să punem piciorul pe pămînt, iar nădejdea că vom scăpa ne ajută la îmbărbătare, care dacă nu ne ușura, cel puțin ne îndulcia oboseala.

Gh. Ghibănescu

VII. PARTEA ADMINISTRATIVA

Desbateri și comunicări

(seria VIII-a)

91). *Proces Verbal No. 91*. Ședința de la 31 Dec. 1929. Președintele arată colegilor fascicula 7-a din buletinul *Ioan Neculce*; e un vol. de 344 pagini. Și acest volum are o tablă de materie, iar indicele alfabetic se va face pentru toate 10 fasciculele.

Dl. casier prezintă bilanțul de venituri și cheltuieli pe exercițiul anului 1929, din care reiese că s'au încasat numai 118429 lei 80 bani, din prevederile de 120000 lei, deci un minus la încasări de 1,570.20 lei; în schimb la cheltuieli s'au făcut economii de peste 6000 lei, căci s'au cheltuit numai 113741.10 lei din 120000 lei la prevederi. Cele mai mari cheltuieli le prezintă tipărirea buletinului cu suma de 93250 lei, față cu 66000 lei la prevederi.

Din raportul dintre încasări și cheltuieli reiese un excedent de 4688 lei 70 bani, care s'a dispus a fi trecut în registre ca sold al anului încheiat 1928.

— Plata colaboratorilor se rădică la 3096 lei, din care se varsă pe sama exercițiului 1929 suma de 1331 lei ca subvenții și donațiuni din partea d-lor Gh. Ghibănescu (1000 lei), 214 lei (M. Costăchescu) și 117 (Sever Zotta).

• Tot în această ședință se întocmește următorul buget pe exercițiul anului 1929:

A. Venituri		B. Cheltuieli	
I. Sold	4688.70	I. Intreținerea localului . .	1000.00
II. Subvenția Primăriei de Iași	20000.00	II. Cumpărări de cărți și obiecte de artă . . .	6000.00
III. Vânzarea buletinului . . .	30000.00	III. Mobilier	2000.00
IV. Subvenții și donații . . .	53000.00	IV. Cancelaria	2000.00
V. Extraordinare și dobânzile capitalului	2311.30	V. Școala de Epigrafie . .	1000.00
Total	110,000.00	VI. Buletinul «Ioan Neculce»	70000.00
		VII. Colaboratori	3000.00
		VIII. Jetoanele membrilor comitetului	3000.00
		IX. Transporturi, taxe și remize	15000.00
		X. Extraordinare	8000.00
		Total	110000.00

Deci bugetul pe exercițiul anului 1929 s'a întocmit cu *una sută zece mii lei* la venituri și cheltuieli.

În această ședință dl. Sever Zotta face următoarea comunicare cu privire la filiațiunea lui Vodă C. Cantemir.

Despre neamul Cantemireștilor ¹⁾

Introducere

Studiile genealogice au fost la noi totdeauna neglijate, sau, cu puține excepții, în mod neștiințific cultivate, în dauna exactității cunoștințelor istorice. Astfel sunt puține familii domnitoare, sau boierești cu rosturi istorice, cari au, sau au avut genealogiile lor complete și tocmai înrudirile și încruscările lor erau mai ales hotărâtoare în compunerea Divanurilor, precum și în tot complexul de frământări politice-sociale în legătură cu diferitele Domnii.

Un eveniment tragic din secolul al XVII-lea și totdeauna o mare pierdere culturală, decapitarea cronicarului Miron Costin, de exemplu, se explică în parte de cătră regretatul *I. Tanoviceanu* prin cearta pentru moșia *Ceucani* (jud. Tutova) dintre *Ilie Enache Țifescu* și *Lupul Bogdan Hatman*, ginerele lui *Constantin Vodă Cantemir*, care acesta fusese prin *sofie* rudă mai apropiată cu *Irimia*, fiul lui *Anton Pitarul*, care lăsase moșia vărului său *Enache*, tatăl lui Țifescu. Bogdan îl amenință pe Țifescu că i se «*va pustii casa*» dacă nu-i va vinde moșia, iar acesta cedă, de frică, fără să primească bani. Mai târziu Țifescu denunță socrului asupritorului său conspirația dela nunta din *Băcani*, la care el însuși a luat parte ²⁾. Motivul denunțului ar fi fost, după Tanoviceanu, câștigarea încrederii Domnitorului, care în primul rând trebui să-l bănuiască pe Țifescu din cauza resentimentelor sale și a încuscirii sale cu Velișco Costin, pretinsul pretendent ³⁾.

Iată cum un mic detaliu genealogic, înrudirea mai apropiată a Doamnei lui Cantemir cu Irimia, ne lămurește asupra faptei, în aparență inexplicabilă, menită să zădărnicească o întreagă conspirație de răsturnare de Domnie.

Astfel de exemple pentru priceperea mai adâncă a istoriei noastre, care, dată fiind importanța deosebită a boerimei latifundiare, era mai puțin supusă curentelor vremii, decât capriciilor soartei și ambițiunilor individuale, sunt numeroase, și deaceia se impune, cu toată enorma pierdere de timp, care adesea ori este aproape de sacrificiu, o cât mai mare clarificare a raporturilor genealogice privitoare la casele domnitoare și boierești mai însemnate.

Din acest punct de vedere ni-am dat osteneala, cu prilejul bicentenarului morții lui D. Cantemir, pe de o parte să controlăm afirmațiunile lui genealogice, cuprinse în *Vita Constantini Cantemyri* ⁴⁾, pe de altă parte să aducem puțină lumină în întunericul, care înconjură încă originea acestei familii domnitoare. La sfârșit vom publica câteva documente inedite și spițe de neam.

I

Considerațiuni genealogice privitoare la „*Vita Constantini Cantemyri*”

Chiar prima pagină a broșurei ni dă importante date genealogice și cum mai toate vor face obiectul criticei noastre, o reproducem aproape în întregime.

«*Constantinus Cantemyr natus est, anno 1612 a mundi salute, mense Novembri 8-va, Theodoro Cantemyr et Maria parentibus, in paterno pago Silistenii dicto,*

1). Studiul acesta a apărut întâi, incomplect, în *Revista Arhivelor*, București, 1924, I și II.

2). Let II, 240.

3). *Anal. Acad. Rom. S. II. T. XXXII*, 808—44.

4). București, Tip. Acad. Rom. 1883, după o copie aflată în Muzeul Asiatic din Petrograd.

in districtu Falcziensi, super fluvium Ilan sito. Fuit autem parens ejus Theodorus ex veteri Cantemyriorum prosapia oriundus, filius Nestoris, nepos Basilii, pronepos Ibanis¹⁾ ex praedecessoribus Gregorio et Theodoro Cantemyr novo cognomine Siliștanul, qui primus ex Cantemyriorum Crimensium, ad Christi vexillum sub Principe Stephano cognomento Magno, anno mundi 6951, se convertit. Parens Constantini principis Theodorus Cantemyr duos habuit filios, Constantinum et Nestorium ex altera uxore (mater enim Constantini post sex menses partus Constantini est mortua) et filiam unam Constantini natu majorem; quae virginitatem Christo vovens schema monachicum accepit et Macrina fuit appellata. Mortua est haec senectute confecta anno Domini 1677 et in monasterio paterno Urlaczii dicto, a Constantino et Nestorio fratre honorifice est sepulta in majorum suorum coemeterio. Nestorius, ex altera matre frater, quinque annis natu minor, a Demetrio Cantacuzeno Moldaviae Principe ob fratris Constantini in Valachiam fugam, integrum annum in carceribus vinctus, ex diutina incarceratione tabem contrahens aetatis anno 48, est mortuus, et in Ecclesia Czacariorum est sepultus anno Domini 1627. Ingruentibus Crimensibus et Budzikiensibus Tartaris commissum sibi Codri gubernium strenue defendens, a Scythis graviter fuit vulneratus, ex quo vulnere paucis post diebus est mortuus. Constantinus Princeps cum esset annorum quindecim, post patris obitum, possessionumque suarum extremam depopulationem, relicta patria, in Poloniam ad Regem Cazimirum²⁾ se contulit.

Din genealogia aceasta, criticată de altfel și de alții³⁾, reiese că Teodor era fiul lui Nestor, nepotul lui Vasile, strănepotul lui Ioan (Ivan), care acesta era fiul lui Grigorie și nepotul primului Teodor, a lăsat următoarea descendență:

TEODOR CANTEMIR † 1627 în lupta cu Tătarii		
căs. I-a cu Marla, † Mai 1613		căs. II-a cu X
Macrina călugărița ⁴⁾ (prob. Maria din mlrenle) † 1677 înmormântată în Urlați (Fălciu)	Constantin Cantemir n. 8 Nov. 1612 Siliștean (Fălciu)	Nestor n. 1617 † 1665 înmormântat în bis. satulul Ceacăr ⁵⁾

Genealogia aceasta, pe cât de scurtă, pe atât este plină de greșeli și contradicții. Să le luăm pe rând.

Cel dintâi Silișteanul nu se chema Teodor, ci Petru precum reiese din documen-

1). Evident rău transcris în loc de Ioannis sau Ibanis.

2) = Ioan Casimir.

3) Iorga, *Ist. Lit. Rom. în sec. XVIII-lea* I, 298; Ghibănescu *Surete și Izvoade* VII, Pref. XIX—XX.

4). Vezi și pomelnicul Bisericanilor din 1661. „Io Constantin Voevod și fiii săi Antioh Voevod, Io Dimitrie Voevod și părinții lui Tudor Macrina Monahia, Doamna Anna, Maria, Alixandra (= Ruxanda), Doamna Ecaterina și copiii lor”. (Ghibănescu în „*Uricarul*” 1895, XXIII, 310).

În același pomelnic, publicat de același în 1890, cetim însă Io Constantin V. și fiii lui Io Antioh Voev., Io Dimitrie Voev. și părintele lui (evident Const.) Tudor, Macrina monahia, etc. (Rev. *Arhiva*, Iași, 1890—91, II, 118) cetire mai în conrordanță cu textul din „*Vita*”.

5) După părerea d-lui Prof. Bedreag în Basarabia la hotarul jud. Fălciu. Dicționarul geografic al Basarabiei nu-l menționează.

tul din 6999 (1491) Oct. 15, prin care Ștefan cel Mare îi întărește cumpărarea satului Mănești cu «mănăstire pentru 95 zloți tătarești¹⁾).

Acest sat eră situat la o depărtare de 5–6 km. de locul, unde a fost satul *Silișteni*²⁾, care nu mai există și nu este a se confunda cu alți Silișteni, din acelaș județ, cari au fost la gura Mușatei³⁾. Este deci de presupus că tot un Silișteanul este identic cu strămoșul lui Cantemir, mai ales întrucât controlarea filiațiunei prin calculul generațiilor⁴⁾ dă un rezultat normal. Teodor I (Petru) s'ar fi născut c. 1432. Un alt element de încredere ar fi numele Nestor al bunicului lui C. Cantemir, de oarece îl vedem revenind la nepotul lui și se știe că la noi este foarte uzitat a se da numele bunicului.

Pretinsa *revenire* a numelui *Cantemir* la urmași, nu e de loc probabilă după atîta timp, mai ales întrucât numele nici nu este cunoscut documentelor secolelor XIV–XVII, iar convertirea lui Teodor I făcând abstracție de anul greșit 6951 (1443), pare un mit. *Nestor*, n. 1617, e dat ca mort în vîrstă de 48 de ani din cauza suferințelor din închisoare în care-l aruncase *D. Cantacuzino*. Deci a murit în 1665. Însă Cantacuzino nu domnește decât abia în 1673 și atunci este în foarte bune relațiuni cu C. Cantemir, căruia îi botează un fiu, chiar pe *Dimitrie*⁵⁾.

Regele *Cazimir* al Poloniei, la care ar fi plecat Cantemir în 1627, nu poate să fie de cît Ioan II. Cazimir, însă acesta *n'a domnit* decât abia în 1648. În 1627 a domnit încă *Sigismund III*, † 1642. Totuși nu ne îndoim că tânărul Cantemir a părăsit țara, din cauză că nu dăm de loc de urma lui în documentele interne pînă în 7175 (1667) Mart 12⁶⁾.

Pe lângă greșelile lui D. Cantemir a mai adăugat și copistul una, întrucât «*Anno Domini 1627*» nu se referă la moartea lui Nestor, ci la cea a lui *Teodor*. După «*sepultus*» trebuia să înceapă un alt pasaj cu cuvintele „*Theodorus Cantemyr anno Domini 1627 ingruentibus*» etc. De anul morții lui Teodor s'a ocupat și d-l Iorga⁷⁾, exprimându-și părerea că ea a avut loc în 1624, „anul marii năvăliri a Hanului“. Un document pare a confirma părerea d-lui Iorga. În 7149 (1641) Apr. 21. Vasile V. V. întărește lui *Racoviță Cehan*, al 2-lea Logofăt, i. a. „satul *Silișteanii* din acelaș ținut (Fălciu) ce este dreaptă *cumpărătură* tatălui său Petre Cehan *de la fiili Silișteanului din Bârlad*“⁸⁾. Petre Cehan se pare că nu mai trăia în 1625 (7133) Mart 24, căci în acea zi fiul său, Constantin, cumpără o parte din Dumbrăveni (Vaslui)⁹⁾, iar Petre nu se mai află menționat prin documente.

Documentul din 1641 este important pentru că ni arată pe fiil Silișteanului ca trăitor în *Bârlad*.

Astfel se explică de ce C. Cantemir după întoarcerea lui din Țara Românească

1) Ghibănescu, *Uricar* XVIII, 53 și I. Bogdan, *Documentele lui Ștefan cel Mare* I, 466.

2) Ghibănescu, *Surete și Izvoade* VII, p. XIII.

3) *Op. cit.* VIII, 296.

4) Sunt 6 generații genealogice, adică dela naștere la naștere. Durata unei generații bărbătești este la noi prob. de 30 de ani în medie. În Germania, după Ottokar Lorenz, c. 33,3 ani. (*Lehrbruch der ges. wiss. Genealogie*, 107).

5) „*Vita*“, 13.

6) „*Cantimir și Canolachi și Bejan diregătorii de Bârlad*“ isc. КАНТИМИР. (Iorga, *Stud. și doc.* VI, 25).

7) *Op. cit.*, 288.

8) Ghibănescu, *Surete*. VIII, 288.

9) *Ibid* 268.

(Dec. 1664¹⁾) a fost numit Vornic de *Bârlad* împreună cu alți doi²). El ne mai explică și cauza emigrării lui Catemir în Polonia: *sărăcia*.

Se poate că extrema depopulare a Siliștenilor a fost cauza vânzării moșiei strămoșești, dar retragerea fiilor la Bârlad și emigrarea indică ruina economică a familiei.

Lipsa de cultură a lui C. Cantemir este deci a se pune în legătură cu lipsa de mijloace de educație.

Și alți urmași ai *Silișteanului* (Toader II), par să fi săracit. Astfel în 7154 (1646) Apr. 12, Anesia, cu fata ei Varvara, «*nepoata Silișteanului*» vând $\frac{1}{4}$ din Părtești (Fălciu) lui Racoviță Cehan al 2-lea Logofăt, cu 16 lei³). Această a *două* cumpărătură din partea unui membru al familiei *Cehan* (Racoviță) în moșii ale Silișteanului, ne face să presupunem o *înrudire* între ambele familii, cunoscut fiind dreptul de preempțiune al rudelor.

De altfel poate nu e o întâmplare că C. Cantemir a *botezat*, încă din *boerie* pe Dumitrașcu, fratele lui *Mihai Vodă Racoviță*⁴).

Alte anomalii genealogice din „*Vita Constantini Cantemyrii*” privesc *sofiile* lui. În biografia lui *Tindal*⁵) se zice „*Constandin Cantemir* a fost de *patru* ori în-surat, *soția* sa de-a treia a fost mama lui *Demetriu*”.

D. Catemir însă nu ni dă decât trei *soții* ale tatălui său.

~ 1) *Anastasia*, nepoată de frate («*nepotem ex patruelae*» a Domnitorului Țării Românești Gr. Ghica, cu care s'ar fi căsătorit *silit* de el (*a Principe coactus*) în 1646 în vârstă de 34 de ani. Însă căsătoria aceasta este pe de o parte necunoscută genealogiei familiei Ghica, pe de altă parte precum a relevat și d-l Iorga, Gr. Ghica n'a domnit decât abia în 1660⁶). Deci n'avem încredere în afirmațiunea aceasta. Poate că a fost *Anastasia* înrudită cu *soția* lui Ghica, moldoveanca *Marla Sturdza*⁷).

~ 2) *Ruxanda Gane* «*quae unica totius familiae remanserat*», având cu ea o fiică *Ruxanda*⁸). Curios că nici un alt izvor nu mai confirmă căsătoria aceasta, deși s'au făcut cercetări speciale de către d-nii Ghibănescu și C. Gane. Luându-ne după D. Cantemir ar urma că Găneștii de azi sunt o altă familie decât cei din 1540. Cu *Ruxanda* cu care s'a căsătorit, se pare supt *Dabija*, deci ante Sept. 1665, a trăit numai 3 ani.

○ 3) *Ana Banlăș*, «*nepotem ex matre*» a Doamnei *Anastasia Duca*.

Din ordinea cronologică a expunerii lui D. Cantemir înțelegem că căsătoria a avut loc în 1668 și că în anul următor Dec. 4 s'a născut *Antioh Cantemir*⁹), deși *Neculce* pretinde că în 1695, când a început să domnească *Antioh*, el „*era om tânăr ca de douăzeci ani*”¹⁰), deci născut c. 1675. D. Cantemir, fiul mai mic, fiind născut în 26 Oct. 1673¹¹), se vede cât de sceptici trebuie să fim față de unele afirmații ale cronicarilor.

1) Sfârșitul Domniei lui Gr. Ghica.

2) Iorga I, c. și Ghibănescu, *Isp. și Zap.* III 2, 87, (1699) și a. I. «*Vita*» 9.

3) Ghibănescu, *Op. cit.* VIII 296.

4) «Un copil mai mic de cât ginerele său *Mihalaki*» (*Neculce* în *Let* II, 243). Nu poate să fie decât *Dumitrașcu*. Acesta a fost *Postelnic* în 1701. (Ghibănescu, *Surete* VIII 327) deci s'a născut înainte de 1685, când C. Cantemir devine Domn.

5) *Ist. Imp. Otoman*, II 795, n. 2.

6) *Ist. Lit. Rom.* în sec. XVIII-lea 299.

7) V. despre ea Engel gesch. der Moldau und Walachey, 313, și a. I.

8) *Let* I 200.

9) „*Vita*” 6—10.

10) *Let*. II. 256.

11) „*Vita*”, 13. Întrebare, întrucât în ziua aceasta cade *Sf. Dimitrie*, dacă povestea cu nașul D. *Cantacuzino* este *adevărată*.

Nici aici documentele nu ne ajută. Unul singur, din 7184 (1676) Mai 29, ni confirmă că soția lui Cantemir serdariul, viitorul Domn, se cheamă *Anița*¹⁾, dar atâta tot. Singura ediția rusească a vieții lui C. Cantemir, apărută în 1783 la Moscova, ni dă detalii despre familia Anei.²⁾ Ea să fi fost fiica unui *T. Bantăș* († Iași 1675) și să fi avut 2 frați, Vasile și Mihail, și o soră Anisia, căsătorită cu un alt Bantăș, Artenie, care continuă familia după stângerea liniei Anei prin moartea nepoților ei de frate³⁾.

Despre predecesorii lui T. Bantăș, prelinsul socru al lui C. Cantemir, nu știm nimic. D-l Ghibănescu crede că el era originar din satul Murgești (azi Bereasa) jud. Vaslui⁴⁾; de fapt *cel mai vechiu Bantăș, cunoscut nouă*, a fost din jud. *Vaslui: Nicoară Bantăș, Vornic*, căruia în 7094 (1586) Aug. 15, mătușa sa Todora, fiica lui Gașpar, îi vinde partea sa din Drăgușeni⁵⁾, sat în care Bantăș își avea și așezarea lui⁶⁾ probabil după mama lui, care va fi fost o descendentă din străvechiul stăpân al satului, „*Dragoș de la Stavnic*” de supt Alexandru cel Bun⁷⁾. Cum dela Bereasa (Murgești) la Drăgușeni nu sunt decât circa 15 km., e probabil ca Bantăș acesta să fie strămoșul celor din Bereasa și astfel D. Cantemir ar fi și el un descendent din Dragoș dela Stavnic, descălecătorul satului Drăgușeni. D. Cantemir mai afirmă că Ana a fost nepoată „*ex matre Anastasiae uxoris Principis Ducae*”⁸⁾ „*Nepotis ex matre*” înseamnă nepoată de fiică. Nicăieri însă nu se poate constata că Doamna Anastasia n. Buhuș, a avut o fiică căsătorită cu un Bantăș, sau o altfel de înrudire cu familia aceasta.

De altfel, Doamna Anastasia, după moartea soțului ei la Lemberg (31 Martie 1685)⁹⁾ s'a recăsătorit cu un grec¹⁰⁾ și nu putea să aibă în 1668, când s'a căsătorit Cantemir cu Ana, o nepoată de fiică. Înrudirea sau încuscrirea cu Anastasia, dacă a existat, a avut loc deci mai curând prin mama Anastasiei, Doamna Dafina (Ecaterina), născută Jora, care a avut câțiva bărbați¹¹⁾. Ana să fi murit „*post quintum conubii annum*”, deci în 1673, la nașterea fiicei sale Safta (Elisabeta)¹²⁾. Cum în 1673 s'a născut D. Cantemir, data trebuie să fie posterioară. De altfel „*nec multo post*” a murit Macrina¹³⁾ monahia, care știm că a murit în 1677¹⁴⁾.

Iar cât privește cuvintele de extremă laudă, aduse de D. Cantemir culturei mamei sale: „*mulier inter mulieres illius seculi in primis recensenda, literis optimis instructa*” etc., ele îl onorează ca *fiu*, dar nu le credem, întâi pentru că ar fi o excepție prea mare în acel secol, al doilea pentru că a fost nevasta analfabetului C. Cantemir, și al treilea pentru că la moartea ei Dim. Cantemir era prea mic ca să aprecieze cultura mamei sale, moartă numai după 5 ani de căsătorie, mai ales întrucât el a fost al doilea născut.

4). Care a fost a 4-a soție a lui C. Cantemir? „*Vita*” tace. Dar din menționatul studiu al lui Tanoviceanu aflăm că el a mai avut una, cu numele curios de „*Cubăe*”

1). Ghibănescu în *Arhiva* din Iași I, 390. (Vânzare către Cantemir Serdarul și jupâneasa dumisale Anița).

2). Idem în rev. *Viitorul*, Iași, 1903, No. 19.

3). Kneaz Lobanow-Rostovskii, *Ruskaia Rodoslovnaiia Kniga* I, 31.

4). I. c.

5). Idem *Surete* X, 10.

6). Zap. din 15 Mart, 7095 (1587). «иже въ часъ Драгъшени с домъ Кантэи» (Ibid p. 11).

7). Ibid 8.

8). „*Vita*” 10.

9). Let II, 32.

10). Ibid, 223.

11). Pârvan în *Conv. Lit.* 1904, 982.

12). „*Vita*”, 14.

13). Ibid.

14). V. m. s.— Știm de altfel că Ana trăia în 1676 Mai 29. (V. m. s.)

vară primară cu Ieremia, fiul lui Anton Pitarul, care lăsase moșia sa *Ceucani* tatălui lui Ilie Țifescu¹⁾. Dacă numele „*Cubăe*” n’ar fi de *două* ori menționat în studiul citat, am crede că e o eroare de tipar, atât de straniu ni pare el și atât de puțin distins.

Moștenirea cu pricina are loc în 1673, deci pe când C. Cantemir eră căsătorit cu *Ana*, dar menționarea *Cubăiei* este cu mult posterioară.

O concluzie este greu de tras. Poate că *Cubăe* a fost o *poreclă* (căci nici ca nume de botez nu ne este cunoscută) a *Anei*.

Oricum, însuși D. Cantemir menționează moșia *Ceucani* („*Czeucanii*”), unde tată-său a adunat „*totum suum famulitium*” spre a sărbători „*filiae suae nuptias cum fillo defuncti Bogdani (Gheorghie) per septem dies*”²⁾. Relația lui Tanoviceanu corespunde deci, în ce privește cel puțin numele satului, cu cea a lui D. Cantemir; în *Ceucani*, probabil, unde *Cubăea* aveă o parte de moșie³⁾, a fost Cantemir vecin cu Gh. Bogdan jîtnicerul, cuscru lui, ceiace a contribuit la suspiciunea lui pe lângă Duca Vodă⁴⁾. Curlos ni pare că Lupul Bogdan a fost de 4 ani logodit cu Ruxanda, dacă ar fi să ne încredem în narațiunea lui D. Cantemir, care pretinde că în momentul decapitării lui Gh. Bogdan (2 Oct.⁵⁾ sau 2 Nov.⁶⁾ c. v. 1679) „*Lupul desponsatus erat filiae Cantemyri*” însă că n’a avut loc căsătoria decât cu prilejul expediției lui Duca la Viena, deci în 1683⁷⁾ când Cantemir cu alți boieri s’a răsvrătit, și retrăgându-se cu „*totum suum famulitium*” la *Ceucani* a sărbătorit timp de 7 zile „*filiae suae nuptias*”. Nunta aveă, ca și cea din Băcani, caracter politic, explicabil întrucât alte întrniri ar fi fost suspecte pe timpurile acelea.

E aici prilejul să rectificăm o eroare genealogică comisă de noi în „Arhiva genealogică” II, 92—93, privitoare la familia Bogdan. Luându-ne atât după izvodul de moșii al *Serdarului Vasile Bainski*, cât și după „*Vita*”, 20 și 80, am emis acolo părerea că Bainski, a fost ginerele lui „*Bogdan Ionașco*”⁸⁾ ținând pe fiica lui Grozava în căsătorie. Recente cercetări⁹⁾ ni arată însă că Bainski a fost ginerele lui *Gavril Bogdan* comis, fratele lui *Gheorghie* și al lui *Ionașco*. Grozava eră deci vară primară cu Lupul Bogdan, iar Bainski *văr* prin alianță, iar *nu unchiu* cum pretinde Cantemir: „*Lupuli Bogdani patruelem*”¹⁰⁾ și „*avunculus erat generi mei Bogdani*”¹¹⁾.

Următoarea spiță va lămuri mai bine raporturile genealogice aici menționate.

1) V. m. s.

2) „*Vita*”, 18.

3) Tanoviceanu, *op. cit.* 813.

4) „*Vita*” 14. În 7265 (1757) Febr. 20, moșia a fost a lui I. Bogdan vel Logofăt și în hotarnica din acest an se menționează „*Pietrele lui Cantemir*” (Antonovici, *Doc. Bârlădene*, II, 28).

5) Iorga, *Stud. și Doc.* VI, 540.

6) Ms. inedit aflător în prop. d-lui N. Docan.

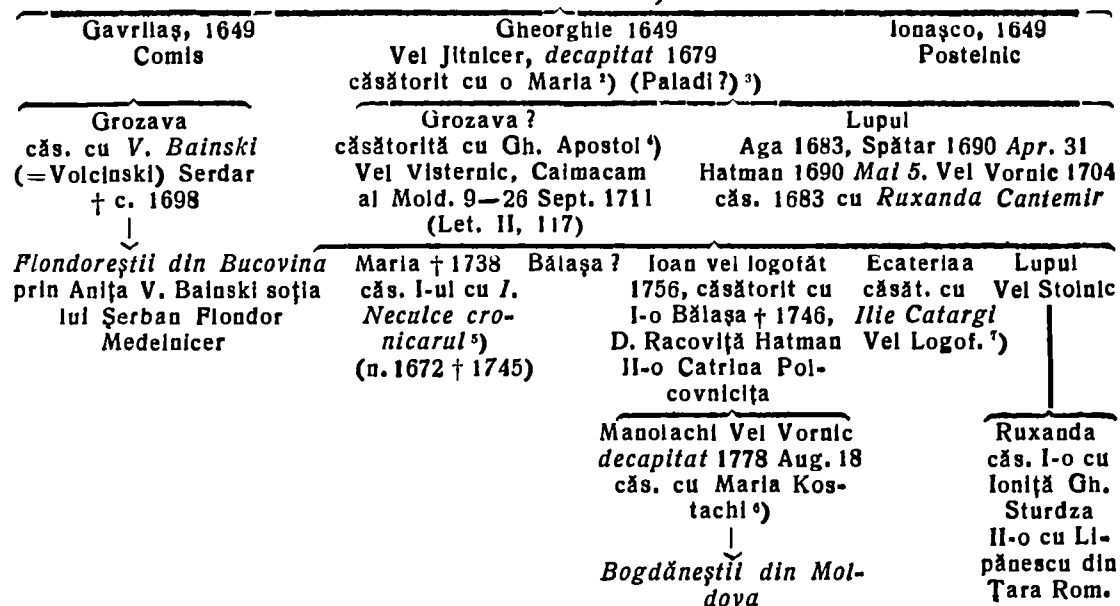
7) V. și Iorga *Ist. Lit. Rom. în sec. XVIII-lea*, 306.

8) „Izvod de moșii de pe *socru Bogdan Ionașco* și de pe *Gavrilăș Bogdan*”.

9) Arh. Stat. Iași. Tr. Lit. B. D. 436, f. 145 urm. și doc. din 1800 Aug. 5 în proprietatea noastră.

10) P. 20.

11) P. 80.

... BOGDAN ¹⁾

Cu acest prilej merită să notăm că Hatmanul C. Bogdan, adoptat Paladi, n'a fost precum arată arborele genealogic din „Lecca, 100 case” fiul lui Manolache Bogdan, ci *fiul lui Gh. Bogdan Căminar* ⁸⁾ și *nepotul de fiu* al lui Manolachi. Constantin a murit în 30 Mai 1831 ⁹⁾, iar tată-său a murit după 10 Iunie 1827 la Roma, unde ședea în *strada Fratina No. 12*. Din Roma dă o vechilime (procură) lui Ludovic Cocapani pentru administrarea moșiilor din Moldova ¹⁰⁾. Între ele se află și *Ciocani* ¹¹⁾ (= *Ceucani*). Actul din Roma este foarte solemn și are iscălitura cardinalului Mauri, a Cancelarului ambasadei austriace pe lângă Vatican, etc. Căminarul e numit mereu „*Escelenție-sa*”. O altă procură dă lui Iosif Maria Adami în 10 Iunie 1827 și acesta arendează moșiile unui I. Criste Ballasan, obligându-l între altele să grijească de biserici, preuți și dascăli. Actul e întărit de Mitropolitul Veniamin Kostachi ¹²⁾.

Înainte de a încheia spicuirea noastră genealogică prin „*Vita*” trebuie să facem o constatare, care de altfel se impune. Suntem convinși că tatăl lui D. Cantemir *nu* se chema *Costantin* cu numele lui de *botez*, ci abia cu prilejul urcării sale în scaun, în 1685, și-a luat numele acesta mai ortodox, urmând obiceiul monahal de a păstra inițiala numelui. În *nici* un document, anterior Domniei lui, nu e numit, sau iscălit cu numele

1) Originea familiei nu este până acum lămurită. D-l R. Rosetti (*Pământul* etc. p. 238) crede că se trage din Gheorghe Pârcălab de Hotin (socru lui Ieremia Movilă V. V.).

2) Antonovici *op. cit.* III, 292.

3) „*Vita*” 58.

4) *Ibid.* 62.

5) Tanoviceanu în *Anal. Acad.*, XXVII, Spița.

6) Com. de d-nul N. Docan.

7) Arh. geneal., I, 182.—Celelalte date sunt în cea mai mare parte din Arh. Stat. Iași.

8) Arh. Stat. Iași, Dos. cit.

9) *Ibid.* Tr. 83, op. III-o 92, Dos. 2, f. 71.

10) Doc. în proprietatea noastră, tradusă din italiană, copie.

11) Arh. Stat. b. c. f. 63.

12) *Ibid.*

Constantin, ci *numai* Cantemir și cu boeria respectivă, deși, din contra, boerii omiteau mai curând numele patronimic, decât cel de botez. Și cronicarii noștri par a confirma constatarea aceasta.

Astfel *N. Costin* scrie: „Cantemir Clucerul, *ce-i zic Constantin Vodă*“¹⁾ și dă capitolului care se ocupă de Domnia lui titlul: „De Domnia lui Cantemir Bey, *ce-i zic Constantin Vodă bătrânul*“²⁾. *Neculce* constată că „la titlușul lui nu scria Cantemir Voevoda, ce numai Constantin Voevoda“³⁾.“ Ce rost ar avea relevările acestea, dacă nu s'ar fi petrecut ceva *anormal*, ce privește titlul, cu prilejul înscăunării. E firesc că cu un astfel de nume de botez tătăresc nu putea să se prezinte maselor, fără a risca o scindare a autorității sale suverane.

Ce va fi făcut însă pe Teodor Silișteanu să dea fiului său un astfel de nume de botez? Credem *faima mârzacului Cantemir*, care-și avea atunci reședința în Bugeac (actuala Basarabie de sud) și avu un mare amestec în afacerile politice ale Moldovei. El fu însărcinat în Noembrie 1611 „să ducă pre Ștefan Vodă (Tomșa) la scaun“ și tot el «la care pre acea vreme erau mulțime de Nohai» apără în 1612 pe (Tomșa), în bătaia dela Cornul lui Sas, în contra lui C Movilă și rudele sale polone⁴⁾. În *acelaș an* însă, se nascu fiul lui T. Silișteanu, căruia, sau din admirație pentru Cantemir, sau din interes, îi dădu acest nume, caz care nu este izolat în rândul boierimei moldovenești. Astfel Gavril Hatman, fratele lui V. Lupu V. V. a dat unui fiu pe lângă numele Neculai și cel de *Abaza*, în onoarea lui *Abaza Pașa* «care era părâș lui Moisei Vodă și mai mult cu nevoința aceluia i-au dat Sultan Murat Domnia lui Vasile Lupu⁵⁾». Insuși V. Lupu este un premergător al lui Cantemir în ce privește schimbarea numelui din motive de autoritate și prestigiu, neputându-se prezenta mamelor inculte cu un nume de speriat copiii. Documentele nu-l cunosc cu numele *Vasile*⁶⁾, luat abia ca *Domn* și în care se reflectă grandomania sa de «*Basileus*» sau rege și patriarh al Grecilor, ca și în acvila bicefală, stema imperială bizantină și a Patriarhiei, care se poate vedea la intrarea de la biserica Golia și pe policandrul ei din pronaos.

După Domnia lui Cantemir, căruia ar trebui să i se zică „bătrânul“, adică primul, după vechiul obicei moldovenesc, numele a început să se încetățenească și azi există mai multe familii Cantemir, cari n'au nici o legătură cu cea domnească, a cărei descendență este prea cunoscută.

În urma acestei constatări revenim asupra comunicării făcute colegului nostru de Academie, Părintelui D. Dan, privitoare la posibilitatea înrudirii cunoscutului cancelar al agenției austriace din Iași, *V. Cantemir*, (1809—c. 1823) cu familia domnitoare

1) Let. II 34.

2) P. 35.

3) P. 230.

4) Let. I 261—2.

5) *Ibid* 301.—Exact acelaș caz în fam. *Coroi*. Un fiu al Comisului Ionașco Coroi († c. 1640) se cheama Istrati *Abaza*, probabil supt aceeași influență a împrejurărilor, (com. de d-l Docan). Cum acesta a lăsat urmași cu numele *Abaza*, se impune atențiuni în cercetări genealogice privitoare la fam. *Abaza* spre a nu confunda.

6) Pentru adevăratul nume al lui Vasile Lupu, v. urm. două inscripții (trad. din slav.) „Acest potir l-a făcut *Lupul Coci* Mare Vornic cu doamna lui Tudosia“ (7139 (1630—31) — Iorga, *stud. și doc.* XVI, 420). «Această nebederniță a făcut-o Dumnealui Lupul Hatman și Părcălab Sucevii, *fiul lui Coci* cu soția lui Tudosia» 7138 (1629 1630). (Rev. Bis. ortodoxă Rom. 1928, 32). Părinții lui se cheamau *Aga Neculai* și *Irina* (Iorga, Inscr. din bis. României, I, 113 și a. l.)

bazată pe o mărturie, evident de complezență, a Divanului din 1823¹⁾. De altfel toate eforturile lui (1831–6) de a fi recunoscut ca nobil, fiind trecut și în metricele parohiale ca *mazil*, au fost infructuoase, cu toată intervenția cancelariei imperiale, din cauza lipsei de încredere a colegiului nobililor Galiției și Lodomeriei, de care atunci depindeau de drept afacerile nobilimei bucovinene, față de certificatul Divanului, legalizat de *însuși* Cantemir. În certificat pe lângă înrudirea cu familia domnitoare se certifică și *blazonul* «*dessen Geschichte jedoch sich im grauen Alterthum verliert*»!²⁾.

De originea Cantemireștilor știm că s'a ocupat și *Voltaire*³⁾ crezînd-o grecească („*qui réunissoit (D. Cantemir) les talents des anciens Grecs, la science des lettres et celle des armes*“) și bătîndu-și joc de pretinsa origine tătărească.

Într'o *scrisoare* însă către *Antioh D. Cantemir*, atunci ambasador al Rusiei la Paris, din 13 Martie 1739, *Voltaire* revine, de formă cel puțin, scriindu-i: «*Vous me pardonnerez, s'il vous plait, d'avoir été trompé sur votre origine. La multiplicité des talents de M. le prince, votre père et des vôtres m'avait fait penser que vous deviez descendre des anciens grecs, et de vous aurois soupçonné de la race des Périclés plus tôt que de celle de Tamerlan*». Tot acolo revine și asupra aprecierilor defavorabile privitoare la politica lui D. Cantemir, în urma cetirei *Istoriei Imperiului Otoman* a lui D. Cantemir⁴⁾.

Credem însă că va fi contribuit la schimbarea acestei atitudini și situația oficială a lui Antioh Cantemir, aflător în căutarea sprijinului Franței pentru încheierea păcii cu Turcii, care a avut loc în 7 Septembrie⁵⁾. Rectificarea anunțată de *Voltaire*, care trebuia să aibă loc într'o nouă ediție a istoriei lui Carol XII, n'a mai avut loc, însă în *Istoria lui Petru cel Mare* a renunțat să mai discute originea tătărească și a atenuat aprecierile sale despre politica lui D. Cantemir⁶⁾.

Evident că genealogia critică nu poate să ia în samă quasi-tradițiunile de familie, aflătoare precum în cazul nostru, supt sugestia unui întâmplător nume exotic de botez, care, întrucât a fost și al unor bei tătărești, era menit să mărească nimbul aristocratic al familiei în Rusia. În paginile, care vor urma, ne vom convinge și mai mult despre vechile legături de înrudire ale neamului Cantemiresc cu boierimea istorică a Moldovei.

Dăm deocamdată următoarea spiță privitoare la Cantemir și copiii lui.

1) D. Dan, *Un autor român bucovinean din anul 1826—27*.

2) Arh. delegațiunei țării, Cernăuți.

3) *Histoire de Charles XII*, ed. Șaraga, 220.

4) I. Câmpineanu-Cantemir, foaie volantă din Aprilie 1909, reprodusă în *L'indépendance Roumaine* din 1 Iunie 1909, după L. N. Maikov, *Materiale pentru biografia Principelui D. Cantemir*, cu introducere și note de Prof. V. N. Alexandrenco, Petersburg 1903.

5) *Revista Nouă*, 1889, II, No. 1.

6) Câmpineanu, *Ibid.*

„CONSTANTIN” CANTEMIR VOEVOD

n. 8 Nov. 1612 în Silișteni. Domn al Moldovei lunie 10¹⁾, sau 25²⁾ 1685, † 13 Martie 1693³⁾ înmormântat întâi la Sf. Neculai Domnesc, Iași, apoi la M-rea Mirea, jud. Putna⁴⁾. Căs. I-o cu „nepoata?” a lui Gr. Ghica Voevod al Țării Românești (1660—1664). Căs. II-o cu Ruxanda Gane, înainte de 1665. Căs. III-o cu Ana Bantăș, c. 1668, † c. 1677 înmormântată probabil la bis. din Tomești, jud. Tutova⁵⁾.

Din căs. II-a

Din căsătoria I a III-a

Ruxanda	Antioh Voevod	Dimitrie Voevod	Elisabeta (Saffa)
n. c. 1665 log. c. 1679? căsătorită 1683 cu Lupul Bogdan Hatman, † înainte de 1707 Mai 25 ⁶⁾	n. 1669 Dec. 4, † 1762 ⁷⁾ la Cpol, log. înainte de 1693 cu Maria Gh. Duca V. V. † c. 1695 ⁸⁾ căs. 1696 cu Ecaterina f. lui D. Claur, Logofăt. În-mormântată la Clorăști (Tutova? ⁹⁾)	n. 1673 Dec. 26 c. v. † 21 Aug. 1723 în Dimitrovca. Căs. I-o 1699 cu Căsandra f. lui Șerban Cantacuzino Voevod, n.c. 1681 † 11 Mai 1713 ¹⁰⁾ Căs. II-o cu Anastasia Ivanovna P-să Trubețkoi n. c. 1705, † 1775 ¹¹⁾	n. c. 1677 log. c. 1691 cu Pătrașcu Miron Costin ¹²⁾ Căsătorită cu M. Racoviță Voevod, înainte de 13 Mart 1693 ¹³⁾

Notă.—În *Let.* II, 317 este vorba și de „o nepoată de vară” a lui D. Cantemir, căs. cu Gh. Gh. Rosetti.

Sever Zotta

92. *Proces-verbal No. 92.* Ședința de la 30 Mai 1929.

D-l Președinte arată că potrivit hotărârii luate în ședința de la 31 Dec. 1928, de a se întârzia cu punerea sub tipar a fasc. VIII din buletinul Ioan Neculce, s'a dat la tipar în cursul lunii Mai și că s'a pus supt tipar coala a 3-a din No. 8, cu studiile «Bașoteștii și Pomărla» de Gh. Ghibănescu, și satul *Cristești* (Cărligătura) de M. Costăchescu.

Prețul tiparului a rămas același ca și în trecut, adică o coală de 8 pagini 2750 lei în 700 exemplare, în care intră felțuitul, broșatul și coperta.

— *Donajiunea Pavel Michiu.* Pe lângă condica de doc. dăruite din anul trecut de d. Pavel Michiu, și care s'au trecut la opis supt No. 22 (plicul), d. președinte prezintă colegilor din comitet 3 cărți vechi (Antologhion vol. II, Triod și Octoih (1700), din cele ce au aparținut schitului *Crăsnifa*, de pe moșia d-sale de la Vaslui.

Comitetul exprimă mulțumiri pentru frumoasa donațiune.

— Se constituie comitetul pe anul 1929 în aceeași formațiune ca și pe 1928 și

1) Hurmuzaki, *Docum.* XIII, ed. rom. 16.

2) Iorga, *Ist. Rom.* Tabla.

3) „*Vita*” 76.

4) *Let.* II, 39.

5) Voevozii Cantemir (Antioh și Dimitrie) miluiesc din cauza aceasta biserica. (Com. de d-nul Docan). Miluirile au fost confirmate de Domnitorii cari au urmat, V. și Acad. Rom. Doc. din 1711, Ian. 30. (Id.)

6) Docan.

7) Gervescu, Dimitrie Cantemir, Buc. 1902, 24.

8) *Let.* II, 257.

9) Gervescu, 15, „*Vita*”, 49; *Ist. Imp. Otoman*, II, 801.

10) Gervescu, *ibid.* 20, recăsătorită 1738 cu Ludovic Pr. de Hessen-Homburg † 1745. (Ferd. Strobl von Ravelsberg, Metternich n. s. Zeit, II, 276—277.

11) „*Vita*” 58 și *Let.* II, 231.

12) „*Vita*” 77, *Let.* II, 243.

13) Sion, *Arhondologia Moldovei* 134.

anume: Gh. Ghibănescu, președinte și director buletinului, N. A. Bogdan vicepreședinte, Sever Zotta conservatorul Muzeului, A. D. Atanasiu secretar și M. Costăchescu casier.

— Primăria dispusese prin adresa specială ca toată arhiva sa până la 1896 să fie depusă la Muzeul Municipal, alături de cea veche de la 1832—1866; cum însă nu s'a pus la dispoziție nici rafturile necesare, nici mijloacele de transport, s'a dispus a se interveni din nou și a se activa transportarea acestei arhive, care acum zace în subsolul uzinei electrice de la Teatrul Național.

În această ședință se fac mai multe comunicări și anume:

a) *Academia Română și documentele ce vorbesc de Iași* (plicurile 179—186) (seria VI).

7093 Febr. 13 (1585) Iași. Petru Vodă Șchiopul scutește pre preuții și diaconii din târgul Iașilor de toate angariile, de cai de olac și de podvoadă (CLXXXI, 49).

7130 Aug. 12 (1622) Iași. Moisi Moghilă Vodă scutește pe toți iereii și diaconii din târgul Iașilor, de toate angariile, de cai de olac și alte podvoadă (CLXXXI, 50).

7137 April 28 (1629) Iași. Miron Barnovschi Moghilă Vodă întărește stăpânire mănăstirii din târgul Iașilor la Tătărași, preste satul Vornicenii ot Hotin și peste alte sate dăruite de Nicoară hatmanul și părcălabul Sucevii (Pecete 285).

7140 April 25 (1632) Iași. Alex. Iliaș Vodă scutește pre toți iereii și diaconii din târgul Iașilor de toate angariile, de cai de olac și de alte podvoadă (CLXXXI, 51).

7141 Mai 21 (1633). Cristea fiul lui Drăguș vornicul vinde lui Pătrașco diacul de Iași, un loc de prisacă la Berendeești, ot Vaslui (CLXXXV, 201).

7142 Iulie 8 (1634) Iași. Vasile Vodă iartă de orice bir și dări pre preuții, diaconii și țarcovnicii de pe la toate bisericile din târgul Iașilor (CLXXXI, 69).

7143 April 8 (1635) Iași. Vasile Vodă judecă pricina dintre măn. Agapia și mănăstirea Golia din Iași pentru stăpânirea unui loc de moară din hotarul satului Pipe-rești (CLXXXVI, 94).

7150 Aug. 6 (1642) Iași. Cartea marilor boeri cum Nastasia Solomoneasă a vândut lui Toderășco marele vornic al țării de jos niște case gata, cu pivnițe de piatră și cu locul lor în târgul Iașilor (CLXXXVI, 54).

7165 April 12 (1657) Iași. Gh. Stefan Vodă scutește pre toți iereii și diaconii din târgul Iașilor de toate angariile și de cai de olac (CLXXXI, 52).

7184 Iuli 23 (1676) Iași. Gașpar Calé franțuz ceasornicar vinde pr. Ursului, popă domnesc o casă în târgul Iașilor pe ulița mare (CLXXXVI, 55).

7185 Iuli 1 (1677) Iași. Ana logofeteasa lui Solomon Bărlădeanu vel log. vinde lui Ilie Sturza vel vornic niște case în târgul Iașilor (CLXXXI, 67).

7191 Oct. 8 (1682). Crăstina lui State clucer, fata Gramei stolnicul, vinde doamnei Nastasia a lui Gh. Duca Vodă niște case în Iași (CLXXXVI, 41).

7191 Oct. 12 (1682) Iași. Ana logofeteasa lui Sol. Bărlădeanu vel log. schimbă cu doamna Nastasia lui Gh. Duca Vodă niște case în târgul Iașilor, lângă biserica Albă (CLXXXVI, 45).

7191 Oct. 29 (1682) Iași. Safta vorniceasa lui Ilie Sturza vornic cu neamurile ei vinde lui Gh. Duca Vodă un loc de casă în Iași, cu pivnițe de piatră (CLXXXVI, 72).

7192 Oct. 1 (1683) Iași. Ursache biv visternic dăruiește sf. Mitropolii a șasea parte din casele de piatră ale Iorgăi post. din târgul Iașilor (CLXXXVI, 56).

7192 Oct. 1 (1683) Iași. Alexandra spătăreasa a lui Iordachie vel spatar, vinde doamnei Nastasia a lui Gh. Duca Vodă un loc de casă pe ulița mare, în târgul Iașilor (CLXXXVI, 57).

7198 *Iunie 26 (1690)*. Ana logofeteasa lui Solomon Bărlădeanul log. vinde gine-relul său Ilie Abaza și jupănesei sale Saftiei niște *case din Iași* (CLXXXVI, 59).

7203 *Noembrie 25 (1694)*. Timotei ieromonah, egumenul *sf. Vineri din Iași* și Leontie ieromonah se îndatorează a lua asupra-le îngrijirea schitului din *Codrii Ghean-ghei* (măn. Adam) închinată la muntele Sinaia, de către ctitorii ei Vasile Adam călugări și frații săi Dabija, Marița și Coste în aceeași zi (CLXXXVI, 10, 38).

7204 *Sept. 9 (1695) Iași*. C. Duca Vodă scutește pe toți iereii, diaconii și țăr-covnicii de la toate *bisericile din Iași* de orice dajdie și angheril (CLXXXI, 55).

7205 *Oct. 25 (1696) Iași*. Sava Mitropolitul vinde lui Pascal și fratelui său, *din Iași*, niște case cu locul lor din târgul Iașilor (CLXXXVI, 87).

7206 *Dec. 12 (1697) Iași*. Antioh Vodă Cantemir scutește preuții, diaconii și țărcovnicii de la toate bisericile din Iași de dajdie, de podvezi și de toate angheriile (CLXXXI, 64).

7209 *Aug. 27 (1701) Iași*. C. Duca Vodă carte de volnicie dată lui Ștefan, ba-calul din *târgul Iașilor*, să țină moșia, via și pomeții lui Lupașcu Botezatul din Bălești pentru o datorie de bani (CLXXXVI, 134).

7212 *Dec. 2 (1703) Iași*. Mihai Vodă Racoviță scutește preuții, diaconii de pe la toate bisericile din târgul Iașilor de orice dajdie, de podvezi și de alte angherii (CLXXXI, 57).

7216 *Dec. 1 (1707) Iași*. Mihai Vodă Racoviță scutește preuții, diaconii și țăr-covnicii, cari sînt la toate bisericile din *târgul Iașilor* de dajdie, de podvezi și de orice angherii (CLXXXI, 63).

7217 *Febr. 20 (1709) Iași*. Nicolae Vodă Alex. Mavrocordat scutește preuții, dia-conii și țărcovnicii de pe la toate bisericile *din Iași* de dajdie și de toate dările și angheriile (CLXXXV, 65).

7233 *Mai 26 (1725) Iași*. Mihai Vodă Racoviță carte la Gr. Cucoranul vornicul de poartă și de la V. Popa uricarul să aleagă seliștele Lețcanii și Busurmenii ot Hărlău pe Jijia, dela *măn. Treisfetitele din Iași* de V. Hăbășescul biv vel medelnicer (CLXXIX, 17).

7236 *Aug. 20 (1728) Iași*. Panaite negușitorul *de Iași* dăruiește pâr. Hrisantie patriarhul Ierusalimului trei dughene cu locul lor din Iași, înaintea porților măn. Sf. Sava, în schimbul a trei părți din Medeleni (CLXXX, 211).

7241 *Sept. 1 (1732) Iași*. Gr. Ghica Vodă dăruiește o roată de moară sf. Mitro-polii și altă roată de moară beceriului domnesc din cele 2 roate de moară ce a făcut d-sa în Iași *lângă târg, în apa Bahluului* (CLXXXVI, 11).

7241 *April 6 (1733) Iași*. Nectarie arhimandrit, egumenul măn. Galata cum și cellalți egumeni de la mănăstirile închinată sf. mormând, dau lui C. Nastasă trei du-ghe-ne cu *locul lor de pe ulița podului vechiu* dinaintea porții măn. sf. Sava, cu toc-mală ca acesta să facă alte 3 dughene *în chervăsărie* cu toată cheltuiala sa și să le dea în schimb (CLXXX, 212).

7241 *Mai 20 (1737) Iași*. Adam Costanda și Maria negușitori *din Iași* vînd lui Costantin Anastasă, feciorul vornicului Nastasă, un loc de dughene pe ulița podului vechiu în Iași. (CLXXX, 213).

7243 *Febr. 24 (1795) Iași*. Cost. Nic. Mavrocordat Vodă face milă cu preuții de la biserica domnească din Curte câte 10 lei de serbătoare mare la 15 zile mari de peste an (CLXXXI, 62).

7250 *Iuli 12 (1742) Iași*. Sandul lui Toma Alevra cupeș dă mitropoliei *din Iași* o casă din *târgul Iașilor* și trei pogoane vie la Grozești, Putna, pe lângă o pivniță de piatră *în Iași* dată mai denainte schimb pentru Ceucani pe Milcov la Putna (CLXXXVI, 89).

7258 *Februar 1 (1750)*. Cost. Mih. Cehan Racoviță Vvd scutește de dajdie și de ori ce dare pe preuții *din Iași*. (CLXXXI, 56).

7263 *Iunie 22 (1755) Iași*. Mărturie hotarnică ce Stefan Popescul vornic de poartă o face pentru locurile de casă și de dughene *din ulița podului vechiu* ale lui Vasile, Gheorghe și Ștefan feciorii lui C. Nastasă biv vtorî visternic (CLXXX, 214).

7264 *April 30 (1756) Iași*. C. Vodă Mihai Gehan Racoviță Vodă volnicește pe judele de țigani sfinței Mitropolii din Iași a se apăra despre oamenii grajdului domnesc. (CLXXXVI, 37).

1766 *Mai 20, Iași*. Mărturia hotarnică a vornicilor de poartă Sim. Arămăscul și T. Lupul pentru niște dughene și locuri sterpe *din ulița podului vechiu lângă locul măn. Sf. Sava*, ale șătrarului C. Gândul și cumnații săi Veniamin monahul și Ștefan Nastasă postelnicul (CLXXX, 251).

1772 *Sept. 15*. Post. Ștef. Năstasă dă cu bezmăn lui Gavril Măndăragiu, feciorul lui Gheorghe Munteann 3 st. 2 palme loc din locul *de pe podul vechiu* dinaintea porții măn. sf. Sava *din Iași* (CLXXX 217).

1772 *Sept. 25 Iași*. Grigore Conduragiu, nepot lui Andrei Iancul, Gavril Minde-regiu feciorul lui Gh. Munteanu și Isac zidar sin Cerbului jidovul iau cu bezmăn de la post. Ștefan Nastasă 10 stânjeni din locul ce-l are pe podul vechiu, denaintea porții sf. Sava ca să facă trei dughene. (CLXXX, 218).

1773 *Mai 18 Iași*. Nicola Lungu ușiarul ia cu bezmăn de la med. Ștef. Anastasă, opt stânjeni din locul ce-l are la fața uliței în podul vechiu, drept poarta măn. sf. Sava (CLXXX, 219).

1773 *Mai 28 Iași*. Ștefan Anastasie biv med. dă cu bezmăn lui N. Lungu ușiarul 8 stânjeni din locul ce-l are la fața *uliței pe podul vechiu* drept poarta sf. Sava (CLXXX, 220).

1773 *Iunie 18, Iași*. Ilie Toma vameș și Rali Carpu sulger dau mărturie hotarnică pentru niște locuri de dughene ale med. Ștefan Anastasă, pe podul vechiu drept mănăstirea sf. Sava, fiind pricină pentru poarta ogrăzii dascalului Teodosie (CLXXX, 221).

1777 *Sept. 17 Iași*. Gr. A. Ghica Vodă carte cătră is. de Bacău să se cerceteze unde sânt viile lui Andrei Bosuiloc din dealul nou, ca să le dea lui Andrei Cațichi *din Iași* pentru o datorie de bani (CLXXXVI, 39).

1784 *Sept. 10 Iași*. Gh. Moldovanu din Brașov vinde lui chir T. Cornea *din Iași* o dughiană de piatră de pe podul vechiu dinaintea porții sf. Sava cu marfă cu tot, ce se află întrânsa. (CLXXX, 223).

1789 *Oct. 28*. Danul diacon vinde lui T. Gherman 3 pogoane *vie la Copou, pe moșia măn. Trei Sfetitele* (CLXXIX, 200).

1794 *Dec. 18*. Danul diacon vinde post. Nic. Scraf 3 pogoane *vie pe moșia măn. Copoului* (CLXXIX, 201).

1795 *Ianuar 24 Iași*. Cartea veliților boeri în judecata ce a avut T. Gherman bașbulucbaș *din Iași* pentru răscumpărarea cu protimisis a unei vii de la Copou, cumpărată de Neculai croitorul (CLXXIX, 202).

1797 *Decembre 17*. Toader Cornea Brașovanul și soția sa Casandra vând lui Hagi Margos și Hagi Manuc frați Buicli o dugheană de piatră, cumpărată de la Gh. Brașovanul (CLXXX, 224).

1801 *Mai 22*. Adam Grecul și soția sa Maria vând lui Simeon ferarul o casă la *podul de piatră în gura Căcainei* în mahalaua Biholăriei, pe locul măn. sf. Ion Zlataust (CLXXX, 227).

1804 *Martie 25*. Ion Neculce comis ia cu chirle de la Veniamin mitropolitul 60
Buletinul Muzeului Municipal «Ioan Neculce» Iași,

fălci din locul sterp al Mitropoliei de pe moșia Cărligul, megieșită cu moșia Copoul, spre a-și face vie pe acel loc (CLXXXVI, 135).

1804 *Octombrie 10*. Evanghelie boengiu *din Iași* vinde 7 pogoane *vie la Copou, pe moșia măn. Treisfetitelor* sulgerului C. Vărgolici. (CLXXIX, 203).

1804 *Noembrie 30*. C. Vărgolici biv vel sulger dă pitarului T. Gălușcă *via sa de la Copou* schimb pentru *via acestuia de la Socola*. (CLXXIX, 204).

1808 *Iunie 6*. Ion a lui T. Mătăsariu *din Munteni*, cu soția lui Floarea vând lui C. Leondari biv sulger o curătură pe moșia *măn. Treisfetitelor*. (CLXXIX, 207).

1808 *Noembrie 22*. Gh. Mălinescu *din Munteni* vinde lui C. Leondari biv vel sulger o curătură de pe moșia *măn. Trei sfetitelor*. (CLXXIX, 209).

1809 *Febr. 28 Iași*. Eustatie Altăn biv vel med. vinde sulgerului C. Leondari o bucată de loc sterp de pe *moșia Copou* cu embatic la *măn. Trei Sfetitele*. (CLXXIX, 210).

1809 *Noembrie 25*. Serafim arhimandrit și egumen *Treisfetitelor* face scrisoare de așezare cu stolnicul T. Gălușcă pentru plata bezmănului viei sale de la Copou pe moșia *măn. Treisfetitelor*. (CLXXIX, 211).

1810 *Decembrie 19*. Anghelușa mortului Agapie din satul Munteni, țin. Iașilor vinde sulgerului C. Leondari o curătură la *ocolul Copoului pe moșia Treisfetitelor*. (CLXXIX, 212).

1811 *Iulie 6*. Sandul Răgaci din Iași se învoește cu prețul ce a dat lordachi Tomuleț la mezat pentru 3 pogoane de *pe moșia măn. Socola* (CLXXXI, 10).

1812 *Dec. 1*. Hătmănia poruncă către Bașbulucbașa să deșerteze 2 case proaste la marginea Iașilor despre Aroneanu, unde este drumul lazareturilor. (CLXXXV, 222).

1813 *Mart 27*. Hătmănia poruncă către bașbulucbașa să nu lese pe neguțitori să lasă cu galbeni din orașul Iași (CLXXXV, 229)

1815 *Sept. 6*. Dumitru Arghirie vinde lui Atanasie Coste o dugheană cu case și cu pivniță de piatră, *în Iași în mahalaoa Frumoasei*. (CLXXIX, 164).

1816 *Mart 27*. David sin Leiba lipscan *din târgul de jos, orașul Iași* se obligă a plăti el restul banilor ce mai are să-i dea lui C. Balș biv vel log. (CLXXIX, 135).

1820 *Iunie 15*. Serafim arh. egumenul *Treisfetitelor* se învoește cu sulgerul C. Leondari asupra embaticului viei ce are la Copou pe *moșia măn. Treisfetitelor*. (CLXXIX, 213).

1823 *April 29 Iași*. Ioan Sandu Sturza Vodă întărește dania ce a făcut log. Măriuța Ghica cu o bucată de loc *din Iași în mahalaoa Muntenimei de mijloc*, către oamenii lor de casă Anastasia și barbatul ei Sotir Gheorghiu Rosăt. (CLXXXV, 141).

1823 *Iunie 22 Iași*. Sărdarul Ianachi Gherghel și Smaranda se învoesc cu prețul ce a dat la mezat Hagi Agap Caracaș pentru casele lor *din Iași*, de piatră în dreptul *măn. Dancului*. (CLXXXI, 11).

1825 *Aug. 28 Iași*. Ioan Sandul Sturza poruncește vornicului de aprozi N. Greceanu să vină să strige la mezat *via* lui C. Leondari ban din podgoria Copoului. (CLXXIX, 214).

1825 *Noembrie 5 Iași*. Ioan Sandul Sturza Vodă întărește anafora boerilor de divan prin care se arată că A. Aslan comis a cumpărat la mezat încă răposat ban C. Leondari, din podgoria Copoului. (CLXXIX, 215).

1827 *Iunie 8 Iași*. Hagi Mannuk Buicli și Hagi Măgărdici, clronomul răposat. Hagi Margos Buicliu, se învoesc cu Hagi Cricor Buiuciu să stăpânească o dugheană de piatră la un loc cu altul (CLXXIX, 225).

1839 *April 18 Iași*. Zoița Gălușcă stolniceasa și Gh. Gălușcă vînd fraților Maxim și Lavrentie Cicor 7 pogoane *vie din podgoria Copoului pe moșia Muntenii a măn. Treisfetitelor din Iași*. (CLXXIX, 216).

(După Creșterea Colecțiunilor Buc. 1929, No. XXVIII—XXX pentru anii 1916—1919).

93. *Proces-verbal No. 93. Ședința de la 31 Octombrie 1929.*

Tipărirea Buletinului preocupă pe membrii din comitet, și cum se ajunsese abia la coala 11; până la încheierea anului bugetar abia se vor mai putea tipări până la 18 coale; așa că va continua tipărirea No. 8 și în anul 1930; din aceasta va rezulta o economie la art. 6 din bugetul cheltuelilor.

D-l Mihai Burghilea, cunoscutul istoriograf (autorul studiului despre Iacob Eraclide Despotul) dăruiește bibliotecii muzeului 2 cărți, ce s'au înscris în opusul general al aerei Muzeului.

— Subvenția primăriei de 20000 lei s'a încasat integral; iar pentru subvenția de 10000 lei din partea județului s'a căpatat ordonanța de plată.

După propunerea d-lui N. A. Bogdan se numește o comisiune, care să ia contact cu Primarele Iașilor ca să închirieze pentru muzeu, saloanele de jos ale Muzeului de Istorie Naturală din Iași ocupate de firma Bachtetz. Când comisia s'a prezentat d-lui primar, a văzut că magazinele erau deja închiriate unei firme de mobile, dar că nici Primăria n'ar fi fost dispusă să închirieze acaretul, din lipsă de fonduri.

Și în această ședință se fac mai multe comunicări:

CX. 1821 Sept. 15 (27) *Brașov*. Pentru neamul Ghiculeștilor, din Valahia curgă tor din banul D. Ghica.

Noi iscăliți boeri ai Valahiei, năzuți în Cronstatul Transilvaniei facem știut și încredințăm că familia Ghiculeștilor boeri ai țării noastre coboară dă dreptu din Voevozi a acestui nume ce în multe rânduri cu răstimpuri au domnit în Valahia și în Moldova pân la let 1774, după cum dovedește și cu adevărat istoria acestor prințipaturi.

Incredințăm încă că răposatul întru fericire velicoi ban *Dumitrie Ghica* șiau dobândit obștescul respect și cinstea prin cucernica viețuire și înțelepciune de care șau dat dovezile în cele mai mari dregătorii ale patriei sale și care lau adusu la trapta de *baş boeriu*, între veliți boeri de atunce, fiind și cel vechiu în cinuri pân la leat 1808, când săvârșind un îndelungat și cinstit cursu al vieții sale au lăsat patrii sale durere multă, bună pildă.

Adeverim către această că aducătorii acestei a noastre carte de mărturie, dmlui biv vel camiñar *Constantin Ghica* fiul mai tânăr al acelui întru fericire răposat, printra sa plăcută petrecire cu care au început a intra să cunoască ocărmuirea drepturilor obștești s'au aratat vrednic de lucrul tuturor celor de ispravă și de neamul său precum și de numele cel bun al slăvitului său părinte.

Nous soussignés Boyards de Valachie réfugié à Cronstadt en Transylvanie, déclarons et certifions que la famille des Ghikas boyards Valaques descend en ligne droite de hospodars de ce nom, qui ont alternativement, et a différentes époques régné en Valachie et en Moldavie, jusqu'à l'an 1774; ainsi que cela est d'ailleurs attesté par l'histoire authentique de deux Provinces.

Nous certifions de plus que feu le Ban Démétrius Ghika s'est concilié l'estime et la Vénération publique par sa probité et sa sagesse dont il fit preuve dans les emplois les plus importants de son pays, et qui l'ont porté à la présidence de l'assemblée des Bòyards, dont il était le Doyen jusqu'en 1808, en achevant une carrière longue et honorable il laissa à sa patrie des regrets et son bon exemple.

Nous attestons encore que monsieur le grand cămăinar Constantin Ghika fils cadet du défunt, porteur de notre présent témoignage, a par la conduite irréprochable, avec laquelle il a débuté dans la carrière des affaires publiques mérité l'approbation de tous le gens de biens et s'est montré digne de son origine et de la réputation de son illustre père.

Drept care socotim cuvinčios și cu dreptate a să da această a noastră mărturie, întărită cu iscălitura și pecețile noastre.

Cronstat 15/27 Septembre 1821.

Signatures du clergé et du corp des Boyards apposées au document lit. A.

Dionisios, Metropolitain de la Valachie, Gerassimos, Evêque de Bouséo, Hillarion, Evêque d'Argish, Grégoire Brancovan, Grand Bano, Dêmetre Rakovitza, grand vornik, Estratios Kretzoulesko grand dvornik, Grégoire Balliano dvornik, Grégoire Philippesko, vestiar, Constantin Samourkach, dvornik, Georges Philippesko, dvornik, Alexandre Ghika dvornik, Georges Golesko dvornik, Emmanuel Argiropoulo Logothête, Jean Vacaresko Logothête, Nicolas Vacaresco Dvornik, Constantin Golesco Logothête, Constantin Kampiniano Logothête, Constantin Rasti Logothête, Dêmetre Hrysoskoléo Logothête, Emanuel Balliano Logothête, Jean Falcoyano Logothête, Michel Korneko, Nicolas Philippesko, Nicolas Ghika Grand Dvornik.

No. 25. Supt N-r 27 cancelaria consulatului rosienesc de Iași întărește actul în 14 Mai 1822. A. Pini.

Obs. Actul ni-a fost comunicat de d-na Ghica din București.

CXI. 1827 Septembrie 2 Iași. Divanul întărește lui Ștefan Costandin locul de supt vamă în Iași, (acta Radu Manoliu Iași).

D i v a n u l

Facem știre cu această carte a divanului, că neguțitoriul Ștefan Costantin, prin jaloaba ce au dat Măriei sale lui Vodă au arătat, că în anul trecut 1820 Mart 8 prin zapis de la Epitropia bisericei sfântului Lazor, cumpărând o casă a aceiaș bisărici pe locul mănăstirei Bărnovschî cu bezmăn, și în vreme arderii orașului topindusă de foc și binalele sale acele mai pre urmă vrând în locul acelora a face altile, prin știre vorniciei de politie a vremii acia, și cu poroncă rânduindusă înadinsu vornici de poartă, au măsurat locul și iau dat și mărturie arătătoare pre largu, nu numai pentru acele, ce și pentru o altă bucățică de locu din medianul slobod alături pe despre apus cu locul casălor sale, de mai înainte, ce iarăș după alcătuire și pentru unul și pentru altul ce au avut cu cumpărătorii de atunce a veniturilor a tot felul de acareturi monastirești, închinat pe la alte locuri și a Grecilor pentru plata cuvinčiosului bezmăn, mai la urmă ar fi făcut și binale de piatră și de cărămidă spre odihna sa; și făcând rugămintă că asupra arătatelor locuri în puterea mărturiilor hotarnice ce are încredințate de vornicie politiei, și în putere așăzământului ce are înscris pentru plata bezmănelui să i să de și carte divanului de întăritură; cu care jaloabă rânduindusă spre punerea la cale la dmlor boerii comitetului moșilor grecești, numitul jăluitor spre dovadă au arătat scrisorile aceste: întâi zapis din 1820 Maiu 8 de la Filaret Sinaitul egumenul bisericii sfântului Lazăr iscălit de dmlui spatar Petrachi Roset epitropul bisăricii și de alți patru neguțitori marturi încredințat, cu cuprindere că acieș bisărică având o casă dată danie de la o Mălina vădană, pe locul monastirii Bărnova cu bezmăn câte doi pol lei pe tot anul, și găsiindusă cu cale a să vinde acea casă, o au și vânduto neguțitorului jăluitor Ștefan Costandin în prețu de patru mii lei. Al doile mărturie vornicului porții Petrache Bene din 1823 Mart 10 că după pitacul vorniciei politiei din 8 a aciaș luni fiind rânduît a hotărâ locul casălor pomenite pe sămnilor vechi stăpâniri, începând măsura cu stângenul de opt palme, despre drumul ce se pogoară pe lângă vamă la iazu, dintro cruce ci era făcută tot de acel vornic de poartă de mai înainte vreme în zidul unui Hrisochefal alături cu drumul vămii și din dreptul crucii acie măsurând spre apus

printre locul mănăstirii Bărnovii și printre locul aceluia Hrisochefal până la niște *scări de piatră* au găsit șasă stânjani; de acolo tot înainte patru stânjani și două palme alături cu locul ce au avut părinții unui gramaticu Alexandru de la Petrovici până în alt loc median slobod, cei tot a monastirii Bărnovii; de acolo sau întinsu măsura pe din sus, pe despre miază noapte și drept la răsărit, alături cu locul mănăstirii Bărnovii și cu alt loc, unde au avut casă un *Niță Școp* (Шкоп) până iară în margine drumului despre vamă, care să pogoară pe iazu, și au eșit cinsprezăci stânjani cinci palme. Și de acolo sau întorsu cu măsura la vale parte despre răsăritu alături cu drumul până la semnul crucii din zidu și au găsit unsprezeci stânjani 5 palme, de unde întâiu au început măsura, în care hotarnică este mai gios adiverire vorniciei politiei, că va avea numitul așa face bină pe locul arătat, plătind bezmănu după așazare ce va avea. *Al treile* altă mărturie tot din anul acela (1823) *Mart 20* și tot de la acel vornic de poartă Petrache Bene cu cuprindere că pe lângă locul mai sus pomenit, mai fiind și altă bucățică de loc *miedean slobod* de la dial lângă acesta, cam despre apus și miază noapte, și din dosul dughenilor ce stau *cu fața la ulița târgului de gios*, alcătuiindusă și învoindusă cu *boeriul cumpărător veniturilor grecești* iau dat și ace pârțică de loc de median ce au fost slobod, fiind tot a monastirii, adică doi stânjani despre apus și șapte stânjani despre miazănoapte, pe lângă *drumul cei a dughenilor* pe din dos și trei stânjani despre răsărit alături cu fundul locului lui Niță Șchlopul bogasieriu, lipind și bucățica aceasta de loc în măsurile ei, cum să arată tot lângă locul ce mai denainte îl avea la stăpânire numitul neguțitor. În dosul cărui acestii mărturii la 25 tot acestii luni adresează vorniciei politiei că învoindu-să jăluitarul pentru plata bezmănu va avea voe a cuprinde întru a sa stăpânire și locul acesta; — și mai gios la 15 April încredințază dmlui *spat. Costache Pomer*, ca un *cumpărător acelor venituri dintru ace vreme* că alcătuiindusă cu numitul Ștefan Costantin sau așazat să plătească bezmănu pe tot anul pentru tot locul ce să cuprinde în hotarnice și în hartă *zece lei*, pe giu-mătate la sfântul Gheorghe și pe giu-mătate la sfântul Dimitrie, volnicindul așa face și binao ce va avea trebuință cum mai pre largu arată amândoa mărturiile acele hotarnice. Din care încredințându-ne noi că arătatul loc și cu bucățica ace de lângă dânsul sau dat jăluitarului prin știre cuviincoasă, măsurate după rânduială de vornic de poartă și pentru care sau așazat a plăti și cuviincoșul bezmănu cât sau socotit cu dreptul; iată dar și prin această carti a divanului dăm și întărim atât numitului neguțitor Ștefan Costandin cât și urmașilor săi clironomi din niam în niam, ca urmând cu plata arătatului bezmănu în fieștecarele an, să aibă a stăpâni atât binalele făcute de dânsul cu a sa cheltuială cum și lucrurile aceste în bună pace și nesupărat de nimene, întărindu cartea aceasta cu ale noastre iscălituri.

1827 Sept. 12.

T. Balș vel logofăt, Ioan Paladi vel vornic, Ștefen Catargi vel vornic, Vasile Ruset vel vornic.

94. *Proces-Verbal No. 94.* Ședința de la 27 Decembrie 1929. Se face bilanțul cheltuelilor cu tipărirea buletinului, și se vor pune în sama exercițiului bugetar 1929 numai costul a 18 coale, ceia ce reprezintă 49500 lei, față cu prevederile de 70000 lei.

Bilanțul anului bugetar 1929

Dl. casier al muzeului, M. Costăchescu, prezintă în mod sumar încasările și cheltuelile pe sama exercițiului 1929.

<i>Incasări</i>		<i>Cheltueli</i>	
Prevederi	110000 lei	Prevederi	110000 lei
Incasări	112000 «	Cheltuiți	67061 «
	Excedent 2125 «		42939 «

Dar aceste cifre sunt provizorii, căci se vor mai acorda și bonificații lucrătorilor tipografi cu prilejul anului nou. Unind plusul de încasări și minimul de cheltuieli rezultă că excedentul bugetar ar fi de circa 45064 lei, cu mici variațiuni până la încheierea anului bugetar.

† Traian Ichim

Iată ce s'a scris în procesul verbal despre moartea lui Traian Ichim:

«Comitetul a luat cu adâncă tristeță cunoștință de moartea lui Traian Ichim prin strangulare, și unește părerile sale de rău pentru pierderea ce suferă atât Arhiva Statului din Iași, cât și Muzeul Municipal, întru cât dispărutul a pretat reale servicii și Muzeului, pentru care a primit din vreme în vreme mici și neînsemnate atențiuni. Ca atențiune și ajutor pentru cei 4 orfani, rămași pe urma sa, comitetul în unanimitate a admis a se acorda suma de 2000 lei, rugând pe d-l casier să aducă la îndeplinire această hotărâre».

În timpul celor 25 de ani de funcționar al Arhivelor, Tr. Ichim se identificase cu dosarele Arhivei și ca un sirguitor succesor al lui Gh. Ionescu, șeful arhivelor după N. Rolu, el și-a însușit cele cuprinse în sutele de mii de dosare, că-ți aducea cu ochii legați dosarul din raftul unde zăcea. Grație acestor nesfârșite note arhiviste el a scris un frumos studiu despre A. Ruso, îngropat la Bărboi, apoi a contribuit în mod eficace la buletinul «Ioan Neculce», unde ne-a dat diferite acte, ce privesc Iașii; iar la ziarele *Opinia* și *Lumea* avea o bogată colaborare.

Dus de spiritul arhivist și genealogist, și-a întocmit și pentru neamul său o spiță, atâta cât a putut culege din gura bătrânului său tată, care încă trăește, având peste 80 de ani. Neamul Ichim e originar din satul Dumești, țin. vechiu al Cărligăturii:

Ichim tulpina neamului a trăit pe la 1750 în Dumești. El a avut de fecior pe Gheorghe Ichim, mort bătrân pe la 1840.

Gh. Ichim a avut 3 băeți și o fată: Toader, Costantin, *Neculai* și Ruxanda măritată cu Ilie Cucuveică, fecior lui Ioniță Cucuveică, nepot lui Ștefan Cucuveică.

Neculai Ichim s'a însurat cu Ana Mihailescu și a avut 4 copii: Natalia, Grigore, Tasia și pe *Iancu Ichim*. Însurat cu Maria Tacu.

Iancu Ichim a avut 10 copii, dintre care Traian Ichim vine al doilea: Gheorghe Traian, Costantin, Sofia, Ion, Mina, Mircea, Lucreția, Vasile și Mihai.

Din căsătoria lui Traian Ichim cu Gema Cirillo, au eșit 4 copii, toți minori: Margareta, Traian, Eremia, Radu

— Comitetul opinează ca prin adresă specială să se ceară de la onor. Primărie să sporească subvenția la 50000 lei.

Cadastrul Istoric al Iașilor. Tot în această ședință comitetul admite ideia emisă de d. președinte de a se supune Consiliului comunal înființarea unui serviciu special alipit pe lângă biroul tehnic al Primăriei, care să întocmească *cadastrul istoric al Iașilor*. Funcționarea lui se va determina printr'un regulament special întocmit de comitetul muzeului și aprobat de consiliul municipal.

În această ședință se fac mai multe comunicări:

A. *Acte ce privesc mutarea albiei Siretului în apa Bărladului în dreptul satului Șerbești și altele la Covurlui.*

CXII. 1823 Iunie 26. Prea înălțate Doamne,

În ținutul Covurluiului avem moșiile însemnate adică: *Barboșii, Tătărăii, Vlășineștii, Șendrenii, Dăncenii* și *Braniștea*, a căror capete trec peste apa Bărladului până 'n hotaru Chetrosu ce desparte raiaua Ibrăilei de ținutul Covurluiului.

Și după vreme de *năvălirea apei Siretului s'a mutat apa în matca Bărladului, care s'a și statornicit Siretul prin matca Bărladului*. A căror capete ce trec până la

anul 1819 a urmat stăpânire din partea noastră. Dela anul însemnat *Subașa ce este la Vădeni*, au pus stăpânire și nu ne lasă a stăpâni drepte părțile noastre. Alergăm la bogata stăpânire a înălțimei tale și ne rugăm ca prin chipul ce se cuvine să ni se împuternicească stăpânirea ce din vechime am avut-o pe drepte părțile noastre.

Și va răuâne pomenire Înălțimei Tale.

A Înălțimei Tale prea plecat rugător.

Macarie

Dichiul sf. Episcopii Romanului

Prea plecate slugi

Gheorghe Hermeziu Ban

Enache Cornea Ban

Costache Cardaș serdar

In dos:

Mergi la d-lui vel postelnic Sturza spatar

No. 8614 1823 Iuni 26.

CXIII. 1830 Mai 30. No. 334 din 30 Mai 1830.

Командующему войсками. на южной стороне Дуная и полномочному председателю дивана княжества молдавина и валахия генералъ адъютантъ и камерлеру князя.

În ținutul Covurluiului cneția Moldaviei avem noi clironomie de la părinții noștri părți de moșie baștină anumi: *Bărboșii, Tătărăii, Vlașăneștii, Lohăneștii, Șândrenii, Braniște, Șărbeștii, Bălțița și Vlădenii*, cari părți precum părinții noștri asămine și noi li-am stăpânit până la o vreme, iar de la o vreme încoaci noi cu totul suntem isțerisăți de stăpânirea *capitelor ce trec piste apa Sărețiului următoriu și merg până la malul Sărețiului cel vechiu* (fiindcă această apă urma din vechiu pi acolo și din năvălirea apilor, *lăsându-și matca sa, s'au mutat în matca Bârladului care urmează și până astăzi*) până în hotarul *Chetroi* a raellii Ibrăilii ci disparti Moldavia fiindcă *Turcii* în puteri au și luat supt a lor stăpânire acești capite, ci pășăsc pisti apa pominită mai sus, fără de nice o dreptate, ci numai prin cruda lor sâlnicie ne uitându-se nici la vechea stăpânire nici la documenturile ci avem asupra căria pricină nu odată am rădicat jalobă la *pașa cetățil* dar nici un răspuns întăritoriu nu ni s'au dat, rămânând pominitile capite de moșii tot supt a Turcilor stăpânire.

Drept aceia alergăm cătră ecseleția voastră și ne rugăm ca după dreptate să ni facă milostivă îndestulare, a ni să da iarăși în stăpânire pământul răpit di dreptu părțile noastre.

Costache Cerchez hatman,

Ruxanda Cornea Ban

Costache Caracaș Serdar

CXIV. 1830 Sept 8.

Vișepresident divanului

Knejiei Moldaviei

No. 6912

8 Sept. 1830 Eși

Divanului giudecătoresc a Knejiei Moldaviei

După raportul divanului cătră mine supt No. 1054, eu pui înainte a face cunoscut episcopiei de Roman, vornicului Conachi, hat(manului) Cerchez, bănesei Cornea și sardar Caracaș ca ei să înfățișeze dovezile sale asupra moșiilor ce li se cuvin din ținutul

Covurluiui care mai înainte s'au fost luat de către ibrăilenii turci la comisie alcătuită întru aceasta la București.

Iscălit general Maior Kavalier Mircovici

CXV. 1830 Sept. 9.

Să alătorează Dumnevoastră copie depe predlojenie Dumisale de viț-prezident din 8 ale acestei luni Septembrie supt No. 6912 din care veți lua pliroforii, pentru partea de pământ care mai înainte s'au luat de către ibrăilenii turci. Divanul după poruncă face cunoscut Dumvoastră spre a vă trimite vechil cu scrisorile la comisie rânduită întru aceasta la București și de primirea acestei să aibă divanul răspunsul Dumnevoastră.

(ss) T. Ghika spatar

(ss) Paladi vornic

(ss) Hermeziu agă

No. 2196 1830 Sept. 9.

(adresă):

Divanul cnejei Moldavei partea giudecătorească către cinstită Dumneaei Băneasa Roxanda Corne și Dumnealui Sărdar Costache Caracaș.

CXVI. 1835 Febr. 18.

Copie dipe oțnoșenia logofeției din Valahia din anul 1835 Februarie 18 sub No. 2716, către logofeția principatului Moldovei.

În urmare *oțnoșeniei* di sub No. 1056 pe lângă care s'au fost alăturat în copie jaloba D-lui *Sardar Costachi Caracaș* și *Dimitrie Corne*, tot de acolo dată către Măria sa prințul local, acestu departament n'au lipsit a grăbi a lui poruncă către judecătoria Brăilei cu cuprinderi către temeiul documenturilor ce vor avea reclamanții să cercetați și de adevărul ce va descoperi să raportați fără zăbavă, spre a se putea face cuviincioasa punire la cale spre despăgubire jăluitoților di dreptu ci vor fi având, pentru care cu cinste se dă această încunoștințare acei cinstiti logofeții și cu poftire să binevoiască ca să porunciască numiților boeri a se arăta la pomenita judecătorie Brăila cu vrednicile documenturi ce vor fi având, spre a se putea aduce și din parte-i în urmare celor poruncite.

În lipsă iscălit pentru dumnealui logofăt

(ss) Alexandru Ghica

CXVII. 1835 Mart 14.

Logofeția mare a dreptății

către dumniilor Sardar Const. Caracaș și ban Dimitrie Cornea

Să însoțești pe lângă această copie depe adresa logofeției dreptății Valahiei sub No. 2716 ci s'au primit în urmarea adresei ce s'au primit de aici cu No. 1056 prin care i sau alăturat și copie dipe jaloba cu cari a intrat către prea înaltul domn din care pe larg vă veți pliroforisi de cele poruncite judecătorilor de Brăila, în urmarea cărei și logofeția face cunoscut și Domniilor voastre, ca să urmați a vă înfățișa la judecătoria Brăilei cu documenturile ci veți fi având în pricină.

Marili logofăt al dreptății și cavalier.

L. Balș biv vel logofăt

director Pogor comis

secretar divanului secției Beldiman

Săcția al 2-lea

No. 1695

1835 Mart 14 zile

CXVIII. 1836 Ghenar 8.

Mărturie

Prin aceasta facem cunoscut că la anul 1813 am avut luată în posăsăe moșia *Șândreni* de la răposatul banul *Enache Corne cumnatul lui sârdar Costache Caracaș*, în curgere de trei ani de zile, în care vreme am stăpânit tot trupul acestei moșii împreună *cu capătul ce trece peste Sâret și merge până în Sâretul vechiu* unde să zice *la Chetroi*, care este și până astăzi, luând dijmă din toate producturile câte au fost pe acest capăt fără să fiu supărat întru cât de puțin de cătră cineva, și pentrucă am urmat stăpânire cu necurmă în curgerea arătașilor ani, dau această mărturie lui *sârdar Costache Caracaș* prin care mărturisesc în cugetul curat fără cea mai mică părtinire, sub adevărata iscălitura me, rugând și pe judecător de au încredințat după formă spre a ave țaria ei.

Κωστανδηνος Αρακακη μαρτηρω

Judecătoria țin. Covurluiului

Mărturia aceasta făcută sub adevărata iscălitura dăătorului d-lui negustorul *Constantin Dracachis*, apoi după cererea ce prin jalbă cu iscălitura lui au făcut s'au încredințat cu iscăliturile cuviincioase și punerea peceții judecătoriei țin. Covurluiului.

1836 Ghenar 8

Scarlat stolnic

Buznea stolnic

I. p. giudecăt.
1834

D. Ivașco sulger

CXIX. 1836 Ianuar 5.

Mărturie

Eu cel mai gios iscălit, încredințez prin această mărturie după adevărată știință ce am că Epitropia casei trecutului din viață banul *Ianachi Cornea*, precum să se știe că mă găsesc trăitoriu aici în Galați piște șăptizeci de ani, și voiu lăsa științele din auzire bătrânilor ce au fost mai vechi lăcuitori în partea aceasta, că *toate moșiile ce vin de la răsărit și merg la apus, dela Iroian în gios, și pără la vallea cătușii, trec piste Siretul curgătoriu, și mărg până în chetroi la Siretul vechiu*, dar apoi pe lângă aceasta, înainte Zaverii Grecilor cu vro câțiva ani am avut și eu luată în posăsăe moșia *Bârboșii*, a monastirei Râșcăi, ci este alătura cu moșia *Șândrenii* a răposatului Banul *Ianachi Cornea* pe care am stăpânit-o vr'o câțiva ani de rând, și *împreună cu parte de dincoace am stăpânit și capătul de dincolo până în Chetroi la Siretul vechiu*, luând și dejmuind pe toți din toate producturile, fără nici o oprire despre nimenea, și asemenea urmare să păză și din parte posăsorilor cei ave casa pe aratata moșie, pentru care în temeiul științei ce am, dau această mărturie sub adevărată iscălitura me, ca să slujească la cerere ce mi-a făcut Epitropia!

Constantin Vasiliu sârdar

1836 Ianuar 5

Judecătoria ținutului Covurluiului

Mărturia aceasta fiind sub adevărată iscălitura dăătorului ei Dumnealui sârdari *Constantin Vasiliu*, apoi după cererea ce prin jalbă a făcut, s'au încredințat cu iscăliturile cuviincioase și punerea peceții judecătoriei ținutului Covurluiului.

836 Ianuar 8.

Κωσταντηνος,

Buznea stolnic

I. p. judecătoriei
1834dir. D. Lupașcu sulger
protocolist Gănscă

CXX. 1836 April 17.

Judecătoria Jud. Brăila
anul 836 luna Avril 17
No. 1271

D-lui Sărdarului Costache Caracașu

În urma reclamației ce-ai dat către acest tribunal la 17 ale trecutului Dechembrie, Împotriva cantorului domeniului Brăilei pentru trei trupuri moșie. Judecătoria sau înțeles atât cu contraccii domeniului i cu cinstita mare vornicie a trebilor din lăuntru cât și cu cinstita mare logofeție a dreptății prin raport supt No. 666 de unde sau primit răspuns supt numărul 7293 însoțit și cu copie după oțnoșănia acelei visterii supt numărul 1181 cuprinzătoare că domeniul Brăilei fiind ocolit cu semne și împetrit de către obșteasca comisie din anul 831 și întărit cu lucrarea acelei comisii nu poate să între în cercetare drept aceeaia spre știința dumatile cu cinste să face cunoscut.

Prezident . . . paharnic; Matei comis

Gh. Papadopol

Adresa: Prezidentul judecătoriei
Județului Brăila No. 1271

D-lui sărdarului
Costache Caracașu

CXXI. 1836 Maiu 12.

Mărturie

Noi toți lăcuitorii din sat Șendrenii ținut Galații ocol Siretiului tineri și bătrâni, prin aciașă mărturie ci dăm dumisale sărdar Costachi Cărăcaș proprietarul acestii moșii, facem cunoscut pentru capătul ce treci piste Siretiu și merge pân în Siretiul vechi (care capăt iaste tot din trupul acestii moșii) că de când niam trezit o sam din lăcuitorii cari sântem mai bătrâni, am apucat stăpânire tot de către părinții d-sale sardarului, hrânindu-ne în toată vreme și cosând fân pe acest capăt, pân la anul 1819; iar din anul acesta răpindusă de către Turcii Ibrăileni, nu niam mai putut hrăni, nici dmlui au mai putut stăpâni, de cât atâta știm că Turcii acei cari ave cășli pe acest capăt, plăte dmsale aceia ce vola a le da; aciasta știm și mărturisim în curati cugeti, pentru cari de știința ci avem dăm aciastă mărturie în care scriindunisă numele, am pus degetele sămnuțului crucii încredințândușă și cu pecete satului, rugând și pe cinstita giudecatorie ținutală de au încredințat după forme.

1836 Maiu 12

Ieu Pascu Panhili, Ieu Isac Sandu, Ieu polcovnic Radu Vălsan, Ieu Bogdan Diciian, Ieu Gligori Oroșan, Ieu Dumitru Vasilachi, Ieu Prohir Moldovanul, Ieu Ioniț Părlog, Ieu Toader Rusul, Ieu Neculai Niagu, Ieu Ivan Bărboșan, Ieu Ioniță a Vădaniei, Ieu Radu Panhili, Ieu Iordachi Deciian, Ieu Costandin Croitoriu, Ieu Sămion Vălsan, Ieu Stan Negru, Ieu Sandu Negru, Ieu Radu Picior gros, Ieu Costandin Picior gros, Ieu Toader Moldovanul, Ieu Petre Moldovanul, Ieu Mihai Moldovanul, Ieu Gligori Isac, Ieu Niță Mocanu, Ieu Apostu Niagu, Ieu Tofan Moldovan, Ieu Stoian Panhili, Ieu Radu Bogdan, Ieu Niagu Mihailă, Ieu Gheorghe Vălsan, împreună cu tot satul adiverim.

Giudecătoria ținutului Covurluiului

No. 259; pentru că mărturia ačasta esti supt adivarată iscălitura dățătorilor ei către dmlui sărdar Costachi Caracaș, după cerirea ce prin jaloabă au făcut să încredințază di către giudecătoria cuviincioasă și punere peceții.

1836 Noembre 29 zile

Cernat căminar

Buznea sărdar

director Botezatu

l. p.

protocolist Costachi Focșa

Prințipatul Moldovii 1834

Giudecătoria ținutului Covurluiului

CXXII. 1836 Iulie 15.

Mărturie

Noi toți lăcuiitorii din satul Bărboși, ținutul Galați ocolul Siretului megiaș cu moșia Șandrenei dăm această mărturie la mâna Dumnealui sârdarul Costachi Caracaș *proprietariul* acestei moșii precum să fie știut că pintru *capătul di moșie ce trece piste Siret și merge până în Siretul vechiu* undi se zice la Chietroiu care capăt este tot din trupul acestei moșii *mai înainte de zaveră*, am apucat și noi stăpânirea tot de cătră neamul dumisale mai vârtos și noi ne-am hrănit pe acest capăt în vremea aceea și am dat dijmuirile din partea aceasta a satului iarăși la D-lui fiindcă moșia noastră ne este strâmtă pentru care de știință ce avem dăm această mărturie în cugetu curat fără nici un feliu de părtinire și spre mai adevărată credință neștiind carte scriindu-ni-se numile am pus degitili puind și piciate sătească rugând și pi cinstita judecătorie a ținutului de s'au încredințat după formă. 1836 Iulie 15.

Eu Mihul Neculai, Eu Șerban Petrachi, Eu Neculai Mocanu, Eu Petre Zugravul, Eu Duuștru Ivan, Eu Mitru sân Stan Marcu, Eu Uncică Sabe, Eu Tudor Săbe, Eu Marin Grecu, Eu Niță Zugravul.

I. peceții

ИЗЪИСТА КОРЕША

1834

КАТЪА ИЗЪКОМИИ

Judecătoria Ținutului Covurlui

Pentru că mărturia aceasta este sub adevăratele iscălituri dăătorilor ei cătră Dmlui *Sardarul Costachi Caracaș* după cererea ce prin jalubă au făcut trecându-se în condica întăriturilor la No. 258 să încredințază de către judecătorie cu iscăliturile cuviincioase și punerea peceții.

836 Noembre 29.

Cernat căminar

Buznea sârdar

Director Botezatu

I. p. 1834

Protocolist Costaki jicnicer

CXXIII. 1836 August 20.

Cătră cinstit dumlui prezădentul de Ibrăila,
sârdarul Costachi Cărăcaș răport

Otnoșenia, cinstitului prezădinte, din 14, a trecutii luni, la zece a următoarii, cu No. 1271, cu toată cinste am primit, am înțales cele cuprinsă, că pentru proțasul, ce am, a trii trupuri pământ, a capitelor, ci trec, în hotarul Vălahiei, di acum, cu giudecătoria sau curisponderisăt, cu mari vornicie a trebilor, din lăuntru, și cu mare logofeției, dreptății, prin răportul cu No. 666, di unde, au triimis, răspunsu, că domeniul Ibrăilii, fiind ocolit, cu sămne, și înpetrit, di opștească, comisăi, nu poate a intra în cercetare, cu supunere, răspundu, că di șă ar fi întărit, șă înpetrit domeniul Ibrăilii, *poate fi domeniul, șă despărțirisi, hotarului, acestor dofo prințăpaturi, iar, nu șă dipărtare a dreptății proprietății*, pământului, că în, ochii opștii, sau văzut, cu puternica, împărăție a Rosăi, cu armile, salii, au sfărmat puterile Cetăților, Hotinul, Ismailul, și altii, și di sau, șă mărginit ei și hotară apa, Prutului, dar propriiataoa pameșnicilor, nici de cum nau, dipărtato, cari au fost di vacuri înstrăinată, șă a Ibrăilii, apoi șă însuș, pră înalțatul, domnu a țării Românești, ari moșile înălțimii sale și alți boeri, acei țări, în Moldaviia, șă li stăpânesc cu toată statornicia; apoi pi noi cu ce cuvinte di dreptati ni dipărtează, Valahii di dreptă parte di pământu, cari o nerăgulată di mai înainte, stăpânire în puterea ei, ni au fost răpită de la vreme, și însușești ei dreptăți a o ave.

Pentru aăasta aduc, cu supuniri, la știință cinstitului preșădinte că vom întinde

jaloba la locuri mai înalte, că de ar fi fostu hotărâre, acelor, ce au, sfărâmat putere Ibrăilii a ni dipărta, nar fi rânduit comisăe, și nici am fi fost porunciți a merge la acela comisie să înfățoșăm documenturile șâ să cheltuim fără folos, șâ dacă mari logofeții dreptății 'au știut că împreună cu Ibrăila sau dat Valahiei și proprietăoa, cum au priimit jalba noastră și încă ni să poruncești a mergi în cercetare giudecătoriei cu documenturile ci avem, cari la vreme ne vom sluja. 1836 August 20

Adresa: Cătră cinstit dmlui preșădintele de Ibrăila
dmlui sardar Costachi Cărăcaș

95. *Proces-Verbal No. 95.* Ședința de la 31 Dec. 1929, făcută pentru încheierea bilanțului definitiv al gestiunei 1929, cum și pentru rezolvirea mai multor chestiuni.

Buletinul «Ion Neculce» ajunsese la coala 18, cu studiul asupra Persoanelor: *Anastasia Bașotă și Iașii.*

— *Donajiunea Th. Giurcăneanu.* D-l Președinte comunică că vărul său primar T. Giurcăneanu a binevoit a dona muzeului Municipal depozitul său de acte, ce privesc familia sa și starea comerțului din Huși între 1830—1860. Comitetul ia act cu mulțumire și d. Președinte se însărcinează cu facerea unui opis al acestor documente, după care le va preda muzeului. Se va face o adresă de mulțămire donatorului.

— *Colaborare.* Pentru cele 18 coale tipărite pe exercițiul 1929 se dispune a se trece la subvenții pe anul 1930 partea cuvenită colaboratorilor pe 1929.

— Se acordă lucrătorilor tipografi de la Vlața Românească, unde se tipărește buletinul, suma de una mie lei ca gratificație de anul nou.

— Bilanțul Casei pe 1929.

A. <i>Venituri</i>			B. <i>Cheltueli</i>		
	prevederi	încasări		prevederi	cheltueli
1) Sold din 1928	4688.70	4688.70	1) Localul	1000.—	200.—
2) Primăria	20000.—	20000.—	2) Cumpărări	6000.—	1000.—
3) Vânzarea bu-			3) Mobilier	1000.—	—
letinului	30000.—	33566.—	4) Cămarerie	2000.—	500.—
4) Dobânzi	2311.30	991.20	5) Epigrafie	1000.—	—
	110.000.—	113446.90	6) Buletinul	70000.—	49500.—
Excedent la încasări	3446.90		7) Colaboratori	3000.—	500.—
			8) Jetoane	3000.—	2000.—
			9) Transp. re-		
			mize	15000.—	10466.—
			10) Extraordinare	8000.—	8500.—
				110000.—	72500.—
			Economii la cheltueli		37500.—

Excedent la finele anului bugetar 1929 s'a constatat 40800.90; care se va trece ca sold pe noul an bugetar 1930.

— Comitetul roagă pe d. președinte a interveni la autoritățile centrale spre a putea căpăta și pe anul 1930 subvențiile acordate până acum, cu rugămintea de a se spori aceste subvenții, și anume la Primăria Iași pentru 50000 lei, la ministerul de Instrucție 20000 lei, la culte 30000 lei. Cu părere de rău constatăm că până astăzi 1 Sept. 1930 nu s'a putut încasa nici un ban din vechile subvenții, dovadă de situația precară a banului public.

Și în această ședință se fac mai multe comunicări:

CXXIV. 1839 Iulie 12 Alexandria. Act ce privește întemeierea orașului Alexandria (acta d-rele Vlădescu).

În puterea opștescului înscris ce sau dat la mâinile noastre, prin care niam însărcinat cu îngrijirea adunării banilor i plăți datorilor ce sau făcut pentru cumpăratul moșiei Brezoaia sud Dâmbovița de la mezat, care sau dat schimb sfintei mitropolii pentru moșiile Băcăianca sud Teliorman și după slobozenia ce avem a da fieșcăruia cumpărător de pământ, carele va voi se vie a să așaza cu lăcuința împreunăne în noă adunari de oraș Alexandria, ce s'au alcătuit prin plan ingineresc a să face pe această moșie Băcăianca, vindem dumisale chir Marincea Matei consfătuitorul pentru cumpărătoarea moșii loc pentru casă din ulița Ceacâr mahalaoa galbănă dispărțirea a cincia N... fața stânjâni optsprezece iar lungu treizeci și cinci, carii fac pătrați șase sute treizeci; însă nu va fi slobod săl vândă altuia nici moștenitorii dumnealui fără știre epitropii, care epitropie după întocmirea instrucțiilor opștești, ce i au făcut cunoscut și au dat înscris chiar în condică că le va păzi va adeveri vânzarea, căci întralt chip nu va ave nici un temei și nici nu va putea face vreo pretenție asupra epitropii, vânzătorul sau cumpărătorul la o așa împotrivoare întâmplare și are să plătească de un stânjân patrat parale 20 și pentru toți stânjânii au plătit înainte de ingiereasca măsurătoare lei trei sute cincisprezece No. 315, iar pentru dobânzi luate și date să arată în *beleanful* ce i sau dat pe lângă bileture supt No. 45, drept acela că am vândut și am priimit toți banii de mai sus pentru suma stânjenilor ce sau zis după cum și la condică sau trecut au dat *beleanf* și acest al nostru înscris adevérit cu ale noastre iscălituri și întărit cu opșteasca pecete acestui oraș, prin care se va cunoaște dumnealui și neamul dumisale veșnic moșnean cu dreptu și privilegiu cel are la mână și fără abateri din aratatele *enstrucfii*.

Anul 1839, luna Iulii 12, Alexandria No. 117.

Pecete: *печта орашсаши Александрия 1834*

(cal, cornul și stindard)

Despu Pașaleu

Петиръ-Агелъ

M. Matei

столъов

CXXV. 1856 Iulie 9 Iași. Manolachi Drăghici post. vinde cu 15 galbeni un loc viran de la Copou de lângă via sa lui P. Istrati și Gh. Handră.

Hârtie timbru de la 1 la 1000 lei — 5 lei.

Zapisu de vânzari

Anul 1856 luna Iulii în 9 zăli șos iscălitul faci știut că locul | din șanțul viei sali di la Copou din sus de șanțul dispre fântână până cătu fă | ne întinderea lui spre asfințitul soarelui unde să mărginești cu șanțul vechiu | între amândoa drumurile, unul pe vali, altul ci să scoboară la bisărica de la | Copou pe dial că până astăză lam avutu căiriu slobod fără nici o bina sau aca | retu pe dânsul, de cându am luatv vila de la mănăstiri sfințelor trei Ierarhi | din Eș cu bezmân, acum am trecut dreptățile meli de asupra celui loc | lăcuitorilor din Copou și anume Petrachi Istrati și Gheorghei Handră însă lui Pe | trachi partia din șosu și lui Gheorghei parte din sus precum să vor înpărță ei prin mijloc fără să am eu vreo supărari întru cătu de puțân pentru nimică asupra că | rora dreptăță am priimit eu 15 galbeni adică cinsprezăci galbeni și maintăi sântu dato | ri a plăti bezmânul mănăstirii... licu precum să vor pune la cale, pentru a | časta lîam făcutu doă hărtii totu întru cuprindere la mâna fiișticăruia, ci de a | stăzi înaintea rămân ei stăpânitori pe locul acel de la șanțul vii mele în sus

însă fără | să aibă niț dreptati la apă nici întru nimică pe locul viei meli și spre cre-
dință | am iscălitu puindumi și peetea spre întocmai urmari.

M. Drăghici postelnic (pecete).

CXXVI. *Din biserica sf. Neculai, Hulboca Iași.*

1802 Iulie *Inscripția bisericii în pridvor.*

Iubindu podoaba casii tale din inimă cu umilință | din răvnă fiind aprinsu cu o-
sărdie și driaptă credința | din temelie cu osteneli am rădicat această sfântă zidire | ca
să fie în veci pentru a prea sfântului tău nume slavă și mărire | precum dar ai primit
cei doi bani ai săracii | primește, împărate, dătătoriule de pace | avându mijlocitoriu
prea sfântul ierarh marele Nicolae | pentru făcătoriul robbul tău vornicul Balș smeritul
Nicolae | 1802 Iulie.

Obs. Deasupra stema Balșască, soare, lună, coronă, 2 lei cu coada bărligată;
în lăuntrul scutului steaouă cu 8 colțuri principale și 8 secundare. În stânga sus deasupra
ușei de la pridvor icoana sf. Nicolae.

— 1778 Oct. 3. Pe un Antologhion, București 1777, 1 volum Sept.—August.

«Neculai Balș pah. (m. p.) și acestu mineiu de noi sau dat la sfânta biserica
noastră | de la Hulboca, cumpărat cu 18 lei, iar cela ce va înstrăina | cu furtușag să fie
blăstămat, 1778 Oct. 7 | Neculai Balș pah (m. p.).

— 1778 Oct. 3. Pe un *Penticostarion*.

Neculai Balș pah. (m. p.) «Acestu Penticostarion de noi sau dat la sfânta bisărica |
noastră de la Hulboca, cumparat cu 10 lei iar cela cel va înstrăina | cu furtușag să fie
blastamat 1778 Oct. 3. Neculai Balș paharnic (m. p.)

— 1808 *Ghenar 1*. Pe *Mineiu*l Buda, pe luna Ianuarie până la Decembre (12 mari
volume legate).

«Acele 12 minee împreună și altele sau afie | rosit de noi la sfânta bisărica
noastră | de la satul nostru Hulboca și ori care | le sar ispitii a înstrăina să fie supt |
blăstămul sfinților, ce prin mineele (acestea să prăznuesc) | 1808 *Ghenar 1*. | Nicolae
Balș vel logofăt. Balș vel logofăt.

— 1811 *Noemb. 24*. Pe un Chiriadromion-Neamț 1811.

«Acestă sfântă carte sau afierosit de mine | smeritul la biserica sfântului Ierarh
Nicolai | din satul Hulboca a dmsale | logofătul Nicolae Balș | 1811 *Noembre 24*.

Veniamin pr. M. (*proin* Moldaviei).

— 7282 (1774). Pe un Octoih. București 1774.

«Neculai Balș paharnic.

— 1815 *Iunie 10*. Pe o cazanie Neamț, tălmăcită de Gherontie și Grigorie. |

«Acestă carte sau afierosit la bisărica de | la Hulboca 1815 *Iunie 10* | D. Balș.

Alte cărți: *Psaltire*, Buzeu 1767; — *Evanghelie*, Buda 1812 (cumpărată de Ion
Lupan în 1860 August 24); — *Psaltire*, Iași 1835 (cu prefața lui Gh. Săulescu) — *Tipicon*,
Iași 1816; — *Leturghie* Iași 1794 (a Mitropolitului Iacov Stamati); *Cazanie* veche
(ruptă), *Apostol* vechiu (rupt = *poslanie*) *Molitfelnic* vechiu (rupt), *Psaltire*, Neamț 1843;
Triod, București 1897 (cumpărat de clironomii lui V. Mititelu în 1898 Mart 30; scrie
preutul I. Mănjescu.

— 1844 *Septembre 19*. Pe o piatră mormântală.

«СНУТ АЧАСТЪ | ПИТРЪ СЪ ОДНЪ | ЕПЕ РОСЪА ЛЪ ДЪ | МНЕЗЕШ Григори Мардаръ сѣ-
кзруит | ДИ КІЕАЦЪ АА АНЪА | 1844 септемврѣ | .ЯН 19 зІае шІ чІне | а четІ сѣ зІкѣ
ДЪШ | сѣа ерѣ.

Obs. Cripta Bălșască e în biserică, dar nu stă nici o piatră cu inscripții. Ose-
mintele sunt aduse de la Cilibiu.

CXXVII. (c. 1821): *Știri despre mișcarea Turcilor în Oltenia la 1821. (Acta Natalia- Vlădoianu).*

Eri au venit veste că 2000 Turci cu 6 tunuri au pornit din Calafat pe marginea Dunării în sus spre Cerneț, unii zicu că sau tras la dealu ca să închidă drumul Sărbilor ce să aude că sar fi ridicat pentru bănuiala ce au să să uniască cu Muscalii. Alții zicu că ar fi mers ca să facă ordine la Cerneț.

Asară au venit altă veste că Turcii din Moșăteni au călcat eri noapte despre zioă streaja de Cazaci din Ciorăni, din cari ar fi omorât vreo 17, ceilalți au scăpat cu fuga și sau tras la Redovan, și rămăind Turcii au dat focu la magaziiile de fân și de zaherele. Dar aceasta până acum ori că este taină, sau că nu este de tot adevărată, că nu se prea vorbește de față.

Astăzi veni știrea că au eșit iarăși la Zătroveni și la Vișan în dreptul Reahovei, și iarăși au început a să întinde prin sate câte 15 și 20.

Astăzi plecă Solomon cu câțiva panduri în Jiul de sus, unde sau ivit eri câțiva Turci căutând vitele lui Solomon să le iei.

Astă seară mutară o parte din Calarași mai sus cam în dreptul Coțofenilor. Multe vorbesc mulți; Dumnezeu știe de nu vor veni curând, nu sântem bine, nu au cuvânt îndestul că aice nu au zaherele, căci și la București fiind oștile nu stau nemăncate ceia ce mâncau acolo pot să găsească aice.

CXXVIII. 1792 Septembrie 1 Iași. Cartea lui A. C. Muruz Vodă prin care se trece în rânduiala neamurilor pe Vasile sin Lupul Tăutul, strănepot log. Ion Tăutul.

Iw Alexandru Costandin Muruz Vvoda, boj mlst. gspdar zămli Moldavscoi. Facem știre cu această carte a domnii meli tuturor cui să cadă a ști, pentru *Vasilie Tăutul feciorul lui Lupul Tăutul*, cărele după jaloaba ăau dat cătră domnie mea cercetândușă și cereria lui și adevărindune că *spița neamului său trage din Ion Tăutul ăau fost lo-gofăt mare, și rudenie cu boeri mari*, nu iam trecut cu vedere rugămintă, ce socotin-dușă că ca un neam de boeri ce să află i se cade a fi împărtășit cu milă, sau așezat în *rânduiala niamurilor*. Pentru aceia dar spre încredințare, iată domnia mea iam dat această a noastră domniască carte ca să s știa că iaste scos la rânduiala niamurilor, și hotărâm ca după cum alții ce sântu scriși la niamuri, asemine și acesta să aibă pace și nici de cătră dregătorii ținutului sau de cătră alții să nu fie supărat a se rândui la vreo slujbă, căci când a fi trebuința, de a să orânduî la vreo slujbă i se va da po-runcă prin carti gospod. Așijdere și la slujbele *rusumaturi, desetină, vădrărilul și gor-ștină*, pentru drepte bucatile lui ce va avea, să nu fie supărat cu nici o cerire de plată de cătră nimene din slujbași; cum și pentru *doi liudi* oameni streini ceș va găsi șiș va aduce dintraltă țară de peste hotar, cari să nu aibă nici un amestec de dare, că sânt streini, și nau fost nici odată birnici, întracest pământ, să fie ertați și scutiți de tot birul visteriei, cum și de alte dări și angherie ce vor fi la alți lăcuiitori întru nemică să nu fie supărați, rămăind ca să fie numai pentru slujba casei sale. Deci dar porun-cim atât Dv. boeri dregători ai ținutului cât și altor slujbași și zapcii, ca de cătră toți asămine și întocma să să urmeze, precum mai sus prin care această să hotărăști.

Iw Alexandru Costandin Muruz Vodă

1792 Sept. 1

I. p. gospod

procit vel visteruic

ал. кет. мз. рр. 1792. Cap de bou

Obs. Această carte domnească de ieșit la neamuri o întărește M. C. Suțu Voevod în 1794 Iunie 25 tot lui *Vas, Tăutul feciorul Lupului Tăutul*; iar în 1818 Ghenar 16, o întărește Sc. Alex. Calimah Vodă lui *Ion Tăutul* fiul lui *Vasile Tăutul*; iar în 1846 Ghenar 15, o samă de oameni dau o *mărturie* la mâna lui *Gr. Tăutul*; în vârstă de

12 ani numai, că e feciorul lui *Ion Tăutul*, eșit la niamuri, și înșiră ca dovadă toate cărțile domnești de ieșit la niamuri ale tatălui său *Ion*, ale bunicului său *Vasile*, și ale răzbnului său *Lupul*.

CXXIX. 1802 August 24. *Măsoriștea locului lui Cole Brânză din târgul Bărladului.*

Târgul Bărladului

Din poronca cinstiții isprăvnicii Tutov. prin *îadulă* fiind rânduiți ca să hotărăm un rând de dugheni a lui Cole Brânze ce le are pe *ulița în gos* începândusă de la coșu din *ulița* ce merge spre Ioniț Robul despre mează noapte și merge spre amezăzi pără în locul lui Toader șlicariul, în rândul despre apus și deci după poruncă mergând la fața locului unde fiind față și alți megiași ce să răzășăscu, cu acestu locu, anume Toader brat Șlicariul ce să răzășăști pe din gosu și pe din sus cu *ulița* ce mergi spre apus iar la fundu să hotărăști cu locul preutului Mihai ot țocani, a căruia locu cetinduisă întâi zapisăle sau găsit al Bărlădenilor târgoveți ce dau patru stânjâni de loc danie lui Cole Brânză... ca săș facă casă sau ce are vre... birnic... fiind d-mlui birnic și trăgând la toate havalelile cu dâșii, care zapis este din velet 1775 April 23 și tot pe acestu locu mai are și o danie din an 1784 Noemb. 13, dată de Anuța femela lui Cole Brânze, cerând că după moarte bărbatului ei Colli, viind și ea la slăbăciune de boli, își dă locul său danie doi stânjâni locu dintracel patru stânjâni lui Gheorghe Slivne, fiindui nepot de sor ca să o grijască după moartea sa și acel Gheorghe Slivne iau vândut tot lui Mih. Brânză fiindui văru primare și mai ales că acel locu au fostu frățăscu, adică doi stânjâni a lui Cole Brânză și 2 stânjâni a lui Manolachi Brânză, fiind frați, după cum pre largu să vede și o carte de giudecată de la d-lui spatar Costandin Costachi și dmlui Ioniță Negre fiind ispisoc în vreme aceaia din let 1795 Ghenar 13, ce sau giudecat feciorui numitului de sus să le împartă acel loc dreptu în doă, adică doi stânjâni săi stăpânească Manole Brândză cu frații săi și doi stânjâni Gheorghe Slivne cu frații săi și după acea împarțală cu sultan mezat au cumpărat Mile și partea vărului său Gheorghe, iar frații săi Constandin și Velișcu sau învoit cu Miie și au rămas acel loc tot a lor, adică deplin 4 stânjâni. Deosebit au mai cumpărat acum un pol stânjăn din trei stânjâni ce au avut popa Mihai cumpărătură de la o mătușă a lui *Bădărđoaea*, bez unul pol stânjen ce sau cumpărat de Toader brat Șlicariu fiind răzăș pe din gios; și acel locu adică trei stânjâni cumpărătura lui pop Mihai iau împărțit în doă fiind răzăș care să vin în parte lui Mih. Brânză baștină de la părinți, și cu aceste 2 cumpărături . . . și făcând stânjăn di opt palme om de mijloc am măsurat întâi . . . cinci stânjâni mai păgubire de pol stânjăn ca să rămăe locu mai largu pentru *uliță* și înapoi spre apus câte șapte stânjâni pe de amândoa marginile, și la fundu iar cinci stânjâni. pără în locul preutului Mihai și după măsoriște și hotărâre ce am făcut acestui locu și pentru ca să știe în ce chipu ari săș stăpâniască locul de astăzi înainte dăm și de la noi această mărturie hotarnică.

μαρτυρος Δημιτρη

1802 August 24

Sandu Bou

Vasile Armașu postelnic

96) *Proces-Verbal No. 96. Ședința de la 7 August 1930.*

D-1 Președinte comunică că s'a ajuns la coala 27 din buletin; așa că de la 1 Ianuarie până astăzi în 7 luni de zile s'au tipărit abia 9 coale tipar; aceasta din cauza lipsei de numerar și a tipografiei Viața Românească, care e în descompunere. S'a dispus că No. acesta să cuprindă cel mult 35 coli tipar, față de greutățile financiare ale anului în curs.

— Asupra *cadastrului istoric al Iașilor*, s'a discutat «întocmirea și organizarea acestui biurou al cadastrului în cuprinsul serviciului tehnic al Primăriei Iași, și pus supt conducerea directă a comitetului muzeului Municipal. Organizarea biuroului, numărul de funcționari, adunarea materialului istoric, cum și plata se vor expune în mod amănunțit într'un proiect de regulament, ce-l va întocmi d. președinte Gh. Ghibănescu, va fi discutat în cea mai apropiată ședință, după care se va înainta d-lui primar al Municipiului spre a-l supune consiliului comunal spre aprobare.»

— *Bugetul muzeului pe 1930.*

A. Venituri

1) Sold la 1 Ianuarie . . .	40.800,90
2) Subvenția Primăriei Iași .	20.000.—
3) Din vânzarea Buletinului .	15.000.—
4) Subvenții	22.000.—
5) Procentele capitalului . .	2.199,10
Lei	100.000.—

B. Cheltueli

1) Întreținerea localului . .	2.000.—
2) Cumpărări de cărți, documente și obiecte de artă	10.000.—
3) Mobilier	1.000.—
4) Școala de Epigrafie . .	1.000.—
5) Tipărirea buletinului «Ioan Neculce»	50.000.—
6) Plata colaboratorilor . .	4 000.—
7) Jetoane de prezență . .	3.000.—
8) Cancelarie, transport, remize	14.000.—
9) Extraordinare și impozite	15.000.—
Total lei	100 000.—

Bugetul muzeului Municipal pe exercițiul anului bugetar 1930 cuprinde la venituri și cheltueli suma de lei *una sută mil.*

Și în această ședință se fac mai multe comunicări:

CXXX. 7125 Mai 21 (1617). Iași. *Vecini fugiți.*

Tălmăcire de pe uricul vechiu de la domnul Radul Vvoda din let 7125 Maiu în 21, scris în Eș de Tăbuș.

Noi Radul Voevod cu mila lui Dumnezeu Domn țării Moldaviei, am dat această carte a domniei meli slugii noastre lui *Ionașco Bilăi biv pârceălab*, spre aceasta ca să fie el tare și puternic ori pe unde va găsi în țara domniei meli din vecinii săi cenei va fi apucat din numărul satului Roznov, ori în țarg ori în satele domnești, ori întralte sate călugărești, ori în slobozie, ori unde să vor afla, dar el să aibă a lua pe acei vecini cu toate vitele lor, ce vor avea, și săi ducă înapoi la sat Roznov și săi tocmească pe dânșii să de cu toții pe toate vitele lor, fiește cine pe cât va avea, fiind că iaste așezare de la domnie mea și nimene scutelnic să nu fie și când nu vor vol să de atunci să aibă a lua care ce iaste cu dreptul, și săi de la dabilă, unde iaste dajdie împărătească, și nimene să nu cuteze a ține și a să împotrivi înaintea acestei cărți a domni meli, aceasta să știți și întralt chip să nu faceți.

Domnul au zis.

I. p. gospod

Ghenghe vel logofăt au învățat și au iscălit

„Sau tălmăcit di pi limba sârbească de... în Iaș la 1806 Iuli 26.

CXXXI. 7125 Mai 30 (1616) Iași. *Calul 33 galbeni; urșenic, adamască și postav turcescu de 1200 galbeni.*

Noi Radul Voevoda Mihne din mila lui Dumnezeu domn țării Moldavii; iată au venit înainti noastră și înainti a noștrilor boeri a nostru credincios boerin, dumnealui *Bernat vel postelnic* și au arătat înaintea noastră un zapis de la Stroici log. făcut cu

Buletinul Muzeului Municipal «Ioan Neculce» Iași.

30

adevărată însuși a sa mână, precum au fost dator dmsale lui Bernat post. cu una mie și doao sute galbeni ungurești, pentru *urșanic* și *adamască* și *postav turcescu*, ce au luat de la dânsul încă *în zilele lui Iancul Vodă, când sau înzestrat surorile de leau îmbrăcat*. Deci domnii mea cetind acel zapis de la Stroici logofăt și iau fost cunoscut toți boerii noștri pământeni, că era scris cu a sa mână, domnia mea am dat pentru acei bani dmsale lui Bernat post. satul *Drujeștii*, cu hăleștee și cu locuri de moară în Sitna, și satul *Tăistrenii* pe Miletin ce sânt în ținutul Hărlăului, și alte sate a logofătului Stroici, ce au fost a lui drepte ocini și moșii. Cătră aceast veniră înaintea noastră și înainte a tot sfatul nostru, părintii și rugătorul nostru chir Anastasie Crimcovici arhiepiscop și Mitropolit Sučavschii și au arătat înaintea noastră privileghii de danie și miluire de la fericitul întru răposare de mai înainte vremea domnii, precum au dat și au miluit Stroici logofăt cu acele mai sus scrise sate *Drujeștii* și *Tăistrenii* pe sfânta mănăstire *Dragomirna*, unde este hramul Coborârii Duhului sfânt, numai acele privileghii au fost și stricat, căci au fostu ascunsă într-o taină și iau agiuns... Drept aceia văzând domniia mea și acele privileghii de danie și miluire sfintei mănăstiri nam voit a lăsa pe al nostru boer Bernat post. ca să fie păgubaș de atîta bani, nici a clinti dania și miluirea sfintei mănăstiri, fără am poruncit părintelui Anastasie Mitropolit ca să s tocască cu dmlui Bernat post. cu ačasta sau și tocmît și au dat postelnicului Bernat șasă sute de galbeni ungurești, și *șasă cai prețului ca la două sute galbeni*; și au lasat el ca să fie acele sate al sfintei mănăstiri; și acel ispisoc ce au fost la post. Bernat de acea datorie de la Stroici logofăt încă iau rumpt denainte noastră, și înainte sfatului; și iarăși au fost luat una sută de galbeni ungurești Păscălina giupăniașia lui Stroici logofăt, cu feciorul ei Ionașco Stroici de la mănăstirea Putna și au fost pus amanet pentru acei bani satul *Drujăștii* și au fost făcut zapis de la sine, numai și acea sută de galbeni iau plătit părintele Anastasie mitropolit călugărilor putneni.

Deci noi când am văzut că sau tocmît de bună voie cu Bernat post. și iau dat lui sfinție sa Anastasie Mitropolit 600 galbeni ungurești și 6 cai drept 200 galbeni, după aceia iarăși am dat și 100 galbeni călugărilor Putneni, iar acum să asemănă ca cum ar fi cumpărătură aceli sate de sfinție sa că era prăpădite de la sfânta mănăstire, pentru acele datorii, iar noi așijdere și de la noi am dat și am întărit părintelui și rugătorului nostru mai sus numitul Anastasie mitropolitul Sučavschii, și mănăstirii sale, ce să chiamă *Dragomirna*, acele mai sus scrise doai sate *Drujeștii* și cu heleștee, și cu locuri de moară în Sitna; și satul *Tăistrenii* pe Miletin, ca să fie sfintei mănăstiri și de la noi drepte ocini cu tot venitul neclătit nici odinioară în veci de veci; iar după a noastră viață cine să va ispiti a răzvrăti a noastră danie și întăritură, acela ca s nu fie ertat de la domnul Dumnezeu și prea curata lui maică și de toți sfinții amin și ca să fie blăstămat și de trei ori blăstămat și anaftima și ca să aibă ași da sama și răspuns înainte strașnicului giudeț a lui Hristos și altul să nu să amestece.

Insuși Domnul au poruncit.

7125 Mai 30

pecete domnească

Ghenghe logofăt a învățat

— Nebojate

„Sau talmăcit de Andrei Dașcovici în Știubeeni let 1787 Iulie 9.

CXXXII. 7128 Decembre 4 (1619) Iași. Ocolul și ținutul.

Tălmăcire de pe uric vechiu sârbesc de la domnul Gașpar Vvda din let 7128 Dekemvre 4 scris în Eș de Stratulat.

Noi Gașpar Vvda, cu mila lui Dumnezeu domnul țării Moldaviei, scriem slugii noastre dregătoriului din târgu Pietrii șoltuzilor și părgarilor și tuturor slugilor noastre,

care veți umbla cu slujbile noastre, dintracelaș târg, dămuvă știre că ni sau jăluit giupâneasa Bilăiasa și au zis înainte noastră că are un sat anume *Roznovul*, și *iaste eșit de la ocolul târgului Pietrii, încă din zilele lui Petru Vodă, și umblă cu ținutu*; iar voi îl învăluți cu ocolul târgului la mori, și la fânuri, și la alte lucruri, la toate și la podvoade; pentru aceia dacă veți vide carte domnei meli iar voi ca să aveți al lăsa foarte în pace, întru nemică să nul învăluți cu ocolul târgului, la podvoade sau la mori sau la șindile sau la fânuri, sau fie la ce lucru să nul învăluți, acel sat, ce să fie cu ținutu, cum șau fost de la Petru Vodă, până acum; întralt chip să nu fie, nici să vie mai multă jalobă, întralt chip să nu faceți.

Insuși Domnul au poruncit. l. p. gospod

Sau iscălit domnul: Gașpar Voevoda.

«De pe limba sârbască sau tălmăcit de... pitar în Iași la 1806 Iulie 26.

CXXXIII. 7128 Iulie 25 (1620) Iași. *Scutiri de dări.*

Iw Gașpar Vvda. bojiia milostiiu gspodaru zemli Moldavscoi. scriem domniia mea slugii noastre vornicului de Peatră și comișilor și tuturor slugilor domni meli care vor îmbla cu slujba de ocol la Piatra, dămuvă știre dacă veți vedea cartea domniei meli cu aprod ca să aveți a lăsa foarte în pace, satul *Neguteștii*, *căci că acela sat au eșit de demult la ocol*, și este cumpărătură boiarului nostru lui Voruntar comis. Deci ca să aveți al lăsa acest sat în pace, la nemică să nul trageți cu *satele cele de ocol*.

u Iași lt 7128 Iulie 25.

Insuși domnul au poruncit (l. p. gospod).

Iw Gașpar Voevoda.

CXXXIV. 7132 Decembre 16 (1623) Iași. *Ferăia.*

Iw Radul Voevoda, cu mila lui Dumnezeu domn țării Moldavii, iată sau giudecat de față înainte noastră și înainte boerilor noștri *Duca biv ușer* cu Solomia giupâneasa lui Voruntar comis, și cu fii ei, pentru satul *Neguteștii*, ce iaste în ținutul Neamțului, zicând Duca cum că iar fi fost lui danie de la Ștefan Tomșa Voevod din domnia dintăiu, și de la Insuși domniia mea și de întăritură iarăși de la *Gașpar Vvod din domnia cea dintăi* pentru că boerul *ei Voruntar comis întraceiași vreme au fost în țara Leșască*, iar mai sus numita jupâneasa lui Voruntar comis, Solomia cu fii sei, au arătat înainte noastră și privileghie de danie și de cumpărătură de la Ieremia Vvoda și iarăși ispisoc de giudecată și de *feriia* de la Gașpar Vvoda și de la Ștefan Tomșa Vvoda, din domnie ce de pe urmă, iarăși pentru giudecată și *ferie*. Drept aceia domniia me, și cu sfatul nostru văzind a lor drepte dresuri de cumpărătură și de giudecată și de ferie, de la domni cei de mai înainte, iam giudecat pe dânșii după legea pământului și sau îndreptat înainte noastră și șau pus ei lor *fierie* 24 zloți în visterie domniei mele, iar mai sus numitul Duca ușer sau dat rămas din toată lege noastră și mai mult de acum înainte să nu aibă a să mai pără sau a să mai acolisă Duca ușeriu, nici o dată în veci înainte acestei cărți a noastre.

Sau scris în Eși de Toma la let 7132 Dechembre 16.

Insuși Domnul au poruncit.

Iw Radul Voevod.

l. p. gospod.

„Din limba sârbască sau tălmăcit de... pitar, în Eși la 1806 Iulie 26.

Adică eu Singilitlichia giupăneasa răposatului Bilăe vornic, fata lui Gavril logofăt, însumi pre mine mărturisesc cu această scrisoare a mea cum de bună voia mea de nime nevoită nici asuprită, socotindumă și luînd aminte viața și petrecere, ce am viețuit și am petrecut în căsătătatea împreună cu giupănul meu și am avut și fecori, ce după cum au fost voe lui Dumnezeu rămasem singură la bătrânețele mele, nime din ruda mea sau a giupănului meu sau sau găsit să mă socotiască și să mă grijască, ce socotind și luîndumă aminte în ce chip mă voi ține și cine va socoti la bătrânețele mele, aflatu-sau *un nepot al meu, din singele nostru, anume Dumitrașco logofătul cel mare, fecorul lui Ștefan logofăt* de niau socotit până am fostu vie pe lume în sănătate și în boale, și încă după ce voi eși din lume iar sau prins să mă grijască și să mă comănde cum trebuesc unui om mort, cum îi lege în lume, iar eu cu tot ce am avut mult puțin, mam lasat dumsali și *giupănesei dmsale Zinicăi* și fiilor dmlor sale și cu un sat anume *Roznovul*, cei în ținutul Niamțului, ca să le fie de la mine ocină și dar și cu tot venitul, care sat în multe chipuri sau lăsat și călugării de la Bistrița ca săl poată lua de la mîna noastră, și încă și *diresi ce am avut făcute pre acel sat ni liu ars călugării*, iar sfinția sa Dumnezeu tot au ivit giudețul sfinției sale cel drept și tot lam dobândit și din mîna noastră nau eșit (lipsă) am avut direse făcute pre acel sat de la mîria sa Radul Vvod și (lipsă) toate liam dat în mîna dmlorsali și încă și alt sat leam dat, care sat niau fost.. în ținutul Tecuciului care.. de galbeni... acești sate de mai sus... să le fie dumlorsale și cuconilor dumlorsale driapte ocini și moșie cu tot venitul neclintită nici odinioară în veci. Iar cine... nici din ruda mea sau a giupănului meu a face vreun val dumlorsale, sau cuconilor și va vrea a să amesteca acela om să aibă singur pe Hristos părăș la giudețu când va giudeca sfinția sa toată lumea, și de cătră mine de cătră o păcătoasă să fie neertat nici în căsătătatea nici în ceaialaltă ce iaste să hii de la giudețu înainte... Atîta scriu și mărturisesc cu cest adevărat zapis al meu.

Eu Arsenie logft pisal

1. Antaloasa 1490
=
2. Marga
= Ceaurul
3. Mogâldea vornic
= Stefan ăurul
= x
= Bucium
= Singlitichia
= Bucium vornicul
= Axinia
= Borcea
Mogâldea
Zinica = Dumitrașco
Stefan logofătul
Gh. Stefan Vodă
Safta
Toader Boul, strănepot
lui Dragoș Boul vornic
de supt Stefan cel Mare

www.dacoromanica.ro

CXXXVI. 7133 Mart 15 (1625) Hodoreni. Zapis plastograf.

Adică eu Miron de Grăcina, scriu și mărturisăscu acest zapis al meu cum de bună voia mea, de nimene nevoit nici asuprit, vândutam a mea driaptă ocină și moșie, de la sat de la Armășiani, și *am vândut până la Rădiul lui Țigan și Răngoae vale în sus*, vândutuleam aceste moșii dumisale *Lungului de Olășeni* drept 180 lei, bătuți, locul tot ales și stălpit, și la această tocmală vânzarea de bună voia, tâmplatusau mulți oameni buni megieși anume *Țigan de Țibănești* și diaconul de Crăești, și *Iurașco de Hodorăni*, și Rango de Marcoceni, și Neniul de Soholeju, și Done de Mărmoreni, și pentru mai bună credința, eu Miron pusam pecete mea, degetul, și noi câți sintem scriși în zapis acesta, care niam tâmplat la această tocmală și vânzare de bună voia, pusam pecetea noastră, degetele, și eu *popa Misailă de Soholeju* scrisam zapis acesta *în casa lui Iurașco* de Hodorăni ca să știe.

Eu Miron ×	Eu Țigan ot Țibănești ×	7123 Mart 15
Diacon ot Crăești ×	Rangă ot Mărmoreni ×	
Iurașco ot Hodorăni ×	Done de Mărmoreni ×	Neniul ot Soholeju ×

Asupra acestui zapis, neobișnuit în formă, boerii hotarnici din 7254 Aug. (Scrie Keșcu uricar, Ion Cucoranul și Nec. Banul vornic de poartă) aruncă îndoiala că ar fi o plastografie curată.

Obs. Documentele de la CXXX—CXXXVI inclusiv sunt copiate din condica de documente de la Stânca Roznovanului, Iași. Condica azi e nelegată și cuprinde 70 caete cu peste 700 documente, ce privesc toate moșiile Rosetești, cu începere de la Iordachi Ruset visternic de prin 1690, când a intrat stăpân în *Posadnici* (azi Sculenii și Stânca Roznovanului) prin cumpărătură de la vechii stăpâni ai locului. Gh.

VIII. RECENSIUNI

N. Iorga. *Scrisori domnești din arhivele de la Stocholm.* Buc. 1929.

Urmând indicațiile date de d-l C. Karadja, consulul țării la Stockholm, d. Iorga ne dă în acest memoriu către Academie o serie de scrisori particulare, ce privesc: a) pe *Ion Bogdan* pretendent domnesc în 1598 Oct.; b) pe *Iancu Vodă* cu chitanța sa din 1610 Mai 10; c) pe *Gheorghe Stefan Vodă* cu scrisoarea din 1656 April 7 către procancelarul Suediei; d) pe *Ludovic de Biala Bielski* din 1660 Febr. e) Scrisoarea din 1666 Iunie 5 Regelui Carol al III al Angliei; f) Scrisoarea Stefanei Mihailova dată în rusește către 1668 Febr. 8; g) 2 scrisori scrise din Iași de *Nec. Vodă Mavrocordat* către Carol XII la Tighina în 1710 Sept. 8, și 1711 9 Dec.

În Anexe ni se dau alte 4 scrisori ale lui *Gh. Stefan Vodă* din 1662 April 16, 1662 Iulie 21 și 1664 April 9.

* * *

N. Iorga. *Informații spaniole despre războiul pentru independență.* Buc. 1929.

În ziarul spaniol *Imparcial* marchizul *del Valle de Toje* publică știri de pe câmpul de luptă și din România.

Vorbind de Iași scrie următoarele: «Casele și edificiile publice sunt în general de un frumos aspect și stradele lui spațioase bine petruite cu trotuare de asfalt, făcute acum în urmă de o companie industrială engleză, are felurite biserici și e foarte remarcabilă vechea piață a Arsenalului.»

Alt corespondent este *Enrique Dupuy de Lôme*, care spune o sumă de relații despre tactica războiului.

16 vederi întovărășesc memoriul d-lui Iorga.

* * *

N. Iorga. *O acțiune de opoziție pe vremea Fanarioșilor.* Buc. 1928.

Se leagă faptele politice și luptele boerilor contra lui *Ion Vodă (Teodor) Calimah* din 1758. Lupta d-rlui *Stavarachi* contra boerilor închiși de hanul tătarăsc la *Bender*, *Balș*, *Sturza*, *Costachi*, *Rășcan*, *Buhăescu* și *Ioniță Cuza*. Intrigile Boerești se învârtiau în jurul împrăștierei de știri false: o nouă navală Tătarăscă, și *punerea la cale a arderei Iașilor*. Alt teren unde a prins intriga boerilor a fost cu decapitarea lui *Gr. Ghica Vodă*.

După ms. Acad. 829 — se dă textul grecesc al acestor pagini din cronică.

* * *

N. Iorga. *Francmasoni și compilatori în secl. XVIII, Moldova.* Buc. 1928.

Se ilustrează rolul lui *Iordachie Darie Dărmănescul paharnic*, autorul a 24 iaftale (jalobe) trimise la *Bender* contra domnului *Gr. Ghica Vodă*. Pentru el se scrie pe lângă traducerea lui *Telemah* în 1772 și *Taina Francmasonilor* tălmăcită în 1787 de arhidiaconul Mitropoliei *Gherasim Clipa*, frate cu *Sofronie Clipa*, arhimandrit *Cetățuei*, care învățase carte grecească în orient și știa și Italiană și Franceza.

* * *

N. Iorga. *Ioan Bogdan, pretendent domnesc în secl. XVI.* Buc. 1928.

Ni se dă în text latin și în facsimile o scrisoare a acestui domn pribeag, datată din Paris în 1587 Aug. 14, în care își povestește peripețiile vieții sale în Franța, apoi la Constantinopol. A doua scrisoare este în englezește, și vorbește de stăruința lui Saint-Bonnet la regina Angliei pentru prințul Valahiei, aceasta din 1579 după 11 Oct. când a fost tăiat marele vizir Mohamed Socoli, deci de la începutul anului 1580.

* *

N. Iorga. *Între domnii Moldovei și ai țării românești.* Buc. 1929.

În acest memoriu către Academie ni se aduc următoarele: 1) Scrisoarea lui Ioan Sandu Sturza Vodă din 1827 Sept. 20 către Gr. Ghica al Munteniei pentru un tamazlâc de vite (160 capete) a lui V. Andrieș din Focșani; 2) Așezarea ponturilor de megieșlic între Moldova și Muntenia pe apa Siretului din 7214 Mai 29 (1706); 3) Hrisovul lui Gr. Ghica Vodă din 7244 Ghenar 20 (1736) pentru alegerea hotarilor Vrancei despre țara Ungurească. Două din aceste acte (1 și 3) le dă și în facsimile.

În adaus aduce un izvod de reparațiuni picturale la biserica sf. Mihail din Brăila, după datele cuprinse în arhiva Primăriei de Brăila.

* *

N. Iorga. *Note asupra editării operei poetice a lui M. Eminescu.* 1929.

Vorbind de diferitele ediții ale operei literare a lui Eminescu, se oprește asupra lucrării lui Gh. Teodorescu Chirileanu, care a scos în evidență pe Eminescu și ca revizor școlar. Ediție integrală a operei literare a lui Eminescu e de așteptat și d. Iorga îndeamnă pe Academie să se ocupe de aceasta și să ni-o dea.

* *

N. Iorga. *Oeuvres inédites de N. Mănescu.* Buc. 1929.

După lucrarea d-lui P. P. Panaitescu despre N. Mănescu spatar, d. N. Iorga ni dă textul unei noi lucrări în grecește a spatariului *εργα ανεκδοτα* (pg. 19—126) precedând cu o mică introducere publicarea textului. Un rezumat în franțuzește redă cuprinsul celor 105 paragrafe din lucrarea citată, despre Mahomet.

Curioasă e interpretarea ce face versetului ultim din cap. 13 din apocalipsul sf. Ioan care zice că „semnul înțelepciunii este 666,” și găsește că această cifră iese din citirea numerică a literilor din numele *Moamētis, Latīnos, (Frances) Ntalailamos* (o goe de *Magoi*).

Moamētis = 200 (s), 300 (t), 10 (i), 5 (e), 40 (m), 1 (a), 70 (o), 40 (m) = 666.

Latīnos = 200 (s), 300 (t), 70 (o), 50 (n), 10 (i), 5 (e) 1 (a), 30 (l) = 666

Ntalailamos = 200 (s), 300 (t), 1 (a), 40 (m), 1 (a), 1 (a), 30 (l), 10 (i), 1 (a), 1 (a), 50 (n) = 666.

Cărțile populare scrise cuprind și alte nume, ce caută să explice înțelesul lui 666, cu nume de împărați romani, iar edițiile critice ale Evangheliilor cuprind în note istoricul acestor interpretări, toate greșite, căci ele se referă la vechile cunoștințe babiloniene, cari aveau în mare cinste numerele compuse cu 6 (în împărțirea timpului).

În apendice ne dă 2 lucrări: *una* adresată și dedicată lui C. Vodă Basarab Brancovanu despre China supusă; *alta* cuprinde descrierea Moldovei (Bogdania).

Manuscriptul e o copie din 1788 la Veneția de către Nicolae.

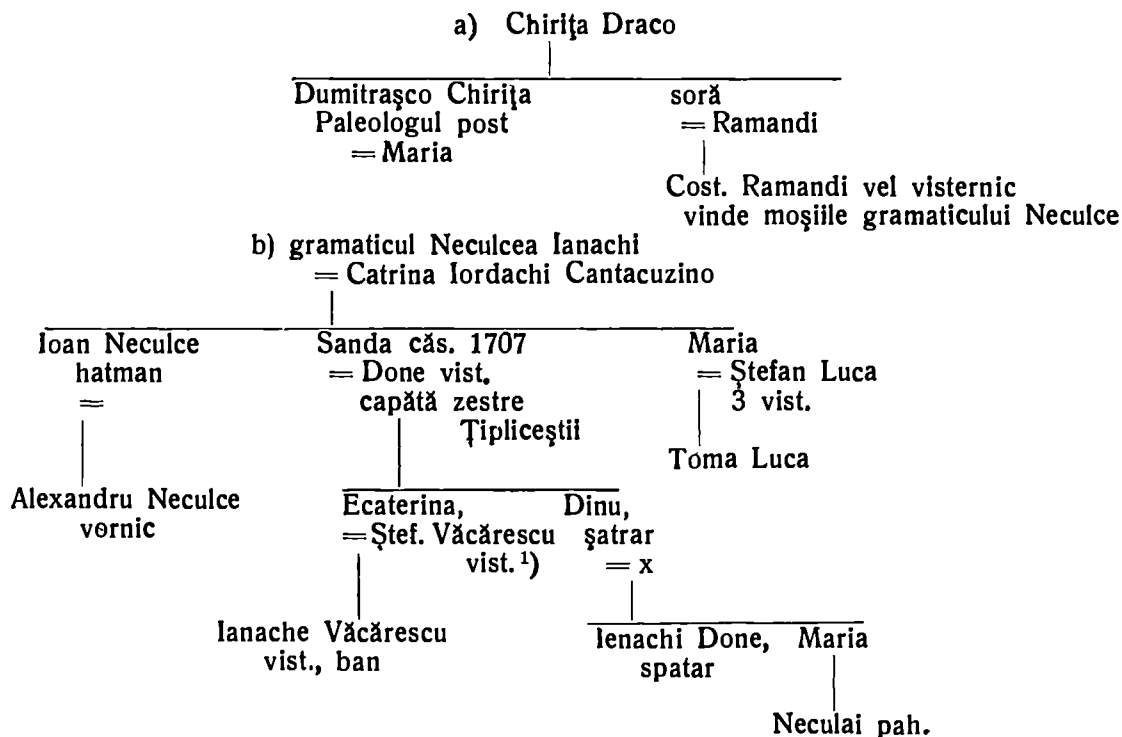
* *

N. Iorga. *Origina Moldovenească a lui Ienăchiță Văcărescu.* București 1929.

Din faptul că în 1777 Ianuar 18 Gr. Ghica Vodă, decapitatul, întârește fostului

mare visternic Ianachi Văcărescu moșia *Țipliceștii* de pe Nistru, scoate că această moșie și Nistoreștii le trage Ianachi Văcărescu de pe moașa dmsale Sanda visteriasa, sora răposatului Ion Neculce biv vel agă.

Din cuprinderea știrilor iese că vist. Neculce, tatăl vornicului Ioan Neculce cronicarul, avea Țipliceștii pe Răut și Nistoreștii de pe stol. Iordachi Cantacuzino (Pășcanul) ce le cumpărase de la C. Ramandi visternic.

Deci Ianachi Văcărescu vine strănepot de soră marelui cronicar Ioan Neculce.

N. Iorga. *Există o scrisoare de tradare a lui Mihai Viteazul?* Buc. 1929.

Ca completare traducerii greșite a scrisorii adusă în Hurmuzachi IV, 178, autorul dă în facsimile textul original în slavonă a acestei scrisori, după comunicarea d-lui Alekso Ivič, profesor din Serbia. Originalul are toate aparențele caligrafice ale vechimei; textul însă e făurit pentru a pune în evidență grija, ce avea Voievodul Valah de a-și asigura soția și copiii. Cel ce a scris în grabă a strecurat românisme neertate în textul slavon: *dar, Ardeleni, căpitani și răspunsu*; uită să pună data, iar iscălitura e plămuită și pentru a dovedi, d-l Iorga aduce vre-o 22 autografe de ale lui Mihaiu Vodă în faximile, din care 6 numai iscălituri.

Diaconul Coressi. *Lucrul Apostolesc.* Ediția facsimilată a Academiei Române, îngrijită de d. I. Bianu.

Un volum mare de 632 pagini, toate în clișee. Pentru a se evita discuțiile filologilor și a se da cetitorului copie fidelă a textelor de limba românească din secl. XVI, Academia Română a luat laudabila inițiativă de a tipări în clișee, lucru care s'a făcut

1) Frați cu *Cost. Văcărescu* și *Barbu Văcărescu*.

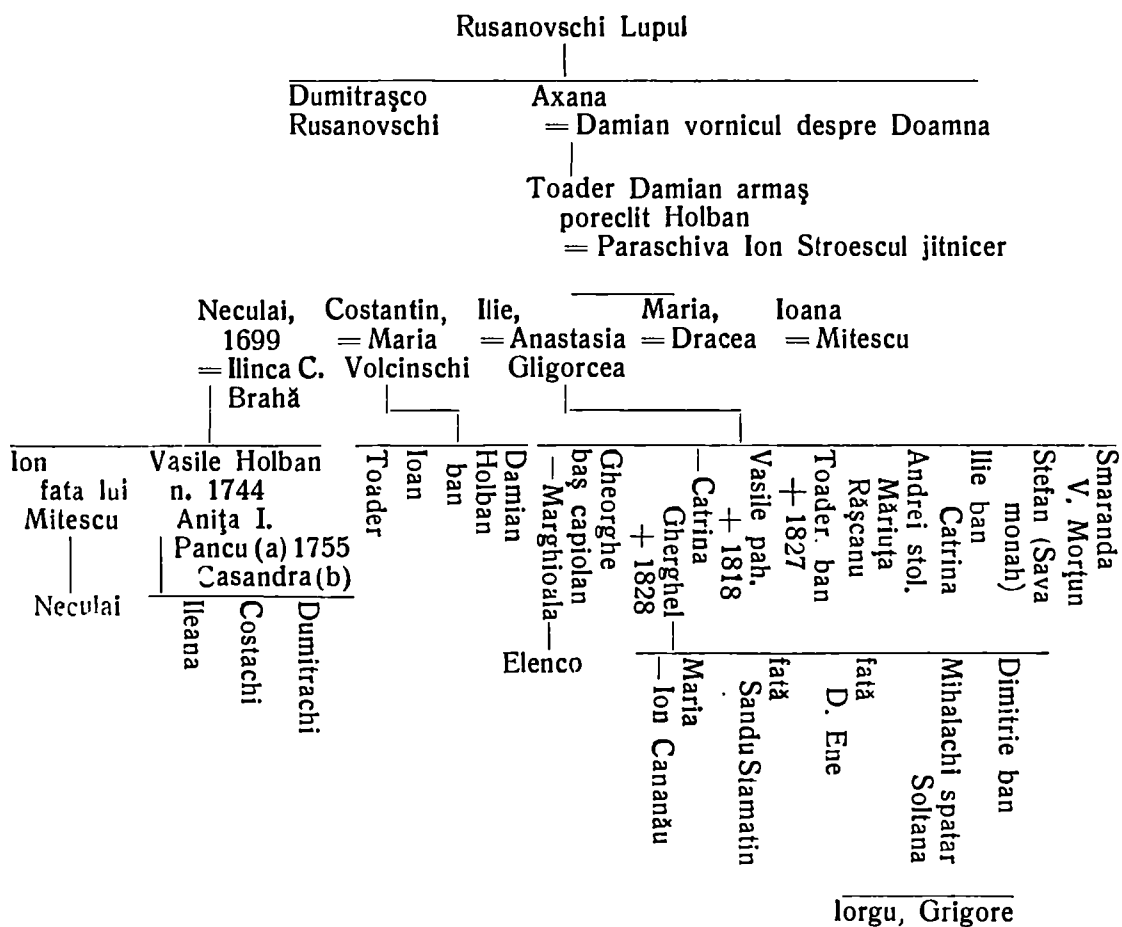
de mult cu *psaltirea zisă Scheiană*. În această nouă serie ni s'a dat în facsimile: Întrebarea creștinească din 1560, (fragment de 22 pagini), Pravila sf. Apostoli 1570 (fragment 24 pagini), manuscriptul de la leud din Maramureș (fragment 48 pagini).

Originalul a fost dăruit Academiei în 1924 de către d-l C. Caradja, cunoscutul nostru bibliofil și colaborator al revistei noastre.

**

Pr. C. Bobulescu. *Neamul Holbăneștilor*. Buc. 1929.

În noua sa lucrare genealogică asupra neamului Holbăneștilor ni se aduce toate datele asupra începutului acestei familii și membrilor mai însemnați ai acestei familii, despre care ne-am ocupat și noi în vol. X din „*Surele și Izvoade*”. Holbăneștii sânt urmașii lui *Damian* vornicul din Rusanovschi.

Am dat această spiță după studiul celor 49 documente, date în anexă, cum și după spița membrilor familiei Holban-Damian.

Monografia se mai ocupă de 2 chipuri bisericești: neamul lui Clipa Barbovski și Gherasim Episcopul de Huși (1803—1826), frate cu Sofronie Barbovski, marele predicator al Mitropoliei Iașilor.

**

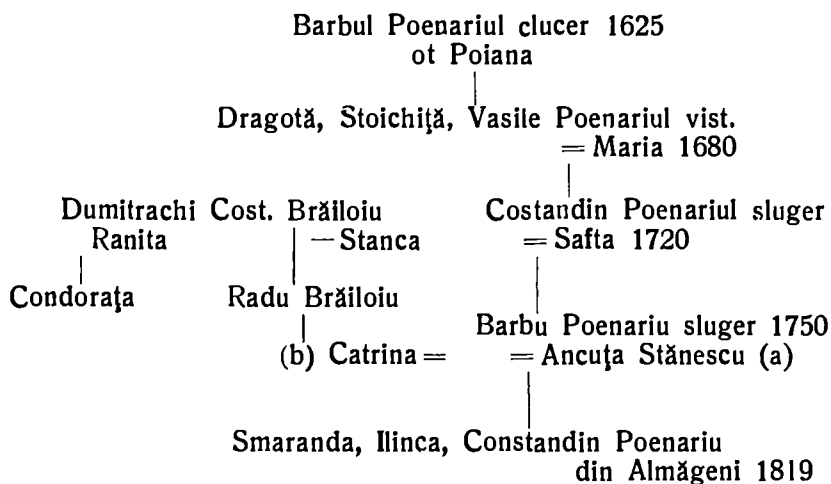
I. C. Filitti. *Condica Poenarilor Almăjeni* (extras din arhivele Olteniei 43—44) Craiova 1929.

În 142 de regeste se cuprinde toată condica Poenarilor Almăjeni, strămoși ai de-

Buletinul Muzeului Municipal «Ioan Neculce» Iași

cedatului de curând Mișu Săulescu, și scrisă în 1819 de Dionisie eclesiarhul, cunoscutul dascal slovenesc.

Legând spusele documentelor aduse de la începutul secl. XVII-a, reiesă această înrângătură de Poenari:

Condica Poenarilor Almăjeni samănă cu atâtea alte izvoade sau catastihuri de moșii ale boerilor din Moldova: Catastihul de moșii ale lui Dumitrașco Ștefan vel log. (v. T. Codrescu I), a lui Gh. Ursachi vist., a lui Iordachi Ruset vornicul etc.

*
**

I. C. Filiti. *Un proiect de constituție inedit a lui Cuza Vodă. de la 1863* Buc. 1929, 8°/o 48 pg.

Mișcarea ideilor oficiale întru alcătuirea și organizarea statului modern român sânt încă de cunoscut. Arhivele contemporane sînt de cercetat și cum arhiva actelor domniei lui Cuza Vodă a fost sechestrată până eri din rațiuni escepționale de stat și oameni politici, nici mișcarea oficială a ideilor, puse în luptă în scurta și plină de frământări politice a lui Cuza Vodă n'a fost cunoscută de cât prin prizma politică și pătimășă a partidelor politice. D. I. C. Filiti e un adânc cunoscător al istoriei contemporane; după ce a studiat domniile reglementare, ne dă în acest studiu o pagină din istoria politică a lui Cuza Vodă, după actele depuse la Academie.

Năzuințele singuratică a grupe de boeri de a studia și înjgheba planuri de constituție se începe cu 1822, în proiectul studiat de A. D. Xenopol. Regulamentul organic a avut aprobarea Curții protectoare rusești și a ființat până la 1849, când s'a modificat prin convenția de la Balta Liman, și apoi prin convenția din 1859 Aug. 8.

Înainte de a se aplica statutul din 2 Mai 1864, Vodă Cuza supunea discuției curții suzerane un proiect de Constituție cu Cameră și Senat, care însă n'a avut vreme de aprobat, căci frământările politice interne restrînse la un număr mic de alegători făcea imposibilă orice reformă internă, ca împroprietărirea.

Proiectul de constituție cuprinde 67 articole, din care art. 1—7 privesc *ocărmuirea* domnului; art. 8—24 Senatul; art. 25—53 Camera; art. 54—65 consiliul de stat și Curtea de caturi; art. 66 privește prelungirea convenției de Paris până la promulgarea noiei Constituțiuni; în art. 67 dispozițiuni transitorii.

În anexă se dă un proiect de înființarea unui comitet provizor de legislație (10 articule).

*
**

I. C. Filitti. *Catagrafia oficială de toți boerii țării Românești la 1829.* București 1929.

În fiecare an d. I. C. Filitti îmbogățește literatura istorică cu monografii care completează mult cunoștințele de structură veche a statului român. În această monografie publică textul *dosarului* aflător în arhivele statului din București. No. 34/220 ce cuprinde 212 foi „*Dilă pentru catagrafia boerilor caftanlăi let 1829 Sept. 11.*”

Lucrarea cerută de cancelaria românească, autorul o întregește cu *adăugirile de la 1830/31* și la urmă o pune în paralele cu catagrafia boerilor din 1858, anul când s'au desființat titlurile de boerie.

Iată sumarul ce-l face. Erau la 1829—32 în Muntenia 766 familii de boeri, din care 566 *boeri* și 200 *boerenași*; iar ca număr erau un total de 1311, din care 70 boeri mari, 576 boeri, 380 boerinași și 283 feciori de boeri.

Pe ranguri de boerii reiese acest calcul: 70 *boeri mari* de clasa I (ban—cămăraș) și anume 6 bani, 22 vornici, 15 logofeți, 1 vistiari, 1 spatar, 3 postelnici, 11 hatmani 9 agi, 2 camarasi; 576 boeri de clasa II (clucer-comis) și clasa III (sardar-clucer za arie) și anume: 19 cluceri, 39 căminari, 39 paharnici, 50 stolnici, 15 comiși, 108 sârdari, 96 medelniceri, 88 sulgeri, 56 pitari, 26 șetrari, 42 cluceri za arie.

În 1858 boerimea valahă era de 3167, față cu 1311 din 1829, și anume bani 5, vornici 10, logofeți 41; agi 62, cluceri 40, paharnici 302, serdari 573, pitari și conțipiști 2134.

Ca întregire la cele ce spune d-l I. C. Filitti, dăm lista sumară pe județe, spre a se vedea unde era mai multă boerime:

	<i>boeri</i>	<i>adauși</i>	<i>total</i>	
1. București și Ilfov	233	38	279	sau 21.5%
2. Vâlcea	21	32	54	
3. Romanați	13	19	32	
4. Mehedinți	24	20	44	
5. Gorj	26	55	81	sau 26.5%
6. Craiova, Dolj	54	68	122	
7. Argeș	26	13	39	
8. Brăila	6	—	6	
9. Buzeu	24	36	60	53%
10. Dâmbovița	24	48	72	
11. Ialomița	23	—	23	
12. Muscel	23	21	44	
13. Olt	7	29	36	
14. Prahova	18	28	46	
15. Saac	26	22	48	
16. Slăm-Râmnic	45	28	73	
17. Teleorman	14	15	29	
18. Vlașca	9	—	9	
				100%

**

I. Nistor. *Cehoslovacii și Românii.* Cernăuți 1930. (Extr. din *Codrii Cozminului* VI).

În acest studiu avem dezvoltat materialul istoric, expus ca conferință publică la 10 Martie 1929, în Cernăuți, cu prilejul a 10 ani de întemeierea republicii Cehoslovace.

Expunerea are aceste părți: vecinătatea teritorială și înfririle religioase (creștinarea, I Hus); expansiunea elementului românesc asupra teritoriului Cehoslovac (Moravia Valahă); Regatul Premyslizilor și mișcarea husită (influența Husită asupra începutului

cărții românești); Războiul de 30 ani (I. A. Comenius); cultura intelectuală și morală etimologia cuv. *taler* = lei; valea sf. Ioachim bogată în mine de argint, începute a fi exploatate încă din secl. XVI-a; și cum *tal* = vale, denumia valea sf. Ioachim cea cu mine de argint, s'a zis loachimstaler = vulgo leones, sive taleri leones = lei, supt Despot Vodă); aice se mai aduc știri despre Jirecek, Urban Iarnik, abatele Zavoral, T. Mazaryk (la Iași).

În anexe ni se dau 8 acte: 1) actul de danie prin care împăratul Rudolf dă lui Mihai Viteazul moșia Königsberg din Silesia în 1599 Aug. 31 (latinesc); 2) scrisoarea lui Mihai Vodă cu autograf, prin care rânduește pe Carolus Magnus administrator general al moșiei sale dăruită. 3) Cinci scrisori domnești, din care una a lui Gr. Ghica Vodă și patru ale lui Gh. Stefan Vodă din 1662 (latinești): și amintiri *de pe drum* ale lui Urban Iarnik, când a fost să fie numit profesor de l. neolatine la Cernăuți în 1875

* *

P. P. Panaitescu. *Miron Costin, Istorie în versuri polone despre Moldova și țara românească.* Buc. 1929. (Acad. Rom.).

D-l Panaitescu ne dă regulat studii despre vechea literatură istorică în legătură cu izvoarele Polone. În acest memoriu către Academie, ni dă în introducere un studiu despre vechea literatură istorică, în legătură cu izvoarele Polone. În acest memoriu către Academie, ne dă în introducere un studiu despre edițiile *Poemei Polone* a lui Miron Costin scrisă în 1684, *Iulie la Dașov, în casa de vânătoare*. Manuscrisurile a căror text le publică d. Panaitescu sânt aflătoare: unul la Universitatea de Varșovia IV, 26: «Historia polskimi rytami o Woloskiey ziemi i Moltanskiej» și altul la biblioteca Czartoyk din Cracovia No. 1348 = C., opisanie ziemi Moldawskiej i Multanskiej przez Mirona Kostyna 1684.

În primele 60 pagini (25—84) se publică textul polon a celor 2 manuscrise, iar în pag. de la 85—125 se dă traducerea în românește, corectând și întregind traducerea lui B. P. Hajdeu, dată la fel de M. Kogălniceanu și V. A. Ureche.

Un indice alfabetic de nume proprii și comune încheie memoriul.

* *

I. Lupaș. *Chronicon Dubnicense* despre Ștefan cel Mare. Buc. 1929. (Acad. Rom.).

Muzeul Național din Buda păstrează încă din 1838 un ms. al cronicii Dubniene. (com. Dubnic, comitat Frencsan, în Ceho-Slovacia), fostă proprietatea familiei *Dragfy-eștilor* scoborâtori din Drag din Maramureș, celebri în secl. XIV-a în Ungaria.

Cronica Budensis scrie în 1473 în Sămbăta Rozaliilor (5 Iunie) că Matei Vodă a bătut pe Ștefan Vodă la Baia; cronica de la Dubnic, după ce copie textul cronicii din Buda, schimbă caracterul povestirii și scrie despre năvala Turcilor la Oradia Mare în 7 Febr. 1474; apoi vorbește de planul lui Matei de căsătorie cu fiica lui Beatrix de Aragonia la 1478, iar de lupta lui Ștefan Vodă cu Turcii zice: „iar Ștefan Voevodul Moldovenesc cu Secuții noștri, și cu Valahii și Rutenii, s'au împotrivit Turcilor în mijlocul țării sale *ca un bun* protector patriei și națiunii sale, fiind gata să moară pentru ai săi, și după o ciocnire de trei zile și trei nopți, a dat pe Turci peirii.

Cronica din Dubnic este scrisă de un logofăt de la curtea lui Bartolomei Dragfy voevod ardelean, urmaș meșterului Draghy, voevod maramureșan, care în 1391 s'a dus la Țarigrad să închine mănăstirea strămoșască din Peri, ca stavropighie patriarhului de Constantinopol Antonie.

* *

Dr. I. Lupaș. *Profesorul C. Romanul Vivu, un precursor al Unității naționale.* Buc. 1929. Discurs de recepție la Academie în 29 Mai 1929.

C. Romanul a condus în 1848/49 prefectura XII. Născut în Pintic (Cojocna) era rudă cu bunica Patriarhului fost regent Miron Cristea. Urmă seminarul la Blaj până în 1843, când fu eliminat pentru un act de revoltă contra episcopului Lemenyi. A trăit în București la pensionul Șeviț și apoi a luat parte activă la luptele din Ardeal; și fu împușcat de Săcui.

* * *

Gh. I. Brătianu. *Contributions à l'histoire de Cetatea Albă aux XIII-XIV-e siècles.* Buc. 1927.

Pe lângă materialul publicat mai înainte asupra vieții comerciale la gurile Dunării, și la Cetatea Albă, d. G. I. Brătianu ne dă un nou doc. inedit din 1290 Mai 8 în latinește, prin care Giacomo di Frisole recunoaște că a primit 800 aspri «asperos octongentos barichatos bonos» de Caffa ca să-i aducă la Malvo Castro (Akkerman) și apoi la Constantinopol (ad partes Malvocastrī et deinde in Constantinopolim), reținându-și pentru sine o treime (ad terciam partem lucrī michi inde habendam).

* * *

G. Cantacuzino. *Colonizarea orientală în Illyricum.* Buc. 1928.

Tânărul autor, ce poartă un nume istoric, este o chizășie de seriozitatea cercetărilor cu caracter de erudiție istorică, având el prin moștenire intuiția istorică. Colonizarea militară a vechiului Illyricum, este o pagină din viața romană însădită pe tot întinsul Imperiului Roman în Balcani și Carpați, prin veteranii împroprietăriți în *vicus* și *cannabae*, în apropierea castrelor militare.

Toți acești coloniști — foști militari — și-au păstrat sufletul lor religios, și toate epigramele scrise pe morminte arată păstrarea până târziu a diferitelor credințe religioase, cultul diferiților zei, originari țărilor de unde aparțineau veteranii, căci Romanii erau toleranți în ceea ce privește practicile de cult. Din acest amestec de credințe în Dacia și Illyricum a eșit acel spirit popular plin de secte și eresuri, peste care s'a suprapus forma cultului creștin.

De la acei vechi *veterani* legați de pământ ca urmare a serviciului lor militar ni s'a păstrat la noi numele generic de *bătrân* cu așa bogată întrebuințare *juridică*, iar la pământ primele trupuri de moșii venite din prima împărțală a feciorilor primului stăpânitor, au devenit *bătrânii* de pământ.

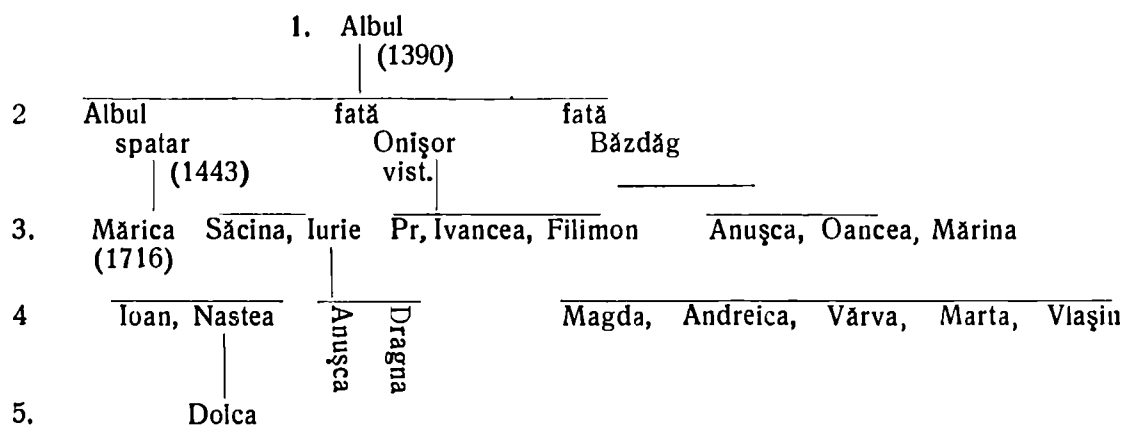
În acest caz *bătrân* este sinonim cu *moș*, și erau *moși mari* și *moși mici*, cum erau *bătrâni* din generațiunea a 2-a de stăpâni și *bătrâni* din alte generațiuni ulterioare.

* * *

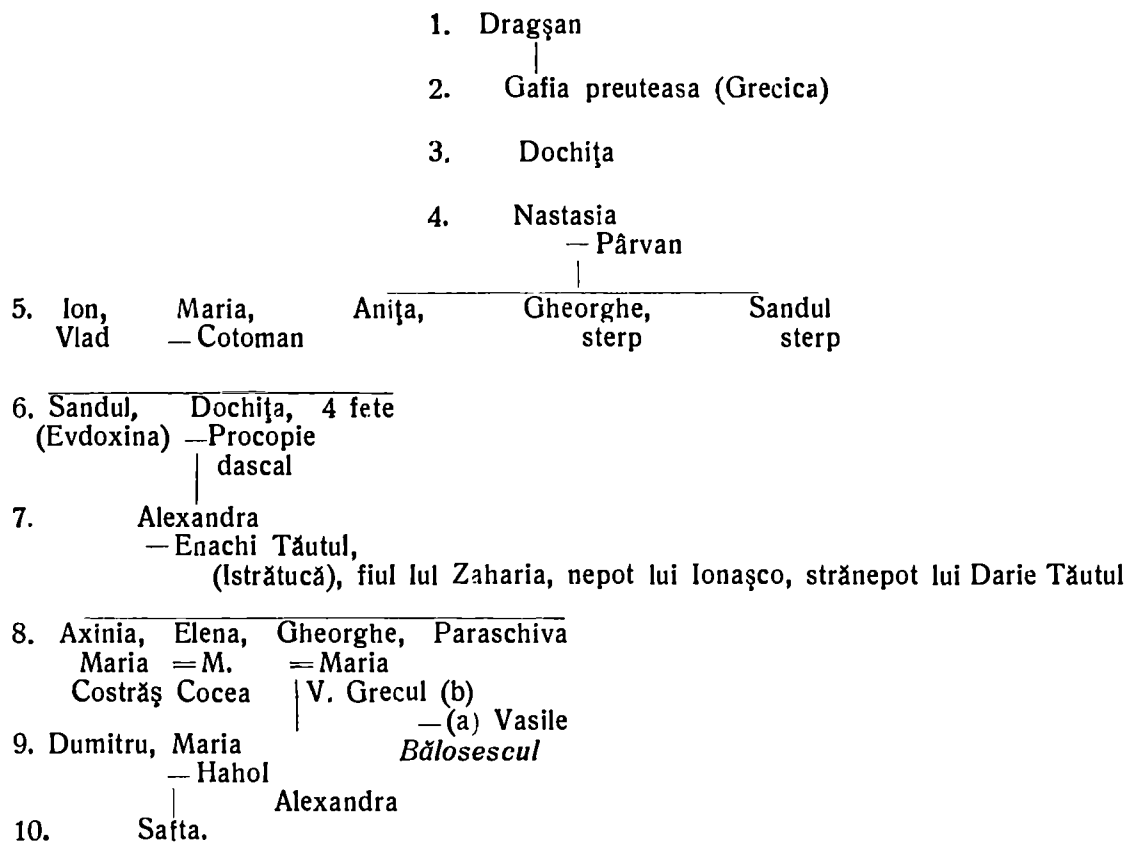
Alex. Vitenco. *Documente Moldovenești din Bucovina.* Cernăuți 1929, 8% pg. 129.

În prefață autorul arată proveniența documentelor, în număr de 105, ca aparținând d-lui Ioan Baloșescul din *Comărești*; documentele privesc epoca de la 7175—1849; de fapt însă doc. 2 dat de supt 7267 anul traducerii, lui Evloghii dascalul slovenesc, este din 7024 (1516), de la Bogdan Vodă, după boerul Gavril Totrușanul *visternicul*, ajuns mai apoi vel logofăt.

Volumul nu e urmat de un indice alfabetic, ci numai de o tabelă cronologică a documentelor. Lectura prezintă ici pe coala *nesiguranță* și chiar unele *greșeli*. Din uricul din 7024 scoatem această încrângătură a celor ce vând moșia strămoșască *Berindeeștii* visternicului Gavril Totrușan, întru cât aparțin familiei *Albului* spatarului, lui *Onișor* vist, și lui *Buzdăg*, trăitori supt Iliăș și Stefan Vodă în 1443.

În al doilea loc zăpisiul de mărturie al răzeșilor din Ivăncăuți, dat în 1798 lunc 27 vorbește de suitorii lui Ștef. Eraniuc, care sunt aceștia :

* * *

M. Costăchescu. *Satul și târgul Telinești*. Iași 1930.

Bine a venit alegerea celor însărcinați de a conduce fundația *Regele Ferdinand I*, că a însărcinat pe colegul nostru M. Costăchescu să scrie o monografie istorică asupra unui sat din Basarabia, *din vechiul ținut al Codrului*, el povestitorul așa de complet asupra satelor din *Cârligătura*.

Povestea satului Telinești este instructivă prin începuturile sale — mai vechi ca 1598, de când avem primul document, ce vorbește de preutul Măciucă din Telinești și Verișciac tot de acolo. Ca să fie preut într'un sat prin 1598 trebuia să fie poporâni,

un sat întemeiat, căci nu biserica de mir a motivat urzirea satului, ca în atâtea locuri în Ardeal ci odată satul întemeiat și legat a necesitat biserica de mir.

Numele *Telea* se găsește pomenit încă din secl. XV-a, *Telea* fiul Mușei, nepot lui Tofan; aceasta în 1497 Mart 5. Dar acest *Telea* apare în valea Racovei, la Vasluc. Sigur că și pe apa Ciulucului mijlociu a trecut un *Telea*, cu mult înainte de 1598, ca fii și nepoții săi să dea naștere satului *Telinești*, care avea și popă în 1598.

Telea nu ne poate duce la latinul *tela* pânză; *tela* ca și *texo* care a dat *jes*, ar fi dat *jeală*. *Telea* e poreclă slavonă, căci în slavă găsim toată familia lui *tel*: *tel-et* (vacă), *tel-niia* (vacă), *tel-eagă* (car), *tel-eajca* (cărucioară), *tel-eatina* (vițel). Sinonimul *crav*, *corov*, de unde *Corovană* (vacă) a intrat posterior lui *Telea*. Sufixul *in* e tot slav și arată nu atât diminutivul, cât singularul: *boiarin-boiarinaș*, plural *boiare*, de unde al nostru *boer*. Așa și *Telea-Telin-Telinești*. Urzirea dar a satului *Telinești* pe Ciuluc s'a făcut în plin secl. XV și s'a desăvârșit satul în secl. XVI-a cătră sfârșit cu biserică și popă de mir.

Mersul populației a curs liniștit, așa că în gura urmașilor de la finele secl. XVII-a, se știa că satul îmbla pe 2 jumătăți; și că fie care jumătate umbla pe *trei bătrâni, moși*; dar nu toți cei 6 bătrâni ai satului erau contemporani unul cu altul, și că dar făceau parte din aceeași generație: *veri primari* de pildă. Urmașii din 1680, nu știu bine de înaintașii lor din a 2-a și a 3-a generațiune de *Telești*. De pildă unul din bătrâni e *Jurie*, care e dat ca tatăl Nastasiei Irimioaea, care vinde în 1667 jumătate din bătrân lui Pohrib. Ar urma dar că bătrânul *Jurie* a trăit cel mult pe la 1600.

Tot așa *Vlasie*, feciorul *Țircului*, nepot lui *Grozav*, acesta fecior *Diniței*, unul din bătrâni vinde în 1680 partea sa; ceia ce arată că *Dinița* a trăit ceva mai sus cu o generație, două, de cât *Jurie*.

Cel ce unește aproape trei pătrimi din tot satul e Toderașco Iordachi Cantacuzino visternicul, care cumpără nu mai puțin de 27 hlize din toți cei 6 bătrâni. În socotelile făcute nu reiese cum intră cumpărător T. Iordachi vist.; căci aici M. Costăchescu luându-se după metoda lui I. Bogdan de a socoti anii vechi — toți de la 1 Ianuarie — deci scăzând 5508 chiar pentru lunile Sept — Dec., greșește ordinea cumpărăturilor. Boerul Toderașco Iordachi Cantacuzino vist. nu era nici rudă, nici răzeș cu răzeșii din *Telinești*. Cum a intrat dar el cumpărător? Prin danie; deci zapisul de danie trebuie să fie anterior tuturor zapiselor de cumpărături. În adevăr în 15 Oct. 7189 — Costăchescu transpune anii 1681 — T. Iordachi capătă danie a șasa parte din tot satul, de la Maria și Altinie, feciorii Savii, nepoți lui Calistrat. Pentru ce motive nu ne spune zapisul, dar el capătă un bătrân întreg — a șasa parte din tot satul.

Odată stăpân pe un bătrân el cumpără în cursul anului 7189 cele mai multe șurine de la răzeși: și sunt foarte interesante pentru cursul proprietății, cum se arată porțiunea de răzeșie, după spițe.

Iată câteva specimene: «din jumătate de sat, ce îmblă în trei moși, din a treia moș ce îmbla în zece frați, din jumătate de moș a cincia parte».

«Din jumătate de jumătate de sat a patra parte.»

«Din jumătate de sat din moșul Pinagăi, din a treia parte de moș a patra parte».

«Din jumătate de moș a cincia parte.»

«Care moșie este din jumătate de jumătate de sat den a șesa parte a opta parte» etc.

În socoteala ce am făcut tuturor acestor șurine am luat ca bază suma de 200 stânjeni pe un bătrân, ceia ce ar face 1200 stânjeni curmezișul moșiei. Ori aceasta este foarte aproape de hotarele moșiei măsurate în stânjani din 1783. Hotarnica din 1783 a lui I. Rale vornic de poartă ne dă aceste dimensiuni: lungul moșiei latura de vest

4703 stânjani = 10487 m.; lungul moșiei latura de răsărit 4241 stânjani = 9457 m.; iar curmeșul de nord 1380 st. = 3078 m.; iar latura de sud 1400 st. = 3122 m.; sau ca suprafață 3091 Ha.

Socotind toate cele 27 de cumpărături și dani, partea lui Toderașco lordachi vist. ar atinge 1000 stânjani, rămânând răzeșilor restul de 200 st. cari îi vând mai pe urmă; deci numai aceștia își au viață răzășască. Cei ce s'a petrecut la Telinești cu înturlucarea într'un oare care trup de moșii cu Cantacuzineștii, s'a petrecut pretutindeni aiurea cu moșiile răzeșești, ca Roșieștii cu Costăcheștii.

Telineștii au stat în familia Cantacuzineștilor 2 generațiuni: Toderașco lordachi Cantacuzino visternicul între 1680—1686; rămân apoi moștenire în partea lui Ilie Cantacuzino comisul până în 1698, când o vinde eftin de tot rudei sale, visternicului lordachi Ruset, cu 300 lei. Numai cumpărăturile lui T. lordachi în 1680 întreceau suma de 300 lei, afară de daniile căpătate.

De la lordachi Ruset, moșia trece prin zestrea fetei sale Ecaterina, la Cost. Nec. Vodă Mavrocordat, soțul Ecaterinei. De la Ecaterina moșia trece la fiul său Alex. C. Mavrocordat Vodă în 1785; Acesta o lasă fiului său Costantin A. Mavrocordat beizade, care și moare în 1784; iar apoi trece la domnița Ralița Mavrocordat. În 1796 Dec. 20 Ralița capătă hrisov pentru înființarea târgului Telinești. Toate documentele de la 1530—80 vorbesc de târgul Telinești. În 1803 târgul Telinești are 58 liuzi și 78 târgoveți. În 1813 Dec. pitarul Teodosiu, feciorul lui Gh. Chisățișchi cumpără târgul cu moșia lui, cu 90000 lei. Pitarul Teodosie avu 4 fete (Mărioara, Nastasica, Smărăndița și Ilenița) și un băiat lordachi Teodosie. Apoi trece la fiul său M. Teodosiu, și prin zestre îl ia Paul Gore, acum decedat. Dacă lucrarea ar fi fost urmată de un indice de nume și de tabla documentelor, ar fi fost mai ușor de consultat.

* * *

Econ. V. Ursicescu. *Sărbătorirea P. S. Iacov Antonovici. Episcop al Hușilor.* Huși 1929.

La împlinirea a 70 ani de vârstă cercul de admiratori ai P. S. S. Episcopului Iacov cum și toți clericii din cele 3 județe ale Eparhiei Hușilor, au sărbătorit pe harnicul arhipăstor, un neobosit cercetător al trecutului nostru istoric în părțile Tutovene.

Păr. Ursăcescu, proprietarul muzeului de antichități din Curteni, și actualmente referent al secției administrative a strâns în volum articolele de ziare și reviste, serviciul liturgic, banchetul, toastele ridicate la masă. La cele ce păr. Episcop a scris despre alții, suntem mulțumiți că astăzi au scris și alții despre P. S. S.

Ca fost coleg de școală cu P. S. S. Episcopul am dat și eu contribuția mea la această serbătorire. Ni se dă aici și o spiță genealogică a înaintașilor P. S. S.

Pavăl Darie (Ioana) — *Stefan Darie* (Ilinca) — *Caranfil Antonovici* (Maria) — *Ioan* (Iacov) *Antonovici* (Ana) cu copii.

* * *

V. Ursăcescu. *Istoria fostului schit Vovidenia.* Huși 1929.

Știrile adunate de harnicul arheolog al Fălciului, despre dispărutul schit de supt dealul Coțoi, m'au luminat mult pe mine, care am apucat acest schit, am petrecut ani de-arîndul de hramul lui, *Sfânta Treime*, cu apă rece și zahar, cu plimbările zgomotoase ale tineretului printre drumurile între liliaci și porumbiști, cu acele încântări sufletești ale băetanului, în care mijește viața. Trei cucernici și evlavioși călugări: Epifanie arhimandrit, Isihie ierodiacon și Vasile fratele său, apoi cizmarul Vălcu și soția lui Maria au zidit din pajiște schitul între 1835—1839. Datele aduse sunt destul de bogate și interesante pentru schitul care a dispărut ca și schitul de la Zgura, întemeiat în 1837 de alți călugări evlavioși și cu stare, din neamul Ghibanilor, păr. Sava Ghiban și vărul său Hagi Arhip, bunul meu de pe tată.

* * *

Aurel V. Sava. *Documente Putnene*. Vol. I. Focșani 1929, 8°/, pg. 223.

Iată un nou istoriograf pe arena cercetărilor istorice. Tînărul magistrat din Focșani, dus de dorul de a pătrunde juridicește particularitatea obștiei Vrâncenilor, a văzut că în lipsa codului, trebuie să recurgă la istorie, căci și *Dreptul* ca și *Istoria* se leagă reciproc și se tîlmăcesc. Fără a ști evoluția proprietății în Vrancea, care a fost o unitate întru începutul ei, și și-a păstrat *Unitatea* sa de stăpînire și după ce s'au înmulțit satele: două, apoi trei, patru, șase, zece, patrusprezece, etc. Căci pămîntul și-a luat denumirea aicea nu după *un om*, ci după alte motive. Regluni singurătice și infundături de ape și opchine de munți, hotar de țări politice încă de supt Cumanii și Unguri, s'a zis regiunii acestei *Vrancea*, după specia corbilor, vulturilor și a șoimilor, ce erau pe aici, avîndu-și siguranța cuiburilor și a vieții lor departe de ochii vîntătorilor. Și s'a denumit regiunea aceasta, nu de slavii nordici, ce și aveau polnoglasia în vorbire: коронъ, corb, șoim, ci de cei de sud, ce n'au polnoglasie. În vorba *кран* = negru, ater. *крана* = cornix, *кранич* = mons Hercegovinae, *кранче* = equulus ater, căci de la *uran* = negru, avem *Vranoca* = nomen ovi indi soliticus, *uranota* bos ater.

Ca prefață ne dă un istoric asupra mersului proprietății în Vrancea, căci înainte de a fi locuită, Vrancea a avut înțeles de regiune: „în Vrancea” era denumirea generală a satelor din Vrancea. Odată proprietatea însădită — și s'a însădit odată cu alte așezări românești — dar de peste munte cu influență vădită Săcuiaască — ea a mers împărțindu-se pe bătrîni, cari au cuprins în sinul lor două sau mai multe sate, cari nu și-au divizat proprietatea pe sate, căci aice fiind munți și păstoritul ca ocupațiune, n'a putut osebi proprietatea după țarină și ape, ci după cum a curs din vechi. De aici a urmat conștiința omogenității lor ca stăpînire, o devălmășie, ce trece pragul satului, și cuprinde în ea pe cea a regiunii.

Autorul ne dă 226 documente, din care foarte multe regeste; din primele 100 doc. avem 23 text deplin, 79 regeste; din a doua sută avem 62 regeste și 38 documente întregite. Citirea documentelor e corectă și prezintă toată siguranța și în date și în denumiri proprii. Note bogate întovărășesc unele documente; discuții asupra neautenticității vestitului uric slavon de la Stefan Vodă din 1445 Ag. 8 cu pan *Uană Ureacle*.

Nu fără interes este spița înaintașilor decedatului regent Gh. Buzdugan, ai cărui suitori ar fi aceștia: Andrieș Lepădatul (1507), Ursache Lepădatul, Maria Ioniță Lipan, Neculai Lipan, Iordachi Lipan, Catinca C. Buzdugan, Vasile Buzdugan, Gh. Buzdugan. Cum posed multe alte doc. Vrâncene, din arhivele Sturza și Roznovanu, sunt mai multe de spus asupra proprietății din Vrancea; posesiunea munților, daniile domnești făcute vist. Iordachi Roset Roznovanu; cât despre anaforoa marilor boeri din 1814 și apoi hrisovul lui Calimah Vodă din 1817 asupra Vrancei am discutat pe larg de mult în o serie de articule în coloanele *Opinie*.

Un indice de nume proprii, de lucruri și cuvinte completează publicația. Așteptăm cu nerăbdare și celelalte volume făgăduite, căci Vrancea și Putna prezintă tot interesul istoric.

* *

Dr. Andrei Veress. *Pictorul Barabas și Românii*. Buc. 1930. (Acad. Rom.).

Pictorul Barabaș a fost un săcu, născut la 22 Febr. 1810 în ținutul «Treie scaune» în Marcoș. El veni în București la 1831, pornind din Sibiu la 8 Noembrie 1831 cu căruța librarului Thierres, la spițerul Raimondi din București. El stătu în București un an și jumătate și aici pictă o sumă de lume din protipendada Bucureșteană.

De la el a rămas un memorial cu impresii asupra lunei Bucureștene. Retras în Buda a trăit până la 1898, când moare în vîrstă de 88 ani. Ni se dă în anexe câteva clișee reprezentînd: Bucureștii în 1831, generalul P. Kisseleff, aga Nicu Filipescu, Ni-

Buletinul Muzeului Municipal «Ioan Neculce» Iași.

32

colae Rosetti, Oltul la Căineni, Floare (o tină ră țărancă cu un coș de flori pe cap), un paznic de vie, o Ardeleană, Român vânător de urși, Selișteni mergând la bălciu.

* *

Ioachim Crăciun. *Inscripții de la măn. Neamțului.* Buc. 1928.

În micul extras din Anuarul Institutului național de Istorie Națională Cluj fasc. IV, d. Crăciun ne aduce 13 inscripții pe clopotele de la Neamț, de la trapeză, de la bolnița veche și nouă. Clopotul bănuț de la Stefan cel Mare s'a fost topit în focul mare din 1863.

* *

Ioachim Crăciun. *Istoriografia română în 1925 și 1926.* Buc. 1928.

Pentru cercetătorii noștri în ogorul istoriografiei țării lucrarea de sinteză bibliografică a d-lui Crăciun e foarte interesantă. Și noi cei de la buletinul „Ioan Neculce” avem locul nostru în acest repertoriu.

* *

Arhivele Basarabiei. (an. I, No. 3). Chișinău 1929.

Harnaicii directori ai revistei d-nii Bulat și Tomescu, profesori universitari, ne dau în acest n-r (Iulie-Sept.) un prea bogat material documentar istoric. De și numărul 3 n'are sumar, arătăm că p. Episcop Visarion Puiu ne dă *Tocmealile* vieții monachicești rânduite de Miron Vodă Barnovschie în 7135 Sept. 20 (1626), aflat la Sucevița de răp. V. A. Ureche și publicat și în facsimile într'un memoriu la Academie în 1886.

Pagini trăite din istoria Olteniei de T. G. Bulat între 1806—1812, când era ocupația rusească, în care ni se aduc 15 documente din acea vreme, dintre care multe în limba franceză, limba cancelariei răsenești. *Actele înființării eparhiei Chișinăului și Hotinului* în 1813 în număr de 5 ni le aduce d. C. Tomescu, *Hotarele Basarabiei* de I. C. Băcilă, arată variațiunile acestor hotare din vechi de la 1484 până în 1812 și 1856. *Hotarul razei Brăilei* din 1808 de Bulat. Tot d-sa aduce 5 acte ce vorbesc de cnezul D. Cantemir și legăturile sale cu țara Românească. *Documente slavone din secl. XVII* publică d. Boga, profesor și șeful arhivelor Statului din Chișinău, un mănunchiu de 16 acte slavone, aflătoare în Arhivă și din care unele am publicat și eu în ultimele volume din «Surete și Izvoade».

* *

C. N. Tomescu. *Catagrafia Basarabiei de la 1820.* Chișinău 1929.

Cercetătorii trecutului Basarabiei își înmulțesc lucrările, și d. C. Tomescu ne dă de astă dată catagrafia Orheiului, p. I, după ce ne-a dat anul trecut *Catagrafia Hotinului și Sorocăi*. Statistica cuprinde știrile geografice și politice pe anul 1820; originalul e o condică în folio cu 445 file. Pe când Hotinul și Soroca cuprindeau 361 sate cu târguri, singur Orheiul cuprindea în 1820, 356 sate, săliște, adică, târgușoare și târguri în ale sale 14 ocoale. Partea II vezi mai jos.

Catagrafia veche publicată în rusește de Halipa în *Trudi*, e completată prin aceste noi date.

* *

Del Chiaro. *Revoluțiile Valahiei*, traducere de S. Cristian. Buc. 1929, cu o prefață de N. Iorga.

Dr. N. Iorga a editat în 1914 interesanta lucrare a lui Anton Maria del Chiaro Fiorentino (Veneția 1718), în text italian. Traducerea în românește — chiar așa în fugă și cu multe neologisme nelertate, servește publicului mare de a cunoaște lucrarea lui Del Chiaro, un emul a lui D. Cantemir, cu *Descriptio Moldaviae*.

Dacă Academia Română sau Ministerul de Instrucție ar fi publicat în serie toate lucrările apărute în latinește, nemțește, Ungurește, ale marilor istorici, cari au scris despre Români ar fi făcut o operă mare, înlesnind cercetările istorice în ediții românești, căci aceste vechi scrieri: Sommer, Topeltin, Bonfinius, Dlugosz, Sulzer, Engel, Rösler, etc. sînt epuizate și nici marile biblioteci nu le au în corp, neșum să le capete particularii.

* *

Dinou C. Arion. *Le νόμος γεωργικός (leges rusticae).* Paris 1929. 8°/o pg. 210.

În această lucrare în l. franceză autorul precede publicarea celor 2 texte ale Legilor agrare, unul a lui *Harmenopol* și altul a lui *Spanos* (în neo-greacă) cu un studiu introductiv asupra *reacțiunii elenice* în dreptul bizantin, operă specială a lui *Leon Isaurul* (717—741), și înființarea *colonatului* (cap. I), legislația lui *Leon Isaurul* și a lui *Cos-tantin Copronimul* (cap. II) și anume *eclogele* sale juridice, ce privesc *codul agrar* (νόμος γεωργικός) și *codul naval* (νόμος ναυτικός); face analiza codicelui lui *nomos georgicos* (cap. III), că nu e o parafrazare a codicelui Iustinian, ci o redactare proprie, cum afirmă și marele editor Zahariae von Lingenthal; arată multele ediții ale lui νόμος γεωργικός în numeroasele ms. ce se află în marile biblioteci apusene (cap. IV), studiază clasele rurale de la noi după vechiul obicei al pământului până la Pravilele lui V. Lupu și Matei Basarab (cap. V); de altfel acest capitol cuprinde un expozeu complet asupra satului valah, boer, vecini, răzeși, cneji etc., de și nu utilizează toate izvoarele. N'a utilizat nici de cum ale mele *Surete și Izvoade* (XXIII vol.) cum și *Ispisoace și Zapise* (X vol.), unde este un foarte bogat material istoric, cum a făcut d. Stef. Longinescu. Expune situația juridică a țărilor românești în secl. XVII și scurtă privire asupra legilor lui Matei Vodă și Vasile Vodă. (cap. VI); În cap. VII se ocupă de dispozițiunile din νόμος γεωργικός: civile, penale și economice (pg. 58—108); în cap. VIII dă textul grecesc a lui νόμος după Harmenopol și Spanos (pg. 108—160); în cap. IX face o comparație între legiurile românești și νόμος, care a fost cunoscut, utilizat, de și traducerea s'a făcut după Farinacius. În secl. XVIII domnii greci au cunoscut νόμος și l'au utilizat în marile chestiuni puse înainte-le; în cap. X studiază sfârșitul colonatului; emanciparea vecinilor, introducerea clăcii și a boerescului cu *soroc*; iar în cap. XI dă textul grecesc al *manualului nomiconului* νομικὸν πρόχειρον a lui S. M. Racoviță Voevod din 1765.

Ca încheiere, studiul lui Dinu Arion deschide un câmp larg cercetărilor în materie de dreptul vechiu românesc în legătură cu dreptul bizantin, mama tuturor codicelor de legi din Europa.

* *

D. Caracostea. *Izvoarele lui Gh. Asachi.* București 1928.

La cele multe scrise despre Asachi, de contemporani și de urmași, studiul d-lui D. Caracostea aduce știri nouă despre izvoarele literare ale poeziilor lui Gh. Asache și-l găsește că e un clasic, ce se inspiră de la Ovidiu, Horațiu, cum și din poezii lirice italiene. Criticii scotocesc bibliotecile, ce au slujit poezilor în motivele literare ale multor compuneri poetice. Și poetul, ca și prozatorul se inspiră din cetite, căci literatura e în foarte mare parte operă de imitație.

* *

Clipe de amintire, închinat lui Samson Bodnărescu la 25 ani de la moartea lui, de către asociația foștilor elevi ai Liceului Anastasie Bașotă din Pomărla. Iași 1927.

Bodnărescu a ocupat un loc destul de însemnat în cercul Junimei, și activitatea sa literară nu s'a publicat toată, ci mai sînt lucrări rămase în manuscris. Samson Bodnărescu a fost însă un mare profesor. Doi ani profesor și director al școlii normale

„Vasile Lupul“ (1874—1876), el a condus ca director institutul Bașotă de la înființare (1879) până la 1902, data morții sale (Febr. 18).

Cum anul acesta se va serba jubileul de 50 ani al ființării Institutului Bașotă, fapt căruia am consacrat studiul meu «Bașoteștii și Pomârla» ne-am oprit asupra acestor clipe de amintire, întru cât avem și o poezie inedită a lui M. Eminescu, dedicată lui Samson Bodnărescu, cu prilejul onomastice sale (27 Iunie).

N'am știut cum că în ziua
Douăzeci și șapte Iunie
Își serbează aniversarea
Toți voinicii și Samsonii;

Și aflând de-așa minune
Eu scrisei aceste șire
Dorind multă sănătate
Viață lungă și sporire.

* *

Păr. C. Mătasă. *Călăuza jud. Neamț*. București 1929.

Județul Neamț atrage vara foarte mulți călători, ce țin să viziteze mănăstirile, băile și să facă excursiuni la muntele Ceahlău. Era și timpul să se publice un conducător geografic și istoric al acestui județ; iată ce face pr. Matasă. Fiecare localitate — și sânt sistematic orânduite — are un mic istoric; legende, inscripții, cronicari, totul e citat; de și se găsesc încă greșeli de date, ca la Hangul și aiurea. De altfel Neamțul a avut parte și de alți povestitori ai săi, printre care Calistrat Hogaș ocupă locul de frunte. Apoi ziarele cuprind multe știri despre Neamț cu prilejul cronicilor de vară.

O samă de clișee ilustrează lucrarea.

* *

Gh. N. Munteanu-Bărlad. *Galații*. Galați 1927.

După monografia bogată a lui Moise Pacu în 2 volume; după materialul istoric strâns de d. Velichi, lucrarea d-lui Munteanu completează lista. Cetitorul găsește o expunere istorică ale așezărilor în acest colț al Dunării din vechi. Arată ce cuprinde Galații ca mișcare comercială, industrială, culturală, etc., așa că isprăvind de cetit cartea îți rămâne impresia de bogata mișcare economică a Galaților, 44 vederi și un plan al Galaților ilustrează lucrarea. La comunicări am dat un mănunchiu de documente, ce privesc mutarea albiei Siretului în apele Bărladului; aceasta după 1810.

* *

Generalul Radu R. Rosetti. «Când s'a adoptat steagul tricolor la noi». Buc. 1930.

Are o mică introducere asupra armamentului la Români. a) Vorbește de *tunul ser-pentinal (Falkon)* 1544 turnat din ordinul lui Nicolae Vlahul „Rnuss Nic-Vlai, dei | gra. arhiepup | Stri. prim. Ung. | leg. natus 7c | Fieri. me fecit. anno I. I. 1554. b) Sabla dăruită de orașul București lui Mihailoradovici.

Trece apoi la câteva terminologii militare, ca: arc de rând (arbaleta), incujbat, arc cu vârtej, balmez, (t bal yemez top) = tun mare, fărcuș (teaca sabiei), pistreală (bataia armei), pistrelnic (tunuri pistrelnice).

Data tricolorului la drapel o fixează în 1834 Oct. 14, potrivit poruncii împărătești trimisă lui Alex. Ghica, domnul Munteniei, și publicată în Buletinul oficial No. 34 din 14 Oct. (egira 1250 începutul lui Rebinval).

«Iar la cele ostășești alt steag cu fața roșie, albastră și galben, precum de cătră noi s'a găsit cu cale».

* *

D-r Andrei Verress. *Nunții apostolici în Ardeal (1592—1600)*. Buc. 1928.

Supt papalitatea lui Clemente al VIII-a scaunul papal s'a interesat în special de tulburările din Ardeal, întru cât politica curiei papale supt Clement VIII a fost foarte rodnică în legată. Trei nunți apostolici trec prin Ardeal și dau știri la vatican; e *Antonio Possevino*, duhovnicul *Carriello* și Episcopul Alfonz Visconti; 12 acte diplomatice întovărășesc memoriul prezentat Academiei.

* *

Gh. Bals. *Biserica din Lujeni*. Buc. 1930.

După planul în secțiune, autorul zice că biserica din Lujeni samănă cu bisericile din Volovăț (a lui Stefan Vodă) din Bălinești (a Tăutului log.) și din Dolheștii mari (a lui Șendrea hatmanul); toate derivă din planul bisericii din Rădăuți. Ea pare a fi zidită cătră 1452 de pan Vitolt, boer cunoscut în diplomatica secl. XV-a „азъ пан (Вѣдѣ) дѣръ зовомъ кнѣзѣмъ. рабъ хѣ. въ и прѣсѣтъи его матере и хѣтитѣрь стѣмъ храмъ сѣмъ”.

Movileștii cumpără moșia Lujeni în 1582.

Vorbind de pridvorul alăturat la bisericile vechi este curenta părere că el s'ar fi introdus din vremea lui Petre Rareș (Proбота și Homor). La biserica din Neamț (1497) și sf. Gheorghe din Suceava (1514) s'ar părea că pridvoarele sînt adaose, mai ales că la sf. Gheorghe din Suceava este și inscripția Mitropolitului Teofan din 7087 „acest pridvor l'a făcut Teofan Mitropolitul din măn. Rășca în cinstea sfântului marelui mucenic Ion cel Nou în zilele blagocestivului nostru dōmn Iv Petru Voevod în anul 7087 (1579).” Autorul crede că această piatră zidită în păretele despre miazăzi, a fost mutată de la alt pridvor, căci zidirea și pictura pridvorului arată aceiași vechime, dar un adaos.

Lucrarea întovărășită de 8 schițe de planuri și 6 clișee.

* *

Inginer Gh. T. Marinescu. *Documente privitoare la Brăila*. Brăila 1929.

Ca omagiu adus celor 100 ani împliniți de la eliberarea Brăilei de supt Turci, autorul consacră această lucrare orașului Brăilei și primarului din loc, care a înțeles să adune cu acest prilej acte vechi, ce vorbesc despre Brăila. După o prefață a d-lui N. Iorga, care a scris și el despre Brăila, urmează o mică prefață explicativă a autorului; că multe doc. au mai fost publicate în Hurmuzachi, Bogdan și Iorga. În cuprins ni se aduce lista celor 48 acte publicate, cu începere de la 1358 (privilegiul lui Ludovic rege pentru Brașoveni să meargă la Dunăre spre Brăila) — 1857; aici ni se aduc 8 scrisori ale lui Eliade Rădulescu, în exilul său prin care laudă râvna prietinelor săi din Brăila (Nenovici, Minovici, Cozma Mișescu preut), cari cu riscuri mari îi înlesneau desfacerea publicațiilor sale.

Rând pe rând orașele noastre se îmbogățesc cu publicațiuni istorice, ce desgroapă trecutul lor istoric; e singura latură pozitivă a muncii noastre de după războiu!

* *

Marin Popescu-Spineni. *Contribuțiuni la istoria învățămîntului superior*. (Facultatea de litere și filosofie din București). Buc. 1928.

După ce face istoricul organizării învățămîntului superior din Valahia, începînd cu Trebonius Laurian, primul decan al facultății de litere, și încheind cu Ion Bianu, dă în anexe literatura și bibliografia fiecărui profesor, așa că această parte e o bogată contribuție la istoria literară a Universității.

Interesante sunt pentru mișcarea populației Universitare diagramele ce arată comparativ mișcarea celor 2 facultăți de litere. La 1864 se încep cursurile cu 22 studenți ca să scadă la 7 în 1867, la 3 în 1877, și să se sue la 81 în 1889.

În perioada de la 1903—1928 avem oscilații de la 270 (1901), la 127 (1916) spre a se sui la 6224 (în 1928) cu 416 licențiați.

Ultimele tabele sânt edificatoare pentru anul 1927—28:

Teologie	1206
Drept	9309
Filosofia	6422
Științi	1754
Medicină	1619
Farmacie	797
Medicină veterinară .	300
	<hr/> 21409

Douăzeci și unul mii patru sute nouă studenți numai în București!!!

* * *

Trei Anuare de școli Normale. În gândul cel bun s'au unit 3 școli normale: una de la *Năsăud*, supt conducerea d-lui *Sandu Manoliu*; alta de la *Botoșani* supt conducerea d-lui *Tiberiu Crudu* și a treia de la Iași, bătrâna noastră școală normală «Vasile Lupu».

Sandu Manoliu publică anuarul școalei Normale din loc supt poeticul titlu: «*Icoana unei școli dintr'un colț de țară romănesc*» (*Năsăud* 1930), un vol. frumos tipărit cu f. multe vederi, având 616 pagini. Anuarul *Năsăudean* are 2 părți: *istorică* și *culturală*. În partea istorică avem studii iscălite de *Sandu Manoliu*: *Năsăudul*, *Vasile Petre*, *Sol. Halița*; Ceilalți colaboratori: *V. Bichigean-Scridon*, *V. Șotropa* completează cadrul studiilor. Cetirea lor prezintă interes capital, că ne face cunoscută mișcarea culturală a colțului fericit de țară, care ne-a dat pe *Coșbuc*.

În partea a 2-a culturală avem 15 studii didactice, literare și o biografie completată a lui *Gh. Coșbuc* cu spițele sale de neam din satul *Hordou*. Înaintașii săi au fost preoți, singura energie culturală și națională a neamului nostru de pretutindeni, și mai ales în Ardeal: *Nelivaico preut* (1725), *Casian preut* (1740) *Larion preut* (1770), *Anton preut* (1790), *Sebastian preut* (1900). *Gheorghe Coșbuc* poetul † 1918 Mai 9.

— *Tiberiu Crudu* ne dă un Anuar model supt numele: Șapte ani din viața unei școale normale (1919—1926). *Botoșani* 1929 (1 vol. 626 pg.). Eleganța tiparului, clișeele multe, arată că directorul șc. Normale din *Botoșani*, un talentat și apreciat scriitor, s'a identificat cu școala sa. Evoluția învățământului pedagogic de la război încoace găsește în studiile d-lui *Crudu* o bogată și quasi oficială poveste. Cetire f. instructivă. Apoi an de an îl vezi pe director în funcțiune de școală: la masă, la fine de an, la deschidere de cursuri, într'o încontinuu activitate, el și numai el, căci el a îndurat peregrinațiunile școalei sale. Dintre studiile publicate și semnate de colaboratori semnalăm: Influența franceză asupra spiritului german (*T. Crudu*); Imperialism român în trecutul nostru și Istoria în școlile normale de învățători (*T. Crudu*), *Gh. Lazăr* (*N. N. Răutu*). *Eminescu pedagog* (pr. *Toma Chiricuță*). Cetirea acestor 2 anuare mi-a fost o plăcută și instructivă zăbavă.

— *Anuarul școalei Normale* «*V. Lupu*» pe 1928/29, vol. 4. Ian. 1 vol. 80% pg. 138.

Mi-e greu de a vorbi de munca noastră și alor noștri; dar ceia ce facem noi cu Anuarul șc. Normale este o operă culturală, care va sluji urmașilor de pilduire. În istoricul șc. Normale *Vasiliene*, cetim sforțările noastre românești pentru întregirea, organizarea și perfecționarea învățământului pedagogic din România. Colegul *V. Petrovanu* continuă cu istoricul școalei până la 1874, directoratul lui *M. Ianculescu*. Remarcăm însă «*Un episod directorial*» iscălit de *C. Meissner*, care arată pagini reale din viața școalei

Normale, și aruncă o lumină plăcută asupra celor 2 miniștri ai Instrucțiunii: D. A. Sturza și Spiru Haretu. Nu uităm a pomeni că toată lauda se cuvine d-lui Radu Manoliu, care s'a identificat cu Anuarul pentru aranjarea materialului și ilustrarea publicației cu vederi, portrete și tablouri.

*
* *

Emil Diaconescu. *Imperialism și state Balcano-Dunărene.* Iași 1930. 1 vol. 8⁰/₀, p. 123.

Autorul atinge în acest studiu pagini de istorie diplomatică a Austriei, Rusiei și Turciei, mai ales după despresurarea Vienei (1683), pacea de Carlovitz (1699), Cuciuk-Cainardgi (1774) și variațiunile de hotare cu reducerea Imperiului Otoman pe tot întinsul țărilor Române.

Țările Române au fost pururi în funcțiune de mării vecini, cari au dispus de noi după voință. Cetirea e interesantă, plăcută și neobositoare, căci deșteaptă un viu interes la cetitorul român prin importanța chestiunilor atinse. Lucrarea se termină cu Congresul de Berlin, pe care nu-l analizează.

*
* *

Arh. Gr. Leu Botoșăneanu. *Confesiuni și secte.* Buc. 1 vol. 8⁰/₀ pg. 238.

În acest studiu istorico-misionar, autorul P. S. S. Arhiereul Grigorie Leu, face un excurs istoric asupra frământărilor religioase din trecut, cari au atins și neamul românesc. Catolicismul (secl. XIII), Bogomilii (secl. IX), Husiții (secl. XV-a), Luteranii (secl. XVI-a), Calvinii (secl. XVII), Unirea cu biserica Papală (secl. XVIII la început). Apoi un excurs istoric asupra bisericii noastre în secl. XVIII—XIX. După război apar sectele: *Teodoriștii* (T. Popescu preut la Cuibul cu barză 1929), *Inochentiștii* (Inochenție din Cosăuți, Soroca, 1913), *Baptismul* (Anglia 1606, Transilvania 1890 prin Kornyal Mihaly) *Adventismul* (America 1812, Wil. Miller), *Evangelhiștii*, etc.

La urmă dă un proiect de reformă al învățământului teologic în seminarii; după ce arătase mijloacele de combatere ale sectelor și sectanților.

Pentru nevoile actuale ale luptelor pe terenul bisericesc, cartea P. S. S. Gr. Leu e un vade-meceum și pentru informațiuni istorice și ca mijloace de combatere.

*
* *

Conte de S-t Aulaire. *Cuvinte Franco-Române.* Buc. 1930 1 vol. 8⁰/₀ pg. 124.

Cu prilejul vizitei acestui mare român și a serbătorii a 10 ani de la Unirea cea mare admiratorii lui St. Aulaire au strâns în volum mai multe articule semnate de Re-prezentantul Franței în vremea războiului, dintre care articolul elogios asupra Reginei Maria și Regelui Ferdinand al României. Pentru istoria diplomatică a marelui războiu pentru întregirea neamului lectura celor scrise și gândite de St. Aulaire constituie o plăcută și instructivă zăbavă.

*
* *

Jaques Maritain. *Reflexiuni asupra inteligenței.* Traducere de pr. Val. Iordăchescu. Chișinău 1929. 1 vol. 8⁰/₀ pg. 380.

Teologul francez, d. J. Maritain este un reînviitor al doctrinei medievale a lui *Tome de Aquino* (1224—1274), cunoscută în lumea teologilor filosofi de *Tomism*.

Supt iluzia că filosofia științifică, bazată pe observațiuni și pe experiență de laboratorii ar fi în plin faliment, teologia a reluat firul de a filosofa asupra doctrinelor în abstract teologice și grație acestor frumoase încercări de reîntinerire a cugetării teologice, avem dată și în românește lucrarea eruditului teolog francez d. Maritain, de păr. Valeriu Iordăchescu, un iscusit și abil apologist al teologiei creștine. Lectura e greoaie,

nu atât prin greutatea traducerii cât prin abstracțiunea stilului, care stoarce ca dintr'o alămaie sacă gândirea rece și abstractă. În dragul traducătorului am mistuit lectura, cu foarte mari eforturi. Nu toți cetitorii au și cap teologic și metafizician în stare de a prinde esența cugetării abstracte teologice.

* * *

Ilie Bărbulescu. *Istoria literaturii și gramatica l. bulgare vechi.* Iași 1930, 1 vol. 8°/o pg. 187.

Publicația d-lui Bărbulescu umple un gol în lit. didactică universitară. De 30 ani și mai bine avem catedre universitare de l. paleoslovenice și până acum gramatică și slovar slavo român n'avem publicate; căci lucrarea lui Gr. Crețu (Lexiconul lui Macarie 1648) și a mea (Gramatica l. paleoslovenice după Colosof 1900) sânt lucrări în afară de cadrul Universitar.

Gramatica l. bulgărești veche e precedată de un excurs asupra vechii literaturi slavone începând din secl. IX. Trebuiau să fie 2 lucrări: a) Literatura cu pagini alese din textele vechi, planșe de vechi manuscrise și cu un excurs rezumativ de toate popoarele slave, bulgari, serbi, Cehi, Poloni și Ruși; b) o gramatică cu texte, din cari să reiasă regulile, și mai ales cu un apendice de texte străvechi pentru aplicări gramaticale.

* * *

Jean Boutière. „*La vie et l'oeuvre de Ion Creangă.* Paris 1930, 1 vol. 8°/o, pg. 254. Preț 220 lei.

Un studiu despre Ion Creangă în franțuzește... iată o încercare care face cinste d-lui Boutière, dar și consacră definitiv valoarea literară a marelui nostru prozator. În prefață arată geneza lucrării și ne facem o plăcere a aminti că și Tr. Ichim a contribuit la procurarea materialului informativ: «et T. Ichim, secrétaire paléographe des Archives de l'Etat à Jassy, auquel je dois la communication de plusieurs documents inédits».

În partea I studiază viața autorului (1837—1890); în partea II lucrările sale didactice cu mai multe subdiviziuni: vederi generale, poveștile, anecdotele și amintirile, limba și stilul. Regretăm că nu putem reproduce *Conclusion*, unde face un rezumat asupra valorii de literat a lui Ion Creangă. Lucrarea se încheie cu un *glosar*, foarte instructiv prin chipul cum traduce în franțuzește pe intraductibilul Creangă.

* * *

Gh. Sofronie. *Principiul naționalităților în dreptul internațional privat.* Buc. 1929, 1 vol. 8 /o. Acad. Rom.

Lucrarea are 8 capitole: principiul naționalităților și pacea; pr. Naționalităților și națiunea, elementele națiunii, teoria naționalității erudite și a naționalității electiv; evoluția pr. naționalităților; pr. naționalităților și tratatele de pace 1918; pr. nat. și protecțiunea internațională a minorităților; schimbările de naționalitate după tratatele de pace din 1919/20. Memoriul d-lui Gh. Sofronie este o f. instructivă lectură cu atât mai atrăgătoare cu cât elucidează o sumă de principii, urmare fatală a tratatelor de pace din 1918/20.

* * *

Cl. Isopescul. *Notizie intorno ai Romani nella letteratura geografica italiana del cinquecento.* Buc. 1929. Acad. Buc. (Bul. de la section historique XVI-a).

Din literatura geografică a secl. XVI-a autorul ne dă rezumate din următorii scriitori: *Enea Silvio Piccolomini* (Cosmographia 1501); *Matteo de Murano*, medicul lui Ștefan cel Mare; *Raffaello Volteranno* (Commentaria Urbani 1506); *Stagio Dati* e

Tolosani (poema *Sfera*, vorbește de Dacia 1514). *Francesco della Valle e Tranquillo Andronico* (Moldavia, Valachia e Transilvania 1531). *Antonio Bonfinio* (Rerum Ungaricarum Decades 1484); este prea cunoscut. *Domenico Mario Negri* (Geografia 1557) cu multe citate și precizări topografice; *G. Battista Ramusio* (Navigationi et Viaggi 1559).

Ne oprim la aceștia din cei 23 de scriitori italieni și istorici geografi, cari au scris de țările Românești. În concluzie arată că în acest secol s'a dat etimologia cuv. *Valah* (Flacus) primită și de cronicarii români; apoi se apasă asupra latinității l. românești.

* *

D-r Euf. Simionescu. *Un molitfelnic româno-slav* din secl. XVII. Iași («Rev. Critică») 1929. Autoarea face o destul de minuțioasă analiză a manuscriptului și potrivit locului relativ redus nu face analiza limbii trecutului ca să iasă o comparație cu alte texte cum și cu traducerea lui Antim Ivireanul. Din acest ms. variat am reprodus în „I. Neculce” o samă de opt Evanghelii la rubrica „Manuscripte”.

* *

Sextil Pușcariu. *Studii Istro-Române* vol. III. Buc. 1929 (Acad. Română). Cu acest volum se încheie studiile lui Pușcariu asupra dialectului Istrian. Se aduce o bogată literatură a tot ce s'a scris despre românii din Istria, cu texte de limbă și cu glosare bogate: *Irenco* 1698, *Feretici* 1819, *Algarotti* 1825; *Löwenthal* 1840, *Corap* 1846, *Asachi* 1847, *L'Istria* 1851, *Sajorek* 1856, *Biondello* 1856, *Paropat* 1861, *Ascoli* 1861, *Miklosich* 1862, *Rakovec* 1862, *I. Maiorescu* 1874, *Ureche V. A.* 1878, *Miletici*, *Hajdeu* 1880, *Gartner*, *Marotti* 1887, *Burada* 1896, *Byhan* 1899, *Bartolli* 1900, *Gh. Popovici*, 1903, *Glavina* 1904, *I. Gramadă* 1909 etc.

* *

C. Săndulescu-Verna. *Biserica Radu Vodă din București*. Buc. 1930, 8°/o pg. 32. Despre biserica Radu Vodă a scris mult Ionescu Gion în Istoria Bucureștilor, unde după bogata arhivă de documente a mănăstirii ne-a scris despre *Dâmbovița Bucureșteană*. Intemeiată de Alexandru Vodă cătră 1568. Se aduce aici literatura în chestie și un bogat material de notițe de pe cărți și dif. inscripții pe obiectele bisericesti. Lucrarea e întovărășită de o serie de vederi vechi ale bisericei și diferite odoare vechi și modele de arhitectură.

* *

A. Boldur. *Autonomia Basarabiei supt stăpânirea rusască* (1812—1828). Chișinău 1929 1 vol. 8°/o pg. 108.

În cap I se vorbește de administrația Basarabiei între 1806—1812, când cu războaiele cu Turcii și era o singură administrație rusască peste Valahia și Moldova întreagă, a generalului Cușnicov. Din acel timp avem bogata arhivă zisă a *Senatorilor* de la Chișinău cu peste 5000 dosare. În cap. II se ocupă cu legiuirea rusască din 1812, întocmită de contele Capodistria din ordinul admiralului Ciciagov. (Образование временного правления въ Бессарабской области). Basarabia avea atunci 9 județe: Orhei, Hotin, Soroca, Iași, Bender, *Hotărniceni*, Codru, Greceni și Tomarova. În cap. III se descrie lupta dintre generalul Harting și boerimea moldovenească. Harting cerea introducerea integrală a legilor rusești, boerimea prin mitr. Gavril Bănulescu Bodoni — un ardelean — cerea respectarea pronomiilor.

* *

V. Meruțiu. *Județele din Ardeal*. Cluj 1829. 1 vol. 8°/o pg. 240 cu 17 planșe vechi.

După un escurs istoric asupra vechei organizații administrative a Transilvaniei
 Buletinul Muzeului Municipal «Ioan Neculce» Iași

supt regatul Ungariei cu o bogată literatură bibliografică, autorul face istoricul fiecărui județ în parte, începând cu Maramureșul și sfârșind cu Timiș-Torontal. La fie care județ aduce întâi contribuții istorice și geografice, apoi aduce lucrările comisiei din 1925, propuneri, realizări, îmbunătățiri de adus. Nomenclatura geografică are nevoie de rectificări. Un rezumat în franțuzește face lucrarea accesibilă străinilor.

*
* *

N. Bolocan. *Istoria Banatului Timișan* (după Fr. Grisellini din 1780). Abatele italian Francisc Grisellini (1717—1783), trăind în Banat între 1770—1777 s'a interesat de această provincie și supt formă de scrisori, scrise către contele Ion de Soro, comandantul Timișoarei o serie de 9 scrisori (partea I) și 12 scrisori (partea II) adresate egumenului Lazor Spalanzini, membru academiei din Berlin și Londra știri despre trecutul politic al Banatului și despre Istoria naturală a Banatului.

În Partea I vorbește în primele 5 scrisori de istoria Banatului de la Romani până la 1456—1513—1691—1716—1766; În celelalte scrisori vorbește de populația Banatului: 319739 locuitori, din cari Valachi 183,450, iar Sârbi 78780 locuitori (scrisoarea 6). Despre Valahi și limba lor vorbește în scrisoarea VII și VIII-a. Ne dă un vocabular de peste 600 cuvinte valahe, puse în față cu corespondentul lor italian. În scrisoarea IX vorbește de antichitățile Romane din Banat și ne aduce 27 inscripții aflate mai ales la Mehadia.

În Partea II este o expunere complectă asupra Banatului economic: constituția fizică, natura solului, izvoarele și ape, bălți, munți, păduri, peșteri, mineralele, plantele, apele minerale; geologia Banatului, fosile animale și vegetale; regiunea Oreaviții, etc.

8 planșe completează lucrarea se dau în planșe statui vechi, tabula Augusta și Traiană, monete vechi, harta Banatului din 1776.

*
* *

N. Bănescu. *Acte venețiene privitoare la urmașii lui P. Șchiopul.* Buc. 1929, 1 vol. 8°/o pg. 68 cu planșe (Acad. Română).

Din 117 acte noi și notițe scoase din arhivele vechi (latinește și italiene) se vorbește de urmașii lui Petru Schiopul și procesele iscate între urmașii săi și diferite legat lăsate bisericilor grecești din Atos și din Veneția.

Persoana lui Petre Schiopul a dat de lucru și cronicarilor vechi și istoricilor mai noi. Abia acum în urmă s'a aflat ascendența sa (Stoica Nicolaescu). P. Schiopul în exil l'a scris aproape complect d. N. Iorga. Lucrarea d-lui Bănescu ne dă date nouă despre urmașii săi, prin Zotu Țigara, căsătorit cu domnița Maria, care în a doua a sa căsătorie ia pe Polo Minio (1600 Noemb. 28). Maria avu 4 fete cu Zotu și un băiat cu Minio.

Petre Schiopul mai are urmași prin sora sa Alexandra, măritată cu Ghenghea cămărașul; ei au un copil pe Aslan camaraș.

*
* *

C. Rădulescu-Codin. *Literatură, tradiții și obiceiuri din Corbii-Muscelului.* Buc. 1929. 1 vol. 8°/o pg. 128 cu 10 clișee. (Acad. Română).

Face un istoric al *Corbilor*, pomenit în diploma lui Vladislav Vodă din 6963 April 15 (1455) când aparține lui *Mogoș*. În s. XV și XVI, Corbii aparțineau ținutului *Pădureșilor*, azi dispărut. Aici a stăpânit Voicu tatăl lui Ioan Corvin de Huniade.

Ni dă 79 cântece, 82 chiuțuri, 6 legende, obiceiuri de anul nou; 170 de ouă încondeiate (clișee). Un mic indice de cuvinte regionale; 17 melodii scrise pe note.

*
* * *

D-r Andrei Veress. *Vechi istorici Unguri despre Istoria Românilor (1760—1787)*. Buc. 1929. 1 vol. 8°/. pg. 72 (Acad. Română).

Harnicul istoriograf pragmatic ne dă în acest memoriu către Academia Română notițe din diferite scrisori literare (66 la număr) despre evenimentele și oameni între 1760—1787; cum și 5 docum. latinești dintre 1447—1476, între care și scrisorile papei Sixt IV către Stefan Vodă al Moldovei.

Aceste notițe se referă la contemporanii istorici ai lui Gh. Șincai (Engel, Sulzer Cornides) etc.

*
**

Revista Aromânească. No. 1 anul I de Tache Papahagi și Victor Papacostea București 1929.

În cuvântul introductiv, redactorii arată scopul revistei «dorința de a servi tot ce privește ființa etnică aromânească».

Scrie în acest prim număr articule d-nii Gh. Murnu (Români medievali în Epir după D. Chometianos arhiepiscop Ohridei secl. XIII); P. P. Panaitescu (Les relations Bulgaro-Roumaines au moyen-âge, ca răspuns cărții d-lui P. Moutaftchier: Bălgari i Rumâni v istorijata na Dnnavskitê zemî Sofia 1927); un defaimator a d-lui N. Iorga; Take Papahagi (balada „Mihu și furlu“, (de Gh. Murnu); despre *arhimandritul Averchie* scrie Victor Papacostea, după memoriile lui I. Șomu Tomescu. Valeriu Papahagi scrie despre origina geografică a Aromânilor, note bibliografice.

*
**

N. Iorga. *Originea lui Stefan Răzvan și Petrecerea lui V. Lupu în exil la Constantinopol*. Buc. 1930. (Acad. Română).

Stefan Răzvan log. pe care M. Costin îl pune că domnește în Moldova e Stefan Răzvan hatmanul, omul uneltă a lui Sigismud Batori; acesta ca domn și-a dat descendența domnească, ca fiu al unui Voevod muntean Radu; era însă fiu de țigancă din Țara Românească; boer la Curtea lui Mihai Vodă, fu trimes de acesta la Constantinopol.

Cât pentru petrecerea lui V. Lupu la Constantinopol, se dau 4 scrisori: a) 1654 Iun. 20, b) publicată de Boga, *undeva (!)* c) publicată de Sava în doc. Putnene; d) Gh. T. Kirileanu în Rev. istorică. II, 29).

*
**

P. P. Panaitescu. *Călători Poloni în țărilor române*. Buc. 1930, 1 vol. 8°/. 279 pg.

În această nouă lucrare, autorul aduce relațiile de călătorie netraduse în românește și necunoscute până acum istoricilor noștri. Incepem cu călătoria lui *Otwinowski* (1557). La 19 Iulie solul e în Iași, noaptea. Alexandru Vodă primește solul, după ce a așteptat multă vreme în fața Curții; domnul nu l'a poftit să șază; Vodă le trimete un bou, dar le-a cerut pielea înapoi. La 23 Iulie pleacă din Iași. La întors iau calea Prutului și la Lăpușna a fost năcăjit de fratele domnului, care era vameș la Lăpușna.

În 1601—1603 călătorește *Piaseczynski* de trei ori. La 27 Iunie e în Iași și stă până la 8 Iulie; la întoarcere trece prin Iași la 12 Oct.

În 1622 avem pe Sam. *Twardowski*, poet polon care întovărășește pe ducele de Zboraz; domn era St. Tomșa; banchet la Curte. În 1636 este solia lui *Krasinski* care în zi de Paști e în Iași (găzduit rău). Face o descriere a Iașilor, pe care o vom reda în vol. IX. În 1639 este raportul lui *Rameszkiewicz*, arman din Lemberg (16 Oct. pleacă din Iași). În 1640 este solia lui *Miașkowski*, din partea regelui Vladislav IV. Descrie Iașii (sărăcie, primire rea; descrie Trei Ierarhii). În 1643 avem călătoria lui

Oswieczin (recepție la Curte). În 1654 solia lui N. Bieganowski (22 Febr. este în Iași, domn era Gh. Stefan Vodă). În 1667 solia lui Radziejowski (găzduit la Iași la 8 Mai). În 1677 solia lui I. Gninski palatin de Kulm (26 Iunie e în Iași, recepție și paradă); descrie Iașii, domn era Antonie Vodă Ruset. În 1700 soția lui Leszczynski, descrie Iașii și alaiul 25 Februarie. Ultima călătorie e a lui Kraszewski în 1843.

La urmă ni se dă un indice de nume de persoane și lucruri f. instructiv.

*
**

D-r Carlo Tagliavini. *Lexicon Marsilianum*. Buc. 1930 1 vol 8°/o pg. 282.

În ședința de la 10 Mai 1929, d. C. Tagliavini semnalează Academiei că în bibliotecă Universității din Bologna se păstrează încă din 1712 un ms. No. 116 de 85 foi fost în stăpânirea generalului Luigi Ferdinando Marsigli. Ca început dă un mic studiu asupra valorii științifice a ms. și prepară textul. (Acad. Rom. III, IV, 7). În volumul apărut în 1930 d-l C. Tagliavini ne dă textul cu un bogat studiu introductiv (în italiană) asupra vechilor dicționare începând cu Pamvo Berânda, Mardarie de la Cozia. Apoi ne dă o prea bogată bibliografie; raporturile lui Marsigli cu Ardealul; biblioteca sa. Dicționarul cuprinde 2396 cuvinte; date *latinește*, *românește* și *Ungurește*. Observările fonetice, morfologice și lexicale completează studiul. Textul ni-l dă la pg. 187—255. Un indice al cuvintelor studiate după origina (albaneză, grecește, italiană, latină, slavă, nemțește, turcește și ungurește).

În clișee ne dă o pagină din ms. și filigramele hârtiei. O hartă geografică a cuvintelor și fonetica lor încheie lucrarea; așa distinge regiunile: *griu* (nu *grău*), *kuñ* (nu *cuiu*) skaun (nu *skamn*), *piatră* (nu *kiatră*), *tseiu* (nu *teiu*).

*
**

I. Minea. *Cercetări istorice*. Anul IV 2, Iași 1928. Ne-am deprins a avea în fiecare an câte un volum din revista istorică condusă de I. Minea, și care apare sub titlul *Cercetări istorice*, atât a d-sale cât și a elevilor săi studioși, unii din ei astăzi profesori. E destul a înșira câteva nume de colaboratori ca să ne facem ideia de sporul cercetărilor istorice în jurul persoanei d-lui I. Minea: G. Zane (visteria Moldovei supt I. Sturza Vodă), N. Șendrea (Aron Vodă), F. Horovitz (Părăsirea Daciei) Corneliu Lavronski (ideile politice în cronică lui M. Costin), Anton Mesrobeanu (Catolicismul în Moldova și Mihai Viteazul și Veneția), V. Lungu (Ținuturile Moldovei înainte de 1711), T. Holban (Doc. din 1610). Între studiile d-lui I. Minea (Uciderea lui Ștefăniță Vodă, lupta de la Teleajen, Uric de la Aron Vodă, regeste de doc. moldovenești aflătoare la Chișinău) ne oprim asupra «despre răzeșii» cu prilejul unui document de la Petru Vodă Șchiopul din 7096 Febr. 21, în care crede că se găsește pentru întâia oară pomenit cuvântul *răzeș* în textul slavon: „ГАРНИЛИ ЛОРЕФЕТ И РЗАШОМ ЕРО”. Dl. I. Minea crede că în expresia „și răzeșilor săi” se poate înțelege *rudetele*; și afirmă: „rudetele lui Andreica vatah cu care acesta stăpâna moșia *erau răzeșii lui*”; iar „răzeșii mai erau stăpânitorii în comun ai satelor”.

De fapt lucrul stă altfel: unde încetau *rudetele*, începeau *răzeșii*, care aveau comun între ei dreptul la pământ după bătrâni și spiță, dar nu mai erau neamuri. Neamurile mergeau până la *spița VII-a*: Tata și copilul (spița I); frații între ei (spița II); nepoții de frate și soră (spița III), verii primari (spița IV), nepoții de veri primari (spița V), veri al doilea (spița VI), nepoți de veri al doilea (spița VII). De la veri al treilea (spița VIII) începeau răzeșii: Ori textele slavone ziceau lămurit în formula: емѣ, и дѣтем еро, (II) и сншчатом еро (III), и прашшчатом еро (V), и праишрѣтом еро (VII) и рзсѣмс роаѣ (i. e. *răzeșii* lui).

*
**

Victor Motogna. *Relațiunile dintre Moldova și Ardeal în sec. XVI-a.* Dej 1928, 1 vol. 8° 0 pg. 216.

Nici odată n'a fost împletitura mai strânsă între Moldova și Ardeal ca în secl. XVI-a, când evenimentele se leagă așa de strâns, că mai ales astăzi, când suntem România mare, cunoașterea lor e foarte necesară. Lucrarea d-lui Motogna completează știrile, căci pe lângă expozeul istoric al raporturilor politice și de arme, de supt Voevozii Moldovei: Petre Rareș și fii săi, Lăpușneanu și Despot Vodă, ca și urmașii, ne dă un lanț de 66 documente, ce privesc faptele politice. Foarte interesante sunt știrile despre uciderea lui Despot Vodă, mărturiile oamenilor săi de serviciu. Un indice alfabetic înlesnește citirea.

* *

Analele Academiei Române (tom. XLIX), pe anul 1928/29. Buc. 1 vol. 8° 0 pg. 304.

Partea administrativă a Academiei pe anul 1928/29, o cetim în desbaterile celor 35 ședințe ordinare (8 Iunie 1928—11 Mai 1929), în care cetim mișcarea produsă în sinul Academiei, diferitele cuvântări ocazionale; noi achizițiuni de bunuri, memoriile prezentate și cetite în sinul Academiei, vizitele diferitelor notabilități Europene la Academie. În ședința solemnă de la 11 Mai, Academia a fost onorată cu vizita A. S. R. Principele Nicolae, regentul. Cu acest prilej a fost salutat de d. *Al. Brătescu-Voinești* în numele vechiului Regat, *St. Ciobanu* în numele Basarabiei, *I. Nistor* în numele Bucovinei, *Sextil Pușcariu* în numele Ardealului.

În ședințele generale s'au pus în discuție un nou proiect de reorganizare a Academiei (proiectul Emil Racoviță); cum și un nou proiect de ortografie (Sextil Pușcariu) Acordarea premiilor și rapoartele formează obiectul multor ședințe.

* *

General Radu Rosetti. *Evoluția mijloacelor de război de la 1504—1611.* Buc. 1930 1 vol. 8° 0 pg. 35 (Acad. Română).

Istoricul armamentului armatelor române formează fondul acestui nou memoriu, ca completeare altuia anterior, cu privire la armatele pe vremea lui Ștefan cel Mare. Încheierea studiului arată că armata română a rămas în urmă față cu armamentul oștirilor apusene în tot intervalul de la 1504—1633, adică de 129 ani; iar dacă unii Voevozi au avut arme multe și nouă, armata nu le-a putut utiliza. Observăm că la chestia *arcului* cu săgeți pe lângă întrebuințarea arierată în luptele vechi, era întrebuințat ca mijloc practic de făcut vatra satelor, vatra iazurilor, zidirea mănăstirilor, deci întinderea moșiilor.

* *

André Oțetea. *Contribution à la question d'Orient.* Buc. 1930, 1 vol. 8° 0 pg. 366.

Autorul ne spune în *avant-propos* că fiindu-i înlesnită șederea în Neapole mai multă vreme a putut transcrie din arhiva orașului 344 documente, foaste ale familiei *Ludolf* și date la «*Società napolitana di storia patria*». Actele privesc anii 1780—1825 și anume 5 doc. privesc depeșile lui *Giuseppe Finichiette* (1740—1741), 5 doc. privesc depeșile lui *Nicolai de Maio* (1743—1749) 185 doc. privesc depeșile lui *Guillaume Ludolf* între (1747—1789); 94 doc. privesc depeșile lui *C. Ludolf* între 1780—1817 27 doc. privesc depeșile lui *Joseph C. Ludolf* între 1817—1820; 26 doc. privesc depeșile lui *Jean-Baptiste Novoni* între 1820—1825. De și legațiunea Napolitană la Constantinopol nu era de prima mână, reprezentanții săi diplomați n'au scăpat din vedere nici un eveniment, așa că perindarea acestor depeșe diplomatice lămuresc multe din faptele secl. XVIII.

Pe baza lor d. Oțetea face un escurș al chestiunii Orientului, definindu-i obiectul, arătându-i complexitatea evenimentelor, puterile ce au luat parte, rolul covârșitor al Rusiei după distrugerea Poloniei; colisiunile de interese Europene, și urmările acestor fapte diplomatice și militare asupra țărilor române, teatrul luptelor dintre Ruși și Turci. Alte aprecieri asupra acestor evenimente nu le face autorul, de cât pe acele politice și acele f. interesante. Lectura e susținută prin legătura faptelor.

Dacă în aprecierea acestor fapte militare și diplomatice este o deosebire fundamentală din punctul de vedere în care te pui, un istoric român cată să aibă criteriul românesc în aprecierea lor și la aceasta d. Oțeta este cam sgărcit și nu le dă am-ploarea cuvenită.

* *

Iules Michelet. Doamna Rosetti. Traducere de D. Munteanu-Râmnic. Ploești 1930, 1 vol. 8°/o pg. 43.

La Ploești apare o bibliotecă a școalei secundare, din care au apărut până acum 10 volume, supt direcțiunea d-lui D. Munteanu-Râmnic. Iată primele 10 volume: 1 (Spre centrul pământului); 2 (Trei convorbiri cu Napoleon III); 3 (Ovidiu Șicană); 4 (Doamna Rosetti); 5 (Drapelul); 6 (Inventatorii și întemeietorii de industrii); 7 (Pentru Basarabia); 8 (Fiul pierdut piesă de N. Iorga); 9 (Cetirea elevilor în afară de școală); 10 (Snoave culese de D. M. Ramura). Nu se găsesc pagini mai înălțătoare ca acele pe care marele literat francez Jules Michelet le consacră soției marelui român, C. A. Rosetti. Alegerea cărților ce vor intra în această bibliotecă școlară va atârna de simțul iterar și pedagogic al autorului bibliotecii.

* *

Ateneul Cultural. Bacău 1929. An. IV n. 1 și 2.

Semnalăm din acest număr studiul d-lui Gr. Tăbăcariu pedagog, despre orașul Bacău în secl. XV-a. Nu mă împac cu teoria emisă de autor că orașele și-au luat numele de la ținut, și că deci întâi a fost ținutul Bacăului și apoi târgul Bacău! Întăia denumire a ținuturilor din Moldova și Muntenia stau dovadă întru aceasta. Nici pomenire că Bacăul a fost o sută de ani capitala Moldovei. Fiind oraș de vamă nu se încadra cu o reședință; și apoi documente date din Bacău sânt relativ rare. De ce? Pa-ginatorul putea pune clișeu inscripției slavone de la 6999 (nu 7099) Ghenar 1, drept nu răsturnat. O neglijență!

Părerea că Stefan cel Mare s'ar fi născut în Borzești, luându-se unii critici și literați (N. Gane „Stejarul din Borzești“), după textul inscripției bisericești din 7001 Iuliu, că se închină „spre pomenire sfânt răposaților strămoșilor și părinților săi“, e de pus în legătură cu inscripția bis. sf. Neculai domnesc din Iași, care o închinase cu 2 ani mai înainte acelorași strămoși, părinți și fratelui său răposat“.

Lista de vechi nume de localități, cu notițe istorice asupra lor fac lectura și mai interesantă, de și ar fi foarte mult de adaus. În orice caz arăt mulțămirea mea pentru această muncă culturală, ce se face la Bacău și nu mă tem că „mi-aș găsi Bacăul“.

* *

Pr. Atanasie Vasilescu. Monografia mănăstirei și comunei Doljești. Roman 1930, 1 vol. 8°/o pg. 216.

Mănăstirea Doljești, Roman, în forma sa actuală e zidită de hatm. V. Roset și Dionisie Hudici în 1764. Pare însă că așezarea de schit să fi fost mai veche, încă din secl. XVII, dar că biserică ar fi zidită de Stefan cel Mare, nici d. Iorga, care întâi a apărut, nu mai susține părerea.

Autorul nu cunoaște *pomelnicul cel mare* al schitului Doljești aflător la bibliotecă

Universității din Iași. Expunerea istorică nu e temeinică; și numai în parte mulțumitoare. Mult mai interesantă este expunerea *comunei* Doljești. Iată ce chestiuni atinge: istoricul, naționalități, religiunea, starea economică, locuințele, agricultura, zarzavat, tutun, pomi, vii, cânepă, in, stupi, gândaci de matasă, animale, industrii, negoț, crâșme, instrucții publice, cultul (ortodox, catolic), obiceiuri, credințe, nașteri, botez, nuntă, etc., etc.

Comuna Doljești trăește în monografia păr. Vasilescu. Epilogul arată modestia scriitorului și ținem sama de dânsa.

**

D-r Sim. Reli. *Ceremonii și obiceiuri religioase în trecut*. Cernăuți 1930 (extras din *Candela* XLI). Din punct de vedere bisericesc trecutul se prezintă superior prezentului, căci toată societatea veche românească era îmbibată de acel adânc sentiment religios, care circua în toate straturile societății. Lectura acestui studiu ne aduce aminte de Gheorgachi logofătul, care a scris obiceiurile curții domnești.

**

T. Răcoce. *Crestomaticul românesc din 1820*. Cernăuți 1930. 1 vol. 8°/_o.

DI. T. Balan a retipărit crestomaticul lui T. Răcoce din 1820, un început de bibliotecă populară cu articule traduse din limbi străine. Iată câteva articule: Zuma sau descoperirea Chinei; Solronim, Socrates Mainomenos, Elian, Leotius, Plutarh, Aftencu, Stoben, etc. etc. Cunoașterea activității lui T. Răcocea a format subiectul unui alt studiu a d-lui T. Balan (Codrii Cozminului II, 349).

E o pildă frumoasă literară, ce ne oferă Bucovina la pragul secl. XIX-a.

**

Th. Chindea. *Istoria Românilor* din Giurgeul-Ciucului. Gheorgheni, 1930. 1 vol. 8°/_o mic pg. 146 cu o hartă și 16 ilustrații.

Interesantă e lectura acestei mici monografii, căci ni se întregesc cunoștințele noastre și asupra regiunilor înstrăinate ale neamului nostru. Întâi se face o descriere geografică a locurilor, de un pitoresc demn de a fi văzute; apoi ne dă populația regiunii și pentru a dovedi romanitatea satelor maghiarizate astăzi ne dă un pomelnic de nume de familii, în care se găsesc multe nume românești.

Bariț, Ciobotar, Coste, Huniadi, Hosu, Câmpean, Olah; 32 de nume în Suseni; 28 nume în Ciumani; 81 nume în Joseni, centrul vechiu al vieții românești din Ciuc; 46 nume în Gheorgheni, 41 nume în Valea Strâmbă, 27 nume în Chileni; 36 nume în Lazarea; 47 nume în Ditrău; 31 nume în Remetea; în total 370 de nume românești; așa că autorul scoate afirmarea că această regiune curat săcuiască a fost din vechime curat românească.

În al 3-a capitol ne arată vechile legături ale Giurgeului cu Moldova, și deci cu elementul românesc. Se ocupă de elementul armenesc din Gheorgheni, veniți din Moldova, și au întreținut relațiuni comerciale cu Moldova.

În capitolul final, autorul se ocupă de tendințele de maghiarizare ale românilor din Giurgeni, azi romano-catolici, ascultători de Alba-Iulia, afară de cei din *Voșloveni*. Arată cu durere că și azi românii sânt țărăși spre Catholicism; și autoritățile noastre n'au un plan de lucrat în privința romanizării regiunii: școli, biserici, bănci; funcționari destoinici, burse tineretului spre a urma la școlile din regatul vechiu.

**

Album, cu note despre arta armană. Buc. 1930 și *Catalogul* expozițiunei de artă armană. București 1930.

Am vizitat și eu expoziția armenească de la Șosea, colonade, și am rămas mai

mult decât plăcut impresionat asupra importanței acestei expozițiuni. Sala de covoare, draperii, broderii și costume. Sala de vederi de vechi morminte, arhitectură, faianțe, monede, săli de manuscripte, presa, biblioteci, muzică, pictură modernă; toate te atrăgeau prin noutatea pentru publicul român. Cele 2 broșuri dau cetitorului lămuriri despre vechimea poporului și artei armenesti. Când vezi ruinele bisericei din Ecimiadzin (483 d. Hr.) din Tecar (500), Ani (622); apoi tipăriturile armenesti din Veneția (1512); toate îți dau acea impresie cât de nouă apare mișcarea literară și artistică în țările române!

*
*
*

† **Iacov al Hușilor.** *Documentele schiturilor Orgoești, Bogdanița, Pârvești, Cărfibaș și Mănzați.* Huși 1929. 1 vol. 8⁰/₁₀ pg. 137.

Activitatea istorică a P. S. S. Episcop al Hușilor e prea cunoscută. Sunt peste 45 ani de când a adunat și publicat în serie de volume știri despre Bărlad și Tutova, cum și frunzașii vieții culturale a Bărladului (Ion Popescu). În această broșură ne dă știri documentare de cele 5 schitturi, din cari unele dispărute.

1) *Orgoeștii* înființat 1797 de spătăreasa Safta Bogdan pe moșia sa Negomirești, pe Horăiața.

2) *Bogdănița*, pe apa Bogdaniei, înființat 1748 de frații Teodor Ioniță Bolea, răzeș.

3) *Pârveștii*, pe valea Albia, înființat secl. XVII de Apostol Talpeș vornic de poartă.

4) *Cărfibași* înființat de pr. St. Bostan și preuteasa Anastasia. A fost rezidită în 1833 de Gh. Oprișan biv vel paharnic și cu soția sa Ruxanda, fiica lui Mih. Cerchez vel spatar.

5) *Mănzații* zidit de Ion Paladi în 7269 Mai 20 (1761).

Mai mult de 27 doc. completează arătările din text.

*
*
*

N. Iorga. *Ohtoiul diacului Lorinț.* Buc. 1930 (Acad. Rom.).

În țara Oltului s'a găsit un exemplar dintr'un Osmoglasnic slavon tipărit la Brașov de un anonim; pe care d. Iorga îl bănuiește a fi cunoscutul Lorinț — ieromonahul Lavrentii, care a tipărit în 7075 (Ianuarie 20—Iunie 20) la Brașov un Evangheliar. Lorinț era un tipograf în vădită concurență cu diaconul Coressi. Din tiparnița lui Lorinț, d. Iorga crede că a eșit *Psaltirea* studiată de pr. V. Ursăcescu, cum și *Slujebnicul*, care nu e a lui Coresi. Ni se dau în anexe 3 clișee.

*
*
*

Andrei Rădulescu. *Juristul Andronachi Donici.* Buc. 1935 (Acad. Rom.).

Întru pomenirea celor o sută de ani de la moartea lui Andronachi Donici († 1829 Noemb. 4). Academia a proslăvit amintirea lui Andr. Donici prin studiul cetit asupra vechiului pravilist. Nașterea i-o pune pe la 1760/65 Tata i-a fost C. Donici; iar bun Apostol Donici. Ni se dau multe date din viața privată a lui A. Donici; cum și o analiză a pravilei sale din 1814.

*
*
*

Buletinul comisiei istorice a României, vol. IX. Buc. 1930, 1 vol. 8⁰/₁₀ pg. 198. Din cei 5 membri ai comisiei istorice nu se vede figurând numele nici unuia, afară de al d-lui N. Iorga. De ce nu mai scriu studii d-nii D. Ruso, I. Nistor, Sextil Pușcariu și A. Lepădatu? În acest al 9-a volum avem un minuțios studiu asupra *boerilor din Mărgineni* (Gh. D. Florescu). Mici corectări aduse studiului, un arbure genealogic rectificat și o bibliografie bogată închee lucrarea; documente *muscelene* și de pe *Valea Teleajenului* publică N. Iorga și I. Răuțescu; tot d. Iorga publică inscripții de la bis. sf. Arhangheli din Brăila. Marin E. Holban publică *raportul consulului Lagen* despre

Moldova din 1828. Iată câteva date: birnici (54393), scutelnici (29207), breslași (13003), crășmari jidovi (1142). Total 98280. Venitul birului 1047988 lei. *Privelegiași* erau: mazili (2059), Ruptași (4039), rupte (1294), negustori hrisovoliți (646), jidovi negustori (3729), bejenari (3001); total 14768, cari plătesc 152012 lei. *Scutiți de dări*: boeri (888), postelnici (1905), slujbași (5474), sudeți (2017), slujitori (21607); total 31891, suflețe (579956); cei necuprinși în liste: țigani (42000), jidovi (3000), călugări (3500), maice (1500), jupânese văduve (300), slugi boerești (1500); total 78800. *Fefe bisericești*: popi (3664), diaconi (2170), cântăreți (2824), clisierși (399), totat 8657.

Iașii ocupă un loc special în raportul lui Lagen. Amintește de pădurile din Iași, de Bahlui, de glodul ulițelor. El zice că Yassy n'est pas ni ville, ni bourg, ni village. Câteva case mari boerești; 8000 de case (?!?), 40 biserici, 3 piețe, locuitori 35000 suflețe.

Partea interesantă e notița rezumativă, ce d. N. Iorga o face asupra unei cronici germane scrisă în 1502 și vorbește de Stefan cel Mare. Cronica a fost scrisă pentru Hartman Schedel, și a fost găsită de d. Olgierd Górka, profesor polon, care amintește de ea în revista *Kwartalnik historyczny*, și prepară un studiu întreg.

Originalul pare a fi fost scris în românește și apoi s'a tradus în nemțește, după expresiile: zygan (țigan), Fladygken (vlădici) etc.

* *

T. Balan. *Cetatea Hmielov*. Cernăuț 1927, 1 broș. pg. 24.

Cu o bibliografie bogată, autorul atinge chestia *țării Sepenicului*, ale căruia hotare erau spre apus apa Colacinului și Serafinețul spre Nistru (1400). Sepenicul a fost — zice-se — un voevodat, supt familia Mușat. Stefan Mușat a murit cătră 1319; fii săi Petre și Stefan; după lupte Petru rămâne singur stăpân, și a fost bărbatul Mușatei. În 1436 Ilie Vodă cedează Poloniei Hotinul (Хотынъ), Țeține (Цецюнь) și Hmielov (Хмелоръ) cu toate ținuturile, orașele și satele (волостами, мѣстами и селами). Sepenicul nu mai era o unitate politică aparte în 1436. Aici autorul arată că Hmilov și Sepenic au fost acelaș lucru. Stefan cel Mare reia toate aceste locuri. Era însă un drum al Hmielovului în 6985, ce mergea între Oșehlib și Coțmani și tăia satul Ivăncăușilor. În anexă ne dă 4 doc.: 7029 Iunie 5 (slavon), 7099 Mart 16 (suret), 7173 Ianuar 28 (suret), 7175 Iunie 10 (suret).

* *

Taki Papahagi. *Originea Moloviștenilor și Gopeșenilor*. Buc. 1930, 1 vol. 8°/₁₀ pg. 64.

După o schiță de hartă a drumului străvechiu *via Egnatia*, cele 2 sate vin în vecinătatea Ohridei și a lacului cu același nume (pg. 5). Apoi ne dă 47 texte de poezii populare din locurile acestea, cărora le face o analiză fonetică, gramaticală și lexicală. Scoate încheerea că în secl. XVII a fost aici o emigrare de megleno-români; apoi după 1760 un strat venit din Moscopole, apoi un strat de populație bulgărească.

* *

Vicențiu Bugarin. *Călătoria lui Anatole Demidoff prin Banat*. Timișoara 1930 (extras din analele Banatului III, 4). Lucrarea d-lui Bugarin completează pe V. Ghi-baldan, care ne-a tradus călătoria lui Demidoff în 1837 prin țările române. După o notiță asupra autorului (n. 1812, căsătorit cu Matilda fiica lui Ieremia Bonaparte). Dă în traducere partea referitoare la călătoria prin Banat, Semendria, Palanca Nouă, Bobakari, Golumbaș, Drencova, Orsova. Raffet a luat schițe, din care ne dă 4, în clișee. (Posturi militare în Banat, un păstor, copii eșind de la școală).

* *

Silviu Dragomir. *Vechile biserici din Zarand* și ctitorii din secl. XIV și XV-a. Cluj 1930, pg. 40.

Stăruie asupra picturilor străvechi de la bisericile din *Crișcior* și *Ribița* și ne dă 3 clișee, vederi din biserici, cu inscripția slavă: РАБА БЖ И ХТИТ | ОРЬ ЖПАННОУ БАЛѢ., alta: РАБА БОЖ ИЖ | ЖОУ ПАНИЦА | ВНИШЕ | alta: РАБА БОЖИ ИЖѢ | НОУ БАЛѢ ЮРОУ СЫНОУ | . Apoi ne dă un excurs asupra familiei Voevodului Bela, magherizat din *Bălea*. Urmașii săi au fost *Stefan*, *Ladislau* și *Ciucă* (Iova); iar fete a avut pe *Sora* și *Filca*. Bălea a fost ficior lui Boariu în 1415 Bălea de Krestior; a fost executat și averea confiscată.

Pentru biserica din *Ribița* ne dă 7 clișee cu vederi osebite. Spălându-se pictura nouă s'a dat de portretele vechilor ctitori: *Vladislav* și *Miclăuș*: ХТИТОРЬ ЖОУПАННОУ ВЛАДИСЛАВ | ВОУ | alta: РАБ БЖІ ЖОУПАННОУ МИКАЗОВИНОУ. Inscripția ne spune aceasta: Cu vreaarea tatălui și cu ajutorul Fiului și cu săvârșirea (sfântului Duh). Jupânul *Vladislav* și cu jupanița lui *Stana* și cu fiul lor și cu frații său jupânul *Miclăuș* și cu jupănița lui *Sora*... s'a zidit și s'a zugrăvit biserica sf. Neculai... în zilele lui Jicmond.. popa Dragosin în anul 6925 Iulie 15...»

* * *

Leca Morariu. *De' ale Cirebirilor*, texte din Susnevița. Cernăuți 1930, (extras din *Codril Cozminului VI*).

În anii 1927—1928, d-l Leca Morariu a petrecut mai multe luni în localitățile *Ucicarii* supt Monte Maggiore, în *Cicii* din Jieâu; și în alte 7 sate de supt Monte Maggiore, și a adunat texte istriene, publicate în revistele: *Junimea literară* (XVI, XVII, XVIII), *Făt Frumos*, *Graiul Romănesc*, și *Floarea Soarelui*. Textelor aduse le face și traducerea: *Trientinu* (al treisprezecelea), *ștela de oro* (steaua daruită); *Bucvichiu* (Făgețelul), *Ferenț*, *Gumnaciu*, *fratele cela șegov* (istet). Ca studiu lexical și de limbă ne dă 523 de note variate asupra textelor aduse.

* * *

Dr. Simeon Reli. *Bucovineni celebri în ierarhia Moldovei (1777—1850)*. Cernăuți 1930, extras din *Candela XL*. E conferința inaugurală a cursului de istorie bisericească române (28 Noembrie 1929) la Cernăuți. Vorbește de arhimandritul Meletie Ghica cu testamentul lui din 1 Dec. 1787, fugăr din Bucovina; apoi de *Meletie* Episcop Romanului (1787—1796) de loc din Rădăuți, zis Episcopul *Antonie*; apoi *Gherasim Clipa Barbovschie*, episcop Hușilor (1796—1803), de loc din Becești (Cernăuți) și fratele său Archim. *Sofronie*, predicatorul Mitropoliei. I se dă și portretul după Cr. Romanului, unde a păstorit de la 1808—1816; apoi *Meletie Lefter* (Brandaburul), hirotonisit Episcop de Huși (1806—1826), apoi Episcop de Roman (1826—1844); și Mitropolit al Moldovei (1844—1849); el e mitropolitul cu cei 3 de m la cupeana Mitropolitană: M(eletie) M(itropolit) M(oldaviei), care contemporanii îl tălmăceau: 40000+40000+40000 galbeni.

* * *

Sim. Reli. *Crucea Moldovenilor din Viena*. Cernăuți 1930 (extras din *Codril Cozminului VI*). E vorba de Crucea Moldovenilor lasată Vienezilor de Șerban Vodă al Munteniei în 27 Oct. 1683, cu text latin, care o dă în schiță. Crucea a fost luată ca trofeu de la Turci și spre lămurire dă textul raportului din 1683. «Curiöse Denkwürdigkeiten» = memoriile curioase. Crucea e de lemn și s'a rădăcat în lagărul creștin de Șerban Vodă.

* * *

Al. Iordan. C. Berariu-Cernăuți 1930 (extras din *Junimea literară XIX*).

Profesorul de drept constituțional la facultatea juridică din Cernăuți, stâns în ziua

de 29 Noemb. 1929 în vârstă de 59 ani a fost o figură prea cunoscută pe arena literelor române din Bucovina Austriacă.

Neamul Berariu e Bănăţan, mutat în Bucovina supt general Enzenberg.

Ieremia Berariu avu 2 fii: Nicolae şi Alexandru zis *Ieremievi*ci. În 1868 Artemie Ieremievici ceru să-şi zică iarăşi Berariu. Căsătorit în 1861 cu Iuliana fiica pr. Sam. Murariu, el fu paroh în Ceahov.

C. Berariu a fost poet, şi în şiraoa poezilor Bucovineni va ocupa un loc de cinste. El începe a scrie cu poezia „*In pustiu*” şi încheie cu *Bacanal tragic*. La urmă ni se dă bibliografia tuturor publicaţiilor sale; poezii, articole, traduceri, lucrări şi critică literară despre C. Berariu.

*
* *

Octav Botez. *A. D. Xenopol ca filosof al Istoriei.* Buc. 1928. 1 vol. 80/0 pg. 222.

De şi am cartea pe birou mai mult de un an, n'am apucat a ceti din ea de cât primul capitol şi am lăsat-o, nu pentru lipsa de interes la cetire, dar preocupat de altele, căci m'am deprins a nu lăsa — *nulla dies sine linea*,— din mână de cetit o carte până n'o isprăvesc. Dar cum coloanele buletinului *Ioan Neculce* erau departe de *recensiuni*, m'am lăsat mai la urmă. Şi eu am fost unul din primii elevi ai lui A. D. Xenopol, la Universitatea din Iaşi între 1882—85; cu noi a făurit el *Teoria lui Roesler*; cu noi a pus bazele Cursului său de Istoria Românilor. L'am văzut dar ca bucătarul, croind şi împletind faptele şi epocile Istoriei Naţionale. Apoi la revista *Arhiva* am stat pururea alături de maestru şi de dragostea lui de lucru — casa lui deschisă şi biblioteca lui era la dispoziţia studenţilor sirguincioşi. Poate din tot ceia ce am lucrat eu are şi Xenopol o mare parte de vină, căci m'a îndrumat ca adevărat dascal; şi prima conferinţă ținută la şcoala Normală „*despre retorul Priscus*” secl. V-a a pus temeiurile dragostei mele de istorie.

Xenopol prin firea lui era *gânditor*. Ori teoria lui Roesler nu este oare mai mult o *pledoarie* istorică, faţă cu migăloasa lucrare a d-lui Filipide «*Originile Românilor*»? Abstractul, generalul filosofic se văd la fiecare pas în felul cum a împărţit în capitole din *Istoria Românilor*, după înrîuririle culturale ale epocelor, de şi multe fapte politice n'au nexul lor cultural, ca obârşie!

A. D. Xenopol a evoluat spre filosofia istoriei pe o cale paşnică şi înceată, şi dacă la 50 de ani scrie *Principiile Fundamentale ale istoriei*,— după exact 30 de ani de cercetări istorice— nu e o mirare; filosoful era în germene din primele lui lucrări (1869). Dar Xenopol era şi artist, poet, muzicant; disciplinile lui artistice, fiind înclinări fireşti, idealismul şi abstractul l'au mînat şi la cercetările istorice.

Lucrarea d-lui Botez este o amplă expunere a teoriilor filosofice, prilejite din cercetările lui Xenopol. Numai la urmă (cap. VIII) vezi ceva rezumativ de *A. D. Xenopol gânditor*. În celelalte 7 capitole sînt excursii generale asupra problemelor în sine de filosofia istoriei, în care apare şi Xenopol cu vederile lui în noianul sintetizantilor în Istorie (în bibliografie ne dă nu mai puţin de 77 de scriitori; între care notăm dintre români: Rădulescu-Motru, I. Petrescu, Gh. Panu, D. Gustl, D. I. Floru, Tiberiu Constantinescu, Dan Bădăraşu). Aice se discută: *faptele de repetiţie* şi de *succesiune*; *teoria cunoaşterii*; *cauzalitatea*, *Factorii istorici*, *legile istorice*, *seriile istorice*, *tăria valorilor în istorie*, *metoda în istorie*, etc.

Dacă autorul ar fi fost un istoric — nu critic şi filosof — ar fi întregit lucrarea cu faptul că A. D. Xenopol în ultimele sale lucrări: *Istoria partidelor politice* şi mai ales în *Domnia lui Cuza Vodă* a aplicat singur principiile sale filosofice: cauzalitatea, seriile istorice, faptele de succesiune, etc.

Stilul filosofic cere și o sforțare de gândire și o disciplină a minții în abstract, dar și o cultură generală absolut temeinică. De aceea Xenopol ca filosof n'a prea fost citit și utilizat în țară de publicul nostru, și d-l O. Botez face o plăcută excepție, cea ce-i mărește și sporește valoarea lucrării.

**

C. Tomescu. *Catagrafia Basarabiei* din 1820 (132 sate din Orhei) Chișinău 1930, 141 8°/_o pg. 60.

E un studiu în continuare la cel început în 1929, când s'au dat 99 sate cuprinse în 4 ocoale; aici dă lista satelor (132) pe alte 5 ocoale. Va mai da încă 127 sate. Deci Orheiul număra în 1820 un total de 358 sate; un centru de viață românească străveche. Sinteza etnografică va fi dată la urmă.

**

General Radu Rosetti. *Câteva săbii de ale lui C. Brancovanu Vodă.* Buc. 1929. (Acad. Rom.).

Dl. C. Marinescu a fost descris una din aceste săbii, păstrate la *Torino* „Armeria reale”: «βοήθει τῷ ἡγεμόνε καὶ πιστῷ ἀνθέντῃ κωνσταντίνῳ».

A doua sabie e în posesia d-lui Manukian, cumpărată la Paris în 1924 de la un anticar: «νικῆς βραβεῖα δορήσει κατὰ τῶν πολέμων τῷ ἡγεμόνι καὶ προτῷ αὐθέντῃ κωνσταντίνῳ, ὥσπερ πότε τῷ βασιλεὶ μεγάλῳ κωνσταντίνῳ».

A treia sabie e la Luvru, cu aceeași inscripție ca a doua.

«Σὺ βασιλεῦ ἀήττητὲς λόγε θεοῦ παντάταξ».

Două clișee ne dă icoana săbiilor.

**

Ilie Popescu-Spineni. *Metoda Studiului dr. român* (lecție inaugurală). Pitești 1927, 1 vol. 8°/_o pg. 26.

Profesorul de dr. Roman la facultatea de drept din Iași a publicat lecția sa inaugurală de la fac. de drept din Cernăuți. După ce aduce un omagiu general Bucovinei, prin tezaurele, ce le păstrează în sinul său, intră în tratarea subiectului. Arată *utilitatea* studiului dr. Roman emitând teoria că *Justinian* a fost un vlah de pe Vardar, el care a întocmit *corpus juris civilis*. Arată mersul evolutiv al dr. roman în evul mediu; atinge întreaga literatură juridică românească (Zasius, Cujas, Favre, Savigny).

Dr. Roman a creiat limbajul juridic, este și azi o gimnastică a inteligenței; el e temelia dreptului istoric; el a desvolțat acea critică juridică, baza oricărui studiu istoric. La urmă încheie cu o interpretare nouă, ce a dat pasajului cu referință la *Nexum*. constând din interpretările tuturor Romaniștilor, chestie care formează subiectul unui studiu aparte asupra dr. Roman.

**

M. Costăchescu. *Neamul lui Oană vornic de Suceava.* Iași 1929 (extras din Cercetări istorice).

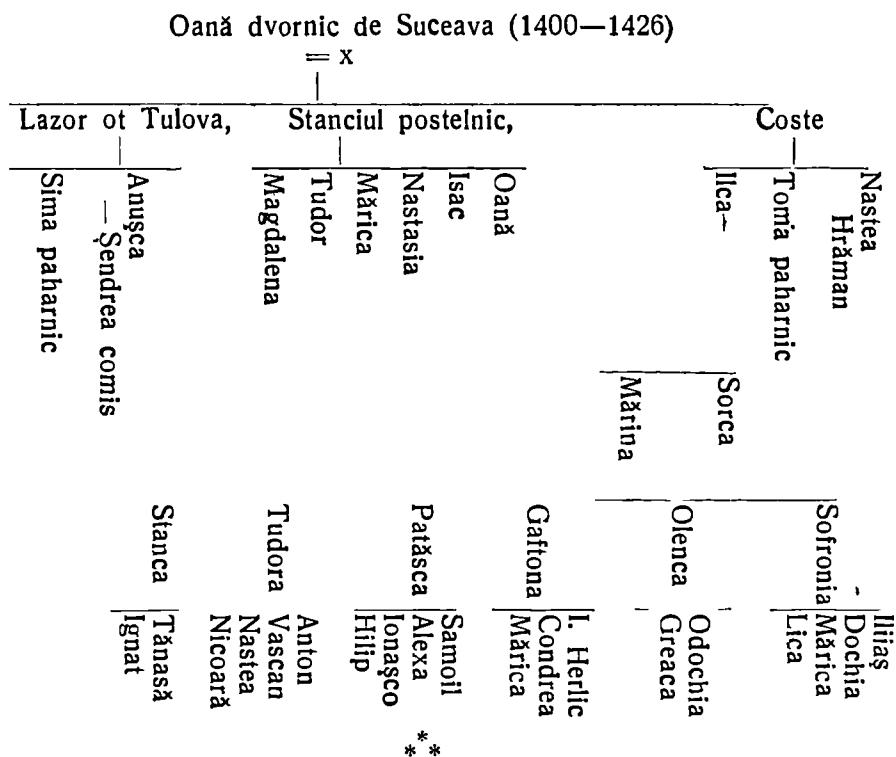
Din monografiile publicate până acum de colegul nostru d. M. Costăchescu se desprinde o sistemă în felul său de a lucra, izvorită din acea metodă critică, documentându-se la cel mai minuțios discernământ.

Scotocește toate documentele, ce vorbesc de persoana supusă studiului; dă preă bogate note bibliografice. Texte slavone-românești pe cari se bazează studiul și o lămurire în nota pentru identificarea satelor, ce au aparținut cândva boerului Oană.

Aceasta l'a impus cercurilor chemate a i se încredința marea publicație de doc. slavo-

române de la 1372—1457, ca întregire marelui operă de diplomatică internă și externă a lui I. Bogdan, care a publicat *Documentele lui Ștefan cel Mare*.

Iată o înrăngătură a neamului lui Oană dvornicul, așa cum reiese din documentele publicate.

Aurelian Sacerdoțanu. „*Tot satul cu tot hotarul*“ (o chestie în diplomatică românească), Craiova 1930 (extras din Arhivele Olteniei a IX, 47—48).

Autorul scrie studiul fiind la Paris în Mai 1929, de aceea se scuză că n'are toate publicațiunile istorice din țară, și în special de la Iași (I. Neculce, Ispisoace și Zapise, etc) :

Expresii *всѣ село и все землем хотаром* = tot satul și cu tot hotarul, nu reproduce totdeauna adevărul. În acest scop face un excurs asupra diplomatiei interne cu referințe la satele Costești, Crasna, Resipeni, Vlădești, Tismana; iar din Moldova satul Bogdăneștii (după *Suretele mele*).

În general autorul n'a adâncit chestia, mai este mult încă până la definitivă rezolvire. Nu cunoaște toată literatura istorică în referință; apoi traduce greșit din slavonă, căci *всѣ* nu e *însă*, ci *usebi*, sau *afară de...* (196). Funiile de moși mergeau pe lungimea satului nu pe lărgul lor, adică pe coama dealului înspre fundul văii, și o funie cuprindea tot felul de teren din lungul moșiei: deal cu păduri, coaste cu livezi și vii, fânețe, imășuri, loc de arătură, priseci, iaz cu mori, vatră de sat sau seliști; acestea toate erau pe lungul moșiei, și așa se împărția moșia pe *moși*, pe *bătrâni*, care la măsurătoare se socoteau în *funii*, în *odgoane*, în stânjini, sau prin Basarabia în *ceasuri* (Hotărnicenii), modă orientală turanică.

Falsurile în documente apar lesne de tălmăcit când legi documentele; am dat de multe falșuri la *Strahotin*, la *Cobălea*, la *Băcești*, etc. Când mănăstirile sau particularii aveau interese de acaparare. Divanul le tăia în 2—3 părți uricul falș (Bereasa din Vaslui).

Boerii se introduceau în moșiile răzesești prin *danie* (o vânzare deghezată) și nu mai așa avea dreptul la protimis.

Studiul d-lui Sacerdoțanu e întovărășit de 117 notiți bibliografice, necomplete. A

spune că chestia vecinătății studiată de Radu Roseti și Gh. Panu (în contradictor) e perimată; că *boerii* lui C. Giurescu, cari *trebuiesc complectafi*, nu vor putea fi modificate de cât dacă documente nouă vor fi găsite; e lesne de înțeles!

Studiul d-lui Sacerdoțanu are meritul că va provoca discuții de complectare. De pildă cum se va tălmăci expresia străveche din secol. XV-a: am dat loc din pustiu cât să poate trăi în destul *un saf... două safe... trei safe*! Care era mijlocul pe teren de a alege întinderea unei moșii ca să poată trăi 1—2 sau 3 safe?—Era arcul cu pistreala săgeții, nu alte norme de directivă!

**

P. Constantinescu-Iași. *Arheologia preistorică*. Iași 1930 (extras din Revista Critică Iași).

În acest articol — studiu Dr. P. Constantinescu-Iași, un harnic cercetător al trecutului artistic, ne dă starea de azi a științei arheologice în Europa. Incepută în secol al XVI-lea cu M. Mercotin, se oprește asupra ultimelor lucrări ale lui I. Déchelette, mort în război ca un erou, și G. Goury și Grenier. Amintește de cercetătorii noștri arheologi începând cu Cezar Boliac, A. Odobescu, N. Beldiceanu, Gr. Buțureanu, Gr. Tocilescu, Sabba Ștefănescu, Teohari Antonescu, V. Parvan, I. Andrieșescu, Marcu Roșca. De ce uită pe Gh. Săulescu?

În studierea epocelor preistorice la fiecare epocă aduce și încadrează în cercetări stațiunile preistorice din România, cu tot materialul arheologic, ce s'a găsit acolo.

**

D. Costescu. *Fazele ministeriale în România de la 1862—1930*. Buc. 1930 1 vol. 80/0 pg. 188.

În lista divanurilor domnești—vechile ministere ale țării,—epoca de la 1862—1930 găsește în lucrarea d-lui Costescu o întregire. Autorul nu face nici o sinteză.

S'o facem noi.

A. I. Cuza Vodă a avut în intervalul de la 23 Ianuarie 1862—11 Febr. 1866 34 de miniștri, în cele 25 de remaniari ministeriale; deci o foarte agitată domnie în ceia ce privește stabilitatea guvernelor.

Carol I a avut în cei 48 de ani de domnie 158 de miniștri și 37 de remanieri ministeriale.

**

Gh. Cardaș. *Călători apuseni la Românii din peninsula Balcanică*. Buc. 1930 (extras din Rev. Macedoniei II).

Aduce pasagii interesante din E. M. Cousinery, consul francez; scrie în 1831 o descriere arheologică a Macedoniei, între călătorii cari vizitează pe Aromâni de la William de Rubruquis (Rary Storck) din 1254 până la Thompson din 1913, reproduce din călătorul Thomas Swart Hyghes 1820, în care vorbește pe larg despre politica plină de cruzimi a lui Ali Pașa și distrugerea Moscoplei.

**

C. A. Spulber. *Cea mai veche pravilă românească*. Cernăuți 1930, 1 vol. 80/0 pg. 88.

În 1921 răposatul Andrei Bărsan descoperi la Sighetul Marmăției sbornicul oferit de pr. Artemie Ardenco din *Ieud*, în care a găsit 12 foi tipărite din o veche pravilă românească. Textul se găsește scris de mână în *Codex Negoianus*. (Col. Tr. 1883, p. 32.

Autorul retipărește textul celor 12 file din Pravila de la Jeud, cu o transcriere „in-

terpretare" schimbând ordinea și lexicul. În al doilea loc (pag. 34—69) publică în facsimile textul Pravilei din *codex Negoianus*, cu transcrierea în litere latine.

Facsimilele sînt șterse, și cetirea prezintă greutate la cetire. Ca an de tipărire pune 1563 și face un mic excurs asupra asemănărilor tipografice Coresiane și al Pravilei. Repune chestiunea din Coresi „drept aceia am scris de am tipărit Tetravanghelul și Pra...) că e vorba de *Pravilă* nu de *Praxiu* (Lucrul apostoleșc).

Ca izvoare scoate că s'a avut în vedere textul Pravilei, întocmită de fostul Patriarh al Constantinopolului de la 580—619, *Ioan Neștiutul* (Pustnicul), utilizat și de Varlaam în „Cele 7 taine“ Iași 1645, εκ τοῦ κανονικοῦ τοῦ ἁγίου Ἰωαννου Νεστευτοῦ.

* *

Dan M. Iliescu. *Cetatea de Floci*. Buc. 1930, 1 vol. 80/0 pg. 44 (extras din Buletinul asociației licențiaților).

În partea I pomeniște numele, ce a purtat această cetate la gura Ialomiței: *Flossis* (Vaillant), *Olaci* (pe la 1084), *Floci* (1431), *orașul Floci* sau de *Floci* (secl. XVII), *Cetatea de flotă* (să fie de vină d-l Filipide, în acel sentiment de jenă în rostirea cuv. *floci*?); apoi face etimologia cuv. Floci: Ifloci = romani, Vlași, civitas *Velanorum*; deci acest lanț de etimologii: Alani—Valani—Vlași—Ifloci—Floci = *Români*.

Așezarea orașului și a schimbat vatra, din cauza cursului Ialomiței. Vechimea e *pre Romană*; e pomenit ca oraș Dunărean, după alte orașe ca Câmpulung, Rucăr, Târgoviște, Argeș, Floci (1431). În § 4 se ocupă de istoricul orașului, cu care ocazie face un excurs asupra comerțului Munteniei spre Dunăre și linia Brașovului. În dovedire reproduce mai multe documente: 6975 Iunie 15 (Radu Vodă), 7013 Ghen. 11 (Radu Vodă) 7095 Mai 5 (Șoltuzul de Floci), 7155 April 10 (Matei Vodă), 1779, când e dăruit Mărcuței de A. I. Ipsilant Vodă. În 1780 orașul Floci nu mai există și se ridică în locu-i *Piua Petrei*, unde se mutase tot comerțul din vechime al orașului Floci, care rămăsese departe de apa Ialomiței, *Piua Petrei* există ca început de târg din 1595, „în una villa detta Piatra“.

* *

Petre Suciu. *Clasele noastre sociale* (Probleme ardelen). Turda 1930 (extras din Monografia jubilară asupra Ardealului).

Nu e lipsit de interes pentru cetitorul din Regat să afle *stările sociale* din Ardeal înainte de unire. Cifra vorbește prin sine. În vechime Ardealul a trecut supt un regim de privilegii favorabile celor 3 națiuni: *Hungari, Saxoni et Siculi*. Românii lipsiți de boerime au ajuns a fi numai *sate și preoți*. Cu 1848 se schimbă raportul prin desființarea privilegiilor.

Clasa țărănimei de atunci începe rostul său: proprietate pulverizată, cultura extensivă, lipsă de capital și credit; camătă mare.

Proprietatea mare era 840/0 în mâna Ungurilor (un milion Unguri aveau 2803 moșii cu 1,891,936 jugăre. Din 3 milioane români erau zileri 720216 locuitori, și 674566 aveau moșii. Băncile (Albina 1872) au înlesnit cumpărare de moșii. În 10 ani s'au cumpărat 166394 jugăre de la Unguri cu 60 mil. coroane.

Clasa de mijloc stă și mai prost. Orașele fiind acaparate de Unguri, și Sași, numai după desființarea legii vechi a breslelor (1872) Românii au început a mișca spre meserii. De unde în 1910 Românii aveau 6.890/0 meseriași (26376), în 1928 aveau 400/0 români (40000 maeștri). În industrii abia avem mâna de lucru; totul e străin.

Clasa intelectuală a creat-o Blajul cu școlile sale și e cea mai nouă creațiune în Ardeal. În 1910 studenții Români la Universitățile maghiare erau numai 415 (30/0); iar Ungurii aveau 55000 elevi secundari și studenți.

Funcționari români supt Unguri erau numai 10000 (6.9‰), din totalul de 144249. Intelectuali români erau în 1910 numai 11538; azi avem 280711 elevi secundari români; iar funcționarii administrativi erau 913 români în 1910 și 1388 în 1928; pe când ne-români au scăzut de la 2000 (1910) la 992 (1928).

Concluziile ce le trage autorul reiese din cifre. O critică amară a noiel îndrumări școlare. Strigătul unui ardelean pentru Ardeal, strigătul oricărui român de pretutindeni: îndrumăm rău tineretul; statul dă dovadă de lipsă de *previziune*.

* *

Revista societății istorico-arheologice bisericești din Chișinău vol XX, Chișinău 1930, 1 vol. 8% pg. 276.

Așteptat de mult acest volum, îl vedem că cuprinde următoarele studii: pr. *C. Bobulescu* (Fete bisericești în războaie etc.), studiu ce ocupă 115 pagini. Cetire interesantă, pune în evidență pe f. mulți reprezentanți ai bisericei în capul mișcărilor militare și politice din țară și din lumea întreagă. Mai multă ordine în materii ar fi dat o mai mare claritate subiectului. D-l *C. Georgescu-Vrancea* publică un rezumativ studiu asupra pravilistului Andronachi Donici, cu prilejul a 100 ani de la moartea lui († Noiembrie 1829). Acesta e o complectare a studiului d-lui Andrei Rădulescu de la Academie, asupra aceluiași subiect. *Documente basarabene* publică d-l *L. T. Boga*, în număr de 39 între 7162—7185 cu un slavon; *Th. Inculeț* — unul din 1838; *T. Bulat* publică: biserica din Brăila trece supt jurisdicția Ep. de Buzeu din 1809. *Banul Toma Cozma* de mine, De studiul d-lui C. Tomescu am amintit în altă parte (132 sate din Orhei).

* *

Codrul Cozminului. (I. Nistor și V. Grecu) vol. VI, Cernăuți 1930.

Dintre studiile și articulele cuprinse în vol. VI am stăruit asupra unora după extrasele făcute (Cehoslovacia și România; de ale Ciribirilor, Crucea Moldovenilor de la Viena). Pe lângă acestea mai publică d. *T. Balan* (Bucovina în timpul războiului). Ca toate studiile ce privesc politica războiului, cei ce scriu au avut interesul să prezinte prin o anumită prizmă. D-l I. Nistor spune pieziș lucrurile; dr. Cazacu și Inculeț ca și I. Nistor despre Basarabia cam tot așa. Istoricul imparțial al politicei provinciilor alipite va veni; nu cei de astăzi cari au avut pasiunea evenimentelor, resentimentul persoanelor; ei nu pot să spună tot adevărul și întreg adevărul.

Dl. *A. Bocăneț* face istoricul orașului Cernăuți, lucrare metodică, cu bibliografie și indice și f. bogate note. Lucrarea o împarte în 4 părți; cap. I tratează faptele istorice în legătură cu Cernăuții. Aici expune începuturile Moldaviei și fricțiunile politice cu Polonia pentru Pocuția și Șipeniț. În cap. II, face istoricul organizării Cernăuților, cu lista staroștilor de Cernăuți și a vameșilor de margine.

Namesnicii ocoalelor nu sânt bine și complect tratați. În cap. III avem vederi asupra orașului Cernăuți; întinderea, dările și populația. Interesantă e lista Pitzeli pentru proprietarii din Cernăuți anul 1787; ei erau în număr de 414 case, din care 232 erau ale românilor, 34 edificii de stat; evreii cu cahalul lor numărau 76 de case; iar 74 erau ale altor neamuri. În alăturare dă și planul Pitzeli al orașului Cernăuți.

Dl. *N. Gramadă* studiază din drumul **scriiturii** (!), făcând istoricul originii alfabetului.

* *

Așezământul cultural I. C. Brătianu. În timpul din urmă literatura istorică s'a îmbogățit cu strângerea materialului istoric informativ, datorit la trei așezăminte culturale: M. S. Regele Ferdinand I; I. C. Brătianu (tatăl), și I. I. C. Brătianu (fiul).

Mai veche în dată e fundația culturală Ion C. Brătianu, care numără până acum 12 vol. de material istoric, cuprins în suta de ani de la epoca renașterii (1821—1919). Scopul e îndoit: o adunare de material istoric (documente și studii) cu referință la Istoria contemporană, care e mai complexă prin mulțimea factorilor contribuitori la desfășurarea evenimentelor politice; în al doilea loc prilejul fericit de a se arăta partea familiei Brătianu, tatăl, fiul, și următorii în desfășurarea evenimentelor de la 1821 în coace. Și de și Moldova n'a intrat în orbita Brătienistă decît abia după 1881 și Moldova își va avea partea ei în această frumoasă și mare colecție.

În vol. I (52 pg.) d. *I. C. Băcilă* ne aduce o bibliografie (cam necompletă a războiului de neatîrnare (1877—78). Ne aduce un total de 242 de publicații, cea din urmă este marșul: arme, arme, arme, armonizat de Gavril Muzicescu.

În vol. II (62 pg.) d. *P. P. Panaitescu* publică 4 studii istorice ale lui Nec. Bălcescu, inedite până acum: 1) Mersul revoluției în Istoria Românilor, 2) Miron Costin istoricul, 3) Bătălia de la Cosova, 4) Starea socială a plugarului român. O mică notiță biografică, prea cunoscută, și un indice bibliografic complet, a scrierilor tipărite, lucrări în ms. și scrieri despre N. Bălcescu.

În vol. III (pg. 30) d. *Liviu Marian* ne dă o schiță biografică și bibliografică despre B. P. Hajdeu. Cât despre bibliografie e departe de a fi completă, cum singur autorul spune, căci ar trebui răsfoită toată publicistica română de la 1856 încoace pentru a ști complet opera istorică, filologică, poetică și politică a lui B. P. Hajdeu.

În vol. IV (pg. 68), d. *M. Popescu* publică doc. inedite din preajma Unirii principatelor, după raportul lui Alfons von Wimpffan, Stokera, și Simon. În Muntenia candidați erau: Al. Ghica Vodă, Gh. Bibescu Vodă, Barbu Știrbei Bibescu Vodă; apoi boerii mari: C. Cantacuzino fost caimacam, beizadea C. Gr. Ghica, beizadea C. Suțu și Ion Ghica. Nu uită a pomeni că dintre capacitățile țării ar fi fost candidat emerit și I. Eliade Rădulescu.

Stokera vorbind de Moldova arată între candidați: M. Sturza Vodă; beizade D. Sturza, beizade Gr. Sturza, Gr. Ghica Vodă, Lascar Cantacuzino Pașcanu, T. Balș, vist. N. Roset Roznovanu, log. Stef. Catargi, vornic C. Negri, etc.

În vol. V (pg. 104), d. *Emil Vărtosu* ne dă știri despre Ion Eliade Rădulescu; și anume: 17 doc. ce vorbesc de tipografia lui Eliade între 1820—1863. În al doilea loc ne dă despre *Enhirid* (mânelnic) al pravoslavnicului hristian, tradus de Euf. Potea după Alex. D. Sturza. Foarte instructive sînt cele 34 scrisori, corespondență și cu Gh. Bariț între 1838—1869. Cu știri despre *Biblicele* din 1858 se încheie lucrarea.

Pentru înțelesul textelor autorul le dă în transcriere cu ortografia nouă și în pg. 2 dă modelul de transcriere.

În vol. VI (pg. 130) ni se dau 4 conferințe ținute la *Universitatea liberă* din București de d-nii I. Andrieșescu (arheologia Dobrogei), C. C. Giurescu (Istoria nouă a Dobrogei); I. Simionescu (Pământul Dobrogei), și A. Popovici Băznoșanu (Fauna și Flora Dobrogei), Centrul cercetărilor arheologice stă în jurul lui Gr. Tocilescu și mai ales a lui V. Pârvan. De la Iași au făcut cercetări d-nii O. Tafrali și Nicorescu.

În vol. VII (pg. (XXIV+348), d. *Mihai Popescu* ne dă doc. inedite din arhiva de stat a ministerului de interne și de justiție din Viena, între 1848—1859; cu durere însă aflăm că cea mai mare parte din arhiva min. de justiție a fost arsă de comuniști în 1927, când era procesul comunist din *Burghenland*.

Se publică numai în text german 85 acte și scrisori chiar împărătești, din care ultimele 2 sînt ale lui Andrei baron de Șaguna. În 2 facsimile ni se dau iscăliturile a 7 fruntași deputați români, merși la Viena; cum și stema Ardealului cu cele 7 turnuri

de cetăți, o listă de nume pe Ungurește și Nemțește date cu echivalentul lor românesc, o bibliografie a publicațiilor, ce privesc această epocă, etc.

În vol. VIII (pg. 148) dl. *T. Balan* publică refugiații Moldoveni în Bucovina din 1821 și 1848. Face o interesantă și succintă povestire a rostului Bucovinei; fuga din 1821 din cauza frământărilor *Eteriei*; apoi la 48 o sumă de fruntași moldoveni găsesc adăpost la frații lor Bucovineni. Dintre cei mai de văză ne dă pe T. Musteață și frații Hristodulo și Apostol Petrino, îmbii Macedoneni. Pagini speciale consacră lui C. Hurmuzachi, fiul cel mai mare a lui Eudoxiu Hurmuzachi. 73 documente ilustrează lucrarea.

În vol. IX (pg. XX+368) d. general *Radu R. Rosetti* publică jurnalul de operațiuni al diviziei de infanterie de rezervă între 23 Iulie 1877—29 Iulie 1878. Jurnalul se păstrează la dl. inginer N. Cerchez, fiul generalului M. Cerchez, scris de căpitan Balan, un excelent militar, elev al școlilor franceze și belgiene. Pentru cetitorul specialist dezvoltarea tehnică a războiului de neatîrnare din 1877 este un frumos prilej de perfecționare militară.

În vol. X (pg. 136) dl. *P. P. Panaitescu* publică știri nouă despre Emigrații poloni și revoluția română de la 1848. Pe baza a 34 documente, rapoarte, scrisori, autorul face un exposeu al principalilor agenți poloni, cari lucrau în țările românești și la Constantinopol în chestia provocării revoluției: Butkiewicz, Zabliki, Czajkowski, contele Ilinski (Skender Pașa), și pe deasupra tuturor principele Czartoryski, șeful mistlunei Polone. Ei cautau reînvierea Poloniei, cari nu s'a isbutit nici după Crimeia (1853); voiau o împăcare între Unguri și Români (N. Bălcescu). În închiere arată că Țările Românești și-au cules roadele din aceste frământări ale anului 1848, nu însă și Polonia, care a continuat a suferi jugul moscovit.

În vol. XI (pg. XII+402) d. *C. C. Giurescu* publică o nouă lucrare: Acte și cuvântări ale lui I. C. Brătianu. Este al 3-a volum de discursuri parlamentare ale lui I. C. Brătianu, dar celelalte 2 apărute mai înainte și în altă editură. În *Introducere* d. C. C. Giurescu face un expozeu asupra intențiilor fundațiilor culturale Brătianu în scopul de a strânge materialul necesar cunoașterii Ist contemporane. Acest plan trebuia pus la vol. I, nu la al X-a; dar fiind că vorbește de activitatea parlamentară a lui I. C. Brătianu în introducere face apologia lui I. C. Brătianu fără a crede însă că prin această scurtă apologie s'a spus ultimul cuvânt în chestia Basarabiei la 1876/78. Ca anexe aduce 166 acte: scrisori, discursuri, legi, adrese, circulări, în care se vede activitatea ca parlamentar și ministru a lui I. C. Brătianu.

Literatura politică și activitatea parlamentară a fruntașilor vieții noastre politice se îmbogățește cu acest al 3-a volum al discursurilor lui I. C. Brătianu, pe lângă cele ale lui N. Blaramberg, C. Boerescu, General Gh. Manu, Nicu Filipescu, P. Carp, Take Ionescu, Barbu Catargiu, care trebuie să figureze în orice bibliotecă politică. Dar catalogul trebuie completat.

În vol. XII (pg. 212) dl. general *Radu Rosetti* publică al 2-a studiu despre corespondența generalului Iancu Ghica asupra evenimentelor de la 2 April 1877—8 April 1878. Ion Ghica beizadea a fost fiul lui Gr. Ghica Vodă și al Elenei, filca lui Iancu Sturza Vodă. A ținut în căsătorie pe Alexandrina Blaramberg, nepoata ultimilor 2 Ghiculești. Era frate cu Costache și Alexandru Ghica. Studiile și le-a făcut în Elveția la Fribourg, și fu elevul lui père Girard. A fost și ministru supt Cuza Vodă și Carol I și avu însărcinări militare-politice pe lângă Curtea ruscă, mai ales când Țarul Alexandru II era la Kișinău, în preajma războiului (2 April). În *Introducere*, autorul schițază atitudinea hotărâtă a lui I. C. Brătianu pentru războiu, pe când Kogălniceanu șovăia, cum se vede din telegramele sale(?).

Corespondența generalului Iancu Ghica e datată din Kișinău între 2 April—17 Mai; apoi de la Plevna între 17 Iulie—25 Noembrie; când din cauza mersului războiu-

lui de împresurare a Plevnei spre a capitula prin foame, el a scris către soția sa, d-na Alexandrina Ghica (i se dă portretul); iar de la 13 Ianuar—8 April 1878 e datată din Petersburg. Totalul corespondenței cuprinde 138 acte.

Toate volumele au în completare un *indice* alfabetic pentru consultare și o tablă de materii pe capitole sau pe documente.

Tot în colecția fundației I. C. Brătianu, se dă broșura în franțuzește (pg. 52) a d-lui Gh. I. I. C. Brătianu «Le problème des frontières Russo-Roumaines pendant la guerre de 1877—1878 au congrès de Berlin. Tonul este apologetic.

* *

Așezământul Ion I. C. Brătianu ne dă până acum 2 volume și anume:

1) *Unirea Bucovinei* (28 Noembre 1918), de I. Nistor, 1 vol. 8⁰/₀ pg. 214.

În legătură cu cele 33 acte aduse în anexă, dl. I. Nistor tratează în Introducere un studiu asupra următoarelor puncte: 1) Bucovina supt jug străin. 2) Bucovina în timpul războiului mondial. 3) acțiunea refugiaților Bucovinei în timpul războiului. 4) Constituanta Bucovinei, 5) Intrarea armatei române în Bucovina, 6) Activitatea consiliului Național, 7) actul Unirii.

Asupra fondului celor afirmate este să se facă multe rezerve și critică de acte oficiale ignorate cu tendințe; Se știe că tratatul României cu aliații abia au cuprins Cernăuții cu multă trudă; iar nordul Bucovinei din Prut la Nistru era lăsat Rusiei. Și cu toate acestea l'am căpătat la Versailles. De ce? Mi-aduc aminte că la banchetul dat de partidul democrat a lui Take Ionescu, în București în salonul Hotelului Bulevard, am fost întrebat—aceasta în Mai—de șeful meu: Ce zici, tu Ghibane, istoricule, merită să ne sfădim cu Rușii pentru *Cernăuți*?—Nu numai sfadă, șefule, să facem și războiu. Un colț din Bucovina nu trebuie pierdut; e locul unde doarme somnul de veci Stefan cel Mare, care a stăpânit Pocuția, și țara Șepenițului. — Ei, voi istoricii, sînteți totdeauna pretențioși.— Era tocmai în toiul discuției diplomatice asupra hotarului de nord al Bucovinei, *cu sau fără Cernăuți*. Și l'am căpătat cu tot teritoriul Nordic. Și Doamne, ce regiune frumoasă și de vechi amintiri!

2) *Unirea Basarabiei* de Stefan Ciobanu (pg. LXXXVII + 314). După explicarea ce o dă d. C. C. Giurescu în prefață s'a căutat a se aduna materialul istoric informativ din ziare, reviste, foi volante și corespondențe și ni se dau nu mai puțin de 197 de asemenea acte. Pe baza lor d. Ciobanu face un studiu obiectiv, polemizând și cu *Nistor*, și cu *Ghibu*, și cu *Cazacu* și cu toți cei cari au scris tendențios și cu idei preconcepate. Deci vol. II contrazice vol. I în spunerea adevărului. E interesantă și instructivă lectura studiului introductiv al d-lui St. Ciobanu asupra fenomenului Unirii Basarabiei, pe cari Românii nu l'a putut impune Rusiei la 4 Aug. 1916, fiind tovarăși în luptă; dar ea a izvorît din plămada sufilească a moldovanului Basarabean, care simția că face parte din cele 80 milioane de *neruși* din Rusia Țaristă, în număr de 103 națiuni și că focul revoluției a aprins scânteia, ce a iscat focul frământărilor de Unire.

* *

N. Iorga. *Aportul Bucovinei în cultura românească.* Cernăuți 1925. O conferință ținută la Liga culturală în Cernăuți. la 9 Noembre 1929. O lectură după 6 ani o face mai interesantă de cât în momentul ținării sale, căci vremea colorează altfel izbucnirile pasionale ale marelui nostru istoric și autor. Ori această conferință e un lanț din șirul atâtor conferințe despre *aportul Ardealului*, *aportul Banatului*, *aportul Basarabiei*, *aportul Moldovei* la cultura neamului. Și eu am fost un vinovat întru acestea.

* *

D-r C. Pavel. *Miron Pompiliu*, Beiuș, 1930, 1 vol. 8°/o pg. 176.

Iată o contribuție fericită a profesorului din Beiuș, care la îndemnul răposatului I. Paul „coleg, prieten și colaborator cu Miron Pompiliu la *Cartea de Cetire*, Iași 1898 3 volume, s'a pus, a adunat note biografice, despre cel ce s'a născut în Șteiu, lângă Beiuș, profesorul emerit, care a fost Miron Pompiliu.

Un profesor e ca și un actor. Cât e pe scenă e cunoscut de lumea școalei, dispare de pe catedră, se uită. Pompiliu a fost un suflet ales, un profesor emerit și un literat din cereul Junimei. Dl. Pavel strânge în volum câteva din lucrările literare ale lui Pompiliu: *Ileana Cosinzeana* și *Codreana Sinziana*. Prietem cu M. Eminescu, autorul stăruie asupra acestui raport de prietenie (cap. II, Eminescu și M. Pompiliu).

Pompiliu a slujit ca prof. la Șc. Normală de fete și apoi la Liceul Internat în 1894. Se știe anecdota cu trecerea lui M. Pompiliu la Liceul Internat. Cercurile profesoriale din Iași semnalase lui Take Ionescu, ministrul de atunci, că de Română nu poate fi profesor mai bun ca Pompiliu. Fu chemat la București și în cabinetul tânărului ministru fu întrebat ce titluri academice are. Miron Pompiliu se scărpină în ceafă și răspunse ministrului că nu *prea* are titluri academice;... pardon D-le ministru, am unul; e un avertisment primit de la ministrul Chițu. Ministrul rise și Pompiliu... fu o glorie a Liceului Internat.

Pompiliu suferia de nervi; era un client al dr. Kneipp. Intre timp se căsătorî, cu d-na M. Gheorghiu, cu care n'avu parte să trăiască mult, căci insomnia îl hotărî să se împuște. Regretăm și protestăm energic — cunoaștem exact faptul — că autorul și-a permis să insinueze răutăți, auzite din depărtare: „iar la 1895 se căsătorește cu d-na Ghiorghiu, proprietara unui pension de fete din Ploiești. În această căsătorie — pe semne — nu găsi ceia ce căutase: pacea și liniștea zilelor. Din cauza aceasta nemai putând suporta atacurile boalei de nervi, pricinuite de o absolută insomnia, ce-l mai chinuise o dată prin 1881: pe la sfârșitul lui Noembrie 1897 se *stinge în chip subit*“, adică s'a împușcat.

* *

V. I. Istrati inginer, *Valea Mureșului*. — 1 vol. 8°/o pg. 260, cu o hartă a văii Mureșului și afluenților săi.

În partea finală „o lămurire“, autorul vorbește de sine. E Romașcan, a făcut 4 clase secundare la Brașov, apoi la Liceul Național Iași. De aici prilejul de a fi cunoscut Ardealul, Valea Oltului și apoi Valea Mureșului; și iată literatul. Autorul e inginer, și în stilul ingineresc se zice de toți: *vălei* Mureșului, *călei* ferate, un genitiv exotic! Dl. V. I. Istrati face o descriere geografică a cursului Mureșului și începând de la izvor — muntele *Sipor* — ia pe sectoare, ca la fie care confluență de noi ape, ce se varsă în Mureș, ia valea secundară iarăși de la obârșie și așa merge până la gura Mureșului, arătând hidrografia, apoi așezările de sate, notițe istorice și arheologice, apoi dezvoltarea economică, fabrici, etc.

Iată secțiunile: a) de la izvoare la Toplița (aici e regiunea săcuiască în care s'au înglobat peste 20000 de români — Ghergheni, Gurghiul, Voșlobeni, etc.). 2) De la Toplița la Bistra. 3) De la Bistra la Reghin; aici e măn. *Dedo* cu clopot din 1151. 4). De la Reghin la Târgul Mureșului (centru de băi și de mișcare economică). 5) De la T. Mureș la Ludoș și Aiud (aici e Mirislău, Cetatea de baltă) cu stațiuni preistorice; Belgradul (Alba Iulia); face un bogat excurs istoric, bisericesc și cultural. 6) De la Aiud la Alba Iulia; 7) De la Alba la Orăștie. 8) De la Orăștie la Deva; aici e țara Hațegului cu cele mai bogate resturi de viață Romană. 9) De la Deva la Zam. 10) De la Zam la Arad. 11) De la Arad la frontieră. Închee cu *munții apuseni* și ne face istoricul faptelor petrecute aici cu moșii lui Avram Iancu.

Închee aprecierile sale cu un frumos apolog a lui Robert de Flers: „să se pue un mare imposit pe cei ce pleacă în străinătate, când ei nu-și cunosc țara, care e un cap de operă de grație pitorească și de varietăți“.

E cea mai frumoasă contribuție ce a putut da vechiul elev al Liceului Șaguna din Brașov, țării sale mărite, schițând Oltul și Mureșul cu toate frumusețile și bogățiile, ce cuprind.

**

Mélanges de l'école roumaine en France. Paris, Gamber, 1929. Ne oprim asupra a trei studii: *P. P. Panaitescu* „Nicolas Spathar Milescu (1633—1708)”, *N. Corivan* „Le journal de Alex. Ghica, le fils de Gr. Ghica Voevod, și *C. I. Andriescu*” *La France et la politique orientale de Cathérine II.*

Dl. Panaitescu nu ne spune multe de începuturile familiei Milescu:

Gavril Milescu.
|
Neculai Apostol
 1672
|

Irina, Stefan, Milescu post.

Viața spatarului este așa de variată și interesantă, că formează o raritate biografică în secl. XVII-a. Autorul îl urmărește pas cu pas în rolurile sale și lănuște bine rostul voiajului în China. La urmă ni dă bibliografia a tot ce s'a scris de spatarul Milescu și a ceea ce s'a scris despre spatar. În o notiță de la No. 52 se ocupă de *Psallirea și Evanghelia* copiată de *Apostol Tecuci* diac de divan și uricar, în care d. Pascu vede pe Apostol, *fratele spatarului*, și zice că latinismele din text și o confruntare cu textul traducerii Bibliei de spatar ar rezolvi chestia, dacă e Varlam sau spatarul Milescu. O vom face noi.

Dl. *N. Corivan*, scrie despre *corespondența urmată* în 1784 Mart 14—29 Iulie, acelaș an între Chaloussière și Andronic Ghica, atașați pe lângă ducele de Luxembourg. Zi cu zi urmează corespondența, care se încheie cu eșecul misiunii sale pe lângă înalta poartă și se retrage la Marsilia, bolnav. Comentarul e urmat de tot dosarul scrisorilor (un dosar de 30 foi volante înserate în vol. XXX. Mem. et doc. Turquie, pg. 10—40. Scrisoarea e urâtă, greoaie și cu multe greșeli de limbă,

Dl. *C. I. Andriescu* în *La France et la politique orientale de Catherine II d'après les rapports des ambassadeurs français à St. Pétersbourg (1775—1792)*. Acest studiu are multe laturi, ce privesc Țările române, căci între 1775—1792 țările române au început a simți urmările amestecului Rusiei în hospodariatul român, și domnii români trebuiau să joace acum pe 2 cărți, dacă nu pe 3 cărți, ținând samă și de Austria, care ne răpise Bucovina, iar armatele Austriace ocupase după 1788 jumătate din Moldova. Franța pe atunci n'avea nici o politică fixată pentru țările române; asta o va aduce secl. XIX, după 1853 (Sevastopole).

Informațiunile ce ni le aduce *d-ra Virginia Vasiliu* «sur la seigneurie de Tedoro en Crimée», ne arată știri nouă despre părinții aceleia ce a fost *Maria* de Mangup soția lui Ștefan cel Mare, din neamul Alexis. Ștefan Vodă ajută în războiu pe cumnatul său Alexandru de Mangup în 1475.

**

Analele Dobrogei, anul X Cernăuți 1929, 1 vol. 8% pg. 324.

Dl. C. Brătescu continuă a îmbogăți literatura geografică și estetică cu *Analele* sale Dobrogene. Ca poezii nu intră în cadrul buletinului nostru a ne ocupa. Ca

parte geografică și istorică găsim studii iscălite de dl. A. P. Arbure (Coloniile bulgărești din Basarabia sudică și Dobrovia pg. 1—105, în secl. XVIII și XIX), N. Bonjug și C. Brătescu. (Grecii din satul Regele Ferdinand I). T. Carpăn (legende asupra insulei lui Ovidiu), I. Georgescu (Ardelenii în Dobrovia), Iulian Sassu (istoricul com. Inancisur).

* * *

† Aldo Albertoni. Per una esposizione del diritto Bizantino con riguardo all'Italia. Imola, 1927, 1 vol. 8°/6 pg. 224.

Autorul avu buna voință a-mi trimete un exemplar din lucrarea d-sale cu această dedicație: Illustrissimo et reverendissimo domino Gh. Ghibănescu gratias plurimas agit et observantiae pignus offert Aldo Albertini.

Primisem cu o lună înainte o scrisoare elogioasă din partea d-lui Albertoni, prin care îmi cerea o coală ce-i lipsia din vol. IX al Suretelor mele, scrisoare scrisă într-o românească corectă, cu invitarea de a colabora la revista italiană, care se ocupă cu studiile românești.

Dacă Italia a stat supt puterea dreptului bizantin, cu atât mai mult țările din Balcani și Dacia, cari au avut administrație direct bizantină, în l. latină până la 602 supt Focas, și apoi în l. greacă până la căderea Imperiului bizantin.

Popoarele slave creștinizate au primit și ele înfriurirea dreptului bizantin, mai ales că în primele sale aplicări s'a cufundat cu canoanele bisericești. De la slavi am avut și noi pravile slavone, cari tradau un fond bizantin.

Erudiția lucrării, bibliografia universală întrebuințată trece puterea noastră de a-prehensiune. Juristul român și mai ales praviliștii istoriografi vor găsi în lucrarea d-lui Albertoni noi orizonturi în iscodirea multelor și variatelor izvoare și de istorie și de drept.

În *introduzione* atinge 4 chestiuni: 1) premesse et avvertenze; 2) Oggetto, limiti, partizione della storia giuridica bizantina; 3) Il diritto bizantino nei suoi rapporti con altro diritto; 4) Intorno all'ordine del presenti lavoro. Ne dă apoi și bibliografia generală (20 pagini).

În *libro I* studiază *le fonti* (6 capitole: il diritto imperiale; il diritto della chiesa e i suoi rapporti col diritto imperiale, le consuetudini, le scuole di diritto e la giurisprudenza, gli atti e i documenti; le fonti non giuridiche); fiecare capitol are o bogată bibliografie mondială.

Libro II il diritto pubblico (7 capitole: L'imperatore e la corte imperiale; il patriarca e la corte patriarcale; il governo e l'amministrazione centrale, L'amministrazione provinciale e locale, l'ordinamento giudiziario; la disciplina financiară, le religioni internazionali ed altri rapporti analoghi, iarăși cu o bibliografie bogată.

Libro III, il diritto penale (cu 2 capitole: i reati; le pene).

Libro IV, il diritto processuali (cu 2 capitole: il processo penale; il processo civile) cu bibliografie specială.

Libro V «il diritto privato (cu 5 capitole: le persone giuridiche; le persone e la famiglia, i diritti reali, le obbligazioni, le successioni), iarăși cu bibliografie bogată.

Libro VI, diritto bizantino in occidenti, diritto latino-germanico nell'Oriente greco) iarăși cu bibliografie bogată.

* * *

Gh. Băileanu. 1) *Fondarea Epitropiei sf. Spiridon și crearea persoanelor juridice în vechiul drept privat*; 2) *Evoluția juridică a epitropiei sf. Spiridon dela 1757—1800*. Iași, 1929.

Am cetit cu toată atenția cuvenită de mult lucrările d-lui Băileanu și sânt foarte mul-

țemit că tînărul fost director al Epitropiei, jurist și bun administrator, a adus orânduială, modernizând arhiva Ospitalului, scoțind-o din mucegaiul băștii, unde zăcea clae gramadă. În al 2-a loc dus de gândul de a limpezi *caracterul juridic al Epitropiei* — că e sau nu e de domeniul public sau privat, ne-a dat în cele 2 broșuri și o expunere istorică pe lângă cea juridică, publicând o sumă de zapise și hrisoave pentru bunul mers al Epitropiei.

Și eu am contribuit la publicarea fondului istoric al proprietăților casei, în cele 10 volume de *Ispisoace și zapise*, grație atenției binevoitoare a foștilor Epitropi, de toate nuanțele politice. Am publicat peste 1200 documente, cu începere de la 1399 (Iuga Vodă). Pachetele însă cu hrisoavele donative nu le-am atins. Au încercat alții să facă istoricul casei; asta e treaba viitorului. Ceia ce face d. Băileanu, este o încercare numai, și dorința sa e și a noastră a tuturor. Casa ospitalelor sf. Spiridon nu-și are încă făcut istoricul ei. Lista donatorilor, dată de C. B. Penescu, e un crâmpciu.

Pe d. Băileanu îl preocupă *natura juridică* și tot escursul său istoric stă în a arăta că statul a falsificat caracterul privat al Epitropiei, curat vorba ariciului, care a dat afară pe cârțiță, când a fost primit în gazdă.

În vechiul drept al obiceiului pământului, boerul — stăpânul satului — avea *îndatorirea*, nu plăcerea, de a zidi biserică, de a îngriji de ea, a tocmi preut și personalul bisericii, pentru educarea religioasă a maselor. Intocmai ca boerii, și domnii, stăpâni ai târgurilor — locuri gospode — erau obligați după vechiul obicei, de a zidi biserici prin târguri, pentru creșterea religioasă a târgoveților. Exponentul acestor vechi îndatoriri a fost Stefan cel Mare, care a zidit biserici în Dorohoi, Botoșani (Popăuți), Hărlău, Iași, Vaslui, Huși, (Bărlad), Bacău, Scănteia, pe lângă celelalte de devoțiune religioasă familiare sau altele.

Așa a început și bis. sf. Spiridon. Stefan Bosie și Anastasie Lipceanu¹, un boerinaș și un breslaș, se asociază, cumpără locuri libere, fac schimburi, plătesc plusul de preț, zidesc biserica de zid, pe locul unei vechi bisericuți de lemn, și deschid bolnițe lângă făcătorul de minuni sf. Spiridon. La fapta lor izvorită din adânc sentiment religios, dar și din o veche și îndatinată îndatorire de stăpâni, se asociază și Vodă C. M. Racoviță Vodă, tot fire blagocină, bun creștin, lovit în sufletul său prin dureri familiare și sporește bunul celor 2 ctitori, dând alte ajutoare personale *ca stăpân* și publice ca Vodă, și organizează funcționarea legală a Epitropiei, fără să surpe primele ctitorii, ci le sporește. Deci Vodă, adică *statul*, se asociază la opera particulară, îmbogățindu-i și lărgindu-i domeniul veniturilor cu din ale sale proprii — moșiile moștenite tomai de la Toma Cantacuzino vornicul lui Vasile Vodă Lupul — cum și din ale statului, cesionând anumite venituri ale țării în folosul Epitropiei; dar aceste rășluri din veniturile țării erau temporare, și supuse bunei voinți ale urmașilor Voevozi. Legământul cu blăstămul cel mare era o formă juridică, care nu lega în definitiv pe urmașul la cărma țării, decât tot benevol.

Pe deasupra tuturor fluctuațiunilor politice și sociale, un adevăr reiese din chipul întemeerei sf. Spiridon ca spital: Boerimea veche ca și domnii au înțeles să pună în slujba țării și a norodului o parte din bunurile lor pentru a face operă de civilizație în societatea, în care trăiau dânșii.

Boerimea țărilor române a îndeplinit mai multe funcțiuni: *etnică* — a românizat masele de străini hrisovoliți aduși pe moșii și zlobozii; deci a sporit românitate în masele adânci țărănești de nouă proveniență; — *religios*, a întemeiat biserici, a sporit clerul, cu a sa brumă de cultură în țările românești; *economic*, toată averea țării din pământ, bălți, păduri, boerimea a exploatat-o și fructificat-o; *politic*, ea a dus carul statului cu tot riscul averilor lor, capetelor lor, suferind surgun, decapități și sără-

cia; *artistic și cultural*, căci ea a dat în trecut puținele personalități literare; *caritatea* publică în ea a găsit exponentul vremii.

În acest cadru trebuiesc socotiți și primii cititori: Stefan Bosie jicnicerul, Anastasie Lipcanul și toți Voevozii, ce au binevoit a spori bunurile morale și materiale ale Epi-tropiei Casei Ospitalelor sf. Spiridon.

* *

M. Costăchescu. *Documente moldovenești (1374—1457).* Iași 1931.

Nu fac o indiscreție, ci din contra am o plăcere de a face cunoscut marelui pu-blic monumentală lucrare, care va apărea în cursul anului 1931 — acum am pe birou primele 26 coale tipărite și în care colegul și prietenul M. Costăchescu va aduce an cu an tot ce se știe — publicat sau nu — din toată diplomația internă și externă slavo-română de la întemeierea Moldovei până la Stefan cel Mare. Va fi *Cartea de aur* a izvoarelor istorice ale Moldovei.

Planul lucrării e acel al răposatului Ion Bogdan, în Documentele lui Stefan cel Mare, două volume; dar nu și greșelile. Costăchescu ne dă traduceri — corecte, precise, ca slavist eminent ce este — iar sumarele, vechi regeste la Ion Bogdan, spun exact ce cuprinde actul, nu cum adică se întâmplă în Bogdan, textul slavon spune una și re-gestul-sumar spune alta! Ion Bogdan polemizează și cu morții și cu vii! Ce deosebire de fond moral la Costăchescu! Convins adânc de trudnica muncă culturală, chiar acolo unde vede deosebiri, le semnalează fără însă porniri personale. Din ticnita și rodnică sa activitate culturală, dus de o escesivă modestie, M. Costăchescu va înzestra literatura noastră istorică cu o lucrare, ce va fi trebuitoare oricărui istoric și om dornic de a cunoaște știrile adevărate din trecutul Moldovei.

De o cam dată publică numai doc. interne; apoi vor urma cele externe: misive, tratate comerciale, ambasade, scrisori de acreditare etc. Un indice bogat de nume de persoane și lucruri, sate, ape și localități, va isprăvi lucrarea. Nimic din ceea ce s'a publicat nu-i scapă. Putem intitula lucrarea sa *Monumenta*. Din această lucrare ceti-torul va vedea și partea mea de contribuție la diplomația slavonă a secl. XV-a până la Stefan cel Mare, cu ale mele *Surete* (XXIV volume) și *Ispisoace* (X volume), cu cele publicate în *Uricar* (vol. XVIII, XXIII), *Arhiva* din Iași, *T. Codrescu* (anul I) și altele.

* *

Documente din Basarabia. Chișinău 1928, 1 vol. 8⁰/₁₀ pg. 272.

Patru harnici scotocitori ai trecutului Basarabean: P. S. S. Visarion Puiu, St. Ciobanu, Stefan Berechet și C. Tomescu, ne dau în acest prim volum o sumă de 114 doc. din diferite izvoare.

P. S. S. *Visarion Puiu* ne publică din condica de documente a măn. Dobrușa, ctitoria banului Toma Cozma, un mănunchiu de 35 doc. între 1786—1846. În aceste acte găsim multe știri de neamul lui Toma Cozma, utilizate de noi în studiul consacrat *Banului Toma Cozma* din Revista istorică bisericească din Chișinău pe 1930.

Dr. *St. Berechet* un adânc cunoscător al limbilor slave moderne și al paleoslove-nicei, ca elev al Academiei din Kiev, și un bun cunoscător al izvoarelor dreptului vechiu Românesc, ne publică din colecția sa 17 doc. slavo-române cu începere de la 6999—1783 cu regeste, traduceri și note, toate cu subiect variat.

Dr. *C. Tomescu* publică din colecția sa 26 documente între anii 7241—1911 pri-vind în mare parte pe Donicești și pe Andronachi Donici în special.

Dr. *Stef. Ciobanu* publică un mănunchiu de 37 doc. între 7131—1820 cu su-biect variat.

Cetirea documentelor, sigură; traducerile din slavonă, corecte. Pe lângă tabla cronologică pe colecțiuni și în ordine anuală ni se dă și un indice alfabetic de nume și lucruri. Nu mă împac cu sistemul. Imitând pe I. Bogdan care în mare parte a pus în primul loc numele de botez, cu trimitere alfabetică, dar dă și numele de familie în ordine cu trimitere la numele de botez — aceasta din cauză că în foarte multe documente se dă numai numele de botez, de pildă *Dragoș vornicul*, și în rari cazuri i se dă și numele de familie *Dragoș Boul*; aici însă autorii au preferat să pue în ordine alfabetică *numai* după numele de botez. Pe *Donici* îl cauți și-l găsești la atâtea nume de botez; de aceea căutarea e nepractică și anevoioasă.

* *

Dr. Andrei Veress. *Documente privitoare la istoria Ardealului, Moldovei și Țării Românești*. Vol. I (acte și scrisori între 1527—1572) pg. XXXI+370; Vol. II (acte și scrisori între 1573—1584) pg. XVI+354 București 1929/30, 8°.

Această mare publicațiune istorică apare supt auspiciile Fundației Universitare «Regele Ferdinand», ca și Documentele Moldovenești dintre 1372—1457 ale d-lui Mih. Costăchescu.

Un nou Hurmuzachi mai drăguț, mai ordonat și mai erudit publicat. Și toată marea colecție de peste 20 volume e munca unui om *fenomenal*, care Ungur fiind, e și român; și materialul adunat pentru a îmbogăți publicistica maghiară istorică, servește de minune și publicisticii istorice românești; materialul adunat privind numai pe Români, indiferent de starea actuală politică a Românilor.

Istoria pragmatică a secl. XVI găsește în aceste prime 2 volume un material informativ fără pereche. Autorul din modestie apasă pe câteva documente însemnate; de fapt tot materialul publicat privește mișcarea diplomatică în raporturile voievozilor titulari, pretendenților de domnie, Voievozii maziliți, în perigrinațiunile lor prin toată Europa. Istoria oficială cea dată de cronicari va suferi multe schimbări în date, fapte și oameni, lărgind cadrul istoriografiei vremii într-o măsură, care va spori sinteza politică a secl. XVI-a. Imixtiunea faptelor, oamenilor vremii, evenimentelor se pun într-o nouă lumină.

De la domnia lui Petru Rareș, după înghenunchiarea Ungariei (1526), până la 1584, a treia domnie a lui Petru Schiopul — în Moldova; și de la domnia lui Radu Vodă de la Afumați — la Mihai Turcitul; autorul ne aduce o sumă de fapte nouă, ce luminează cadrul vieții politice a secl. XVI-a.

Iar autorul spune despre sine în *Introducere*, că a învățat liceiul la București (1891) a făcut Universitatea la Cluj și că acolo a văzut întâiu și întâiu documente vechi, și deci a muncit și a adunat de la 1831 acte vechi în limba latină, italiană, germană, franceză și ungurește (care le și traduce).

În vol. I ni se dă 395 documente, iar în vol. II, 285 documente; *total 680 documente*. În fiecare volum ne dă: a) seria cronologică a documentelor cu un mic regist; b) lista scriitorilor și destinatarilor, c) lista localităților, d) lista izvoarelor (Alba Iulia, Brașov, Bistrița, Budapesta, Cluj, Corice, Firenze, Gdausek, Győr, Liov, Mantova, Milano; Modena, Moscova, Roma, Sebeșul Săsesc, Sibiu, Simancaș, Ungaria (colecțiuni particulare), Veneția, Viena = 21 localități și arhive, e) Indice general (oameni și lucruri) f) nota abreviațiunilor (p. vol. I), g) opere istorice citite (p. vol. II).

Noi urăm eminentului publicist să ducă la bun capăt opera începută, de la care istoriografia română va culege toate roadele.

Supt raportul tehnicii tipografice, publicațiunea se prezintă ireproșabil, mai ales acum când cerințele tiparului au cam diminuat.

* *

Gh. Zane. *Economia de schimb în Principatele Române.* Buc. 1930, 1 vol. 8°, pg. 460.

Dr. Zane a publicat până acum unele fragmente din lucrarea sa, în «Viața Românească» și în «Ion Neculce». În acest volum ne dă cursul său complet de la Universitate, cu toată erudiția necesară. Când citești o carte, care te instruește, la fie care pagină ești atras de noutatea și interesul fondului, mai ales că cunoscând fragmentar chestiunile ai prilejul a le vedea sinteza lor și încadrarea în mersul evolutiv al monetei de schimb.

Lucrarea e împărțită în 9 capitole: 1) originea și dezvoltarea economiei monetare. b). Sisteme monetare și monete principale (perpera, zlotul, asprul, ughiul, galbenul, talerul, leul). c) Două sisteme monetare ale leului (metalic și de socoteală). 9) Doctrina juridică-economică a circulației (bunurile, valoarea și prețul), e). Criza economică în secl. XIX-a (variațiile de curs și urmările lor periculoase). f) reglementarea comerțului de bani (zarafi și cumpăna), g) asiguratele rusești în Principate (1828—1834). h) Originea economică de credit. i) Cea dintâi Bancă Națională (Moldova 1854).

Ni se dă un indice bibliografic, de nume proprii și de lucruri.

În multe din chestiile atinse, autorul utilizează publicațiunile mele de documente, mai mult la valori și prețuri și la monetele vechi, la schimburi în natură (trocul). Autorul pe cât e economist jurist, pe atât e și istoric; dovada ne-o dă citatele și bibliografia lucrării.

Lucrarea a apărut în editura Casei Școalelor, nu din fondurile de publicațiuni Universitare. Cred că n'ar fi încăput acolo.

*
**

N. Iorga. *Anciens documents de droit Roumain.* Vol. I. Buc., Paris 1930, 8°, mare, pg. 280.

Autorul își începe lucrarea cu un „brève histoire du droit coutumier roumain” care ocupă 54 pagini; aici se ocupă de începuturile dreptului — obiceiuri, oameni buni și bătrâni; — curături, stabilirea proprietății, moștenirile; moștile donative; domeniul gospod; — situația juridică a femeii; stările sociale, inegalitățile civile; robii, vecinii, cnejii, juzii; — dreptul penal: omorul, ferăe, gloaba; — testamentele; — judecățile, regimul militar, armata în dobândă; organele administrative; statul și biserica.

După șirul chestiunilor tratate orânduește lista documentelor, un total de 505 documente, din care în vol. I a dat 225. Documentele le dă în traducere franceză pe coloana din stânga și în românește pe coloana din dreapta. În vol. II vor apărea doc. de la n. 225—505.

Nu vorbim de detalii; fiecare chestiune atinsă de autor în studiul prefață, comportă o dezvoltare proprie; iar documentele aduse ca dovadă, se pot înmulți și în timp și în cantitate. Lucrarea d-lui N. Iorga arată că se simte necesitatea imperioasă a unui mare *Corpus juris Romaniae*, unde istoricii să se întâlnească în colaborare fericită cu juriștii, pentru a înzestra literatura veche juridică cu cea ce nu numai doctrina în jure a putut aduce în țările române, ci cea ce mai ales *de facto*, vechile divanuri, boerii și pricinile aduse la divan, au hotărât după practicile seculare ale lui *jus valachicum*, atât de cunoscut și pomenit și în vechile diplome ale regilor Ungariei și în vechile diplome ale regilor Poloniei.

Aceasta cade în sarcina ministrului de Justiție că luând colaborarea Universitarilor noștri profesori de vechiul drept românesc, cum și a istoricilor noștri să întocmească cât mai curând acest *corpus juris*.

Gh. Ghilăreș

TABLA DE MATERII

	<u>Pagina</u>
I. STUDII:	
<i>Gh. Ghibănescu.</i> Schița istorică asupra Pomârlei	1—22
<i>M. Costăchescu.</i> Satul Cristești cu trupurile sale Popișcani, Coșești și Bărbesți din jud. Iași	23—60
II. DOCUMENTE:	
a) <i>Locuri</i>	62—119
b) <i>Lucruri</i>	120—140
c) <i>Persoane:</i> Gh. Ghibănescu, Bașoteștii și Iași	101—152
<p>7037 Mart 24 (1529). Petru Vvod Pag. Moldovii întărește lui Lupșe și soției sale Dobrușa satul Chilianii, de deasupra Prutului 137</p> <p>7091 (1583) Mai 7. Mărica jupâneasa lui Pață dvornic, vinde o casă în Iași, drept 1500 aspri, lui Irimie dvornic 61</p> <p>7125 Mai 21 (1617). Radu Vodă dă carte lui Ionașco Bilăi parcalab să-și aducă vecinii fugiți din Roznov 233</p> <p>7125 Mai 30 (1617). Radu Mihnea Vodă pentru datorile lui Bernat post. și amanetarea moșiilor Drujăști și Tăistreni, date danie măn. Dragomirna de Stroici log. 233</p> <p>7128 Decembre 4 (1619). Gașpar Vodă carte la dregătorii de Piatra pentru satul Roznov, ce este eșit de la Ocolul Piatra și dat cu ținutul 234</p> <p>7128 Iulie 25. Gașpar Vodă carte la vornicul de Piatra să lese în pace satul Negrițeștii că a eșit din ocolul târgului fiind a lui Voruntar comis 235</p> <p>7132 Dec. 16 (1623) Iași. Radul Vodă gludecă pricina dintre Duca ușiar și Salomia lui Vorontar comis p. Negrițești, și dă rămas pe Duca. Se pune fierăe 235</p>	<p>7133 Febr. 23 (1626) Suceava. Sinclitichia lui Bilăe vornic dă danie lui Dumitrașco Stefan log. satul Roznovul 236</p> <p>7133 Mart 15. Zapis de vânzare cum Miron vinde cu 180 lei Lungului (Carp) de Olășei părțile sale din Armășeni (Vsslui) 237</p> <p>7133 Iulie 15 (1625) Iulie 15. Ionașco din Ivănești vinde Coșescului, drept 6 galbeni și 6 potronici, partea sa din Ivănești 138</p> <p>7135 Ghenar 1 (1627) Iași. Nebojatco logofăt își pierde moșia Vlădenii pentru hitlenie 120</p> <p>7137 April 30 (1629). Soborul de la Măn. Solca vinde lui Dumitrașco Buhuș niște case, drept 40 matce stupi 61</p> <p>7146 fără lună 6 (1638) Iași. Vasile Vodă Lupul întărește lui Lupul Coroteanul 14 salașe de țigani ce-i avea de la Petru Vodă Schiopul 121</p> <p>7147 Dec. 2 (1638). Stefan Boul biv clucer vinde casele sale din Iași lui Dimitrașco Buhuș, drept 40 galbeni buni 62</p> <p>7159 (1649) April 7. Irina fata lui Necoară vinde un loc de casă, în Iași, drept 15 ughi dascalului Ipatie 62</p>

	Pag.		Pag.
7164 Februarie 5 (1656) Iași. O moșie a lui Căcăcială pentru 4 vaci cu vițai	122	7188 Aug. 8 (1680) Iași. Duca Vodă dăruiește lui Costantin post. un loc de odae în hotarul târgului Iașilor	100
7168 Ghenar 29 (1660) regeste. Vecinii de pe Cobâla ot Hărlău	122	7193 Mart 25 (1685). Dumitrașco Cantacuzino Vodă întărește postelnicului Costantin Ciobanu un loc de odae din hotarul târgului Iașilor	101
Fără an c. 7168 (1660). Spița Braevicilor	127	7200 Noembrie 24 (1691). Satul Ocna	127
7169 Ianuar 2 (1660). Șoltuzul și pârgarii <i>mari</i> de Trotuș	127	7203 Aug. 3 (1695). O groapă de fănaț	127
7172 April 21 (1664). Tănase și Ioniță feciorii lui Enachie vist. vând lui Enachie vist. niște locuri de casă cu pivniță de piatră, în Iași	62	7204 Martie 12 (1669) Iași. Enachi aparul cumpără cu 5 lei o casă de-asupra haznalei de la Ion și Iftinca	115
7177 April 7 (1669) April 7. Ilie Sturza și alții dau mărturie că Andronache feciorul lui Gheorghe fost ușiar vinde un loc de casă, în Iași, lui Andronea fost părcălab, drept 200 lei bătuți	63	7217 (1709) Sept. 25. Mînai Racoviță Vvod, pentru pâra dintre Matei Sturza, fost camaraș mare și Mihuleț, fost căpitan	67
7178 Dec. 22 (1669). Antemia jupăneasa lui Lupașco Bucium fost stolnic mare și Andronachi Băcalul pentru niște dugheni, pe ulița rusască, în Iași	63	7217 Mai 2 (1709). Luare de grumazi	128
7178 Dec. 22 (1669). Mărturia Antemiei, giupăneasa lui Lupașco Bucium, pentru un loc de dugheni, din târgul Iași, pe ulița Rusască	64	7218 Mart 15 (1710) Iași. N. Alex. Mavrocordat Voevod scutește trei preuți și trei diaconi ce sînt la cele 2 biserici armenesti de ori ce dare, angării și havalele	71
7181 Mart 3 (1673). Stefan Petru Voevod hotărăște în pâra dintre Andronic Băcalul și Sanda, fata lui Curt, pentru un loc de casă din târgul Iași	65	7219 Noembrie 13 (1711). Nepoții lui Bucium stolnic dăruiesc un loc de casă, în Iași, în ulița Feredeilor, lui Ilie diacul de vist.	68
7181 Mart 4 (1673). Mărturia boerilor mari în pâra dintre Andronic Băcalul și Sanda, fata lui Curt pentru un loc de casă din târgul Iași	66	7221 Sept. 3 (1712) Iași. Enachi negușitor cumpără cu 50 de lei casele lui Toderășcu și a Caliței pe ulița măjilor (Brăhăriei)	83
7186 Oct. 31 (1677). Tofana Androniciasa vinde niște case din Iași ginerelui său Andrei	67	7223 April 26 (1715). Un cal 20 lei	128
7188 Mai 9 (1680) Iași. Zapis de zălogul unei case din Brăhărie a lui Bejan abageriul pentru 24 lei către Mihalcea abageriul	83	7223 Iune 20 (1715). Anița Agioae dă ginerelui său case și pivniță	69
		7226 Dec. 23 (1717). Dumitrachi Ciobanu armaș vinde cu 500 lei nepotului său Iord. Cantacuzino comis odăilePartei, dăruite de Duca Vodă tatălui său Costantin Ciobanul post.	102
		7235 Dec. 24 (1726). Mihalache Sturza vinde fratelui său Sandului Sturza casele din Iași, din ulița Feredellor	69

	Pag.		Pag.
7236 Mai 12 (1728). Paisie egumenul dela Răchitoasa vinde lui Sandu Sturza niște case ale mănăstirii, în Iași, pe Ulița Feredeilor .	69	1777 Febr. 21. Un blănar (C. Papazoglu) falit la Vaslui .	124
7238 Oct. 20 (1729). Diata Casandrei, fata Mitrei vornicul, prin care lasă averile sale verilor săi Negrea și Nicolai .	164	1778 Mart 25. Ursachi și Gheorghe vând cu 50 lei o vie de la Socola pr. Manolachi de la biserica din Curtea gospd despre Doamna	72
7245 Iulie 12 (1737). Nectarie egumenul de la Galata, vinde Mitropolitului Antonie jumătate de sat de Turbătești, din Cărligătura, drept 150 lei, pentru ca să facă zidul Gălății .	138	1787 April 29 Iași. Carte prin care N. Roset vel log. rănduește pe S. Ciogole vornic de poartă să aleagă hotarele casei Tudoscăi din Muntenimea de sus .	73
7248 April 3 (1740). Costin logofăt de sulgerie face danie o casă a sa din Focșani preutului Sava dela biserica sfântului Arhanghel	139	1791 April 23. Monahul Chesarie Costache, pentru averea ce i s'a venit, osebit de frații săi .	139
7256 Iunie 23 (1748). Spița curgătorilor din Pătrașco Botez .	123	1792 Sept. 1 Iași. Cartea lui A. C. Muruz Vodă prin care se trece în rânduiala neamurilor pe Vasile sin Lupul Tăutul, strănepot log. Ion Tăutul .	231
7260 (1752). Foaia de zestre a Mariei .	124	1794 Mart 24. Safta se jăluiește contra jidovului Isac că-i încalcă locul de casă de supt Curtea gospod; și judecata dă rămas pe jidov, că nu l'a stăpânit 20 de ani și nu-l avea danie, fiind locul domnesc .	73
7261 Mai 20 (1753). Iordachi Cantacuzino log. dă danie sf. Mitropolii de Iași odăile Grozii, din hotarul târgului Iașilor .	102	1794 Iunie 7 Iași. M. C. Suțu Vodă dăruiește stolnicesei Maria Costandachi un loc domnesc la Vaslui despre malul Bărladului în laturi de câte 120 stânjeni .	84
7268 Dec. 30 (1759) regește. Neculai Călărașul și femeia lui Maria socrii Saftii vînd cu 23 lei Mariei Apostoae o casă pe iaz .	71	1795 Sept. 12 Iași. Ion vatav de aprozi cumpără cu 10 lei un loc de casă din deal de budăiu de la S. Buzdugan și Anița .	116
7268 (Febr. 22 (1770). Dumitrașcu Palade vorc. dă lui Dumitru Grădinar un loc de casă .	70	1795 Sept. 15 Iași. Tudosca lui Vasile Salahorul vinde cu 490 lei lui Șarban Periețanu casele sale din Muntenimea de sus despre Păcurari	74
7270 Mai 15 (1762). O vacă pentru 10 lei și masa de cununie .	124	1796 Avg. 17 Iași. Sim. Ciocărlan apar cumpără cu 6 lei o casă în vatra Bahluiului de la T. Bordeiu și Zoița .	116
7272 Mart 25 (1764) Iași. Vinetia cu ginerele ei I. Matasariu se obligă ca de Crăciun să dea lui Lupașco staroste de ciocli hărțile locului vândut lui .	72	1796 Dec. 1 Iași. Mărturia hotarnică a lui Gh. Tăutul vornic de poartă întru alegerea și hotărnicia locului cumpărat de post. Șarban Periețanu în Muntenimea de sus .	75
1775 Aug. 14. Ioan Cantacuzino biv vel spatar schimbă cu hatmanul Dumitrașco Sturza un loc în Iași	70		
7262 Iunie 18 (1754). Matei Ghica Vodă întărește Mitropoliei de Iași dania lui Iordachi Cantacuzino vel logofăt în odăile Grozii din hotarul târgului Iașilor .	103		

	Pag.		Pag.
1798 Mai 21 Iași. V. Dima armașul vinde cu 600 lei pitarului Șarban Periețanu locul din Muntenime de sus	78	1802 Octombrie 10. N. Roset log. se împacă cu Mitropolia de Iași în pricina clinului de loc (odăile Mărzii), vecin pe din gios cu Posadnicii dmsale	104
1798 Mai 21 Iași. Alex. I. Călimah Vodă carte cătră hătmănie (Sandul Sturza) să însărcineze un vornic de poartă să strige la mezat vânzare caselor cumpărate de Șarban Periețanu pitar, aflătoare în Muntenime de sus	79	1804 Noembrie 2. A. C. Muruz Vodă îngăduie să se aducă și apele de la Copou pentru îndestularea târgoveților din Iași, partea Copoului	129
1798 Dec. 10 Iași. Hatmanul Iordachi Romano rânduește să se facă publicație de mezat a caselor lui Șarban Periețanu pitar din Muntenimea de sus, cumpărate cu 600 lei de la V. Dima armășel		1805 April. Iași. Isvod de boerii cari au primit măsuri de apă din apele de la Copou	130
1798 Sept. 20. Alegerea hotarului moșiilor Penișoara, Odăile Grozei, Rufeni și Pițcani de lângă Iași, făcute de C. Balș vornic și Gavril Conachi spatar	112	1805 Noembrie 6. C. Balș vornic, epitropul casei răposatului cămăraș M. Razul capătă voe de a vinde la mezat o casă a clironomilor, din Muntenimea de mijloc, pentru plata datoriilor casei și o cumpără el cu 4000 lei	85
1798 Sept. 20. Hotarnica moșiei Penișoara pe Căcaina, din hotarul târgului Iașilor, rădicată de Lupul Balș spatar și M. Lucă spatar	104	1806 April 17. Jalba lui Costandin la Vodă contra lui Sava Rezmăriță epitrop, care nu-i dă socotelele epitropiei sale, cere să-și răscumpere dughenile din târgul Boilor	86
1798 Dec. 10 Iași. Cartea hătmăniei (Sandu Sturza) cătră Gheorghe telal bașa să strige la mezat 6 luni de zile vânzarea caselor pitarului Șarban Periețanu, din Muntenimea de sus	79	1806 Noemb. 25. Focșani. A. C. Muruz Vodă judecă cu divan pricina dintre Hristodol vornicul de Vrancea și între sătenii din 14 sate să se reguleze în 10 ponturi toate pricinile	166
1798 Dec. 29 Iași. Cartea divanului de stăpânire dată pitarului Șarban Periețanu pentru casele, ce le-a cumpărat cu 600 lei de la V. Dima armășel	79	Fără an (c. 1808). Planul caselor și a crășmei sulgerului Zaharia și a sulgerului Costin (azi casele d-nei Eug. Vârgolici str. sf. Atanasie)	86
1802 Iunie 1. C. Balș log. cumpără cu 13000 lei pe an veniturile podurilor din Iași. Se dau ponturile acestor venituri	164	1808 April 30. Scrisoare de așezare între Zaharia Panaite sulger și Gh. Costin sulger pentru crășma ce o are, dând 500 lei despăgubire	87
1800 Mart 29. Mărturia hotarnică rădicată de Gh. Tăutul vornic de poartă a locului pitarului Șarban Periețanu, din Muntenimea de sus despre vecini	80	1808 April 30. Mărturia lui V. Bucur vornic de poartă în pricina caselor lui Zaharia Panaite și sulger Gh. Costin	88
1802 August 24. Măsoriștea locului lui Cole Brănză din târgul Bărladului	232	1808 April 30. Jalba sulg. Zaharia Panaite contra sulg. Gh. Costin că-l oprește a-și zidi odăile pe linia de hotar	88

	Pag.		Pag.
1809 Mai 12 regește. Pentru satele dîn raiaoa Hotinului	123	1820 Mart 20. C. Neculau medelni- cer vinde cu 8105 lei lui C. Su- ceveanu casele sale cu locul lor în Muntenimea de mijloc	95
1811 Iulie 12 Iași. Dr. Evstratie Rola jalbă către domn pentru niște locuri de casă, vecine cu casele sale dîn Iași	117	1820 Maiu 18. Jaloba lui C. Suce- veanul med. pentru locul cumpă- rat la mezat în <i>Muntenime de mijloc</i> de la C. Nicolau medel- nicer	96
1811 Octomvrie 30 Iași. Incuviința- rea egumenului mănăstirei Copou dată Hatmanului Sandulake Sturza pentru a căuta izvoare de apă în via mănăstirei	133	1820 Iunie 10. Cartea lui M. Gr. Suțu Vodă către hătmănie pentru vânzarea la mezat a caselor lui C. Suceveanul medelnicer	97
1812 Mart 15. Veniamin Mitropoli- tul Moldovii și sora sa Elisaveta monahia fac danie averea lor fra- telui lor Șerban Costache	140	1820 Dec. 4 Iași. V. Bucur vornic de poartă măsură locul lui C. Su- ceveanul, dîn mahalaua <i>Munte- nimea de mijloc</i> spre Copou	98
1813 Iunie 9. Mărturia hotarnică a lui Vasile Bucur, vornicul de poartă, pentru măsoariștea în stâneni a locului cu casă pe el a Mariei lui Gh. Blănușul de la vale în <i>drep- tul grădinei gospod</i>	90	Fără an (c. 1821). Știri despre miș- carea Turcilor în Oltenia la 1821	231
1814 Aug. 6. Mărturia hotarnică a lui Neculai Corbu vornic de poartă pentru alegerea locului Nastasiei lui M. Orbul, în <i>mahalaua Mun- tenimei</i>	91	1821 Sept. 15 (27) Brașov. Pentru neamul Ghiculeștilor, dîn Valahia curgători dîn banul D. Ghica	219
1815 Iulie, <i>regește</i> . Măsoariștea Măl- dăreștilor la Tecuci	125	1823 Iunie 26. Macarie dichiu l E- piscopiei de Roman, jalobă la Vodă pentru mutarea apei Siretiu- lui și procesele iscate cu moșiile cărora le-a rămas parte de pământ peste albia Siretului în Valahia	222
1819 Mai 6. O mărturie a mahala- giilor pentru un drum lângă Dinu blănuș	118	1825 April 31. D-r Evstratie cum- pără cu 1200 lei un loc dela Ma- tei, vecinul său	119
1820. Perilipsis de pe toate scri- sorile locului casălor dumisale me- delnicer Costandin Suceveanul, ce sunt în orașul Eșii în mahalaoa Muntenimii de mijloc	91	1826 Mart 26. O festă a aghăi Ilie Cogălniceanu	126
1820 Ghenar 12. Mărturie hotarnică a lui N. Corbul vornic de poartă, asupra caselor lui C. Nicolau med. dîn Muntenimea de mijloc	93	1827 Febr. 8 Iași. Mitropolitul Ve- niamin desființază egumenatul că- lugăresc de la biserica Toma Coz- ma, lăsând-o biserică de mir	169
1820 Ghenar 19. Vornicia de aprozi rânduiește pe Costantin telal bașa să strige la mezat casele lui C. Nicolau medelnicer la cererea lui D. Florea caminar, în <i>Munteni- mea de mijloc</i>	94	1827 Martie 11 Iași. I. Sturza Vodă scutește bisericei Toma Cozma 6 liuzi de toate dările și havalilele ce sunt pe țară	169
		1827 Septembre 2 Iași. Divanul în- tărește lui Ștefan Costandin lo- cul de supt vamă în Iași	220
		1827 Dec. 27. Pentru un cal de co- lac	170

	Pag.		
1829 Janvier 28. Memoire remis à son Excellence Mr. le Marechal par le vistriar George Rossetti adaus <i>Roznovano</i>) le 28 Janvier 1829	170	1836 April 17. Adresa judecătoriei de Brăila către C. Caracaș sardar în privința hotărniciei domeniului Brăilei	226
1830 Mai 30. Jaloba lui C. Cercez hatman pentru moșiile cărora le-au rămas părți peste Siret, în Valahia	223	1836 Maiu 12. Marturia sătenilor din Șendreni (Galați) pentru trecerea hotarului moșiei dincolo de Siretul nou până în matca Siretiului vechiu	226
1830 Sept. 8. Adresa general Mircovici în privința jalobei Episcopiei de Roman pentru părțile de moșii de peste Siret, rămase în Valahia	223	1836 Iulie 15. Mărturia locuitorilor din Bărboși pentru mutarea albiei Siretiului vechi în matca Bârladului	227
1830 Sept. 9. Predlojenia divanului pentru părțile de moșii rămase peste Siret în raiaoa Ibrăilei	224	1836 Aug. 20. Raportul serd. C. Caracaș către judecătoria de Brăila pentru pricinile iscate cu mutarea albiei Siretului în apele Bârladului	227
1831 Mai 20. Hotarnica unui loc de casă în Muntenimea de sus a Zoitei Ianoș, rădicată de V. Pădure vornic de poartă	82	1839 Iulie 12. Alexandria. Alegerea locului cumpărat de Marincea Matei pentru clădire de casă în noul oraș al Alexandriei (Muntenia)	229
1831 Sept. 20. Vornicul Costantin Sturza dăruște două măsuri de apă comisului Vasile Pogor	133	1845 Ghenar 17. Un vecsăl a slugerului C. Stavrat	126
1833 Iune 10. C. Suceveanul medelnicer vinde cu 2400 lei postelnicesei Mărioara Jora casele sale din <i>Muntenimea de mijloc</i>	99	1849 Iulie 10, Iași. Un zapis pentru împărțeala măsurilor de apă	135
1835 Febr. 18. Oțnoșenia logofeției din Valahia către sardar C. Caracaș pentru moșiile rămase peste Siret în raiaoa Ibrăilei	224	1849 Iulie 10, Iași. Contract de tovărășie pentru refacerea apeducelor de apă înființate în 1805	134
1835 Mart 14. Logofeția dreptății adresă către sardar C. Caracaș că s'a pus termen să se giudece la Brăila	224	1856 Iulie 9, Iași. Manolachi Drăghici vinde cu 15 galbeni un loc viran dela Copou de lângă via sa	229
1836 Ghenar 8. Mărturie lui C. Dracachi pentru mutare albiei Siretului în matca Bârladului în dreptul satului Șendreni	225	1856 Iulie 9, Iași. Man. Drăghici post. vinde cu 15 galbeni un loc viran dela Copou de lângă via sa lui P. Istrati și Gh. Handra	84

III. MANUSCRIPTE. *Gh. Ghibănescu*: Dintr'un sbornic ardelenesc din secolul al XVII-lea: 8 evanghelii și Cuvânt la Nașterea Domnului 113—119

IV. INSCRIPTII ȘI NOTIȚE DE PE CĂRȚI. La bisericile din Berzunț, Casa regală, București, biserica din Igești (Tutova), sculptorul Scutari Iași, (Generalul Panaiodory) Curteni (Fălciu, muzeul pr. V. Ursăcescu), Cotnar (Iași), Sf. Neculai cel sărac (Iași, pe mormântul spat. Vas. Coroi) 160—163

Pag.

V. VARIA. Documente 7238—1829 174—172

VI. IAȘII ÎN CRONICARI ȘI CĂLĂTORII STRĂINI. *Gh. Ghibănescu*:
Iașiul supt Mihai Vodă Racoviță în cea de a
treia a lui domnie (173—186); *Corneliu*
Magni despre Moldova și Iași 1678 187—203

VII. PARTEA ADMINISTRATIVĂ. Desbateri și comunicări (seria VIII);
Sever Zotta, despre neamul Cantemireștilor (214)
Academia Română și doc. ce vorbesc de Iași (215)
Acte ce privesc mutarea albiei Siretiului în matca
Bărladului (228); act de fundația Alexan-
driei (229); loc de casă la Copou (229).
Inscripții și notițe pe cărți la bis. din Hol-
boca Iași (230). Acte ce privesc practica ju-
ridică (233—237)

VIII. RECENSIUNI. *N. Iorga*. Scrisori domnești din arhivele de la Stocholm.
Informații spaniole despre războiul pentru independență; O acțiune de opoziție pe
vremea Fanarioșilor; Francmasoni și compilatori în secl. XVIII, Moldova; Ioan Bog-
dan, pretendent domnesc în secl. XVI; Intre domnii Moldovei și ai țării românești;
Note asupra editării operei poetice a lui M. Eminescu; Oeuvres inédites de N. Mi-
lescu; Origina Moldovenească a lui Ienăchiță Văcărescu; Există o scrisoare de tra-
dare a lui Mihai Viteazul? (pg. 238—240); Ohtoiul diacului Lorinț (pg. 264); Aportul
Bucovinei în cultura Românească (pg. 275); Anciens documents de droit Roumain
(pg. 282); *Diaconul Coressi* Lucrul Apostolesc (pg. 240); *Pr. C. Bobulescu* Nea-
mul Holbăneștilor (pg. 241); *I. C. Filitti*. Condica Poenarilor Almăjeni (extras din
arhivele Olteniei 43—44); Un pact de constituție inedit a lui Cuza Vodă de la 1863;
Catagrafia oficială de toți boerii țării Românești la 1829, pg. 241—243; *I. Nistor*
Cehoslovacii și Români; *P. P. Panaitescu* Miron Costin, Istorie în versuri polone
despre Moldova și țara românească pg. 244; *I. Lupaș* Chronicon Dubnicense despre
Ștefan cel Mare; Profesorul C. Romanul Vivu, un percursor al Unității naționale pg.
244—245; *Gh. I. Brătianu*. Contribution à l'histoire de Cetatea Albă aux XIII—XIV-e
siècles; *G. Cantacuzino*. Colonizarea orientală în Illyricum pg. 245; *Alex. Vitenco*.
Documente Moldovenești din Bucovina pg. 245; *M. Costăchescu*. Satul și târgul Teli-
nești pg. 246; *Econ. V. Ursăcescu* Istoria fostului schit Vovidenia pg. 248; *Aurel*
V. Sava. Documente Putnene pg. 249; *Dr. Andrei Veress* Pictorul Barabas și Rô-
mânii pg. 249; *Ioachim Crăciun* Inscriptii de la măn. Neamțului; Istoriografia română
în 1925 și 1926 pg. 250; *Arhivele Basarabiei* (an. I, No. 3) pg. 250; *C. N. To-
mescu* Catagrafia Basarabiei de la 1820 pg. 250; *Del Chiaro* Revoluțiile Valahiei pg.
250; *Dinou C. Arion* Le νόμος γεωργικὸς (leges rusticae) pg. 251; *D. Caracostea*
Izvoarele lui Gh. Asachi pg. 251; *Clipe de amintire* închinat lui Samson Bodnărescu
la 25 ani de la moartea lui, de către asociația foștilor elevi ai Liceului Anas-
tasie Bașotă din Pomărla pag. 251; *Păr. C. Mătasă* Călăuza jud. Neamț pg. 252;
Gh. N. Munteanu-Bărlad. Galații pg. 252; *General Radu R. Rosetti*. „Când s'a a-
doptat steagul tricolor la noi” pg. 252; *D-r Andrei Verress*. Nunții apostolici în Ar-
deal (1592—1600) pg. 253; *Gh. Balș*. Biserica din Lujeni pg. 253; *Inginer Gh. T.*
Marinescu. Documente privitoare la Brăila pg. 253; *Marin Popescu-Spineni*. *Con-
tribuțiuni la istoria învățământului superior* pg. 253; *Trei Anuare de școli Nor-
male* pg. 254; *Emil Diaconescu*. Imperialism și state Balcano-Dunărene pg. 255; *Arh.*
Gr. Leu Botoșăneanu. Confesiuni și secte; *Conte de S-t Aulaire*. Cuvinte Franco-

Române pg. 255; *Jaques Maritain*. Reflexiuni asupra inteligenței, traducere de pr. Val' lordăchescu pg. 255; *Ilie Bărbulescu*. Istoria literaturii și gramatica I. bulgare vechi pg. 256; *Jean Bautière*. „La vie et l'oeuvre de Ion Creangă pg. 256; *Gh. Sofronie*. Principiul naționalităților în dreptul internațional privat pg. 256; *Cl. Isopescu*. Notizie intorno ai Romani nella letteratura geografica italiana del cinquecento pg. 256; *D-r Eufr. Simionescu*. Un molitfelnic româno-slav din secl. XVII pg. 257; *Sextil Pușcariu*. Studiul Istro-Române vol. III pg. 257; *C. Săndulescu Verna*. Biserica Radu-Vodă din București pg. 257; *A. Boldur*. Autonomia Basarabiei supt stăpânirea ruscă pg. 257; *V. Merușiu*. Județele din Ardeal pg. 257; *N. Bolocan*. Istoria Banatului Timișan (după Fr. Grisellini din 1780) pg. 258; *N. Bănescu*. Acte venețiene privitoare la urmașii lui P. Șchiopul pg. 258; *C. Rădulescu-Codin*. Literatură, tradiții și obiceiuri din Corbiu-Muscelului pg. 258; *D-r Andrei Veress*. Vechi istorici Unguri despre Istoria Românilor (1760—1787) pg. 259; *Revista Aromânească* No. 1 an. I de Tache Papahagi și Victor Papacostea pg. 259; *N. Iorga*. Originea lui Stefan Răzvan și Petrecerea lui V. Lupu în exil la Constantinopol pg. 259; *P. P. Panaitescu*. Călători Poloni în țările române pg. 259; *Carlo Tagliavini*. Lexicon Marsilianum pg. 260; *I. Minea*. Cercetări istorice an. IV, No. 2; *Victor Motogna*. Relațiunile dintre Moldova și Ardeal în sec. XVI-a pg. 261; *Analele Academiei Române* (tom. XLIX), pg. 261; *General Radu Roseffi*. Evoluția mijloacelor de războiu de la 1504—1611 pg. 261; *André Ofetea*. Contribution à la question d'Orient pag. 261; *Jules Michelet*. Doamna Rosetti. Traducere de D. Munteanu-Râmnic pg. 262; *Ateneul Cultural* Bacău pg. 262; *Pr. Atanasie Vasilescu*. Monografia mănăstirii și comunei Doljești pg. 262; *D-r Sim. Reli*. Ceremoniile și obiceiuri religioase în trecut pg. 263; *T. Răcoce*. Crestomaticul românesc din 1820 pg. 263; *Th. Chindea*. Istoria Românilor din Giurgeni-Ciucului pg. 263; *Album* cu note despre arta armenescă pg. 263; *† Iacov al Hușilor*. Documentele schiturilor Orgoești, Bogdănița, Pârvești, Cârțibaș și Mânzați pg. 264; *Andrei Rădulescu*. Juristul Andronachi Donici pg. 264; *Buletinul comisiei istorice a României* vol. IX pg. 264; *T. Balan*. Cetatea Hmielov pg. 265; *Taki Papahagi*. Originea Moloviștenilor și Gopeșenilor pg. 265; *Vicențiu Bugarin*. Călătoria lui Anatole Demidoff prin Banat pg. 265; *Silviu Dragomir*. Vechile biserici din Zarand și ctitoriile din secl. XIV și XV-a pg. 266; *Leca Morariu*. De ale Cîrebirilor, texte din Susnevița pg. 256; *Dr. Simion Reli*. Bucovineni celebri în ierarhia Moldovei (1777—1850) pg. 266; *Crucea Moldovenilor* din Viena pag. 266; *Al. Jordan*. C. Berariu-Cernăuți (extras din Junimea literară XIX pg. 266); *Octav Botez*. A. D. Xenopol ca filosof al Istoriei pg. 267; *C. Tomescu*. Catagrafia Basarabiei pg. 268; *General Radu Roseffi*. Câteva săbii ale lui C. Brancovanu Vodă pg. 268; *Ilie Popescu-Spineni*. Metoda studiului dr. român pg. 268; *M. Costăchescu*. Neamul lui Oană vornic de Suceava pg. 268; *Aurelian Sacerdoțanu*. „Tot satul cu tot hotarul“; *P. Costăntinescu-Iași*. Arheologia preistorică pg. 270; *D. Costescu*. Fazele ministeriale în România pg. 270; *Gh. Cardaș*. Călători apuseni la Românii din peninsula Balcanică pg. 270; *C. A. Spulber*. Cea mai veche pravilă românească pg. 270; *Dan M. Iliescu*. Cetatea de Floci pg. 271; *Petre Suciu*. Clasele noastre sociale (Probleme ardeleni) pg. 271; *Codrul Cozminului*. (I. Nistor și V. Grecu) pg. 272; *Așezământul cultural I. C. Brătianu*. pg. 272—275; *D-r C. Pavel*. Miron Pompiliu pg. 276; *V. I. Istrati*. Valea Mureșului pg. 276; *Mélanges de l'école roumaine en France* pg. 277; *Analele Dobrogei* anul X, pg. 277; *Aldo Albertoni*. Per una esposizione del diritto Bizantino con riguardo all' Italia pg. 278; *Gh. Băileanu*. Fondarea Epitropiei sf. Spiridon și crearea persoanelor juridice în vechiul drept privat pg. 278; *M. Costăchescu*. Documente moldovenești pg. 280; *Documente din Basarabia*. pg. 280; *D-r Andrei Verres*. Documente privitoare la istoria Ardealului, Moldovei și țării Românești pg. 281; *Gh. Zane*. Economia de schimb în Principatele Române pg. 282. Tabla materiilor și indicele cronologic a documentelor (263—290).

a) ISTORICE

- 1). *Originile Hușilor*, (extras din „Bârladul“) Bârlad 1888.
- 2). *Epilogul izvodului lui Clanău*, (extras din Uricar XVII) Iași 1893.
- 3). *Uricar* vol. XVIII, XXIII, XXIV (colecția T. Codrescu) doc. slavo-române, Iași 1892—1894.
- 4). *Documentul studiu istoric și arheologic*, (prefață la vol. XXIII din Uricar) Iași 1894.
- 5). *Originile Iașilor*, studiu istoric (extras din „Arhiva“) Iași 1904.
- 6). *Stefan cel Mare*, studiu și doc. slavo-române (extras din „Arhiva“) Iași 1904.
- 7). *Personalitatea religioasă a lui Stefan cel Mare* (extras din „Viitorul“) Iași 1904.
- 8). *Centenarul Socolei* (extras din „Evenimentul“) Iași, 1904.
- 9). *Schiță despre țigani*, după M. Cogălniceanu (extras din „Viitorul“), Iași 1900.
- 10). *Opt urice-slavone de la Stefan cel Mare*, Iași 1904.
- 11). *Din trecutul bisericii române (Bisericile din Iași)* Iași 1904.
- 12). *Istoria unei moșii (Plotunești) în „Arhiva“* I, 385.
- 13). *Vlad Tepeș, studiu de critică istorică*, în „Arhiva“ VIII, 373.
- 14). *O sută palme domnești*, în „Arhiva“ XIII, 134.
- 15). *Târgu Ocna, studiu istoric*, în „Arhiva“ II, 593.
- 16). *Vlad Vodă Călugărul în „Arhiva“* VII 121.
- 17). *Surete și Izvoade*, vol. I (1440—1572) Iași 1906 — Vol. II (1433—1634) Iași 1907. — Vol. III (1634—1653) Iași 1907. — Vol. IV (1488—1672) Iași 1907. — vol. V (1423—1691) Iași 1908. — vol. VI 1472—1715 (docum. Muntenesti) Iași 1909, vol. VII (Cuzești) Iași 1912. — Vol. VIII (Racovițești) Iași 1914 — Vol. IX (Doc. Basarabene — Catargiești) Iași 1914. — Vol. X (doc. Râșcănești) Iași 1915; Vol. XI (doc. basarabene) — Iași 1922; Vol. XII Dorohoiul Iași 1923; Vol. XIII (doc. Româneștilor, Iași) Huși 1923. — Vol. XIV (documentele Șendricenilor, Dorohoi). Huși 1925. Vol. V. Documentele Vasluiului, Iași 1926. Vol. XVI (Documentele Fereștilor, Vaslui) Iași 1926. Vol. XVII (Documentele Drăcenilor, Fălciu) Huși 1927. Vol. XVIII (1400—1546) doc. slavo-române Iași 1927. Vol. XIX (1546—1600) doc. slavo-române Iași 1927, vol. XX (idem) 1587—1618, Iași 1928, Vol. XXI (doc. slavo-române (6937—7120) Iași 1928; Vol. XXII, (idem) Iași 1929; vol. XXIII (Bașoteștii și Pomârla), Iași 1929; vol. XXIV (doc. 6934—7153) Iași 1930; vol. XXV (supt presă).
- 18). *Arhiva Muzeului Municip. Iași, doc. slavo-române (1400—1653) fasc. I, Iași 1928, fasc. II Doc. românești (1653—1722) Iași 1929, fasc. III (1722—1753). Iași 1930; fasc. IV (supt presă).*
- 19). *Ispisoace și Zapise* vol. I p. I 1400—1600) Iași 1906. — vol. I p. II (1600—1631). Iași 1907; vol. II p. I (1631—1641) Iași 1908. Vol. II p. II (1641—1651) Iași, 1909. — vol. III p. I (1651—1663) Iași 1910; vol. III p. II (1663—1675) Iași 1914; vol. IV p. I (1675—1692) Iași 1914; vol. IV p. II (1692—1694) Iași 1694 — seq), Iași 1915. — vol V p. I 1921. vol. V p. II (1696—seq) Iași 1922 Huși 1924. — vol. VI p. I, (1695—seq) (documente Basarabene) supt presă.
- 20). *Ponturile vâmlor Munteniei 1827*, (extras din Surete VI) Iași 1909.
- 21). *Ideia Unirei conferință* (extras din „Opinia“ Iași 1909.
- 22). *Breșla Armenilor din Roman* (extras din „Arhiva“) Iași 1910.
- 23). *Istoria unui sat din Basarabia — Cobălele pe Nistru* (Prefață la vol. IX din Surete și Izvoade) Iași 1914.
- 24). *Istoria Docolinei*, (extras din vol. V, p. I al Ispisoacelor și zapiselor).
- 25). *Catastihul vâmlor Moldovei din 1765* (extras din „Ion Neculce“) Iași 1922.
- 26). *Catastihul Iașilor din 1755* extras din „Ioan Neculce“ Iași 1922.
- 27). *Th. Codrescu, revistă istorică anul I, Octomb. 1915—1916 No. 1 și 2 an. II.*
- 28). *Roșieștii și apa Idriciului, studiu istoric* (prefață în vol. V p. II Ispisoace și zapise) Huși 1924.
- 29). *Breșla mișeilor și mahalaua calicilor din Iași* (extras din Ioan Neculce) Iași 1924.
- 30). *Uricile satelor Bereasa, Grumezoaia, Grajduri, Drânceni, Fălciu și Huși și pomelnicul Cantemireștilor* (în foi volante).
- 31). *Sămile visteriei Moldovei din 1763* (extras din Ion Neculce) VI Iași 1926.
- 32). *Spîfa neamului Bădărău* (extras din Ion Neculce). VI Iași 1926.
- 33). *Doc. caselor Bașotă Iași* (extras din I. Neculce) VI. Iași 1927.
- 34). *Arburele genealogic al înaintașilor familiei doamnei Castano* Iași 1926.
- 35). *Surete și Izvoade, colecție manuscrisă de documente slavo-române în 64 volume mari, cuprinde peste 100,000 documente. (întregi și regeste = perilipsis).*

b) LITERARE, DIDACTICE, PEDAGOGICE

- 1). Școala privită prin prisma socială (extras din Gh. Lazăr), Bârlad 1887.
- 2). Învățământul primar în Bulgaria (extras din „Evenimentul”) Iași 1904.
- 3). Tradiția literară la Români, conferință Buc. 1890.
- 4). Gheorghe Lazăr, revistă de pedagogie și literatură în colaborare) Bârlad 1887, 1888, 1889.
- 5). Gramatica l. române p. cursul primar urban și rural, 3 ediții. Iași Tip. Dacia 1894—1904.
- 6). Gramatica l. române pentru clasa III și IV urbană pentru divizia III rurală, București, Editura Steinberg, 1914.
- 7). Gramatica l. române p. cursul secundar, 2 vol. Morfologia și Sintaxa, Iași 1894.
- 8). Studiu critic anteproiectului legii instrucțiunii, prezentat d. Spiru Haret Iași, 1898.
- 9). Ținerea clasului, după A. Vessiot, Piatra-Neamț, 1899.
- 10). Baba Vodoaia și Dascălul Dumitrachi nuvele, Iași 1892.
- 11). Școli normale din inițiativă particulară Iași 1906.
- 12). Bârladul, ziar politic literar, Bârlad 1888.
- 13). Gramatica limbii slavone, traducere din rusește după Colossoff Iași, Tipografia Dacia, 1900.
- 14). Glosarul psaltirei Scheiane, (extras din „Viitorul”) Iași 1901.
- 15). Glosar Slavo Roman, (extras din Ispisoace și Zapise) (III—2) Iași, 1914.
- 16). Din traista cu vorbe, 1904. Ediția II în 2 volume Iași 1925.
- 17). Grafica Chirilică la Români, Bârlad, 1888.
- 18). Leastăvița de Varlaam Mitropolitul (extras din Arhiva). Iași. 1914.
- 19). Articole politice și studii literare-istorice în următoarele ziare: „Vocea Tutovei”, Bârlad, „Bârladul”, Bârlad, „Românul” Buc., „Lupta” Iași-Buc., „Evenimentul” Iași, „Sara” Iași, „Opinia” Iași, „Patria” Buc., „Ordinea” Buc., „Presă” Iași, „Gloria” Iași, „Ziua de mâine” Iași, „Jurnalul” Iași, „Poporul” Huși, „Epoca” Buc.
Reviste: „Gheorghe Lazăr” Bârlad, „Arhiva” Iași, „Arhiva Genealogică” Iași, „Îndrumarea” Iași, „Analele Literare” Buc., „Viitorul” Iași, „Țara Nouă” Buc., „Școala Nouă” București, „Școala Normală” Iași, „Ioan Neculce” Iași, „Viața Creștină” Iași, „Revista Arhivelor” București, „Conștiința Națională” București „Convorbiri literare” București. „Buletinul Eparhiei Hușilor”, Huși, „Solia Moldovei (Iași), Zorile (Iași). Anuarul școlii normale „V. Lupu” (Iași) „Vremea Școlii” Iași. Revista „istorico-archeologică” Chișinău.

EXTRASELE DIN BULETIN

No. 1)	Gh. Ghibănescu, Catastihul Iașilor din 1755.
No. 2)	„ Catastihul Vănilor Moldovei din 1763.
No. 3)	„ Breasla mișeilor și locul calcilor din Iași.
No. 4)	„ Sămile visteriei Moldovei din 1763.
No. 5)	„ Hrisoavele târgului Fălcui.
No. 6)	„ Hrisoavele târgului Huși.
No. 7)	„ Spița Neamului Bădărău.
No. 8)	„ Documentele caselor An. Bașotă Iași.
No. 9)	„ și Tr. Ichim, O pagină din ist. învăț. particular (1839).
No. 10)	„ Familia Râșcanu cu arborele genealogic.
No. 11)	„ Divanurile Domnești din Moldova și Muntenia în secl. XVI.
No. 12)	„ Bugetul Moldovei pe 1853—1855 în paralelă cu sama visteriei Moldovei din 1821.
No. 13)	„ Permanența limbii slavone în fările române ca rațiune juridică de stat.
No. 14)	„ Familia Pavel Michiu (cu suitorii și colaterali săi).
No. 15)	„ Actele Caselor C. Dumitrescu-Iași.
No. 16)	„ Le commerce extérieur de la Moldavie en 1826.
No. 17)	„ Stânca Roznovanului (jud. Iași).
No. 18)	„ Pomârla (Dorohoi).
No. 19)	„ Centenarul Presei române.
No. 20)	„ Bașotestii și Iașii.
No. 21)	„ Banul Toma Cozma.

